

Et koskaan tiedä rajojasi, ellet ylitä niitä.

HELSINGIN AIKUISLUKIO

1. Paikallisen opetussuunnitelman merkitys ja laadinta.....	5
1.1. Opetussuunnitelman perusteet ja paikallinen opetussuunnitelma.....	5
1.2 Paikallisen opetussuunnitelman laatimista ohjaavat periaatteet	5
1.3 Paikallisen opetussuunnitelman arviointi ja kehittäminen	7
1.4 Paikallisen opetussuunnitelman laadinta ja keskeiset opetusta ohjaavat ratkaisut Helsingin aikuislukiossa.....	7
2. Opetuksen järjestämisen lähtökohdat.....	8
2.1 Aikuisten perusopetuksen kohderyhmät	8
2.2. Opetuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet.....	9
2.3 Koulutuksen laajuus ja rakenne	10
2.4 Arvoperusta	11
2.4.1 Helsingin aikuislukion arvoperusta.....	13
2.5 Oppimiskäsitys	14
3. Aikuisten perusopetuksen tehtävä ja yleiset tavoitteet	15
3.1 Aikuisten perusopetuksen tehtävä.....	15
3.2 Opetuksen valtakunnalliset tavoitteet.....	16
3.3. Tavoitteena laaja-alainen osaaminen	17
4. Oppimaan oppimisen ja yhteiskuntaan integroitumisen toimintakulttuuri	23
4.1 Toimintakulttuurin merkitys ja kehittäminen.....	23
4.2 Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet	24
4.2. 1 Toimintakulttuurin pääperiaatteet Helsingin aikuislukion perusopetuksessa.....	26
4.2.2 Toimintakulttuurin arviointi ja kehittäminen.....	27
4.3 Oppimisympäristöt ja työtavat	27
4.4. Opetuksen eheyttäminen ja monialaiset oppimiskokonaisuudet	30
5. Ohjaus, oppimisen ja opiskelun tuki, opiskeluhoito ja kurinpidollisten keinojen käyttö.....	32
5.1. Ohjaus.....	32
5.2 Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma.....	34
5.3 Oppimisen ja opiskelun tuki.....	35
5.4 Opiskeluhoito	37
5.5 Kurinpidollisten keinojen käyttö	38
6 Yhteistyö ja opetuksen järjestämistapoja	39
6.1 Yhteistyö	39

6.2	Etäyhteyksiä hyödyntävä opetus	40
6.3	Rangaistuslaitoksessa järjestettävä opetus	41
7	Oppimisen arviointi.....	42
7.1	Arvioinnin tehtävät ja oppimista tukeva arviointikulttuuri	42
7.2	Arvioinnin yleiset periaatteet.....	43
7.3	Arvioinnin kohteet.....	45
7.4	Opinnoissa eteneminen.....	46
7.5	Mualla hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen	47
7.6	Osaamisen osoittaminen erityisessä tutkinnossa	47
7.7	Arviointi ja todistukset alkuvaiheessa	47
7.8	Arviointi ja todistukset päättövaiheessa	48
7.8.1	Kurssisuorituksen arviointi.....	48
7.8.2	Oppiaineen oppimäärän arviointi ja päättöarvosanan muodostaminen.....	49
7.8.3	Perusopetuksen koko oppimäärän suoritus.....	50
7.8.4	Aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa käytettävät todistukset ja todistusmerkinnät....	51
8	Aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen opetus.....	52
8.1	Ohjaaminen alkuvaiheen opetukseen ja alkuvaiheen tehtävä.....	52
8.3	Oppiaineet lukutaitovaiheessa	54
8.3.1	Äidinkieli ja kirjallisuus.....	54
8.3.2	Matematiikka	63
8.3.3	Yhteiskuntatietous ja kulttuurintuntemus.....	65
8.3.4	Ympäristö- ja luonnontieto	68
8.3.5	Opinto-ohjaus ja työelämätaidot	70
8.3.6	Muut perusopetuksen lukutaitovaiheeseen soveltuvat aineet tai aihealueet sekä valinnaiset kurssit	74
8.4	Oppiaineet aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa.....	74
8.4.1	Äidinkieli ja kirjallisuus.....	75
8.4.1.1	Suomen kieli ja kirjallisuus	77
8.4.1.2	Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus	86
8.4.2	Vieras kieli.....	99
8.4.2.1	Vieras kieli, englanti, A-oppimäärä.....	100
8.4.3	Matematiikka.....	106
8.4.4	Yhteiskuntatietous ja kulttuurintuntemus.....	112
8.4.5	Ympäristö- ja luonnontieto	115

8.4.6 Terveystieto	121
8.4.7 Opinto-ohjaus ja työelämätaidot	125
8.4.8 Muu perusopetuksen alkuvaiheeseen soveltuva aine tai aihealue sekä valinnaiset kurssit	129
Tukikurssit suomi toisena kielenä opiskeluun	129
Tukikurssit matematiikkaan	130
8.4.8.3 Tukikurssit englantiin	130
8.4.8.4 Muu perusopetuksen alkuvaiheeseen soveltuva aine	131
9 Aikuisten perusopetuksen päättövaiheen opetus	133
9.1 Aikuisten perusopetuksen päättövaiheen opintojen aloittaminen	133
9.2 Paikallisesti päätettävät asiat	133
9.3 Oppiaineet aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa	134
9.3.1 Äidinkieli ja kirjallisuus	134
9.3.1.1 Suomen kieli ja kirjallisuus	137
9.3.1.2 Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus	146
9.3.1.3 Äidinkieli ja kirjallisuus; saame, romani, viittomakieli ja muu opiskelijan äidinkieli	153
9.3.2 Toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet	153
9.3.2.1 Toinen kotimainen kieli, ruotsi B1-oppimäärä	155
9.3.2.2 Vieras kieli, englanti, A-oppimäärä	161
9.3.2.3 Muu vieras kieli, ranska, A-oppimäärä	167
9.3.3 Matematiikka	174
9.3.4 Uskonto	181
9.3.5 Elämäkatsomustieto	184
9.3.6 Historia	188
9.3.7 Yhteiskuntaoppi	192
9.3.8 Fysiikka	196
9.3.9 Kemia	201
9.3.10 Biologia	206
9.3.11 Maantieto	212
9.3.12 Terveystieto	219
9.3.13 Opinto-ohjaus ja työelämätaidot	224
9.3.14 Muu perusopetukseen soveltuva aine tai aihealue sekä valinnaiset kurssit	229
Muu perusopetuksen päättövaiheeseen soveltuva aine	234
LIITE 1	260
LIITE 2	271

LIITE 3.....	280
LIITE 4 Valtioneuvoston asetus perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta annetun asetuksen 5 ja 7 §:n muuttamisesta.....	290

Paikallisen opetussuunnitelman merkitys ja laadinta

1.1. Opetussuunnitelman perusteet ja paikallinen opetussuunnitelma

Aikuisten perusopetus on tarkoitettu kaikille niille, jotka suorittavat perusopetusta oppivelvollisuusiän jo päätyttyä. Aikuisten perusopetus sisältää kaksi vaihetta: alkuvaiheen ja päättövaiheen. Tarvittaessa alkuvaihe sisältää myös lukutaitovaiheen (tai osan siitä), mikäli opiskelijalla ei ole luku- ja kirjoitustaitoa tai taito on puutteellinen. Aikuisten perusopetuksen järjestäminen pohjautuu vahvasti opintojen henkilökohtaistamiseen luvussa 5.2 kuvatun henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman avulla. Opiskelijan aiempi osaaminen luetaan hyväksi aikuisten perusopetuksessa.

Aikuisten perusopetuksen ohjausjärjestelmän tarkoituksena on huolehtia koulutuksen tasa-arvosta ja laadusta sekä luoda hyvät edellytykset opiskelulle. Perusopetuksen ohjausjärjestelmän normiosan muodostavat perusopetuslaki ja -asetus, valtioneuvoston asetus perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta (myöh. tuntijakoasetus), opetussuunnitelman perusteet sekä paikallinen opetussuunnitelma ja siihen perustuva lukuvuosisuunnitelma.

Aikuisten perusopetus on osa aikuiskoulutusjärjestelmää ja tämän vuoksi aikuisten perusopetuksessa käytetään käsitettä opiskelija oppilaan sijaan. Opiskelijalla on perusopetuslain turvaama oikeus saada opetussuunnitelman mukaista opetusta, opintojen ohjausta sekä oppimisen ja koulunkäynnin tukea.¹

Paikallinen opetussuunnitelma on tärkeä osa aikuisten perusopetuksen ohjausjärjestelmää. Sillä on keskeinen merkitys sekä opetuksen kansallisten tavoitteiden ja sisältöjen että paikallisesti tärkeinä pidettyjen tavoitteiden ja tehtävien ilmaisussa ja toteuttamisessa.

Paikallinen opetussuunnitelma luo yhteisen perustan ja suunnan päivittäiselle koulutyölle. Se on strateginen ja pedagoginen työkalu, joka linjaa opetuksen järjestäjän toimintaa ja oppilaitosten työtä. Opetussuunnitelma liittyy aikuisten perusopetuksen kunnan muuhun toimintaan aikuisten perusopetuksessa olevien opiskelijoiden oppimisen ja hyvinvoinnin edistämiseksi. Opetussuunnitelman perusteet ohjaavat opetuksen järjestäjiä kehittämään oppilaitoksiaan kasvuyhteisöinä ja opiskelijoille mielekkäinä ja kannustavina oppimisympäristöinä niin, että asetetut tavoitteet voidaan saavuttaa mahdollisimman hyvin. Aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelma liittyy oppilaitosten toiminnan muuhun paikalliseen toimintaan saman kohderyhmän oppimisen ja hyvinvoinnin edistämiseksi.

1.2 Paikallisen opetussuunnitelman laatimista ohjaavat periaatteet

Opetuksen järjestäjällä on vastuu paikallisen opetussuunnitelman laadinnasta sekä sen toteutumisen arvioinnista ja kehittämisestä.² Opetussuunnitelmassa päätetään opetuksen ja oppimisen arvioinnin, opiskelun ohjauksen, tuen ja opiskeluhuollon sekä yhteistyön ja erityisissä tilanteissa toteutettavan opetuksen järjestämisestä ja toteuttamisesta. Opetussuunnitelmassa täydennetään ja painotetaan paikallisesta näkökulmasta aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman valtakunnallisissa perusteissa määritellyjä tavoitteita, toimintaa ohjaavia linjauksia, keskeisiä sisältöjä ja muita opetuksen järjestämiseen liittyviä seikkoja. Opetuksen järjestäjä laatii opetussuunnitelman ottaen huomioon paikalliset olosuhteet,

¹ Perusopetuslaki 30 § 1 mom.

² Perusopetuslaki 15 § 1 mom.

erityispiirteet ja mahdollisuudet, opiskelijoiden tarpeet sekä oppilaitoksen oman itsearvioinnin ja kehittämistyön tulokset.

Paikallisen opetussuunnitelman tehtävänä on edistää opetuksen laadun jatkuvaa kehittämistä, vahvistaa koulutuksellista jatkumoa ja luoda hyvä perusta toisen asteen koulutukseen siirtymiselle. Opetussuunnitelman laadinnassa huolehditaan koko oppilaitoksen tavoitteiden ja käytäntöjen yhdenmukaisuudesta tai keskinäisestä yhteensopivuudesta. Sama periaate koskee mahdollista laajempaa opetuksen järjestäjäverkkoa.

Aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman tulee luoda realistinen ja motivoiva koulutuspolun osa siihen osallistuville opiskelijoille. Erityistä huomiota kiinnitetään sellaisten opiskelijoiden opiskeluedellytyksiin, joiden osaamistaso on heikko, joiden peruskouluopinnot ovat huomattavan vajavaiset tai puuttuvat kokonaan. Aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman laadintatyössä osallistutaan paikallisen koulutustarjonnan kehittämiseen rakentamalla mielekästä koulutusjatkumoa sekä varmistamalla opiskelijoiden sujuva siirtyminen jatkokoulutukseen tai työelämään. Paikallisen opetussuunnitelman laadinnassa tehdään paikallisesti tai alueellisesti yhteistyötä muiden samojen opiskelijaryhmien kanssa työskentelevien tahojen kanssa. Näitä ovat muut oppilaitokset, työ- ja elinkeinotoimistot, erilaiset koulutus- ja kulttuuripalveluiden tarjoajat sekä opiskeluhuollon ja alle 18-vuotiaita koskevan kodin ja koulun yhteistyön osalta kunnan sosiaali- ja terveystoimikunta.³

Paikallisen opetussuunnitelman laadinnassa otetaan huomioon opetuksen järjestäjän koulutusta koskevat muut suunnitelmat ja päätökset sekä mahdollinen opetuksen järjestäjän kestävä kehitys tai kulttuurikasvatuksen ohjelma. Lisäksi otetaan huomioon yhdenvertaisuuslain mukainen yhdenvertaisuussuunnitelma.⁴

Opetuksen järjestäjä laatii opetussuunnitelmaan perustuvan lukuvuosisuunnitelman. Opiskelijalla on perusopetuslain turvaama oikeus saada opetussuunnitelman mukaista perusopetusta.⁵ Tämän oikeuden turvaamiseksi jokainen opiskelijoiden kanssa työskentelevä toteuttaa opetuksen järjestäjän vahvistamaa opetussuunnitelmaa ja noudattaa muita työtä ohjaavia normeja.

Opetuksen järjestäjän tehtävänä on huolehtia opetustoimen henkilöstön osallistumismahdollisuuksista sekä eri ryhmien välisestä moniammatillisesta yhteistyöstä opetussuunnitelman ja lukuvuosisuunnitelman laadinnassa ja toimeenpanossa. Opiskelijoille tulee varata mahdollisuus osallistua opetussuunnitelman laadintaan.⁶ Oppilaitoksen eri henkilöstöryhmien ja opiskelijoiden osallistumismahdollisuuksista opetussuunnitelman valmisteluun huolehditaan. Alle 18-vuotiaiden opiskelijoiden huoltajat voivat tarvittaessa osallistua opetussuunnitelmatyöhön ja oppilaitoksen toiminnan suunnitteluun, erityisesti toimintakulttuurin sekä kodin ja koulun yhteistyön kehittämisessä.

³ Perusopetuslaki 15 § 2 mom.

⁴ Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014) 6 §

⁵ Perusopetuslaki 30 § 1 mom.

⁶ Perusopetuslaki 47 a §

Mikäli opetuksen järjestäjä tarjoaa mahdollisuuden suorittaa näiden opetussuunnitelman perusteiden mukaista opetusta rangaistuslaitoksessa, siitä tulee päättää opetussuunnitelmassa. Rangaistuslaitoksessa järjestettävässä opetuksessa tuntijakoasetuksen määäämästä tuntijaosta voidaan poiketa.⁷

1.3 Paikallisen opetussuunnitelman arviointi ja kehittäminen

Perusopetuslaki velvoittaa opetuksen järjestäjän arvioimaan antamaansa koulutusta ja sen vaikuttavuutta sekä osallistumaan ulkopuoliseen toimintansa arviointiin. Arvioinnin keskeiseksi tarkoitukseksi laki määrittelee koulutuksen kehittämisen ja oppimisen edellytysten parantamisen.⁸ Paikallisen opetussuunnitelman ja lukuvuosisuunnitelman toteutumisen seuranta, säännöllinen arviointi ja kehittäminen ovat osa tätä tehtävää.

Valtaosa aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman toteutumisen arvioinnista on opetuksen järjestäjän ja oppilaitosten itsearviointia. Yhteistyö muiden toimijoiden kanssa edistää avointa ja rakentavaa itsearviointia. Siinä voidaan hyödyntää myös kansallisten arviointien ja kehittämishankkeiden tuloksia. Myös perusopetuksen valtakunnalliset laatukriteerit⁹ tukevat itsearviointia ja sen pohjalta tehtävää omaa kehittämistyötä. Opetuksen järjestäjä päättää laatukriteereiden käytöstä.

Valtakunnalliset muutokset opetussuunnitelman perusteissa edellyttävät aina vastaavien muutosten tekemistä paikalliseen opetussuunnitelmaan ja viemistä käytäntöön. Opetuksen järjestäjä voi tarkistaa opetussuunnitelmaansa ja parantaa sen laatua ja toimivuutta myös paikallisista tarpeista lähtien itsearviointiin ja omaan kehittämistyöhön perustuen.

1.4 Paikallisen opetussuunnitelman laadinta ja keskeiset opetusta ohjaavat ratkaisut Helsingin aikuislukiossa

Paikallinen opetussuunnitelma ja sitä tarkentava lukuvuosisuunnitelma sekä muut suunnitelmat laaditaan edellä kuvattuja tavoitteita ja periaatteita noudattaen.

Paikallisen opetussuunnitelman tekoon Helsingin aikuislukiossa on osallistunut koko kouluyhteisö. Opetussuunnitelmatyötä on etukäteen valmistellut perusopetuksen kehittämistiimi erityisesti opetussuunnitelman yleiseen osaan liittyen. Ainekohtaisista osuuksista ovat vastanneet aineenopettajat. Koko koulun yhteisissä opettajainkokouksissa on nostettu esiin opetussuunnitelman keskeisiä uusia teemoja. Helsingin aikuislukion aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman laadinnassa on huomioitu myös aikuisten lukio-opetuksen opetussuunnitelma erityisesti arvoperustaan, oppimiskäsitykseen ja toimintakulttuuriin liittyen.

Aikuisten perusopetuksen opiskelijoilta on kerätty palautetta ja toiveita koulun toimintaan liittyen. Opiskelijoiden palautetta on hyödynnetty paikallisen opetussuunnitelman laatimisessa. Heidän näkemyksiään oppimisesta ja koulusta yleensä on poimittu sitaateiksi tähän opetussuunnitelmaan. Helsingin aikuislukion aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelmassa on kursivoinnilla erotettu koulun omat

⁷ Valtioneuvoston asetus perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta 7 § 3 mom.

⁸ Perusopetuslaki 21 § 1 ja 2 mom.

⁹ Perusopetuksen laatukriteerit, opetus- ja kulttuuriministeriö 2012

tekstiosuudet opetussuunnitelman perustetekstistä. Helsingin aikuislukion opetussuunnitelma toimii samalla Helsingin kaupungin aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelmana. Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala on osallistunut opetussuunnitelman laadintaan kommentoijana.

Opetussuunnitelman laadinnassa on huomioitu pääkaupunkiseudun erityispiirteet, joista aikuisten perusopetuksen kohdalla painottuu erityisesti vieraskielisten opiskelijoiden suuri määrä sekä myös kaupunginstrategiassa esiin nostettu huomio siitä, että Helsinki kansainvälistyy ja monimuotoistuu muuta maata nopeammin.

Helsingin kaupungin kouluissa laaditaan lukuvuosittain lukuvuosisuunnitelma, jolla täsmennetään opetussuunnitelman lukuvuosi-kohtaisia suuntaviivoja. Opetussuunnitelman toteutumista seurataan ja arvioidaan sekä lukuvuosittaisen lukuvuosisuunnitelman ja lukuvuosikertomuksen kautta että myös yhteisten opettajainkokousten, perusopetuksen kehittämistiimin sekä opiskelijapalautteen pohjalta.

Opetussuunnitelmaa täydentävät ja opetussuunnitelmassa sitoudutaan seuraaviin ohjelmiin ja suunnitelmiin:

- Helsingin kaupunkistrategia 2017-2021
- Helsingin kaupungin opetuksen digitalisaatio-ohjelma vuosille 2016-2019
- Helsingin aikuislukion toiminnallinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma 2016

Opetussuunnitelma julkaistaan sekä paperiversiona että sähköisenä versiona ja se on tallennettuna koulun sisäiseen sähköiseen ympäristöön. Opiskelijoille ja muille yhteistyötahoilla opetussuunnitelma on luettavissa koulun kotisivujen kautta.

2. Opetuksen järjestämisen lähtökohdat

2.1 Aikuisten perusopetuksen kohderyhmät

Aikuisten perusopetus on tarkoitettu niille oppivelvollisuusiän ylittäneille, jotka eivät ole suorittaneet perusopetuksen oppimäärää tai joilla on tarve täydentää perusopetuksen tutkintoaan tai korottaa oppiaineiden arvosanoja. Kohderyhmässä on opiskelutaustaltaan ja valmiuksiltaan erityyppisiä opiskelijoita.

Aikuisten perusopetuksen kohderyhmiä ovat

- perusopetuksen loppuvaiheessa Suomeen tulleet nuoret, jotka eivät ole ehtineet saada perusopetuksen päättötodistusta valmiiksi oppivelvollisuusikäisinä tai joiden valmiudet ovat jääneet heikoiksi perusopetuksen aikana
- 17–25-vuotiaat maahanmuuttajataustaiset, jotka eivät voi osallistua oppivelvollisuusikäisille järjestettävään opetukseen ikänsä takia mutta tarvitsevat perusopetuksen päättötodistusta ja opiskelunvalmiuksia jatkaakseen opintoja toisella asteella
- muut maahanmuuttajataustaiset aikuiset, jotka heikon peruskoulutuksensa takia tarvitsevat erityisesti perusopetuksen alkuvaiheen opetusta, kuten luku- ja kirjoitustaitoa sekä matemaattisia valmiuksia tai jotka tarvitsevat päättötodistusta päästäkseen jatko-opintoihin
- vangit, joilta puuttuu perusopetuksen päättötodistus tai joilla ei ole tarvittavia opiskelunvalmiuksia jatkaakseen opintoja toiselle asteelle

- aikuiset romanit, joilla on vain vähän peruskouluopintoja tai peruskoulun päättötodistus puuttuu
- muut aikuiset, jotka ovat keskeyttäneet peruskoulun oppivelvollisuusikäisinä
- aikuiset, jotka opiskelevat yhtä tai useampaa oppiainetta aineopiskelijana ja/tai haluavat korottaa perusopetuksen arvosanoja.

2.2. Opetuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet

Perustuslain mukaan jokaisella on oikeus maksuttomaan perusopetukseen.¹⁰ Kunta päättää perusopetuksen järjestämisestä muille kuin oppivelvollisille.¹¹ Perusopetuslaissa säädetään, miltä osin perusopetuslakia tulee noudattaa aikuisten perusopetusta järjestettäessä ja mihin etuuksiin opiskelija on oikeutettu.¹² Seuraavassa tekstissä käytetään sanaa ”oppilas”, jos teksti on suora lainaus lainsäädännöstä.

Perusopetuksessa noudatetaan valtakunnallisesti yhtenäisiä perusteita siten kuin perusopetuslaissa säädetään. Opetus järjestetään oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti ja siten, että se edistää oppilaiden tervettä kasvua ja kehitystä.¹³ Oppilaalla on oikeus saada opetussuunnitelman mukaista opetusta, oppilaanohjausta sekä riittävää oppimisen ja koulunkäynnin tukea heti tuen tarpeen ilmetessä.¹⁴ Opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön.¹⁵ Opiskeluhuollon järjestämistä ohjaa oppilas- ja opiskelijahuoltolaki¹⁶.

Yhdenvertaisuuden edistämistä ohjaa yhdenvertaisuuslaki¹⁷ ja sukupuolten tasa-arvon edistämistä tasa-arvolaki¹⁸.

Opetuksen järjestämisessä otetaan lisäksi huomioon opetushenkilöstön kelpoisuuteen liittyvät säännökset sekä muun muassa turvallisuuteen ja työsuojeluun liittyvät säännökset sekä henkilötietojen käyttöä, julkisuutta ja yksityisyyden suojaa koskevat säännökset ja tekijänoikeussäännökset.

Perustuslakia ja perusopetuslakia täydentävät kansainväliset ihmisoikeussopimukset. YK:n yleismaailmallinen ihmisoikeuksien julistus muodostaa historiallisen ja eettisen perustulkinnan ihmisoikeuksien merkittävyydestä.¹⁹ Suomi on sitoutunut useisiin kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksiin. Näistä keskeisiä ovat Lapsen oikeuksien sopimus, Taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus eli ns. TSS-sopimus, Euroopan ihmisoikeuksien sopimus sekä Vammaisten oikeuksien sopimus.²⁰ Saamelaisten oikeuksien turvaamiseksi otetaan lisäksi huomioon YK:n julistus alkuperäiskansojen oikeuksista²¹.

¹⁰ Suomen perustuslaki 16 § 1 mom. (731/1999)

¹¹ Perusopetuslaki 5 § 1 mom.

¹² Perusopetuslaki 46 §

¹³ Perusopetuslaki 3 § 1 ja 2 mom.

¹⁴ Perusopetuslaki 30 § 1 mom.

¹⁵ Perusopetuslaki 29 §

¹⁶ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013, muutettu lailla 1501/2016)

¹⁷ Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014)

¹⁸ Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (609/1986) ja sen muutos (1329/2014)

¹⁹ YK:n yleismaailmallinen ihmisoikeuksien julistus 1948

²⁰ YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista SopS 59-60/1991, TSS-sopimus SopS 6/1976, Euroopan ihmisoikeussopimus SopS 85-86/1998, YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskeva yleissopimus 2006

²¹ YK:n julistus alkuperäiskansojen oikeuksista 2007

2.3 Koulutuksen laajuus ja rakenne

Aikuisten perusopetuksessa opiskelija voi

- suorittaa perusopetuksen oppimäärän
- suorittaa aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen tai sen osia
- suorittaa alkuvaiheeseen sisältyvän lukutaitovaiheen tai sen osia
- suorittaa perusopetuksen oppiaineita tai niiden osia kursseina
- korottaa perusopetuksen päättötodistuksen arvosanoja.

Aikuisten perusopetuksen lähtökohtana on näkemys siitä, että aikuisopiskelija rakentaa osaamistaan aikaisemmin oppimilleen tiedoille ja taidoille, elämäkokemukselleen ja mahdollisille rinnakkaisille opinnoille. Näin ollen opetustarjonnassa on hyvä olla valinnaisuutta ja vaihtoehtoja, jotka mahdollistavat opiskelun erilaisissa elämäntilanteissa.

Opiskelijan henkilökohtainen opintopolku rakennetaan joustavasti ja yksilöllisesti ottaen huomioon aikaisempi koulutus ja mahdollisesti opintoja korvaava työkokemus. Opetussuunnitelman tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä vastaavat aikaisemmin suoritettut opinnot tai muutoin hankittu osaaminen tulee tunnistaa ja tunnustaa. Opiskelijan lähtötaso on määriteltävä ja opetuksen järjestäjän ja opiskelijan on yhdessä laadittava opiskelijalle henkilökohtainen opiskelusuunnitelma luvun 5.2 mukaisesti.

Opiskelijalla on oikeus sisällyttää henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaansa osia muiden opetuksen ja/tai koulutuksen järjestäjien koulutustarjonnasta opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla.

Aikuisten perusopetuksen eri vaiheiden opinnot muodostuvat valtioneuvoston antaman asetuksen (422/2012, muutettu asetuksella 135/2017) mukaan eri oppiaineiden ja aineryhmien pakollisista ja valinnaisista kursseista.

Asetuksessa määrätyt eri vaiheiden vähimmäiskurssimäärät määrittelevät ne pakollisten ja valinnaisten kurssien määrät, jotka opetuksen järjestäjän tulee vähintään tarjota.

Alkuvaiheen pakollisten kurssien määrän tulee olla 34 ja valinnaisten vähintään 10. Opiskelija valitsee vähintään 38 kurssia, mikäli hän suorittaa alkuvaiheen opinnot. Mikäli oppilaitos tarjoaa alkuvaiheeseen sisältyvää lukutaitovaihetta, on siihen kuuluvien pakollisten kurssien määrä 23 kurssia ja valinnaisten vähintään 6 kurssia. Näistä kursseista opiskelija valitsee vähintään 27 kurssia, mikäli hän suorittaa lukutaitovaiheen opinnot. Opiskelijan suorittama kurssimäärä määräytyy hänen henkilökohtaisen opiskelusuunnitelmansa mukaan.

Aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen ja siihen mahdollisesti sisältyvän lukutaitovaiheen opintoja valitaan joustavasti siten, että ne antavat opiskelijalle sellaiset tiedot ja taidot, että hänellä on mahdollisuus jatkaa opintojaan aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa. Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma voidaan laatia myös siten, että opiskelija suorittaa samanaikaisesti eri vaiheiden kursseja. Jos opiskelijan on tarkoituksenmukaista suorittaa vain lukutaito- ja/tai alkuvaiheen opintoja, hänet voidaan ohjata tämän jälkeen muuhun soveltuvaan koulutukseen.

Aikuisten perusopetuksen oppimäärä on vähintään 46 päättövaiheen kurssia. Rangaistuslaitoksessa järjestettävässä opetuksessa aikuisten perusopetuksen oppimäärä sisältää kuitenkin vähintään 30

päättövaiheen kurssia²². Päättövaiheen pakollisten kurssien määrän tulee olla 39 ja valinnaisten vähintään 10. Opiskelija valitsee vähintään 46 kurssia, mikäli hän suorittaa päättövaiheen.

Lukutaitovaiheen sekä alku- ja päättövaiheen kattava oppimäärä on laajuudeltaan yhteensä enintään nelivuotinen. Päätoimisesti opiskellen opinnot tulee suorittaa kuitenkin enintään viidessä vuodessa.

Aikuisten perusopetuksessa kurssin kesto on 28 tuntia.²³ Opetusta voidaan järjestää osaksi tai kokonaan etäopetuksena. Lähiopetuksessa opetukseen tulee tuntia kohden käyttää vähintään 40 minuuttia.²⁴

2.4 Arvoperusta

Opiskelijan ainutlaatuisuus ja oikeus hyvään opetukseen

Aikuisella opiskelijalla on oikeus kehittyä omista lähtökohdistaan opiskelijana, yksilönä ja yhteiskunnan jäsenenä. Opintojen tulee antaa aineksia opiskelijan identiteetin, maailmankatsomuksen ja -kuvan sekä ihmiskäsityksen jatkuvaan kehittämiseen. Opiskelu antaa aineksia ja mahdollisuuksia yhteisten arvojen pohdintaan sekä valmiuksia arvioida niiden toteutumista. Opiskelijan valmiudet toimia aktiivisena kansalaisena sekä oman opiskeluyhteisönsä, perheensä ja lähipiirinsä aikuisena autonomisena jäsenenä paranevat opiskelun avulla.

Jokaisella opiskelijalla on oikeus hyvään ja tavoitteelliseen opetukseen. Opintojen tulee olla mielekkäitä sekä opiskelijan tavoitteiden että opetuksen järjestäjän näkökulmasta. Aiemmin opittujen tietojen ja taitojen huomioiminen ja yksilölliset opiskeluratkaisut tukevat aikuisen hyvää opintopolkua. Kannustava ja arvostava ilmapiiri ja aikuisopiskelijan elämäntilanteen huomioon ottavat opiskelu- ja arviointitavat ovat hyvän, vuorovaikutteisen ja turvallisen oppimisympäristön perusta. Perusopetus antaa tiedolliset ja taidolliset valmiudet jatko-opintoihin ja tukee myönteistä asennetta elinikäiseen oppimiseen ja itsensä kehittämiseen. Opiskelusta syrjäytyminen merkitsee sivistyksellisten oikeuksien toteuttamatta jäämistä.

Arvojen pohdinnan merkitys korostuu maailmassa, jossa monimediainen tiedonvälitys, globaalit tietoverkot, sosiaalinen media ja vertaissuhteet muokkaavat opiskelijoiden arvomaailmaa. Arvokeskustelut opiskelijoiden kanssa ohjaavat heitä tunnistamaan ja nimeämään omia ja kohtaamiaan arvoja ja arvostuksia sekä pohtimaan niitä kriittisesti.

Ihmisyys, sivistys, tasa-arvo ja demokratia

Aikuisten perusopetus tukee opiskelijan kasvua ihmisyyteen, jota kuvaa pyrkimys totuuteen, hyvyyteen ja kauneuteen sekä oikeudenmukaisuuteen ja rauhaan. Ihmisyyteen kasvussa jännitteet pyrkimysten ja vallitsevan todellisuuden välillä ovat väistämättömiä. Sivistykseen kuuluu taito käsitellä näitä ristiriitoja eettisesti ja myötätuntoisesti sekä rohkeus puolustaa hyvää. Sivistys merkitsee yksilöiden ja yhteisöjen taitoa tehdä ratkaisuja eettisen pohdinnan, toisen asemaan asettumisen ja tietoon perustuvan harkinnan perusteella. Eettisyyden ja esteettisyyden näkökulmat ohjaavat pohtimaan, mikä elämässä on arvokasta. Sivistynyt ihminen tahtoo hyvää ja pyrkii toimimaan oikein. Hän osaa arvioida eri lähteistä saatavan tiedon

²² Perusopetusasetus 8 § 1 mom., muutettu valtioneuvoston asetuksella 136/2017

²³ Perusopetusasetus 8 § 1 mom., muutettu valtioneuvoston asetuksella 136/2017

²⁴ Perusopetusasetus 8 § 2 mom.

luotettavuutta ja käyttää tietoa kriittisesti. Sivistykseen kuuluu myös pyrkimys itsesääteelyyn sekä vastuunottoon omasta kehittämisestä ja hyvinvoinnista.

Aikuisten perusopetus ylläpitää ja vahvistaa elämän ja ihmisoikeuksien kunnioittamista sekä ohjaa niiden puolustamiseen. Se edistää hyvinvointia, demokratiaa ja aktiivista toimijuutta kansalaisyhteiskunnassa. Tasa-arvon tavoite ja laaja yhdenvertaisuusperiaate ohjaavat aikuisten perusopetuksen kehittämistä. Aikuisten perusopetus edistää osaltaan taloudellista, sosiaalista, alueellista ja sukupuolten tasa-arvoa. Opetus on opiskelijoita uskonnollisesti, katsomuksellisesti ja puoluepoliittisesti sitouttamatonta. Opetusta ei saa käyttää kaupallisen vaikuttamisen väylänä.

Kulttuurinen moninaisuus rikkautena

Aikuisten perusopetus rakentuu moninaiselle suomalaiselle kulttuuriperinnölle. Se on muodostunut ja muotoutuu eri kulttuureiden vuorovaikutuksessa. Opetus vahvistaa opiskelijan integroitumista tai kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan sekä hänen oman kulttuuri-identiteettinsä rakentumista. Opetus vahvistaa luovuutta ja kulttuurisen moninaisuuden arvostamista, edistää vuorovaikutusta kulttuurien välillä ja sisällä sekä luo täten pohjaa kulttuurisesti kestäväälle kehitykselle.

Eri kulttuuri- ja kielitaustoista tulevat ihmiset kohtaavat toisiaan aikuisten perusopetuksessa sekä tutustuvat monenlaisiin tapoihin, yhteisöllisiin käytäntöihin ja erilaisiin katsomuksiin. Asioita opitaan tarkastelemaan toisten elämäntilanteista ja olosuhteista käsin. Opiskelu yhdessä yli kieli-, kulttuuri-, uskonto- ja katsomusrajojen luo edellytyksiä aidolle vuorovaikutukselle ja hyvälle yhteistyölle. Opiskelu vahvistaa taitoja toimia kulttuurisesti moninaisessa yhteiskunnassa omaa kulttuuriperintöä unohtamatta. Aikuisten perusopetus ohjaa opiskelijoita tunnistamaan eri kulttuureiden yhteisiä hyvää elämää kannattelevia arvoja ja periaatteita. Se rakentaa perustaa ihmisoikeuksia kunnioittavalle maailmankansalaisuudelle ja rohkaisee toimimaan myönteisten muutosten puolesta monitahoisten keskinäisriippuvuuksien maailmassa.

Kestävän elämäntavan välttämättömyys

Aikuisten perusopetus edistää kestäväää elämäntapaa ja ekososiaalista sivistystä kaikessa toiminnassaan ja opetuksessaan. Kestävän elämäntavan ulottuvuudet ovat ekologinen, taloudellinen sekä sosiaalinen ja kulttuurinen. Ekososiaalisen sivistyksen johtajatuksena on luoda elämäntapaa ja kulttuuria, joka vaalii ihmisarvon loukkaamattomuutta, ekosysteemien monimuotoisuutta ja uusiutumiskykyä sekä samalla rakentaa osaamis pohjaa luonnonvarojen kestäväälle käytölle perustuvalla kiertotaloudelle. Ekososiaalinen sivistys lisää ymmärrystä erityisesti ilmastonmuutoksen vakavuudesta ja ohjaa toimimaan kestävästi.

Ihmisellä on vastuu teknologian ohjaamisesta suuntaan, joka parhaalla mahdollisella tavalla varmistaa ihmisen ja luonnon kestävä tulevaisuuden. Opetuksessa tunnistetaan kestävä kehityksen välttämättömyys, pohditaan kulutus- ja tuotantotavoissa ilmeneviä ristiriitoja tämän pyrkimyksen kanssa sekä etsitään ja toteutetaan yhteistoimin ja pitkäjänteisesti elämäntapaamme korjaavia ratkaisuja. Opiskelijoita ohjataan tunnistamaan kehitykseen vaikuttavia yhteiskunnallisia rakenteita ja ratkaisuja sekä vaikuttamaan niihin. Perusopetus avaa näköalaa sukupolvien yli ulottuvaan globaaliin vastuuseen.

2.4.1 Helsingin aikuislukion arvoperusta

Helsingin aikuislukion tärkeimmät arvot ovat avoimuus ja rohkeus sekä luottamus ja oikeudenmukaisuus. Näiden arvojen toteutumista seuraa ja arvioi koko kouluyhteisö yhdessä luomalla ja vahvistamalla välittämisen ilmapiiriä. Avoimuus näkyy siinä, että asioista saa keskustella ja niistä tiedotetaan eri kanavien kautta. Opiskelijoiden ja henkilöstön lisäksi myös alle 18-vuotiaiden opiskelijoiden huoltajilla on mahdollisuus saada tietoa ja antaa palautetta koulun toiminnasta.

Arvokeskusteluja käydään oppitunneilla yhdessä opiskelijoiden kanssa sekä opettajien ja henkilöstön kanssa opettajainkokouksissa. Arvokeskustelut opiskelijoiden ja koko henkilökunnan kanssa ohjaavat heitä tunnistamaan ja nimeämään kohtaamiaan arvoja ja arvostuksia sekä pohtimaan niitä kriittisesti. Keskustelujen ja palautteen avulla kaikilla on mahdollisuus ja kaikkia myös rohkaistaan

nostamaan esiin mahdollisia epäkohtia. Vastuu koko kouluyhteisön hyvinvoinnista on meistä jokaisella. Arvot näkyvät käytännön toiminnassa, ne eivät toteudu itsestään. Rohkeus on aitoa näkemistä ja kuulemista sekä vääryyksiin puuttumista.

Luottamus opiskelijan ja opettajan välillä sekä koko opetusryhmän kesken on turvallisuuden, oppimisen ja yhteistyön onnistumisen perusta. Oikeudenmukaisuus näkyy siinä, että jokainen opiskelija kohdataan yksilönä ja kaikkia opiskelijoita kohdellaan tasapuolisesti.

Arvoperustan toteutumista seurataan ja arvioidaan yhteisten opettajainkokousten, kehittämistiimien ja aineryhmien työskentelyn sekä opiskelijapalautteen pohjalta.

2.5 Oppimiskäsitys

Aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet on laadittu perustuen oppimiskäsitykseen, jonka mukaan opiskelija on aktiivinen toimija opinnoissaan. Hän suunnittelee opiskeluaan, asettaa sille tavoitteita ja arvioi toimintaansa. Samalla hänen taitonsa valita tuloksellisia opiskelumenetelmiä kehittyvät. Opiskelun avulla hän kehittää taitojaan tavoitteiden asettamisessa, tuloksellisten opiskelumenetelmien valinnassa sekä aiemmin opitun ja uuden tiedon yhteensovittamisessa. Ajattelutaitojen monipuolinen harjoittaminen sekä kielen, kehon ja eri aistien käyttö ovat oppimisen kannalta olennaisia. Uusien tietojen ja taitojen oppimisen rinnalla opiskelija oppii reflektoida oppimistaan, kokemuksiaan ja tunteitaan.

Koska oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa toisten opiskelijoiden, opettajien ja muiden aikuisten sekä eri yhteisöjen ja oppimisympäristöjen kanssa, opiskelijan tahto toimia vuorovaikutuksessa ja halu kehittää yhdessä toimimisen ja oppimisen taitoja on olennaista. Yhdessä oppiminen edistää opiskelijoiden luovan ja kriittisen ajattelun ja ongelmanratkaisun taitoja. Se antaa mahdollisuuden harjoitella rakentavaa ja avointa keskustelua, perustella omia kantoja ja arvioida niitä kriittisesti. Se lisää herkkyyttä ymmärtää erilaisia näkökulmia. Kielitaito on keskeinen oppimisprosessin resurssi: opiskelija käyttää kielitietoisuuttaan sekä eri kielten taitoaan kaiken oppimisen tukena. Aikuisella opiskelijalla on elämäntilanteesta riippuen myös monia muita rooleja, joissa hän voi kartuttaa ja harjoitella opintoihin sisältyviä tietoja ja taitoja. Opiskelijoita ohjataan myös arvioimaan toimintansa seurauksia ja vaikutuksia muihin ihmisiin ja ympäristöön.

Aikuisopiskelijan aiemmat tiedot, taidot ja opiskelukokemukset vaikuttavat oppimistilanteisiin ja opiskelijan käsityksiin itsestään oppijana. Taito ja tahto arvioida ja tarvittaessa muuttaa omia odotuksia, käsityksiä sekä totuttuja toimintatapoja luo edellytyksiä tulokselliselle oppimiselle. Oppimisprosessin aikana saatava rohkaiseva ja realistinen ohjaus ja palaute vahvistavat opiskelijan myönteistä minäkuvaa, pystyvyyden tunnetta ja itsetuntoa sekä luottamusta omiin mahdollisuuksiinsa. Myönteiset tunnekokemukset, opintosisältöjen merkityksellisyys, oppimisen mielekkyyden ja ilon kokemukset sekä uutta luova toiminta edistävät oppimista ja innostavat kehittämään omaa osaamista pitkäjänteisesti. Oppimiskokemukset vaikuttavat opiskelijan tapaan suhtautua opiskeluun ja hänen tavoitteisiinsa sekä valitsemiinsa opiskelutapoihin.

Oppimaan oppimisen taitojen kehittyminen on perusta tavoitteelliselle ja elinikäiselle oppimiselle. Opiskelijaa ohjataan tiedostamaan omat tapansa oppia ja käyttämään tätä tietoa oppimisensa edistämiseen. Oppiminen näkyy muutoksena ajattelu- ja toimintatavoissa kuten opiskelutekniikoiden kehittymisenä, uusina tietoina ja taitoina sekä elämän hallinnan paranemisena. Oppiminen on erottamaton osa yksilön ihmisenä

kasvua ja yhteisön hyvän elämän rakentamista. Aikuisten perusopetuksen eri oppiaineiden opetuksessa kehitetään opiskelijoiden oppimaan oppimisen taitoja.

Helsingin aikuislukiossa opetusta ohjaa oppimiskäsitys, jonka mukaan opiskelija on aktiivinen toimija opinnoissaan. Hän suunnittelee opiskeluaan, asettaa sille tavoitteita ja arvioi toimintaansa. Opiskelun avulla hänen taitonsa valita tuloksellisia opiskelumenetelmiä kehittyvät. Ajattelutaitojen monipuolinen harjoittaminen sekä kielen, kehon ja eri aistien käyttö ovat oppimisen kannalta olennaisia. Uusien tietojen ja taitojen oppimisen rinnalla opiskelija oppii reflektoidaan oppimistaan, kokemuksiaan ja tunteitaan. Aikuisopiskelijan oppimiselle mahdollisuus yhdistää uutta opittua omaan elämään ja aiemmin opittuun on hyvin motivoivaa.

Helsingin aikuislukiossa aikuisten perusopetuksen opiskelijoiden oppimaan oppimisen taitojen harjoittaminen on erityisen tärkeää, koska opiskelijat tulevat erilaisista koulukulttuureista ja monilla heistä on vähän aiempaa koulutusta. Opetettavista sisällöistä tulee olla paljon käytännön esimerkkejä. On tärkeää erottaa keskeiset asiat vähemmän tärkeistä. Ymmärtäminen ja ymmärretyksi tuleminen sekä yhteiskunnassa pärjääminen ovat perusopetuksen tärkeimpiä tavoitteita. Tieto- ja viestintätekniikka on osa koulumme arkipäivää ja sen tuomia mahdollisuuksia hyödynnetään oppimisessa ja opettamisessa.

Koulussamme oppiminen on iloinen asia. Opettajien tavoitteena on luoda oppimiselle myönteinen ilmapiiri ja innostaa opiskelijoita aitoon oppimiseen. Luovaa ja kriittistä ajattelua tuetaan ryhmäkeskusteluihin ja ongelmanratkaisutaitoja vahvistetaan pienryhmäopetuksessa. Vahvuusperusteisella opetuksella kannustetaan opiskelijaa syventymään työn tekemiseen omista vahvuuksistaan käsin. Sisukkuutta ja työn loppuun saattamista painotetaan läpi oppimisprosessin opettajan jatkuvan palautteen avulla.

Oppimiskäsityksen toteutumista seurataan ja arvioidaan yhteisten opettajainkokousten, kehittämistiimien ja aineryhmien työskentelyn sekä opiskelijapalautteen pohjalta.

3. Aikuisten perusopetuksen tehtävä ja yleiset tavoitteet

3.1 Aikuisten perusopetuksen tehtävä

Aikuisten perusopetus on osa yleissivistävää opetusjärjestelmää, osa aikuiskoulutusjärjestelmää ja osa aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutusjärjestelmää. Perusopetus tarjoaa mahdollisuuden oppia perustaitoja ja laajentaa yleissivistyksen perustaa sekä antaa valmiudet ja kelpoisuuden toisen asteen opintoihin. Omien vahvuuksien löytäminen ja tulevaisuuden suunnittelu ovat keskeinen osa aikuisten perusopetusta. Perusopetus rakentaa opiskelijoiden myönteistä identiteettiä ihmisinä ja oppijoina.

Aikuisten perusopetuksen yhteiskunnallisena tehtävänä on edistää tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja oikeudenmukaisuutta. Perusopetus kartuttaa inhimillistä ja sosiaalista pääomaa. Inhimillinen pääoma koostuu osaamisesta, joka edistää yksilöllistä ja yhteiskunnallista hyvinvointia. Sosiaalinen pääoma muodostuu ihmisten välisistä yhteyksistä, vuorovaikutuksesta ja luottamuksesta. Perusopetuksen tehtävänä on ehkäistä eriarvoistumista ja syrjäytymistä. Perusopetus tukee opiskelijoiden yhteiskuntaan integroitumista ja maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden kotoutumista antamalla opiskelijoille riittävät kielelliset ja yhteiskunnalliset valmiudet. Aikuisten perusopetuksessa tulee kiinnittää erityistä huomiota opetuksen työelämäyhteyksiin, työelämätaitoihin ja työllistymistä tukevien valmiuksien kehittämiseen.

Perusopetus edistää sukupuolten tasa-arvoa. Se kannustaa yhdenvertaisesti eri sukupuolia eri oppiaineiden opinnoissa sekä lisää tietoa ja ymmärrystä sukupuolen moninaisuudesta.

Aikuisten perusopetuksen kulttuuritehtävänä on edistää monipuolista kulttuurista osaamista ja tukea opiskelijoita oman kulttuuri-identiteetin ja kulttuurisen pääoman rakentamisessa ja säilyttämisessä. Perusopetus lisää ymmärrystä kulttuureiden moninaisuudesta ja auttaa hahmottamaan kulttuureita menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden jatkumoina, joissa jokainen voi itse olla toimijana.

Aikuisten perusopetuksessa otetaan joustavasti huomioon yhteiskunnalliset muutokset ja ajankohtaiset asiat. Globaalikasvatus luo osaltaan edellytyksiä oikeudenmukaiselle ja kestäväälle kehitykselle YK:n asettamien kehitystavoitteiden suuntaisesti.

3.2 Opetuksen valtakunnalliset tavoitteet

Opetuksen ja kasvatuksen valtakunnallisista tavoitteista säädetään perusopetuslaissa sekä tarkemmin valtioneuvoston asetuksessa²⁵. Tavoitteet ohjaavat paikallisen opetussuunnitelman laadintaa ja koulutyötä.

Kasvu ihmisyyteen ja yhteiskunnan jäsenyyteen

Valtioneuvoston asetuksen 2 §:ssä ilmaistaan perusopetuksen yleistavoite. Sen mukaan opetuksen tavoitteena on tukea oppilaiden kasvua ihmisyyteen ja eettisesti vastuukykyiseen yhteiskunnan jäsenyyteen. Opetuksen ja kasvatuksen tulee myös tukea kasvua tasapainoisiksi ja terveen itsetunnon omaaviksi ihmisiksi. Asetuksen mukaan opetus edistää kulttuurien sekä aatteellisten, maailmankatsomuksellisten ja uskonnollisten, kuten kristillisten perinteiden sekä länsimaisen humanismin perinteen tuntemista ja ymmärtämistä. Elämän, toisten ihmisten ja luonnon kunnioittamisen rinnalla korostetaan ihmisarvon loukkaamattomuutta, ihmisoikeuksien kunnioittamista ja suomalaisen yhteiskunnan demokraattisia arvoja, kuten yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Sivistykseen nähdään kuuluvaksi myös yhteistyö ja vastuullisuus, terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen, kasvu hyviin tapoihin sekä kestävä kehityksen edistäminen.

Tarpeelliset tiedot ja taidot

Asetuksen 3 §:n mukaan opetuksen keskeisenä tavoitteena on luoda perusta oppilaan laajan yleissivistyksen muodostumiselle sekä maailmankuvan avartumiselle. Tähän tarvitaan sekä eri tiedonalojen tietoja ja taitoja että tiedonaloja läpileikkaavaa ja yhdistävää osaamista. Taitojen merkitys korostuu. Asetuksessa todetaan, että opetettavien asioiden tulee perustua tieteelliseen tietoon.

Sivistyksen, tasa-arvoisuuden ja elinikäisen oppimisen edistäminen

Asetuksen 4 § sisältää tavoitteita ja periaatteita, joiden mukaisesti opetus ja kasvatus sekä opiskeluhoito tulee järjestää. Kaiken toiminnan tulee vahvistaa koulutuksellista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä parantaa oppimaan oppimisen taitoja ja edellytyksiä elinikäiseen oppimiseen. Asetuksessa korostuu vuorovaikutteisten oppimisympäristöjen hyödyntäminen sekä koulun ulkopuolella tapahtuva oppiminen

²⁵ Perusopetuslaki (628/1998) 2 § ja valtioneuvoston asetus (422/2012) 2 - 4 §

opetustyön resurssina. Kasvua ja oppimista edistävän toimintakulttuurin sekä toimivan opiskeluhoillon merkitys nostetaan vahvasti näkyviin.

Aikuisten perusopetuksen erityiset tavoitteet

Aikuisille annettavan perusopetuksen erityisenä tavoitteena on opiskelijan osaaminen, elämäkokemukset, olosuhteet, ikä sekä kieli- ja kulttuuritausta huomioon ottaen tarjota mahdollisuus saavuttaa perusopetuksen tiedot ja taidot sekä parantaa oppimaan oppimisen taitoja ja jatko-opintovalmiuksia.²⁶

Valtioneuvoston asetuksessa (422/2012) säädetyt tavoitteet ohjaavat tarkastelemaan opetusta kokonaisuutena, joka rakentaa tarvittavaa yleissivistystä ja luo pohjaa elinikäiselle oppimiselle. Tiedonalakohtaisen osaamisen lisäksi tulee tavoitella oppiainerajat ylittävää osaamista. Tähän pohjautuen opetussuunnitelman perusteissa määritellään tavoitteet ja sisällöt sekä yhteisille oppiaineille että tavoitteet oppiaineita yhdistävälle laaja-alaiselle osaamiselle ja monialaisille oppimiskokonaisuuksille.

3.3. Tavoitteena laaja-alainen osaaminen

Laaja-alaisen osaamisen lisääntynyt tarve nousee ympäröivän maailman muutoksista. Opiskelussa ja työssä onnistuminen sekä vastuulliseksi kansalaiseksi kehittyminen edellyttävät tiedon- ja taidonalat ylittävää ja yhdistävää osaamista. Laaja-alaisella osaamisella tarkoitetaan tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon muodostamaa kokonaisuutta. Osaaminen tarkoittaa myös taitoa käyttää tietoja ja taitoja tilanteen edellyttämällä tavalla. Siihen, miten opiskelijat käyttävät tietojään ja taitojaan, vaikuttavat opiskelijoiden omaksumat arvot ja asenteet sekä tahto toimia.

Arvot, oppimiskäsitys ja toimintakulttuuri luovat perustan osaamisen kehittymiselle ja kukin oppiaine rakentaa osaamista oman tiedon- ja taidonalaan sisällöksi ja menetelmiä hyödyntäen. Osaamisen kehittymiseen vaikuttavat sekä ne sisällöt, joiden parissa työskennellään, että erityisesti se, miten työskennellään ja miten oppijan ja ympäristön vuorovaikutus toimii. Opiskelijalle annettava palaute sekä oppimisen ohjaus ja tuki vaikuttavat etenkin asenteisiin, motivaatioon ja tahtoon toimia.

Seuraavassa kuvataan seitsemän laaja-alaista osaamiskokonaisuutta ja perustellaan niiden merkitys. Osaamiskokonaisuuksilla on useita liittymäkohtia toisiinsa. Niiden yhteisenä tavoitteena on perusopetuksen tehtävän mukaisesti tukea jokaisen opiskelijan kehittymistä yksilönä ja yhteiskunnan jäsenenä sekä edistää demokraattisen yhteiskunnan ja kestävän elämäntavan edellyttämää osaamista. Opiskelijoita rohkaistaan tunnistamaan oma erityislaatunsa, omat vahvuutensa ja kehittymismahdollisuutensa sekä arvostamaan itseään.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet on otettu huomioon oppiaineiden tavoitteiden ja keskeisten sisältöalueiden määrittelyssä. Oppiainekuvauksissa osoitetaan oppiaineiden tavoitteiden yhteys laaja-alaiseen osaamiseen.

Helsingin aikuislukiossa laaja-alaista osaamista pidetään yllä kaikissa oppiaineissa esimerkiksi keskusteluiden ja pienryhmätöiden avulla sekä lisäksi myös projekti-kursseilla, joissa opiskelijoiden itseohjautuvuutta ja oppimisen omistajuutta vahvistetaan. Opiskelijoiden ohjaamisessa oppimaan oppimisen taidot sekä

²⁶ Valtioneuvoston asetus (422/2012) 5 §

työelämätaidot ovat painotetusti esillä. Jotta opiskelu olisi tuloksellista, tulee myös kehittää opiskelijan taitoa selvittää arjen erilaisista haasteista. Laaja-alaisia osaamiskokonaisuuksia nostetaan esille myös lukuvuosittaisissa teemajaksoissa ja muissa koulun tapahtumissa. Tavoitteiden toteutumista seurataan lukuvuosittain, ja tavoitteet otetaan huomioon lukuvuosisuunnitelmia tehtäessä esimerkiksi teemajaksojen sijoittelussa.

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Ajattelun ja oppimaan oppimisen taidot luovat perustaa muun osaamisen kehittymiselle ja elinikäiselle oppimiselle. Ajattelun ja oppimisen kannalta on merkityksellistä, miten opiskelijat hahmottavat itsensä oppijoina ja ovat vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa. Opiskelijat rakentavat uusia tietoja ja taitoja ja soveltavat ne yhteen aiemmin oppimansa kanssa. Aikuisopiskelijan ajatteluun ja oppimiseen vaikuttavat myös hänen elämäkokemuksensa ja asenteensa. Poisoppiminenkin voi olla tarpeen. Olennaista on, miten opiskelija osaa tehdä havaintoja, hakea, arvioida, muokata, tuottaa sekä jakaa tietoa ja ideoita. Opiskelijoita ohjataan huomaamaan, että tieto voi rakentua monella tavalla, esimerkiksi tietoisesti päättelemällä ja intuitiivisesti, omaan kokemukseen perustuen. Tutkiva ja luova työskentelyote, yhdessä tekeminen sekä mahdollisuus syventymiseen ja keskittymiseen edistävät ajattelun ja oppimaan oppimisen kehittymistä.

Opiskelijoita rohkaistaan käyttämään tietoa itsenäisesti ja vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Hankittua tietoa käytetään ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä uuden keksimiseen. Opiskelijoilla tulee olla mahdollisuus analysoida käsillä olevaa asiaa kriittisesti eri näkökulmista. Innovatiivisten ratkaisujen löytäminen edellyttää, että opiskelijat oppivat näkemään vaihtoehtoja ja yhdistelemään näkökulmia ennakkoluulottomasti sekä voivat rohkaistua yleisesti hyväksyttyjen ennakkokäsitysten ja tulkintakehysten ylittämiseen. Toiminnalliset työtävät kuten draama, fyysinen aktiivisuus, kokeellisuus ja pelillisuus edistävät oppimisen iloa sekä vahvistavat edellytyksiä luovaan ajatteluun ja oivaltamiseen. Valmiudet eettiseen ja systeemiseen ajatteluun kehittyvät, kun opetuksessa käsitellään asioiden vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä sekä hahmotetaan kokonaisuuksia. Opiskelijoita kannustetaan hankkiutumaan myös koulun ulkopuolella vuorovaikutus- ja asiointitilanteisiin, joissa he voivat oppia sekä uusia asioita että näissä tilanteissa tarvittavaa kieltä.

Aikuisopiskelijoita rohkaistaan luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä ja olemaan samalla avoimia uusille ratkaisuille. Heitä ohjataan näkemään asioita uusilla tavoilla ja hakemaan tietoa sekä tarkastelemaan ajattelutapojaan uusista näkökulmista. Heidän kysymyksilleen annetaan tilaa. Heitä innostetaan etsimään vastauksia ja kuuntelemaan toisten näkemyksiä sekä pohtimaan omaa sisäistä tietoaan. Opiskelijoita rohkaistaan rakentamaan uutta tietoa ja ymmärrystä. Rohkaisua tarvitaan myös epäselvän ja ristiriitaisenkin tiedon kohtaamiseen ja sen käsittelyyn. Oppivan yhteisön jäsenenä opiskelijat saavat tukea ja kannustusta ideoilleen, jolloin heidän toimijuutensa voi vahvistua.

Jokaista opiskelijaa autetaan tunnistamaan oma tapansa oppia ja kehittämään oppimisstrategioitaan. Oppimaan oppimisen taidot karttuvat, kun opiskelijoita ohjataan asettamaan tavoitteita, suunnittelemaan työtään, arvioimaan edistymistään sekä hyödyntämään teknologisia ja muita apuvälineitä opiskelussaan. Opiskelijoita tuetaan rakentamaan hyvä tiedollinen perusta ja kestävä motivaatio jatko-opinnoille ja elinikäiselle oppimiselle.

Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2)

"Koulussa voi tutustua erilaisiin ihmisiin ja kulttuureihin." – opiskelija

Opiskelijat elävät oppimisyhteisössä ja maailmassa, joka on kulttuurisesti, kielellisesti, uskonnollisesti ja katsomuksellisesti moninainen. Kulttuurisesti kestävä elämäntapa ja monimuotoisessa ympäristössä toimiminen edellyttävät ihmisoikeuksien kunnioittamiselle perustuvaa kulttuurista osaamista, arvostavan vuorovaikutuksen taitoja sekä keinoja ilmaista itseään ja näkemyksiään.

Aikuisten perusopetuksessa vahvistetaan opiskelijoiden kykyä tunnistaa ja arvostaa ympäristön kulttuurisia merkityksiä sekä rakentaa omaa kulttuuri-identiteettiä ja myönteistä ympäristösuhdetta. Opiskelijat oppivat tuntemaan ja arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä sekä omia sosiaalisia, kulttuurisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan. Heitä kannustetaan pohtimaan oman taustansa merkitystä ja paikkaansa sukupolvien ketjussa. Heitä ohjataan näkemään kulttuurien, kielten ja katsomusten moninaisuus lähtökohtaisesti myönteisenä voimavarana. Samalla heitä ohjataan tunnistamaan, miten kulttuurit, uskonnot ja katsomukset vaikuttavat yhteiskunnissa ja arjessa sekä pohtimaan myös, millaisia asioita ei voida ihmisoikeuksien vastaisena hyväksyä. Kouluyhteisössä ja koulun ulkopuolella tehtävässä yhteistyössä opiskelijat oppivat havaitsemaan, vertailemaan ja arvioimaan eri kulttuureissa vaikuttavia aineettomia rakenteita kuten hierarkioita, roolimalleja ja valtaa. Opiskelijoita rohkaistaan toimijuuteen ja osallisuuteen suomalaisessa yhteiskunnassa ja globaaleissa yhteisöissä. Opiskelijoita kannustetaan kohtaamaan arvostavasti muita ihmisiä sekä noudattamaan hyviä tapoja. Opiskelijat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta sekä tutustua kulttuuriperintöön ja kulttuuriympäristöihin.

Opiskeluun sisällytetään runsaasti tilaisuuksia harjaantua esittämään mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan eettisesti. Koulutyössä edistetään suunnitelmallisesti ihmisoikeuksien tuntemista ja puolustamista sekä luottamusta siihen, että ihmisoikeudet kuuluvat jokaiselle.

Kouluyhteisössä opiskelijat saavat kokemuksia vuorovaikutuksen merkityksestä myös omalle kehitykselleen. He kehittävät sosiaalisia taitojaan, oppivat ilmaisemaan itseään eri tavoin ja esiintymään eri tilanteissa. Opetuksessa tuetaan opiskelijoiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi opetuskielellä sekä ohjataan myös oman äidinkielen käyttöön. Opiskelijoita rohkaistaan vuorovaikutukseen ja itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Tärkeätä on myös oppia tuntemaan ja käyttämään monipuolisesti kuvia, matemaattisia symboleita ja muita merkkejä. Opiskelijoita rohkaistaan käyttämään oppimisen tukena mielikuvitustaan, kekseliäisyyttään ja huumorintajujaan. Opiskelijoita ohjataan edistämään toiminnallaan esteettisyyttä ja nauttimaan sen eri ilmenemismuodoista.

Arjen taidot (L3)

Arjen taidoilla tarkoitetaan fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia edistäviä taitoja, toimimista teknologisoituneissa ympäristöissä sekä oman talouden hallintaa ja kuluttamista. Aikuisten perusopetuksessa tutustutaan yhteiskunnallisiin palveluihin ja niiden käyttöön.

Opiskelijoita kannustetaan huolehtimaan itsestään ja toisistaan sekä harjoittelemaan arjen taitoja, myös oppimalla muilta ja jakamalla omaa osaamista. Ajanhallinta on tärkeä osa arjenhallintaa ja itsesääätelyä. Opiskelijat oppivat tuntemaan ja ymmärtämään hyvinvointia ja terveyttä edistävien ja sitä haittaavien

tekijöiden sekä turvallisuuden merkityksen. Opiskelijat, joilta perusopetuksen suorittaminen on jäänyt kesken, voivat olla vaarassa syrjäytyä ja tarvitsevat siten tukea arjen hallinnan ja itsesäätelyn oppimiseen.

Opiskelijoita ohjataan toimimaan opiskeluyhteisössä vastuullisesti ja turvallisesti, ennakoimaan vaaratilanteita ja toimimaan niissä. Heitä opetetaan tunnistamaan keskeiset turvallisuuteen liittyvät tekijät sekä suojaamaan yksityisyyttään ja henkilökohtaisia rajojaan.

Aikuisten perusopetuksen opiskelijoilla on monia rooleja. Aikuisten perusopetuksen opiskelijoita pyritään tukemaan myös vanhemmuudessa sekä opettamaan heille taitoja esimerkiksi mahdollisten perhe-elämän ja kotoutumiseen liittyvien ristiriitojen ratkaisemisessa. Oman ja muiden kotoutumisprosessin eri vaiheiden tiedostaminen ja taito tarkastella omaa tilannetta sen pohjalta edistää opiskelijan hyvinvointia.

Opiskelijat tarvitsevat perustietoa teknologiasta ja sen kehityksestä sekä vaikutuksista eri elämänalueilla ja ympäristössä. Opetuksessa tarkastellaan teknologian monimuotoisuutta ja opiskellaan sen toimintaperiaatteiden ymmärtämistä. Opetuksessa harjoitellaan mahdollisuuksien mukaan arjen eri tilanteissa tarvittavien teknisten laitteiden ja järjestelmien käyttöä. Opiskelijoita ohjataan pohtimaan teknologiaan liittyviä eettisiä kysymyksiä sekä teknologian vastuullista ja järkevää käyttöä omassa elämässä ja yhteiskunnassa. Opiskelijoita kannustetaan käyttämään monipuolisesti hyväkseen teknologian tuomia etuja ja mahdollisuuksia myös vapaa-ajalla ja omaehtoisessa opiskelussa.

Aikuisopiskelijoita opastetaan kehittämään kuluttajataitojaan sekä edellytyksiään suunnitella ja hoitaa omaa talouttaan. Opiskelijoita ohjataan mainonnan kriittiseen tarkasteluun sekä omien vastuidensa ja oikeuksiensa tuntemiseen kuluttajina. Opiskelijoita ohjataan kestävän elämäntavan mukaisiin valintoihin ja toimintatapoihin.

Monilukutaito (L4)

"Opiskellaan lukemalla jatkuvasti tekstiä, kunnes tekstin ymmärtäminen on helppoa." - opiskelija

Monilukutaidolla tarkoitetaan erilaisten tekstien tulkitsemisen, tuottamisen ja arvottamisen taitoja, jotka auttavat opiskelijoita ymmärtämään monimuotoisia kulttuurisia viestinnän muotoja sekä rakentamaan omaa identiteettiään. Monilukutaito perustuu laaja-alaiseen käsitykseen tekstistä. Teksteillä tarkoitetaan tässä sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien ja niiden yhdistelmien avulla ilmaistua tietoa. Tekstejä voidaan tulkita ja tuottaa kirjoitetussa, puhutussa, painetussa, audiovisuaalisessa tai digitaalisessa muodossa.

Opiskelijat tarvitsevat monilukutaitoa osatakseen tulkita maailmaa ympärillään ja hahmottaa sen kulttuurista monimuotoisuutta. Monilukutaito merkitsee taitoa hankkia, yhdistää, muokata, tuottaa, esittää ja arvioida tietoa eri muodoissa, eri ympäristöissä ja tilanteissa sekä erilaisten välineiden avulla. Monilukutaito tukee kriittisen ajattelun ja oppimisen taitojen kehittymistä. Sitä kehitettäessä tarkastellaan ja pohditaan myös eettisiä ja esteettisiä kysymyksiä. Monilukutaitoon kuuluu monia lukutaitoja, joita kehitetään opetuksessa. Opiskelijoiden tulee voida harjoittaa taitojaan sekä perinteisissä että monimediaisissa, teknologiaa eri tavoin hyödyntävissä oppimisympäristöissä.

Opiskelijoiden monilukutaitoa kehitetään kaikissa oppiaineissa arkikielestä kohti eri tiedonalojen kielen ja esitystapojen hallintaa. Osaamisen kehittyminen edellyttää rikasta tekstiympäristöä, sitä hyödyntävää pedagogiikkaa sekä oppiaineiden välistä ja muiden toimijoiden kanssa tehtävää yhteistyötä. Opetus tarjoaa mahdollisuuksia erilaisista teksteistä nauttimiseen. Oppimistilanteissa opiskelijat käyttävät, tulkitsevat ja tuottavat erilaisia tekstejä sekä yksin että yhdessä muiden kanssa. Oppimateriaalina hyödynnetään ilmaisultaan monimuotoisia tekstejä ja mahdollistetaan niiden kulttuuristen yhteyksien ymmärtäminen. Opetuksessa tarkastellaan opiskelijoille merkityksellisiä, autenttisia tekstejä ja heidän vapaa-ajan tekstejään sekä niistä nousevia tulkintoja maailmasta. Näin opiskelijat voivat hyödyntää opiskelussa vahvuuksiaan ja itseään kiinnostavia sisältöjä sekä käyttää niitä myös osallistumisessa ja vaikuttamisessa.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

"Tietokone on tulevaisuus." -opiskelija

Tieto- ja viestintäteknologinen (tv) osaaminen on välttämätön osa yleissivistystä ja arjen taitoja. Se on sekä tärkeä kansalaistaito itsessään että osana monilukutaitoa. Se on oppimisen kohde ja väline. Aikuisten perusopetuksessa huolehditaan siitä, että jokaisella opiskelijalla on mahdollisuudet tv-osaamisen kehittämiseen oman lähtötasonsa mukaisesti. Tv:tä käytetään suunnitelmallisesti opintojen eri vaiheissa, eri oppiaineissa ja monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa.

Tieto- ja viestintäteknologista osaamista kehitetään neljällä pääalueella: 1) Vahvistetaan opiskelijoiden ymmärrystä tieto- ja viestintäteknologian käyttö- ja toimintaperiaatteista ja keskeisistä käsitteistä sekä käytännön tv-taitoja omien tuotosten laadinnassa. 2) Opastetaan opiskelijoita käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti. 3) Kehitetään opiskelijoiden valmiuksia käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hallinnassa ja kannustetaan tv:tä hyödyntävään tutkivaan ja luovaan työskentelyyn. 4) Ohjataan opiskelijoita käyttämään tv:tä tarkoituksenmukaisesti vuorovaikutuksessa ja verkostoitumisessa. Kaikilla näillä alueilla tärkeätä on opiskelijoiden osaamistason huomioon ottaminen, opiskelijoiden kiinnostuksen ja aktiivisuuden herättäminen sekä mahdollisuus luovuuteen ja itselle sopivien työskentelytapojen ja oppimispolkujen löytämiseen. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa välineitä tehdä omia ajatuksia ja ideoita näkyväksi monin eri tavoin ja siten se myös kehittää ajattelun ja oppimisen taitoja.

Lisäksi syvennetään opiskelijoiden tietämystä tv:n erilaisista sovelluksista ja käyttötarkoituksista sekä sen muuttuvasta merkityksestä arjessa ja ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa ja vaikuttamisen keinona. Yhdessä pohditaan tv:n käyttömahdollisuuksia opiskelussa, työssä ja yhteiskunnassa. Tv:n vaikutusta opitaan arvioimaan kestävän kehityksen näkökulmasta ja toimimaan vastuullisina kuluttajina. Opiskelijoille tarjotaan mahdollisuuksia tv:n käyttöön kansainvälisessä vuorovaikutuksessa. He oppivat hahmottamaan sen merkitystä, mahdollisuuksia ja riskejä omassa arjessa ja globaalissa maailmassa.

Helsingin aikuislukion aikuisten perusopetuksen digitalisaatio-ohjelman tavoitteena on, että opiskelija saavuttaa perusopetuksen aikana perustaidot tieto- ja viestintäteknikassa. Näitä taitoja kartoitetaan jo opintojen aloitusvaiheessa, ja opiskelijalla on mahdollisuus todentaa oma osaamisensa esimerkiksi erilaisin näytöin. Erilaisia tieto- ja viestintäteknisiä taitoja harjoitellaan kaikkien oppiaineiden kursseilla koordinoitusti ja oppiaineen luonteeseen soveltuvien tavoin.

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Työelämä, ammatit ja työn luonne muuttuvat erityisesti teknologisen kehityksen ja talouden globalisoitumisen seurauksena. Työn vaatimusten ennakointi on vaikeampaa kuin ennen. Opiskelijoiden tulee perusopetuksessa saada yleisiä valmiuksia, jotka edistävät heidän jatkokouluttautumistaan ja työllistymistään. Työelämätaidot ovat myös keskeinen osa kotoutumisprosessia. Opiskelijoita tuetaan realistisen ja ajantasaisen kuvan saamisesta työelämästä ja omista mahdollisuuksistaan siinä. Opiskelijoiden on tärkeää ymmärtää työn merkitys elämässä ja oma vastuunsa yhteisön ja yhteiskunnan jäsenenä. Opetuksen tehtävä on myös saada opiskelijat oivaltamaan yritteliäisyyden ja yrittäjämäisen toimintatavan merkitys sekä yrittäjyyden mahdollisuudet omassa työllistymisessä. Opiskelu järjestetään niin, että opiskelijat voivat kartuttaa työelämäntuntemustaan, oppia yrittäjämäistä toimintatapaa sekä ymmärtää opiskelussa ja vapaa-ajalla hankitun osaamisen merkityksen oman työuran kannalta.

Opiskelussa harjaannutaan työskentelemään yksin ja yhdessä yhteisen päämäärän saavuttamiseksi. Toiminnallisissa opiskelutilanteissa harjoitellaan työprosessien suunnittelua, ajankäyttöä, ongelmanratkaisutaitoja ja uusien hypoteesien ja vaihtoehtojen keksimistä. Opiskelussa harjoitellaan myös vuorovaikutusta ja kartutetaan työelämässä tarvittavaa peruskielitaitoa.

Opiskelijoita ohjataan tutustumaan Suomen talous- ja elinkeinoelämään, yrityksiin ja yrittäjiin sekä vapaaehtoistyöhön erityisesti omalla lähialueella. Perusopetuksen aikana opiskelijoille tarjotaan mahdollisuus saada kokemuksia työnteosta sekä yhteistyöstä myös koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Itsensä työllistämisen taidot ja yrittäjyys sekä riskien arviointi ja niiden hallittu ottaminen tulevat tutuiksi myös erilaisten projektien kautta. Opiskelijoita tuetaan verkostoitumisessa.

Opiskelussa harjoitellaan työelämätaitoja, jotka helpottavat opiskelijan siirtymistä työelämään ja menestymistä siinä. Työelämä tietouden ja työnhakutaitojen lisäksi opiskelija saa tietoa ja ohjausta jatkosuunnitelmiansa tueksi, kuten tietoa aiemman koulutuksensa ja työkokemuksensa soveltuvuudesta suomalaiseen työelämään tai siitä, millaista ammatillista tai yleissivistävää koulutusta hän tarvitsee. Opiskelijoita tuetaan tunnistamaan ammatillisia kiinnostuksen kohteita ja tekemään sekä perusopetukseen liittyvät että jatko-opintovalintansa perustellusti ja omista lähtökohdistaan, perinteisiä sukupuolirooleja ja muita roolimalleja kriittisesti tarkastellen ja niiden vaikutukset tiedostaen.

Helsingin aikuislukiossa opiskelijoita ohjataan heti opintojen alkuvaiheesta alkaen määrätietoisesti pohtimaan omaa koulutus- ja työuraansa sekä tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja jo hankittua osaamistaan. Koulussa hyödynnetään aikuisten opiskelijoiden kokemuksia yrittäjyydestä ja työelämästä. Opiskelijoiden ja koulun verkostoitumista lähiseudun oppilaitoksiin, yrityksiin sekä vapaaehtoistoimintaan vahvistetaan vierailujen ja yhteistyön kautta. Opiskelijoiden mahdolliset työharjoittelut ja työelämään tutustuminen otetaan huomioon toiminnassa. Kesäkeskeytyksen ajaksi opiskelijoita pyritään ohjaamaan esimerkiksi ammattipajoille tai työharjoitteluun yhteistyössä TE-toimiston kanssa.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen (L7)

Yhteiskunnalliseen toimintaan osallistuminen on demokratian toimivuuden perusedellytys. Aikuisten perusopetuksessa vahvistetaan jokaisen opiskelijan osallisuutta sekä kannustetaan heitä aktiiviseen kansalaisuuteen. Osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja sekä sitoutumista yhteisiin päätöksiin harjoitellaan osana opiskelua.

Opiskelijoiden oikeutta olla aloitteellinen ja osallistua päätöksentekoon kunnioitetaan. Opiskelijat osallistuvat oman opiskelunsa, yhteisen koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun mahdollisuuksiensa mukaan. Samalla he saavat kokemuksia sopimusten ja sääntöjen sekä luottamuksen tärkeydestä. Opiskelu edistää opiskelijan taitoa osallistua päätöksentekoon sekä toimia vastuullisesti omassa elämässä ja laajemmin opiskeluyhteisössä ja yhteiskunnassa.

Opiskelijoita kannustetaan seuraamaan yhteiskunnallista keskustelua sekä pohtimaan ajankohtaisten ongelmien ratkaisuvaihtoehtoja yhdenvertaisuuden, tasa-arvon, oikeudenmukaisen kohtelun ja kestävän elämäntavan näkökulmista. Osallistumalla sekä oppilaitoksessa että sen ulkopuolella tapahtuvaan toimintaan opiskelijat oppivat ilmaisemaan omia näkemyksiään rakentavasti. He saavat tietoja ja kokemuksia kansalaisyhteiskunnan osallistumis- ja vaikuttamiskeinoista ja -kanavista. Opiskelijat oppivat arvioimaan median vaikutuksia ja mediavälitteisen viestinnän merkitystä ja käyttämään niiden mahdollisuuksia eettisesti kestäväällä tavalla. He oppivat työskentelemään yhdessä ja saavat tilaisuuksia harjoitella neuvottelemista, sovittelmista ja ristiriitojen ratkaisemista. Aikuisten perusopetuksessa opiskelijoita kannustetaan käyttämään demokraattisia oikeuksiaan ja vapauksiaan vastuullisina ja aktiivisina kuntalaisina ja kansalaisina.

Perusopetuksen aikana opiskelijat pohtivat menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä sekä erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja. Heitä ohjataan ymmärtämään omien valintojensa, elämäntapojensa ja tekojensa merkitys paitsi itselle, myös lähiyhteisöille, yhteiskunnalle ja luonnolle. Ympäristön suojelun merkitys avautuu luonnontieteellisen tiedon lisäksi omakohtaisten luontokokemusten kautta. Opiskelijat saavat valmiuksia sekä omien että yhteisön ja yhteiskunnan toimintatapojen ja -rakenteiden arviointiin ja niiden muuttamiseen kestäväää tulevaisuutta rakentaviksi.

4. Oppimaan oppimisen ja yhteiskuntaan integroitumisen toimintakulttuuri

4.1 Toimintakulttuurin merkitys ja kehittäminen

Toimintakulttuuri sisältää kaikki yhteisön toimintatavat, käyttäytymismallit sekä arvot, periaatteet ja kriteerit, joihin työn laatu perustuu. Toimintakulttuuri tulee esille yksilö-, ryhmä- ja yhteisötasolla. Oppilaitoksen toimintakulttuuri on sen historiallisesti ja kulttuurisesti muotoutuva tapa toimia.

Aikuisten perusopetuksen toimintakulttuuri on kokonaisuus, joka muodostuu

- työtä ohjaavien normien ja toiminnan tavoitteiden tulkinnasta
- johtamisesta sekä työn organisoinnista, suunnittelusta, toteuttamisesta ja arvioinnista
- yhteisön osaamisesta ja sen kehittämisestä
- pedagogiikasta ja ammatillisuudesta
- vuorovaikutuksesta ja ilmapiiristä, arkikäytännöistä ja oppimisympäristöistä.

Toimintakulttuuria muovaavat sekä tiedostetut että tiedostamattomat tekijät. Toimintakulttuuri vaikuttaa sen piirissä oleviin riippumatta siitä, tunnistetaanko sen merkitys ja vaikutukset vai ei. Esimerkiksi oppilaitoksen vuorovaikutus- ja kielenkäyttömallit sekä sukupuoliroolit välittyvät opiskelijoille. Opiskeluyhteisön jäsenet omaksuvat ja ylläpitävät toimintakulttuuriin sisältyviä arvoja ja asenteita osin tiedostamattaankin. Aikuisopiskelijoilla on myös omat, olemassa olevat asenteet ja kulttuuriset käytänteet, joista osa rakentaa tavoiteltavaa toimintakulttuuria, mutta osa voi olla ristiriidassa tavoitteiden kanssa.

Toimintakulttuurin merkitysten pohdinta sekä sen ei-toivottujen vaikutusten tunnistaminen ja korjaaminen tavoitteiden suuntaisiksi ovat tärkeä osa toimintakulttuurin kehittämistä.

Toimintakulttuuri ilmenee selvimmin yhteisön käytännöissä. Toimintakulttuuria voidaan kehittää ja muuttaa tarpeen mukaan. Kehittämisen perusedellytys on avoin, vuorovaikutteinen, luottamusta rakentava ja kaikkia yhteisön jäseniä osallistava keskustelukulttuuri. Toimintakulttuuria myös arvioidaan sekä oppilaitoksen henkilökunnan että opiskelijoiden kanssa, mikä antaa suuntaa oppilaitoksen toiminnalle. Toimintakulttuurilla ohjataan niin työyhteisöä kuin opiskelijoitakin yhteisöllisyyteen. Yhdessä tekemisen kulttuuri korostuu aikuisten perusopetuksessa.

4.2 Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet

Aikuisten perusopetuksessa toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet tukevat oppilaitoksia toimintansa suuntaamisessa ja kehittämisessä. Ne velvoittavat opetuksen järjestäjää luomaan edellytykset periaatteiden toteutumiselle.

Oppiva ja kannustava yhteisö toimintakulttuurin ytimenä

Aikuisten perusopetusta tarjoava oppilaitos toimii oppivana sekä kaikkia jäseniään tasa-arvoisesti oppimiseen kannustavana ja oppimista tukevana yhteisönä. Oppivan yhteisön kehittymisen edellytys ja keskeisin työväline on dialogi. Tavoitteiden pohdiskelu ja oman työn säännöllinen arviointi ja kiireettömyys edistävät oppimista. Sitä vie eteenpäin myös yhteistyökumppaneilta sekä kehittämistyöstä, tutkimuksesta ja arvioinnista saadun tiedon hyödyntäminen. Pedagogisen johtamisen merkitys korostuu. Johtaminen kohdistuu erityisesti oppimisen edellytyksistä huolehtimiseen.

Oppiva yhteisö luo edellytyksiä yhdessä ja toinen toisilta oppimiseen. Aikuisten perusopetuksen opettajilta ja ohjaustyötä tekeviltä edellytetään erityistä taitoa kannustaa ja motivoida oppijoita kohtaamaan oppimiseen, aiempaan opiskelutaustaan ja oppimiskokemuksiin sekä opiskelukieleen liittyvät haasteet. Jokaista kannustetaan löytämään omat voimavaransa ja vahvuutensa. Oppimaan oppimisen ohjauksella on tärkeä merkitys aikuisten perusopetuksessa. Oppivassa yhteisössä ymmärretään fyysisen aktiivisuuden merkitys oppimiselle. Siinä arvostetaan työhön syventymistä, sisukkuutta opiskelussa ja työn loppuun saattamista.

Yksilöt huomioiva joustavuus

Opiskelijoiden taustojen ja elämäntilanteiden moninaisuus edellyttää perusopetukselta joustavia rakenteita ja opetusjärjestelyjä sekä yksilöllistä opintojen ohjausta. Aikuisten perusopetus voi olla jatkumoa opiskelijan aiemmalle opiskelulle oppivelvollisten perusopetuksessa, muille suoritetuille opinnoille tai suomen kielen koulutukselle. Monella maahanmuuttajataustaisella opiskelijalla on opintoja myös omasta kotimaastaan.

Opetuksen järjestämisessä ja opiskelussa otetaan huomioon opiskelijoiden taustat ja lähtökohdat, kuten äidinkieli ja kulttuuri, uskonto tai katsomus, maahanmuuton syyt ja maassaoloaika, aikaisempi koulunkäynti sekä opetuskielen taito ja suomalaisen opiskelukulttuurin tuntemus. Opiskelijan omat opiskelutavoitteet otetaan huomioon ja henkilökohtainen opiskelusuunnitelma rakennetaan sen mukaan, millaisia opintoja opiskelija tarvitsee.

Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus

Koulu on osa kulttuurisesti muuntuvaa ja monimuotoista yhteiskuntaa, jossa paikallinen ja globaali limittyvät. Erilaiset identiteetit, kielet sekä katsomukset ja uskonnot elävät rinnakkain ja ovat vuorovaikutuksessa keskenään. Oppiva yhteisö hyödyntää tietoisesti sekä oman ympäristön kulttuuriperintöä että kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta. Se antaa näkyvyyttä Suomessa eläville erilaisille vähemmistöille. Aikuisten perusopetuksessa kotikansainvälisyys on monitahoinen voimavara. Oppiva yhteisö hyödyntää maan kulttuuriperintöä ja kulttuuriympäristöjä sekä suhtautuu moninaisuuteen avoimesti ja myönteisesti. Se antaa kasvutilaa monikerroksisille identiteeteille. Se kehittää yksilöiden ja ryhmien välistä ymmärtämystä, välittämistä ja vastuullista toimintaa. Opetus tukee opiskelijan kasvamista sekä suomalaisen kieli- ja kulttuuriyhteisön että opiskelijan oman kieli- ja kulttuuriyhteisön aktiiviseksi ja tasapainoiseksi jäseneksi.

Yksi kulttuurisen moninaisuuden ilmentymä on monikielisyys. Jokainen yhteisö ja yhteisön jäsen on monikielinen. Oppiva yhteisö keskustelee kieliin ja kieliyhteisöihin kohdistuvista asenteista ja ymmärtää kielen keskeisen merkityksen oppimisessa, vuorovaikutuksessa, yhteistyössä ja identiteetin rakentumisessa sekä yhteiskuntaan integroitumisessa ja kotoutumisessa. Eri kielten käyttö rinnakkain oppilaitoksen arjessa nähdään luontevana ja kieliä arvostetaan. Myös jokaisella oppiaineella on oma kielensä, tekstikäytäntensä ja käsitteistönsä. Eri tiedonalojen kielet ja symbolijärjestelmät avaavat samaan ilmiöön eri näkökulmia. Opetuksessa edetään arkikielestä käsitteellisen ajattelun kieleen. Kielitietoisessa yhteisössä jokainen työntekijä, erityisesti opettaja, on kielellinen malli ja myös opettamansa oppiaineen kielen opettaja. Opetus suunnitellaan ja toteutetaan opettajien yhteistyönä niin, että opiskelijat saavat kaikissa oppiaineissa myös tarvitsemaansa kielellistä tukea.

Hyvinvointi ja turvallisuus

Kaikilla on yhteisössä oikeus turvalliseen opiskelu- ja työympäristöön. Yhteisön rakenteet ja käytännöt rakennetaan tukemaan koko yhteisön ja sen jokaisen jäsenen psyykkistä, sosiaalista ja fyysistä hyvinvointia sekä arjen turvallisuutta. Riskien ja vaaratilanteiden ennaltaehkäisy on osa turvallisuutta. Tilojen, oppimisympäristöjen, opetusvälineiden ja -tilanteiden turvallisuudesta ja esteettömyydestä huolehditaan suunnitelmallisesti.

Hyvät sosiaaliset suhteet, arvostus sekä avoin vuorovaikutus ja ympäristön viihtyisyys luovat edellytyksiä työrauhalle. Kuulluksi ja kohdatuksi tuleminen luo turvallisuutta. Yhteisössä ei hyväksytä kiusaamista, väkivaltaa, seksuaalista häirintää, syrjintää eikä rasismia, ja niitä ennaltaehkäistään aktiivisesti. Epäasialliseen käytökseen puututaan. Opiskelijalla on oikeus saada ohjausta sekä varhaista ja riittävää tukea. Oppilaitos tekee yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa opiskelijoiden hyvinvoinnin turvaamiseksi.

Osallisuus ja demokraattinen toiminta

Yhteisö kannustaa opiskelijoita osallistumiseen ja kehittää osallistumista ja vaikuttamista edistäviä rakenteita ja toimintatapoja. Kokemus kuulumisesta yhteisöön sekä siinä kuulluksi ja arvostetuksi tulemisesta lisää opiskelun merkityksellisyyttä. Oppijan tulee olla oman oppimisensa, yhteiskuntaan integroitumisensa ja kotoutumisensa subjekti.

Opiskelijoita kannustetaan osallistumaan opetuksen suunnitteluun sekä oppilaitoksen mahdollisten toiminta- ja harrastusryhmien toimintaan. Opiskelijakunta tarjoaa yhden väylän opiskelijoiden osallistumiselle. Oppilaitoksen muut toimintamuodot kuten tukiopiskelijatoiminta, vapaaehtoistyö tai moninaiset kestävä kehityksen toimintamuodot täydentävät sitä. Yhteistyö eri hallintokuntien, kulttuurilaitosten, järjestöjen, yritysten ja muiden toimijoiden kanssa syventää käsityksiä yhteiskunnasta ja kansalaisyhteiskunnassa toimimisesta. Yhteydet eri maissa toimivien oppilaitosten kanssa lisäävät globalisoituneessa maailmassa toimimisen taitoja.

Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo

Oppiva yhteisö edistää yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Yhteisön jäsenet tulevat kohdatuiksi ja kohdelluiksi yhdenvertaisina riippumatta mistään henkilöön liittyvästä tekijästä. Yhdenvertainen kohtelu edellyttää yksilöllisten tarpeiden huomioonottamista sekä perusoikeuksien ja osallistumisen mahdollisuuksien turvaamista kaikille.

Oppiva yhteisö edistää arvoillaan ja käytänteillään sukupuolten tasa-arvoa. Opetus on lähestymistavaltaan sukupuolitietoista. Yhteisö rohkaisee opiskelijoita tunnistamaan omat mahdollisuutensa sekä suhtautumaan eri oppiaineisiin, tekemään valintoja ja sitoutumaan opiskeluun ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja. Oppimisympäristöjä, työtapoja ja opetusmateriaaleja kehittämällä ja valikoiden luodaan näkyvyyttä inhimillisen moninaisuuden arvostamiselle.

Vastuu ympäristöstä ja kestävään tulevaisuuteen suuntautuminen

Oppiva yhteisö ottaa kaikessa toiminnassaan huomioon kestävä kehityksen ekologiset, taloudelliset sekä sosiaaliset ja kulttuuriset näkökulmat. Se toimii esimerkkinä vastuullisesta suhtautumisesta ympäristöön sekä rakentaa toivoa hyvästä tulevaisuudesta luomalla osaamisperustaa ekososiaaliselle sivistykselle. Yhteisö luo jäsenilleen edellytyksiä hahmottaa menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välistä yhteyttä. Oppilaitosyhteisössä opiskelijat kehittävät taitoja arvioida oman elämäntapansa kestävyyttä ja tarvittaessa muuttaa sitä. He saavat kokemuksia yhteistyöstä hyvän tulevaisuuden rakentamisessa. Opiskelijat ovat mukana suunnittelemassa ja toteuttamassa kestävää arkea. Oppiva yhteisö rohkaisee opiskelijoita kohtaamaan avoimesti maailman moninaisuutta sekä toimimaan oikeudenmukaisemman ja kestävämmän tulevaisuuden puolesta.

4.2. 1 Toimintakulttuurin pääperiaatteet Helsingin aikuislukion perusopetuksessa

"Hyvä koulu on sellainen, että sinne voi mennä hyvällä mielellä. " – opiskelija

1. Uskomme siihen, että kaikki oppivat.

Toisilla opiskelijoilla on enemmän koulukokemuksia ja toisilla ei juuri ollenkaan. Opiskelijoilla on myös erilaisia tapoja ja tyyliä opiskella. Kaikki oppivat omassa tahdissaan, ja jokainen oppimiskokemus on arvokas. Koska aikuisten perusopetuksen opiskelijoista valtaosa on maahanmuuttajia tai maahanmuuttajataustaisia, on koulumme toiminnassa erityisen tärkeää kielitietoisuus. Kielitietoisesta opettamisesta hyötyvät myös suomenkieliset opiskelijat. Kielitietoisesta opettamisesta avulla kaikilla on mahdollisuus oppia. Kielitietoista toimintakulttuuria vahvistetaan esimerkiksi samanaikaisopettajuuksjärjestelyin.

2. Tunteet ovat tärkeä osa oppimista.

Tunteet ovat jatkuvasti esillä koulutyössä ja koulun arjessa. Opiskelija saattaa kokea opintojen aikana negatiivisia tunteita kuten pelkoa, suuttumusta, ahdistusta ja häpeää. Tunteiden tunnistaminen ja niiden

säätöminen ovat tärkeitä tunteita, joita opettaja voi omalla esimerkillään vahvistaa. Turvallista ja positiivista opiskeluilmapiiriä luomalla oppiminen on tehokkaampaa kuin negatiivisten tunteiden ilmapiirissä.

3. Yhdessä opimme enemmän.

Yhdessä tekeminen ja osaamisen jakaminen on tärkeä lähtökohta kaikelle kehittämiselle. Jaettu asiantuntemus tarkoittaa myös aikuisopiskelijoiden asiantuntemuksen tunnistamista ja huomioon ottamista. Aikuisopiskelija on itse oman oppimisensa paras asiantuntija, ja siksi hänen antamansa palaute on tärkeää. Yhdessä olemme oppiva yhteisö. Kouluyhteisössä kannustetaan rohkeasti kokeilemaan ja epäonnistumisetkin ovat tärkeitä oppimisen kokemuksia. Erimielisyyksien esiintuominen on hyvä tilaisuus myös yhteisille arvokeskusteluille. Tiimeissä, samanaikaisopettajuusjärjestelyillä sekä oppiainerajat ylittävillä ilmiöjaksoilla opettajille ja opiskelijoille mahdollistetaan oman oppimisen ja opettajuuden tutkimista ja arviointia yhdessä. Myös rehtori on tärkeä pedagoginen johtaja. Oppiainerajat ylittävä yhteistyö sekä yhteistyö ohjauksen, erityisopettajan, kuraattorin ja psykologin kanssa auttavat laajentamaan näkökulmaa yli oman oppiaineen. Yhdessä tekemällä kaikki jaksavat paremmin.

4. Itsensä voittaminen ja kasvu ovat tärkeämpää kuin kilpailu ja suorituskeskeisyys.

Helsingin aikuislukiossa oppiminen on iloinen asia. Liialliset suorituspainot saattavat johtaa kurssien keskeyttämisiin, uupumukseen tai lunttaamiseen ja plagiointiin. Loppukokeissa selviytymisen sijaan/lisäksi onnistumisen kokemuksia on tärkeä saada pienemmistä osasuorituksista. Opettajan kannustava palaute pienistäkin onnistumisista vahvistaa opiskelijan käsitystä itsestään oppijana ja vahvistaa hänen motivaatiotaan. Opiskelun tavoitteena on kasvaminen, oppiminen on prosessi, joka vaatii myös kypsyttelyä. Opiskelijan opinnoissa eteenpäin pääseminen on kaikkien yhteinen päämäärä.

5. Olemme hyvää tekevä koulu.

Hyvää tekevä koulu hyväksyy erilaisuuden. Hyvä olo tulee siitä, että saa olla sellainen kuin on. Emme arvota tai arvioi sitä millaisia luontaisesti olemme. Meille arvokkainta on hyvä oppiminen ja opetus.

4.2.2 Toimintakulttuurin arviointi ja kehittäminen

Edellä mainitut toimintakulttuurin pääperiaatteet ohjaavat toiminnan kehittämistä kokonaisvaltaisesti. Ne ovat myös aikuisten perusopetuksen pelisääntöjä, joiden tunteminen ja tunnustaminen ovat tärkeitä koko kouluyhteisölle. Ne ohjaavat ja tukevat sekä opiskelijaa palautteen antamisessa että opettajaa omaa toimintaansa arvioidessaan.

Toimintakulttuurin kehittämisessä on tärkeää myös vaalia kokeilemisen kulttuuria. Kokeilemalla voidaan selvittää se, mikä toimii ja mikä ei toimi. Kokeilujen kautta tutkimalla, kriittisesti arvioimalla ja jakamalla voimme oppia toinen toisiltamme yhdessä ja näin kehittää toimintaa. Toimintakulttuurista keskustellaan henkilökunnan yhteisissä tilaisuuksissa; myös opiskelijat osallistuvat toimintakulttuurin kehittämiseen. Heiltä kerätään palautetta koulun toiminnasta säännöllisin väliajoin, ja kerätty palaute käsitellään henkilöstökokouksissa. Tätä kautta nostetaan esille myös toiminnan kehittämiskohteita.

4.3 Oppimisympäristöt ja työtavat

"Koulussa voi myös opiskelija opettaa muita tietämättömiä." – opiskelija

"Opettajan pitää puhua hitaasti ja selittää vaikeat sanat." – opiskelija

Oppimisympäristöt

Oppimisympäristöillä tarkoitetaan tiloja ja paikkoja sekä yhteisöjä ja toimintakäytäntöjä, joissa opetus, opiskelu ja oppiminen tapahtuvat. Oppimisympäristöön kuuluvat myös välineet, palvelut ja materiaalit, joita opiskelussa käytetään. Oppimisympäristöjen tulee tukea yksilön ja yhteisön kasvua, oppimista ja vuorovaikutusta²⁷ sekä vahvistaa arjen taitoja. Oppimisympäristöt kannustavat vuorovaikutukseen ja osallistumiseen sekä edistävät yhteisöllistä tiedon rakentamista ja myönteistä opiskeluilmapiiriä.

Oppimisympäristöjen kehittämisessä pyritään pedagogisesti monipuolisiin ja opiskelijan tarpeisiin vastaaviin kokonaisuuksiin. Oppimisympäristöjen tulee tukea aikaisempiin kokemuksiin perustuvaa tietopohjaa ja auttaa opiskelijaa löytämään tehokkaita tapoja täydentää ja kehittää osaamistaan sekä muuttaa tarvittaessa käsityksiään tai toimintamallejaan. Oppimisympäristöjen avulla luodaan mahdollisuuksia joustaviin yksilöllisiin ja yhteisöllisiin opiskelumahdollisuuksiin, luoviin ratkaisuihin sekä asioiden tarkasteluun ja tutkimiseen eri näkökulmista.

Oppimisympäristöjä kehitettäessä otetaan huomioon tiedot ja taidot, joita aikuisopiskelijoille on karttunut työssä, perhe-elämässä ja vapaa-aikana. Tieto- ja viestintäteknologia on olennainen osa monipuolisia oppimisympäristöjä. Sen avulla vahvistetaan opiskelijoiden osallisuutta ja yhteisöllisen työskentelyn taitoja sekä parannetaan mahdollisuuksia opiskelijoiden henkilökohtaisten opintopolkujen toteuttamiseen.

Suomen kielen oppimisessa koko kohdekielinen ympäristö tukee kielitaidon kehittymistä. Aikuisen kokemuksia arjen erilaisista kielenkäyttötilanteista - sosiaaliset verkostot, harrastukset, asioimiskontaktit - hyödynnetään opiskelussa. Opiskelijaa kannustetaan koulun ulkopuolisten sekä myös erilaisten digitaalisten ja interaktiivisten oppimisympäristöjen käyttöön kielitaidon vankentamiseksi.

Tilaratkaisujen kehittämisessä, suunnittelussa, toteutuksessa ja käytössä otetaan huomioon mahdollisuuksien mukaan tilojen ja kalusteiden muunneltavuus, hyvät ergonomiset, esteettiset, esteettömät ja akustiset olosuhteet sekä tilojen valaistus, sisäilman laatu, viihtyisyys, järjestys ja siisteys. Tilat, välineet ja materiaalit sekä kirjastopalvelut pyritään saamaan opiskelijoiden käyttöön niin, että ne tukevat myös omatoimista opiskelua. Koulun sisä- ja ulkotilojen lisäksi eri oppiaineiden opetuksessa hyödynnetään luontoa ja rakennettua ympäristöä. Kirjastot, liikunta- taide- ja luontokeskukset, museot ja monet muut yhteistyötahot tarjoavat monimuotoisia oppimisympäristöjä.

Työelämän, järjestöjen ja eri alojen asiantuntijoiden kanssa tehdään yhteistyötä tavoitteellisesti verkostoituen. Kulttuurisesti monimuotoisissa oppimisympäristöissä toimiminen tukee opiskelijoiden omaa kulttuuri-identiteettiä sekä vahvistaa osallisuutta, integroitumista suomalaiseen yhteiskuntaan ja työllistymisen mahdollisuuksia.

Oppimisympäristöjen tulee olla turvallisia ja terveellisiä, jolloin ne edistävät opiskelijoiden fyysistä ja henkistä terveyttä ja hyvinvointia. Vastuullinen työskentely ja hyvä työrauha sekä ystävällinen ja kiireetön ilmapiiri tukevat oppimista ja turvallisuutta. Turvallista ja vastuullista työskentelyä harjoitellaan myös digitaalisissa oppimisympäristöissä. Olosuhteet suunnitellaan sellaisiksi, että toiminta on kestävä kehityksen tavoitteiden mukaista.

Opiskelijoita ohjataan käyttämään myös omia tieto- ja viestintäteknologisia laitteitaan oppimisen tukena.

²⁷ Valtioneuvoston asetus (422/2012) 4 §

Työtavat

Työtapojen valinnan lähtökohtana ovat opetukselle ja oppimiselle asetetut tavoitteet sekä opiskelijoiden tarpeet, edellytykset ja kiinnostuksen kohteet. Työtapojen vaihtelu tukee ja ohjaa koko opetusryhmän ja jokaisen opiskelijan oppimista. Työtapojen ja arviointimenetelmien monipuolisuus antaa opiskelijoille mahdollisuuden osoittaa osaamistaan eri tavoin. Opetuksessa pyritään korjaamaan mahdollisia sukupuolittuneita tai stereotyyppisiä asenteita ja käytänteitä myös työtapojen valinnalla.

Aiemmin hankitun osaamisen hyödyntäminen ja käytännönläheisyys ovat olennaisia piirteitä aikuisten opetuksessa. Uusiin työ- ja opiskelumenetelmiin harjaantuminen on keskeinen osa opiskelua ja opiskelijaa rohkaistaan kokeilemaan erilaisia opiskelutapoja. Opetuksessa käytetään havainnollisia, arkielämän tilanteisiin liittyviä, kokeellisia ja elämyksellisiä työtapoja. Tiedonaloille ominaisten työtapojen käyttö edistää sekä jäsentyneiden tietorakenteiden muodostumista että taitojen omaksumista. Taiteellista ilmaisua, luovuudenharjoituksia ja omaa tekemistä yhdistetään joustavasti opetukseen.

Eriyttämisessä kiinnitetään huomiota opiskelun laajuuteen ja syvyyteen, työskentelyn rytmiin ja etenemiseen sekä erilaisiin oppimistapoihin. Eriyttämisen lähtökohta ovat opiskelijoiden tarpeet sekä mahdollisuus itse suunnitella opiskelua, valita erilaisia työskentelytapoja ja tarvittaessa myös edetä yksilöllisesti. Opiskelijoita ohjataan löytämään itselleen parhaiten soveltuvia työskentelytapoja. Eriyttämällä voidaan tukea opiskelijan itsetuntoa ja motivaatiota. Eriyttämällä voidaan ennaltaehkäistä tuen tarpeen syntymistä.

Aikuisten perusopetuksessa opetus on kielitietoista. Erilaisten tekstien lukemisen, ymmärtämisen, tulkitsemisen ja tuottamisen taidot ovat keskeisiä. Kielitieteiset työtavat edellyttävät opettajien yhteistyötä ja yhteistä ymmärrystä kielen merkityksestä oppimiselle. Suomen kielen ja muiden oppiaineiden opetusta voidaan järjestää osittain samanaikaisopetuksena, mikä vahvistaa opiskelijan monilukutaitoa ja kielitaidon kehittymistä. Tällöin tulee varmistaa, että molempien oppiaineiden tai kurssien tavoitteet ja keskeiset sisällöt toteutuvat. Tässä keinoja ovat esimerkiksi opiskelijan itsenäinen työskentely, etätehtävät ja projektityöt.

Työtapojen valinnan perusteita ovat, että ne

- virittävät opiskelijan halun oppia ja ottaa vastuuta oppimisestaan sekä lisäävät opiskelijan luottamusta itseensä oppijana
- hyödyntävät aikuisen elämäkokemuksia sekä harjaannuttavat osaamista, josta on opiskelijalle hyötyä ja iloa
- tukevat opiskelijoiden keskinäisessä vuorovaikutuksessa tapahtuvaa yhteisöllistä oppimista, edistävät sosiaalista joustavuutta ja kykyä toimia rakentavassa yhteistyössä sekä vastuun kantamista itsestä ja toisista
- rohkaisevat opiskelijoita monipuolisiin vuorovaikutustilanteisiin opetuskielellä ja muilla kielillä sekä rikastavat heidän sanavarastoaan ja ilmaisutaitojaan
- kehittävät tiedon hankkimisen, tuottamisen ja soveltamisen sekä tiedon luotettavuuden arvioimisen taitoja
- auttavat opiskelijaa tiedostamaan ja arvioimaan omaa oppimistaan, aktivoivat työskentelemään tavoitteellisesti sekä kehittävät ja monipuolistavat opiskelijan oppimisstrategioita ja taitoja soveltaa niitä uusissa tilanteissa

- mahdollistavat tarpeellisten tietojen ja taitojen oppimisen jatko-opintoja ja työelämää varten
- harjaannuttavat osallistumiseen, vaikuttamiseen ja aktiiviseen kansalaisuuteen.

Helsingin aikuislukion perusopetuksessa opetusmenetelmien ja työtapojen valinnassa ollaan tarkoituksenmukaisia. Joidenkin opiskelijoiden vähäiset koulukokemukset saattavat edellyttää poisoppimista sekä perustaitojen ja tietojen harjoittelua väliin myös opettajajohtoisesti, mutta esimerkiksi itseohjautuvuutta vaativaa ja opiskelijaa aktivoivaa tutkivaa oppimista harjoitellaan säännöllisesti. Vanhasta poisoppimiselle annetaan aikaa. Opiskelijoiden opiskeluvalmiudet sekä toiveet otetaan huomioon. On tärkeää, että opiskelija saa kokemuksia erilaisista tavoista oppia. Työtapoja vaihtelemalla ja monipuolistamalla kouluviihtyvyys lisääntyy. Työtapojen monipuolisuudella myös herätetään opiskelijan halu oppia ja ottaa vastuu omasta oppimisestaan.

Opiskelijoiden tahto toimia vuorovaikutuksessa näkyy ryhmätyötilanteissa. Ryhmätyöskentelyn kautta mahdollistuvat myös opiskelijalähtöinen oppiminen ja tutkiva oppiminen. Opiskelijoiden taito valita tuloksellisia opiskelumenetelmiä voi usein olla rajallinen. Tämä johtuu yleensä aikaisemmista jo opituista tutuista ja turvallisista mutta rajallisista opiskelumenetelmistä. Oppimaan oppimisen taitojen opettaminen on tärkeää jokaisen oppiaineen yhteydessä.

4.4. Opetuksen eheyttäminen ja monialaiset oppimiskokonaisuudet

Opetuksen eheyttäminen on tärkeä osa aikuisten perusopetuksen oppimaan oppimista ja yhteiskuntaan integroitumista edistävää toimintakulttuuria. Eheyttämisen tavoitteena on tehdä mahdolliseksi opiskeltavien asioiden välisten suhteiden ja keskinäisriippuvuuksien ymmärtäminen. Opetuksen eheyttäminen kannustaa opiskelijoita yhdistämään eri tiedonalojen tietoja ja taitoja sekä jäsentämään niitä mielekkäiksi kokonaisuuksiksi vuorovaikutuksessa toistensa kanssa. Kokonaisuuksien tarkastelu ja tiedonaloja yhdistelevät, tutkivat työskentelyjaksot ohjaavat opiskelijoita soveltamaan tietojään ja tuottavat kokemuksia osallistumisesta tiedon yhteisölliseen rakentamiseen. Opiskelijat voivat näin hahmottaa koulussa opiskeltavien asioiden merkitystä oman elämänsä ja yhteisön sekä yhteiskunnan ja ihmiskunnan kannalta. Samalla he saavat aineksia maailmankuvansa laajentamiseen ja jäsentämiseen.

Opetuksen eheyttäminen edellyttää sekä opetuksen sisältöä että työtapoja koskevaa pedagogista jäsentämistapaa, jossa todellisen maailman ilmiöitä ja teemoja tarkastellaan kokonaisuuksina eri oppiaineiden opetuksessa ja erityisesti oppiainerajat ylittäen.

Eheyttämistä voidaan toteuttaa

- rinnastamalla eli opiskelemalla samaa teemaa kahdessa tai useammassa oppiaineessa samanaikaisesti
- jaksottamalla eli järjestämällä samaan teemaan liittyvät asiat peräkkäin opiskeltaviksi
- käyttämällä samanaikaisopetusta
- toteuttamalla toiminnallisia aktiviteetteja kuten teemapäiviä ja -viikkoja, erilaisia tapahtumia, kampanjoita, opintokäyntejä ja leirikouluja
- suunnittelemalla ja toteuttamalla eri oppiaineiden yhteistyönä monialaisia oppimiskokonaisuuksia, joihin voi sisältyä edellä mainittuja eheyttämistapoja.

Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelun lähtökohtana ovat aikuisten perusopetuksen toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet. Oppimiskokonaisuudet ilmentävät koulun toimintaa oppivana ja kannustavana yhteisönä. Ne edistävät opiskelijoiden integroitumista yhteiskuntaan ja maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden kotoutumista sekä vahvistavat erityisesti laaja-alaisen osaamisen kehittymistä.

Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelussa ja toteuttamisessa hyödynnetään paikallisia olosuhteita ja mahdollisuuksia. Oppimiskokonaisuudet tarjoavat hyvän tilaisuuden koulun ja muun yhteiskunnan väliselle yhteistyölle. Käsiteltävien asioiden paikallisuus, ajankohtaisuus ja yhteiskunnallinen merkittävyys luovat lisämotivaatiota opettajille, opiskelijoille ja koulun ulkopuolisille yhteistyökumppaneille. Oppimiskokonaisuudet suunnitellaan riittävän pitkäkestoisiksi, jotta opiskelijoilla on aikaa syventyä oppimiskokonaisuuksien sisältöön sekä työskennellä tavoitteellisesti, monipuolisesti ja pitkäjänteisesti. Oppimiskokonaisuuksien teemat ja toteutustavat päätetään paikallisesti. On suotavaa, että aikuisten perusopetuksessa toteutetaan ainakin yksi monialainen oppimiskokonaisuus lukuvuodessa.

Monialaiset oppimiskokonaisuudet edellyttävät yhteistyötä oppiaineiden kesken sekä koulun muun toiminnan hyödyntämistä kokonaisuuksien toteuttamisessa. Oppimiskokonaisuuksien sisällöiksi etsitään toimintakulttuurin periaatteiden mukaisia, oppiaineiden ja opettajien väliseen yhteistyöhön soveltuvia teemoja, joiden opiskelussa hyödynnetään eri oppiaineille ominaisia tarkastelutapoja, käsitteitä ja menetelmiä. Oppimiskokonaisuuksiin kuuluvan oppimisen arviointi on osa eri oppiaineisiin sisältyvää arviointia.

Opiskelijoiden mukanaolo suunnittelussa on välttämätöntä, sillä oppimiskokonaisuuksien tarkoituksena on käsitellä toiminnallisesti opiskelijoiden kokemusmaailmaan kuuluvia ja sitä avartavia asioita. Opiskelijan näkökulmasta monialaisten oppimiskokonaisuuksien tavoitteena on

- vahvistaa opiskelijoiden osallisuutta ja tarjota mahdollisuuksia olla mukana opiskelun tavoitteiden, sisältöjen ja työskentelytapojen suunnittelussa
- nostaa esiin opiskelijoiden merkityksellisiksi kokemia kysymyksiä sekä luoda tilaisuuksia asioiden edistämiseen ja ongelmien ratkaisemiseen yhteisvoimin
- tarjota mahdollisuuksia yhdistää koulun ulkopuolella tapahtuva oppiminen opiskeluun
- vahvistaa arjen osaamisen harjoittelua ja antaa tilaa älylliselle uteliaisuudelle, elämyksille ja luovuudelle sekä haastaa monenlaisiin vuorovaikutus- ja kielenkäyttötilanteisiin
- harjaannuttaa kestävän elämäntavan mukaista toimijuutta
- innostaa opiskelijoita toimimaan yhteisöä ja yhteiskuntaa rakentavalla tavalla.

Oppiainerajat ylittäviä monialaisia oppimiskokonaisuuksia järjestetään lukuvuosittain. Näiden ilmiöjaksojen aikana toteutetaan erilaisia oppimisprojekteja yhteistyössä eri oppiaineiden opettajien sekä opiskelijaryhmien kanssa. Oppimiskokonaisuuksien aiheet valitaan siten, että ne liittyvät laaja-alaiseen osaamiseen tarkemmin aiheet määritellään lukuvuosittaisessa toimintasuunnitelmassa. Oppimiskokonaisuuksien sisällöissä painotetaan oppimaan oppimisen taitoja sekä tieto- ja viestintätekniistä osaamista. Ilmiöjakson aikana opiskelijat esittelevät omaa osaamistaan/tuotoksiaan ja samalla tutustuvat myös muihin opiskelijoihin sekä koulun toimintakulttuuriin. Kouluun voidaan myös kutsua vierailijoita

järjestöistä, yrityksistä tai poliittisista puolueista. Opiskelijat osallistuvat oppimiskokonaisuuksien ideointiin ja suunnitteluun.

Samanaikaisopetusta käytetään yhtenä opetusmenetelmänä aikuisten perusopetuksessa. Koulussa kehitetään samanaikaisopetukseen perustuvaa toimintaa ja mietitään koko ajan, millaisia uusia yhdistelmiä tähän saataisiin mukaan.

5. Ohjaus, oppimisen ja opiskelun tuki, opiskeluhuolto ja kurinpidollisten keinojen käyttö

5.1. Ohjaus

Ohjauksen tavoitteet

Ohjauksen tavoitteena on tukea opiskelijoita siten, että heillä on yhdenvertaiset mahdollisuudet suoriutua opinnoistaan. Opiskelijan kokonaisvaltainen ohjaus on koko oppilaitoksen yhteinen tehtävä. Ohjauksen tavoitteena on lisätä opiskelijan oppimisvalmiuksia ja oppimaan oppimisen taitoja sekä ymmärtämystä omien valintojen ja toiminnan seurauksista. Samalla opiskelijan elämänsuunnittelun ja -hallinnan taidot kehittyvät. Ohjauksella tuetaan opiskelijan taitoa arvioida realistisesti omia edellytyksiään ja mahdollisuuksiaan opintojen eri vaiheissa. Ohjauksella lisätään myös hyvinvointia ja ehkäistään ennalta opintojen keskeyttämistä.

Ohjauksen tavoitteena on vahvistaa ja tukea opiskelijaa niin, että hän osaisi tehdä itseään koskevia elämänuraa, koulutusta ja työllistymistä koskevia ratkaisuja ja valintoja. Ohjauksen avulla opiskelija saa opintojen aloittamiseen ja suorittamiseen sekä jatko-opintoihin hakeutumiseen liittyvät keskeiset tiedot ja taidot. Lisäksi hän saa monipuolisen kuvan koulutusmahdollisuuksista, ammateista ja työelämästä jatkosuunnitelmiansa tueksi. Opiskelijaa tulee ohjata käyttämään erilaisia ohjaus-, neuvonta- ja tietopalveluita. Tavoitteena on, että opiskelija tuntee keskeiset jatkokoulutukseen ja ammatinvalintaan liittyvät tietolähteet, osaa etsiä tietoa sekä käyttää niitä jatko-opintoihin hakeutumisen tukena.

Ohjauksen tulee tukea kieli- ja kulttuurivähemmistöihin kuuluvia ja maahanmuuttajataustaisia opiskelijoita. Ohjauksessa tehdään myös konkreettinen jatko-opintosuunnitelma ja/tai urasuunnitelma, jossa otetaan huomioon opiskelijan pitkän aikavälin tavoitteet. Jos kyseessä on kotoutuja, työllistymistä ja perusopetuksen jälkeistä jatkosuunnitelmaa tukevat toimet kulkevat kotoutumisprosessin mukana koulutukseen hakeutumisesta aina mahdolliseen jälkiohjaukseen saakka.

Ohjauksen toteuttaminen

Ohjaus perustuu opiskelijan tarpeisiin ja tavoitteisiin ja sen sisällöt vaihtelevat näiden mukaisesti. Opiskelijan aikuisuuden arvostaminen on ohjauksen onnistumisen perusedellytys. Aikaisempien opintojen ja myös muualla kuin koulutuksessa hankittujen tietojen ja taitojen tunnistaminen vaativat erityistä paneutumista. Puutteelliset perustiedot ja -taidot voivat olla aikuiselle opiskelijalle sekä elämänhallintaa haittaava että itsetuntoon vaikuttava tekijä. Siksi opiskelumotivaation herättäminen ja sen ylläpitäminen vaativat ohjaajalta syventymistä yksilöllisesti kunkin opiskelijan tilanteeseen.

Opinnot voidaan suunnitella myös siten, että opiskelija suorittaa samanaikaisesti eri vaiheiden kursseja. Jos opiskelijan on tarkoituksenmukaista suorittaa vain lukutaito- ja/tai alkuvaiheen opintoja, hänet voidaan ohjata tämän jälkeen muuhun soveltuvaan koulutukseen.

Ohjauksessa otetaan huomioon opiskelijan kokonaistilanne käsittelemällä opintojen lisäksi myös arjenhallintaa sekä mahdollisesti elämäntilanteeseen ja terveyteen liittyviä seikkoja. Opintojen alkuvaiheessa ohjauksen keskeisenä tehtävänä on auttaa opiskelijaa motivoitumaan ja suuntautumaan opiskeluun sekä oppijan rooliin. Orientoituminen opintoihin ja opiskeluprosessin jatkuvuuden takaaminen vaativat monipuolista ja pitkäjänteistä ohjausta ja tukea.

Ohjaustoiminta järjestetään henkilökohtaisena, pienryhmä- ja ryhmämuotoisena ohjauksena. Henkilökohtaisessa ohjauksessa opiskelijan tulee voida keskustella opintoihin, koulutus- ja ammatinvalintoihin sekä tulevaisuuteen ja elämäntilanteeseen liittyvistä kysymyksistä. Aikuisten perusopetukseen sisältyy myös erillisiä ohjauksen kursseja, joilla vahvistetaan opiskelijoiden työelämätietoja ja -taitoja sekä muiden ohjauksen tavoitteiden saavuttamista. Opiskelijan henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan voi sisältyä myös opiskelujaksoja muissa oppilaitoksissa sekä työelämään tutustumista.

Helsingin aikuislukiossa aikuisten perusopetuksen ohjauksen tavoitteena on auttaa opiskelijoita suunnittelemaan omaa opiskeluaan heti opintojen alusta lähtien siten, että opiskelija ottaisi vastuuta ja tuntisi osallisuutta omaan koulunkäyntiinsä. Ohjauksessa otetaan huomioon se, missä aikuisten perusopetuksen vaiheessa opiskelija opiskelee: itseohjautuvuus lisääntyy päättövaihetta kohti siirryttäessä. Opinto-ohjauksen avulla opiskelu on tuloksellista ja opiskelijat saadaan määrätietoisemmin suunnittelemaan ja ohjaamaan opiskeluaan, tulevaisuuttaan sekä rakentamaan omaa ammatti-identiteettiään ja työelämässä tarvittavia valmiuksia.

Helsingin aikuislukiossa toimitaan "koko koulu ohjaa"- periaatteen mukaan. Opiskelijoiden eteneminen menestyksellisesti opinnoissaan on koko koulun yhteinen tavoite ja edellyttää siksi yhteistä vastuunottoa ohjaamisesta ja opintojen etenemisen seurannasta. Ohjauksessa on erityisen tärkeää ajantasaistettu tiedon kulku eri ohjaavien tahojen välillä. Ohjausta tehdään myös yhteistyössä muiden oppilaitosten, viranomaisten ja muiden yhteistyötahojen kanssa opiskelijan alkukartoitukseen ja henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman päivittämiseen liittyen.

Ohjauksen työnjako on seuraava:

Aineenopettaja ohjaa opiskelijaa opettamansa aineen opiskelutaidoissa, auttaa häntä kehittämään oppimaan oppimisen taitojaan ja tukee opiskelijoiden jatko-opintovalmiutta ja työelämäntuntemusta oman oppiaineensa osalta. Aineenopettaja tunnistaa ja tunnustaa opiskelijan osaamista omassa oppiaineessaan ja tätä kautta osallistuu opiskelijan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman seurantaan ja päivittämiseen. Opettaja toimii viestinvälittäjänä ryhmästään muiden ohjaavien tahojen suuntaan.

Opintojen ohjaaja ohjaa koulun käytäntöihin ja seuraa opinnoissa etenemistä (ja tarvittaessa päivittää opiskelijan henkilökohtaista opiskelusuunnitelmaa) sekä sitouttaa opiskelijoita kouluun ja oppimiseen. Antaa ohjausta ja tukea erityisesti opintovaiheen (alkuvaihe, päättövaihe) aloittamiseen ja loppuunsaattamiseen sekä jatko-opintoihin liittyvissä kysymyksissä. Vastaa pääsääntöisesti ohjauksen kursseista. Opintojen ohjaajalla on tärkeä rooli myös urasuunnittelun ohjaamisessa.

Ohjaukseen osallistuu myös apulaisrehtori. Muita ohjaavia tahoja mahdollisuuksien ja tarpeen mukaan voivat olla: ryhmäohjaajat, opiskelijatutorit, monikieliset ohjaajat sekä opiskelijan oma sosiaaliohjaaja. Pääsääntöisesti ohjaus tapahtuu ohjauksen kurssien puitteissa, jotka voidaan järjestää sekä pien-/ryhmäohjauksena että yksilöohjauksena. Jos opiskelijalla on lisätarvetta yksilölliseen ohjaukseen, hänet ohjataan ottamaan yhteyttä opintojen ohjaajaan. Yhteistyötä tehdään myös aikuisten perusopintoihin ohjaavien tahojen kanssa (mm. TE-toimisto, Stadin osaamiskeskus). Yhteistyön tärkeimpänä tavoitteena on löytää opiskelijan tarpeisiin parhaiten sopivin opiskeluohjelma/kurssit sekä tiedottaa avoimena olevista opiskelupaikoista.

5.2 Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma

Aikuisten perusopetuksessa opiskelijalle on laadittava henkilökohtainen opiskelusuunnitelma.²⁸ Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma ohjaa opiskelijan tiedollista ja taidollista kehittymistä koko opintojen ajan. Suunnitelmassa jäsennetään opiskelun tavoitteet ja arvioidaan niiden saavuttamiseen kuluva aika yhdessä opiskelijan kanssa. Henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman tulee perustua opiskelijan valmiuksiin, aiemmin opitun tunnistamiseen sekä opiskelun tavoitteisiin. Opiskelijan opiskeluhistoria ja elämäntilanne, erityisesti aikaisemmat opintosuoritukset ja oppimiskokemukset tulee ottaa huomioon henkilökohtaista opiskelusuunnitelmaa laadittaessa.

Aikuisten perusopetuksessa tulee perusopetuslain 46 §:n mukaan opetussuunnitelman tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä vastaavat aikaisemmin suoritettut opinnot tai muutoin hankittu osaaminen tunnistaa ja tunnustaa. Opiskelijan lähtötaso on määriteltävä ja opetuksen järjestäjän ja opiskelijan on yhdessä laadittava opiskelijalle henkilökohtainen opiskelusuunnitelma, jossa määritellään

- aikaisempi koulutus Suomessa ja/tai muualla, erityisesti aikaisemmin suoritettut perusopetuksen opinnot ja mahdollisesti opintoja korvaava työkokemus tai muu kokemus
- suomen/ruotsin kielen taito ja muu kielitaito sekä kielenopiskeluvalmiudet
- hyväksi luettavat kurssit ja/tai oppimäärät
- aikuisten perusopetuksen aloitusvaihe (lukutaitovaihe, muu alkuvaihe vai päättövaihe)
- suoritettavat kurssit
- mahdolliset muissa oppilaitoksissa toteutettavat opiskelu- ja/tai tutustumisjaksot ja/tai työelämään tutustumisjaksot
- arvioitu opiskelu-aika
- opiskeluolosuhteet, opintojen suorittamistavat ja mahdolliset erityiset opetusjärjestelyt
- opiskeluvalmiudet ja mahdollinen tuen tarve
- jatko-opinto- ja urasuunnitelma.

Henkilökohtaista opiskelusuunnitelmaa tehtäessä otetaan huomioon opiskelijalle mahdollisesti aiemmin tehty henkilökohtainen opiskelusuunnitelma ja sen toteutuminen. Opetuksen järjestäjän osalta henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman laadinnasta vastaavat opinto-ohjaaja ja opettajat yhteistyönä. Suunnitelmaan voi sisältyä opiskelujaksoja myös muissa oppilaitoksissa kuten ammatillisessa oppilaitoksessa.

²⁸ Perusopetuslaki (628/1998) 46 §, muutettu lailla 1507/2016

Jos opiskelija siirtyy toisen opetuksen tai koulutuksen järjestäjän perusopetuslain, lukiolain, ammatillisesta koulutuksesta annetun lain tai ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaisesti järjestämään opetukseen tai koulutukseen, aikaisemman opetuksen järjestäjän on salassapitosäännösten estämättä viipymättä toimitettava opiskelijan henkilökohtaista opiskelusuunnitelmaa ja suoritettuja opintoja koskevat tiedot uudelle opetuksen tai koulutuksen järjestäjälle.²⁹

Suunnitelman laatimisessa ja seurannassa tehdään tarpeen mukaan moniammatillista yhteistyötä. Opiskelijan taustasta riippuen hänen asioitaan saattavat hoitaa oppilaitoksen edustajien lisäksi eri viranomaiset. Yhteistyö voi olla tarpeiden ja erityisryhmien mukaan muotoutuvaa maahanmuuttajien kotoutumisprosessin tukemista, romanijärjestöjen kanssa tehtävää yhteistyötä, opiskelun tukemista sosiaalityöntekijöiden tai vankilahenkilökunnan kanssa tahi muiden toimijoiden ja tukiverkkojen kanssa tehtävää yhteistyötä.

Henkilökohtaista opiskelusuunnitelmaa tehtäessä on hyvä ottaa huomioon opiskelijalle mahdollisesti työ- ja elinkeinotoimistossa tai kunnassa tehty kotoutumissuunnitelma tai rangaistuslaitoksessa tehty rangaistusajansuunnitelma. Alkukartoituksen perusteella laadittu kotoutumissuunnitelma on maahanmuuttajien yksilöllinen suunnitelma niistä toimenpiteistä ja palveluista, joiden tarkoituksena on tukea maahanmuuttajien mahdollisuuksia hankkia riittävä suomen tai ruotsin kielen taito sekä muita yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja sekä edistää heidän mahdollisuuksiaan osallistua yhdenvertaisena jäsenenä yhteiskunnan toimintaan.

Aikuisten perusopetukseen kuuluvia opintoja voi suorittaa omassa oppilaitoksessa, muissa oppilaitoksissa tai muualla. Opiskelu- ja tiedonhankintataitojen jatkuva harjaannuttaminen on aktiivisen ja tavoitteellisen toiminnan edellytys. Näitä taitoja koskevat tavoitteet määritellään opiskelusuunnitelmassa oppiainekohtaisten tiedollisten ja taidollisten tavoitteiden lisäksi.

Opiskelusuunnitelmaa ja sen toteutumista seurataan ja arvioidaan yhdessä opiskelijan sekä mahdollisesti muiden hänen asioitaan hoitavien tahojen kanssa. Opiskelijan tilanteen muuttuessa suunnitelma tulee saattaa ajan tasalle vastaamaan muuttunutta tilannetta. Opiskelijan tulee saada tietoa siitä, miten hän voi saada tukea ohjaustoimintaan osallistuvilta henkilöiltä ja mitkä ovat heidän tehtävänsä ohjauksen kokonaisuudessa.

Opiskelija voidaan katsoa eronneeksi, jos hän pätevää syytä ilmoittamatta on poissa opetuksesta ja jos on ilmeistä, että opiskelija ei suorita opintojaan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman mukaisesti.³⁰

Helsingin aikuislukiossa henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman laatimiseen, seurantaan, päivittämiseen ja arviointiin osallistuvat opiskelija itse, ohjaavat tahot sekä aineenopettaja. Suunnitelman laatiminen aloitetaan opintojen alkuvaiheessa opintojen ohjauksen kurssin puitteissa sekä mahdollisen kouluun tulon yhteydessä suoritettun alkukartoituksen ja haastattelun perusteella. Suunnitelmaa laadittaessa voidaan apuna käyttää tarvittaessa tulkkia tai monikielistä ohjaajaa.

5.3 Oppimisen ja opiskelun tuki

²⁹ Perusopetuslaki (628/1998) 46 §, muutettu lailla 1507/2016

³⁰ Perusopetuslaki (628/1998) 46 §, muutettu lailla 1507/2016

Perusopetuslain mukaan opetus järjestetään opiskelijoiden iän ja edellytysten mukaisesti.³¹ Tämä on lähtökohta järjestettäessä myös aikuisten perusopetusta, jossa opiskelee hyvin eri-ikäisiä ja eri elämäntilanteissa olevia opiskelijoita. Opetus ja tuki järjestetään ottaen huomioon sekä kunkin opiskelijan että opetusryhmän erilaiset lähtökohdat, vahvuudet ja kehitystarpeet. Oppimisen ja opiskelun tukeminen merkitsee yhteisöllisiä ja oppimisympäristöön liittyviä ratkaisuja sekä opiskelijoiden yksilöllisiin tarpeisiin vastaamista. Jokaisella opiskelijalla tulee olla mahdollisuus omista lähtökohdistaan käsin onnistua oppimisessa, kehittyä oppijana sekä kasvaa ja sivistyä ihmisenä. Tuen tehtävänä on ehkäistä ongelmien monimuotoistumista ja syvenemistä sekä pitkäaikaisvaikutuksia.

Tuen tarpeen taustalla voi olla esimerkiksi kielellinen, matemaattinen, motorinen tai tarkkaavaisuuden häiriö. Opiskelijalla voi olla tuen tarve myös mielenterveyteen, sosiaaliseen sopeutumattomuuteen, traumaattisiin kokemuksiin tai elämäntilanteeseen liittyvien ongelmien vuoksi.

Opetuksen eriyttäminen on ensisijainen keino ottaa huomioon opiskelijoiden erilaisuus. Työskentelyssä tulee ottaa huomioon kaikkien opiskelijoiden edellytykset ja tarpeet. Näitä ovat oppimisen erilaiset lähtökohdat, opiskelijoiden kieli- ja kulttuuritausta sekä opetuskielen osaamisen taso. Opiskelijaa autetaan ymmärtämään opetuksen tavoitteet ja merkitys. Opiskelijoille annetaan onnistumista edistävää ohjausta ja tukea. Koulun toimintakulttuuria kehitetään sellaiseksi, että se edistää koulun henkilöstön ja opiskelijoiden välistä sekä opiskelijoiden keskinäistä yhteistyötä ja vertaisoppimista.

Eriyistä huomiota tulee kiinnittää oppimisen esteiden ja oppimisvaikeuksien ennaltaehkäisyyn ja varhaiseen tunnistamiseen. Tuen tarpeen tunnistaminen pohjautuu opiskelijan omiin, opettajien ja muun henkilöstön havaintoihin. Opiskelija voidaan ohjata selvittämään tuen tarvettaan myös koulun ulkopuolisten tahojen avulla. Koulussa käytössä olevia toimintatapoja, opetusjärjestelyjä ja oppimisympäristöjä sekä niiden soveltuvuutta opiskelijalle tarkastellaan. Tämän pohjalta arvioidaan, voidaanko näitä muuttamalla toteuttaa opiskelijalle aikaisempaa paremmin sopivia pedagogisia ratkaisuja. Arvioinnissa ja tuen suunnittelussa hyödynnetään mahdollisten muiden arviointien tuloksia ja otetaan huomioon opiskelijalle aiemmin annettu tuki.

Opiskelijoita ohjataan tunnistamaan omat voimavaransa, oppimiseen liittyvät vahvuutensa ja kehittymistarpeensa. Eriyistä huomiota tulee kiinnittää opiskelijan oppimisen valmiuksiin, oppimaan oppimisen kehittämiseen ja mahdollisuuteen ottaa vastuuta omasta opiskelustaan, sen suunnittelusta, tavoitteenasettelusta, toteuttamisesta ja arvioinnista. Opettaja arvioi ja antaa kannustavaa palautetta opiskelijoidensa edistymisestä sekä suunnittelee opetuksen, oppimisympäristöt ja mahdolliset tukitoimet.

Tukimuotoina voivat olla opetuksen eriyttäminen, opintojen painottaminen opiskelijan tarpeiden mukaan, monipuolinen opinto-ohjaus ja opiskeluhuolto. Opiskelija ohjataan mahdollisuuksien mukaan muiden toimijoiden tukitoimien piiriin. Eri oppiaineille ominaisten opiskelustrategioiden ja monipuolisten työtapojen käyttö edistävät oppimista. Opiskelijan henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan kirjataan tarvittavat yksilölliset tukitoimet ja tuki eri oppiaineissa. Työskentelyssä ja arvioinnissa tulee käyttää menetelmiä, joiden avulla opiskelija kykenee mahdollisimman hyvin osoittamaan osaamisensa.

³¹ Perusopetuslaki (628/1998) 3 § 2 mom.

Opetuksessa voidaan käyttää perusopetuslain mukaisia erityisiä opetusjärjestelyjä³².

Opiskelijatuntemus on tärkein edellytys sille, että erilaisia tukitoimia voidaan järjestää ja kohdentaa tarkoituksenmukaisella tavalla. Opintojen ohjaaja, mahdollisesti myös ryhmäohjaaja tai monikielinen ohjaaja sekä aineenopettajat toimivat yhteistyössä ja vuorovaikutuksessa opiskelijan kanssa, kun tuen tarvetta arvioidaan. Aikuisten lukio-opetuksen puolella toimivaa erityisopettajaa voidaan konsultoida myös. Erilaisista tukimahdollisuuksista tiedotetaan opiskelijoille opintojen aloitukseen liittyvissä infotilaisuuksissa ja ohjauksessa.

Opettajalla on tärkeä merkitys hyvän oppimisen tukemisessa. On tärkeää, että tunnelma oppitunneilla on rauhaista. Opiskelijalle pitää tulla tunne siitä, että hän on tervetullut ryhmään ja häntä autetaan tarvittaessa. Kiireettömyyden tunne, toistot ja oppimateriaalien sopiva kieli ovat tärkeitä opinnoissa tukemisen välineitä.

Tukikursseilla ja tukiopetustunnein voidaan vahvistaa vielä heikoksi jäänyttä osaamista. Opiskelutaitojen tukemisessa voidaan käyttää ohjattuja läksypajoja sekä vertaisopettamista.

5.4 Opiskeluhoolto

Perusopetuksen koko oppimäärää aikuisten perusopetuksen perusteiden mukaan opiskeleviin (tutkintotavoitteiset opiskelijat) sovelletaan oppilas- ja opiskelijahuoltolakia³³. Opetuksen järjestäjällä tulee olla lain edellyttämä oppilaitoskohtainen opiskeluhooltosuunnitelma. Opiskeluhoollon järjestämisessä ja toteuttamisessa noudatetaan soveltuvin osin samoja periaatteita kuin oppivelvollisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määrätään (Määräys 104/011/2014).

Opiskeluhoollon tarkoituksena on varmistaa opiskelijoiden yhdenvertainen mahdollisuus oppimiseen ja hyvinvointiin sekä huolehtia oppilaitosyhteisön hyvinvoinnista ja opiskeluympäristön terveellisyydestä ja turvallisuudesta. Tavoitteena on ongelmien ehkäisy ja tarvittavan tuen järjestäminen mahdollisimman varhain. Opiskeluhoolltoa toteutetaan yhteisöllisenä ja yksilökohtaisena.

Aikuisten perusopetukseen osallistuvalla opiskelijalla on oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämä opiskeluhoolto. Opiskeluhoollon kokonaisuus muodostuu opetuksen järjestäjän hyväksymän opetussuunnitelman mukaisesta opiskeluhoollosta sekä opiskeluhoollon palveluista, joita ovat psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palvelut.

Yhteisöllinen opiskeluhoolto on keskeinen osa aikuisten perusopetuksen toimintakulttuuria ja ensisijainen tapa toteuttaa opiskeluhoolltoa. Yhteisöllinen opiskeluhoolto on ennaltaehkäisevää ja sen tehtävänä on vahvistaa huolenpidon ja turvallisuuden ilmapiiriä oppilaitosyhteisössä. Osallisuutta edistävät toimintatavat sekä ulkopuolisuuden ja syrjäytymisen ehkäiseminen kuuluvat yhteisölliseen opiskeluhooltoon.

Yksilökohtaisella opiskeluhoollolla edistetään opiskelijan kokonaisvaltaista terveyttä, hyvinvointia ja oppimista. Aikuisten perusopetuksessa yksilökohtainen opiskeluhoolto voi olla opiskelijan tukena tunne-elämään, itsetuntemukseen ja elämäntilanteeseen liittyvissä kysymyksissä. Opiskeluhoolltotyöhön kuuluvat myös opiskelutaitojen, opiskelukyvyn ja -motivaation sekä elämänhallinnan lisääminen.

³² Perusopetuslaki 18 §

³³ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013)

Yksilöllistä opiskeluhoitoa toteutetaan yhteistyössä opiskelijan kanssa ja hänen suostumuksellaan. Opiskelijan itsenäinen asema opiskeluhoitoon liittyvissä kysymyksissä otetaan huomioon. Opiskelijalle sekä myös alle 18-vuotiaan opiskelijan huoltajalle annetaan tietoa opiskelijan oikeuksista, opiskeluhoitoon toimintatavoista ja tietojen käsittelystä yksilökohtaisessa opiskeluhoitoon. Opiskelijoiden erilaiset lähtökohdat ja edellytykset sekä yksilölliset voimavarat ja tarpeet otetaan huomioon sekä opiskeluhoitoon tuen rakentamisessa että oppilaitoksen arjessa. Vuorovaikutus opiskeluhoitoon on opiskelijaa arvostavaa ja luottamusta rakentavaa.

Opiskeluhoito järjestetään monialaisena opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen yhteistyönä siten, että siitä muodostuu toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus. Opiskeluhoito on kaikkien oppilaitosyhteisössä työskentelevien ja opiskeluhoitopalveluista vastaavien työntekijöiden tehtävä. Ensisijainen vastuu opiskeluyhteisön hyvinvoinnista on oppilaitoksen henkilökunnalla. Opiskeluhoitoa toteutetaan yhteistyössä opiskelijan ja tarvittaessa huoltajan sekä muiden yhteistyötahojen kanssa. Opiskeluhoitoon noudatetaan tietojen luovuttamista ja salassapitoa koskevia säännöksiä.

Helsingin aikuislukiossa opiskeluhoitoryhmä on laatinut opiskeluhoitosuunnitelman. Yhteisölliseen opiskeluhoitoryhmään kuuluvat kuraattori, psykologi, apulaisrehtori sekä opintojen ohjaaja. He ohjaavat koulun opiskeluhoitoon suunnittelua, kehittämistä ja arviointia. Opiskeluhoitoon toteutumisesta vastaa rehtori. Opiskeluhoitoryhmä kokoontuu lukukausittain. Opiskeluhoitoryhmän yhteystiedot ovat esillä Itä-Helsingin toimipisteen toimistolla sekä sähköisessä opettajan oppaassa. Kuraattori ja psykologi esittäytyvät opiskelijaryhmille lukuvuoden alussa, sekä muistuttavat opiskelijoita säännöllisesti opiskeluhoitopalveluista. He ovat sovitusti opiskelijoiden tavoitettavissa virka-aikansa puitteissa.

Yhteisöllinen opiskeluhoito on keskeinen osa aikuisten perusopetuksen toimintakulttuuria ja ensisijainen tapa toteuttaa opiskeluhoitoa. Yhteisöllinen opiskeluhoito on ennaltaehkäisevää ja sen tehtävänä on vahvistaa huolenpidon ja turvallisuuden ilmapiiriä oppilaitosyhteisössä. Yhteisöllistä opiskeluhoitoa toteuttavat kaikki Helsingin aikuislukiossa opiskelijoiden kanssa työskentelevät henkilöt.

Yhteisöllinen opiskeluhoito edistää hyvinvointia koulun arkityössä. Jokainen koulunhenkilökuntaan kuuluva on omalla toiminnallaan huolehtimassa hyvän ja turvallisen oppimisympäristön luomisesta. Lisäksi opiskeluhoito voi tarkoittaa esimerkiksi pieniä yhteisöllisiä tapahtumia kuten teemapäiviä, retkiä ja juhlia sekä oppitunneilla tapahtuvia pienimuotoisia rentoutumis- ja stressinlievittämisharjoituksia. Opiskeluryhmissä sekä opiskelijakunnan edustajien kanssa voidaan myös yhdessä miettiä kouluviihtyvyyden lisäämistä ja esimerkiksi keinoja puuttua mahdolliseen kiusaamiseen.

5.5 Kurinpidollisten keinojen käyttö

Opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön, jossa työrauha ja opiskelun esteetön sujuminen on varmistettu. Työrauhaan voidaan vaikuttaa monilla koulun keinoilla, joista keskeisiä ovat toimintakulttuurin kehittäminen, yhteistyö sekä yhteinen vastuunotto ja huolenpito. Pedagogisia ratkaisuja kehittämällä sekä luottamuksen ja välittämisen ilmapiiriä vahvistamalla luodaan edellytykset hyvän työrauhan rakentumiselle.

Opiskelijalle voidaan kurinpidollisena keinona antaa kirjallinen varoitus tai opiskelija voidaan erottaa enintään yhdeksi vuodeksi.³⁴

Perusopetuslaki velvoittaa opetuksen järjestäjän laatimaan ja ohjeistamaan opetussuunnitelman yhteydessä suunnitelman kurinpidollisten keinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista.³⁵ Suunnittelun tarkoituksena on varmistaa toimintatapojen laillisuus ja yhdenmukaisuus sekä opiskelijoiden yhdenvertainen kohtelu. Suunnittelu tukee myös koulun järjestyssääntöjen toteutumista.

Opetuksen järjestäjä huolehtii siitä, että jokaisella sen alaisella koululla on käytössään kurinpitomenettelyjen toteuttamista koskeva suunnitelma. Suunnitelma voidaan laatia osana opetussuunnitelmaa tai erillisenä. Se voidaan laatia kokonaisuudessaan oppilaitosten yhteisenä tai siten, että suunnitelman rakenne ja keskeiset toimintatapalinjaukset ovat yhteisiä ja suunnitelma täsmennetään oppilaitoskohtaisesti.

Suunnitelman laadinnassa on otettava huomioon, että kurinpidossa ja työrauhan turvaamisessa voidaan käyttää vain laissa mainittuja keinoja ja että kurinpitokeinoja käytettäessä noudatetaan hallinnon yleisiä oikeusturvaperiaatteita. Keinojen käytön tulee perustua asiallisiin, yleisesti hyväksyttäviin ja objektiivisiin syihin. Samanlaisista teoista tulee tekijästä riippumatta määrätä samanlainen seuraamus, kuitenkin siten, että tekojen toistuminen voidaan ottaa huomioon raskauttavana tekijänä. Kurinpitoseuraamusten tulee olla suhteessa tekoon. Kurinpidollisia keinoja ei saa käyttää opiskelijoita häpäisevällä tai loukkaavalla tavalla.

Helsingin aikuislukiossa kurinpitomenettelyjen toteuttamisesta on laadittu erillinen suunnitelma. Suunnitelma on esillä koulun sähköisessä ympäristössä, opettajan oppaassa sekä opiskelijoiden opinto-oppaassa.

6 Yhteistyö ja opetuksen järjestämistapoja

6.1 Yhteistyö

Opetushallinnossa ja aikuisten perusopetusta järjestävissä oppilaitoksissa tehdään yhteistyötä aikuisten perusopetuksen yhtenäisyyden, eheyden ja laadun varmistamiseksi, toiminnan avoimuuden lisäämiseksi sekä opiskelijoiden oppimisen tukemiseksi ja toimivien opiskelupolkujen rakentamiseksi. Yhteistyötä tarvitaan myös oppimisympäristöjen monipuolisuuden ja kouluyhteisön hyvinvoinnin turvaamisessa sekä koulun toiminnan suunnittelussa, arvioinnissa ja kehittämisessä. Yhteistyö on suunnitelmallista, ja sen toteutumista arvioidaan yhdessä yhteistyökumppaneiden kanssa.

Yhteistyötä tehdään myös muiden opetuksen järjestäjien, esimerkiksi ammatillisen koulutuksen järjestäjien kanssa koskien etenkin lukutaitovaiheen järjestämistä sekä ammatillisen koulutuksen opintojen sisällyttämiseksi opiskelijan henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan. Koulutuspolkujen siirtymävaiheissa yhteistyö on erityisen tärkeää.

Opiskelijoiden osallisuus

³⁴ Perusopetuslaki 46 §, muutettu lailla 1507/2016

³⁵ Perusopetuslaki 29 §, muutettu lailla 1267/2013

Koulutyö järjestetään siten, että opiskelijat saavat kokemuksia yhteistyöstä, osallistumisesta ja demokraattisesta toiminnasta omassa opetusryhmässään, koulussa ja sen lähiympäristössä sekä erilaisissa verkostoissa.

Opiskelijoilla on kouluyhteisön jäsenenä vastuuta opiskeluympäristöstä ja mahdollisuuksia vaikuttaa koulun toimintaan. Oppilaitoksissa luodaan toiminnalliset rakenteet, jotka edistävät opiskelijoiden aktiivista osallisuutta koulussa ja yhteiskunnassa. Opiskelijat osallistuvat opetussuunnitelman laadintaan paikallisesti päätettävällä tavalla. Opiskelijat voivat osallistua koulun toiminnan kehittämiseen ja arviointiin esimerkiksi opiskelijakuntatoiminnan kautta. Opiskelijakunnan tehtävänä on edistää opiskelijoiden yhteistoimintaa ja vaikutusmahdollisuuksia.

Yhteistyö muiden tahojen kanssa

Aikuisten perusopetuksen järjestäjä tekee koulutukseen liittyvää yhteistyötä muiden tahojen kanssa omalla toiminta-alueellaan. Yhteistyön tarkoituksena on opiskelijan yhteiskuntaan integroitumisen ja kotoutumisen tukeminen sekä syrjäytymisen ehkäisyn varmistaminen. Yhteistyöllä varmistetaan opiskelijan kokonaisvaltainen tuki, joten siinä on tärkeä hyödyntää moniammatillisuutta.

Aikuisten perusopetuksessa oppilaitos tekee asiakohteisesti harkiten yhteistyötä eri hallintokuntien ja muiden tahojen kanssa. Aktiivinen yhteistyö työvoimaviranomaisten kanssa on välttämätöntä erityisesti maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden koulutukseen ohjauksen ja työllistymisen tueksi. Opetuksen järjestäjän on hyödyllistä tehdä yhteistyötä myös kolmannen sektorin toimijoiden, erityisesti maahanmuuttajien ja romanien omien organisaatioiden sekä kansalaisjärjestöjen kanssa.

Oppilaitos tekee työelämäyhteistyötä, joka mahdollistaa opiskelijoiden työelämään tutustumisen sekä luo edellytyksiä heidän työllistymiselleen. Oppilaitosten keskinäistä yhteistyötä tarvitaan erityisesti opiskelijan siirtyessä oppilaitoksesta ja oppilaitosmuodosta toiseen. Eri oppilaitokset voivat tehdä keskinäistä yhteistyötä myös monipuolistaakseen opetustarjontaa ja vahvistaakseen henkilöstön osaamista.

Rangaistuslaitoksessa järjestettävän opetuksen osalta yhteistyötä tehdään rikosseuraamuslaitoksen, rikosseuraamusalueen tai vankilan kanssa luvussa 6.3 kuvatulla tavalla.

6.2 Etäyhteyksiä hyödyntävä opetus

Aikuisten perusopetuksessa voidaan hyödyntää etäyhteyden kautta tapahtuvaa opetusta ja näin luoda monipuolisia opiskelumahdollisuuksia kaikkiin oppiaineisiin ja aihealueisiin. Aikuisten perusopetuksen oppimäärän opiskelu on mahdollista järjestää myös kokonaan etäopetuksena. Etäyhteyksiä hyödyntävällä opetuksella edistetään opiskelijoiden yhdenvertaisia mahdollisuuksia monipuoliseen ja laadukkaaseen opetukseen opiskelijamäärästä, oppilaitoksen sijainnista tai opiskelijan elämäntilanteesta riippumatta.

Etäyhteyksiä hyödyntämällä opetusta voidaan sekä eriyttää että eheyttää. Opetuksella voidaan vastata opiskelijoiden yksilöllisiin tarpeisiin - tarjota erityislahjakkuuden kehittymistä tukevaa opetusta, syventää oppilaitoksen tarjoamaa oppimisen ja opiskelun tukea tai huolehtia opetuksesta esimerkiksi työssäkäynnin tai lastenhoidon ohessa tai joissakin poikkeustilanteissa. Etäyhteyksien avulla opetusta ja opiskelua voidaan toteuttaa monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä. Tällöin oppimisen tukena voidaan käyttää eri

opettajien osaamista, opetusteknologiaa sekä koulun yhteistyökumppaneiden, työelämän ja mahdollisten kansainvälisten verkostojen asiantuntemusta opiskelijoiden tarpeiden ja opetuksen tavoitteiden mukaisesti.

Opiskelijoilla on mahdollisuus suorittaa joitakin perusopetuksen kursseja verkkokursseina tai etäkursseina. Verkossa tehtävän työskentelyn lisäksi opiskelija saa tarvittaessa säännöllistä ohjausta ja palautetta työskentelynsä ko. aineen aineenopettajalta. Opiskelijan aikaisemmin suorittamat perusopetuksen verkko-opinnot hyväksiluetaan.

6.3 Rangaistuslaitoksessa järjestettävä opetus

Rangaistuslaitoksessa järjestettävällä opetuksella tarkoitetaan vankien opetusta, jota järjestetään pääasiassa vankiloissa, mutta sitä voidaan järjestää myös vankilan ulkopuolella siten kuin siitä rikosseuraamuslaitoksen viranomaisten kanssa paikallisesti sovitaan. Rangaistuslaitoksessa järjestettävässä aikuisten perusopetuksessa noudatetaan soveltuvin osin perusopetuksesta annettuja säädöksiä ja määräyksiä. Vankien perusopetuksen tulee vastata muiden aikuisten perusopetusta. Rangaistuslaitoksessa järjestettävässä opetuksessa oppimäärän laajuus voi poiketa aikuisten perusopetuksen 46 kurssin laajuudesta, mutta sen tulee sisältää kuitenkin vähintään 30 kurssia.³⁶ Rangaistuslaitoksessa järjestettävään opetukseen vaikuttavat perusopetusta säätelevien normien lisäksi vankeuslain ja -asetuksen säännökset sekä kansainväliset rangaistuslaitoksessa järjestettävää opetusta koskevat suositukset. Opetuksessa korostuvat yhdenvertaisuus ja mahdollisuuksien tasa-arvo sekä rikosseuraamuslaitoksessa noudatettava normaalisuusperiaate. Rangaistuslaitoksessa järjestettävä opetus voi osaltaan tukea vankeuslain³⁷ mukaisia tavoitteita parantaa vankien elämänhallintataitoja sekä ohjata rikoksettomaan elämään.

Vankina olevalle opiskelijalle, joka ei ole suorittanut perusopetuksen oppimäärää, pyritään tarjoamaan mahdollisuus sen suorittamiseen. Vankina olevan opiskelijan opintoja tulee ohjata ja opintomenestystä seurata. Opintojen etenemistä voidaan tehostaa hyväksilukemalla ennen vankeusaikaa ja vankeusaikana eri koulutuksissa ja toiminnoissa opittuja tietoja, taitoja ja opintokokonaisuuksia³⁸ sekä oppilaitosten, vankilahenkilökunnan ja opiskelijan keskinäisellä yhteistyöllä.

Opetustarjonnan suunnittelussa ja toteuttamisessa otetaan huomioon, että

- keskimääräinen vankilassaoloaika on muutamia kuukausia ja opiskelijoiden vaihtuvuus on suuri, joten opetustarjonnan tulee olla monipuolista ja opinnot tulee voida aloittaa joustavasti eri ajankohtina
- vangeilla on muuhun väestöön verrattuna heikompi koulutustausta ja enemmän oppimisvaikeuksia sekä päihde- ja mielenterveysongelmia, joten he tarvitsevat opiskelussa monipuolista tukea
- osa vangeista kuuluu erityisryhmiin (esimerkiksi nuoret eli alle 21-vuotiaat vangit, naisvangit, romanivangit ja vieraskieliset vangit), joiden opetusta on usein tarpeen eriyttää opetusjärjestelyin ja menetelmällisesti.

³⁶ Perusopetusasetus 8 § 1 mom., muutettu valtioneuvoston asetuksella 136/2017

³⁷ Vankeuslaki (767/2005) 8. luku 1 §

³⁸ Perusopetuslaki 18 §

Ryhmämuotoisen opetuksen rinnalla voidaan tarjota mahdollisuus itsenäiseen opiskeluun, jota voidaan tukea esimerkiksi käyttämällä etäyhteyksiä opetuksessa. Tällöin noudatetaan rikosseuraamuslaitoksen turvallisuusohjeita.

Opiskelu toimii usein myös osana vangin kuntoutumista. Erityisesti aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen opinnot, joita voidaan integroida vankilan muuhun toimintaan, tukevat arjen taitojen kehittymistä sekä antavat vankina olevalle opiskelijalle tietoa ja kokemusta hänen omista oppimistaidoistaan. Vankina olevan opiskelijan perusopetuksen opintoja voidaan integroida myös ammatilliseen perusopetukseen valmentavaan opetukseen.

Koska heikoimmin koulutetuilla ja nuorilla vangeilla on muita useammin käsitys itsestään heikkona oppijana, onnistumiskokemukset opinnoissa voivat kannustaa jatkamaan keskeytyneitä perusopetuksen opintoja ja suunnittelemaan tulevia opintoja. Aikuisten perusopetuksen avulla voidaan lisätä vankien kiinnostusta ja valmiuksia hakeutua toisen asteen koulutukseen ja tukea täten elinikäisen oppimisen periaatteen toteutumista. Opintojen jatkumista vangin siirtyessä vankilasta toiseen voidaan tukea oppilaitoksen ja vankilahenkilökunnan ja opiskelijan yhteistyöllä sekä joustavilla opetusjärjestelyillä.

Aikuisten perusopetuksen opinnoista saadusta todistuksesta ei saa ilmetä, että opintoja on suoritettu vankilassa.³⁹

Helsingin aikuislukio vastaa Helsingin vankilan koulussa järjestettävästä opetuksesta. Vankina olevalle opiskelijalle, joka ei ole suorittanut perusopetuksen oppimäärää, pyritään tarjoamaan mahdollisuus sen suorittamiseen henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman mukaan. Vankina olevan opiskelijan opintoja ohjataan ja opintomenestystä seurataan. Opintojen etenemistä voidaan tehostaa tunnustamalla osaamista, joka on karttunut ennen vankeusaikaa ja vankeusaikana eri koulutuksissa ja työelämässä, sekä oppilaitosten, vankilahenkilökunnan ja opiskelijan keskinäisellä yhteistyöllä. Keskeisenä yhteistyökumppanina Helsingin vankilassa tapahtuvassa opetustoiminnassa toimii Rikosseuraamusvirasto.

Vankilaopetus toteutetaan yhdessä Rikosseuraamusviraston kanssa suunnitellulla tavalla opiskelijoiden tarpeiden ja vankeusajan suunnitelman mukaan. Aikuisten perusopetuksessa lähiopetus on menetelmänä yleensä tehokkain, ja opiskelijat tarvitsevat ohjausta opintojensa etenemisen tueksi. Tarvittaessa käytetään hyväksi myös etäyhteyksiä, mikäli opiskelijan osallistuminen lähiopetukseen on mahdotonta. Vankilassa toteutettavan aikuisten perusopetuksen järjestelyjä kehitetään tarvelähtöisesti. Opiskelijat ovat eri vaiheessa perusopintoja, joten ryhmässä eriyttävä opetus ja opiskelu on välttämätöntä.

Vankilaopetusvaiheen lähestyessä päätöstään opiskelijan jatko-opintoihin liittyvää ohjeistusta ja suunnittelua tehdään yhdessä opintojen ohjaajien kanssa. Vankiloissa vapausrangaistustaan kärsivien vankien elämänhallinta voi olla heikkoa. Opinnoissa edistymisen ja tukemisen lisäksi tavoitteena on vankien elämänhallintataitojen vahvistaminen ja rikoksettomaan elämään ohjaaminen. Nämä painotukset ovat mukana erityisesti pakollisilla opintojen ohjauksen kursseilla.

7 Oppimisen arviointi

7.1 Arvioinnin tehtävät ja oppimista tukeva arviointikulttuuri

³⁹ Vankeuslaki (767/2005) 8. luku 8 §

Perusopetuslain mukaan arvioinnin tehtävänä on ohjata ja kannustaa opiskelua sekä kehittää edellytyksiä itsearviointiin. Oppimista ja työskentelyä tulee arvioida monipuolisesti. Nämä arvioinnin tehtävät ovat perusopetuksen arviointikulttuurin kehittämisen lähtökohtia myös aikuisten perusopetuksessa.

Koulu vaikuttaa merkittävästi siihen, minkälaisen käsityksen opiskelija muodostaa itsestään oppijana ja ihmisenä. Erityisen suuri merkitys on opettajan antamalla palautteella. Arviointi ja palautteen antaminen ovat opettajan käytössä olevia pedagogisia keinoja opiskelijan oppimisen ohjaamisessa ja tukemisessa. On tärkeää, että aikuisten perusopetuksessa kehitetään arviointikulttuuria, jonka keskeisiä piirteitä ovat

- rohkaiseva ja yrittämään kannustava ilmapiiri
- opiskelijoiden osallisuutta edistävä, keskusteleva ja vuorovaikutteinen toimintatapa
- opiskelijan tukeminen oman oppimisprosessinsa ymmärtämisessä sekä opiskelijan edistymisen näkyväksi tekeminen koko oppimisprosessin ajan
- arvioinnin oikeudenmukaisuus ja eettisyys
- arvioinnin monipuolisuus
- arvioinnin avulla saadun tiedon hyödyntäminen opetuksen ja muun koulutyön suunnittelussa sekä opiskelijan jatko-opiskelu- ja uravaihtoehtojen suunnittelussa
- kotoutumisprosessin tukeminen.

Opettajat huolehtivat siitä, että opiskelijat saavat alusta lähtien onnistumisen kokemuksia sekä oppimista ohjaavaa ja kannustavaa palautetta. Epäonnistumiset tai virheelliset ratkaisut ovat osa oppimisprosessia ja niitä hyödynnetään opetuksessa oppimista edistävällä ja opiskelijoita kunnioittavalla tavalla. Opiskelijoita ohjataan myös vertaisarviointiin ja kannustetaan antamaan rakentavaa palautetta toisilleen ja opettajille erilaisissa oppimistilanteissa. Opiskelijoiden edellytyksiä itsearviointiin ja itsearviointitaitoja kehitetään vähitellen.

Opiskelijalla on oikeus saada tietoa arviointiperusteista ja niiden soveltamisesta opiskelijan arviointiin. Opiskelijalle annetaan riittävän usein tietoa opintojen edistymisestä. Opettajan ja opiskelijan yhteiset keskustelut edistävät keskinäistä luottamusta sekä antavat tietoa oppimisen tavoitteista ja opiskelijan tilanteesta.

Arviointi on myös opettajan itsearvioinnin ja oman työn reflektoinnin väline. Opettajat voivat hyödyntää arvioinnin avulla keräämäänsä tietoa suunnatakseen toimintaansa ja opetusta opiskelijan tarpeiden mukaisesti.

7.2 Arvioinnin yleiset periaatteet

Oppimisen ohjaaminen kannustavan palautteen avulla

Pääosa arvioinnista on lukuvuoden aikana tapahtuvaa, päivittäisessä työskentelyssä annettavaa monipuolista palautetta. Se edellyttää opettajalta oppimisprosessiin liittyvää havainnointia ja vuorovaikutusta opiskelijoiden kanssa. Tärkeitä on myös opiskelijoiden toimijuutta kehittävä vertaisarviointi ja itsearviointi. Opettajan tehtävänä on suunnitella ja luoda tilanteita, joissa yhdessä pohtien annetaan ja saadaan oppimista edistävää ja motivoivaa palautetta.

Oppimista edistävä palaute on luonteeltaan laadullista ja kuvailevaa sekä oppimisen solmukohtia analysoivaa ja ratkovaa vuorovaikutusta. Se ottaa huomioon erilaiset tavat oppia ja työskennellä. Opiskelijoita ohjataan palautteen avulla tunnistamaan edistymistään ja jäsentämään oman oppimisensa eri vaiheita sekä löytämään erilaisia keinoja tavoitteisiin pääsemiseksi. Palaute auttaa opiskelijoita vähitellen ohjaamaan omaa oppimistaan, asettamaan itselleen tavoitteita ja käyttämään onnistumista parantavia oppimisstrategioita. Tällainen formatiivinen arviointi ja ohjaava palaute edistävät opiskeltavien asioiden jäsentymistä tieto- ja taitokokonaisuuksiksi sekä kehittävät opiskelijoiden metakognitiivisia taitoja ja työskentelytaitoja.

Opiskelijoille ja alle 18-vuotiaiden opiskelijoiden huoltajille tulee antaa tietoa opintojen edistymisestä ja työskentelystä riittävän usein.⁴⁰ Opettajan antaman opiskelijoiden oppimisprosessiin liittyvän palautteen tulee auttaa opiskelijoita hahmottamaan ja ymmärtämään

- mitä heidän on tarkoitus oppia
- mitä he ovat jo oppineet
- miten he voivat edistää omaa oppimistaan ja parantaa suoriutumistaan.

Arvioinnin perustuminen tavoitteisiin ja kriteereihin

Oppimisen ja työskentelyn arvioinnin sekä palautteen antamisen opiskelijalle tulee aina perustua opetussuunnitelman perusteissa asetettuihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa tarkennettuihin tavoitteisiin. Opiskelijoita ja heidän suorituksiaan ei verrata toisiinsa eikä arviointi kohdistu opiskelijan persoonaan, temperamenttiin tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Opettajat huolehtivat, että tavoitteet ja arviointiperusteet ovat opiskelijoiden tiedossa. Tavoitteiden pohtiminen ja oman oppimisen edistymisen tarkastelu suhteessa tavoitteisiin on tärkeä osa myös opiskelijan itsearviointitaitojen kehittämistä.

Alkuvaiheen ja siihen mahdollisesti sisältyvän lukutaitovaiheen arvioinnin kohteet ja aikuisten perusopetuksen päättöarvioinnin kriteerit on laadittu tukemaan opettajien työtä ja yhtenäistämään arviointia. Päättöarvioinnin kriteerit eivät ole opiskelijalle asetettuja tavoitteita, vaan ne määrittelevät hyvää osaamista eli arvosanaan 8 vaadittavan tason.

Opiskelijoiden edellytysten huomioon ottaminen sekä monipuoliset arviointikäytännöt

Arviointikäytännöt ja palautteen antaminen tulee suunnitella ja toteuttaa opiskelijoiden edellytysten mukaisesti. Palautetta annettaessa kiinnitetään huomiota opiskelijoiden onnistumisiin sekä oppimisen edistymiseen suhteessa aiempaan osaamiseen.

Arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä. Opettaja kerää tietoa opiskelijoiden edistymisestä oppimisen eri osa-alueilla ja erilaisissa oppimistilanteissa. Tällöin on tärkeää ottaa huomioon opiskelijoiden erilaiset tavat oppia ja työskennellä ja ettei edistymisen ja osaamisen osoittamiselle ole esteitä. Opiskelijoiden tulee voida osoittaa osaamistaan heille soveltuvin tavoin.

⁴⁰ Perusopetusasetus 10 § 1 mom.

Erilaisissa arviointi- ja näyttötilanteissa varmistetaan, että opiskelija ymmärtää tehtävänannon ja saa riittävästi aikaa tehtävän suorittamiseen. Lisäksi huolehditaan mahdollisuuksista hyödyntää tieto- ja viestintätekniikkaa. Oppimisvaikeudet tulee ottaa huomioon arviointi- ja näyttötilanteita suunniteltaessa ja toteutettaessa.

Maahanmuuttajien ja vieraskielisten opiskelijoiden arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kielitausta, suomalaisen opiskelukulttuurin tuntemus sekä kehittyvä suomen kielen taito. Pääpaino on opiskelijan edistymisen arvioinnissa. Arvioinnissa käytetään monipuolisia, joustavia ja opiskelijan tilanteeseen sovitettuja arviointitapoja, jotta opiskelija voi osoittaa osaamisensa oppiaineissa mahdollisista suomen kielen puutteista huolimatta.

Helsingin aikuislukiossa arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä ja huolehditaan mahdollisuuksista hyödyntää tieto- ja viestintätekniikkaa. Opettaja kerää tietoa opiskelijoiden edistymisestä esimerkiksi tuntitehtävillä, kotitehtävillä, keskusteluilla ja muilla ryhmä- ja paritöillä. Opiskelijan osaamisen tunteminen helpottuu, kun samoja opiskelijoita opetetaan enemmän kuin yhden kurssin verran. Jotta arviointi voisi olla monipuolista, täytyy myös opetusmenetelmien olla monipuolisia. Arvioinnin välineinä voivat toimia esimerkiksi oppimistehtävät, projektityöt, portfoliot, erilaiset kokeet (yhteisöllinen koe, aineistokoe, suullinen koe, sähköinen koe) tai testit, itsearviointi, vertaisarviointi, oppimispäiväkirjat, esseet, kirjoitelmat, tutkimukset tai muut tuotokset, jatkuva työskentely yksilönä tai ryhmänä, oppimisprosessin seuranta, sanallinen arviointi sekä opettajan ja oppilaan väliset keskustelut.

Itsearvioinnin edellytysten kehittäminen

Aikuisten perusopetuksessa kehitetään opiskelijoiden edellytyksiä itsearviointiin pohtimalla yhdessä opiskelijoiden kanssa oppimisen ja opintojen edistymistä. Oman oppimisen ja opintojen edistymisen analyttinen tarkastelu ohjaa opiskelijoita toimimaan yhä itseohjautuvammin. Opettaja auttaa opiskelijoita ymmärtämään opiskelun tavoitteet ja etsimään niiden saavuttamiseksi parhaita toimintatapoja. Opiskelijoita ohjataan myös ryhmänä havainnoimaan oppimistaan ja sen edistymistä sekä siihen vaikuttavia tekijöitä. Opettajan on tärkeä kehittää opiskelijoiden vertaisarviointitaitoja osana ryhmän työskentelyä. Näin opiskelijoilla on mahdollisuus oppia antamaan ja saamaan rakentavaa palautetta.

Vertaisarviointi on myös vertaisoppimista ja opettamista. On tärkeää, että oppivassa yhteisössä rakentavaa palautetta antavat muutkin kuin opettaja. Opiskelijoita onkin hyvä kannustaa kertomaan opettajalle ja muille opiskelijoille, onko opetettava asia vaikea ja haluavatko he harjoitella sitä lisää. Kun opiskelija on oppinut uuden asian, voi hän jakaa osaamisensa muille. Vertaisarvioinnissa aikuisten opiskelijoiden omaa asiantuntemusta ja elämäkokemusta voidaan hyödyntää. Vertaisarviointia voidaan toteuttaa myös esimerkiksi ryhmätöitä tekemällä, jolloin jokainen ryhmän jäsen oppii arvioimaan ryhmän toimintaa sekä kantamaan vastuuta sen onnistumisesta. Vertaisarviointi tukee myös itsearviointitaitojen kehittymistä sekä omien vahvuuksien tunnistamista kun opiskelija peilaa itseään toisiin opiskelijoihin.

7.3 Arvioinnin kohteet

Arviointi kohdistuu opiskelijan oppimiseen ja työskentelyyn. Luotettava arviointi edellyttää näiden osa-alueiden monipuolista havainnointia ja dokumentointia. Aikuisten perusopetuksessa ei arvioida käyttäytymistä.

Oppiminen arvioinnin kohteena

Oppimisen arviointi sisältää sekä opinnoissa edistymisen että osaamisen tason arviointia ja palautteen antamista niistä. Edistymistä tarkastellaan sekä suhteessa aiempaan osaamiseen, että asetettuihin tavoitteisiin. Edistymisen huolellinen seuranta on tarpeen koko perusopetuksen ajan, jotta opetuksen, ohjauksen ja tuen keinoin voidaan huolehtia siitä, että opiskelijalla on edellytykset opinnoissa etenemiseen.

Osaamisen tasolla tarkoitetaan opiskelijan eri tavoin osoittamaa osaamista suhteessa asetettuihin tavoitteisiin ja arvioituna opiskelijan suoritusten perusteella. Osaamisen tason arvioimiseksi opiskelijan työn tuloksia tai suorituksia tarkastellaan mahdollisimman monipuolisesti. Tiedollisen ja taidollisen osaamisen tason arvioinnissa hyödynnetään aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa kunkin oppiaineen valtakunnallisesti määriteltyjä aikuisten perusopetuksen päättöarvioinnin kriteereitä. Osaaminen nähdään koko perusopetuksen ajan vahvistuvana, kumuloituvana prosessina.

Opiskelijoita ohjataan sekä itsenäisesti että ryhmänä tarkastelemaan edistymistään ja työnsä tuloksia suhteessa tavoitteisiin, joista on yhdessä keskusteltu työtä aloitettaessa.

Työskentely arvioinnin kohteena

Arvioinnin ja palautteen tehtävänä on osaltaan kehittää opiskelijoiden työskentelytaitoja. Palautetta annetaan sekä itsenäisen että yhdessä työskentelyn taidoista. Työskentelylle asetettavissa tavoitteissa keskeisiä ovat taito suunnitella, säädellä ja arvioida omaa työtään, taito toimia vastuullisesti ja parhaansa yrittäen sekä taito toimia rakentavassa vuorovaikutuksessa.

Työskentelytaitoja harjoitellaan eri oppiaineissa, monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa ja koulun muussa toiminnassa. Opettaja ohjaa opiskelijoita sekä yksilöinä että ryhmänä suunnittelemaan työtään ja käyttämään oppimista edistäviä työskentelytapoja. Jälkikäteen tarkastellaan suunnitelmien toteutumista sekä arvioidaan työskentelyn onnistumista ja siihen vaikuttaneita tekijöitä.

Työskentelyn arviointi on osa oppiaineissa tehtävää arviointia. Tällöin arviointi perustuu oppiaineiden ja monialaisten oppimiskokonaisuuksien tavoitteiden sisältämiin työskentelyn tavoitteisiin.

7.4 Opinnoissa eteneminen

Aikuisille tarkoitettussa perusopetuksessa edetään vuosiluokattomasti. Alkuvaiheen ja siihen mahdollisesti sisältyvän lukutaitovaiheen opiskelija suorittaa henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaansa kuuluvia kursseja edeten kurssista toiseen. Kun opiskelija on perusopetuksen alkuvaiheessa suorittanut hyväksytysti kaikki opiskelusuunnitelmaansa kuuluvat opinnot jossakin oppiaineessa tai muutoin saavuttanut tavoitteena olevan osaamisen, hän voi siirtyä joustavasti opiskelemaan näiden oppiaineiden päättövaiheen kursseja.

Opinnoissa etenemisen turvaamiseksi opetus ja arviointikäytännöt suunnitellaan siten, että opiskelijalla on riittävästi monipuolisia mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan. Opiskelijan opinnoissa etenemisen kokonaistilannetta tulee tarkastella riittävän ajoissa. Opiskelijalla on oikeus saada tarvitsemaansa ohjausta ja

muuta tukea tilanteessa, jossa hän sairauden, oppimisvaikeuksien, vaikeasta elämäntilanteesta johtuvien poissaolojen tai muun syyn vuoksi on jäänyt tai on vaarassa jäädä jälkeen opinnoissaan.

Helsingin aikuislukion opetussuunnitelmassa opinnoissa etenemisen kriteerit on tarvittaessa kuvattu oppiainekohtaisessa osuudessa.

7.5 Muualla hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen

Opiskelijan lähtötaso on arvioitava tarkoituksenmukaisen henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman määrittämiseksi. Arviointi tehdään tarvittaessa yhteistyössä muiden viranomaisten, kuten kotouttamisesta ja/tai työ- ja elinkeinohallinnosta vastaavien viranomaisten tai heidän määrittämiensä tahojen kanssa. Opiskelijan tieto- ja taitotaso eri oppiaineissa arvioidaan. Mahdollinen osaaminen tunnistetaan ja tunnustetaan ja opiskelijan osaamista vastaavat kurssit hyväksiluetaan. Kun opiskelijalle luetaan hyväksi opintoja muista suomalaisista oppilaitoksista, pitäydytään suoritusoppilaitoksen antamassa arvioinnissa. Eri vaiheille tuntijakoasetuksessa säädetty vähimmäiskurssimäärä ei velvoita kaikkien kurssien suorittamiseen, vaan asettaa tason, joka tulee kussakin opintojen vaiheessa saavuttaa.

Opiskelijan opinnot on eri vaiheiden sisällä henkilökohtaistettava. Vaikka opiskelijan arvioitaisiin tarvitsevan esimerkiksi alkuvaiheen opetusta, hänen ei tarvitse lähtökohtaisesti suorittaa kaikkia kyseisen vaiheen pakollisia opintoja. Tällöin opinnot henkilökohtaistetaan myös kyseisen vaiheen sisällä hyväksilukemalla opiskelijan muualla hankittu osaaminen.

7.6 Osaamisen osoittaminen erityisessä tutkinnossa

Aikuisten perusopetuksen oppimäärää vastaavaa osaamista voidaan myös todeta ja arvioida perusopetuslain (38 §) ja -asetuksen (23 §) mukaisessa erityisessä tutkinnossa. Tutkinnon voi järjestää se, jolla on lupa järjestää perusopetusta. Tutkintoon osallistuvan tulee osoittaa, että hänen tietonsa ja taitonsa vastaavat tutkittavassa oppiaineessa perusopetuksen oppimäärän mukaisia tietoja ja taitoja. Tutkinnossa todetusta osaamisesta annettavista todistuksista on määräykset näiden opetussuunnitelman perusteiden luvuissa 7.7 ja 7.8.

7.7 Arviointi ja todistukset alkuvaiheessa

Arviointi on prosessi, joka kestää koko koulutuksen ajan, ja sen tavoitteena on antaa kullekin opiskelijalle henkilökohtaista ja kannustavaa palautetta. Arvioinnin avulla tuetaan opiskelijaa erityisesti niiden taitojen harjoittelussa, joissa hän eniten tarvitsee apua. Arvioinnin tulee olla jatkuvaa. Opiskelijaa ohjataan myös itsearviointiin, jotta hänelle muodostuu realistinen käsitys omasta osaamisestaan ja jotta hän pystyy vähitellen ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan. Itsearviointi on olennainen osa suomalaista opiskelu- ja työkulttuuria.

Arvioinnissa tulee käyttää monipuolisia menetelmiä, jotta opiskelija voi mahdollisimman hyvin osoittaa osaamisensa. Arviointipalautetta annetaan kirjallisesti sekä suullisesti niin, että opiskelija ymmärtää saadun palautteen. Palautteen tarkoituksena on auttaa opiskelijoita tiedostamaan oppimansa, suuntaamaan opiskelunsa olennaiseen sekä kehittämään omia työskentely-, opiskelu- ja itsearviointitaitojaan. Myönteinen palaute ja kannustaminen tukevat oppimista.

Aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen ja siihen mahdollisesti sisältyvän lukutaitovaiheen suoritettut kurssit arvioidaan merkinnöillä S=suoritettu tai H=hylätty. Poikkeuksena tästä on terveystieto, joka arvioidaan numeroarvosanalla, mikäli se suoritetaan alkuvaiheessa.

Keskeytynyt kurssi merkitään K-merkinnällä (K = keskeyttänyt). Kurssi voidaan katsoa keskeytyneeksi, mikäli opiskelijalla ei ole näyttöä kurssin suorittamisesta. Jos opiskelijalta puuttuu joitakin kurssin arvioinnin kannalta välttämättömiä näyttöjä, voi opettaja perustellusta syystä antaa O-merkinnän (O = osallistunut). Puuttuvat suoritukset tulee kirjata arvioinnin lisätietoihin. Opiskelija voi täydentää kurssisuorituksen ilmoittautumalla kurssille uudelleen ja sopimalla puuttuvista näytöistä opettajan kanssa.

Aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa käytettävät todistukset ovat

1. todistus aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen opintojen suorittamisesta, joka annetaan opiskelijalle, joka on suorittanut kaikki henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmansa kuuluneet alkuvaiheen opinnot
2. todistus aikuisten perusopetuksessa suoritetuista alkuvaiheen opinnoista, joka annetaan opiskelijalle tarvittaessa tai pyydettyäessä ja joka sisältää hänen siihen mennessä suorittamansa alkuvaiheen opinnot
3. erotodistus, joka annetaan opiskelijalle, joka eroaa oppilaitoksesta kesken opintojen.

Alkuvaiheen todistuksiin merkitään

- todistuksen nimi
- opetuksen järjestäjän ja oppilaitoksen nimi
- aikuisten perusopetuksen järjestämislupa
- opiskelijan nimi ja syntymäaika
- oppiaineittain opiskelijan suorittamat aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen ja/tai lukutaitovaiheen kurssit ja annettu arvio (S=suoritettu, H=hylätty)
- todistuksen antamispäivä ja rehtorin allekirjoitus
- maininta siitä, että todistus on Opetushallituksen määräyksen OPH-1280-2017 mukainen todistus.

Alkuvaiheen todistuksiin tulee liittää opiskelijan henkilökohtainen opiskelusuunnitelma, josta tulee merkintä todistukseen. Todistuksiin voidaan liittää myös muita tarkentavia selvityksiä, joista ei tule merkintää todistukseen.

7.8 Arviointi ja todistukset päättövaiheessa

Päättöarvioinnin tehtävänä on määritellä, miten opiskelija on aikuisten perusopetuksen päättyessä saavuttanut oppiaineen oppimäärän tavoitteet. Arvioinnin tuloksena annettava numeroarvosana tai sanallinen arvio kuvaa opiskelijan suoriutumisen tasoa suhteessa kunkin oppiaineen oppimäärän tavoitteisiin ja päättöarvioinnin kriteereihin.

Perusopetuksen päättöarvosanojen tulee olla annettu yhdenvertaisin perustein. Päättöarvosanojen muodostamista varten on näissä opetussuunnitelman perusteissa määritelty valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit.

7.8.1 Kurssisuorituksen arviointi

Valtioneuvoston asetuksen (422/2012, muutettu valtioneuvoston asetuksella 135/2017) 7 §:ssä mainittujen oppiaineiden kaikki pakolliset ja valinnaiset kurssit arvioidaan perusopetusasetuksen (852/1998) 10 § 3 momentin mukaisesti. Opiskelijan opiskelema kurssi arvioidaan sen päätyttyä. Kurssin arvosanalla kuvataan, miten opiskelija on saavuttanut ko. kurssilla oppiaineen opetukselle asetetut tavoitteet. Opiskelijan osaamista arvioidaan suhteessa kurssin tavoitteisiin siten kuin kunkin oppiaineen perustetektissä on kuvattu. Päättöarviointi tehdään siinä vaiheessa, kun opiskelija on opiskellut kaikki opiskelusuunnitelmaansa kuuluvat pakolliset ja valinnaiset kurssit. Päättöarvioinnin kriteerit on laadittu siten, että opiskelija saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin aikuisten perusopetuksen päättöarvioinnin kriteereiden edellyttämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Muiden perusopetukseen soveltuvien aineiden ja aihealueiden kurssit arvioidaan opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla. *Helsingin aikuislukiossa nämä kurssit arvioidaan asteikolla S=suoritettu ja H=hylätty. Arviointia voidaan täydentää sanallisella arvioinnilla.*

Keskeytynyt kurssi merkitään K-merkinnällä (K = keskeyttänyt). Kurssi voidaan katsoa keskeytyneeksi, mikäli opiskelijalla ei ole näyttöä kurssin suorittamisesta. Jos opiskelijalta puuttuu joitakin kurssin arvioinnin kannalta välttämättömiä näyttöjä, voi opettaja perustellusta syystä antaa O-merkinnän (O = osallistunut). Puuttuvat suoritukset tulee kirjata arvioinnin lisätietoihin. Opiskelija voi täydentää kurssisuorituksen ilmoittautumalla kurssille uudelleen ja sopimalla puuttuvista näytöistä opettajan kanssa.

Jos opiskelija opiskelee kurssin kokonaan tai osittain itsenäisesti, noudatetaan edellä mainittuja arviointiperiaatteita. Kurssin tavoitteiden saavuttamista on myös tällöin arvioitava riittävän laaja-alaisesti. Itsenäisesti opiskellusta kurssista edellytetään hyväksyttyä suoritusta, jotta se voidaan laskea oppiaineen oppimäärään.

Kurssisuorituksen arvioinnissa näitä periaatteita noudatetaan koskien myös niitä opiskelijoita, jotka on otettu opiskelijoiksi tarkoituksenaan suorittaa ainoastaan yksi tai useampi kurssi tahi korottaa sen tai niiden arvosanoja.

Itsenäisesti suoritettaviksi sovitusta kursseista käydään ohjauksellinen keskustelu opiskelijan kanssa, jossa varmistetaan että itsenäinen opiskelu sopii opiskelijalle ja hän ymmärtää siihen vaadittavan työmäärän ja ajankäytön haasteet. Aineenopettajan ja opintojen ohjauksen yhteistyönä voidaan opiskelijalle antaa lupa itsenäiseen suorittamiseen.

Hyväksyttyä arvosanaa on mahdollista korottaa siitä aineenopettajan kanssa erikseen sopimalla. Suositus on, että mahdolliset korottamiset tehdään vasta päättövaiheen loppupuolella, kun opiskelijalle on jo tarpeeksi näkemystä siitä, mitä aineita on tarpeen korottaa ja millaiseksi päättötodistuksen oppiaineiden loppuarvosanat ovat muodostumassa.

7.8.2 Oppiaineen oppimäärän arviointi ja päättöarvosanan muodostaminen

Päättövaiheen oppiaineen oppimäärä muodostuu opiskelijan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman mukaisista oppiaineen pakollisista ja valinnaisista kursseista. Kaikki valtioneuvoston asetuksen (422/2012, muutettu valtioneuvoston asetuksella 135/2017) 7 §:ssä mainittujen oppiaineiden pakolliset ja valinnaiset kurssit arvioidaan perusopetusasetuksen (852/1998) 10 § 3 momentin mukaisesti numeroin, lukuun

ottamatta oppiainetta opinto-ohjaus ja työelämätaidot. Muiden aineiden ja perusopetukseen soveltuvien aihealueiden oppimäärät arvioidaan paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla.

Päättöarviointi tehdään siinä vaiheessa, kun opiskelija on opiskellut kaikki opiskelusuunnitelmaansa kuuluvat pakolliset ja valinnaiset kurssit. Oppiaineen oppimäärän arvosana eli opiskelijan saama päättöarvosana muodostetaan opiskelijan suoriutumisen, opetuksen tavoitteiden, arvioinnin kohteiden sekä päättöarvioinnin kriteerien pohjalta. Päättöarvosana muodostuu suhteuttamalla opiskelijan päättövaiheen osaamisen taso valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin.

Jos opiskelija on vaihtanut äidinkielen ja kirjallisuuden, toisen kotimaisen kielen tai vieraiden kielten oppimääriä, arvioidaan päättöarvioinnissa se oppimäärä, jota hän on viimeksi opiskellut. Samoin menetellään, jos opiskelija on vaihtanut katsomusaineesta tai sen oppimäärästä toiseen.

Oppiaineen pakollisista ja valinnaisista kursseista opiskelijalla saa olla hylättyjä kurssiarvosanoja enintään seuraavasti:

Suoritettuja pakollisia ja valinnaisia kursseja yhteensä	joista voi olla hylättyjä kurssiarvosanoja enintään
1–2 kurssia	0
3–5 kurssia	1
6–8 kurssia	2
9 tai enemmän	3

Oppiaineen oppimäärän arvioinnissa ja päättöarvosanan määräytymisessä näitä periaatteita noudatetaan koskien myös niitä opiskelijoita, jotka on otettu opiskelijoiksi tarkoituksenaan suorittaa ainoastaan yhden tai useamman oppiaineen oppimäärä tahi korottaa sen tai niiden arvosanoja.

7.8.3 Perusopetuksen koko oppimäärän suoritus

Opiskelija on suorittanut aikuisten perusopetuksen koko oppimäärän, kun hän on suorittanut hyväksytysti kaikkien henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaansa kuuluneiden oppiaineiden oppimäärät. Aikuisten perusopetuksen oppimäärä sisältää vähintään 46 päättövaiheen kurssia, mutta rangaistuslaitoksessa järjestettävässä opetuksessa se voi olla vähintään 30 kurssia. Pakollisten kurssien lisäksi opiskelijan opiskelusuunnitelmaan kuuluu valinnaisia kursseja. Valinnaiset kurssit ovat joko tuntijaon mukaisten oppiaineiden kursseja tai muita perusopetukseen soveltuvien aineiden ja aihealueiden kursseja. Opiskelijan tulee opiskella vähintään yhtä kieltä A-kielen oppimäärän mukaisesti. Opiskelijan tulee suorittaa kielistä yhteensä vähintään 20 kurssia, joista äidinkieltä ja kirjallisuutta vähintään 4 kurssia.⁴¹

Opiskelijan suorittamia aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen kursseja ei oteta huomioon laskettaessa perusopetuksen oppimäärän vähimmäiskurssimäärää (46 kurssia, rangaistuslaitoksessa 30 kurssia). Poikkeuksen tästä muodostaa terveystieto, joka hyväksiluetetaan mikäli opiskelija on suorittanut terveystiedon kurssin aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa.

⁴¹ Tuntijakoasetus 422/2012 7 §, muutettu valtioneuvoston asetuksella 135/2017

Aikuisten perusopetuksen päättöarvioinnissa numeroin arvioitavat yhteiset oppiaineet ovat äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli, vieraat kielet, matematiikka, fysiikka, kemia, biologia, maantieto, uskonto tai elämäntietä, historia, yhteiskuntaoppi ja terveystieto.

7.8.4 Aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa käytettävät todistukset ja todistusmerkinnät

Aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa käytettävät todistukset ovat

1. erotodistus
2. päättötodistus
3. todistus perusopetuksen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta
4. todistus erityisessä tutkinnossa suoritetusta oppimäärästä tai suoritetuista oppimääristä.

Todistuksiin merkitään

- todistuksen nimi
- opetuksen järjestäjän ja koulun nimi
- järjestämislupa
- opiskelijan nimi ja syntymäaika, päättötodistukseen myös henkilötunnus
- todistuksen antamispäivä
- rehtorin allekirjoitus
- opiskelijan opiskelusuunnitelmaan sisältyneet päättövaiheen opinnot eri oppiaineissa, niiden kurssimäärä sekä annetut arvosanat
- arvosana-asteikko
- maininta siitä, että todistus on Opetushallituksen määräyksen OPH-1280-2017 mukainen.

Todistukseen voidaan liittää muu todistus opiskelijan erityisestä osaamisesta. Päättötodistusta lukuun ottamatta todistuksissa voidaan numeroarvosanaa täydentää sanallisella arviolla.

Erotodistus

Erotodistus annetaan opiskelijalle, joka vaihtaa toiseen kouluun tai eroaa perusopetuksesta. Erotodistuksen liitteenä tulee olla koulussa noudatettu tuntijako sekä selvitys opetuksen mahdollisista painotuksista. Erillistä erotodistusta ei tarvitse antaa, jos opiskelija siirtyy saman opetuksen järjestäjän ylläpitämään toiseen kouluun. Erotodistukseen merkitään rehtorin allekirjoitus.

Jos opiskelija saa oman uskonnon opetusta, hänen saamansa arvio merkitään todistukseen, mikäli kyseinen opetus on perusopetuksen järjestäjän antamaa. Uskonnollisen yhdyskunnan antamasta opetuksesta mahdollisesti saatua arvosanaa ei merkitä todistukseen.

Erotodistukseen liitetään opiskelijan henkilökohtainen opiskelusuunnitelma.

Perusopetuksen päättötodistus

Perusopetuksen päättötodistus annetaan opiskelijalle, jonka suoriutuminen suhteessa oppiaineiden oppimäärien tavoitteisiin on hyväksytty kaikissa hänen opiskelusuunnitelmaansa kuuluvissa oppiaineissa.

Numeroarvosanoja käytettäessä tämä merkitsee vähintään todistusarvosanaa viisi (5) ja sanallisesti arvioitavissa oppiaineissa arviota ”suoritettu” (S).

Päättötodistukseen merkitään samat tiedot kuin muihin perusopetuksen aikana käytettäviin todistuksiin seuraavin poikkeuksin:

- opiskelijan koko nimi ja henkilötunnus
- rehtorin allekirjoitus
- yhteisten oppiaineiden ja numeroin arvioitavien valinnaisten aineiden arviointi sanoin (välttävä – erinomainen) ja numeroin (5-10)
- oppiaineista, joissa on useampia oppimääriä (äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet) merkitään suoritettu oppimäärä lukuun ottamatta uskontoa
- uskonnon ja elämänkatsomustiedon arvosana merkitään päättötodistukseen muodossa ”uskonto/elämänkatsomustieto” erittelemättä sitä, kumpaa oppiainetta tai mitä uskonnon oppimäärää opiskelija on opiskellut
- oppiaineen opetuksessa käytetty kieli, mikäli jonkin oppiaineen kurseista on aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa opetettu vähintään puolet muulla kuin koulun opetuskielellä
- tieto siitä, että ”Perusopetuksen oppimäärä sijoittuu tasolle kaksi kansallisessa tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksessä ja eurooppalaisessa tutkintojen viitekehyksessä”.

Mikäli alle 18-vuotiaan opiskelijan huoltaja tai opiskelija pyytää kirjallisesti, ettei opiskelijan päättötodistukseen merkitä numeroarvosanaa valinnaisena aineena opiskeltavasta kielestä, arvosana jätetään pois ja todistukseen tulee merkintä S ”suoritettu”. Opiskelijalle voidaan hänen pyynnöstään antaa todistus hänen suorittamastaan uskonnon oppimäärästä / elämänkatsomustiedosta.

Erityisessä tutkinnossa suoritetuista opinnoista annettavat todistukset

Jos opiskelija on suorittanut perusopetuksen jonkin oppiaineen oppimäärän erityisessä tutkinnossa, hänelle annetaan todistus perusopetuksen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta. Todistuksesta tulee käydä ilmi suoritettu oppiaine ja oppimäärä. Samaan todistukseen voidaan merkitä useamman oppiaineen suoritukset. Jos opiskelija on suorittanut osan perusopetuksen oppimäärästä, kuten vuosiluokan oppimäärän, annetaan hänelle todistus osittain suoritetusta perusopetuksen oppimäärästä.

Jos perusopetuksen koko oppimäärä on suoritettu erityisessä tutkinnossa, annetaan todistus perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta. Mikäli oppiaineen oppimäärä tai perusopetuksen koko oppimäärä on suoritettu erityisessä tutkinnossa, ei todistuksiin merkitä kurssien määrää.

Opetuksen järjestäjä päättää todistusten ulkoasusta.

8 Aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen opetus

8.1 Ohjaaminen alkuvaiheen opetukseen ja alkuvaiheen tehtävä

Aikuisten perusopetuksen alkuvaiheeseen siirtymisessä ja opiskelijoiden ohjaamisessa tehdään yhteistyötä opetuksen ja/tai koulutuksen järjestäjien ja mahdollisesti eri hallintokuntien välillä. Aikuisten perusopetuksen opiskelijat kuuluvat usein erilaisiin kieli- ja kulttuuriryhmiin, jolloin opiskelijoiden omat verkostot ovat tärkeitä yhteistyökumppaneita siirtymävaiheessa. Opintojen alkuvaiheessa opiskelijaa tulee myös aktiivisesti tukea suuntautumisessa oppijan rooliin.

Kaikkien aikuisten perusopetuksen kohderyhmien (ks. luku 2.1) osalta on tärkeää huolehtia riittävästä tiedottamisesta mahdollisuudesta suorittaa aikuisten perusopetus. Ohjaustarpeet vaihtelevat kohderyhmittäin. Perusopetuksen loppuvaiheessa Suomeen tulleiden nuorten ohjaamiseksi tarvitaan yhteistyötä oppivelvollisten perusopetuksen kanssa, luku- ja kirjoitustaidottomien aikuisten ohjaamiseksi työhallinnon viranomaisten kanssa ja vankien ohjaamiseksi rangaistuslaitosten kanssa. Perusopetusta tarvitsevien aikuisten romanien ohjaamisessa voi tehdä yhteistyötä romaniyhteisön ja paikallisten romanityöryhmien kanssa.

Helsingin aikuislukion keskeisiä yhteistyötahoja aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen ohjauksessa ovat TE-toimisto ja Stadin osaamiskeskus sekä oppivelvollisten perusopetusta antavat koulut.

Tietoa alkuvaiheen opintoihin hakeutumisesta löytyy koulun kotisivuilta. Yhteistyötahoille esim. (Te-toimistot) tiedotetaan uusien koulutusten alkamisesta. Hakija voi ottaa yhteyttä puhelimitse myös opintojen ohjaajaan. Opiskelijoiden sisäännotot toteutetaan pääsääntöisesti lukukausittain tai mahdollisuuksien mukaan jaksoittain. Ennen opintojen aloittamista hakijalle annetaan tarpeen mukaan tietoa siitä, millaista opiskelu alkuvaiheessa on. Koulussa voidaan järjestää esimerkiksi infotilaisuuksia tai avointen ovien päiviä. Opiskelijan aikaisemmat alkuvaiheen opinnot hyväksiluetaan.

Aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen tehtävänä on varmistaa, että opiskelijalla on perustiedot ja -taidot sekä olennaiset opiskelu- ja tiedonhankintataidot, jotta hän pystyy opiskelemaan aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa tai muussa koulutuksessa. Alkuvaiheen opetuksessa kiinnitetään huomiota erityisesti opiskelijan taitoihin opetuskielessä sekä valmiuksiin toimia arjessa ja suomalaisessa yhteiskunnassa. Aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen keskeisenä tehtävänä on myös antaa opiskelijalle mahdollisuus täydentää yleissivistystään. Yhteiskunnallisena tehtävänä alkuvaiheen koulutuksella on syrjäytymisen ehkäisy.

8.2 Paikallisesti päätettävät asiat

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa

- miten ja keiden kanssa opiskelijoita ohjataan aloittamaan alkuvaiheen opiskelu (tarvittava yhteistyö, työnjako ja vastuut)
- mikä on alkuvaiheen tehtävä (perusteiden kuvausta voidaan käyttää sellaisenaan)
- mitkä ovat laaja-alaisen osaamisen tavoitteet alkuvaiheessa (perusteiden kuvauksia voidaan käyttää sellaisenaan) ja niiden mahdolliset paikalliset painotukset sekä miten opiskelijoiden laaja-alaisen osaamisen kehittymistä tuetaan alkuvaiheessa
- mikä on perusopetuksen alkuvaiheen opetustarjonta
 - yhteisinä opetettavat oppiaineet ja niiden oppimäärät sekä kurssien nimet ja koodit
 - valinnaisina opetettavat oppiaineet ja niiden oppimäärät sekä kurssien nimet ja koodit
 - mahdolliset muut aineet ja aihealueet

- mitkä ovat kunkin oppiaineen tavoitteet, keskeiset sisällöt kurseittain eriteltyinä sekä opiskelijan oppimisen arvioinnin käytänteet alkuvaiheessa
- mitkä ovat kunkin oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin sekä ohjaukseen ja tukeen liittyvät mahdolliset erityispiirteet alkuvaiheessa
- hankintamenettely, mikäli aikuisten perusopetuksen järjestäjä hankkii lukutaitovaiheen opetuksen muulta opetuksen tai koulutuksen järjestäjältä.

8.3 Oppiaineet lukutaitovaiheessa

Näissä opetussuunnitelman perusteissa oppiaineista määritellään tehtävä, tavoitteet ja tavoitteisiin liittyvät kurssien keskeiset sisältöalueet. Lisäksi määritellään tavoitteet, jotka koskevat oppimisympäristöihin ja työtapoihin sekä ohjaukseen, eriyttämiseen ja tukeen ja oppimisen arviointiin liittyviä erityisiä näkökulmia kussakin oppiaineessa.

Oppiaineosuuksissa käytetään lyhenteitä. Tavoitteet on numeroitu T1, T2 jne. Oppiaineen kurssit on numeroitu ja niihin viitataan tavoitetaulukkoissa. Laaja-alaiset osaamisalueet on numeroitu L1, L2 jne. ja niihin viitataan oppiaineiden tavoitetaulukkoissa.

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus
- L3 Arjen taidot
- L4 Monilukutaito
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen

8.3.1 Äidinkieli ja kirjallisuus

Oppiaineen tehtävä

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä lukutaitovaiheessa on luku- ja kirjoitustaitojen perustan luominen sekä oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitojen kehittäminen. Opetus edistää opiskelijoiden yksilöllisten edellytysten pohjalta itsensä ilmaisemisen ja vuorovaikutuksen taitoja, kielellistä tietoisuutta sekä kehittää kuuntelemisen, puhumisen, lukemisen ja kirjoittamisen perustaitoja. Opetuksen tehtävänä on herättää kiinnostusta kieleen, ilmaisuun sekä lukemiseen ja kirjoittamiseen. Pää tavoitteena on saavuttaa luku- ja kirjoitustaito sekä sellaiset kielelliset valmiudet, joiden avulla opiskelijan on mahdollista jatkaa opiskelua aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa. Opiskelijan kehittyvää luku- ja kirjoitustaitoa tulee tukea myös alkuvaiheen ja päättövaiheen aikana kaikissa oppiaineissa.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteet aikuisten perusopetuksen lukutaitovaiheessa

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät kurssit	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		

T1 opastaa opiskelijaa ymmärtämään henkilökohtaisiin asioihin ja tarpeisiin liittyviä sanoja, lyhyitä lauseita, kysymyksiä ja yksinkertaisia kehotuksia	Läi1-Läi3	L2, L3
T2 ohjata opiskelijaa seuraamaan ja osallistumaan yksinkertaiseen keskusteluun	Läi1-Läi15	L1, L2, L7
T3 opastaa opiskelijaa kertomaan perustiedot itsestään, lähipiiristään ja elämästään	Läi1-Läi3, Läi12	L2, L3
T4 opastaa opiskelijaa tekemään kysymyksiä arjen vuorovaikutustilanteissa	Läi1-Läi15	L1, L2, L3
T5 ohjata opiskelijaa ääntämään ymmärrettävästi	Läi1-Läi15	L2, L3
T6 harjaannuttaa opiskelijaa viestimään tarpeistaan ja rohkaista häntä käyttämään kieltä arkipäivän erilaisissa viestintätilanteissa	Läi1-Läi15	L1, L2, L7
T7 opastaa opiskelijaa kehittämään kieltään sekä vuorovaikutus- ja yhteistyötaitojaan tarjoamalla mahdollisuuksia osallistua erilaisiin ryhmäviestintätilanteisiin	Läi1-Läi15	L1, L2, L7
T8 tukea opiskelijaa vahvistamaan ilmaisurohkeuttaan ja ohjata häntä ilmaisemaan itseään kokonaisvaltaisesti myös draaman avulla	Läi1-Läi15	L1, L2, L7
Tekstien lukeminen ja tulkitseminen		
T9 ohjata opiskelijaa tunnistamaan kirjaimet ja tuottamaan niitä vastaavat äänteet sekä yhdistämään äänteet tavuiksi ja sanoiksi	Läi1-Läi8	L1, L3
T10 ohjata opiskelijaa jakamaan tuttu sana tavuiksi ja äänteiksi sekä käyttämään tavuttamista apuvälineenä uuden sanan lukemisessa	Läi3-Läi15	L1, L3
T11 ohjata opiskelijaa lukemaan sanoja, lauseita sekä lyhyitä tekstejä	Läi3-Läi15	L1, L3
T12 opastaa opiskelijaa tunnistamaan yksinkertaisesta tekstistä yksittäinen tieto, jos tekstin voi lukea tarvittaessa uudelleen	Läi7-Läi15	L1, L6
T13 ohjata opiskelijaa ymmärtämään, mitä kuva esittää ja mihin se viittaa todellisuudessa	Läi2-Läi15	L1, L4
T14 opastaa opiskelijaa tunnistamaan käsitteet kirjain, äänne, tavu, sana, lause ja teksti	Läi2-Läi15	L1, L2, L4
T15 innostaa opiskelijaa lukutaidon oppimisessa ja lauseiden/tekstien ymmärtämisen taitojen harjoittelussa sekä auttaa häntä tarkkailemaan omaa lukemistaan	Läi1-Läi15	L1, L4, L5
T16 kannustaa opiskelijaa kiinnostumaan teksteistä luomalla myönteisiä lukukokemuksia	Läi1-Läi15	L2, L4, L5
Tekstien tuottaminen		
T17 ohjata opiskelijaa havainnoimaan suomenkielistä äännemaailmaa ja tunnistamaan suomen kielen äänteiden välisiä eroja	Läi1-Läi15	L1, L2
T18 ohjata opiskelijaa tunnistamaan ja kirjoittamaan pienet ja suuret tekstauskirjaimet	Läi1-Läi8	L1, L3
T19 ohjata opiskelijaa ymmärtämään äänne-kirjainvastaavuuden periaate	Läi1-Läi8	L1, L3

T20 rohkaista ja innostaa opiskelijaa kertomaan itsestä ja lähipiiristä sekä omista mielipiteistään ja kuvaamaan kokemuksiaan puhumalla ja kirjoittamalla ja kuvien avulla	Läi1-Läi15	L4, L5, L7
T21 ohjata opiskelijaa tuottamaan suullisesti ja kirjallisesti sanoja, fraaseja sekä lyhyitä viestejä välittömistä tarpeistaan	Läi1-Läi15	L2, L4, L5
T22 ohjata opiskelijaa kertomaan ja kirjoittamaan henkilötietonsa	Läi1-Läi3, Läi12	L3, L6
T23 opastaa opiskelijaa harjaannuttamaan käsin kirjoittamisen taitoa ja näppäintaitoja sekä ohjata häntä vähitellen tuntemaan oikeinkirjoituksen perusasioita ja kirjoitettua kieltä koskevia sopimuksia	Läi1-Läi15	L1, L4, L5
T24 ohjata opiskelijaa kehittämään opiskelu- sekä oppimaan oppimisen taitojaan	Läi1-Läi15	L1
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T25 vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ohjaamalla häntä tekemään havaintoja puhutusta ja kirjoitetusta kielestä	Läi1-Läi15	L2, L4, L7
T26 innostaa opiskelijaa kuuntelemaan ja lukemaan selkokieliä tekstejä ja ohjata häntä kirjaston käyttöön	Läi8-Läi15	L2, L3, L4
T27 ohjata opiskelijaa arvostamaan omaa kieltään ja kulttuuriaan sekä kulttuurista moninaisuutta	Läi1-Läi15	L2, L4, L7

Äidinkielen ja kirjallisuuden kurssit aikuisten perusopetuksen lukutaitovaiheessa

Kaikilla äidinkielen ja kirjallisuuden kursseilla opiskellaan monipuolisesti eri sisältöalueita ja kielenkäyttötilanteita. Tiettyjä sisältöalueita painotetaan kurssikohtaisesti, mutta niitä voidaan käsitellä eri opiskeluvaiheissa uudestaan kerraten, syventäen ja laajentaen.

Työtavat

Käytännönläheisyys ja funktionaalisuus ovat kielenopetuksen keskeisiä periaatteita. Opiskeltavat asiat sidotaan opiskelijan arkielämään. Opetuksessa hyödynnetään mahdollisimman pitkälle toiminnallista, tekemisen kautta tapahtuvaa oppimista. Opetustekniikan avulla monipuolistetaan työtapoja ja otetaan opiskelija osaksi tietoyhteiskuntaa.

Suullista taitoa harjoiteltaessa ryhmä antaa luontevan kontekstin vuorovaikutukseen perustuvalle kielelliselle harjoittelulle. Arkielämän vuorovaikutustilanteita voidaan harjoitella ja simuloida ryhmässä esimerkiksi draaman keinoin. Sanaston ja perusrakenteiden opettelu kytketään tällaisiin dialogipohjaisiin harjoituksiin.

Opetuksessa käytetään hyväksi elämyksellisyyttä sekä useita oppimistyyliä. Taitojen automaattistumista helpotetaan toiston avulla ja kertaamalla opiskeltavaa ainesta eri tavoin. Erityyppisiä harjoituksia vuorotellaan, vaikka pääpaino on varsinkin alussa suullisessa kielenopiskelussa. Opetusta jäsennetään niin, että opiskelija pystyy ennakoimaan päivän kulkua.

Kirjallisia tehtäviä tehdään aluksi yhdessä, ja itsenäisen työskentelyn osuutta lisätään sitä mukaa kun tehtävätyypit alkavat käydä tutuiksi ja opiskelijoiden opiskelutaidot kasvavat. Opiskelijoita kannustetaan kuitenkin alusta alkaen itsenäiseen kielenopiskeluun ja -oppimiseen myös luokkahuoneen ulkopuolella muun muassa erilaisten oppimistehtävien avulla.

Varsinaisten opetussisältöjen ja opiskelutaitojen lisäksi tulee harjoitella luokkahuoneessa toimimista ja opiskeluun liittyviä käytänteitä. Harjoitusta voivat vaatia esimerkiksi opetukseen keskittyminen, työtavat kuten pari- ja ryhmätyöskentely, työvälineistä huolehtiminen tai kurssin työaikojen noudattaminen.

Arviointi

Arvioinnissa huomioidaan kielitaidon eri osa-alueet: kuullun ymmärtäminen, puhuminen, lukeminen, luetun ymmärtäminen, kirjoittaminen ja numeeriset taidot sekä sanasto ja aihepiirit. Arviointi on jatkuvaa. Kurssien aikana arvioidaan sekä edistymistä että kielitaitoa. Opiskelijalle annetaan opiskelun aikana riittävästi palautetta hänen edistymisestään ja oppimisestaan.

Läi1 Lähtökohtia luku- ja kirjoitustaidon opiskelulle (pakollinen)

Tavoitteet:

Kurssilla opetellaan kirjaimet a ja i. Liu'utetaan, luetaan ja kirjoitetaan isoja ja pieniä kirjaimia, lyhyttä ja pitkää vokaalia sekä diftongeja. Tehdään motoriikkaharjoituksia. Kirjoitetaan kirjain- ja tavusaneluja. Harjoitellaan opiskelutaitoja ja ryhmässä toimimisen periaatteita: huomion keskittämistä opettajaan, ryhmässä ja parin kanssa toimimista, itsenäistä työskentelyä ja vastausvuoron pyytämistä viittaamalla. Harjoitellaan kertomaan itsestä. Opetellaan luokan tavaroita ja värejä. Harjoitellaan tervehdyksiä ja kohteliaisuusfraaseja, kuten *kiitos* ja *ole hyvä*. Harjoitellaan kynän käyttöä ja vihkoon kirjoittamista. Tutustutaan sanahahmoina yleisimpiin opiskelijan oppimisympäristössä ja arkielämässä kohtaamiin logoihin, kyltteihin ja sanoihin.

Sisältöalueet:

- Harjoitellaan opiskelutaitoja: huomion keskittämistä opettajaan, ryhmässä ja parin kanssa toimimista, itsenäistä työskentelyä, vastausvuoron pyytämistä viittaamalla.
- Harjoitellaan tervehdyksiä ja kohteliaisuusfraaseja, kuten kiitos ja ole hyvä.
- Harjoitellaan kertomaan itsestä ja perheestä. Opetellaan luokan tavaroita ja värejä.
- Harjoitellaan kertomaan, missä asuu.
- Harjoitellaan kynän käyttöä ja vihkoon kirjoittamista. Tehdään motoriikkaharjoituksia.
- Liu'utetaan, luetaan ja kirjoitetaan isoja ja pieniä kirjaimia, pitkää vokaalia ja diftongeja.
- Kirjoitetaan kirjain- ja tavusaneluja.

Läi2 Äänteestä kirjaimeksi ja tavuksi (pakollinen)

Tavoitteet:

Kurssilla harjoitellaan tunnistamaan, lukemaan ja kirjoittamaan iso ja pieni sekä pitkä ja lyhyt u ja s. Harjoitellaan liu'uttamaan yhteen vokaaleja diftongiksi sekä liu'uttamaan konsonantti s kiinni vokaaleihin. Harjoitellaan lukemaan tavuja sekä lukemaan ymmärtävästi ja kirjoittamaan muutamia opituilla kirjaimilla kirjoitettavia sanoja. Vakiinnutetaan taitoja kertoa perusasioita itsestä. Harjoitellaan kertomaan perheestä. Opetellaan persoonapronomineja.

Sisältöalueet:

- Tavujen lukeminen
- Persoonapronominit
- Perhe

Läi3 Tavusta sanaksi (pakollinen)

Tavoitteet:

Kurssilla harjoitellaan lukemaan ja kirjoittamaan iso ja pieni sekä pitkä ja lyhyt n ja e. Harjoitellaan tavujen sekä lyhyiden sanojen ja niistä muodostuvien lauseiden lukemista ja kirjoittamista. Kurssilla opetellaan ruokailutilanteissa tarvittavaa sanastoa kuten nimeämään ruokatarvikkeita, kasviksia ja hedelmiä.

Sisällöt:

- Opiskellaan ruokasanoja, vihanneksien ja hedelmien nimiä. Keskustellaan ruoasta.
- Harjoitellaan kahvilassa ja kaupassa asioimista.
- Luetaan ja kirjoitetaan kirjaimia, tavuja ja sanoja.

Läi4 Harjoitellaan sanoja (pakollinen)

Tavoitteet:

Kurssilla opetellaan kirjaimet o ja l. Jatketaan sanojen ja lyhyiden lauseiden lukemisen ja ymmärtämisen sekä kirjoittamisen harjoittelua. Lukemista ja kirjoittamista harjoitellaan uusilla sanoilla lisäämällä jo opittuihin tavuihin/sanoihin lisää kirjaimia ja tavuja opiskelijan taitotason mukaan. Harjoitellaan lyhyen ja pitkän vokaalin sekä yksöis- ja kaksoiskonsonanttien tunnistamista ja tuottamista. Opetellaan viikonpäivät ja vuorokauden ajat sekä kysymään ja kertomaan kellonaika.

Sisällöt:

- viikonpäivät
- vuorokauden ajat
- kellonaika

Läi5 Lisätään tavuja (pakollinen)

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Kurssilla opetellaan kirjaimet r ja m. Sujuvoitetaan lukemisen ja ymmärtämisen sekä kirjoittamisen taitoja. Tavujen ja lyhyiden sanojen rinnalla harjoitellaan useampitavuisien sanojen lukemista ja kirjoittamista. Harjoitellaan tuottamaan ja tunnistamaan yleisimpiä verbejä arjen konteksteissa. Kurssilla harjoitellaan kahvilassa ja kaupassa asiointia sekä kysymyslauseita. Luetaan hintoja ja kirjoitetaan niitä sanelusta. Harjoitellaan kysymään, mitä jokin maksaa.

Sisällöt:

- Opiskellaan ruokasanoja, vihanneksien ja hedelmien nimiä. Keskustellaan ruoasta.
- Harjoitellaan kahvilassa ja kaupassa asioimista.

Läi6 Sanoista lauseisiin (pakollinen)

Tavoitteet:

Kurssilla opetellaan kirjaimet t ja ä. Tutustutaan lauseen käsitteeseen sekä ison alkukirjaimen, pisteen, kysymysmerkin ja huutomerkin käyttöön. Yksittäisten sanojen rinnalla harjoitellaan lyhyiden ja yksinkertaisten lauseiden mekaanista ja ymmärtävää lukemista sekä kirjoittamista. Opetellaan tunnistamaan ja tuottamaan lisää yleisimpiä verbejä arjen konteksteissa. Kurssilla harjoitellaan matkustamiseen liittyvää sanastoa kuten kulkuneuvojen nimityksiä. Harjoitellaan omasta matkasta kertomista. Opetellaan kertomaan, missä jokin on.

Sisällöt:

- Harjoitellaan kulkuneuvojen nimityksiä.
- Harjoitellaan omasta matkasta kertomista.
- Harjoitellaan kertomaan, missä jokin on.
- Kerrotaan omasta asunnosta, huonekaluista ja puhutaan asumisesta.
- Luetaan ja kirjoitetaan kirjaimia, tavuja ja sanoja.

Läi7 Lauseista kohti tekstiä (pakollinen)

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Kurssilla opetellaan kirjaimet p ja k. Sanojen ja lauseiden rinnalla kurssilla harjoitellaan lyhyen, yksinkertaisen tekstin ymmärtävää lukemista. Lisäksi opetellaan kirjoittamaan ja kertomaan kuvasta muutamalla lauseella. Tutustutaan vuodenkiertoon ja opitaan kuvaamaan säätä. Harjoitellaan yleisimpiä adjektiiveja arjen konteksteissa. Harjoitellaan kuvailemaan ja tekemään *millainen*-kysymyksiä.

Sisällöt:

- Kirjoitetaan päivämääriä, harjoitellaan sanomaan viikonpäiviä ja kuukausia.
- Vuodenajat
- Harjoitellaan sääsanastoa.

Läi8 Sujuvoitetaan luku- ja kirjoitustaitoja (pakollinen)

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Kurssilla opetellaan kirjaimet j ja v. Jatketaan lyhyiden ja yksinkertaisten tekstien lukemista sekä lyhyiden tekstien kirjoittamista. Harjoitellaan tekstitaitoja opettelemalla tunnistamaan yksittäistä tietoa tekstistä. Harjoitellaan kehon osien nimityksiä ja omasta olotilasta kertomista. Opetellaan asioimaan lääkärissä ja harjoitellaan omistusrakenteen käyttöä.

Sisällöt:

- Opetellaan ruumiinosien nimiä ja sairaussanastoa.
- Lääkärissä asioiminen

Läi9 Käydään ostoksilla (pakollinen)

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Kurssilla opetellaan kirjaimet h ja y. Harjoitellaan lukemista ja kirjoittamista eri tekstitasoilla. Jatketaan omistusrakenteen harjoittelua. Opetellaan pukeutumiseen, vaatteisiin ja asioimiseen liittyvää sanastoa sekä asioimaan kaupassa.

Sisällöt:

- Puhutaan vaatteista
- Vaatesanasto
- Harjoitellaan käyttämään minulla on -rakennetta ja kysymään kenellä on -kysymyksiä

Läi10 Asuminen (pakollinen)

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Kurssilla opetellaan kirjaimet ö ja d. Kurssilla opitaan hakemaan tekstistä vastauksia yksinkertaisiin kysymyksiin. Tutustutaan kotiin ja asumiseen liittyvään sanastoon sekä opetellaan paikan ilmauksia. Harjoitellaan lukemista ja kirjoittamista eri tekstitasoilla. Kurssilla opetellaan huoneiden nimityksiä sekä nimeämään huonekaluja sekä kertomaan omasta asunnosta. Harjoitellaan ilmaisemaan suuntaa.

Sisällöt:

- Kerrataan huoneiden ja huonekalujen nimet.
- Laajennetaan asumissanaston hallintaa (esimerkiksi pesutupa, varasto, kellari, vintti, pyörävarasto, piha, huoltomies).
- Kirjoitetaan omaa osoitetta.
- Tutkitaan asuntoilmoituksia verkosta.

Läi11 Toimitaan kotona (pakollinen)

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Kurssilla opetellaan kirjaimet g ja b. Harjoitellaan lukemista ja kirjoittamista eri tekstitasoilla. Tutustutaan kodinhoitoon ja ruoanlaittoon liittyvään sanastoon sekä ruokaohjeisiin. Harjoitellaan taivuttamaan verbiä eri persoonissa.

Sisällöt:

- sanastoa kotiin ja ruokaan liittyen

Läi12 Annetaan henkilötietoja ja täytetään lomakkeita (pakollinen)

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Kurssilla opetellaan kirjaimet f, c, w, x, z, q, å. Opetellaan omien tietojen etsimistä ja lukemista henkilötietopapereista ja niiden kirjoittamista viranomaislomakkeisiin. Harjoitellaan henkilötietoihin liittyviin kysymyksiin vastaamista. Tutustutaan Kela-korttiin, henkilökorttiin ja ajokorttiin. Harjoitellaan allekirjoitusta. Opetellaan ilmaisemaan omistamista genetiivin avulla. Kysytään *kenen*-kysymyksiä.

Sisällöt:

- Kerrataan henkilötietoja suullisesti ja kirjallisesti.
- Tutustutaan Kela-korttiin, henkilökorttiin ja ajokorttiin.
- Täytetään henkilötietolomakkeita.
- Harjoitellaan allekirjoituksen kirjoittamista.

Läi13 Asioidaan terveystalveissa (pakollinen)

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Kurssilla opetellaan ajanvaraukseen sekä lääkärissä ja apteekissa asiointiin liittyviä vuorovaikutustilanteita. Harjoitellaan edelleen omiin henkilötietoihin liittyviin kysymyksiin vastaamista. Kerrataan ruumiinosien ja sairauksien nimityksiä. Laajennetaan ja tarkennetaan sairastamissanastoa (esimerkiksi *neuvola, terveysasema, sairaala, laboratorio, apteekki*). Tutkitaan sairastamiseen liittyviä dokumentteja, kuten ajanvarauspapereita, reseptejä ja annosteluohjeita. Harjoitellaan ilmoittamaan sairaspöytäkirjasta.

Sisällöt:

- Kerrataan ruumiinosat ja sairaudet.
- Harjoitellaan varaamaan aika terveysasemalta.
- Laajennetaan ja tarkennetaan sairastamissanastoa (esimerkiksi neuvola, terveysasema, sairaala, laboratorio, apteekki).
- Tutkitaan sairastamiseen liittyviä dokumentteja, kuten ajanvarauspapereita reseptejä ja annosteluohjeita.
- Harjoitellaan digitaalisen ajan lukemista.
- Tutustutaan kuumeen mittaamiseen.
- Harjoitellaan ilmoittamaan sairaspöytäkirjasta.
- Simuloidaan hätänumeroon soittamista.

Läi14 Viestintää päivähoitossa, koulussa ja työelämässä (pakollinen)

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Kurssilla opetellaan kuulumisten kertomista ja kysymistä, kysymyksiin vastaamista, tiedon etsimistä ja kuvailemista päivähoitoon ja kouluun liittyvissä tilanteissa. Opetellaan ammattien nimityksiä ja harjoitellaan kertomaan omasta koulu- ja ammattitaustasta.

Sisällöt:

- Harjoitellaan eri ammattien nimiä
- Opiskellaan, mitä eri ammattihenkilöt tekevät
- Harjoitellaan työn hakemista

Läi15 Vietetään vapaa-aikaa (pakollinen)

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Kurssilla tutustutaan eri vapaa-ajanviettomahdollisuuksiin, kuten kirjaston käyttöön. Opetellaan kertomaan omasta päivänselästä ja omista menoista. Varmennetaan taitoja ilmaista paikkaa ja suuntaa sekä puhejuvuutta.

- Opiskellaan harrastuksiin ja vapaa-aikaan liittyvää sanastoa
- Otetaan selvää erilaisista harrastuksista
- Harjoitellaan omasta päivästä ja harrastuksista kertomista suullisesti ja kirjallisesti.

Valinnaiset kurssit

Läi16 Tutustutaan asiateksteihin (valinnainen)

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Kurssilla tutustutaan peruskoulun asiateksteihin kuten biologian, maantiedon, historian ja yhteiskuntaopin teksteihin. Harjoitellaan vastaamaan yksinkertaisiin tekstiä koskeviin kysymyksiin. Tutustutaan aineisiin liittyvään sanastoon.

Oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet äidinkielessä ja kirjallisuudessa aikuisten perusopetuksen lukutaitovaiheessa

Puhuminen ja kuunteleminen ovat toisiinsa liittyviä vuorovaikutustaitoja. Niiden avulla saadaan ensimmäiset kontaktit ympäröivään yhteisöön ja yhteiskuntaan, jonka tekstejä ja kirjoitusta aletaan opiskella. Puhuminen

ja kuunteleminen luovat pohjan lukemaan ja kirjoittamaan oppimiselle, joka alkaa ensin suullisena opitusta kieliaiineksestä. Puhumisen ja kuuntelemisen aiheet nousevat keskeisen sanaston aihepiireistä. Opetuksessa korostuvat elämyksellinen ja toiminnallinen oppiminen.

Lukemisen ja kirjoittamisen oppiminen liittyvät läheisesti toisiinsa ja niitä opetetaan yhtä aikaa. Lukemaan opettamisessa käytetään erilaisia menetelmiä ja lähestymistapoja, mutta opetuksen lähtökohtana on äänne-kirjainvastaavuuden ymmärtäminen sekä taito yhdistää kirjaimet ja äänteet tavuiksi, tavut sanoiksi ja sanat lauseiksi. Kaiken lukutaidon harjoittelun tulee tähdätä jatkuvasti luetun ymmärtämiseen. Kirjainmuotojen oppiminen perustuu runsaasti motorisiin ja kinesteettisiin harjoituksiin. Kirjoittamisen oppimisessa voidaan käyttää kirjainmallin päälle kirjoittamista ja kopiointia, tavu- ja sanasanelukirjoitusta sekä lisäyssanelua. Lisäksi harjoitellaan näppäintaitoja esimerkiksi tietokoneella ja älypuhelimella. Auditivisen hahmottamisen harjoittelu vahvistaa äänne-kirjainvastaavuuksia ja tukee tekstin oikeinkirjoittamista. Lisäksi se kehittää äännetietoisuuden kehittymistä ja äänteiden sekä sanojen erottelutaitoja. Puhumista, kuuntelemista, lukemista ja kirjoittamista harjoitellaan yhdessä opintoryhmän kanssa sekä yksin. Opiskelijoita rohkaistaan osoittamaan osaamistaan kaikilla niillä ilmaisukeinoilla, joita heillä on. Opetuksessa käytetään multimodaalisia tekstejä, kuten kuvia, videoita ja sarjakuvia sekä saatavilla olevia opetusohjelmia.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki äidinkielessä ja kirjallisuudessa aikuisten perusopetuksen lukutaitovaiheessa

Tavoitteena on tukea opiskelijoiden kielitaidon kehittymistä, vuorovaikutustaitoja sekä luku- ja kirjoitustaitojen sujuvoitumista. Kielellisiä vaikeuksia puheen, lukemisen ja kirjoittamisen alueella pyritään tunnistamaan mahdollisimman varhain muistaen, että varsinaisia oppimisvaikeuksia voidaan todentaa vasta useamman opiskeluvuoden jälkeen, kun opiskelija on harjaantunut suomen kielessä. Opettaja mallintaa sanojen, lauseiden ja tekstien lukemista ja ymmärtämistä sekä kirjoittamisen tapoja. Opiskelijoita ohjataan käyttämään mediavälineitä monipuolisesti ja turvallisesti opiskelun tukena. Kielellisesti taitavia opiskelijoita ohjataan haastavampien tehtävien, materiaalien ja tekstiympäristöjen pariin. Tekstit ja työtavat valitaan niin, että opiskelijoiden yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo toteutuu.

Opiskelijan oppimisen arviointi äidinkielessä ja kirjallisuudessa aikuisten perusopetuksen lukutaitovaiheessa

Oppimisen arviointi on opiskelijoita ohjaavaa ja kannustavaa. Yhteisen pohdinnan sekä palautteen antamisen ja saamisen avulla opettaja ohjaa niin koko opetusryhmän kuin yksittäisen opiskelijan oppimista ja edistymistä. Arvioinnin päätehtävänä on tukea ja edistää opiskelijoiden kielitaidon ja luku- ja kirjoitustaidon kehitystä kaikilla tavoitealueilla. Opettaja pyrkii saamaan kokonaiskuvan kunkin opiskelijan kielitaidon ja luku- ja kirjoitustaidon edistymisestä. Arviointiin perustuvan palautteen kautta opiskelijat saavat tietoa kielitaitonsa vahvuuksista sekä edistymisestään opiskelemaansa kielen oppijana. He saavat myös monipuolisesti palautetta siitä, miten he ymmärtävät ja käyttävät kieltä, ilmaisevat itseään, osallistuvat yhteiseen keskusteluun sekä tuottavat ja tulkitsevat tekstejä. Laadukasta ja kannustavaa palautetta annetaan kaikilla osaamisen eri alueilla. Se auttaa opiskelijaa huomaamaan onnistumisiaan ja edistymistään sekä motivoi suuntaamaan työskentelyään tarkoituksenmukaisella tavalla. Arviointi tuottaa tietoa myös opetuksen suunnittelua varten sekä auttaa havaitsemaan mahdollisia tuen tarpeita opiskelijoiden kielitaidon ja luku- ja kirjoitustaidon edistymisessä.

Oppimisprosessin kannalta keskeiset arvioinnin ja palautteen antamisen kohteet:

- edistyminen itsensä ilmaisemisessa ja vuorovaikutustaidoissa,

- sana- ja käsitevarannon karttuminen,
- edistyminen lukutaidossa sekä luetun ymmärtämisessä,
- edistyminen tekstin tuottamisessa, erityisesti käsin kirjoittamisen ja näppäintaitojen kehittyminen
- edistyminen kielen ja kulttuurin ymmärtämisessä, erityisesti havaintojen tekeminen sanojen merkityksestä ja arjen kielenkäyttötilanteista.

8.3.2 Matematiikka

Oppiaineen tehtävä

Matematiikan opetuksen tehtävänä lukutaitovaiheessa on, että opiskelija omaksuu sellaisia numeerisia perustaitoja, jotka ovat keskeisiä arjen hallinnan, kommunikaation sekä opintojen etenemisen kannalta. Tavoitteena on myös, että opiskelija saa myönteisiä ja monipuolisia kokemuksia matematiikasta. Kielitietoisessa matematiikan opetuksessa havainnollisuus, matemaattisten käsitteiden täsmällinen esittäminen ja selittäminen arkikielellä sekä ymmärtämisen varmistaminen ovat keskiössä.

Matematiikan opetuksen tavoitteet aikuisten perusopetuksen lukutaitovaiheessa

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät kurssit	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 tukea opiskelijan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä positiivisen minäkuvan ja itseluottamuksen kehittymistä	Lma1-Lma3	L1, L3, L5
Työskentelyn taidot		
T2 harjaannuttaa opiskelijaa tekemään havaintoja numeerisesta tiedosta arjen tilanteissa	Lma1-Lma3	L3, L4
T3 kannustaa opiskelijaa esittämään ratkaisujaan ja päätelmiään piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti	Lma1-Lma3	L1, L4
T4 ohjata opiskelijaa kehittämään päättely- ja ongelmanratkaisutaitoja	Lma1-Lma3	L1, L4, L6
Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet		
T5 ohjata opiskelijaa tulkitsemaan ja käyttämään arjessa esiintyvää numeerista tietoa	Lma1-Lma3	L1, L3, L4
T6 tutustuttaa opiskelija lukukäsitteeseen ja kymmenjärjestelmän periaatteeseen	Lma1	L1, L4
T7 perehdyttää opiskelija yhteen- ja vähennyslaskuun sekä kerto- ja jakolaskun perusteisiin	Lma1-Lma3	L1, L4
T8 ohjata opiskelijaa ilmaisemaan määrää ja järjestystä lukujen avulla	Lma1	L1, L3, L4
T9 ohjata opiskelijaa tunnistamaan desimaali- ja murtoluku arkielämän tilanteissa	Lma3	L1, L3, L4
T10 ohjata opiskelijaa ymmärtämään rahankäyttöön liittyviä käsitteitä oman talouden näkökulmasta	Lma2	L1, L3, L4

T11 tutustuttaa opiskelija keskeisiin mittayksiköihin ja niiden lyhenteisiin sekä mittavälineiden käyttöön	Lma2	L1, L3, L4
--	------	------------

Matematiikan pakolliset kurssit aikuisten perusopetuksen lukutaitovaiheessa

Lma1 Lukujen maailma (pakollinen)

Tavoitteet:

Opetellaan lukusanoja, numeromerkkejä, matematiikan perussymboleja, harjoitellaan niiden kirjoittamista ja tutustutaan niiden käyttöön arkitilanteissa. Tutustutaan lukukäsitteeseen ja kymmenjärjestelmän periaatteeseen. Opetellaan järjestysluvut. Harjoitellaan yhteen- ja vähennyslaskua.

Sisällöt:

- luvut
- yhteen- ja vähennyslasku

Lma2 Luvut arjessa (pakollinen)

Tavoitteet:

Tutustutaan aikakäsitteeseen harjoittelemalla esimerkiksi kellonaikojen ja päivämäärien ilmaisemista ja ymmärtämistä. Opetellaan yleisimmin käytettävien suureiden mittayksiköt ja niiden lyhenteet. Tällaisia suureita ovat muun muassa pituus (matka), tilavuus (vetoisuus), aika ja massa. Harjoitellaan viivoittimen ja muiden mittavälineiden käyttöä. Harjoitellaan lukumäärien ja ominaisuuksien vertailua lukujen ja mittayksiköiden avulla. Arvioidaan pituuksia, tilavuuksia ja massoja.

Sisällöt:

- mittayksiköt
- pituus, tilavuus, massa

Lma3 Laskutoimituksia arjessa (pakollinen)

Tavoitteet:

Harjaannutetaan yhteen- ja vähennyslaskutaitoja, myös tutuissa konkreettisisä yhteyksissä, ja tutustutaan kerto- ja jakolaskun periaatteisiin. Harjoitellaan lukujen käyttöä rahaliikenteessä esimerkiksi hintojen, laskujen, kuittien tarkastelun ja hintavertailujen avulla. Tutustutaan teknisiin apuvälineisiin kuten laskin, älypuhelimien sovellukset, pankkiautomaatti ja verkkopankki.

Sisällöt:

- peruslaskutoimitukset

Matematiikan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet aikuisten perusopetuksen lukutaitovaiheessa

Opetuksen lähtökohtana käytetään opiskelijoille tuttuja ja arkeen liittyviä aiheita. Matematiikkaa opiskellaan oppimisympäristössä, jossa konkretisointi ja välineet ovat keskeisessä asemassa ja jossa eri aistien hyödyntämiseen kiinnitetään huomiota. Tutustutaan opiskelu- ja mittavälineiden käyttöön kuten viivoittimet, metrimittat ja vaa'at. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja. Totutellaan työskentelemään

sekä yhdessä että itsenäisesti. Tieto- ja viestintäteknologiaa voidaan käyttää opetuksen ja oppimisen välineenä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki matematiikassa aikuisten perusopetuksen lukutaitovaiheessa

Matematiikan perustaitojen oppimiselle on varattava riittävästi aikaa. Opiskelijoiden matematiikan osaamista ja taitojen kehittymistä seurataan jatkuvasti. Tarjottava tuki antaa opiskelijoille mahdollisuuden kehittää taitojaan niin, että myönteinen asenne ja kyvykkyyden tunne vahvistuvat. Jokaiselle opiskelijalle turvataan mahdollisuus riittävään harjoitteluun sekä tilaisuuksia oivaltaa ja ymmärtää itse. Taitavia opiskelijoita tuetaan tarjoamalla heille vaihtoehtoisia työskentelymuotoja ja rikastuttamalla käsiteltäviä sisältöjä.

Opiskelijan oppimisen arviointi matematiikassa aikuisten perusopetuksen lukutaitovaiheessa

Aikuisten perusopetuksen lukutaitovaiheessa oppimisen arvioinnin päätehtävänä on tukea ja edistää opiskelijoiden peruslaskutaitojen kehittymistä. Oppimisen arvioinnissa kiinnitetään huomiota kannustavan palautteen antamiseen. Opiskelijoita kannustetaan kehittymässä olevien taitojen harjoitteluun.

Opiskelijoilla on oltava mahdollisuus osoittaa edistymistään eri tavoin. Arvioinnissa on tärkeää havainnoida numeroiden, matemaattisten perussymboleiden käytön ja tulosten oikeellisuuden lisäksi tekemisen tapaa ja sujuvuutta.

Sanallista arviota tai suoritusmerkintää antaessaan opettaja arvioi opiskelijoiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Arvioinnilla määritellään, miten opiskelija on edistynyt suhteessa tavoitteisiin.

Oppimisprosessin kannalta keskeiset arvioinnin ja palautteen antamisen kohteet:

- lukusanojen ja numeromerkkien tunteminen sekä lukukäsitteen ymmärtäminen
- peruslaskutoimitusten hallitseminen
- edistyminen numeerisen tiedon käyttämisessä arjen tilanteissa
- edistyminen matemaattisessa ajattelussa ja ilmaisussa.

8.3.3 Yhteiskuntatietous ja kulttuurintuntemus

Oppiaineen tehtävä

Yhteiskuntatietouden ja kulttuurintuntemuksen opetuksen tehtävänä on tukea opiskelijoiden kasvua vastuuntuntoisiksi ja aktiivisiksi kansalaisiksi. Opiskelijoita ohjataan toimimaan erilaisuutta ymmärtävässä, ihmisoikeuksia ja tasa-arvoa kunnioittavassa moniarvoisessa yhteiskunnassa demokratian arvojen ja periaatteiden mukaan. Oppiaineen tehtävänä on tutustuttaa opiskelija Suomen historiaan sekä sen eurooppalaisiin ja kansainvälisiin yhteyksiin, muodostaa yhteiskunnan toiminnan ja kansalaisen vaikutusmahdollisuuksien tiedollinen perusta sekä rohkaista opiskelijoita kehittymään oma-aloitteisiksi yhteiskunnallisiksi toimijoiksi.

Yhteiskuntatietouden ja kulttuurintuntemuksen opetuksessa opiskelijoita kannustetaan osallistumaan sekä toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti erilaisissa tilanteissa ja yhteisöissä. Opiskelijoita rohkaistaan

kuuntelemaan muita, ilmaisemaan mielipiteitään ja perustelemaan näkemyksiään. Opiskelijat tutustuvat oman taloudenhoidon ja vastuullisen kuluttamisen perusasioihin. Kielitaidon ja käsitteiden hallinnan sekä luku- ja kirjoitustaitojen kehittäminen ovat oleellinen osa oppiaineen opiskelua.

Yhteiskuntatietouden ja kulttuurintuntemuksen tavoitteet aikuisten perusopetuksen lukutaitovaiheessa

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät kurssit	Laaja-alainen osaaminen
Yhteiskunnassa tarvittavien tietojen ja taitojen omaksuminen sekä yhteiskunnallinen ymmärrys		
T1 ohjata opiskelijaa kiinnostumaan suomalaisesta yhteiskunnasta	Lyk1, Lyk2	L2, L3
T2 tutustuttaa opiskelija Suomen historian ja yhteiskuntajärjestelmän peruspiirteisiin	Lyk2	L1, L4, L7
T3 kartuttaa opiskelijan historiaan ja yhteiskuntaan liittyvää sanastoa ja käsitteistöä	Lyk1, Lyk2	L1, L4, L7
T4 ohjata opiskelijaa kehittämään opiskelu- sekä oppimaan oppimisen taitojaan	Lyk1, Lyk2	L1
T5 perehdyttää opiskelijaa esittämään mielipiteensä	Lyk2	L2, L6, L7
T6 perehdyttää opiskelijaa perheen sekä lapsen ja nuoren asemaan, yhdenvertaisuuden periaatteeseen sekä sukupuolten väliseen tasa-arvoon Suomessa	Lyk2	L2, L7
T7 ohjata opiskelijaa hahmottamaan itsensä yksilönä ja yhteisön jäsenenä	Lyk1, Lyk2	L2, L3, L7
Yhteiskunnallisen tiedon käyttäminen ja soveltaminen		
T8 ohjata opiskelijaa hyödyntämään tärkeimpiä kunnan ja valtion viranomaisten järjestämiä palveluita	Lyk1	L3, L5, L7
T9 ohjata opiskelijaa käyttämään yksityisiä palveluita	Lyk1	L3, L5, L7
T10 kannustaa opiskelijaa mukaan kolmannen sektorin toimintaan	Lyk1	L3, L7
Kulttuurintuntemus, kulttuuri-identiteetti ja vuorovaikutus		
T11 tutustuttaa opiskelijaa suomalaiseen kulttuuriin liittyviin tapoihin, arvoihin, normeihin ja asenteisiin	Lyk1, Lyk2	L2, L7
T12 ohjata opiskelijaa tunnistamaan oman kulttuurinsa erityispiirteitä ja tarkastelemaan oman kulttuurinsa ja suomalaisen kulttuurin välisiä eroja	Lyk1, Lyk2	L2
T13 ohjata opiskelijaa suhtautumaan avoimesti kulttuurisesti erilaisten näkemyksien olemassaoloon	Lyk1, Lyk2	L1, L2
T14 tukea opiskelijaa toimimaan rakentavasti kulttuurisesti moninaisen yhteisön jäsenenä ja torjumaan rasismia kaikkia etnisiä ryhmiä kohtaan	Lyk1, Lyk2	L2, L7

Yhteiskuntatietouden ja kulttuurintuntemuksen kurssit aikuisten perusopetuksen lukutaitovaiheessa

Lyk1 Arkielämä ja yhteiskunnan palvelut (pakollinen)

Tavoitteet:

Tutustutaan yhteiskunnan toimintaan yksilön ja perheen näkökulmasta. Tutustutaan yhteiskunnan peruspalveluihin, kuten terveystieteisiin, Kelaan, sosiaalitoimistoon, työvoima- ja elinkeinotoimistoon, päivähoitoon, lasten, nuorten ja aikuisten koulutuspalveluihin, poliisiin sekä kirjasto- ja liikuntatoimeen. Tutustutaan myös yksityisiin palveluihin, pankkiin ja mobiilipalveluihin. Tutkitaan laskuja ja harjoitellaan raha-asoiden hoitamista. Tutustutaan kolmannen sektorin toimijoihin. Kehitetään arkielämään ja yhteiskunnan palveluihin liittyvää sanastoa ja harjoitellaan lukemista, luetun ymmärtämistä ja kirjoittamista. Opetellaan asioimaan peruspalveluissa. Tehdään vierailukäyntejä.

Sisällöt:

- yhteiskunnan peruspalvelut
- yksityiset palvelut
- pankki
- kolmas sektori

Lyk2 Demokraattinen yhteiskunta (pakollinen)

Tavoitteet:

Hahmotetaan ja havainnoidaan suomalaiseen kulttuuriin liittyviä tapoja, arvoja, normeja ja asenteita. Tutustutaan Suomen historian pääpiirteisiin ja yhteiskuntajärjestelmään: valtiotieteet ja paikallishallinto. Tarkastellaan yhteistä päätöksentekoa sekä demokraattisen toiminnan käsitteitä kuten ihmisoikeudet, lasten oikeudet, tasa-arvo sekä yhdenvertaisuus. Kartutetaan historiaa ja yhteiskuntatietoutta liittyvää sanastoa ja käsitteitä. Harjoitellaan lukemista, luetun ymmärtämistä ja kirjoittamista. Opetellaan oman mielipiteen esittämistä.

Sisällöt:

- Suomen historian pääpiirteet
- suomalainen yhteiskuntajärjestelmä
- ihmisoikeudet

Oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet yhteiskuntatietoudessa ja kulttuurintuntemuksessa aikuisten perusopetuksen lukutaitovaiheessa

Oppiaineen tavoitteiden kannalta on keskeistä käyttää vuorovaikutuksellisia, elämyksellisiä ja toiminnallisia työtapoja. Niiden avulla harjoitellaan yhteistoimintaa ja osallistumista. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään käsitteiden, esimerkkien ja ilmiöiden havainnollistamiseen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki yhteiskuntatietoudessa ja kulttuurintuntemuksessa aikuisten perusopetuksen lukutaitovaiheessa

Oppiaineen tavoitteiden ja luonteen kannalta keskeistä on ohjata opiskelijat näkemään itsensä yhteiskunnan jäsenenä ja toimijoina, joilla on oikeuksia ja velvollisuuksia, sekä tukea heidän kasvuaan yhteistyökykyisiksi

erilaisten yhteisöjen jäseniksi. Opiskelijoita tuetaan erityisesti yhteiskuntaa ja taloutta koskevan tiedon saavuttamisessa, millä on merkitystä heidän oman elämänsä ja tulevaisuutensa kannalta. Opiskelijoita kannustetaan osallistumaan ja keskustelemaan. Oppiaineen käsitteellinen luonne otetaan huomioon avaamalla ja konkretisoimalla siinä käytettäviä keskeisiä käsitteitä.

Opiskelijan oppimisen arviointi yhteiskuntatietoudessa ja kulttuurintuntemuksessa aikuisten perusopetuksen lukutaitovaiheessa

Oppiaineessa annettavalla palautteella opiskelijoita ohjataan ja kannustetaan toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti omassa opintoryhmässään, oppilaitoksessaan sekä lähiyhteisöissään ja soveltamaan käytännössä yhteiskunnasta oppimiaan tietoja ja taitoja. Työskentelyn etenemistä ohjataan rakentavan palautteen ja kysymysten avulla. Tarkoituksena on auttaa opiskelijoita tiedostamaan oppimansa, suuntaamaan opiskelunsa olennaiseen sekä kehittämään omia työskentely-, opiskelu- ja itsearviointitaitojaan. Oppiaineen arviointi perustuu opiskelijoiden työskentelyn havainnointiin ja keskusteluihin.

Oppimisprosessin kannalta keskeiset arvioinnin ja palautteen antamisen kohteet:

- suomalaisen yhteiskunnan ja Suomen historian peruspiirteiden ymmärtäminen
- suomalaisen kulttuurin erityispiirteiden tunnistaminen
- yhteiskuntatietouden sana- ja käsitevarannon hallitseminen.

8.3.4 Ympäristö- ja luonnontieto

Oppiaineen tehtävä

Ympäristö- ja luonnontieto on biologian, maantiedon, fysiikan ja kemian tiedonaloista koostuva integroitu aineryhmä, jonka opetukseen sisältyy kestävän kehityksen näkökulma. Opetuksen keskeisenä tavoitteena on, että opiskelija oppii tuntemaan omaa lähiympäristöään, sen luontoa ja rakennettua ympäristöä sekä erilaisia luonnonilmiöitä. Oppimisen lähtökohtana on siten monimuotoinen elinympäristö, joka luo pohjaa laajemmalle ymmärrykselle ympäröivästä maailmasta.

Opiskelijat nähdään osana ympäristöä, jossa he elävät. Lähtökohtana on luonnon kunnioittaminen ja ihmisoikeuksien mukainen arvokas elämä. Opetus tukee opiskelijoiden ympäristösuhteen rakentumista, maailmankuvan kehittymistä ja antaa valmiuksia tehdä jokapäiväisiä valintoja. Opiskelijoita ohjataan yhdistämään kokemuksiaan ja tietojaan ympäristö- ja luonnontiedon opiskeluun. Kielitaidon ja käsitteiden hallinnan kehittäminen sekä luku- ja kirjoitustaitojen sujuvoittaminen ovat oleellinen osa oppiaineen opiskelua.

Ympäristö- ja luonnontiedon opetuksen tavoitteet aikuisten perusopetuksen lukutaitovaiheessa

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät kurssit	Laaja-alainen osaaminen
Asenne- ja arvotavoitteet		
T1 tukea opiskelijaa kasvamaan aktiiviseksi, vastuullisesti toimivaksi ja kestävään elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi	Lyl1	L3, L7
T2 ohjata opiskelijaa arvostamaan alueellista identiteettiään sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuutta	Lyl1	L3, L7
Tieto ja ymmärrys		
T3 ohjata opiskelijaa tunnistamaan oman lähiseudun luontoa ja rakennettua ympäristöä	Lyl1	L1, L4
T4 tukea opiskelijan jäsentyneen karttakuvan rakentumista maapallosta	Lyl1	L1, L4, L5
T5 auttaa opiskelijaa ymmärtämään omien valintojen merkitys elämälle ja luonnolle	Lyl1	L1, L7
T6 kannustaa opiskelijaa pohtimaan ihmisen luonnonvarojen kestävä käytön merkitystä	Lyl1	L1, L7
Taidot		
T7 kartuttaa opiskelijan ympäristö- ja luonnontietoon liittyvää sanastoa ja käsitteistöä	Lyl1	L1, L4
T8 opastaa opiskelijaa lukemaan ja käyttämään yksinkertaisia karttoja	Lyl1	L1, L4
T9 ohjata opiskelijaa toimimaan turvallisesti kotona huomioiden palo- ja sähköturvallisuus	Lyl1	L3
T10 ohjata opiskelijaa huolehtimaan jätteiden lajittelusta ja kierrätyksestä	Lyl1	L3, L7
T11 ohjata opiskelijaa kehittämään opiskelu- sekä oppimaan oppimisen taitojaan	Lyl1	L1

Ympäristö- ja luonnontiedon kurssi aikuisten perusopetuksen lukutaitovaiheessa

Lyl1 Ympäristö- ja luonnontiedon alkeet (pakollinen)

Tavoitteet:

Tutustutaan Suomen luontoon ja lähiympäristöön, tavallisimpiin kasvi- ja eläinlajeihin sekä rakennettuun ympäristöön. Kartutetaan ympäristö- ja luonnontietoon liittyvää sanastoa ja käsitteistöä. Tutustutaan karttoihin: Suomi osana Eurooppaa ja maapalloa sekä oman kotimaan sijoittuminen maapallolla. Perehdytään luonnonvarojen kestävään käyttöön, jätteiden lajitteluun ja kierrätykseen, turvallisuuden edistämiseen kotona sekä sähkö- ja paloturvallisuuteen. Harjoitellaan luku-, kirjoitus- ja vuorovaikutustaitoja.

Sisällöt:

- Suomen luonto
- Eurooppa
- maapallo
- Kestävä kehitys
- Turvallisuus kotona

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ympäristö- ja luonnontiedossa aikuisten perusopetuksen lukutaitovaiheessa

Opetuksessa ja työtapojen valinnassa huomioidaan opiskelijoiden aikaisemmat tiedot ja taidot. Opiskelijoita ohjataan ja tuetaan kielitaidon ja käsitteiden hallinnan kehittämisessä. Keskeiset käsitteet konkretisoidaan ja havainnollistetaan. Yhteisönä toimiminen tukee yhdessä oppimista ja erilaisten vahvuuksien hyödyntämistä. Ohjaus ja tuki, työtapojen valinta sekä onnistumisen kokemukset tukevat ja vahvistavat opiskelijan käsitystä omasta oppimisestaan.

Opiskelijan oppimisen arviointi ympäristö- ja luonnontiedossa aikuisten perusopetuksen lukutaitovaiheessa

Palautetta annetaan ympäristö- ja luonnontiedon käsitteiden ja tietojen hallinnasta. Työskentelyn etenemistä ohjataan rakentavan palautteen ja kysymysten avulla. Arviointi perustuu opiskelijoiden työskentelyn havainnointiin ja keskusteluihin.

Oppimisprosessin kannalta keskeiset arvioinnin ja palautteen antamisen kohteet:

- Suomen luonnon ja rakennetun ympäristön tunteminen
- karttojen hyödyntäminen
- kestävän kehityksen periaatteiden tunteminen
- ympäristö- ja luonnontietoon liittyvän sana- ja käsitevarannon hallinta.

8.3.5 Opinto-ohjaus ja työelämätaidot

Oppiaineen tehtävä

Opinto-ohjaus ja työelämätaidot -oppiaineen tehtävänä on tukea opiskelijoita siten, että heillä on yhdenvertaiset mahdollisuudet suoriutua opinnoistaan sekä lisätä opiskelijan oppimisvalmiuksia, oppimaan oppimisen taitoja ja ymmärtämystä omien valintojen ja toiminnan seurauksista. Samalla opiskelijan elämänsuunnittelun ja -hallinnan taidot kehittyvät. Ohjauksessa otetaan huomioon opiskelijan kokonaistilanne käsittelemällä opintojen lisäksi myös arjenhallintaa sekä mahdollisia elämäntilanteeseen ja terveyteen liittyviä seikkoja. Ohjauksessa korostuu opiskelijoiden motivaation sekä opiskelun tukeminen. Puutteelliset perustiedot ja -taidot voivat olla opiskelijalle sekä elämänhallintaa haittaava että itsetuntoa alentava tekijä. Motivaation säilyminen vaatii siksi sekä kielellisesti että tiedollisesti opiskelijan lähtötason huomioivaa opetusta ja ohjausta sekä syventymistä hänen opiskeluhistoriaansa. Opinto-ohjaus ja työelämätaidot -oppiaine tukee opiskelijan taitoa arvioida realistisesti omia edellytyksiään ja mahdollisuuksiaan opintojen eri vaiheissa. Tehtävänä on myös lisätä hyvinvointia ja ehkäistä ennalta opintojen keskeyttämistä sekä edistää opiskelijoiden osallisuutta ja yhteiskunnallista tasa-arvoa. Jokaiselle opiskelijalle laaditaan opintojen alussa henkilökohtainen opiskelusuunnitelma ja sen osana opinto-ohjelma

sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelma. Opiskelusuunnitelmaa seurataan ja arvioidaan yhdessä opiskelijan kanssa.

Lukutaitovaiheessa opinto-ohjauksen ja työelämätaitojen tavoitteena on opettaa koulutusjärjestelmään ja ammatteihin liittyvää kieltä ja tutustuttaa opiskelijoita opiskeluun ja suomalaiseen työelämään. Luku- ja kirjoitustaitojen kehittäminen ovat oleellinen osa oppiaineen opiskelua. Opinto-ohjauksen ja työelämätaitojen tehtävänä on yhdessä muiden oppiaineiden kanssa harjoituttaa opiskelijoiden opiskelutaitoja sekä selkeyttää opiskeltavien oppiaineiden merkitystä suomalaisessa yhteiskunnassa selviytymisen, jatko-opintojen ja työelämän kannalta. Opiskelu- ja työelämätaitoja kehittämällä opiskelija saa valmiuksia siirtyä opinnoissaan eteenpäin.

Opinto-ohjauksen ja työelämätaitojen tehtävänä on tukea ja kehittää opiskelijoiden valmiuksia selviytyä muuttuvissa elämäntilanteissa, ammatinvalintakysymyksissä ja opintojen nivelvaiheissa. Oppiaine tarjoaa opiskelijoille sekä tietoa että tutustumismahdollisuuksia eri koulutusvaihtoehtoihin ja ammattialoihin. Mahdollista ammatillista osaamista ja sen kehittymistarpeita käsitellään ohjauskeskusteluissa ja arvioidaan työelämään tutustumisjaksoilla. Osaamisen selvittämisessä arvioidaan opiskelijan tietoja, taitoja ja pätevyyttä.

Opiskelijoita opastetaan käyttämään ja hyödyntämään erilaisia tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluita. Ohjauksella vahvistetaan opiskelijoiden toimijuutta ja oma-aloitteisuutta koulutus- ja uravalintoja koskevassa päätöksenteossa.

Opinto-ohjaus ja työelämätaidot -oppiaineen tavoitteet aikuisten perusopetuksen lukutaitovaiheessa

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät kurssit	Laaja-alainen osaaminen
Osallisuus ja aktiivinen toiminta		
T1 auttaa opiskelijaa muodostamaan kokonais käsitys opiskelu ympäristöstä ja sen toimintatavoista sekä kehittämään valmiuksiaan toimia kyseisessä ympäristössä ja erilaisissa ryhmissä	Lot1, Lot2	L2, L3, L7
T2 tukea opiskelijaa itsenäiseen toimintaan ja vastuun ottamiseen opiskelusta ja tekemistään valinnoista	Lot1, Lot2	L1, L3, L7
Opiskeluvalmiuksien kehittäminen		
T3 kannustaa ja ohjata opiskelijaa kehittämään opiskelu- sekä oppimaan oppimisen taitojaan	Lot1, Lot2	L1
T4 luoda edellytyksiä opiskelijan halulle tunnistaa ja hyödyntää taitojaan ja vahvuuksiaan sekä kehittää hänen kykyään tunnistaa oppimisen kohteita	Lot1, Lot2	L1
T5 ennaltaehkäistä oppimisvaikeuksia ja opiskelun keskeyttämistä	Lot1, Lot2	L1, L3
Itsetuntemus		
T6 ohjata opiskelijaa tunnistamaan omiin valintoihinsa vaikuttavia tekijöitä sekä suhteuttamaan omaa toimintaansa kykyjensä, edellytystensä ja kiinnostuksensa mukaisesti	Lot1, Lot2	L3

Tavoitteiden asettaminen		
T7 ohjata opiskelijoita asettamaan sekä pitkän että lyhyen aikavälin tavoitteita, tekemään niitä koskevia suunnitelmia sekä arvioimaan niiden toteutumista	Lot1, Lot2	L1, L3
Työelämään suuntautuva oppiminen		
T8 auttaa opiskelijaa ymmärtämään työn merkitys oman elämänsä ja yhteiskunnan kannalta	Lot2	L6, L7
T9 ohjata opiskelijaa pohtimaan itselleen sopivia ammattialoja	Lot2	L4, L5, L6
T10 tutustuttaa koulutusvaihtoehtoihin ja työelämään	Lot2	L6
T11 edistää opiskelijan taitoa tunnistaa opiskeltavien oppiaineiden merkitys tulevien opintojen ja työllistymisessä tarvittavan osaamisen kannalta	Lot2	L1, L6
T12 ohjata opiskelijaa toimimaan yksinkertaisissa työelämään liittyvissä vuorovaikutustilanteissa	Lot2	L2
Koulutus- ja työelämätiedon hyödyntäminen omassa urasuunnittelussa		
T13 perehdyttää opiskelijaa koulutukseen ja työelämään liittyvään sanastoon ja käsitteisiin	Lot1, Lot2	L1, L4, L6
T14 antaa opiskelijalle tietoa Suomen koulutusjärjestelmän pääpiirteistä ja sen mahdollisuuksista	Lot1	L4, L5
T15 tutustuttaa opiskelijaa tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluihin	Lot2	L4, L5, L6

Opinto-ohjaus ja työelämätaidot -oppiaineen kurssit aikuisten perusopetuksen lukutaitovaiheessa

Lot1 Koulutusjärjestelmä ja opiskelukäytänteet (pakollinen)

Tavoitteet:

Tutustutaan Suomen koulutusjärjestelmään sekä siihen liittyvään sanastoon. Kehitetään opiskelutaitoja yhteistyössä muiden opiskeltavien oppiaineiden kanssa ja harjoitellaan toimimaan oppilaitosyhteisössä. Opetellaan asettamaan opiskeluun liittyviä tavoitteita ja arvioimaan tavoitteiden toteutumista. Harjoitellaan itsearviointia. Keskustellaan vastuun ottamisesta omasta oppimisesta, opintoihin liittyvien valintojen tekemisestä sekä oppimiseen vaikuttavista tekijöistä. Ohjataan tuki- ja ohjauspalveluita tarjoavien tahojen pariin oppilaitoksessa ja yhteiskunnassa sekä kehitetään taitoa hakea tarvittavia palveluita. Harjoitellaan vuorovaikutustaitoja. Tehdään henkilökohtaista opiskelusuunnitelmaa.

Sisällöt:

- Suomen koulutusjärjestelmä

Lot2 Ammatteihin tutustuminen (pakollinen)

Tavoitteet:

Tutustutaan ammattinimikkeisiin, työtehtäviin ja työpaikkojen nimiin sekä opetellaan niihin liittyvää sanastoa. Tutustutaan suomalaisen työelämän yleisiin käytänteisiin ja harjoitellaan yksinkertaisia työelämään liittyviä vuorovaikutustilanteita. Tutustutaan jatko-opintomahdollisuuksiin ja opiskelijoita kiinnostavien ammattialojen koulutuksiin, työpaikkoihin ja/tai yrityksiin. Tutustutaan ja opetellaan käyttämään tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluita. Tehdään henkilökohtaista opiskelusuunnitelmaa.

Sisällöt:

- ammatit
- työelämä

Opinto-ohjaus ja työelämätaidot -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet aikuisten perusopetuksen lukutaitovaiheessa

Oppimisympäristöinä hyödynnetään oppilaitosten ja verkkoympäristöjen rinnalla lähiympäristöä ja työelämää. Työtapoja käytetään monipuolisesti opiskelijoiden yksilölliset sekä ryhmäkohtaiset tarpeet ja valmiudet huomioiden. Opetuksessa korostetaan toiminnallisia ja elämyksellisiä työtapoja, jotka tukevat opiskelijan aktiivisuutta ja oma-aloitteisuutta sekä itsearviointitaitojen kehittymistä. Ohjausmuotoina ovat henkilökohtainen ja ryhmäohjaus.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki opinto-ohjaus ja työelämätaidot -oppiaineessa aikuisten perusopetuksen lukutaitovaiheessa

Opinto-ohjaus ja työelämätaidot -oppiaineessa huomioidaan jokaisen opiskelijan yksilölliset lähtökohdat ja tarpeet. Ohjausta eriytetään ottamalla huomioon henkilökohtaiset tavoitteet, kokemukset, kiinnostuksen kohteet, harrastukset, osaamisalueet sekä elämäntilanteeseen vaikuttavat tekijät. Keskeistä on eri toimijoiden yhteistyö varsinkin opiskeluun kuuluvien siirtymä- ja nivelvaiheiden ohjauksessa. Moniammatillista ja -hallinnollista yhteistyötä tehdään erityisesti tukea tarvitsevien opiskelijoiden kohdalla, esimerkiksi työvoimaviranomaisten, sosiaalitoimen sekä eri opetuksen ja/tai koulutuksen järjestäjien kanssa.

Opiskelijan oppimisen arviointi opinto-ohjaus ja työelämätaidot -oppiaineessa aikuisten perusopetuksen lukutaitovaiheessa

Arviointi perustuu opiskelijoiden itsearviointiin sekä vuorovaikutteiseen, ohjaavaan ja kannustavaan palautteeseen eri ohjaustoimien yhteydessä. Arvioinnissa otetaan huomioon monimuotoisia toiminnan ja tuottamisen tapoja. Opiskelijat pohtivat valmiuksiaan, osaamistaan ja taitojaan, toimintakykyään ja voimavarojaan, tuen tarpeitaan, ryhmätyö- ja vuorovaikutustaitojaan sekä arvojen ja uskomusten vaikutuksia valintoihinsa ja päätöksiinsä. Arvioinnissa käytetään monipuolisia ja opiskelijoiden taustan ja osaamisen huomioon ottavia joustavia menetelmiä siten, että jokainen voi osoittaa osaamisensa. Samalla on varmistettava, että opiskelija ymmärtää arvioinnin periaatteet, merkityksen ja arviointitavan mahdollisista kielitaidon puutteista huolimatta.

Oppimisprosessin kannalta keskeiset arvioinnin ja palautteen antamisen kohteet:

- koulutukseen ja ammatteihin liittyvän sana- ja käsitevarannon kehittyminen
- vastuun ottaminen omista opinnoista ja tavoitteiden asettaminen

- opiskelu- ja oppimisvalmiuksien kehittyminen
- opinnoissa ja työelämässä tarvittavien sosiaalisten, viestintä- ja vuorovaikutustaitojen kehittyminen
- koulutus- ja työelämätiedon hyödyntäminen henkilökohtaista opiskelusuunnitelmaa laadittaessa.

8.3.6 Muut perusopetuksen lukutaitovaiheeseen soveltuvat aineet tai aihealueet sekä valinnaiset kurssit

Kuvataide

ku1 Kuvallinen ilmaisu

Harjoitellaan kuvallista ilmaisua. Huomioidaan kuvan käyttöä arjen ympäristössä, ja harjoitellaan kuvanlukutaitoa. Tutustutaan suomalaiseen ja eurooppalaiseen kuvataiteeseen.

Matematiikan tukikurssi

mat1 Muotoja ja mittaamista

Kurssi tukee opiskelijan matemaattisia valmiuksia. Opiskelija kehittää hienomotorisia taitojaan sekä avaruudellista hahmottamiskykyään, vahvistaa mittayksiköiden tuntemustaan sekä oppii käyttämään viivoitinta ja harppia. Kurssilla harjoitellaan pituuden mittayksiköitä ja pituuden mittaamista, tunnistetaan ja piirretään muotoja sekä askarrellaan kolmiulotteisia muotoja.

Tieto- ja viestintätekniikka

Lat1 Näppäintaidot ja kymmensormijärjestelmä

Kurssilla opiskelija kehittää näppäintaitojaan, tutustuu kymmensormijärjestelmään sekä vahvistaa latinaisten aakkosten tuntemusta. Kurssin sisältö räätälöidään opiskelijan tarpeiden mukaisesti. Kurssin voi tarvittaessa suorittaa alkuohjauksen jälkeen myös itsenäisenä suorituksena.

Suomen kielen tukikurssit

Läit1 Kertaus- ja tukikurssi

Kurssilla harjoitellaan monipuolisesti suomen kielen käyttöä kielen kaikilla osa-alueilla (puhuminen, kuunteleminen, kirjoittaminen ja lukeminen). Kurssilla tarjotaan opiskelijoiden yksilöllisistä tarpeista lähtevää tukea. Pääpaino on arjen tilanteissa ja kielen perusrakenteissa.

Läit2 Kirjoittamisen kurssi

Kurssilla harjoitellaan kirjoittamaan eri vuorovaikutustilanteissa tarvittavia viestejä ja tekstejä. Opiskelija vahvistaa sanavarastoaan, oppii viesteihin liittyvää fraseologiaa ja rekistereitä sekä kehittää taitojaan käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa oppimisen tukena.

8.4 Oppiaineet aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Näissä opetussuunnitelman perusteissa oppiaineista määritellään tehtävä, tavoitteet ja tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet. Lisäksi määritellään tavoitteet, jotka koskevat oppimisympäristöihin ja työtapoihin sekä ohjaukseen, eriyttämiseen ja tukeen ja oppimisen arviointiin liittyviä erityisiä näkökulmia kussakin oppiaineessa.

Oppiaineosuuksissa käytetään lyhenteitä. Tavoitteet on numeroitu T1, T2 jne. Oppiaineen kurssit on numeroitu ja niihin viitataan tavoitetaulukoissa. Laaja-alaiset osaamisalueet on numeroitu L1, L2 jne. ja niihin viitataan oppiaineiden tavoitetaulukoissa.

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus
- L3 Arjen taidot
- L4 Monilukutaito
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

8.4.1 Äidinkieli ja kirjallisuus

KIELIKASVATUS

Kielitaidon kehittyminen jatkuu elinikäisenä prosessina. Monikielinen kompetenssi kehittyy erilaisissa yhteyksissä kotona, opiskelun parissa, työelämässä ja vapaa-ajalla. Se koostuu äidinkielen ja muiden kielten sekä niiden murteiden eritasoisista taidoista. Koulun kieltenopetuksen lähtökohtana on kielen käyttö eri tilanteissa. Se vahvistaa opiskelijoiden kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä. Opiskelijoita ohjataan tekemään havaintoja erikielisistä teksteistä ja vuorovaikutuksen käytänteistä, käyttämään kielitiedon käsitteitä tekstien tulkinnassa ja hyödyntämään erilaisia tapoja oppia kieliä. Opiskelijat käyttävät eri kielten taitoaan kaiken oppimisen tukena. Opiskelijoita ohjataan lukemaan kielitaidolleen sopivia tekstejä ja hankkimaan opiskelussa tarvittavaa tietoa eri kielillä.

Opiskelijoita ohjataan tiedostamaan sekä omaa että muiden kielellisten ja kulttuuristen identiteettien monikerroksisuutta. Myös vähemmistökielten ja uhanalaisten kielten merkitys tuodaan esiin opetuksessa. Opetus tukee opiskelijoiden monikielisyyttä hyödyntämällä kaikkia opiskelijoiden käyttämiä kieliä mahdollisimman laajasti. Opetus vahvistaa opiskelijoiden luottamusta omaan kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoaan rohkeasti. Kielikasvatus edellyttää eri oppiaineiden yhteistyötä.

Oppiaineen tehtävä

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on kehittää opiskelijoiden kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitoja ja ohjata heitä kiinnostumaan kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista sekä tulemaan tietoiseksi itsestään viestijöinä ja kielenkäyttäjinä. Opiskelijoiden arjessa ja työelämässä tarvittavia kieli- ja tekstitaitoja laajennetaan niin, että he saavat valmiuksia havaintojen ja ilmiöiden käsitteellistämiseen, ajattelunsa kielentämiseen ja luovuutensa kehittämiseen.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus vastaa yhteistyössä muiden oppiaineiden kanssa kielikasvatuksesta ja auttaa opiskelijoita rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä kulttuurisesti moninaisessa ja medioituneessa yhteiskunnassa. Äidinkieli ja kirjallisuus on monitieteinen taito-, tieto- ja kulttuuriaine. Opetus perustuu laajaan tekstikäsitelmään. Keskeisiä ovat monimuotoisten tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen sekä tiedon hankinnan ja jakamisen taidot. Opiskelijoiden taitotasolle soveltuva kirjallisuus, monimuotoiset tekstit ja kulttuurituotteet vahvistavat luovuuden ja mielikuvituksen monipuolista kehittymistä sekä laajentavat opiskelijoiden käsitystä oman kielellisen ilmaisunsa mahdollisuuksista.

Kirjallisuus ja kulttuuriperinnön tuntemus yhdistävät opiskelijan kulttuuriinsa ja avartavat käsitystä muista kulttuureista.

Opiskelijoita rohkaistaan rakentamaan ja vastuulliseen vuorovaikutukseen erilaisissa viestintäympäristöissä. Osana eettistä kasvatusta opiskelijoita ohjataan ymmärtämään omien kielellisten ja viestinnällisten valintojen vaikutuksia toisiin ihmisiin. Metakognitiivisista taidoista äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksessa painottuvat tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen strategiset taidot. Kielitiedon opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää kielitietoisuutta sekä kielen havainnoinnin taitoja. Opetus perustuu yhteisölliseen ja funktionaaliseen näkemykseen kielestä: kielen rakenteita opiskellaan opiskelijoiden taitotasolle sopivien tai tyypillisten kielenkäyttötilanteiden ja tekstilajien yhteydessä. Jokaisen kurssin sisältöön tuodaan mukaan oppiaineen kulttuurisisältöjä, joista keskeisiä ovat sanataide, media, draama ja teatteritaide. Kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on lukemiseen innostamisen tukeminen ja kulttuurintuntemuksen syventäminen. Mediakasvatuksen tehtävänä on kriittisen medialukutaidon ja aktiivisen toimijuuden omaksuminen medioituneessa yhteiskunnassa.

Keskeisiä motivaatiotekijöitä äidinkielen ja kirjallisuuden oppimisessa ovat opittavien asioiden merkityksellisyys opiskelijoille. Opiskelijoiden kiinnostusta vahvistetaan luomalla mahdollisuuksia aktiiviseen toimijuuteen ja omiin valintoihin sekä ottamalla huomioon aikuisten arjen ja työelämän tekstimaailma ja kokemukset. Opetuksessa, oppimisympäristön luomisessa ja opetusmenetelmien valinnassa otetaan huomioon opiskelijoiden erilaisuus, yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo sekä tuetaan eritasoisia oppijoita. Opetuksessa tehdään yhteistyötä äidinkielen ja kirjallisuuden eri oppimäärien ja oppiaineiden kanssa.

Aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen opetuksen täydentävät näkökulmat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen opetuksen tehtävästä

Aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelun keskeinen tehtävä on perustaitojen oppiminen ja harjaantuminen. Opetuksen perustehtävä on mahdollisimman sujuvan luku- ja kirjoitustaidon, luetun ymmärtämisen ja tiedonhankintataitojen harjaantuminen niin, että opiskelijoiden on helppo jatkaa aikuisten perusopetuksen päättövaiheeseen. Opiskelijoita ohjataan toimimaan tarkoituksenmukaisesti ja vastuullisesti entistä monipuolisemmissa vuorovaikutustilanteissa erilaisissa ympäristöissä ja vuorovaikutustilanteissa.

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Tavoitteena on kielellisesti virikkeinen ja yhteisöllinen oppimisympäristö, jossa opiskelijoiden näkemyksiä arvostetaan ja jossa on mahdollisuus tarkastella ja tuottaa tekstejä sekä yksin että yhdessä myös tieto- ja viestintäteknologian avulla. Opetuksessa hyödynnetään opiskelijoiden itse valitsemia ja heitä kiinnostavia monimuotoisia tekstejä sekä laajennetaan opiskelijoiden lukukokemuksia. Äidinkielen ja kirjallisuuden oppimisympäristöön kuuluu myös oppilaitoksen ulkopuolinen kulttuuri- ja mediatarjonta. Työtavat valitaan niin, että ne mahdollistavat yhdessä toimimisen ja kokemusten jakamisen sekä oppiaineen sisältöalueiden luontevan integroitumisen. Opetusta eheytetään prosessinomaisen opiskelun ja projektityöskentelyn avulla. Vuorovaikutustaitoja syvennetään yhteisissä prosesseissa toimimisen avulla. Draamaa ja kirjallisuuden opetusta yhdistetään muiden oppiaineiden opetukseen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Tavoitteena on tukea opiskelijoiden kielellistä kehitystä, sujuvan luku- ja kirjoitustaidon oppimista sekä lukutaidon syvenemistä ymmärtäväksi lukemiseksi. Opiskelijoita tuetaan sanavarannon laajentamisessa, käsitteiden oppimisessa sekä ajatusten kielentämisessä ja vuorovaikutustaidoissa. Opiskelijoita kannustetaan taitotasoaan vastaavan kirjallisuuden ja muiden tekstien lukemiseen ja ohjataan luetun ymmärtämisen strategioiden käyttöön sekä samalla ohjataan sopivien opiskelustrategioiden kehittämiseen ja omien vahvuuksien tunnistamiseen. Opiskelijoiden tekstien tuottamisen ja rakentamisen taitojen sekä oikeinkirjoituksen kehittämiseksi annetaan malleja sekä yhteisöllistä ja yksilöllistä tukea. Eritasoisia opiskelijoita tuetaan tavoitteiden saavuttamisessa. Tekstit ja työtavat valitaan niin, että opiskelijoiden yhdenvertaisuus ja tasa-arvo toteutuvat.

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen arviointi aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Arviointi ja siihen perustuva palaute on monipuolista, konkreettista ja oppimisen taitoja kehittävää. Arviointi nivotaan kiinteäksi osaksi oppimisprosessia. Arviointi perustuu monipuoliseen dokumentointiin siitä, miten opiskelijoiden laajenevat kielelliset taidot ja tekstien tuottaminen sekä tulkinta kehittyvät ja mitkä ovat heidän tietonsa kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista.

Opiskelijoita ohjataan arvioimaan omaa ja muiden työskentelyä, ilmaisua ja tuotoksia. Oppimista tukevan, monipuolisen ja erittelevän arvioinnin ja palautteen avulla opiskelijoita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan, tiedoistaan ja työskentelyprosesseistaan, ja he saavat välineitä niiden kehittämiseen.

Äidinkielen ja kirjallisuuden sanallista arviota tai suoritusmerkintää antaessaan opettaja arvioi opiskelijoiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Arvioinnilla määritellään, miten opiskelija on edistynyt suhteessa tavoitteisiin. Arvioinnin tueksi on määriteltä oppimisen edistymisen kannalta keskeiset arvioinnin kohteet.

8.4.1.1 Suomen kieli ja kirjallisuus

Oppimäärän erityinen tehtävä

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on kehittää opiskelijoiden suomen kielen, moniluku- sekä vuorovaikutustaitoja ja tutustuttaa kirjallisuuteen ja kulttuuriin. Opetus tukee opiskelijoiden kielitietoisuuden ja kielellisen identiteetin rakentumista. Opetuksessa ohjataan opiskelijoita ymmärtämään suomen kielen, kirjallisuuden ja muun kulttuurin merkitystä ja asemaa kulttuurisesti moninaisessa ja monikielisessä yhteiskunnassa. Opiskelijoita ohjataan huomaamaan koulun ulkopuolella opitun kieli-, media- ja kulttuuritietouden merkitys suomen kielen oppimisen tukena.

Opetuksessa otetaan huomioon suomen ja ruotsin kielen asema kansalliskielinä ja suomen asema enemmistökielenä ja pääasiallisena opetuksen kielenä. Suomen kieli on paitsi opetuksen kohde myös väline muiden oppiaineiden opiskelussa, ja opetuksessa vahvistuvat keskeiset oppimaan oppimisen ja ajattelun taidot. Opetuksessa tehdään yhteistyötä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärien opetuksen kanssa.

Suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteet aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät kurssit	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 opastaa opiskelijaa vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä	Aäi4, Aäi6, Aäi9	L1, L2, L7
T2 ohjata opiskelijaa huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojen vaikutuksia viestinnässään ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa	Aäi4, Aäi6	L1, L2, L3, L7
T3 ohjata opiskelijaa käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa	Aäi4, Aäi6, Aäi13, Aäi17	L1, L2, L4, L7
T4 kannustaa opiskelijaa kehittämään myönteistä viestijäkuvaa sekä halua ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa	Aäi1, Aäi4, Aäi6, Aäi9, Aäi14	L1, L2, L3, L4
Tekstien tulkitseminen		
T5 ohjata opiskelijaa sujuvoittamaan lukutaitoaan, ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan	Aäi1–2, Aäi11–13	L1, L4, L5
T6 opastaa opiskelijaa kehittämään monimuotoisten tekstien arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja, laajentamaan opiskelijan sana- ja käsitevarantoa sekä edistämään hänen ajattelutaitojaan	Aäi3, Aäi5, Aäi7, Aäi11–13	L1, L2, L4, L5
T7 ohjata opiskelijaa tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin	Aäi2, Aäi5, Aäi12, Aäi14–15	L1, L4, L5
T8 opastaa opiskelijaa tutustumaan taitotasolleen sopivaan kirjallisuuteen, kannustaa opiskelijaa kehittämään kirjallisuudentuntemustaan ja kiinnostustaan erilaisia tekstejä kohtaan luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja -elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimediaisissa ympäristöissä	Aäi11–15	L1, L4, L5
Tekstien tuottaminen		
T9 rohkaista opiskelijaa ilmaisemaan kokemuksia, ajatuksia ja mielipiteitä ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestä tekstien tuottajana	Aäi1, Aäi3, Aäi8–10	L1, L2, L4, L7
T10 kannustaa ja ohjata opiskelijaa kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista	Aäi3, Aäi5–6, Aäi9–10	L1, L4, L5, L7
T11 ohjata opiskelijaa edistämään opiskelijan käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista kirjoitettaessa ja vahvistamaan kirjoitetun kielen, tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa	Aäi1, Aäi5, Aäi9–10	L1, L4, L5
T12 kannustaa opiskelijaa kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen	Aäi1–2, Aäi5–7, Aäi9–10, Aäi14	L2, L4, L5, L6

Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T13 ohjata opiskelijaa vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutusta vuorovaikutuksessa	Aäi3, Aäi5, Aäi7, Aäi12–13, Aäi16–17	L1, L2, L4
T14 kannustaa opiskelijaa laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan omalle taitotasolle sopivaa kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen, lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttämiseen	Aäi2, Aäi7, Aäi10, Aäi13, Aäi15–17	L2, L4, L5, L7
T15 tukea opiskelijaa kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan myös muita kulttuureja ja kieliä sekä luoda opiskelijalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen	Aäi2, Aäi5, Aäi7-8, Aäi13–14, Aäi16–17	L2, L4, L6, L7

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän kurssit aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa suomen kielen ja kirjallisuuden oppimäärän eri tavoitealueet integroituvat oppimisessa toisiinsa. Opiskelun päätavoitteena on saavuttaa eri alueilla sellaiset tiedot ja taidot, että opiskelijan on mahdollista jatkaa aikuisten perusopetuksen päättövaiheeseen. Vaikka kursseilla on keskiössä jokin oppimäärän osa-alue, näkökulma, tavoitealue, jokaisella kurssilla ovat käytössä myös muita osa-alueita tarpeen mukaan. Kursseja voidaan paikallisesti yhdistää tai ryhmitellä laajemmiksi kursseiksi tai jaksoiksi.

Kurssit voidaan järjestää lähi-, etä-, monimuoto- tai verkko-opetuksena, ja opetusta pyritään räätälöimään opiskelijoiden oppimistarpeiden mukaisesti.

Aäi1 Suomen kielen ja kirjallisuuden opiskelun perustaidot (pakollinen)

Tavoitteet:

Kurssilla keskitytään suomen kielen ja kirjallisuuden opiskelun perustaitoihin. Kurssilla harjoitellaan omien ajatusten, tunteiden, kokemusten ja mielipiteiden jakamista, toisten kuuntelemista sekä palautteen saamista ja antamista. Varmennetaan perusluku- ja kirjoitustaitoja. Harjoitellaan erilaisten tekstien sujuvaa lukemista sekä käyttämään tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia tekstiymmärtämisen strategioita. Kirjoitetaan käsin tekstauskirjaimilla sekä harjoitellaan näppäintaitoja ja sujuvaa koneella kirjoittamista. Harjoitellaan tekstien otsikointia, rakenteita ja kappalejakoa, sekä opitaan käyttämään niitä omassa teksteissä. Tutustutaan tekstin tuottamisen vaiheisiin ja omien tekstien tarkasteluun. Kiinnitetään huomiota kirjoitetun ja puhutun kielen eroihin. Opitaan käyttämään omassa teksteissä oikeinkirjoituksen perusasioita.

Sisällöt:

- perusluku- ja kirjoitustaito
- keskustelut
- näppäintaidot
-

Aäi2 Opiskelun ja tiedonhallinnan taidot (pakollinen)

Tavoitteet:

Kurssilla harjoitellaan erilaisten tekstien sujuvaa lukemista ja käyttämään tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia tekstinymmärtämisen strategioita. Harjoitellaan opiskelussa tarvittavaa kirjoittamista, kuten muistiinpanojen tekemistä ja tiivistämistä, sekä lähteiden käyttöä ja merkintää. Etsitään tietoa eri lähteistä ja laajennetaan tietämystä luetun avulla. Harjoitellaan arvioimaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta. Tiedostetaan, miten verkossa tulee toimia eettisesti yksityisyyttä kunnioittaen ja tekijänoikeuksia noudattaen. Hyödynnetään muiden aineiden opetusta sekä media- ja kulttuuritarjontaa. Kannustetaan ja tutustutaan kirjaston ja verkon aktiiviseen ja monipuoliseen käyttöön, etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa ja tuetaan omaehtoista lukemisen ja kirjoittamisen harrastamista.

Sisällöt:

- tekstinymmärtäminen
- lähteiden käyttö
- verkossa toimiminen

Aäi3 Tekstien moninaisuus (pakollinen)

Tavoitteet:

Kurssilla opitaan tunnistamaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä sekä harjoitellaan niiden käyttämistä omissa teksteissä. Harjoitellaan tekstin tulkinnan taitoja tutkimalla ja vertailemalla monimuotoisia tekstejä. Laajennetaan opiskelijoiden tietoja kielen piirteistä tekstejä tarkastelemalla. Harjoitellaan huomaamaan tekstienvälisyyttä monimuotoisissa teksteissä. Harjoitellaan tuottamaan sekä fiktiivisiä että ei-fiktiivisiä monimuotoisia tekstejä omien kokemusten, havaintojen, ajatusten ja mielipiteiden sekä toisten tekstien pohjalta.

Sisällöt:

- eri tekstilajit

Aäi4 Puhe- ja vuorovaikutustaidot (pakollinen)

Tavoitteet:

Kurssilla harjoitellaan omien ajatusten, tunteiden, kokemusten ja mielipiteiden jakamista, toisten kuuntelemista ja palautteen saamista ja antamista. Harjoitellaan ja havainnoidaan omaa vuorovaikutusta erilaisissa viestintätilanteissa, esimerkiksi tapoja olla kohtelias, toimia tavoitteellisesti ja esittää oma mielipiteensä ja perustella se ottaen toiset huomioon. Ohjataan kokonaisilmaisuuksiin ja omien vuorovaikutustaitojen kehittämiseen.

Sisällöt:

- puhe
- vuorovaikutus

Aäi5 Kieli ja tekstit (pakollinen)

Tavoitteet:

Kurssilla tutkitaan kielen vaihtelua tilanteen, aiheen ja tekstilajin mukaan ja pohditaan sanojen, ilmaisutapojen, kielen piirteiden ja tekstien merkityksiä. Harjoitellaan käyttämään kertomiselle, kuvaamiselle, ohjaavalle ja kantaa ottavalle ilmaisulle tyypillisiä kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Tekstien

tarkastelun yhteydessä tutustutaan sanaluokkiin, sijamuotoihin, verbien taivutukseen, lauseiden perustyyppeihin, lauseenjäsenyykseen sekä sanaston piirteisiin. Harjoitellaan tekstien elävöittämistä ja tarkastellaan sananvalintojen, sanontojen ja sanajärjestyksen yhteyttä tekstin merkityksiin. Kiinnitetään huomiota kirjoitetun ja puhutun kielen eroihin. Opitaan käyttämään omista teksteistä oikeinkirjoituksen perusasioita.

Sisällöt:

- oikeinkirjoitus

Aäi6 Kieli ja vuorovaikutus (pakollinen)

Tavoitteet:

Kurssilla harjoitellaan omien ajatusten, tunteiden, kokemusten ja mielipiteiden jakamista, toisten kuuntelemista sekä palautteen saamista ja antamista. Harjoitellaan ja havainnoidaan omaa vuorovaikutusta erilaisissa viestintä- ja vuorovaikutustilanteissa, esimerkiksi tapoja toimia tavoitteellisesti ja esittää oma mielipiteensä ja perustella se ottaen toiset huomioon. Ohjataan kokonaisilmaisuun. Pohditaan kirjoittamisen ja puhumisen tarkoitusta ja sitä, miten se näkyy kielellisissä valinnoissa. Kiinnitetään huomiota kirjoitetun ja puhutun kielen eroihin.

Sisällöt:

- mielipide

Aäi7 Kieli ja kulttuuri (pakollinen)

Tavoitteet:

Kurssilla tutkitaan kielen vaihtelua tilanteen ja aiheen mukaan sekä pohditaan sanojen, ilmaisutapojen ja tekstien merkityksiä. Kiinnitetään huomiota kirjoitetun ja puhutun kielen eroihin. Tutustutaan opiskelijoiden omaan ja muihin kulttuureihin ja kieliin ja vertaillaan suomea muiden, opiskelijoille tuttujen kielten piirteisiin. Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen, niiden synonyymien, kielikuvien, sanontojen ja käsitteiden merkityksiä ja niiden hierarkioita. Kurssilla hyödynnetään media- ja kulttuuritarjontaa, esimerkiksi kirjastoa, elokuvia, teatteria ja museoita.

Sisällöt:

- Suomi ja muut kulttuurit

Aäi8 Kieli ja identiteetti (pakollinen)

Tavoitteet:

Kurssilla tutustutaan opiskelijoiden omaan ja muihin kulttuureihin ja kieliin. Pohditaan kielen ja identiteetin suhdetta sekä oman identiteetin moninaisuutta, rakentumista ja merkitystä. Hyödynnetään media- ja kulttuuritarjontaa, esimerkiksi kirjastoa, elokuvia, teatteria ja museoita. Harjoitellaan tuottamaan sekä fiktiivisiä että ei-fiktiivisiä monimuotoisia tekstejä omien kokemusten, havaintojen, ajatusten ja mielipiteiden sekä toisten tekstien pohjalta.

Sisällöt:

- kulttuuri ja identiteetti

- monimuotoiset tekstit

Aäi9 Tekstien tuottamisen perusteet (pakollinen)

Tavoitteet:

Kurssilla harjoitellaan omien ajatusten, kokemusten ja mielipiteiden jakamista. Harjoitellaan tekstin tuottamisen vaiheita, omien tekstien tarkastelua ja arviointia sekä palautteen antamista ja vastaanottamista. Varmennetaan käsin kirjoittamisen taitoa ja sujuvaa koneella kirjoittamista. Pohditaan kirjoittamisen tarkoitusta ja sitä, miten se näkyy kielellisissä valinnoissa. Tutustutaan sanaston, verbitaivutuksen ja lausetyyppien merkitykseen tekstien tuottamisessa. Harjoitellaan tekstien otsikointia, rakenteita ja kappalejakoa, sekä opitaan käyttämään niitä omista teksteistä. Opitaan käyttämään omista teksteistä oikeinkirjoituksen perusasioita.

Sisällöt:

- tekstin tuottaminen
- oikeinkirjoituksen perusasiat

Aäi10 Tekstien tuottaminen (pakollinen)

Tavoitteet:

Kurssilla harjoitellaan tuottamaan sekä fiktiivisiä että ei-fiktiivisiä tekstejä omien kokemusten, havaintojen, ajatusten ja mielipiteiden sekä toisten tekstien pohjalta. Harjoitellaan sujuvaa käsin ja koneella kirjoittamista sekä opiskelussa tarvittavaa kirjoittamista. Harjoitellaan tekstin tuottamisen vaiheita, omien tekstien tarkastelua ja arviointia sekä palautteen antamista ja vastaanottamista. Harjoitellaan käyttämään kertomiselle, kuvaamiselle, ohjaavalle ja kantaa ottavalle ilmaisulle tyypillisiä kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Tutustutaan sanajärjestyksen, virkerakenteen, lausetyyppien ja lauseenjäsennyksen merkitykseen tekstien tuottamisessa. Harjoitellaan tekstien otsikointia, rakenteita ja kappalejakoa sekä tekstien elävöittämistä. Opitaan käyttämään teksteistä oikeinkirjoituksen perusasioita. Tutustutaan tekijänoikeuksiin ja eettiseen verkkoviestintään. Harjoitellaan myös monimuotoisten tekstien tuottamista.

Sisällöt:

- tekstin tuottaminen
- oikeinkirjoitus
- tekijänoikeudet ja eettinen verkkoviestintä

Aäi11 Tekstien tulkinnan perusteet (pakollinen)

Tavoitteet:

Kurssilla harjoitellaan monimuotoisten, erityisesti ei-fiktiivisten tekstien sujuvaa lukemista sekä käyttämään tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia tekstiymmärtämisen strategioita ja ajattelutaitoja. Tarkkaillaan ja arvioidaan omaa lukutaitoa. Opitaan tunnistamaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Luetaan, kuunnellaan ja tulkitaan yhteisesti ja itse valittuja tekstejä.

Sisällöt:

- tekstiymmärtäminen ja tulkinnat

Aäi12 Tekstien tulkinta (pakollinen)

Tavoitteet:

Kurssilla syvennetään monimuotoisten tekstien tulkinnan taitoja tarkastelemalla kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä sekä niiden yhteyksiä tekstien merkityksiin. Tekstien tarkastelun yhteydessä käytetään hyväksi kielitietoa. Opitaan käyttämään kerronnan peruskäsitteitä, kuten päähenkilö, tapahtumapaikka ja -aika, juoni, kertoja, aihe ja teema. Harjoitellaan arvioimaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta. Tutkitaan tekstienvälisyyttä monimuotoisissa teksteissä. Kannustetaan ja tutustutaan kirjaston ja verkon monipuoliseen käyttöön. Syvennetään tietoja toimimisesta verkossa eettisesti ja lainsäädäntö huomioon ottaen. Tuetaan omaehtoista lukemisen ja kulttuurin harrastamista.

Sisällöt:

- kerronnan peruskäsitteet

Aäi13 Kaunokirjallisuuden lukeminen (pakollinen)

Tavoitteet:

Kurssilla luetaan ja kuunnellaan osaamistasolle sopivaa koti- ja ulkomaista kirjallisuutta nykykirjallisuudesta klassikoihin ja pohditaan kirjallisuuden herättämiä kysymyksiä. Tarkkaillaan ja arvioidaan omaa lukutaitoa. Opitaan tunnistamaan kertovien ja kuvaavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Varmennetaan kerronnan peruskäsitteiden käyttöä (päähenkilö, tapahtumapaikka ja -aika, juoni, kertoja, aihe ja teema). Tutkitaan tekstienvälisyyttä monimuotoisissa teksteissä. Hyödynnetään kulttuuritarjontaa, esimerkiksi elokuvia ja teatteria. Kannustetaan ja tutustutaan kirjaston aktiiviseen ja monipuoliseen käyttöön, etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa ja tuetaan omaehtoista lukemisen harrastamista. Eläydytään luettuun esimerkiksi draaman avulla.

Sisällöt:

- kaunokirjallisuus

Aäi14 Mediatekstit (pakollinen)

Tavoitteet:

Kurssilla tarkastellaan mediakulttuurin ilmiöitä ja sisältöjä ja keskustellaan median roolista opiskelijan arjessa. Tutkitaan mediatekstien piirteitä, ja tuotetaan niitä itse yhdessä tai yksin. Etsitään tietoa eri lähteistä ja laajennetaan tietämystä luetun avulla. Harjoitellaan arvioimaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta. Käsitellään eettistä verkossa toimimista ja tekijänoikeuksia.

Sisällöt:

- mediakulttuuri
- mediatekstit
- lähdekritiikki

Aäi15 Tietokirjallisuus (pakollinen)

Tavoitteet:

Kurssilla luetaan ja kuunnellaan osaamistasolle sopivaa tietokirjallisuutta ja pohditaan tietokirjallisuuden herättämiä yhteiskunnallisia kysymyksiä. Etsitään tietoa eri lähteistä ja laajennetaan tietämystä luetun avulla. Harjoitellaan eri lähteistä saadun tiedon yhdistämistä ja lähdekritiikkiä. Kannustetaan ja tutustutaan kirjaston aktiiviseen ja monipuoliseen käyttöön, etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa ja tuetaan omaehtoista lukemisen harrastamista.

Sisällöt:

- tietokirjallisuus
- lähdekritiikki

Aäi16 Kulttuuri ja kansanperinne (pakollinen)

Tavoitteet:

Kurssilla tutustutaan kulttuurin moninaisuuteen ja opiskelijoille läheisiin kansanperinteen lajeihin sekä niiden jatkajiin nykykulttuurissa. Tutkitaan tekstienvälisyyttä monimuotoisissa teksteissä. Hyödynnetään media- ja kulttuuritarjontaa, esimerkiksi kirjastoa, elokuvia, teatteria ja museoita. Tutkitaan kulttuurista kirjoittamista ja osallistutaan kulttuurikeskusteluun. Osallistutaan itse kulttuurin tuottamiseen.

Sisällöt:

- kansanperinne

Aäi17 Nykykulttuurin ilmiöitä (pakollinen)

Tavoitteet:

Kurssilla tarkastellaan mediakulttuurin ilmiöitä ja sisältöjä sekä keskustellaan median roolista opiskelijan arjessa. Luetaan osaamistasolle sopivaa koti- ja ulkomaista nykykirjallisuutta ja pohditaan kirjallisuuden herättämiä kysymyksiä. Kurssilla tutustutaan opiskelijoille läheisiin kansanperinteen lajeihin ja niiden jatkajiin nykykulttuurissa. Hyödynnetään media- ja kulttuuritarjontaa, esimerkiksi kirjastoa, elokuvia, teatteria ja museoita. Tutkitaan tekstienvälisyyttä monimuotoisissa teksteissä. Ohjataan kokonaisilmaisuun ja eläydytään luettuun esimerkiksi draaman keinoin.

Sisällöt:

- nykykulttuuri ja nykykirjallisuus

Arvioinnin kohteet suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärässä aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen päättyessä

Opetuksen tavoite	Kurssit	Arvioinnin kohteet oppiaineessa
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 opastaa opiskelijaa vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä	Aäi4, Aäi6, Aäi9	Puheviestintätilanteissa toimiminen

T2 ohjata opiskelijaa huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojen vaikutuksia viestinnässään ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa	Aäi4, Aäi6	Toiminta vuorovaikutustilanteissa
T3 ohjata opiskelijaa käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa	Aäi4, Aäi6, Aäi13, Aäi17	Ilmaisukeinojen käyttö
T4 kannustaa opiskelijaa kehittämään myönteistä viestijäkuvaa sekä halua ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa	Aäi1, Aäi4, Aäi6, Aäi9, Aäi14	Vuorovaikutustaitojen kehittäminen
Tekstien tulkitseminen		
T5 ohjata opiskelijaa sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan	Aäi1–2, Aäi11–13	Tekstinymmärtämisen perusstrategioiden hallinta
T6 opastaa opiskelijaa kehittämään monimuotoisten tekstien arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentamaan opiskelijan sana- ja käsitevarantoa sekä edistämään hänen ajattelutaitojaan	Aäi3, Aäi5, Aäi7, Aäi11–13	Tekstien erittely ja tulkinta
T7 ohjata opiskelijaa tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin	Aäi2, Aäi5, Aäi12, Aäi14–15	Tiedonhankintataidot ja lähdekriittisyys
T8 opastaa opiskelijaa tutustumaan taitotasolleen sopivaan kirjallisuuteen, kannustaa opiskelijaa kehittämään kirjallisuudentuntemustaan ja kiinnostustaan erilaisia tekstejä kohtaan luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja -elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimediaisissa ympäristöissä	Aäi11–15	Kirjallisuuden ja tekstien tuntemus ja lukukokemusten jakaminen
Tekstien tuottaminen		
T9 rohkaista opiskelijaa ilmaisemaan kokemuksia, ajatuksia ja mielipiteitä ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestä tekstien tuottajana	Aäi1, Aäi3, Aäi8–10	Kokemusten ja ajatusten ilmaiseminen
T10 kannustaa ja ohjata opiskelijaa kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista	Aäi3, Aäi5–6, Aäi9–10	Oman ajattelun kielentäminen ja eri tekstilajien käyttö
T11 ohjata opiskelijaa edistämään opiskelijan käsikirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista kirjoitettaessa ja vahvistamaan kirjoitetun kielen, tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa	Aäi1, Aäi5, Aäi9–10	Kirjoitustaito ja kirjoitetun kielen hallinta
T12 kannustaa opiskelijaa kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen	Aäi1–2, Aäi5–7, Aäi9–10, Aäi14	Tekstien rakentaminen ja eettinen viestintä

Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T13 ohjata opiskelijaa vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutusta vuorovaikutuksessa	Aäi3, Aäi5, Aäi7, Aäi12–13, Aäi16–17	Kielen tarkastelun kehittyminen ja kielikäsitteiden hallinta
T14 kannustaa opiskelijaa laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan omalle taitotasolle sopivaa kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen, lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttämiseen	Aäi2, Aäi7, Aäi10, Aäi13, Aäi15–17	Kirjallisuuden tuntemus
T15 tukea opiskelijaa kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan myös muita kulttuureja ja kieliä sekä luoda opiskelijalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen	Aäi2, Aäi5, Aäi7–8, Aäi13–14, Aäi16–17	Kielitietoisuuden ja kulttuurin tuntemuksen kehittyminen

8.4.1.2 Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus

Oppimäärän erityinen tehtävä

Tuntijakoasetuksen mukaan koulun opetuskielen mukaan määräytyvän äidinkielen ja kirjallisuuden sijasta maahanmuuttajille voidaan opettaa joko kokonaan tai osittain suomen tai ruotsin kieltä erityisen maahanmuuttajille tarkoitetun oppimäärän mukaisesti. Tämän oppimäärän tehtävänä on tukea opiskelijan kasvua kieliyhteisön täysivaltaiseksi jäseneksi, jolla on kielelliset valmiudet jatko-opintoihin. Opetuksen avulla pyritään monilukutaitoon, jonka avulla opiskelija osaa hakea tietoa sekä ymmärtää, tuottaa, arvioida ja analysoida erilaisia puhuttuja ja kirjoitettuja suomenkielisiä tekstejä päivittäisessä vuorovaikutuksessa, opinnoissaan ja yhteiskunnassa toimiessaan. Opetuksessa tuetaan kielitaidon eri osa-alueiden (kuullun ymmärtäminen, puhuminen, luetun ymmärtäminen ja kirjoittaminen) sekä eri tiedonalojen kielen kehittymistä.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on tukea opiskelijoiden monikielisyyden kehittymistä sekä herättää kiinnostus ja tarjota välineitä kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Yhteistyössä muiden oppiaineiden kanssa suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetus auttaa opiskelijoita rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään kulttuurisesti monimuotoisessa ja monimediaisessa yhteiskunnassa.

Suomen kielen oppiminen tukee kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen lähtökohtana ovat opiskelijoille merkitykselliset ja tarpeelliset kielenkäyttölanteet. Kielitaitoa kehitetään kaikilla kielen käytön osa-alueilla. Ymmärtämis- ja tuottamistaitojen kehittyminen nivoutuvat toisiinsa. Opiskelijoiden kielen osaaminen laajenee arkielämän konkreettisesta kielestä käsitteellisen ajattelun kieleen. He saavat valmiudet havaintojen ja ilmiöiden sekä oman ajattelunsa, tunteidensa ja mielipiteidensä ilmaisemiseen tilanteeseen sopivalla tavalla. Opetuksessa arvostetaan ja pyritään hyödyntämään opiskelijoiden osaamia kieliä.

Opiskelija voi opiskella suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää, jos hänen äidinkiellensä ei ole suomi, ruotsi tai saame tai hänellä on muutoin monikielinen tausta. Oppimäärän tarpeen selvittämisessä huomioidaan ensisijaisesti seuraavat näkökulmat: opiskelijan suomen kielen peruskielitaidossa on puutteita jollakin/joillakin kielitaidon osa-alueella, jolloin hänen osaamisensa ei vielä anna edellytyksiä yhdenvertaiseen suomenkielisen oppimisyhteisön jäsenenä toimimiseen päivittäisessä vuorovaikutuksessa ja työskentelyssä tai opiskelijan suomen kielen taito ei vielä anna edellytyksiä suomen kieli ja kirjallisuus-oppimäärän opiskeluun.

Kun opiskelija opiskelee suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, hänelle opetetaan suomea tai ruotsia toisena kielenä joko kokonaan tai osittain suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen sijaan. Opetusjärjestelyiden lähtökohtana ovat opiskelijan oppimistarpeet ja kielenoppimisen vaihe. Mikäli opiskelijan oppimäärä on suomi toisena kielenä ja kirjallisuus, hänen edistymistään ja suoriutumistaan arvioidaan suhteessa tämän oppimäärän tavoitteisiin ja kriteereihin riippumatta siitä, minkä opetusryhmän yhteydessä kyseinen opetus on järjestetty. Opetuksen tavoitteiden asettamisessa ja sisältöjen valinnassa otetaan huomioon opiskelijan kielitaito sekä aiemmin opitut tiedot ja taidot. Opiskelija voi siirtyä opiskelemaan suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, jos hänellä on riittävät edellytykset sen tavoitteiden mukaiseen opiskeluun.

Alkuvaiheessa opetuksen erityisenä tehtävänä on suomen kielen ja sen luku- ja kirjoitustaitojen perustan ja oppimaan oppimisen sekä vuorovaikutuksen taitojen kehittäminen. Opetuksen tehtävänä on herättää kiinnostusta kieleen, ilmaisuun ja erilaisten tekstien tuottamiseen ja tulkitsemiseen opiskelijan yksilöllisten edellytysten pohjalta. Näin edistetään myös opiskelijan itsensä ilmaisemisen ja vuorovaikutuksen taitoja sekä kielitietoisuutta. Opetuksessa tuetaan opiskelijan kotoutumisprosessia ja opiskelijan identiteetin kehittymistä oppijana.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteet aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät kurssit	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 harjaannuttaa opiskelijaa viestimään arjen vuorovaikutustilanteissa sekä vahvistaa kuuntelun ja kuullun ymmärtämisen taitojaan	As21-As217	L1, L2
T2 harjaannuttaa opiskelijaa keskustelemaan erilaisista aiheista sekä vahvistaa niissä tarvittavaa sanastoa ja fraseologiaa	As21-As217	L2, L7
T3 ohjata opiskelijaa vahvistamaan kielellistä ilmaisurohkeuttaan	As21-As217	L2
Tekstien tulkitseminen		
T4 ohjata opiskelijaa vahvistamaan peruslukutaitoaan ja lukemaan kielitaidolleen sopivia tekstejä ja keskustelemaan lukemastaan	As21-As217	L4
T5 auttaa opiskelijaa kehittämään valmiuksia päätellä tekstin merkityksiä tekstuaalisten ja kielellisten vihjeiden sekä tekstilajin perusteella	As24-As27, As213-As217	L1, L4
Tekstien tuottaminen		
T6 innostaa opiskelijaa tuottamaan eri tekstilajeja ja vahvistamaan tuottamisessa tarvittavia taitoja	As23-As217	L2
T7 ohjata opiskelijaa harjoittamaan käsin kirjoittamista ja näppäintaitoja sekä oikeinkirjoituksen perusasioita	As21-As217	L2, L5
T8 ohjata opiskelijaa tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä antamaan ja vastaanottamaan palautetta	As21-As217	L1, L2
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T9 rohkaista opiskelijaa kehittämään kielitietoisuuttaan tekemällä havaintoja erilaisista puhetavoista ja erilaisista teksteistä	As210-17	L2, L4

T10 ohjata opiskelijaa tunnistamaan eri kieliä ja kulttuureita omassa ympäristössään sekä huomaamaan oman monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin merkityksen	As216, As217	L2
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena		
T11 auttaa opiskelijaa rakentamaan myönteistä käsitystä itsestään viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana, ohjata opiskelijaa huomaamaan omat vahvuutensa ja oppimistarpeensa kielenkäyttäjänä sekä hankkimaan valmiuksia realististen oppimistavoitteiden asettamiseen	As21-As217	L1, L3
T12 luoda opiskelijalle edellytyksiä integroida eri oppiaineiden opiskelua toisiinsa ja tukea koulussa tärkeiden tekstilajien ja rakenteiden kehittymistä sekä antaa mahdollisuus käyttää koulun eri tekstejä ja aihepiirejä puhumisen ja kirjoittamisen taustamateriaalina	As212, As216, As217	L1, L2
T13 auttaa opiskelijaa kehittämään taitojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn ja tiedonhakuun	As26, As211, As213, As215, As216	L1, L4
T14 ohjata opiskelijaa arvioimaan omaa kielenoppimistaan	As21-As217	L1

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän kurssit aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Opiskelijan kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu erilaisissa kielenkäyttötilanteissa. Opetuksessa käytetään monipuolisia työtapoja. Sisällöt valitaan siten, että opiskelija voi laajentaa omaan kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin liittyvää osaamistaan monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä opiskelijoiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia.

Kurssit voidaan järjestää lähi-, etä-, monimuoto- tai verkko-opetuksena, ja opetusta pyritään räätälöimään opiskelijoiden oppimistarpeiden mukaisesti. Kurssikohtaisten osaamistavoitteiden lisäksi tavoitteena on, että perusopetuksen alkuvaiheen opintojen jälkeen opiskelija hallitsee myös suomen kielen keskeisimmät rakenteet, jotka mahdollistavat hänen osallistumisensa päättövaiheen opintoihin.

As21 Kielitaidon alkeet: Lähtökohtia suomen kielen opiskelulle (pakollinen)

Tavoitteet:

Opiskelija harjoittelee suomen kielen ääntämistä. Hän osaa esitellä itsensä ja kertoa perustietoja itsestään sekä osaa esitellä toisen ihmisen; opiskelija osaa myös vastata itseään koskeviin peruskysymyksiin suullisesti ja kirjallisesti. Oppija kehittää peruslukutaitoaan.

Sisältöalueet:

- suomen kielen aakkoset
- numerot
- viikonpäivät
- tervehdykset
- esittäytymistilanteet
- maita, kansalaisuuksia

As22 Kielitaidon alkeet: Perusviestintää arkipäivän tilanteissa (pakollinen)

Tavoitteet:

Opiskelija harjoittelee suomen kielen ääntämistä. Hän harjoittelee kysymistä, vastaamista ja pyytämistä erilaisissa arjen viestintätilanteissa sekä rohkaistuu puhumaan erilaisissa arjen viestintätilanteissa. Opiskelija kehittää kuullun ymmärtämistaitoaan ja harjaannuttaa luku- ja kirjoitustaitoaan. Harjoitellaan oikeinkirjoituksen perusasioita.

Sisältöalueet:

- erilaiset arjen viestintätilanteet
- kouluun ja opiskeluun liittyvää sanastoa
- ajanilmaukset
- vuodenkierto
- opiskelijoille tärkeitä aikatauluja
- oikeinkirjoituksen perusasioita, mm. isot alkukirjaimet, välimerkkejä

As23 Kielitaidon alkeet: Minä ja perheeni (pakollinen)

Tavoitteet:

Opiskelija harjoittelee suomen kielen ääntämistä. Opiskelija osaa kertoa itsestään, perheestään ja suvusta suullisesti ja kirjallisesti. Vahvistetaan kuullun ymmärtämistaitoja sekä harjaannutetaan luku- ja kirjoitustaitoa. Opiskelija rohkaistuu puhumaan erilaisissa arjen viestintätilanteissa sekä harjoittelee oikeinkirjoituksen perusasioita.

Sisältöalueet:

- perhe, perheenjäsenet, sukulaiset
- perheen ja ihmisten kuvailu sekä niihin liittyvä fraseologia ja keskeiset rakenteet
- maat, maanosat, kansalaisuudet, kielet
- värit

As24 Kielitaidon alkeet: Vuorovaikutusta asiointitilanteissa (pakollinen)

Tavoitteet:

Opiskelija rohkaistuu puhumaan erilaisissa asiointitilanteissa ja osaa pyytää apua tai neuvoa erilaisissa asiointitilanteissa. Hän harjaannuttaa luku- ja kirjoitustaitoaan sekä vahvistaa kuuntelun ja kuullun ymmärtämisen taitojaan

Sisältöalueet:

- yksinkertaiset ostotilanteet ja niihin liittyvä fraseologia sekä keskeiset rakenteet
- ruokasanastoa
- puhekielen numeroita

As25 Kielitaidon alkeet: Asumisen arkea (pakollinen)

Tavoitteet:

Opiskelija osaa kertoa asumisestaan, kodistaan ja asuinympäristöstään suullisesti ja kirjallisesti ja samalla kehittää sekä kirjallista että suullista ilmaisuaan

Sisältöalueet:

- kodin, asumisen ja asuinympäristön kuvailuun liittyvää sanastoa
- paikan ja suunnan ilmauksia

As26 Kielitaidon alkeet: Matkustaminen eri kulkuvälineissä (pakollinen)

Tavoitteet:

Opiskelija osaa kysyä ja antaa neuvoja erilaisissa matkustustilanteissa, joissa osaa käyttää itselleen tärkeitä sähköisiä palveluja kuten reittioppaita. Opiskelija osaa lukea ja tulkita erilaisia aikatauluja kuten lukujärjestyksiä ja aukioloaikoja. Hän kehittää suullista ja kirjallista kielitaitoaan

Sisältöalueet:

- matkustamiseen liittyvät vuorovaikutustilanteet
- matkustamiseen liittyvä sanasto, fraseologia ja rakenteet
- aikataulut
- sähköiset reittioppaat
- ajan, paikan ja suunnan ilmauksia

As27 Kielitaidon alkeet: Terveys ja hyvinvointi (pakollinen)

Tavoitteet:

- Opiskelija osaa terveydenhuollon asioinnissa tarvittavaa fraseologiaa ja osaa kertoa omasta terveydentilastaan ja tunteistaan. Hän rohkaistuu käyttämään suomen kieltä asiointitilanteissa. Kehitetään sekä kirjallista että suullista ilmaisua.

Sisältöalueet:

- terveydentila
- tunteet
- kehoon ja sairastamiseen liittyviä käsitteitä

- avun pyytäminen
- poissaoloista ilmoittaminen
- terveydenhuollon asiointitilanteet

As28 Kielitaidon alkeet: Minun päiväni (pakollinen)

Tavoitteet:

Opiskelija osaa kertoa omasta arjesta ja päivänkulusta; tutustuu erilaisiin vapaa-ajanviettomahdollisuuksiin. Opiskelija osaa ilmaista pitämistä ja kiinnostusta. Hän harjoittelee suullista ja kirjallista ilmaisua edelleen.

Sisältöalueet:

- arki ja päivänkulku
- erilaiset vapaa-ajanviettomahdollisuudet
- pitämisen ja kiinnostuksen ilmaiseminen

As29 Kielitaidon alkeet: Työelämässä toimiminen (pakollinen)

Tavoitteet:

Opiskelija kehittää kykyä kertoa erilaisista ammateista sekä oppii hankkimaan tietoa itseään kiinnostavista ammateista. Opiskelija kehittää näppäintaitojaan, työelämässä tarvittavaa kielenkäyttöä ja tutustuu suomalaisen työelämän käytänteisiin.

Sisältöalueet:

- ammattisanasto
- työelämässä tarvittava kieli
- ammattien kuvaileminen
- suomalaisen työelämän käytänteet

As210 Kehittyvä kielitaito: Minun historiani (pakollinen)

Tavoitteet:

Opiskelija osaa kertoa omasta henkilöhistoriasta suullisesti ja kirjallisesti sekä oppii oman elämän kuvaamiseen liittyviä rakenteita. Oppija vahvistaa kielellistä ilmaisurohkeuttaan ja kehittää kielitietouttaan havainnoimalla erilaisia puhetapoja ja tekstejä.

Sisältöalueet:

- oma henkilöhistoria ja oman elämän kuvaileminen

As211 Kehittyvä kielitaito: Asuminen (pakollinen)

Tavoitteet:

Opiskelija harjaantuu viestimään suullisesti ja kirjallisesti arjen vuorovaikutustilanteissa; kehittää taitojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn ja tiedonhakuun; tutustuu erilaisiin asumismuotoihin; hallitsee asiointitilanteita, osaa kertoa ongelmista suullisesti ja kirjallisesti sekä osaa tulkita asumiseen liittyvää tiedonvälitystä ja kommunikointia.

Sisältöalueet:

- asumiseen liittyvien tekstien lukeminen ja sanasto
- asumiseen liittyvät asiointi- ja ongelmatilanteet
- ohjailevien tekstien piirteet
- asumiseen liittyvien tilanteiden kuvailu suullisesti ja kirjallisesti

As212 Kehittyvä kielitaito: Luonto ja lähiympäristö (pakollinen)

Tavoitteet:

Opiskelija osaa kuvailla luontoa, eläimistöä ja omaa elinympäristöä sekä osaa käyttää erilaisia ajan, paikan ja suunnan ilmauksia.

Sisältöalueet:

- luontoon, eläimiin ja ympäristöön liittyvää sanastoa
- oma lähiympäristö palveluineen
- ajan, paikan ja suunnan ilmaukset

As213 Kehittyvä kielitaito: Harrastukset (pakollinen)

Tavoitteet:

Opiskelija harjaantuu viestimään suullisesti ja kirjallisesti arjen vuorovaikutustilanteissa, osaa kertoa vapaa-ajan vietosta ja harrastuksista sekä oppii etsimään tietoa harrastusmahdollisuuksista. Opiskelija myös oppii ilmaisemaan ja perustelemaan mielipiteitään.

Sisältöalueet:

- vapaa-ajan vietosta ja harrastuksista kertominen suullisesti ja kirjallisesti
- harrastuksia ja harrastusmahdollisuuksia koskevien tekstien tarkastelu ja tiedon hankinta
- mielipiteen ilmaisemisen ja perustelun keinoja
- ajan ilmauksia: milloin, kuinka usein, kuinka kauan

As214 Kehittyvä kielitaito: Asiointi lääkärissä ja apteekissa (pakollinen)

Tavoitteet:

Opiskelija vahvistaa kuuntelun ja kuullun ymmärtämisen taitojaan, vahvistaa kielellistä ilmaisurohkeuttaan; tutustuu terveydenhuollon toimintaan ja oppii sanastoa ja fraseologiaa sekä osaa varata ja perua ajan, ymmärtää ohjeita, kutsuja ja lähetteitä.

Sisältöalueet:

- harjoitellaan terveydenhuollon asiointitilanteita
- opetellaan käyttämään menneen ajan muotoja voinnin tai tapahtuman kuvauksessa
- harjoitellaan dialogeja lääkärillä, apteekissa ja puhelimessa
- ohjeiden, kutsujen ja lähetteiden keskeiset ilmaukset
- vointiin liittyvät ilmaukset ja sanasto: kehonosat, sairaudet, tapaturmat

As215 Kehittyvä kielitaito: Koulutus ja työ Suomessa (pakollinen)

Tavoitteet:

Opiskelija vahvistaa kuuntelun ja kuullun ymmärtämisen taitojaan sekä kielellistä ilmaisurohkeuttaan. Opiskelija tuntee suomalaisen koulutusjärjestelmän ja työelämän pääpiirteittäin; hallitsee työelämään ja koulutukseen liittyvää sanastoa; osaa lukea työpaikkailmoituksia ja hakea työpaikkaa sekä laatia työpaikkahakemuksen ja CV:n

Sisältöalueet:

- Suomen koulutusjärjestelmä ja työelämä
- koulutukseen ja työelämään liittyvä sanasto, haastattelut ym. dialogit
- työpaikkailmoitukset ja työn hakeminen
- aikamuotojen käyttöä koulutus- ja työhistorian kuvauksessa
- tekstiä sidostavia ajanilmauksia ja konjunktioita

As216 Kehittyvä kielitaito: Monimediainen ympäristö (pakollinen)

Tavoitteet:

Opiskelija oppii arvioimaan omia tekstejään sekä antamaan ja vastaanottamaan palautetta, kehittää kielitietoisuuttaan tekemällä havaintoja erilaisista puhetavoista ja teksteistä. Opiskelija osaa hyödyntää tieto- ja viestintätekniikkaa opiskelussa, hallitsee tietokoneen käytön perustaidot ja tuntee mediakulttuurin ilmiöitä.

Sisältöalueet:

- tieto- ja viestintätekniikan perustiedot ja taidot, mm. näppäintaidot
- verkkopohjaisten oppimisympäristöjen hyödyntäminen eri oppiaineissa
- puhekielen piirteet mediakulttuurissa ja eri konteksteissa
- mediakulttuurin ilmiöt ja median rooli arjessa
- sosiaalinen media, erilaiset viestimet ja tietoverkot

As217 Kehittyvä kielitaito: Kirjallisuus, kansalliset juhlapäivät ja tapakulttuuri (pakollinen)

Tavoitteet:

Opiskelija oppii arvioimaan omia tekstejään sekä antamaan ja vastaanottamaan palautetta; kehittää kielitietoisuuttaan tekemällä havaintoja erilaisista puhetavoista ja teksteistä; tunnistaa erilaisia kieliä, kulttuureita ja monikulttuuriset identiteetit omassa ympäristössään. Opiskelija tutustuu keskeisimpään suomalaiseen kirjallisuuteen; tuntee suomalaista juhlaperinnettä ja tapakulttuuria ja osaa käyttää kirjastoa.

Sisältöalueet:

- suomalaista kauno- ja tietokirjallisuutta sekä keskeisiä kirjailijoita
- kaunokirjallisuuden lukeminen
- oman tekstin tuottaminen, erilaisia lauseita ja sidoskeinoja
- suomalaiset juhlapäivät ja niihin liittyvät perinteet
- oman kulttuurin vertailua suomalaiseen: tavat ja perinteet, vertailumuotoja
- kirjaston käyttö, käydään kirjastossa ja tutustutaan kirjaston palveluihin

Valinnaiset kurssit

As218 Kehittyvä kielitaito: Opiskelun kieli (valinnainen)

Tavoitteet:

Opiskelija oppii integroimaan eri oppiaineiden opiskelua ja koulun tekstilajeja, rakenteita ja aihepiirejä sekä käyttämään koulun eri tekstejä puhumisen ja kirjoittamisen taustamateriaalina. Hän kehittää kielitietoisuuttaan tekemällä havaintoja erilaisista puhetavoista ja erilaisista teksteistä; vahvistaa tekstin tuottamisessa tarvittavia taitoja ja innostuu tuottamaan eri tekstilajeja. Opiskelija kehittää taitojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn ja tiedonhakuun sekä oppii arvioimaan omia tekstejään sekä antamaan ja vastaanottamaan palautetta.

Sisältöalueet:

- alkuvaiheen kurssien teemojen kertaamista ja syventämistä tarpeen mukaan
- sisältöihin liittyvien tekstien referointia suullisesti ja kirjallisesti
- lyhyehkön ja yksinkertaisen tekstin tiivistelmän kirjoittaminen
- oikeinkirjoituksen ja välimerkkien käytön opettelu ja harjoittelu
- käsin kirjoittaminen ja tekstinkäsittely
- erilaisten lausetyyppien ja tekstin sidoskeinojen käytön harjoittelu

As219 Kehittyvä kielitaito: Vuorovaikutusta ja perusviestintää (valinnainen)

Tavoitteet:

Opiskelija oppii integroimaan eri oppiaineiden opiskelua ja koulun tekstilajeja, rakenteita ja aihepiirejä, sekä käyttämään koulun eri tekstejä puhumisen ja kirjoittamisen taustamateriaalina. Hän vahvistaa tekstin tuottamisessa tarvittavia taitoja ja innostuu tuottamaan eri tekstilajeja; kehittää kielitietoisuuttaan tekemällä havaintoja erilaisista puhetavoista ja erilaisista teksteistä sekä kehittää taitojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn ja tiedonhakuun.

Sisältöalueet:

- syvennetään koulutukseen, työelämään, terveydenhuoltoon ym. asiointiin liittyviä teemoja
- harjoitellaan erilaisia opiskelumuotoja ryhmässä
- tutustutaan joihinkin ammatteihin ja ammatilliseen koulutukseen
- harjoitellaan ja arvioidaan työelämän vuorovaikutustilanteita tai muita asiointitilanteita
- kirjoitetaan ja harjoitellaan pieniä dialogeja
- harjoitellaan viestintää eri muodoissa eri viestimillä
- puhekielisen viestinnän ja asiasuomen ilmauksia ja fraaseja

As220 Kehittyvä kielitaito: Minun historiani 2 (valinnainen)

Tavoitteet:

Opiskelija oppii integroimaan eri oppiaineiden opiskelua ja koulun tekstilajeja, rakenteita ja aihepiirejä sekä käyttämään koulun eri tekstejä puhumisen ja kirjoittamisen taustamateriaalina; vahvistaa tekstin tuottamisessa tarvittavia taitoja ja innostuu tuottamaan eri tekstilajeja. Hän kehittää taitojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn ja tiedonhakuun sekä vahvistaa ryhmätyötaitojaan ja harjoittelee tietotekniikan käyttöä esityksessä.

Sisältöalueet:

- opiskelija kuvailee suullisesti ja kirjallisesti omaa historiaansa
- entisen kotimaan ja elämän kuvailu: perhe, asuminen, elämä, luonto, maan tilanne
- matkustaminen Suomeen, eri matkustusmuodot
- elämä Suomessa, vertailua entiseen kotimaahan
- tekstin tuottamista, suullista kerrontaa ja keskustelua
- esitys yksin tai ryhmätyönä samasta maasta muuttaneiden kanssa
- sanaston kertausta ja syventämistä: esimerkiksi perhe, asuminen, matkustaminen, luonto, historia, yhteiskunta

As221 Projektikurssi (valinnainen)

Tavoitteet:

Kurssin osaamistavoitteena on, että opiskelija syventää kielenhallintaansa soveltamalla jo opittuja taitoja ja kehittää kielitaitoaan sekä suullisesti että kirjallisesti. Opiskelija osaa asettaa oppimiselleen tavoitteita ja osaa arvioida oppimistaan. Opiskelija ymmärtää elinikäisen oppimisen periaatteita ja kehittää taitojaan käyttäen tietoteknologiaa oppimisen tukena.

Sisältöalueet:

- Opiskelija suunnittelee ja toteuttaa opettajan ohjauksessa valitsemansa projektin hyödyntäen kielen eri osa-alueita (puhuminen, kuunteleminen, kirjoittaminen ja lukeminen).
- Projektin voi tehdä toteuttaen ilmiöpohjaista oppimista ja siten yhdistää siihen eri oppiaineita.
- Projektin voi toteuttaa yksin, pareittain tai pienryhmässä.

As222 Keskustelukurssi (valinnainen)

Tavoitteet:

Kurssin osaamistavoitteena on, että opiskelija kehittää suullista ilmaisua ja puhumisen sujuvuutta ja kehittää kuullun ymmärtämistaitoja. Opiskelija laajentaa sanavarastoaan ja vahvistaa taitoaan käyttää suomen kieltä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Opiskelija oppii havainnoimaan erilaisia rekistereitä. Opiskelija oppii arvioimaan ja kehittämään suullista ilmaisuaan.

Sisältöalueet:

- monipuoliset keskusteluharjoitukset kurssien aihepiireistä

As223 Kirjoittamisen kurssi (valinnainen)

Tavoitteet:

Kurssin osaamistavoitteena on, että opiskelija vahvistaa taitojaan kirjoittaa eri vuorovaikutustilanteissa tarvittavia viestejä ja tekstejä sekä harjoittelee kirjoittamaan erilaisia tekstejä. Opiskelija vahvistaa sanavarastoaan ja oppii arvioimaan ja kehittämään kirjallista ilmaisuaan. Opiskelija ymmärtää kielenopiskelun pitkäjänteisen luonteen. Opiskelija oppii monipuolisia keinoja ylläpitää ja kehittää kielitaitoaan. Opiskelija kehittää taitojaan käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa oppimisen tukena.

Sisältöalueet:

- viesteihin ja erilaisiin teksteihin liittyvä fraseologia ja rekistereitä
- erityyppisten tekstien kirjoittaminen
- aineistopohjainen kirjoittaminen
- tekstin referointi
- lähteiden etsiminen ja niiden käyttäminen

As224 Kuuntelukurssi (valinnainen)

Tavoitteet:

Kurssin osaamistavoitteena on, että opiskelija kehittää puheenymmärtämistaitojaan monipuolisesti. Opiskelija tutustuu erilaisiin rekistereihin kuunnellen ja havainnoiden ja oppii monipuolisia keinoja ylläpitää ja kehittää kielitaitoaan. Opiskelija kehittää taitojaan käyttää tietoteknologiaa oppimisen tukena.

Sisältöalueet:

- monipuoliset kuullun ymmärtämistilanteet
- erityyppisten ja monipuolisten kuuntelutehtävien harjoittelu

Arvioinnin kohteet suomi toisena kielenä kirjallisuus -oppimäärässä aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen päättyessä

Opetuksen tavoite	Kurssit	Arvioinnin kohteet oppiaineessa
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 rohkaista opiskelijaa vahvistamaan vuorovaikutustaitojaan ja ilmaisuvaramentoaan arjen vuorovaikutustilanteissa sekä vahvistaa kuuntelun ja kuullun ymmärtämisen taitojaan	As21, As22, As21-As217	Vuorovaikutustaidot, ilmaisuvaramento ja kuullun ymmärtäminen

T2 harjaannuttaa opiskelijaa keskustelemaan erilaisista aiheista sekä vahvistaa niissä tarvittavaa sanastoa ja fraseologiaa	As21-As217	Sanaston ja fraseologian hallinta ja laajuus
T3 ohjata opiskelijaa vahvistamaan kielellistä ilmaisurohkeuttaan	As21-As217	Ilmaisu vuorovaikutustilanteissa
Tekstien tulkitseminen		
T4 ohjata opiskelijaa vahvistamaan peruslukutaitoaan, ja lukemaan kielitaidolleen sopivia tekstejä ja keskustelemaan lukemastaan	As21-As217	Peruslukutaito ja tekstin ymmärtäminen
T5 auttaa opiskelijaa kehittämään valmiuksia päätellä tekstin merkityksiä tekstuaalisten ja kielellisten vihjeiden sekä tekstilajin perusteella	As24-As27, As213-As217	Tekstien tulkinta
Tekstien tuottaminen		
T6 innostaa opiskelijaa tuottamaan eri tekstilajeja ja vahvistamaan tuottamisessa tarvittavia taitoja	As23-As217	Tekstien tuottaminen
T7 ohjata opiskelijaa harjoittamaan käsin kirjoittamista ja näppäintaitojaan sekä oikeinkirjoituksen perusasioita	As21-As217	Kirjoitustaito käsin ja näppäintaidot
T8 ohjata opiskelijaa tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä antamaan ja vastaanottamaan palautetta	As21-As217	Palautteen antaminen ja vastaanottaminen
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T9 rohkaista opiskelijaa kehittämään kielitietoisuuttaan tekemällä havaintoja erilaisista puhetavoista	As210-As217	Kielenkäytön havainnointi
T10 ohjata opiskelijaa tunnistamaan eri kieliä ja kulttuureita omassa ympäristössään sekä huomaamaan oman monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin merkityksen	As216, As217	Eri kielten ja kulttuurien sekä oman kieli- ja kulttuuri-identiteetin havainnointi
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena		

T11 auttaa opiskelijaa rakentamaan myönteistä käsitystä itsestään viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana, ohjata opiskelijaa huomaamaan omat vahvuutensa ja oppimistarpeensa kielenkäyttäjänä sekä hankkimaan valmiuksia realististen oppimistavoitteiden asettamiseen	As21-As217	Oppimistavoitteiden asettaminen
T12 luoda opiskelijalle edellytyksiä integroida eri oppiaineiden opiskelua toisiinsa ja tukea koulussa tärkeiden tekstilajien ja rakenteiden kehittymistä sekä antaa mahdollisuus käyttää koulun eri tekstejä ja aihepiirejä puhumisen ja kirjoittamisen taustamateriaalina	As212, As216, As217	Eri oppiaineiden kielen havainnointi
T13 auttaa opiskelijaa kehittämään taitojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn ja tiedonhakuun	As26, As211, As213, As215, As216	Tekstin rakentaminen ja tiedonhaku
T14 ohjata opiskelijaa arvioimaan omaa kielenoppimistaan	As21-As217	Itsearviointitaidot

8.4.2 Vieras kieli

KIELIKASVATUS

Kielitaidon kehittyminen jatkuu elinikäisenä prosessina. Monikielinen kompetenssi kehittyy erilaisissa yhteyksissä kotona, opiskelun parissa, työelämässä ja vapaa-ajalla. Se koostuu äidinkielten ja muiden kielten sekä niiden murteiden eritasoisista taidoista. Koulun kieltenopetuksen lähtökohtana on kielen käyttö eri tilanteissa. Se vahvistaa opiskelijoiden kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä. Opiskelijoita ohjataan tekemään havaintoja erikielisistä teksteistä ja vuorovaikutuksen käytänteistä, käyttämään kielitiedon käsitteitä tekstien tulkinnassa ja hyödyntämään erilaisia tapoja oppia kieliä. Opiskelijat käyttävät eri kielten taitoaan kaiken oppimisen tukena. Opiskelijoita ohjataan lukemaan kielitaidolleen sopivia tekstejä ja hankkimaan opiskelussa tarvittavaa tietoa eri kielillä.

Opiskelijoita ohjataan tiedostamaan sekä omaa että muiden kielellisten ja kulttuuristen identiteettien monikerroksisuutta. Myös vähemmistökielten ja uhanalaisten kielten merkitys tuodaan esiin opetuksessa. Opetus tukee opiskelijoiden monikielisyyttä hyödyntämällä kaikkia opiskelijoiden käyttämiä kieliä mahdollisimman laajasti. Opetus vahvistaa opiskelijoiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoaan rohkeasti. Kielikasvatus edellyttää eri oppiaineiden yhteistyötä.

Aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa opiskellaan A1-kieltä. Kielistä käytetään seuraavia koodeja:

en = englannin kieli

ra = ranskan kieli

kx = muu kieli

Kielten kurssikoodit muodostuvat aikuisten perusopetuksen vaiheen, kielen kirjaintunnuksen, oppimäärän tasotunnuksen ja kurssinumeron mukaan. Esimerkiksi Aena1 tarkoittaa englannin kielen A-oppimäärän kurssia numero 1 perusopetuksen alkuvaiheessa.

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa oppimisen ilolle ja luovuudelle.

Vieraan kielen opetus on osa kielikasvatusta. Opiskelijoissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisissa kohdekielissä ympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia opiskelijoita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla opiskelijoita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Vieraan kielen opiskelu valmistaa opiskelijoita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa luontevan mahdollisuuden toteuttaa kielenopetusta autenttisista tilanteista ja opiskelijoiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen kansainvälisessä maailmassa.

Opetus vahvistaa opiskelijan luottamusta omaan kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Opiskelijoille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus pyritään järjestämään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Opiskelijoiden erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja eri kielten välille sekä opiskelijoiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Tavoitteena on, että opiskelija harjaantuu hakemaan osaamillaan kielillä tietoa. Myös työelämässä tarvittavaan kielitaitoon kiinnitetään huomiota tekstien ja tehtävien valinnassa.

8.4.2.1 Vieras kieli, englanti, A-oppimäärä

Englannin kielen opiskelu aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa (A-oppimäärä)

Opiskelija, jolla ei ole englannin kielessä aiempia opintoja tai muulla tavoin hankittua englannin taitoa, aloittaa opintonsa kurssista 1. Kaikki tavoitteet ovat mukana kaikilla kursseilla, mutta niiden painotus voi vaihdella.

Useat opiskelijat käyttävät englantia kasvavassa määrin vapaa-aikanaan. Tämä opiskelijoiden informaalien oppimisen kautta hankkima taito otetaan huomioon opetuksen suunnittelussa ja sisältöjä valittaessa.

Englannin A-oppimäärän opetuksen tavoitteet aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät kurssit	Laaja-alainen osaaminen
Kielenopiskelutaidot		
T1 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	Aena1 – Aena4	L1, L3
T2 ohjata opiskelijaa ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten	Aena1 – Aena4	L1, L4, L5, L6
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T3 ohjata opiskelijaa harjoittelemaan vuorovaikutusta aihepiiriltään monenlaisissa tilanteissa rohkaisten viestinnän jatkumiseen mahdollisista katkoksista huolimatta	Aena1 – Aena4	L2, L4, L5, L7
T4 rohkaista opiskelijaa pitämään yllä viestintätilannetta käyttäen monenlaisia viestinnän jatkamisen keinoja	Aena1 – Aena4	L4
T5 tukea opiskelijan viestinnän kulttuurista sopivuutta tarjoamalla mahdollisuuksia harjoitella monipuolisia sosiaalisia tilanteita	Aena1 – Aena4	L2, L4
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T6 ohjata opiskelijaa työskentelemään vaativuudeltaan monentasoisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien parissa käyttäen erilaisia ymmärtämisstrategioita	Aena1 – Aena4	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T7 tarjota opiskelijalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin	Aena1 – Aena4	L3, L4, L5, L7
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T8 ohjata opiskelijaa havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä englannin asema globaalin viestinnän kielenä	Aena1 – Aena4	L2
T9 motivoida opiskelijaa arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaan sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennako-oletuksia	Aena1 – Aena4	L1, L2
T10 ohjata opiskelijaa havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea opiskelijan kielellisen päättelykyvyn kehittymistä	Aena1 – Aena4	L1, L2
T11 ohjata opiskelijaa ymmärtämään, että englanniksi on saatavilla runsaasti aineistoa ja valitsemaan niistä omaa oppimistaan edistävää, sisällöltään ja vaikeustasoltaan sopivaa aineistoa	Aena1 – Aena4	L2, L3

Englannin kielen A-oppimäärän kurssit aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Kurssit suositellaan opiskeltavaksi numerojärjestyksessä. Valinnaiset kurssit ena9-ena14 voidaan suorittaa oppijan oppimistarpeiden mukaisessa järjestyksessä. Kaikki kurssit voidaan järjestää joko lähi-, etä-, monimuoto- tai verkko-opetuksena.

Aena1 Kielitaidon alkeet: Lähtökohtia englannin opiskelulle (pakollinen)

Kurssin osaamistavoitteena on, että opiskelija harjoittelee englannin kielen ääntämistä, osaa esitellä itsensä ja kertoa perustietoja itsestään. Opiskelija oppii kurssilla esittelemään myös toisen ihmisen, sekä hän ymmärtää lyhyitä tekstejä ja dialogeja. Opiskelija osaa vastata itseään koskeviin peruskysymyksiin suullisesti ja kirjallisesti. Opiskelija ymmärtää kielenoppimisen pitkäjänteisen luonteen ja oppii asettamaan tavoitteita kielenopiskelulleen. Opiskelija oppii ottamaan vastuuta omasta opiskelustaan ja oppii kielenopiskelutaitoja.

Sisällöt

- englannin kielen äänteet
- englannin kielen aakkoset
- tervehdykset
- maita, kaupunkeja, kansalaisuuksia, kieliä
- numerot ja viikonpäivät
- kohtelias puhetyyli
- kielenopiskelutaitoja

Aena2 Kielitaidon alkeet: Perusviestintää arkipäivän sosiaalisissa tilanteissa (pakollinen)

Kurssin osaamistavoitteena on, että opiskelija harjoittelee englannin kielen ääntämistä ja havaitsee intonaation merkityksen esimerkiksi kysymyslauseissa. Opiskelijan englanninkielinen puheenymmärtäminen kehittyy. Opiskelija oppii kommunikoimaan tavanomaisimmissa sosiaalisissa tilanteissa. Opiskelija ymmärtää lyhyitä yksinkertaisia tekstejä ja osaa keskustella niistä. Opiskelija opettelee monipuolisia kielenopiskelutaitoja ja tutustuu kielitaidon alkuvaiheessa tarvittavien viestintästrategioiden käyttöön.

Sisällöt

- perhe, perheenjäsenet, sukulaiset
- Ihmisten ja paikkojen kuvailua
- värit, adjektiiveja
- vaatesanoja
- kehon- ja kasvonosia
- kysymysten tuottaminen ja niihin vastaaminen
- tavanomaiset kohtaamistilanteet perheen, suvun ja ystävien kesken sekä vapaa-aikana

Aena3 Kielitaidon alkeet: Vuorovaikutus asiointitilanteissa (pakollinen)

Kurssin osaamistavoitteena on, että opiskelija kehittää ääntämisen ja puhumisen taitojaan. Opiskelija harjoittelee kohtaamisia arkipäivän asiointitilanteissa ja osaa viestiä arkipäivän asiointitilanteissa tilanteeseen sopivalla tavalla. Opiskelija opettelee lukemaan englanninkielistä informaatiota asiointitilanteissa, esimerkiksi ruokalistoja ja aikatauluja. Opiskelija opettelee kysymään tarvitsemaansa tietoa arkipäivän asiointitilanteissa ja ymmärtää lyhyitä yksinkertaisia tekstejä ja osaa keskustella niistä. Opiskelija kehittää edelleen puheenymmärtämistaitojaan ja osaa kertoa ja kysyä arkisista tekemisistä suullisesti ja kirjallisesti. Opiskelija tutustuu kielitaidon alkuvaiheessa tarvittavien viestintästrategioiden käyttöön ja jatkaa kielenopiskelutaitojensa kehittämistä.

Sisällöt

- arkipäivän asioimistilanteita esimerkiksi kaupassa, ravintolassa, kahvilassa, kulkuvälineissä
- kulkuvälineet
- ajanilmaisut: vuodenajat, kuukaudet, vuorokaudenajat, kellonajat
- ruokasanastoa

Aena4 Kielitaidon alkeet: Koulu ja opiskelu (pakollinen)

Kurssin osaamistavoitteena on, että opiskelija harjoittelee viestimään suullisesti ja kirjallisesti opiskeluun ja koulutukseen liittyvissä asioissa. Opiskelija osaa etsiä itseään kiinnostavaa tietoa opiskeluun liittyen ja ymmärtää lyhyitä opiskeluun liittyviä tekstejä ja osaa keskustella niistä. Opiskelija jatkaa kielenopiskelutaitojen kehittämistä.

Sisällöt

- opiskeluun ja koulutukseen liittyvät teemat opiskelijoiden omia mielenkiinnon kohteita painottaen

Aena5 Keskustelukurssi (valinnainen)

Kurssin osaamistavoitteena on, että opiskelija kehittää suullista ilmaisua ja puhumisen sujuvuutta sekä kuullun ymmärtämistaitoja. Opiskelija laajentaa sanavarastoaan ja rohkaistuu käyttämään englannin kieltä erilaisissa tilanteissa. Opiskelija oppii havainnoimaan erilaisia rekistereitä sekä oppii arvioimaan ja kehittämään suullista ilmaisuaan.

Sisällöt:

- monipuoliset keskusteluharjoitukset valikoiden kurssien Aena1-Aena4 sekä ena1-ena8 aihepiireistä

Aena6 Projektikurssi (valinnainen)

Kurssin osaamistavoitteena on, että opiskelija syventää kielenhallintaansa soveltamalla jo opittuja taitoja ja kehittää kielitaitoaan sekä suullisesti että kirjallisesti. Opiskelija osaa asettaa oppimiselleen tavoitteita ja osaa arvioida oppimistaan. Opiskelija ymmärtää elinikäisen oppimisen periaatteita sekä kehittää taitojaan käyttää tietoteknologiaa oppimisen tukena.

Sisällöt:

- Opiskelija suunnittelee ja toteuttaa opettajan ohjauksessa valitsemansa projektin hyödyntäen kielen eri osa-alueita (puhuminen, kuunteleminen, kirjoittaminen ja lukeminen).
- Projektin voi tehdä toteuttaen ilmiöpohjaista oppimista ja siten yhdistää siihen eri oppiaineita.
- Projektin voi toteuttaa yksin, pareittain tai pienryhmässä.

Aena7 Kirjoittamisen kurssi (valinnainen)

Kurssin osaamistavoitteena on, että opiskelija vahvistaa taitojaan kirjoittaa eri vuorovaikutustilanteissa tarvittavia viestejä ja tekstejä. Opiskelija harjoittelee kirjoittamaan erilaisia tekstejä ja vahvistaa sanavarastoaan. Opiskelija oppii arvioimaan ja kehittämään kirjallista ilmaisuaan sekä ymmärtää kielenopiskelun pitkäjänteisen luonteen. Opiskelija oppii monipuolisia keinoja ylläpitää ja kehittää kielitaitoaan sekä kehittää taitojaan käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa oppimisen tukena.

Sisällöt:

- viesteihin ja erilaisiin teksteihin liittyvä fraseologia ja rekistereitä
- erityyppisten tekstien kirjoittaminen

- aineistopohjainen kirjoittaminen
- tekstin referointi
- lähteiden etsiminen ja niiden käyttäminen

Aena8 Kuuntelukurssi (valinnainen)

Kurssin osaamistavoitteena on, että opiskelija kehittää puheenymmärtämistaitojaan monipuolisesti ja tutustuu erilaisiin rekistereihin kuunnellen ja havainnoiden. Opiskelija oppii monipuolisia keinoja ylläpitää ja kehittää kielitaitoaan ja kehittää taitojaan käyttää tietoteknologiaa oppimisen tukena.

Sisällöt:

- monipuoliset kuullun ymmärtämistilanteet
- erityyppisten ja monipuolisten kuuntelutehtävien harjoittelu

Aena9 Kielioppikurssi (valinnainen)

Kurssin osaamistavoitteena on, että opiskelija harjoittelee huoliteltua kielellistä ilmaisua kirjallisesti ja suullisesti ja oppii monipuolisia taitoja kehittää ja ylläpitää kielitaitoaan. Opiskelija kehittää taitojaan käyttää tietoteknologiaa oppimisen tukena ja osaa asettaa itselleen tavoitteita ja arvioida oppimistaan. Opiskelija ymmärtää kielenoppimisen pitkäjänteisen luonteen.

Sisällöt:

- englannin kielen keskeiset rakenteet ja niiden monipuolinen harjoittelu

Aena10 Tandem-kurssi (valinnainen)

Kurssin osaamistavoitteena on, että opiskelija kehittää suullista ilmaisua ja puhumisen sujuvuutta sekä kuullun ymmärtämistaitoja. Opiskelija laajentaa sanavarastoaan ja vahvistaa taitoaan käyttää suomen kieltä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Opiskelija oppii havainnoimaan erilaisia rekistereitä ja oppii arvioimaan ja kehittämään suullista ilmaisuaan. Opiskelija noppii asettamaan kielenoppimisen tavoitteita sekä arvioimaan niiden toteutumista ja harjaantuu pitämään suunnitelmallisesti oppimispäiväkirjaa.

Toteutus:

Opiskelija etsii englanninkielisen opiskelukaverin, jolle hän opettaa omaa äidinkieltään ja joka opettaa opiskelijalle englannin kieltä. Opiskelija laatii kurssin suorittamista varten suunnitelman ja pitää kurssin aikana oppimispäiväkirjaa, joka toimii kurssin arvioinnin pohjana. Opiskelija raportoi kurssin etenemisestä opettajalle yhdessä päätetyllä tavalla, josta sovitaan kurssin alussa. Kurssin sisällöt valikoituvat opiskelijan omien mielenkiinnon kohteiden mukaisesti.

Viestintä- ja opiskelutaidot alkuvaiheen kurssien 1-4 jälkeen

Päättövaiheeseen siirtyvä opiskelija

- osaa kertoa englanniksi itsestään, perheestään, arkiaskareistaan sekä asumisestaan suullisesti ja kirjallisesti
- hallitsee tavallisempien vuorovaikutustilanteiden kohteliaan kielenkäytön
- osaa kertoa englanniksi opiskelustaan ja koulutuksestaan
- ymmärtää englanninkielisiä ohjeita, peruskysymyksiä sekä keskeisen sisällön lyhyehköistä dialogeista ja teksteistä
- hallitsee englannin kielen perusrakenteita

- selviytyy hyvin luokahuonetilanteissa sekä itsenäisesti että vuorovaikutuksessa tehtävissä harjoituksissa
- ottaa vastuuta omasta oppimisestaan
- on oppinut erilaisia ja itselleen mielekkäitä kielenoppimistapoja
- ymmärtää, että englanniksi on saatavilla runsaasti aineistoa ja osaa valita niistä omaa oppimistaan edistävää sekä vaikeustasoltaan sopivaa materiaalia
- osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa kielenoppimisen tukena
- ymmärtää kielenopiskelun pitkäjänteisen luonteen

Englannin kielen A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi luonnollista ja opiskelijalle merkityksellistä. Opiskelijoita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuunottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Toiminnallisuuden ja yhdessä oppimisen avulla opiskelijat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä, viestintäkanavia ja -välineitä. Teksteistä hankitaan tietoa, niitä jaetaan ja voidaan julkaista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki englannin kielen A-oppimäärässä aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Opiskelijoita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Runsas viestinnällinen harjoittelu tukee opiskelijoiden kielitaidon kehittymistä. Opiskelijoita kannustetaan opiskelemaan myös muita tarjolla olevia kieliä. Opiskelijoille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai englantia entuudestaan osaaville opiskelijoille.

Englannin kielen A-oppimäärän arviointi aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Arviointi ja siihen perustuva palaute on kannustavaa, monipuolista, konkreettista ja oppimisen taitoja kehittävä. Arviointi nivotaan kiinteäksi osaksi oppimisprosessia. Arviointi perustuu monipuoliseen dokumentointiin. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Opiskelijoita ohjataan arvioimaan omaa ja muiden työskentelyä, ilmaisua ja tuotoksia. Oppimista tukevan, monipuolisen ja erittelevän arvioinnin ja palautteen avulla opiskelijoita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan, tiedoistaan ja työskentelyprosesseistaan ja he saavat välineitä niiden kehittämiseen.

Sanallista arviota tai suoritusmerkintää antaessaan opettaja arvioi opiskelijoiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Arvioinnilla määritellään, miten opiskelija on edistynyt suhteessa tavoitteisiin. Arvioinnin tueksi on määritelty oppimisen edistymisen kannalta keskeiset arvioinnin kohteet.

Arvioinnin kohteet englannin kielen A-oppimäärässä aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen päättyessä

Opetuksen tavoite	Kurssit	Arvioinnin kohteet oppiaineessa
Kielenopiskelutaidot		

T1 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	Aena1 Aena4	–	Tietoisuus tavoitteista
T2 ohjata opiskelijaa ottamaan vastuuta omasta kielienopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten	Aena1 Aena4	–	Kielenopiskelutavoitteiden asettaminen ja löytäminen
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			
T3 ohjata opiskelijaa harjoittelemaan vuorovaikutusta aihepiiriltään monenlaisissa tilanteissa rohkaisten viestinnän jatkumiseen mahdollisista katkoksista huolimatta	Aena1 Aena4	–	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa
T4 rohkaista opiskelijaa pitämään yllä viestintätilannetta käyttäen monenlaisia viestinnän jatkamisen keinoja	Aena1 Aena4	–	Viestintästrategioiden käyttö
T5 tukea opiskelijan viestinnän kulttuurista sopivuutta tarjoamalla mahdollisuuksia harjoitella monipuolisia sosiaalisia tilanteita	Aena1 Aena4	–	Viestinnän kulttuurinen sopivuus
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			
T6 ohjata opiskelijaa työskentelemään vaativuudeltaan monentasoisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien parissa käyttäen erilaisia ymmärtämisstrategioita	Aena1 Aena4	–	Tekstien tulkintataidot
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			
T7 tarjota opiskelijalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin	Aena1 Aena4	–	Tekstien tuottamistaidot
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T8 ohjata opiskelijaa havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä englannin asema globaalin viestinnän kielenä	Aena1 Aena4	–	Kielellisen ympäristön hahmottaminen
T9 motivoida opiskelijaa arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaan sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakkoletuksia	Aena1 Aena4	–	Ei käytetä arviointiperusteena. Opiskelijaa ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T10 ohjata opiskelijaa havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea opiskelijan kielellisen päättelykyvyn kehittymistä	Aena1 Aena4	–	Kielellinen päättely
T11 ohjata opiskelijaa ymmärtämään, että englanniksi on saatavilla runsaasti aineistoa ja valitsemaan niistä omaa oppimistaan edistävää, sisällöltään ja vaikeustasoltaan sopivaa aineistoa	Aena1 Aena4	–	Englanninkielisen aineiston löytäminen

8.4.3 Matematiikka

Oppiaineen tehtävä

Matematiikan opetuksen tehtävänä on kehittää opiskelijoiden loogista, täsmällistä ja luovaa matemaattista ajattelua. Opetus luo pohjan matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden ymmärtämiselle sekä kehittää opiskelijoiden taitoa käsitellä tietoa ja ratkaista ongelmia. Matematiikan kumulatiivisesta luonteesta johtuen opetus etenee systemaattisesti. Konkreettisuus ja toiminnallisuus ovat keskeinen osa matematiikan opetusta ja opiskelua. Oppimista tuetaan hyödyntämällä tieto- ja viestintäteknologiaa.

Matematiikan opetus tukee opiskelijoiden myönteistä asennetta matematiikkaa kohtaan ja positiivista minäkuvaa matematiikan oppijoina. Se kehittää myös viestintä-, vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja. Matematiikan opiskelu on tavoitteellista ja pitkäjänteistä toimintaa, jossa opiskelijat ottavat vastuuta omasta oppimisestaan.

Opetus ohjaa opiskelijoita ymmärtämään matematiikan hyödyllisyyden heidän omassa elämässään ja laajemmin yhteiskunnassa. Opetus kehittää opiskelijoiden taitoa käyttää ja soveltaa matematiikkaa monipuolisesti.

Matematiikan opetuksen tavoitteet aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät kurssit	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 tukea opiskelijan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä positiivisen minäkuvan ja itseluottamuksen kehittymistä	Ama1-5	L1, L3, L5
Työskentelyn taidot		
T2 ohjata opiskelijaa kehittämään taitoaan tehdä havaintoja matematiikan näkökulmasta sekä tulkita ja hyödyntää niitä eri tilanteissa	Ama1-5	L4
T3 kannustaa opiskelijaa esittämään ratkaisujaan ja päätelmiään konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen	Ama1-5	L2, L4, L5
T4 ohjata opiskelijaa kehittämään päättely- ja ongelmanratkaisutaitoja	Ama1-5	L1, L4, L6
Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet		
T5 ohjata opiskelijaa ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintätapoja	Ama1-5	L1, L4
T6 tukea opiskelijaa lukukäsitteen kehittymisessä ja kymmenjärjestelmän periaatteen ymmärtämisessä	Ama1-2	L1, L4
T7 perehdyttää opiskelijaa peruslaskutoimitusten periaatteisiin ja tutustuttaa niiden ominaisuuksiin	Ama1-2	L1, L4
T8 ohjata opiskelijaa kehittämään sujuvaa peruslaskutaitoa luonnollisilla luvuilla ja käyttämään erilaisia päässälaskustrategioita	Ama2	L1, L4
T9 tutustuttaa geometrisiin muotoihin ja ohjata havainnoimaan niiden ominaisuuksia	Ama3-4	L1, L4, L5
T10 ohjata opiskelijaa ymmärtämään mittaamisen periaate	Ama3-4	L1, L4
T11 tutustuttaa opiskelija taulukoihin ja diagrammeihin	Ama5	L4, L5

T12 harjaannuttaa opiskelijaa laatimaan vaihteittaisia toimintaohjeita tietokoneohjelmina graafisessa ohjelmointiympäristössä	Ama5	L1, L2, L4, L5
---	------	----------------

Matematiikan kurssit aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Kaikilla kursseilla kehitetään opiskelijoiden taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia sekä soveltaa käänteisyyden periaatetta. Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti sekä havaita syy- ja seuraussuhteita.

Ama1 Luvut ja laskutoimitukset I (pakollinen)

Kurssin osaamistavoitteena on, että opiskelija opettelee matematiikan perussanastoa ja harjoittelee peruslaskutoimituksia sekä ymmärtää niiden välisiä yhteyksiä. Opiskelija harjoittelee kurssilla päässälaskua ja ymmärtää kymmenjärjestelmän periaatteita. Opiskelija kehittää matemaattista päättelytaitoa ja kiinnostuu matematiikasta oppiaineena.

Sisällöt:

- matematiikan sanastoa
- peruslaskutoimitukset ja niiden väliset yhteydet
- allekkain laskeminen
- laskujärjestys
- kymmenjärjestelmä
- lukujonot
- lukujen pyöristäminen

Ama2 Luvut ja laskutoimitukset II (pakollinen)

Kurssin osaamistavoitteena on, että opiskelija opettelee matematiikan perussanastoa, harjoittelee peruslaskutoimituksia sekä ymmärtää niiden välisiä yhteyksiä. Opiskelija harjoittelee päässälaskua ja ymmärtää kymmenjärjestelmän periaatteita, kehittää matemaattista päättelytaitoa sekä kiinnostuu matematiikasta oppiaineena.

Sisällöt:

- negatiiviset luvut
- käsitteet vastaluku ja itseisarvo
- murtoluvut sekä niiden peruslaskutoimituksia
- desimaaliluvut sekä niiden peruslaskutoimitusten periaatteet
- prosentin käsite ja prosentin laskeminen tuttujen aihepiirien avulla
- murtoluvun, desimaaliluvun ja prosentin väliset yhteydet

Ama3 Geometria I (pakollinen)

Kurssilla rakennetaan, piirretään, tutkitaan ja luokitellaan kappaleita ja kuvioita. Luokitellaan kappaleet lieriöihin, kartioihin ja muihin kappaleisiin ja tutustutaan niiden ominaisuuksiin. Tutustutaan tasokuvioihin ja tutkitaan niiden ominaisuuksia. Perehdytään tarkemmin kolmioihin, nelikulmioihin ja ympyrään. Tutustetaan opiskelijat mittaamisen periaatteeseen. Harjoitellaan kulmien piirtämistä, mittaamista ja luokittelemista.

Tarkastellaan symmetriaa suoran suhteen. Ohjataan opiskelijoita havaitsemaan myös kierto- ja siirtosymmetrioita ympäristössä esimerkiksi osana taidetta.

Kurssin osaamistavoitteena on, että opiskelija innostuu tekemään matemaattisia havaintoja ja oppii esittämään ratkaisuja ja päätelmiä eri menetelmiä käyttäen. Opiskelija tutustuu geometrisiin muotoihin ja niiden ominaisuuksiin. Opiskelija oppii mittaamisen periaatteet ja tutustuu taulukoihin ja diagrammeihin. Opiskelija harjoittelee tietokoneohjelmointia graafisessa ohjelmointiympäristössä

Sisällöt:

- tutkitaan, piirretään ja rakennetaan kappaleita ja kuvioita
- luokitellaan kappaleita: lieriö, kartio ym. kappaleet
- tasokuviot: kolmio, nelikulmiot ja ympyrä
- mittaaminen, kulmien piirtäminen, mittaaminen ja luokittelu
- viivoittimen käyttö, desimaalilukujen käyttö mittaamisessa
- symmetria suoran suhteen, kierto- ja siirtosymmetrian havaitseminen

Ama4 Geometria II (pakollinen)

Kurssilla käsitellään koordinaatistossa ensin ensimmäinen neljännes ja laajennetaan sitten kaikkiin neljänneksiin. Tutustutaan mittakaavan käsitteeseen ja käytetään sitä suurennoissa ja pienennöissä. Ohjataan opiskelijoita hyödyntämään mittakaavaa kartan käytössä. Mitattaessa kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen. Mitataan ja lasketaan erimuotoisten kuvioiden pintoja ja pinta-aloja sekä suorakulmaisten särmiöiden tilavuuksia. Harjoitellaan yksikönmuunnoksia yleisimmin käytetyillä mittayksiköillä.

Sisällöt:

- koordinaatiston neljännekset
- mittakaavan käsite, suurennot ja pienennökset
- mittaustarkkuus, mittaustuloksen arviointia ja mittauksen tarkistamista
- kuvioiden piirit, pinta-alat ja tilavuudet
- yksikönmuunnoksia tavallisimmilla mittayksiköillä

Ama5 Matemaattinen ongelmanratkaisu (pakollinen)

Kurssilla tutkitaan lukujonon säännönmukaisuutta sekä jatketaan lukujonoa säännön mukaan. Tutustutaan tuntemattoman käsitteeseen. Tutkitaan yhtälöä ja etsitään yhtälön ratkaisuja päättelöllä ja kokeilemalla. Muodostetaan ongelmia opiskelijoiden kannalta mielenkiintoisista aihepiireistä ja ratkaistaan niitä matematiikan avulla. Harjoitellaan tietojen esittämistä yksinkertaisten taulukoiden ja diagrammien avulla. Tutustutaan yleisiin tilastollisiin tunnuslukuihin kuten suurin ja pienin arvo, keskiarvo ja tyypiarvo. Suunnitellaan ja toteutetaan ohjelmia graafisessa ohjelmointiympäristössä.

Sisällöt:

- tuntemattoman luvun ja yhtälön käsite
- yhtälön ratkaisu
- ongelman muodostaminen ja ratkaiseminen matematiikan avulla
- tietojen esittäminen taulukoiden ja diagrammien avulla
- tilastolliset tunnusluvut: suurin ja pienin arvo, keskiarvo ja tyypiarvo
- graafiset ohjelmointiympäristöt

Ama 6 Kerrataan peruslaskutoimituksia (valinnainen)

Kurssilla harjaannutetaan yhteen-, vähennys, kerto- ja jakolaskutaitoja.

Sisällöt:

- Ymmärrystä kymmenjärjestelmästä syvennetään ja varmennetaan.
- Yhteen- ja vähennyslaskujen päässälaskutaitoa harjaannutetaan sekä opitaan yhteen- ja vähennyslaskualgoritmit.
- Varmistetaan kertolaskun käsitteen ymmärtäminen ja kertotaulujen 1-10 osaaminen sekä harjoitellaan kertolaskualgoritmia ja varmistetaan sen osaaminen.
- Opiskellaan jakolaskua sekä sisältö- että ositusjakotilanteissa. Jakolaskun päässälaskutaitoa kehitetään. Laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä hyödynnetään.

Matematiikan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Opetuksen lähtökohtana käytetään opiskelijoille tuttuja ja kiinnostavia aiheita ja ongelmia. Matematiikkaa opiskellaan edelleen oppimisympäristössä, jossa konkretisointi ja välineet ovat keskeisessä asemassa. Välineet tulee olla helposti saatavilla. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja, joiden valintaan opiskelijoilla on mahdollisuus vaikuttaa. Työskennellään sekä yhdessä että itsenäisesti. Opetuksessa hyödynnetään eri aisteja. Opetus kehittää opiskelijoiden kykyä ilmaista matemaattista ajatteluaan konkreettisilla välineillä, suullisesti, kirjallisesti ja piirtäen sekä tulkiten kuvia. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään opetuksen, oppimisen, tuottamisen, arvioinnin sekä luovuuden välineenä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki matematiikassa aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Jokaisella opiskelijalla on mahdollisuus saada opetusta myös aiemmin opetetuista ja opiskelluista keskeisimmistä sisällöistä, jos hän ei hallitse niitä riittävästi. Lisäksi annetaan ennakoivaa tukea uusien sisältöjen oppimiseksi. Matematiikan oppimiselle on varattava riittävästi aikaa ja tuen on oltava systemaattista. Opiskelijoiden matematiikan osaamista ja taitojen kehittymistä seurataan jatkuvasti. Tarjottava tuki antaa opiskelijoille mahdollisuuden kehittää taitojaan niin, että myönteinen asenne ja kyvykkyyden tunne vahvistuvat. Opiskelijoille tarjotaan sopivia välineitä oppimisen tueksi ja heille tarjotaan mahdollisuuksia oivaltaa ja ymmärtää itse. Jokaiselle opiskelijalle turvataan mahdollisuus riittävään harjoitteluun.

Taitavia opiskelijoita tuetaan tarjoamalla heille vaihtoehtoisia työskentelymuotoja ja rikastuttamalla käsiteltäviä sisältöjä. Sisältöalueita voivat olla esimerkiksi lukujen ominaisuudet, erilaiset lukujonot, geometria, luova ongelmanratkaisu ja matematiikan sovellukset.

Opiskelijan oppimisen arviointi matematiikassa aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa oppimisen arvioinnin päätehtävänä on tukea ja edistää opiskelijoiden matemaattisen ajattelun ja osaamisen kehittymistä kaikilla tavoitealueilla. Oppimisen arvioinnissa kiinnitetään huomiota kannustavan palautteen antamiseen, vahvuuksien ylläpitämiseen ja kehittymässä olevien taitojen harjoitteluun. Opiskelijoita ohjataan myös arvioimaan omaa oppimistaan.

Opiskelijoiden matematiikan ymmärtämisen ja osaamisen tasoa voidaan selvittää puheen, välineiden, piirtämisen tai kirjallisen työskentelyn avulla. Opiskelijoilla on oltava mahdollisuus osoittaa edistymistään eri tavoin. Arvioinnissa on tärkeää havainnoida ratkaisujen oikeellisuuden lisäksi tekemisen tapaa ja sujuvuutta.

Sanallista arviota tai suoritusmerkintää antaessaan opettaja arvioi opiskelijoiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Arvioinnilla määritellään, miten opiskelija on edistynyt suhteessa tavoitteisiin. Arvioinnin tueksi on määritelty oppimisen edistymisen kannalta keskeiset arvioinnin kohteet.

Arvioinnin kohteet matematiikassa aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen päättyessä

Opetuksen tavoite	Kurssit	Arvioinnin kohteet oppiaineessa
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 Tukea opiskelijan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä positiivisen minäkuvan ja itseluottamuksen kehittymistä.	Ama1-5	Kiinnostuksen ja motivaation kehittyminen
Työskentelyn taidot		
T2 Ohjata opiskelijaa kehittämään taitoaan tehdä havaintoja matematiikan näkökulmasta sekä tulkita ja hyödyntää niitä eri tilanteissa.	Ama1-5	Havaintojen tekeminen, tulkinta ja hyödyntäminen
T3 Kannustaa opiskelijaa esittämään ratkaisujaan ja päätelmiään konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen.	Ama1-5	Ratkaisujen ja päätelmien esittäminen
T4 Ohjata opiskelijaa kehittämään päättely- ja ongelmanratkaisutaitoja.	Ama1-5	Ongelmanratkaisutaidot
Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet		
T5 Ohjata opiskelijaa ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintätapoja.	Ama1-5	Matemaattisten käsitteiden ymmärtäminen ja käyttö
T6 Tukea opiskelijaa lukukäsitteen kehitymisessä ja kymmenjärjestelmän periaatteen ymmärryksessä.	Ama2	Lukukäsite
T7 Perehdyttää opiskelijaa peruslaskutoimitusten periaatteisiin ja tutustuttaa niiden ominaisuuksiin.	Ama2	Peruslaskutoimitukset ja niiden ominaisuuksien hyödyntäminen
T8 Ohjata opiskelijaa kehittämään sujuvaa peruslaskutaitoa luonnollisilla luvuilla ja käyttämään erilaisia päässälaskustrategioita.	Ama2	Laskutaito ja päässälaskustrategiat
T9 Tutustuttaa geometriisiin muotoihin ja ohjata havainnoimaan niiden ominaisuuksia.	Ama3-4	Geometrian käsitteet ja taito havainnoida geometrisia ominaisuuksia
T10 Ohjata opiskelijaa ymmärtämään mittaamisen periaate.	Ama3-4	Mittaaminen
T11 Tutustuttaa opiskelija taulukoihin ja diagrammeihin.	Ama5	Taulukoiden ja diagrammien laatiminen ja tulkinta
T12 Harjaannuttaa opiskelijaa laatimaan vaihteellaisia toimintaohjeita tietokoneohjelmoina graafisessa ohjelmointiympäristössä.	Ama5	Ohjelmointi graafisessa ohjelmointiympäristössä

8.4.4 Yhteiskuntatietous ja kulttuurintuntemus

Oppiaineen tehtävä

Yhteiskuntatietouden ja kulttuurintuntemuksen kurssit lisäävät opiskelijan tietoja, taitoja ja valmiuksia toimia suomalaisessa yhteiskunnassa ja paikallisessa sekä globaalissa kulttuurissa aktiivisena kansalaisena. Opintojen aikana opiskelijalle muodostuu käsitys suomalaisen demokraattisen yhteiskunnan keskeisistä arvoista ja toimintakulttuurista sekä perusrakenteista. Opinnot liittyvät Suomen historiaan sekä sen eurooppalaisiin ja kansainvälisiin yhteyksiin.

Kulttuurintuntemuksessa kiinnitetään huomiota kulttuurien monimuotoisuuteen ja monikerroksisuuteen. Kurssit syventävät perusopetuksen tietoja ja johdattavat opiskelijoita aikuisten perusopetuksen päättövaiheen yhteiskuntaopin ja historian kurssien tavoitteisiin ja sisältöihin. Opetuksessa harjaannutetaan yhteiskuntaopille ja historialle ominaisia opiskelu- ja tekstitaitoja.

Oppisisällöissä otetaan huomioon ne käytännön tarpeet, joita opiskelijalla on eri elämäntilanteissa. Opinnoissa edetään arkielämän tilanteista kohti laajempia kulttuuri- ja yhteiskuntataitoja sekä syvällisempää yhteiskunnan ja kulttuuriperinnön tuntemusta. Tavoitteena on myös paikallistuntemuksen lisääminen ja alueellisten erityispiirteiden huomioon ottaminen.

Yhteiskuntatietouden ja kulttuurintuntemuksen opetuksen tavoitteet aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät kurssit	Laaja-alainen osaaminen
T1 auttaa opiskelijaa ymmärtämään suomalaista demokraattista yhteiskuntaa sekä sen tapoja, arvoja ja normeja	Ayk1, Ayk3	L1-L2
T2 auttaa opiskelijaa tuntemaan Suomen historian sekä yhteiskunta- ja talousjärjestelmän peruspiirteet sekä niihin liittyviä käsitteitä	Ayk1-Ayk3	L1-L2, L6
T3 ohjata opiskelijaa tuntemaan Suomessa oleskelevan ja kansalaisen perusoikeudet ja velvollisuudet sekä käyttämään oikeuksiaan ja täyttämään velvollisuutensa	Ayk1-Ayk2	L3
T4 ohjata opiskelijaa tuntemaan ja käyttämään poliittisia ja muita yhteiskunnallisia vaikutusmahdollisuuksia eettisesti kestäväällä tavalla	Ayk1, Ayk3	L7
T5 ohjata opiskelijaa tuntemaan perheen sekä lapsen ja nuoren aseman, sukupuolten välisen tasa-arvon sekä yhdenvertaisuuden periaatteet Suomessa	Ayk3	L2
T6 ohjata opiskelijaa ymmärtämään työnteon ja yrittäjyyden merkityksen sekä tuntemaan ja hyödyntämään tärkeimpiä julkisia ja yksityisiä palveluita sekä kolmannen sektorin toimintaa	Ayk1-2	L1, L4-L5
T7 ohjata opiskelijaa tunnistamaan ja tarkastelemaan kulttuurien välisiä eroja ja niiden syitä sekä kunnioittamaan kulttuurien moninaisuutta	Ayk3	L2-L4

T8 ohjata opiskelijaa tuntemaan ja tarkastelemaan kotoutumisprosessin eri vaiheita	Ayk2-Ayk3	L1-L2
T9 ohjata opiskelijaa suhtautumaan avoimesti erilaisiin näkemyksiin, vertailemaan niitä kriittisesti sekä torjumaan rasismia ja syrjintää	Ayk3	L2-L7

Yhteiskuntatietouden ja kulttuurintuntemuksen kurssit aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Ayk1 Yhteiskunnan perusrakenteet ja arjen taidot (pakollinen)

Kurssin osaamistavoitteena on, että opiskelija ymmärtää suomalaista demokraattista yhteiskuntaa sekä sen tapoja, arvoja ja normeja. Opiskelija tuntee Suomessa oleskelevan ja Suomen kansalaisen perusoikeudet ja –velvollisuudet sekä osaa käyttää perusoikeuksiaan ja täyttää perusvelvollisuutensa. Opiskelija tuntee yhteiskunnallisia vaikutusmahdollisuuksia ja ymmärtää työteon ja yrittäjyyden merkityksen. Opiskelija tuntee ja osaa hyödyntää tärkeimpiä julkisia ja yksityisiä palveluja sekä kolmannen sektorin toimintaa.

Sisällöt:

- suomalaisen yhteiskunnan arvot, normit, rakenteet ja toiminta yksilön, perheen ja lähiyhteisöjen näkökulmasta
- yhteiskunta- ja talousjärjestelmän peruspiirteet sekä niihin liittyviä käsitteitä
- perustiedot koskien tapakulttuuria, asiointia, asumista ja työelämää
- lähiyhteisön turvallisuus ja viihtyvyys sekä jokaisen oma vaikutus niihin
- yhteiskunnan tarjoamat mahdollisuudet
- ammatit, yrittäjyys, oman talouden hoito
- kansalaisoikeudet ja –velvollisuudet

Ayk2 Historia, maantuntemus ja yhteiskunnan toiminta (pakollinen)

Kurssin osaamistavoitteena on, että opiskelija tuntee Suomen historiaa ja maantiedettä sekä ymmärtää Suomen aseman ja toiminnan osana laajempaa kokonaisuutta. Opiskelija tuntee yhteiskunta- ja talousjärjestelmään liittyviä käsitteitä ja ymmärtää työteon ja yrittäjyyden merkityksen. Opiskelija osaa tarkastella kotoutumisprosessin eri vaiheita sekä tuntee ja osaa hyödyntää yhteiskunnan tarjoamia tärkeimpiä palveluita.

Sisällöt:

- Suomen historian ja maantuntemuksen käsitteet
- Suomen ja lähialueiden historiaa ja maantiedettä pääpiirteittäin
- Suomen asema ja toiminta osana Pohjoismaita, Eurooppaa ja maailmaa
- ihmisen toiminta eri aikoina ja eri kulttuureissa, toiminnan erilaiset motiivit
- Suomen koulutuspalvelut sekä työllistymistä edistävät palvelut ja muut palvelut

Ayk3 Kulttuuri-identiteetti ja vuorovaikutus (pakollinen)

Kurssin osaamistavoitteena on, että opiskelija ymmärtää suomalaista demokraattista yhteiskuntaa sekä sen tapoja, arvoja ja normeja. Opiskelija tuntee yhteiskunnallisia vaikutusmahdollisuuksia ja ymmärtää perheenjäsenten aseman, lapsen ja nuoren aseman, sukupuolten välisen tasa-arvon sekä yhdenvertaisuuden periaatteet Suomessa. Opiskelija tunnistaa ja osaa tarkastella kulttuurien välisiä eroja ja niiden syitä sekä

kunnioittaa kulttuurien moninaisuutta. Opiskelija tuntee ja osaa tarkastella kotoutumisprosessin eri vaiheita ja osaa suhtautua avoimesti erialisiin näkemyksiin, vertailla niitä kriittisesti sekä torjua rasismia ja syrjintää.

Sisällöt:

- suomalaisen ja muihin kulttuureihin liittyvät tavat, arvot, perinteet, normit ja asenteet
- suomalaisen taiteen ja kulttuurin merkittävät vaiheet ja teokset
- rakentava yhteistyö ja vuorovaikutustaidot kulttuuritaustaltaan erilaisten ihmisten kesken
- demokraattisen toiminnan arvot ja periaatteet kuten ihmisoikeudet ja tasa-arvo
- toisen kunnioittamisen, demokraattisen osallistumisen ja vaikuttamisen taidot
- yhdistys- ja järjestökulttuuri sekä vapaaehtoistyön muodot

Yhteiskuntatietouden ja kulttuurintuntemuksen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Opetuksessa korostetaan monipuolisia toiminnallisia ja elämyksellisiä työtapoja, jotka tukevat opiskelijan kehittymistä aktiiviseksi ja oma-aloitteiseksi kansalaiseksi. Opiskelijan itseilmaisu- sekä vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja harjaannutetaan kannustamalla häntä kuuntelemaan muita, ilmaisemaan mielipiteitään sekä perustelemaan näkemyksiään. Opetus tarjoaa mahdollisuuden monipuoliseen kommunikointiin sekä draaman ja kuvallisen ilmaisun käyttöön. Opiskelussa rohkaistaan tietojen hankkimiseen ja käyttämiseen yksin ja yhdessä muiden kanssa. Opetuksessa pyritään ottamaan huomioon opiskelijan tiedot omasta kulttuuristaan ja kannustetaan esittämään vertailuja eri kulttuurien välillä. Opiskelijaa rohkaistaan tekemään tulkintoja, vertailemaan ja tekemään johtopäätöksiä. Tiedonhankinnassa käytetään monipuolisesti tieto- ja viestintätekniikkaa. Kielitietoiset työtavat vahvistavat opiskelijoiden monilukutaitoa. Tuotoksissa käytetään viestinnän eri muotoja. Oppiaine soveltuu hyvin integroitavaksi muiden oppiaineiden, erityisesti suomen kielen S2-opetuksen kanssa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki yhteiskuntatietoudessa ja kulttuurintuntemuksessa aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksessa on tarjota riittävä tuki käsitteiden ja siten tekstien ja lähteiden ymmärtämiseen. Oppiaineen tavoitteiden ja luonteen kannalta keskeistä on ohjata opiskelijaa näkemään itsensä kansalaisyhteiskunnan jäsenenä sekä edistää hänen valmiuksiaan toimia erilaisten yhteisöjen aktiivisena jäsenenä. Opiskelijoiden monipuolista kommunikointia, osallisuutta ja yhteistoimintaa tuetaan käytännön harjoitteilla, elämyksellisesti esimerkiksi visualisoinnin, draaman ja keskustelun avulla sekä monipuolisia tekstejä hyödyntäen.

Opiskelijan oppimisen arviointi yhteiskuntatietoudessa ja kulttuurintuntemuksessa aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Opetuksen aikana palautteella pyritään kannustamaan ja rohkaisemaan opiskelijaa toimimaan aktiivisesti omassa lähiyhteisössään. Arvioinnissa otetaan huomioon monimuotoisia toiminnan ja tuottamisen tapoja. Huomiota kiinnitetään oppiaineen tietojen ja taitojen hallintaan ja soveltamiseen sekä siihen, miten monipuolisesti ja näkemyksiään perustellen opiskelija on oppinut rakentamaan omaa käsitystään yhteiskunnasta ja kulttuurista sekä omista tulevaisuuden mahdollisuuksistaan.

Arvioinnin kohteet yhteiskuntatietoudessa ja kulttuurintuntemuksessa aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen päättyessä

Opetuksen tavoite	Kurssit	Arvioinnin kohteet oppiaineessa
T1 auttaa opiskelijaa ymmärtämään suomalaista demokraattista yhteiskuntaa sekä sen tapoja, arvoja ja normeja	Ayk1, Ayk3	Suomalaisen yhteiskunnan sekä sen tapojen, arvojen ja normien ymmärtäminen
T2 auttaa opiskelijaa tuntemaan Suomen historian sekä yhteiskunta- ja talousjärjestelmän peruspiirteet sekä niihin liittyviä käsitteitä	Ayk1-Ayk3	Suomen historian sekä yhteiskunta- ja talousjärjestelmän sekä niihin liittyvien käsitteiden tunteminen
T3 ohjata opiskelijaa tuntemaan Suomessa oleskelevan ja kansalaisen perusoikeudet ja velvollisuudet sekä käyttämään oikeuksiaan ja täyttämään velvollisuutensa	Ayk1-Ayk2	Perusoikeuksien ja velvollisuuksien tunteminen
T4 ohjata opiskelijaa tuntemaan ja käyttämään poliittisia ja muita yhteiskunnallisia vaikutusmahdollisuuksia eettisesti kestäväällä tavalla	Ayk1, Ayk3	Yhteiskunnallisten vaikutusmahdollisuuksien tunteminen
T5 ohjata opiskelijaa tuntemaan perheen sekä lapsen ja nuoren aseman, sukupuolten välisen tasa-arvon sekä yhdenvertaisuuden periaatteet Suomessa	Ayk3	Perheenjäsenten aseman, sukupuolten välisen tasa-arvon sekä yhdenvertaisuuden periaatteiden tunteminen
T6 ohjata opiskelijaa ymmärtämään työnteon ja yrittäjyyden merkityksen sekä tuntemaan ja hyödyntämään tärkeimpiä julkisia ja yksityisiä palveluita sekä kolmannen sektorin toimintaa	Ayk1-2	Työnteon ja yrittäjyyden merkityksen ymmärtäminen sekä palveluiden tunteminen
T7 ohjata opiskelijaa tunnistamaan ja tarkastelemaan kulttuurien välisiä eroja ja niiden syitä sekä kunnioittamaan kulttuurien moninaisuutta	Ayk3	Kulttuurien tuntemus ja moninaisuuden kunnioitus
T8 ohjata opiskelijaa tuntemaan ja tarkastelemaan kotoutumisprosessin eri vaiheita	Ayk2-Ayk3	Kotoutumisprosessin tuntemus ja tilanteen hallinta
T9 ohjata opiskelijaa suhtautumaan avoimesti erilaisiin näkemyksiin, vertailemaan niitä kriittisesti sekä torjumaan rasismia ja syrjintää	Ayk3	Yhteiskunnallinen ja kulttuurinen ymmärrys ja kriittinen tarkastelu

8.4.5 Ympäristö- ja luonnontieto

Oppiaineen tehtävä

Ympäristö- ja luonnontieto on biologian, maantiedon, fysiikan ja kemian tiedonaloista koostuva integroitu oppiaine, jonka opetukseen sisältyy kestävän kehityksen näkökulma. Ympäristö- ja luonnontiedossa yhdistyy sekä luonnon- että ihmistieteellisiä näkökulmia. Ympäristö- ja luonnontiedossa opiskelijat nähdään osana ympäristöä, jossa he elävät. Lähtökohtana on luonnon kunnioittaminen ja ihmisoikeuksien mukainen arvokas elämä.

Ympäristö- ja luonnontiedon opetus tukee opiskelijoiden ympäristösuhteen rakentumista sekä maailmankuvan kehittymistä. Ympäristö- ja luonnontiedon opetuksen tavoitteena on ohjata opiskelijoita tuntemaan ja ymmärtämään luontoa ja rakennettua ympäristöä sekä niiden ilmiöitä. Ympäristö- ja luonnontiedon monitieteinen perusta edellyttää, että opiskelijat harjaantuvat hankkimaan, käsittelemään, tuottamaan, esittämään, arvioimaan ja arvottamaan tietoa erilaisissa tilanteissa. Ympäristö- ja luonnontiedossa kiinnitetään huomiota kestävän kehityksen ekologiseen, kulttuuriseen, sosiaaliseen ja taloudelliseen ulottuvuuteen. Ympäristö- ja luonnontiedon keskeisenä tavoitteena on ohjata ymmärtämään ihmisten tekemien valintojen vaikutuksia elämälle ja ympäristölle nyt sekä tulevaisuudessa.

Ympäristö- ja luonnontiedossa rakennetaan perustaa ympäristö- ja luonnontiedon eri tiedonalojen osaamiselle. Tavoitteena on tunnistaa niiden merkitys ympäristössä, jokapäiväisessä elämässä ja ihmisen toiminnassa. Biologian kannalta keskeistä on oppia tuntemaan ja ymmärtämään luonnonympäristöä ja ihmistä sekä elämää, sen kehittymistä ja reunaehtoja maapallolla. Maantiedon kannalta keskeistä on tutkia omaa lähiympäristöä sekä ymmärtää erilaisia alueita maapallolla, niillä esiintyviä ilmiöitä ja alueilla asuvien ihmisten elämää. Fysiikan kannalta keskeistä on ymmärtää luonnon perusrakenteita ja ilmiöitä, ja selittää näitä ilmiöitä käyttäen myös omissa tutkimuksissa saatavaa tietoa. Kemian kannalta keskeistä on havaita erilaisia aineita ympärillämme sekä tutkia, kuvailla ja selittää niiden ominaisuuksia, rakenteita ja niissä tapahtuvia muutoksia.

Opetuksen tavoitteena on herättää ja syventää opiskelijoiden kiinnostusta ympäristö- ja luonnontiedon eri tiedonaloja kohtaan. Yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistetään tarjoamalla jokaiselle opiskelijalle mahdollisuuksia tutustua monipuolisesti kaikkiin ympäristö- ja luonnontiedon tiedonaloihin sekä niihin liittyvään teknologiaan ja koulutuspolkuihin.

Aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa opiskelijoita ohjataan yhdistämään kokemuksiaan ja tietojaan ympäristö- ja luonnontiedon opiskeluun. Eri tiedonalojen ominaispiirteisiin tutustumalla rakennetaan valmiuksia opiskeluun aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa. Tutkimisen taidoissa keskitytään havainnoimiseen ja havaintojen kuvaamiseen. Kielitietoisessa ympäristö- ja luonnontiedon opetuksessa on keskeistä ympäristö- ja luonnontiedon eri tiedonalojen keskeisten käsitteiden ja niiden välisten suhteiden avaaminen sekä ymmärtämisen varmistaminen.

Ympäristö- ja luonnontiedon opetuksen tavoitteet aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät kurssit	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot, asenteet		
T1 synnyttää ja ylläpitää opiskelijan kiinnostusta ympäristöön ja ympäristö- ja luonnontiedon opiskeluun sekä auttaa opiskelijaa kokemaan kaikki ympäristö- ja luonnontiedon tiedonalat merkitykselliseksi itselleen	Ayl1-Ayl2	
T2 tukea opiskelijan ympäristötietoisuuden kehittymistä sekä ohjata opiskelijaa toimimaan ja vaikuttamaan lähiympäristössään ja -yhteisöissään kestävän kehityksen edistämiseksi	Ayl1-Ayl2	L3, L7
Tutkimisen ja toimimisen taidot		
T3 rohkaista opiskelijaa muodostamaan kysymyksiä eri aihepiireistä sekä käyttämään niitä pohdinnan lähtökohtana	Ayl1-Ayl2	L1, L7

T4 ohjata opiskelijaa tekemään havaintoja ja mittauksia monipuolisissa oppimisympäristöissä eri aisteja ja tutkimus- ja mittausvälineitä käyttäen	Ayl1-Ayl2	L1, L5
T5 ohjata opiskelijaa ymmärtämään arjen teknologisten sovellusten merkitystä	Ayl1-Ayl2	L2, L3, L5
T6 ohjata opiskelijaa edistämään turvallista toimintaa omassa lähiympäristössään	Ayl1-Ayl2	L3
T7 ohjata opiskelijaa tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään luonnossa ja rakennetussa ympäristössä	Ayl1-Ayl2	L3
T8 ohjata opiskelijaa käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankinnassa, käsittelyssä ja esittämisessä vastuullisesti ja turvallisesti	Ayl1-Ayl2	L5, L4
Tiedot ja ymmärrys		
T9 ohjata opiskelijaa hahmottamaan ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristö- ja luonnontiedon käsitteiden avulla sekä tukea opiskelijan kielitaidon kehitystä ympäristö- ja luonnontiedon käsitteistön hallinnassa	Ayl1-Ayl2	L1
T10 ohjata opiskelijaa ymmärtämään ja käyttämään erilaisia malleja, joiden avulla voidaan tulkita ja selittää ympäristöä ja sen ilmiöitä	Ayl1-Ayl2	L1, L4, L5
T11 ohjata opiskelijaa luonnon tutkimiseen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistamiseen sekä ohjata opiskelijaa ihmisen rakenteen ja elintoimintojen ymmärtämiseen	Ayl1-Ayl2	L1
T12 ohjata opiskelijaa maantieteelliseen ajatteluun, hahmottamaan omaa ympäristöä ja koko maailmaa sekä harjaannuttamaan kartankäyttötaitoja	Ayl1-Ayl2	L1, L4, L5
T13 ohjata opiskelijaa kuvaamaan ja selittämään fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä rakentamaan perustaa energian säilymisen periaatteen ymmärtämiselle	Ayl1-Ayl2	L1
T14 ohjata opiskelijaa kuvaamaan ja selittämään kemiallisia ilmiöitä, aineiden ominaisuuksia ja muutoksia	Ayl1-Ayl2	L1

Ympäristö- ja luonnontiedon kurssit aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Ayl1 Ihminen ja monimuotoinen maailma (pakollinen)

Kurssin osaamistavoitteena on, että opiskelija kiinnostuu ympäristöstä ja ympäristö- ja luonnontieteen opiskelusta ja lisää ympäristötietoisuuttaan ja pyrkii edistämään kestävästä kehitystä. Opiskelija oppii luokittelemista esim. elollisiin ja elottomiin. Opiskelija tuntee ihmisen rakennetta ja elintoimintoja sekä oppii hahmottamaan omaa ympäristöään ja koko maailmaa sekä käyttämään karttoja. Opiskelija oppii kuvailemaan ja selittämään fysikaalisia ja kemiallisia ilmiöitä.

Sisällöt:

- ihmisen rakenne, keskeiset elintoiminnot ja lisääntyminen
- eliöt elinympäristöineen ja niiden luokittelu eläimiin, kasveihin ja sieniin
- eläinten luokittelu ja lisääntyminen
- kasvien rakenne ja lisääntyminen
- ravintoketju: tuottajat, kuluttaja ja hajottajat
- ravinnon tuotanto ja luonnon monimuotoisuus

- Suomen ja Euroopan luonnonympäristö
- vuoden- ja vuorokaudenaikojen vaihtelu
- maapallon rakenne

Ayl2 Luonnon rakenteet (pakollinen)

Sisällöt:

- aineiden ominaisuudet sekä olomuodot ja niiden muutokset
- palaminen, yhteyttäminen ja veden kiertokulku
- lämpötilan mittaaminen, lämpöenergia
- energian tuottaminen, uusiutuvat ja uusiutumattomat luonnonvarat
- energialajien muuntuminen, energian säilymisen periaate

Ayl3 Ihmisen biologiaa (valinnainen)

Kurssilla syvennetään ihmisen rakenteen, elintoimintojen ja lisääntymisen tuntemusta.

Opiskelija tuntee ihmisen rakennetta sekä keskeisiä elintoimintoja ja tietää, miten ihminen lisääntyy.

Sisällöt:

- luut ja lihaksisto
- ruoansulatuselimistö
- verenkierto ja sydän
- hengitys ja palaminen ilmiönä
- käsitteet punasolu ja valkosolu
- hermosto ja aistit
- sukupuolielimistö ja lisääntyminen

Ayl 4 Kerrataan maantiedon perustietoja ja -taitoja (valinnainen)

Opiskelija oppii hahmottamaan omaa ympäristöä ja koko maailmaa ja tottuu tutkimaan ja käyttämään karttoja. Opiskelija oppii ilmansuunnat ja tottuu käyttämään niitä ja ymmärtää maapallon liikkeitä ja niistä johtuvia ilmiöitä. Opiskelija ymmärtää olosuhteiden vaikutuksen luonnon- ja ihmisen elinympäristöön ja ymmärtää ihmisen toiminnan vaikutuksen luonnon- ja elinympäristöön. Opiskelija vahvistaa oman lähtömaan maantiedon tuntemustaan

Sisällöt:

- maailmankartta, kartan värit ja merkinnät
- valtameret, mantereet, maanosat, pinnanmuodot ja vesistöalueet kartalla
- maapallon rakenne ja mannerlaatat, niiden liikkeistä johtuvat luonnonkatastrofit
- paikan sijainnin määrittely ilmansuuntien avulla
- yön ja päivän ja vuodenaikojen vaihtelu maapallolla, aikavyöhykkeet
- maapallon lämpö- ja kasvillisuusvyöhykkeet
- käsitteet pinta-ala, asukasluku, hallitusmuoto
- Euroopan sijainti ja luonnonympäristö
- Euroopan ilmasto ja kasvillisuusvyöhykkeet
- Euroopan alueet ja valtiot, EU
- maailman kulttuurimaantietoa lyhyesti, esim. maailmanuskonnot ja suurkaupungit kartalla
- oman lähtömaan kartta ja oman maanosan maantietoa

Ayl 5 Suomi ja Pohjoismaat (valinnainen)

Kurssilla syvennetään Suomen ja Pohjoismaiden maantieteellistä tuntemusta. Kurssilla opiskelija oppii hahmottamaan Pohjoismaat maailman ja Euroopan osana ja näkee Pohjoismaita yhdistäviä ja erottavia piirteitä. Opiskelija tuntee Pohjoismaiden luonnonoloja sekä Pohjoismaiden elinkeinorakennetta ja energiataloutta. Opiskelija tutustuu Itämereen esimerkkinä ihmisen ja luonnon vuorovaikutussuhteista. Opiskelija totuttelee lukemaan ja käyttämään Suomen ja Helsingin karttaa. Opiskelija oppii näkemään Suomen luonnonympäristön ominaispiirteitä ja ymmärtää niiden syntyä. Opiskelija ymmärtää erilaisia karttoja, diagrammeja ja kaavioita ilmiöiden kuvaajina. Opiskelija oppii määrittämään paikan sijainnin suhteessa muihin paikkoihin ja koordinaattien avulla.

Sisällöt:

- Pohjoismaat ja niitä ympäröivät vesistöt kartalla
- Pohjoismaiden pääkaupungit ja naapurimaat, Baltian maat lyhyesti
- Itämeri, sen merkitys, käyttö ja suojele
- Pohjoismaita yhdistäviä tekijöitä
- Pohjoismaiden sijainnin, korkeuserojen ja kasvillisuuden vaikutus elinkeinoihin ja energiatalouteen
- Suomen kartta, suurimmat kaupungit, järvet, joet
- Suomen luonnon ominaispiirteitä ja jääkauden vaikutus, Suomen maisema-alueet
- Suomen ilmasto ja sää, säätiedotukset ja säätä kuvaavat kartat ja diagrammit
- Suomen asutus, pääkaupunkiseudun piirteitä
- Suomen elinkeinorakenne ja sen muuttuminen
- tietoja Suomen väestöstä ja vähemmistöryhmistä tilastoina, karttoina ja diagrammeina
- kaupunkikarttoja, lähialuekarttoja

Ympäristö- ja luonnontiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnan lähtökohtana ovat opiskelijoiden omat kokemukset ympäristöön, ihmisen toimintaan ja arkeen liittyvistä asioista, ilmiöistä ja tapahtumista. Oppimisympäristöjä ja työtapoja valitessa otetaan huomioon toiminnallisuus, kokemuksellisuus, elämyksellisyys sekä ympäristö- ja luonnontiedon monitieteinen perusta. Ympäristö- ja luonnontiedon eri tiedonalojen ilmiöitä pyritään tutkimaan luonnollisissa tilanteissa ja ympäristöissä. Oppimisympäristöinä käytetään koulun tilojen ja opetusryhmän lisäksi monipuolisesti lähiluontoa ja rakennettua ympäristöä, tieto- ja viestintäteknologisia ympäristöjä sekä paikallisia mahdollisuuksia kuten yhteistyötä museoiden, yritysten, kansalaisjärjestöjen, luonto- ja tiedekeskusten kanssa. Tavoitteiden kannalta keskeistä on opiskelijoiden osallisuus ja vuorovaikutus yksinkertaisten tutkimusten toteuttamisessa. Opiskelijoiden aktiivinen työskentely opiskeltavan ilmiön, teeman tai ajankohtaisen ongelman parissa tukee ympäristö- ja luonnontiedon tavoitteiden mukaista oppimista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ympäristö- ja luonnontiedossa aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Ympäristö- ja luonnontiedon tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata opiskelijoita käyttämään monipuolisesti erilaisia opiskelutapoja. Opetuksessa ja työtapojen valinnassa otetaan huomioon opiskelijoiden aikaisemmat tiedot ja taidot sekä elämäntilanne ja kulttuuri. Opiskelijoita ohjataan ja tuetaan kielitaidon ja käsitteiden hallinnan kehittämisessä. Yhteisönä toimiminen tukee yhdessä oppimista ja erilaisten vahvuuksien hyödyntämistä. Ohjaus ja tuki, työtapojen valinta sekä onnistumisen kokemukset tukevat opiskelijoiden oppijaminäkuvan vahvistumista ympäristö- ja luonnontiedossa.

Opiskelijan oppimisen arviointi ympäristö- ja luonnontiedossa aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Työskentelyn jäsentäminen kokonaisuuksiksi, joilla on omat tavoitteensa ja arviointiperusteensa, tukee monipuolista arviointia. Työskentelyn etenemistä ohjataan rakentavan palautteen ja kysymysten avulla. Myönteinen palaute ja kannustaminen tukevat oppimista. Opiskelijoille tarjotaan monipuolisia mahdollisuuksia osoittaa oppimistaan. Arviointi perustuu monimuotoisten tuotosten lisäksi opiskelijoiden työskentelyn havainnointiin ja keskusteluihin. Sisällön lisäksi arvioidaan olennaisen hahmottamista ja ilmaisun selkeyttä. Kurssien lopussa arvioidaan asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Opiskelijoiden itsearviointia ja vertaispalautetta käytetään arvioinnin tukena. Arvioinnin kohteena eivät ole opiskelijoiden arvot, asenteet, sosiaalisuus, temperamentti tai muut henkilökohtaiset ominaisuudet.

Sanallista arviota tai suoritusmerkintää antaessaan opettaja arvioi opiskelijoiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Arvioinnilla määritellään, miten opiskelija on edistynyt suhteessa tavoitteisiin. Arvioinnin tueksi on määritelty oppimisen edistymisen kannalta keskeiset arvioinnin kohteet. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä tiedonalojen osaamisen lisäksi harjaantuminen käsitteiden käyttöön.

Arvioinnin kohteet ympäristö- ja luonnontiedossa aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen päättyessä

Opetuksen tavoite	Kurssit	Arvioinnin kohteet oppiaineessa
Merkitys, arvot, asenteet		
T1 synnyttää ja ylläpitää opiskelijan kiinnostusta ympäristöön ja ympäristö- ja luonnontiedon opiskeluun sekä auttaa opiskelijaa kokemaan kaikki ympäristö- ja luonnontiedon tiedonalat merkitykselliseksi itselleen	Ayl1-Ayl2	Ympäristö- ja luonnontiedon merkityksen hahmottaminen
T2 tukea opiskelijan ympäristötietoisuuden kehittymistä sekä ohjata opiskelijaa toimimaan ja vaikuttamaan lähiympäristössään ja yhteisöissään kestävän kehityksen edistämiseksi	Ayl1-Ayl2	Kestävän kehityksen tiedot ja taidot
Tutkimisen ja toimimisen taidot		
T3 rohkaista opiskelijaa muodostamaan kysymyksiä eri aihepiireistä sekä käyttämään niitä pohdinnan lähtökohtana	Ayl1-Ayl2	Kysymysten muodostaminen
T4 ohjata opiskelijaa tekemään havaintoja ja mittauksia monipuolisissa oppimisympäristöissä eri aisteja ja tutkimus- ja mittausvälineitä käyttäen	Ayl1-Ayl2	Tutkimisen taidot: havainnointi ja mittaukset
T5 ohjata opiskelijaa ymmärtämään arjen teknologisten sovellusten merkitystä	Ayl1-Ayl2	Teknologinen osaaminen
T6 ohjata opiskelijaa edistämään turvallista toimintaa omassa lähiympäristössään	Ayl1-Ayl2	Turvallisuuden edistäminen ja turvataidot
T7 ohjata opiskelijaa tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään luonnossa ja rakennetussa ympäristössä	Ayl1-Ayl2	Ympäristössä toimiminen ja tutkiminen
T8 ohjata opiskelijaa käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankinnassa, käsittelyssä ja esittämisessä vastuullisesti ja turvallisesti	Ayl1-Ayl2	Tieto- ja viestintäteknologian käyttäminen
Tiedot ja ymmärrys		

T9 ohjata opiskelijaa hahmottamaan ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristö- ja luonnontiedon käsitteiden avulla sekä tukea opiskelijan kielitaidon kehitystä ympäristö- ja luonnontiedon käsitteistön hallinnassa	Ayl1-Ayl2	Käsitteiden käyttö
T10 ohjata opiskelijaa ymmärtämään ja käyttämään erilaisia malleja, joiden avulla voidaan tulkita ja selittää ympäristöä ja sen ilmiöitä	Ayl1-Ayl2	Mallien käyttö
T11 ohjata opiskelijaa luonnon tutkimiseen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistamiseen sekä ohjata opiskelijaa ihmisen rakenteen ja elintoimintojen ymmärtämiseen	Ayl1-Ayl2	Biologian tiedonala: Luonnon tutkiminen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistaminen, ihmisen rakenne ja elintoiminnot
T12 ohjata opiskelijaa maantieteelliseen ajatteluun, hahmottamaan omaa ympäristöä ja koko maailmaa sekä harjaannuttamaan kartankäyttötaitoja	Ayl1-Ayl2	Maantiedon tiedonala: Maapallon hahmottaminen, karttataidot
T13 ohjata opiskelijaa kuvaamaan ja selittämään fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä rakentamaan perustaa energian säilymisen periaatteen ymmärtämiselle	Ayl1-Ayl2	Fysiikan tiedonala: Fysikaalisten ilmiöiden kuvaaminen ja selittäminen
T14 ohjata opiskelijaa kuvaamaan ja selittämään kemiallisia ilmiöitä, aineiden ominaisuuksia ja muutoksia	Ayl1-Ayl2	Kemian tiedonala: Kemiallisten ilmiöiden kuvaaminen ja selittäminen

8.4.6 Terveystieto

Terveystiedon kurssin voi suorittaa aikuisten perusopetuksessa joko alkuvaiheessa tai päättövaiheessa.

Oppiaineen tehtävä

Terveystieto on monitieteiseen tietoperustaan pohjautuva oppiaine. Terveystiedon opetuksen tehtävänä on opiskelijoiden monipuolisen terveysosaamisen kehittäminen. Lähtökohtana on elämän kunnioittaminen ja ihmisoikeuksien mukainen arvokas elämä. Terveysteen, hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä ilmiöitä tarkastellaan terveysosaamisen eri osa-alueiden kautta. Näitä ovat terveyteen liittyvät tiedot, taidot, itsetuntemus, kriittinen ajattelu sekä eettinen vastuullisuus.

Opetuksessa huomioidaan terveyteen liittyvien ilmiöiden moniulotteisuus ja -tasoisuus: terveyttä tukevat ja kuluttavat fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset tekijät. Terveystä tarkastellaan ihmisen elämänsä eri vaiheissa, yksilön, perheen, yhteisön ja yhteiskunnan tasolla.

Keskeistä on ohjata opiskelijaa ymmärtämään terveyttä voimavarana jokapäiväisessä elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa. Opetuksen tulee tukea opiskelijoiden yksilöllistä ja yhteisöllistä tiedon hankintaa, rakentamista, arviointia ja käyttämistä. Lisäksi tuetaan turvallisuustaitoihin, sosiaalisiin taitoihin sekä tunteiden tunnistamiseen ja säätelyyn liittyvien valmiuksien kehittymistä.

Terveysosaamisen avulla opiskelijat hahmottavat terveyden laaja-alaisuutta ja saavat valmiuksia tehdä tarkoituksenmukaisia ja perusteltuja terveyteen liittyviä valintoja ja päätöksiä. Terveysosaaminen lisää kykyä tunnistaa ja muokata tekijöitä, jotka mahdollistavat opiskelijoiden oman ja ympäristönsä terveyden ja hyvinvoinnin arvostamisen, ylläpitämisen ja edistämisen. Opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksia havainnoida ja tutkia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä ilmiöitä omassa elin- ja oppimisympäristössä, tehdä yhteistyötä eri oppiaineiden kanssa sekä harjoitella ja soveltaa osaamista käytännössä.

Terveystiedon opetuksen tavoitteet aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät kurssit	Laaja-alainen osaaminen
Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys		
T1 ohjata opiskelijaa ymmärtämään terveyden laaja-alaisuutta, terveyden edistämistä sekä elämäntapaa, kasvua ja kehitystä	Ate1	L1, L3, L7
T2 ohjata opiskelijaa kehittämään valmiuksiaan tunne- ja vuorovaikutustaidoissa ja kykyä toimia erilaisissa ristiriita- ja kriisitilanteissa	Ate1	L2, L3, L7
T3 ohjata opiskelijaa kehittämään itsetuntemustaan, omien arvojen ja asenteiden sekä kehon ja mielen viestien tunnistamista	Ate1	L1, L3, L4
T4 ohjata opiskelijaa pohtimaan yksilöllisyyteen, yhteisöllisyyteen ja yhdenvertaisuuteen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta	Ate1	L1, L3, L7
Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy		
T5 ohjata opiskelijaa syventämään ymmärrystään fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta terveydestä	Ate1	L1, L3, L4
T6 tukea opiskelijan kehittymistä terveyteen ja sairauteen liittyvän tiedon hankkijana ja käyttäjänä sekä edistää valmiuksia toimia tarkoituksenmukaisesti terveyteen, turvallisuuteen ja sairauksiin liittyvissä tilanteissa	Ate1	L2, L3, L5
T7 ohjata opiskelijaa tunnistamaan ja arvioimaan omia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tottumuksiaan, valintojaan ja niiden perusteluja	Ate1	L2, L3, L4
Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri		
T8 ohjata opiskelijaa ymmärtämään ympäristön, yhteisöjen, kulttuurin ja tieto- ja viestintäteknologian merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille	Ate1	L2, L4, L5
T9 ohjata opiskelijaa luomaan perustaa opiskelu-, toiminta- ja työkyvylle ja sen ylläpitämiselle sekä käyttämään terveystalvveluja asianmukaisesti	Ate1	L1, L3, L6
T10 ohjata opiskelijaa ymmärtämään ja arvioimaan perheen ja omaan elämäntpiiriin kuuluvien ihmisten ja yhteisöjen edustamia terveystäsityksiä, tunnistamaan niiden merkitystä itselle sekä muodostamaan kuvaa itselle sopivista oppimisen keinoista	Ate1	L2, L3, L7

Terveystiedon kurssi aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Ate1 Terve elämä

Kurssin osaamistavoitteena on, että opiskelija ymmärtää terveyden laaja-alaisuutta ja terveyden edistämistä. Opiskelija kehittää vuorovaikutustaitojaan ja itsetuntemustaan sekä osaa hankkia tietoa terveydestä, sairauksista ja niiden ehkäisystä ja hoidosta. Opiskelija tunnistaa ja arvioi omia terveyteen liittyviä tottumuksiaan sekä oppii hyödyntämään terveystalvaeluita asianmukaisesti.

Sisällöt:

- terveyden edistäminen, sairaudet ja sairauksien ehkäisy
- perushygieniat, hampaiden hoito, elämäntavat, vapaa-ajan toiminta
- ihmis- ja perhesuhteet
- seksuaaliterveys
- kasvun ja kehityksen monimuotoisuus ja henkilökohtaisuus
- psyykkisen hyvinvoinnin edistäminen
- turvallisuustaidot, ensiaputaidot, itsehoito ja avu hakeminen

Terveystiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Erilaisia työtapoja hyödyntävä tutkiva oppiminen, arjen terveysilmiöiden käsitteleminen ja ajankohtaisuuden huomioiminen luovat perustaa oppimiselle, osaamisen soveltamiselle sekä kriittisen ajattelun ja oppimisen taitojen kehittymiselle.

Ilmiölähtöisyyden avulla opiskelijoita rohkaistaan omien tietojen ja kokemusten esiintuomiseen, kysymysten esittämiseen ja vastausten etsimiseen, tietojen jäsentämiseen, johtopäätösten tekemiseen ja niiden perusteleamiseen. Aktiivinen toiminta, tavoitteellisuus ja pohtiva työskentely kehittävät sekä eettisiä valmiuksia että tunne-, vuorovaikutus-, ajattelu- ja yhteistyötaitoja.

Monipuolisen fyysisen ympäristön lisäksi terveystiedon keskeisiä oppimisympäristöjä ovat ihmisten väliset vuorovaikutustilanteet, yhteisöt ja sähköiset ympäristöt. Oman oppimisympäristön aktiivinen havainnointi, opiskelijoiden mukaan ottaminen oppimisympäristöjen ja työtapojen valintaan sekä voimavaroalähtöinen terveyden ja turvallisuuden edistäminen tarjoavat mahdollisuuksia terveysosaamisen harjoittelulle ja soveltamiselle kouluyhteisössä. Ne tukevat samalla yhteenkuuluvuutta, yhteisöllistä hyvinvointia ja osallisuutta omassa opetusryhmässä ja koko kouluyhteisössä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki terveystiedon aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Monet terveystiedon aihepiirit koskettavat opiskelijoiden kehitysvaihetta, yksilöllisiä kokemuksia ja elämäntilannetta. Opetuksessa ja työtapojen valinnassa otetaan huomioon opiskelijoiden kehitykseen, elämäntilanteeseen ja kulttuuriin liittyvät erityistarpeet. Opiskelijoita ohjataan ymmärtämään ja kunnioittamaan jokaisen oikeutta yksityisyyteen ja koskemattomuuteen itseään koskevissa terveyteen ja sairauteen liittyvissä kysymyksissä.

Opetus suunnitellaan siten, että se mahdollistaa yhteistyön eri oppiaineiden, kouluterveydenhuollon ja muun opiskeluhoollon kanssa ja tarjoaa mahdollisuuksia harjoitella ja soveltaa terveysosaamiseen eri osa-alueita osana yhteisöllistä opiskeluhoolltoa ja koulun toimintakulttuuria. Yhteistyöllä varmistetaan myös opiskelijan tarvitsema henkilökohtainen tuki oppimiseen ja elämäntilanteeseen liittyvissä kysymyksissä.

Opiskelijan oppimisen arviointi terveystiedon aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Terveystiedon arvioinnin kohteena on terveysosaamisen eri osa-alueiden arviointi. Arvioinnin ja palautteen tehtävänä on tukea oppimista ja kannustaa opiskelijoita kehittämään terveysosaamistaan sekä soveltamaan sitä arjessa. Opiskelijoilla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti, opetuksen eri vaiheissa ja osaamisalueen ominaispiirteet huomioon ottaen. Oppimisen tukena käytetään myös itsearviointia ja vertaispalautetta. Terveystiedossa on erityisen tärkeitä huolehtia siitä, että arviointi ei kohdistu opiskelijan arvoihin, asenteisiin, terveystietämiseen, sosiaalisuuteen, temperamenttiin tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Eettistä pohdintaa ja itsetuntemusta koskevista tavoitteista kiinnitetään huomiota siihen, miten opiskelija pohtii ja perustelee käsiteltävää aihetta terveyden näkökulmasta, tiedonalan käsitteitä ja erilaisia lähteitä käyttäen.

Aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa suoritettu terveystiedon kurssi arvioidaan numeroarvosanalla.

Arvioinnin kohteet terveystiedossa aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen päättyessä

Opetuksen tavoite	Kurssit	Arvioinnin oppiaineessa	kohteet
Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys			
T1 ohjata opiskelijaa ymmärtämään terveyden laaja-alaisuutta, terveyden edistämistä sekä elämäntapaa, kasvua ja kehitystä	Ate1	Terveystieteen käsitteet	liittyvät
T2 ohjata opiskelijaa kehittämään valmiuksiaan tunne- ja vuorovaikutustaidoissa ja kykyä toimia erilaisissa ristiriita- ja kriisitilanteissa	Ate1	Vuorovaikutus- tunnetaitojen käyttämisen analysointi	ja sekä sääntelyn
T3 ohjata opiskelijaa kehittämään itsetuntemustaan, omien arvojen ja asenteiden sekä kehon ja mielen viestien tunnistamista	Ate1		
T4 ohjata opiskelijaa pohtimaan yksilöllisyyden, yhteisöllisyyden ja yhdenvertaisuuteen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta	Ate1	Terveystieteen analysointi	kehityksen
Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy			
T5 ohjata opiskelijaa syventämään ymmärrystään fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta terveydestä	Ate1	Terveystieteen vaikuttavien tekijöiden tunnistaminen	
T6 tukea opiskelijan kehittymistä terveyteen ja sairauteen liittyvän tiedon hankkijana ja käyttäjänä sekä edistää valmiuksia toimia tarkoituksenmukaisesti terveyteen, turvallisuuteen ja sairauksiin liittyvissä tilanteissa	Ate1	Terveystieteen, turvallisuuteen sairauteen tietojen ja taitojen soveltaminen	ja liittyvien
T7 ohjata opiskelijaa tunnistamaan ja arvioimaan omia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tottumuksiaan, valintojaan ja niiden perusteluja	Ate1		
Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri			
T8 ohjata opiskelijaa ymmärtämään ympäristön, yhteisöjen, kulttuurin ja tieto- ja viestintäteknologian merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille	Ate1	Ympäristön terveysvaikutusten hahmottaminen	
T9 ohjata opiskelijaa luomaan perustaa opiskelu-, toiminta- ja työkyvylle ja sen ylläpitämiselle sekä käyttämään terveystietoa asianmukaisesti	Ate1	Työkyvyn edistämisen keinojen hahmottaminen	

T10 ohjata opiskelijaa ymmärtämään ja arvioimaan perheen ja omaan elämänpiiriin kuuluvien ihmisten ja yhteisöjen edustamia terveystietämyksiä, tunnistamaan niiden merkitystä itselle sekä muodostamaan kuvaa itselle sopivista oppimisen keinoista	Ate1	Terveystietämyksen arviointi sekä oppimista edistävien tekijöiden hahmottaminen
---	------	---

8.4.7 Opinto-ohjaus ja työelämätaidot

Oppiaineen tehtävä

Opinto-ohjaus ja työelämätaidot -oppiaineen tehtävänä on tukea opiskelijoita siten, että heillä on yhdenvertaiset mahdollisuudet suoriutua opinnoistaan sekä lisätä opiskelijan oppimisvalmiuksia, oppimaan oppimisen taitoja ja ymmärtämystä omien valintojen ja toiminnan seurauksista. Samalla opiskelijan elämänsuunnittelun ja -hallinnan taidot kehittyvät. Ohjauksessa otetaan huomioon opiskelijan kokonaistilanne käsittelemällä opintojen lisäksi myös arjenhallintaa sekä mahdollisia elämäntilanteeseen ja terveyteen liittyviä seikkoja. Oppiaine tukee opiskelijan taitoa arvioida realistisesti omia edellytyksiään ja mahdollisuuksiaan opintojen eri vaiheissa. Tehtävänä on myös lisätä hyvinvointia ja ehkäistä ennalta opintojen keskeyttämistä sekä edistää opiskelijoiden osallisuutta ja yhteiskunnallista tasa-arvoa. Jokaiselle opiskelijalle laaditaan opintojen alussa henkilökohtainen opiskelusuunnitelma ja sen osana opinto-ohjelma sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelma. Opiskelusuunnitelmaa seurataan ja arvioidaan yhdessä opiskelijan kanssa.

Opiskelija saa opintojen aloittamiseen ja suorittamiseen sekä jatko-opintoihin hakeutumiseen liittyvät keskeiset tiedot ja taidot. Lisäksi hän saa monipuolisen kuvan koulutusmahdollisuuksista, ammateista, yrittäjyydestä ja työelämästä jatkosuunnitelmiansa tueksi. Opiskelijaa ohjataan käyttämään erilaisia ohjaus-, neuvonta- ja tietopalveluita. Opiskelija tekee jatko-opintosuunnitelman, jossa otetaan huomioon opiskelijan pitkän aikavälin tavoitteet.

Ammatillisen ohjauksen avulla opiskelija tekee itselleen sopivan urasuunnitelman. Urasuunnitelma sisältää pitkän aikavälin ammatilliset tavoitteet sekä niihin pääsemiseksi tarvittavat lähitulevaisuuden toimenpiteet. Opiskelija saa ohjauksen ja työelämään tutustumisen avulla tietoa ja palautetta ammattitaidostaan ja osaamisestaan sekä niiden soveltuvuudesta suomalaiseen työelämään.

Mahdollista ammatillista osaamista ja sen kehittymistarpeita käsitellään ohjauskeskusteluissa ja arvioidaan työelämään tutustumalla tai työelämäjaksoilla. Osaamisen selvittämisessä arvioidaan opiskelijan tietoja, taitoja ja pätevyyttä.

Työelämätaidot ovat yleisiä tietoja ja taitoja, joita tarvitaan työelämässä. Työelämätaitoja kehittämällä helpotetaan opiskelijan siirtymistä työelämään ja selviytymistä työelämässä.

Opintojen alkuvaiheessa opinto-ohjauksen ja työelämätaitojen keskeisenä tehtävänä on auttaa opiskelijaa motivoitumaan ja suuntautumaan opintoihin tavoitteellisesti. Tavoitteiden asettamista ja vastuun ottamista omista opinnoista edistetään opiskelu- ja oppimistaitoja sekä itsearviointitaitoja kehittämällä. Alkuvaiheessa opiskelija saa keskeiset tiedot ja taidot, jotka auttavat häntä tekemään elämänuraa, koulutusta ja työllistymistä koskevia ratkaisuja, valintoja ja suunnitelmia.

Opinto-ohjaus ja työelämätaidot -oppiaineen opetuksen tavoitteet aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät kurssit	Laaja-alainen osaaminen
Opiskelu- ja elämänsuunnittelutaitojen kehittäminen		
T1 ohjata opiskelijaa tekemään elämänuraa, koulutusta ja työllistymistä koskevia ratkaisuja ja valintoja	Aot1, Aot2	L1, L6
T2 ohjata ymmärtämään keskeiset tiedot ja taidot, joita tarvitaan opintojen aloittamiseen, suorittamiseen ja jatko-opintoihin hakeutumiseen	Aot1, Aot2	L4, L6
Oppimaan oppimisen taidot		
T3 kannustaa ja ohjata kehittämään opiskelutaitoja ja oppimaan oppimisen taitoja	Aot1, Aot2	L1, L4, L5
Itsetuntemus		
T4 kehittää itsearviointitaitoja	Aot1	L1, L6
T5 kehittää valmiuksia toimia opiskeluympäristössä ja erilaisissa ryhmissä	Aot1	L2, L3, L7
T6 tukea kykyä itsenäiseen toimimiseen ja vastuun ottamiseen omasta opiskelusta ja tekemistään valinnoista	Aot1	L1, L3
Elinikäinen oppiminen		
T7 luoda edellytyksiä halulle oppia, tunnistaa ja hyödyntää taitojaan ja vahvuuksiaan, kehittää kykyä tunnistaa oppimiskohteitaan sekä kehittää valmiuksia tarvittaessa muuttaa suunnitelmiaan ja toimintamallejaan	Aot1, Aot2	L1, L3
Työelämätaitojen kehittäminen		
T8 tutustuttaa työelämään, yrittäjyyteen, yrityksiin ja koulutusmahdollisuuksiin	Aot2	L2, L6
T9 kehittää työelämässä tarvittavia sosiaalisia, viestintä- ja vuorovaikutustaitoja	Aot2	L5, L6, L7
T10 ohjata ymmärtämään työn merkitys oman elämän ja yhteiskunnan kannalta	Aot1, Aot2	L3, L6, L7
T11 ohjata tunnistamaan opiskeltavien oppiaineiden merkitys tulevien opintojen sekä työelämässä ja työllistymisessä tarvittavan osaamisen kannalta	Aot1, Aot2	L4, L5
Koulutus- ja työelämätiedon hyödyntäminen omassa urasuunnittelussa		
T12 ohjata löytämään itselle sopivia ammattialoja tai löytämään tietoa oman ammattialan päivittämiseksi työelämään	Aot2, Aot3	L4, L5, L6
T13 ohjata tunnistamaan omaa ammattitaitoa ja sen soveltuvuutta työelämään	Aot2	L6
T14 ohjata ymmärtämään työelämän käytäntöihin ja työeläinsäädäntöön liittyviä perusasioita	Aot2	L5, L6, L7

Opinto-ohjaus ja työelämätaidot -oppiaineen kurssit aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Kurssien tarkoituksena on vahvistaa opiskelijan ura- ja elämänsuunnittelutaitoja ja työelämätaitoja sekä vahvistaa opiskelijan käsitystä omista mahdollisuuksistaan ja kyvyistään.

Aot1 Ura- ja elämänsuunnittelutaidot (pakollinen)

Kurssilla edistetään jatko-opinto-, ura- ja elämänsuunnittelutaitoja. Luodaan edellytyksiä arvioida omaa osaamistaan ja tunnistaa taitojaan ja vahvuuksiaan. Vahvistetaan opiskelutaitoja ja oppimaan oppimisen taitoja. Tehdään henkilökohtaista opiskelusuunnitelmaa.

Sisällöt:

- opiskelutaidot
- jatko-opintojen suunnittelu

Aot2 Työelämään tutustuminen (pakollinen)

Kurssilla vahvistetaan käsitystä omista mahdollisuuksista jatko-opinnoissa ja työelämässä. Tutustutaan työelämään, yrittäjyyteen ja koulutusmahdollisuuksiin. Vahvistetaan ymmärrystä työn ja opiskelun merkityksestä oman elämän ja yhteiskunnan kannalta. Tehdään henkilökohtaista opiskelusuunnitelmaa.

Sisällöt:

- työelämä
- yrittäjyys

Aot3 Ammatillisiin opintoihin tutustuminen (valinnainen)

Tätä kurssia suositellaan erityisesti niille opiskelijoille, joilla alkuvaiheen jälkeen on tavoitteena jatkaa ammatillisissa opinnoissa. Kurssin tavoitteena on, että opiskelija saisi käytännön kokemuksia siitä, millaisia ammatilliset opinnot ovat ja mitä opinnoissa onnistuminen vaatii.

Sisällöt:

- Monipuolinen tutustuminen ammatillisiin opintoihin esimerkiksi: vierailut oppilaitoksiin, työharjoittelut, ammattipajat
- Lupa- ja korttikoulutukset, lyhytkoulutukset yms. oman kiinnostuksen ja mahdollisuuksien mukaan
- Oppimispäiväkirja
- Omien opintojen suunnittelua, motivaatio/voimavara-kartoitusta

Opinto-ohjaus ja työelämätaidot -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Opetuksessa korostetaan toiminnallisia ja elämyksellisiä työtapoja, jotka tukevat opiskelijan aktiivisuuden ja oma-aloitteisuuden sekä itsearviointitaitojen kehittymistä. Oppimisympäristöinä hyödynnetään verkkoympäristöjä opiskelijan tieto- ja viestintätekniisten taitojen harjaannuttamiseksi. Lähiympäristöön, koulutusmahdollisuuksiin, työelämään ja yrityksiin tutustuminen edistää opiskelijan osallisuutta ja valmiutta jatko-opinto- ja urasuunnitelman tekemiseen. Ohjausmuotoina ovat henkilökohtainen ja ryhmäohjaus.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki opinto-ohjaus ja työelämätaidot -oppiaineessa aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Opinto-ohjaus ja työelämätaidot -oppiaineessa huomioidaan jokaisen opiskelijan yksilölliset lähtökohdat ja tarpeet. Ohjausta eriytetään ottamalla huomioon henkilökohtaiset tavoitteet, kokemukset, kiinnostuksen kohteet, harrastukset, osaamisalueet sekä elämäntilanteeseen vaikuttavat tekijät. Keskeistä on eri

toimijoiden yhteistyö varsinkin opiskeluun kuuluvien siirtymä- ja nivelvaiheiden ohjauksessa. Moniammatillista ja -hallinnollista yhteistyötä tehdään erityisesti tukea tarvitsevien opiskelijoiden kohdalla, esimerkiksi työvoimaviranomaisten, sosiaalitoimen sekä eri opetuksen ja/tai koulutuksen järjestäjien kanssa.

Opiskelijan oppimisen arviointi opinto-ohjaus ja työelämätaidot -oppiaineessa aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Arviointi perustuu opiskelijoiden itsearviointiin sekä vuorovaikutteiseen, ohjaavaan ja kannustavaan palautteeseen eri ohjaustoimien yhteydessä. Arvioinnissa otetaan huomioon monimuotoisia toiminnan ja tuottamisen tapoja. Opiskelijat pohtivat valmiuksiaan, osaamistaan ja taitojaan, toimintakykyään ja voimavarojaan, tuen tarpeitaan, ryhmätyö- ja vuorovaikutustaitojaan sekä arvojen ja uskomusten vaikutuksia valintoihinsa ja päätöksiinsä. Arvioinnissa käytetään monipuolisia ja opiskelijoiden taustan ja osaamisen huomioon ottavia joustavia menetelmiä siten, että jokainen voi osoittaa osaamisensa. Samalla on varmistettava, että opiskelija ymmärtää arvioinnin periaatteet, merkityksen ja arviointitavan mahdollisista kielitaidon puutteista huolimatta.

Arvioinnin kohteet opinto-ohjaus ja työelämätaidot -oppiaineessa aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen päättyessä

Opetuksen tavoite	Kurssit	Arvioinnin kohteet oppiaineessa
Opiskelu- ja elämänsuunnittelutaitojen kehittäminen		
T1 ohjata opiskelijaa tekemään elämänuraa, koulutusta ja työllistymistä koskevia ratkaisuja ja valintoja	Aot1, Aot2	Jatko-opinto- urasuunnitelman laatiminen
T2 ohjata ymmärtämään keskeiset tiedot ja taidot, joita tarvitaan opintojen aloittamiseen, suorittamiseen ja jatko-opintoihin hakeutumiseen	Aot1, Aot2	Tiedonhankintataidot ja tietojen hyödyntäminen opinnoissa
Oppimaan oppimisen taidot		
T3 kannustaa ja ohjata kehittämään opiskelutaitoja ja oppimaan oppimisen taitoja	Aot1, Aot2	Opiskelutaitojen kehittyminen
Itsetuntemus		
T4 kehittää itsearviointitaitoja	Aot1	Itsearviointitaitojen kehittyminen
T5 kehittää valmiuksia toimia opiskeluympäristössä ja erilaisissa ryhmissä	Aot1	Sosiaalisten, viestintä- ja vuorovaikutustaitojen kehittyminen
T6 tukea kykyä itsenäiseen toimimiseen ja vastuun ottamiseen omasta opiskelusta ja tekemistään valinnoista	Aot1	Tavoitteiden asettaminen
Elinikäinen oppiminen		

T7 luoda edellytyksiä halulle oppia, tunnistaa ja hyödyntää taitojaan ja vahvuuksiaan, kehittää kykyä tunnistaa oppimiskohteitaan sekä kehittää valmiuksia tarvittaessa muuttaa suunnitelmiaan ja toimintamallejaan	Aot1, Aot2	Tavoitteellinen työskentely ja oppimaan oppiminen
Työelämätaitojen kehittäminen		
T8 tutustuttaa työelämään, yrittäjyyteen, yrityksiin ja koulutusmahdollisuuksiin	Aot2	Osallistuminen tutustumistilaisuuksiin
T9 kehittää työelämässä tarvittavia sosiaalisia, viestintä- ja vuorovaikutustaitoja	Aot2	Sosiaalisten, viestintä- ja vuorovaikutustaitojen kehittyminen
T10 ohjata ymmärtämään työn merkitys oman elämän ja yhteiskunnan kannalta	Aot1, Aot2	Tavoitteellinen työskentely
T11 ohjata tunnistamaan opiskeltavien oppiaineiden merkitys tulevien opintojen sekä työelämässä ja työllistymisessä tarvittavan osaamisen kannalta	Aot1, Aot2, Aot3	Tavoitteellinen työskentely
Koulutus- ja työelämätiedon hyödyntäminen omassa urasuunnittelussa		
T12 ohjata löytämään itselleen sopivia ammattialoja tai saada tietoa oman ammattialan päivittämiseksi työelämään	Aot2, Aot3	Tiedonhankintataidot ja tietojen hyödyntäminen urasuunnittelussa
T13 ohjata tunnistamaan omaa ammattitaitoa ja sen soveltuvuutta työelämään	Aot2	Palautteen hyödyntäminen urasuunnittelussa
T14 ohjata ymmärtämään työelämän käytäntöihin ja työläinsäädäntöön liittyviä perusasioita	Aot2	Termien ja perusasioiden ymmärtäminen

8.4.8 Muu perusopetuksen alkuvaiheeseen soveltuva aine tai aihealue sekä valinnaiset kurssit

Tukikurssit suomi toisena kielenä opiskeluun

Kurssien suorittamisajankohta sovitaan kunkin opiskelijan tilanteen ja tarpeiden mukaan. Kurssit voidaan järjestää lähi-, etä-, monimuoto tai verkko-opetuksena.

As2t1 Kertaus- ja tukikurssi

Osaamistavoitteet:

Opiskelija

- harjoittelee monipuolisesti suomen kielen käyttöä kielen kaikilla osa-alueilla (puhuminen, kuunteleminen, kirjoittaminen ja lukeminen)
- oppii hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia suomen kieltä
- oppii asettamaan itselleen tavoitteita
- ymmärtää kielenoppimisen pitkäjänteisen luonteen
- kehittää taitojaan käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa oppimisen tukena

Sisällöt:

- opiskelijoiden yksilöllisistä tarpeista lähtevä tuki
- jokapäiväiset arjen tilanteet
- suomen kielen perusrakenteet

Tukikurssit matematiikkaan

Tavoitteet ja sisällöt räätälöidään opiskelijoiden taitotason ja tarpeiden mukaan

Amat1 Matematiikan peruslaskutoimitusten varmistaminen

Kurssilla vahvistetaan opiskelijan taitoa laskea peruslaskutoimituksia. Kurssi sopii erityisesti alkuvaiheen opiskelijoille, joilla selkeitä puutteita matemaattisissa taidoissa.

Tavoitteet:

- ohjataan opiskelijaa ymmärtämään eri laskutoimitusten välisiä yhteyksiä
- kehitetään matemaattista päättelykykyä
- harjoitellaan matematiikan opiskelussa tarvittavaa suomenkielistä termistöä
- tuetaan opiskelijan asenteiden ja minäkuvan muodostumista myönteiseksi matematiikan opiskeluun liittyen

Sisällöt:

- peruslaskutoimitukset

Amat2 Muotoja ja mittaamista

Tavoitteet:

- opiskelija saa tukea matematiikan opiskeluun
- opiskelija kehittää hienomotorisia taitojaan sekä avaruudellista hahmottamiskykyään
- opiskelija vahvistaa mittayksiköiden tuntemustaan
- opiskelija oppii käyttämään viivoitinta ja harppia

Sisällöt:

- pituuden mittayksiköt ja pituuden mittaaminen
- viivoittimen ja harpin käyttö
- muotojen tunnistaminen ja piirtäminen
- kolmiulotteisten muotojen askartelu

8.4.8.3 Tukikurssit englantiin

Englannin valinnaisten kurssien/tukikurssien suorittamisajankohta sovitaan kunkin oppijan tilanteen ja tarpeiden mukaan ja kurssien sisältöjä räätälöidään opiskelijan tarpeisiin sopiviksi.

Aenat1 Kertaus- ja tukikurssi

Osaamistavoitteet:

Opiskelija

- harjoittelee monipuolisesti englannin kielen käyttöä kielen kaikilla osa-alueilla (puhuminen, kuunteleminen, kirjoittaminen ja lukeminen)
- oppii hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia englantia
- oppii asettamaan itselleen tavoitteita
- ymmärtää kielenoppimisen pitkäjänteisen luonteen
- kehittää taitojaan käyttäen tieto- ja viestintäteknologiaa oppimisen tukena

Sisällöt:

- opiskelijoiden yksilöllisistä tarpeista lähtevä tuki
- jokapäiväiset arjen tilanteet
- englannin kielen perusrakenteet

8.4.8.4 Muu perusopetuksen alkuvaiheeseen soveltuva aine

Tvt tutuksi Aat1

Tavoitteet ja sisällöt räätälöidään opiskelijoiden taitotason ja tarpeiden mukaan.

Tavoitteet

Opiskelija

- kehittää näppäintaitojaan
- oppii käyttämään tekstinkäsittelyn perustoimintoja
- tutustuu erilaisiin oppimisympäristöihin
- oppii kirjoittamaan ja vastaanottamaan sähköposteja
- tottuu käyttämään pilvipalvelujen perustoimintoja kuten luomaan ja jakamaan tiedostoja
- osaa etsiä itselleen tärkeää tietoa internetistä
- harjaantuu käyttämään tvt-taitoja oppimisen tukena
- tutustuu tietoturvallisuuteen
- tutustuu internetin käyttäytymissääntöihin ja tekijänoikeuksien perusteisiin

Sisällöt:

- tekstinkäsittelyn perusteita, esimerkiksi fonttikoon ja -tyypin valinta, lihavointi, kursivointi, palstoitus, kuvan tai videon lisääminen tiedostoon
- mahdollisia oppimisympäristöjä ja pilvipalveluja, esimerkiksi Fronter, OneDrive tai Google Drive
- sähköposti, viestin lähettäminen ja vastaanottaminen, sähköpostitilin kansiot, roskaposti
- tietoturvallisuus, internetin käyttäytymissäännöt, tekijänoikeuksien perusteita

Kuvataidekurssi ku1

Tavoitteet ja sisällöt räätälöidään opiskelijoiden taitotason ja tarpeiden mukaan. Opiskelijan aikaisemmin saavuttama/muulla hankittu osaaminen tunnustetaan ja tunnustetaan hyväksi lukemalla kurssi tai kurssin osa-alueita.

Tavoitteet:

- opiskelija tutustuu tavallisimpiin piirustus- ja maalausvälineisiin ja suomalaiseen taiteeseen
- opiskelija kehittää hienomotoriikkaa sekä kuvanlukutaitoa tukien samalla suomen kielen kehitystä
- opiskelija tutkii kulttuurisia, sosiaalisia ja opiskelijoiden omaan elämään ja kiinnostuksen kohteisiin liittyviä teemoja kuvataiteen keinoin

Sisällöt:

- opetellaan käyttämään vesivärejä, lyijykynää, liituja ja hiiltä
- käytetään havaintomateriaalina ympäröivää todellisuutta ja esim. internetistä löytyvää kuvamateriaalia
- käydään mahdollisuuksien mukaan vierailuilla taidemuseoissa ja gallerioissa

Musiikki ja minä mu1

Tavoitteet ja sisällöt räätälöidään opiskelijoiden taitotason ja tarpeiden mukaan. Opiskelijan aikaisemmin saavuttama/muulla hankittu osaaminen tunnustetaan ja tunnustetaan hyväksi lukemalla kurssi tai kurssin osa-alueita. Opetuksessa otetaan huomioon aikuisten harrastajien toisistaan poikkeavat musiikilliset valmiudet ja kiinnostuksen kohteet

Tavoitteet:

- opiskelija löytää oman tapansa toimia musiikin alueella
- opiskelija pohtii oman musiikkisuhteensa kautta musiikin merkitystä ihmiselle ja ihmisten väliselle vuorovaikutukselle
- opiskelija tutkii omia mahdollisuuksiaan musiikin tekijänä ja tulkitsijana

Sisällöt:

- tutustutaan eri musiikin lajeihin ja opiskelijoiden omaan musiikkitoimintaan
- syvennetään musiikin peruskäsitteiden tuntemusta käytännön musisoinnin avulla

Liikuntapassi li1

Opiskelijan liikunnallisuutta ja mielen hyvinvointia vahvistava kurssi, joka suoritetaan liikuntapassiin kerättävillä urheilusuorituksilla.

Tavoitteet:

- Opiskelija tutustuu erilaisiin liikuntamuotoihin, varusteisiin ja välineisiin ja saa myönteisiä kokemuksia liikunnan parissa

Sisällöt:

- monipuolisia liikuntamuotoja opiskelijan omien kiinnostusten ja harrastuneisuuden pohjalta

9 Aikuisten perusopetuksen päättövaiheen opetus

9.1 Aikuisten perusopetuksen päättövaiheen opintojen aloittaminen

Aikuisten perusopetuksen opiskelijat tulevat perusopetukseen monia eri reittejä ja eri vaiheessa. Heillä voi olla myös hyvin rajattuja opiskelutavoitteita. Tämän takia opiskelijan henkilökohtainen ohjaus aloitusvaiheessa on erittäin tärkeää. Jokaiselle opiskelijalle tehdään henkilökohtainen opiskelusuunnitelma, jossa otetaan huomioon hänen aikaisemmat opintonsa tai muulla tavoin hankitut tiedot ja taidot.

Opiskelijat ohjautuvat aikuisten perusopetukseen esimerkiksi perusopetuksen alkuvaiheesta, kesken perusopintojen toisesta koulusta, kotoutumiskoulutuksesta tai muusta suomen/ruotsin kielen koulutuksesta. Perusopetuksen osittaisesta suorituksesta Suomessa voi olla kulunut pitkä aika. Opiskelijalla voi olla myös perusopetuksen opintoja jostain toisesta maasta. Opiskelijan tieto- ja taitotason arviointiin sekä osaamisen tunnistamiseen tulee opintojen alkuvaiheessa kiinnittää erityistä huomiota. Mahdollisuuksien mukaan aloitusvaiheessa tehdään yhteistyötä opiskelijan ohjauksesta vastaavien tai vastanneiden tahojen kesken.

Aikuisten perusopetuksen päättövaiheeseen ohjaamisessa on kiinnitettävä huomiota siihen, että koulutukseen hakeutuvalla on riittävät opiskelutaidot sekä sellainen opetuskielen hallinta, että hän selviytyy opinnoista. Siirtymävaiheessa opiskelijaa voidaan tukea myös näiden taitojen vahvistamisessa sekä tarvittaessa ohjata opiskelija opiskelemaan esimerkiksi perusopetuksen alkuvaiheen opintoja.

Tietoa päättövaiheen opintoihin hakeutumisesta löytyy koulun kotisivuilta. Yhteistyötahoille esim. (Te-toimistot) tiedotetaan uusien koulutusten alkamisesta. Hakija voi ottaa yhteyttä puhelimitse myös opintojen ohjaajaan. Opiskelijoiden sisäännotot toteutetaan pääsääntöisesti lukukausittain tai mahdollisuuksien mukaan jaksoittain. Ennen opintojen aloittamista hakijalle annetaan tietoa siitä, millaista opiskelu päättövaiheessa on. Koulussa voidaan järjestää esimerkiksi infotilaisuuksia tai avointen ovien päiviä. Opiskelijan aikaisemmat päättövaiheen opinnot hyväksiluetaan. Opiskelijan osaaminen kartoitetaan, erityisen tärkeä on varmistaa riittävä suomen kielen osaaminen päättövaiheen opintojen aloittamiseen liittyen. Alkukartoitukseen osallistuu tarvittava määrä aineenopettajia sekä opintojen ohjaaja.

Jos opiskelija haluaa siirtyä koulun sisällä alkuvaiheesta päättövaiheeseen, tehdään tarvittavaa yhteistyötä opiskelijan aikaisempien opettajien, opintojen ohjaajan ja mahdollisen ryhmänohjaajan kanssa. Yhteistyön tarkoituksena on taata sujuva siirtyminen päättövaiheen opintoihin ilman erillisiä haastatteluja tai alkukartoituksia. Päättövaiheen opinnoista kerrotaan alkuvaiheen opiskelijoille myös opintojen ohjauksen kursseilla.

9.2 Paikallisesti päätettävät asiat

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa

- miten ja keiden kanssa opiskelijoita ohjataan aloittamaan aikuisten perusopetuksen päättövaihe ja miten heitä tuetaan siirtymävaiheessa (tarvittava yhteistyö, työnjako ja vastuut)
- mitkä ovat laaja-alaisen osaamisen tavoitteet aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa (perusteiden kuvauksia voidaan käyttää sellaisenaan) ja niiden mahdolliset paikalliset painotukset sekä miten opiskelijoiden laaja-alaisen osaamisen kehittymistä tuetaan
- mikä on aikuisten perusopetuksen päättövaiheen opetustarjonta

- yhteisinä opetettavat oppiaineet ja niiden oppimäärät sekä kurssien nimet ja koodit
- miten tuntijakoasetuksen määräämät äidinkielen ja kirjallisuuden, toisen kotimaisen kielen ja vieraiden kielten pakolliset kurssit (vähintään 20) jakautuvat siten, että äidinkielen ja kirjallisuuden kurssimäärä on vähintään neljä
- valinnaisina opetettavat oppiaineet ja niiden oppimäärät sekä kurssien nimet ja koodit
- mahdolliset muut aineet ja aihealueet
- mitkä ovat kunkin oppiaineen tavoitteet, keskeiset sisällöt kurseittain eriteltyinä sekä opiskelijan oppimisen arvioinnin käytänteet
- mitkä ovat kunkin oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin sekä ohjaukseen ja tukeen liittyvät mahdolliset erityispiirteet.

9.3 Oppiaineet aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Näissä opetussuunnitelman perusteissa oppiaineista määritellään tehtävä, tavoitteet ja tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet. Lisäksi määritellään tavoitteet, jotka koskevat oppimisympäristöihin ja työtapoihin sekä ohjaukseen, eriyttämiseen ja tukeen ja oppimisen arviointiin liittyviä erityisiä näkökulmia kussakin oppiaineessa.

Oppiaineosuuksissa käytetään lyhenteitä. Tavoitteet on numeroitu T1, T2 jne. Tavoitteisiin liittyviin kurssihin viitataan oppiaineiden tavoitetaulukoissa. Laaja-alaiset osaamisalueet on numeroitu L1, L2 jne. ja niihin viitataan oppiaineiden tavoitetaulukoissa.

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

L2 Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus

L3 Arjen taidot

L4 Monilukutaito

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

9.3.1 Äidinkieli ja kirjallisuus

KIELIKASVATUS

Kielitaidon kehittyminen jatkuu elinikäisenä prosessina. Monikielinen kompetenssi kehittyy erilaisissa yhteyksissä kotona, opiskelun parissa, työelämässä ja vapaa-ajalla. Se koostuu äidinkielten ja muiden kielten sekä niiden murteiden eritasoisista taidoista. Koulun kieltenopetuksen lähtökohtana on kielen käyttö eri tilanteissa. Se vahvistaa opiskelijoiden kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä. Opiskelijoita ohjataan tekemään havaintoja erikielisistä teksteistä ja vuorovaikutuksen käytänteistä, käyttämään kielitiedon käsitteitä tekstien tulkinnassa ja hyödyntämään erilaisia tapoja oppia kieliä. Opiskelijat käyttävät eri kielten taitoaan kaiken oppimisen tukena. Opiskelijoita ohjataan lukemaan kielitaidolleen sopivia tekstejä ja hankkimaan opiskelussa tarvittavaa tietoa eri kielillä.

Opiskelijoita ohjataan tiedostamaan sekä omaa että muiden kielellisten ja kulttuuristen identiteettien monikerroksisuutta. Myös vähemmistökielten ja uhanalaisten kielten merkitys tuodaan esiin opetuksessa. Opetus tukee opiskelijoiden monikielisyyttä hyödyntämällä kaikkia opiskelijoiden käyttämiä kieliä

mahdollisimman laajasti. Opetus vahvistaa opiskelijoiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoaan rohkeasti. Kielikasvatus edellyttää eri oppiaineiden yhteistyötä.

Oppiaineen tehtävä

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on kehittää opiskelijoiden kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitoja ja ohjata heitä kiinnostumaan kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista sekä tulemaan tietoisiksi itsestään viestijöinä ja kielenkäyttäjinä. Opiskelijoiden arjessa ja työelämässä tarvittavia kieli- ja tekstitaitoja laajennetaan niin, että he saavat valmiuksia havaintojen ja ilmiöiden käsitteellistämiseen, ajattelunsa kielentämiseen ja luovuutensa kehittämiseen.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus vastaa yhteistyössä muiden oppiaineiden kanssa kielikasvatuksesta ja auttaa opiskelijoita rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä kulttuurisesti moninaisessa ja medioituneessa yhteiskunnassa. Äidinkieli ja kirjallisuus on monitieteinen taito-, tieto- ja kulttuuriaine. Opetus perustuu laajaan tekstikäsitteeseen. Keskeisiä ovat monimuotoisten tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen sekä tiedon hankinnan ja jakamisen taidot. Opiskelijoiden taitotasolle soveltuva kirjallisuus, monimuotoiset tekstit ja kulttuurituotteet vahvistavat luovuuden ja mielikuvituksen monipuolista kehittymistä sekä laajentavat opiskelijoiden käsitystä oman kielellisen ilmaisunsa mahdollisuuksista. Kirjallisuus ja kulttuuriperinnön tuntemus yhdistävät opiskelijan kulttuuriinsa ja avartavat käsitystä muista kulttuureista.

Opiskelijoita rohkaistaan rakentamaan ja vastuulliseen vuorovaikutukseen erilaisissa viestintäympäristöissä. Osana eettistä kasvatusta opiskelijoita ohjataan ymmärtämään omien kielellisten ja viestinnällisten valintojen vaikutuksia toisiin ihmisiin. Metakognitiivisista taidoista äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksessa painottuvat tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen strategiset taidot. Kielitiedon opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää kielitietoisuutta sekä kielen havainnoinnin taitoja. Opetus perustuu yhteisölliseen ja funktionaaliseen näkemykseen kielestä: kielen rakenteita opiskellaan opiskelijoiden taitotasolle sopivien tai tyypillisten kielenkäyttötilanteiden ja tekstilajien yhteydessä. Jokaisen kurssin sisältöön tuodaan mukaan oppiaineen kulttuurisisältöjä, joista keskeisiä ovat sanataide, media, draama ja teatteritaide. Kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on lukemiseen innostamisen tukeminen ja kulttuurintuntemuksen syventäminen. Mediakasvatuksen tehtävänä on kriittisen medialukutaidon ja aktiivisen toimijuuden omaksuminen medioituneessa yhteiskunnassa.

Keskeisiä motivaatiotekijöitä äidinkielen ja kirjallisuuden oppimisessa ovat opittavien asioiden merkityksellisyys opiskelijoille. Opiskelijoiden kiinnostusta vahvistetaan luomalla mahdollisuuksia aktiiviseen toimijuuteen ja omiin valintoihin sekä ottamalla huomioon aikuisten arjen ja työelämän tekstimaailma ja kokemukset. Opetuksessa, oppimisympäristön luomisessa ja opetusmenetelmien valinnassa otetaan huomioon opiskelijoiden erilaisuus, yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo sekä tuetaan eritasoisia oppijoita. Opetuksessa tehdään yhteistyötä äidinkielen ja kirjallisuuden eri oppimäärien ja oppiaineiden kanssa.

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtävää täydentävät näkökulmat aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa kehitetään opiskelijoiden erittelevää luku- ja kirjoitustaitoa. Opiskelijat tutustuvat erityyppisiin, myös monimuotoisiin teksteihin, jolloin myös heidän luku- ja tulkintataitonsa monipuolistuvat. Samalla opiskelijat aktivoituvat sekä hakemaan erilaista tietoa että

arvioimaan sitä. Lukutaidon lisäksi opiskelijat kehittävät omaa kirjoitustaitoaan niin, että he osaavat teksteissään hyödyntää kirjoitetun kielen mahdollisuuksia.

Opiskelijoiden tietoisuus omasta kielestään ja kulttuuristaan syvenee. Samalla heidän kielellinen identiteettinsä vahvistuu niin, että he pystyvät toimimaan erilaisissa ympäristöissä erilaisten ihmisten kanssa.

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Tavoitteena on rakentaa yhteisöllinen ja oppimaan oppimisen taitojen kehittymistä edistävä oppimisympäristö, joka tarjoaa runsaasti kielellisiä virikkeitä sekä mahdollisuuksia etsiä, käyttää ja tuottaa tietoa laajoistakin tekstikokonaisuuksista myös monimediaisissa ympäristöissä. Äidinkielen ja kirjallisuuden oppimisympäristöön kuuluu myös oppilaitoksen ulkopuolinen kulttuuri- ja mediatarjonta. Työtavat valitaan niin, että luetun ymmärtämisen strategioiden hallinta vahvistuu ja tekstin tuottamisen prosessit sujuvoituvat. Tekstejä tuotetaan yksin ja yhdessä myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen. Opetusta eheytetään prosessi- ja projektityöskentelyn avulla ja työtavat valitaan niin, että oppiaineen sisältöalueet integroituvat luontevasti toisiinsa. Draamaa integroidaan mahdollisuuksien mukaan eri sisältöalueiden, erityisesti kirjallisuuden, ja muiden oppiaineiden opetukseen. Kunkin opiskelijan viestijäkuvaa vahvistetaan vuorovaikutusharjoituksin. Kirjallisuudenopetus integroituu luontevasti esimerkiksi vieraiden kielten, historian, maantiedon ja kuvataiteen opetukseen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Opetuksen tavoitteena on tukea opiskelijoiden koulussa ja koulun ulkopuolella tapahtuvaa oppimista auttamalla heitä löytämään ja käyttämään itselleen sopivia opiskelustrategioita sekä tunnistamaan omia vahvuuksiaan. Opiskelijoita ohjataan löytämään ja valitsemaan itseään kiinnostavaa ja omalle lukutavalle soveltuvia tekstejä monimuotoisten tekstien joukosta sekä kannustetaan kirjallisuuden ja muiden tekstien omaehtoiseen lukemiseen, kuuntelemiseen ja katseluun. Opiskelijoita ohjataan myös vastuulliseen mediaympäristössä toimimiseen. Vuorovaikutustaitojen ja tekstien tuottamistaitojen kehittämiseksi annetaan yksilöllistä ohjausta ja palautetta. Opiskelijat saavat ohjausta ja tukea mahdollisissa kielellisissä oppimisvaikeuksissa, käsitteiden oppimisessa ja ajatusten kielentämisessä. Myös kielellisesti lahjakkaita tuetaan esimerkiksi lukuhaasteiden ottamisessa ja itselleen soveltuvien työtapojen löytämisessä ja tavoitteiden asettamisessa.

Opiskelijan oppimisen arviointi äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Opiskelijan oppimisen arviointi on monipuolista, ohjaavaa ja kannustavaa. Kannustava ja rakentava palaute tukee opiskelijoiden motivaation rakentumista ja kielellisten valmiuksien kehittymistä sekä auttaa opiskelijoita löytämään omat vahvuutensa. Opiskelijoille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa tavoitteisiin. Arviointi nivotaan kiinteäksi osaksi oppimisprosessia. Oppimista tukevan ja erittelevän palautteen avulla opiskelijoita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan, tiedoistaan ja työskentelyprosesseistaan sekä annetaan välineitä niiden kehittämiseen. Aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa kaikki tavoitealueet ovat opiskelijan oppimisen arvioinnissa yhtä tärkeitä. Niiden arviointi perustuu monipuolisiin suullisiin ja kirjallisiin näyttöihin sekä

opettajan havaintoihin erilaisissa kielenkäyttö- ja tekstianalyysitilanteissa. Opiskelijoilla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti. Itsearviointin lisäksi harjoitellaan vertaisarviointia.

Opiskelijan opiskelema kurssi arvioidaan sen päätyttyä. Kurssin arvosanalla kuvataan, miten opiskelija on saavuttanut kurssilla oppiaineen opetukselle asetetut tavoitteet. Opiskelijan osaamista arvioidaan suhteessa kurssin tavoitteisiin siten kuin kunkin oppiaineen perustetekstissä on kuvattu.

Päättöarviointi tehdään siinä vaiheessa, kun opiskelija on opiskellut kaikki opiskelusuunnitelmaansa kuuluvat pakolliset ja valinnaiset kurssit. Päättöarviointin kriteerit on laadittu siten, että opiskelija saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin aikuisten perusopetuksen päättöarviointin kriteereiden edellyttämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

9.3.1.1 Suomen kieli ja kirjallisuus

Oppimäärän erityinen tehtävä

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on kehittää opiskelijoiden suomen kielen, moniluku- sekä vuorovaikutustaitoja ja tutustuttaa kirjallisuuteen ja kulttuuriin. Opetus tukee opiskelijoiden kielitietoisuuden ja kielellisen identiteetin rakentumista. Opetuksessa ohjataan opiskelijoita ymmärtämään suomen kielen, kirjallisuuden ja muun kulttuurin merkitystä ja asemaa kulttuurisesti moninaisessa ja monikielisessä yhteiskunnassa. Opiskelijoita ohjataan huomaamaan koulun ulkopuolella opitun kieli-, media- ja kulttuuritietouden merkitys suomen kielen oppimisen tukena.

Opetuksessa otetaan huomioon suomen ja ruotsin kielen asema kansalliskielinä ja suomen asema enemmistökielenä ja pääasiallisena opetuksen kielenä. Suomen kieli on paitsi opetuksen kohde myös väline muiden oppiaineiden opiskelussa, ja opetuksessa vahvistuvat keskeiset oppimaan oppimisen ja ajattelun taidot. Tehdään yhteistyötä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden äidinkieli ja kirjallisuus -oppimäärien opetuksen kanssa.

Suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteet aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät kurssit	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 ohjata opiskelijaa laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä	äi1–5, äi6	L2, L3, L6, L7
T2 kannustaa opiskelijaa monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitoaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan	äi1–5	L1, L2, L3, L7
T3 ohjata opiskelijaa monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin	äi5, äi6, äi9	L1, L2, L3, L7
T4 kannustaa opiskelijaa syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan omia	äi3, äi5, äi9	L1, L2, L6, L7

vuorovaikutuksellisia vahvuuksiaan sekä kehittämisalueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa viestintäympäristöissä		
Tekstien tulkitseminen		
T5 ohjata opiskelijaa kehittämään tekstien ymmärtämisessä ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja ja taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita	äi1, äi2, äi4, äi7	L1, L2, L4
T6 tarjota opiskelijalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä	äi1–4, äi6–8	L1, L4
T7 ohjata opiskelijaa kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa opiskelijaa tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa	äi2–4, äi6–8	L1, L2, L4
T8 kannustaa opiskelijaa kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla	äi1–2, äi6–8	L2, L4, L5, L6
T9 kannustaa opiskelijaa laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä tekstejä ja kirjallisuudenlajeja kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista	äi2, äi4, äi6–8	L1, L2, L4, L5
Tekstien tuottaminen		
T10 rohkaista opiskelijaa ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa opiskelijaa tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana	äi2, äi4, äi6, äi9	L1, L4, L5, L7
T11 tarjota opiskelijalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa opiskelijaa valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja	äi2–3, äi6, äi9	L2, L4, L5
T12 ohjata opiskelijaa vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota opiskelijalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista opiskelijaa vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana	äi2–3, äi6, äi9	L2, L4, L5, L6
T13 ohjata opiskelijaa edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoa tekstien tuottamisessa, syventämään ymmärrystään kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista	äi1, äi3–4, äi6, äi9	L2, L4, L5, L6
T14 harjaannuttaa opiskelijaa vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissään sekä opastaa opiskelijaa toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen	äi1–4, äi6, äi9	L2, L4, L5, L7
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		

T15 ohjata opiskelijaa syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa opiskelijaa tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia	äi3–5, äi8	L1, L2, L4
T16 kannustaa opiskelijaa avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen, kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota opiskelijalle mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen	äi4, äi7, äi10	L1, L2, L4
T17 ohjata opiskelija tutustumaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja auttaa opiskelijaa pohtimaan äidinkielen merkitystä sekä tiedostumaan omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään sekä innostaa opiskelijaa aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi	äi2, äi4, äi7, äi9–10	L2, L4, L6, L7

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän kurssit aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa suomen kielen ja kirjallisuuden oppimäärän eri tavoitealueet integroituvat oppimisessa toisiinsa. Kaikilla kursseilla opiskellaan monipuolisesti eri tavoite- ja sisältöalueita, vaikka kurssin näkökulmasta jokin oppimäärän osa-alue tai näkökulma painottuu. Kursseja voidaan paikallisesti yhdistää tai ryhmitellä laajemmiksi kursseiksi tai jaksoiksi.

Näissä opetussuunnitelman perusteissa on kuvattu 10 suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän kurssia, joiden pakollisuus/valinnaisuus kuvataan paikallisessa opetussuunnitelmassa.⁴²

äi1 Suomen kielen ja kirjallisuuden perusteet (pakollinen)

Kurssin sisällöissä keskitytään vahvistamaan tekstien tuottamisen ja tulkitsemisen perustaitoja. Kurssilla työskennellään erilaisissa viestintäympäristöissä ja samalla monipuolistetaan suullisia ja kirjallisia viestintätaitoja. Kurssin aikana opitaan oman tekstin rakentamiseen liittyvät perusasiat, harjoitellaan tekstin tuottamista vaiheittain sekä annetaan ja vastaanotetaan palautetta tekstien tuottamisen eri vaiheissa. Samalla paneudutaan erilaisten tekstien erittelyyn ja arviointiin sekä syvennetään tekstin ymmärtämisen strategioita: sisällön ennustaminen, ydinajatuksen tiivistäminen, päätelmien ja kysymysten teko ja tiedon suhteuttaminen muuhun tietopohjaan. Perehdytään tiedonhaun vaiheisiin, erilaisiin tietolähteisiin ja niiden luotettavuuden arviointiin. Keskeisenä sisältönä on myös yleiskielen hallinnan vahvistaminen. Tutustutaan lyhyisiin kaunokirjallisiin teksteihin oman lukukokemuksen näkökulmasta.

Sisällöt:

- tekstien tuottamisen ja tulkitsemisen perustaidot
- viestintäympäristöt
- tiedonhaku
- kaunokirjalliset tekstit

⁴² Tuntijakoasetus 422/2012 7 §, muutettu valtioneuvoston asetuksella 135/2017

äi2 Monimuotoiset tekstit (pakollinen)

Kurssilla vahvistetaan ja syvennetään monimuotoisten tekstien tulkinnan taitoja tutustumalla eri tekstilajeihin. Elämyksellisen lukemisen, kuuntelemisen ja katselemisen lisäksi tutustutaan erittelevään, tulkitsevaan ja kriittiseen lukutapaan. Samalla harjoitellaan erilaisia ja eri tilanteisiin sopivia ilmaisun keinoja. Harjaannutaan ottamaan kantaa ja perustelemaan ajatuksia niin suullisesti kuin kirjallisestikin. Erilaisten tekstien avulla harjoitellaan lähteiden käyttöä, arviointia ja niihin viittaamista.

Sisällöt:

- monimuotoiset tekstit
- kriittinen lukeminen
- lähteiden käyttö

äi3 Tekstien tuottaminen ja tulkitseminen (pakollinen)

Opiskelijan lukutaitoa ja tekstien tulkitsemisen taitoja syvennetään tutkimalla erilaisia tekstejä eri muodoissaan. Tekstien tulkinnassa tarvittavien käsitteiden käyttöä lisätään. Luettuun myös eläydytään ja jaetaan lukukokemuksia muille. Tutustutaan monimuotoisiin eritteleviin, pohtiviin, kantaa ottaviin ja ohjaaviin teksteihin ja niiden keskeisiin kielellisiin piirteisiin. Tuotetaan tekstejä eri muodoissaan: kielellisinä, visuaalisina, audiovisuaalisina ja verkkoteksteinä. Samalla perehdytään tekstien tavoitteisiin ja arviointikriteereihin sekä harjaannutaan antamaan ja vastaanottamaan palautetta tekstin tuottamisen eri vaiheissa. Kurssilla harjoitellaan myös puheen ja kokonaisilmaisun erilaisia keinoja esimerkiksi valmistelluissa puhe-esityksissä. Harjoitellaan arvioimaan omaa vuorovaikutustaitoa ja viestintätapaa sekä havaitsemaan kehittämiskohteita tällä osa-alueella.

Sisällöt:

- erilaisiin teksteihin ja tekstin tuottamiseen tutustuminen
- ilmaisutaidot

äi4 Kieli ja kulttuuri (pakollinen)

Kurssilla vahvistetaan edelleen erilaisten tekstilajien hallintaa. Kurssin aikana perehdytään erityisesti suomalaisen kirjallisuuden vaiheisiin ja teemoihin eri aikoina. Samalla opiskelija tutkii kirjallisuuden, kulttuuriperinnön ja taiteen yhteyttä ympäröivään yhteiskuntaan. Niin ikään tutustutaan kielessä ja kulttuurissa tapahtuneisiin muutoksiin. Tutustumalla kotimaiseen kirjallisuuteen ja kulttuuriin, suomen kieleen ja sen sukukieliin ja toisaalta monikieliseen nyky-Suomeen vahvistetaan opiskelijan omaa kielellistä ja kulttuurista identiteettiä. Monipuolisten tekstien ja harjoitusten avulla lisätään tietoisuutta tekstien tyylistä, sävyistä ja rakenteista. Samalla opitaan huomaamaan omat mahdollisuudet viestijänä. Kirjalliset ja suulliset harjoitukset avaavat opiskelijan tietoisuutta viestinnän tehtävästä ja merkityksestä.

Sisällöt:

- erilaiset tekstilajit
- suomalainen kirjallisuus ja kulttuuri
- viestinnän tehtävä ja merkitys

äi5 Puhe- ja vuorovaikutustaidot (pakollinen)

Kurssilla vahvistetaan opiskelijan viestintätaitoja. Harjoituksia tehdään niin yksin kuin ryhmässäkin. Tavoitteena on rohkaista opiskelijaa havainnoimaan omaa viestintäänsä ja kehittämään sitä. Ryhmäharjoituksissa kehitetään kuuntelemisen, keskustelun, mielipiteiden perustelun ja vastavuoroisen viestinnän taitoja. Samalla vahvistetaan opiskelijan kykyä toimia ryhmässä. Yksilöllisissä esiintymistilanteissa opiskelijaa rohkaistaan olemaan yleisön edessä, nauttimaan esiintymisestä ja näkemään mahdollisuutensa monipuolisesti viestivänä aktiivisena kansalaisena. Harjaannutaan käyttämään kieltä eri tilanteiden vaatimalla tavalla ja soveltamaan puhutun kielen erilaisia tyylejä, sävyjä ja rakenteita.

Sisällöt:

- erilaiset viestintäharjoitukset
- mielipide

äi6 Median maailma (pakollinen)

Kurssilla tutustutaan median ilmiöihin ja tekstilajeihin. Tutkitaan erilaisia mediatuotteita, ja osallistutaan median tekemiseen. Harjoitellaan tekstien luotettavuuden arviointia.

Sisällöt:

- media ja median lukutaito

äi7 Kauno- ja tietokirjallisuuden lukeminen (pakollinen)

Kurssilla luetaan monipuolisesti sekä kauno- että tietokirjallisuutta. Luettua käsitellään ja lukukokemuksia jaetaan eri tavoin. Varmennetaan kaunokirjallisuuden analyysikäsitteiden käyttöä ja eläydytään luettuun esimerkiksi draaman keinoin. Tietokirjallisuuden lukemisen yhteydessä pohditaan tekstin luotettavuutta ja tietojen käytettävyyttä.

Sisällöt:

- kauno- ja tietokirjallisuus
- tekstianalyysi
- kriittinen lukeminen

äi8 Tekstien tulkinta (valinnainen)

Kurssilla syvennetään tekstien tulkinnan taitoja tutkimalla erilaisia tekstejä eri muodoissaan ja varmennetaan tekstien tulkinnassa tarvittavien käsitteiden käyttöä. Luettuun myös eläydytään ja jaetaan lukukokemuksia muille. Tutustutaan monimuotoisiin eritteleviin, pohtiviin, kantaa ottaviin ja ohjaaviin teksteihin ja niiden keskeisiin kielellisiin ja tekstuaalisiin piirteisiin.

Sisällöt:

- erilaiset tekstit ja niiden tulkinta

äi9 Tekstien tuottaminen (valinnainen)

Kurssilla syvennetään erilaisten tekstien tuottamisen taitoja. Tuotetaan monimuotoisia tekstejä. Samalla perehdytään tekstien tavoitteisiin ja arviointiin sekä harjaannutaan antamaan ja vastaanottamaan palautetta tekstin tuottamisen eri vaiheissa. Varmennetaan oikeinkirjoitusta. Kurssilla harjoitellaan myös puheen ja

kokonaisilmaisun erilaisia keinoja esimerkiksi valmistelluissa puhe-esityksissä. Harjoitellaan arvioimaan omaa vuorovaikutustaitoa ja viestintätapaa sekä havaitsemaan omia kehittämiskohteita tällä osa-alueella.

Sisällöt:

- monimuotoisten tekstien tuottaminen
- palautteen antaminen
- oikeinkirjoitus
- puhe-esitys

äi10 Nykykulttuurin ilmiöitä ja kirjallisuutta (valinnainen)

Kurssilla tutustutaan nykykulttuuriin, sen ilmiöihin ja monimuotoisiin teksteihin. Luetaan monipuolisesti nykykirjallisuutta. Keskustellaan ja tuotetaan monimuotoisia tekstejä nykykulttuurin ilmiöiden perusteella.

Sisällöt:

- nykykulttuuri
- nykykirjallisuus

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Kurssit	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen			
T1 ohjata opiskelijaa laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä	äi1–5, äi6	Vuorovaikutus erilaisissa viestintäympäristöissä	Opiskelija osaa toimia tavoitteen mukaisesti erilaisissa viestintäympäristöissä ja -tilanteissa, osoittaa ymmärtävänsä muiden puheenvuoroja ja osaa tarkkailla oman viestintänsä vaikutuksia muihin.
T2 kannustaa opiskelijaa monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitoaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan	äi1–5	Vuorovaikutus ryhmässä	Opiskelija osaa ilmaista mielipiteensä ja perustella sen uskottavasti. Opiskelija ottaa toisten näkemykset huomioon ja tekee yhteistyötä heidän kanssaan vuorovaikutustilanteissa.
T3 ohjata opiskelijaa monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin	äi5, äi6, äi9	Kokonaisilmaisun ja esiintymisen taidot	Opiskelija osaa ilmaista itseään ja käyttää tavoitteen ja tilanteen mukaisesti kokonaisilmaisun keinoja. Opiskelija osaa esittää sekä

			spontaanin että valmistellun puheenvuoron tai puheesityksen ja ottaa esittäessään yleisönsä huomioon ja käyttää joitakin havainnollistamisen keinoja.
T4 kannustaa opiskelijaa syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan omia vuorovaikutuksellisia vahvuuksiaan sekä kehittämisalueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa viestintäympäristöissä	äi3, äi5, äi9	Vuorovaikutustaitojen kehittäminen	Opiskelija osaa arvioida omia vuorovaikutustaitojaan saamansa palautteen pohjalta ja nimetä kehittämiskohteita.
Tekstien tulkitseminen			
T5 ohjata opiskelijaa kehittämään tekstien ymmärtämisessä ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja ja taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita	äi1, äi2, äi4, äi7	Tekstinymmärtämisen strategiat	Opiskelija osaa käyttää tekstinymmärtämisen strategioita itsenäisesti. Opiskelija osaa arvioida omaa lukutaitoaan ja nimetä kehittämiskohteita.
T6 tarjota opiskelijalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä	äi1–4, äi6–8	Tekstimaailman monipuolistuminen ja monilukutaito	Opiskelija osaa käyttää ja tulkita ohjatusti erityyppisiä, monimuotoisia ja myös itselleen uudenlaisia tekstejä.
T7 ohjata opiskelijaa kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa opiskelijaa tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa	äi2–4, äi6–8	Tekstien erittely ja tulkinta	Opiskelija osaa tarkastella tekstejä kriittisesti, tunnistaa tekstilajeja ja osaa kuvailla joitakin pohtivien, kantaa ottavien ja ohjaavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen. Opiskelija ymmärtää, että teksteillä on erilaisia tavoitteita ja tarkoituksiperiä.
T8 kannustaa opiskelijaa kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla	äi1–2, äi6–8	Tiedonhankintataidot ja lähdekriittisyys	Opiskelija osaa nimetä tiedonhaun keskeiset vaiheet ja tietää, mistä ja miten tietoa voidaan hakea. Opiskelija osaa arvioida tietojen käytettävyyttä ja lähteiden luotettavuutta.

T9 kannustaa opiskelijaa laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä tekstejä ja kirjallisuudenlajeja kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista	äi2, äi4, äi6–8	Fiktiivisten tekstien erittely ja tulkinta ja lukukokemusten jakaminen	Opiskelija osaa tulkita fiktiivisiä tekstejä, käyttää keskeisimpiä käsitteitä puhuessaan teksteistä ja osaa liittää tekstit johonkin kontekstiin. Opiskelija löytää itsenäisesti itselleen ja tilanteeseen sopivaa luettavaa, kuunneltavaa ja katseltavaa. Opiskelija lukee useita kirjoja ja osaa jakaa lukukokemuksiaan.
Tekstien tuottaminen			
T10 rohkaista opiskelijaa ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa opiskelijaa tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana	äi2, äi4, äi6, äi9	Ajatusten ilmaiseminen, tekstimaailman monipuolistuminen ja monilukutaito	Opiskelija tuottaa ohjatusti myös itselleen uudenlaisia tekstejä, kokeilee erilaisia tapoja ja keinoja tuottaa tekstiä ja ilmaista näkemyksiään. Opiskelija osaa kuvailla itseään tekstin tuottajana.
T11 tarjota opiskelijalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa opiskelijaa valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja	äi2–3, äi6, äi9	Tekstilajien hallinta	Opiskelija osaa ohjatusti tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti pohtivia ja kantaa ottavia tekstejä ja käyttää niille tyypillisiä ilmaisutapoja.
T12 ohjata opiskelijaa vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota opiskelijalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista opiskelijaa vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana	äi2–3, äi6, äi9	Tekstien tuottamisen prosessien hallinta	Opiskelija osaa nimetä tekstien tuottamisen prosessin vaiheita ja osaa työskennellä niiden mukaisesti sekä yksin että ryhmässä. Opiskelija antaa ja vastaanottaa palautetta teksteistä ja osaa arvioida omia tekstintuottamisen taitojaan ja nimetä niiden kehittämiskohteita.
T13 ohjata opiskelijaa edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tieto- ja viestintätekniikan käyttöä tekstien tuottamisessa, syventämään ymmärrystään kirjoittamisesta viestintänä ja	äi1, äi3–4, äi6, äi9	Kirjoitetun kielen konventioiden hallinta ja kirjoitustaito	Opiskelija tuntee kirjoitettujen tekstien perusrakenteita ja kirjoitetun yleiskielen piirteitä ja osaa hyödyntää tietoa tekstejä kirjoittaessaan ja muokatessaan. Opiskelija

vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista			kirjoittaa sujuvasti käsin ja tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen.
T14 harjaannuttaa opiskelijaa vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissään sekä opastaa opiskelijaa toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen	äi1–4, äi6, äi9	Tiedon esittäminen, hallinta ja eettinen viestintä	Opiskelija osaa käyttää omassa teksteissään muualta hankittua tietoa. Opiskelija osaa tehdä muistiinpanoja, tiivistää hankkimaansa tietoa ja käyttää lähteitä omassa tekstissään. Opiskelija noudattaa tekijänoikeuksia ja osaa merkitä lähteet.
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen			
T15 ohjata opiskelijaa syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa opiskelijaa tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia	äi3–5, äi8	Kielitietoisuuden kehittyminen	Opiskelija osaa kuvailla tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä, pohtia niiden merkityksiä ja kuvata eri rekisterien ja tyylien välisiä eroja.
T16 kannustaa opiskelijaa avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemyksensä, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen, kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota opiskelijalle mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen	äi4, äi7, äi10	Kirjallisuuden tuntemuksen, kulttuuritietoisuuden ja lukuharrastuksen kehittyminen	Opiskelija tuntee ja ymmärtää kulttuurin monimuotoisuutta sekä osaa kuvata omia kulttuurikokemuksiaan. Opiskelija tuntee kirjallisuuden vaihteita ja suomalaisen kulttuurin juuria. Opiskelija tuntee kirjallisuuden päälaajit ja on lukenut sovitut kirjat.
T17 ohjata opiskelija tutustumaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja auttaa opiskelijaa pohtimaan äidinkielen merkitystä sekä tulemaan tietoiseksi omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään sekä innostaa opiskelijaa aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi	äi2, äi4, äi7, äi9-10	Kielen merkityksen ja aseman hahmottaminen	Opiskelija osaa kuvailla Suomen kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta. Opiskelija osaa kuvailla äidinkielen merkitystä, suomen kielen piirteitä ja asemaa muiden kielten joukossa.

9.3.1.2 Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän tehtävä

Tuntijakoasetuksen mukaan koulun opetuskielen mukaan määräytyvän äidinkielen ja kirjallisuuden sijasta maahanmuuttajille voidaan opettaa joko kokonaan tai osittain suomen tai ruotsin kieltä erityisen maahanmuuttajille tarkoitetun oppimäärän mukaisesti⁴³. Tämän oppimäärän tehtävänä on tukea opiskelijan kasvua kieliyhteisön täysivaltaiseksi jäseneksi, jolla on kielelliset valmiudet jatko-opintoihin. Opetuksen avulla pyritään monilukutaitoon, jonka avulla opiskelija osaa hakea tietoa sekä ymmärtää, tuottaa, arvioi ja analysoi erilaisia puhuttuja ja kirjoitettuja suomenkielisiä tekstejä päivittäisessä vuorovaikutuksessa, koulutyöskentelyssä ja yhteiskunnassa. Opetuksessa tuetaan kielitaidon eri osa-alueiden sekä eri tiedonalojen kielen kehittymistä.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on tukea opiskelijoiden monikielisyyden kehittymistä sekä herättää kiinnostus ja tarjota välineitä kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Yhteistyössä muiden oppiaineiden kanssa suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetus auttaa opiskelijoita rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään kulttuurisesti monimuotoisessa ja monimediaisessa yhteiskunnassa.

Suomen kielen oppiminen tukee kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen lähtökohtana ovat opiskelijoille merkitykselliset ja tarpeelliset tekstilajit ja kielenkäyttötilanteet, joiden avulla kielen muotoja, merkityksiä ja käyttöä tutkitaan ja opitaan analysoimaan. Kielitaitoa kehitetään kaikilla kielen käytön osa-alueilla, joita ovat kuullun ymmärtäminen, puhuminen, luetun ymmärtäminen ja kirjoittaminen. Ymmärtämis- ja tuottamistaitojen kehittyminen nivoutuvat toisiinsa. Opiskelijoiden kielen osaaminen laajenee arkielämän konkreettisesta kielestä käsitteellisen ajattelun kieleen. He saavat valmiudet havaintojen ja ilmiöiden sekä oman ajattelunsa, tunteidensa ja mielipiteidensä ilmaisemiseen tilanteeseen sopivalla tavalla. Opetuksessa arvostetaan ja pyritään hyödyntämään opiskelijoiden osaamia kieliä.

Opiskelija voi opiskella suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää, jos hänen äidinkieltensä ei ole suomi, ruotsi tai saame tai hänellä on muutoin monikielinen tausta. Oppimäärän tarpeen selvittämisessä huomioidaan ensisijaisesti seuraavat näkökulmat:

- opiskelijan suomen kielen peruskielitaidossa on puutteita jollakin/joillakin kielitaidon osa-alueella, jolloin hänen osaamisensa ei vielä anna edellytyksiä yhdenvertaiseen oppimisyhteisön jäsenenä toimimiseen päivittäisessä vuorovaikutuksessa ja työskentelyssä tai
- opiskelijan suomen kielen taito ei vielä anna edellytyksiä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun.

Kun opiskelija opiskelee suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, hänelle opetetaan suomea tai ruotsia toisena kielenä joko kokonaan tai osittain suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen sijaan. Opetusjärjestelyiden lähtökohtana ovat opiskelijan oppimistarpeet ja kielenoppimisen vaihe. Mikäli opiskelijan oppimäärä on suomi toisena kielenä ja kirjallisuus, hänen edistymistään ja suoriutumistaan arvioidaan suhteessa tämän oppimäärän tavoitteisiin ja kriteereihin riippumatta siitä, minkä opetusryhmän

⁴³ Tuntijakoasetus 422/2012 8 § 2 mom.

yhteydessä kyseinen opetus on järjestetty. Opetuksen tavoitteiden asettamisessa ja sisältöjen valinnassa otetaan huomioon opiskelijan kielitaito sekä aiemmin opitut tiedot ja taidot. Opiskelija voi siirtyä opiskelemaan suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, jos hänellä on riittävät edellytykset sen tavoitteiden mukaiseen opiskeluun.

Päättövaiheen opetuksen erityisenä tehtävänä on vakiinnuttaa ja monipuolistaa suomen kielen taitoa, oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitoja ja monilukutaitoa. Opiskelijan kehittyviä luku- ja kirjoitustaitoja tulee edelleen tukea. Opetuksessa otetaan huomioon opiskelijan kielitaito ja vahvuudet. Opiskelijan kielitietoutta, tekstimaailmaa ja kulttuurin tuntemusta laajennetaan ja kehitetään kielellisiä valmiuksia jatko-opintoja, yhteiskuntaa ja työelämää varten. Kirjallisuuden opetuksessa kannustetaan monipuoliseen, elämykselliseen ja erittelevään lukemiseen. Opetuksessa tuetaan opiskelijan kotoutumisprosessia ja osallisuutta yhteiskunnassa sekä edistetään kielellisiä ja kulttuurisia taitoja erilaisissa monimediaisissa, monikielisissä ja -kulttuurisissa, ympäristöissä. Opiskelijoita ohjataan toimimaan erilaisissa viestintäympäristöissä niin, että he hahmottavat oman viestijäkuvansa ja pystyvät osaltaan vaikuttamaan myönteiseen viestintäilmaperiin.

Päättövaiheen opetuksen tehtävänä on rohkaista opiskelijoita oma-aloitteiseksi ja osallistuviksi kansalaisiksi, jotka osaavat perustella näkemyksiään ja vaikuttaa omaan elämäänsä ja ympäröivään yhteiskuntaan eri viestintävälineitä hyödyntäen. Opetuksessa tuetaan kehittymistä aktiivisiksi lukijoiksi ja kirjoittajiksi, jotka arvioivat ja kehittävät tekstin tulkinnan ja tuottamisen taitojaan ja hankkivat ja jakavat kokemuksia erityyppisistä teksteistä. Tekstien valikoima laajenee yhteiskunnallisten sekä opiskelu- ja työelämässä tarvittavien tekstien suuntaan. Opiskelijoita ohjataan hankkimaan ja hyödyntämään tietoa kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista. Kehitetään yleispuhekielen ja kirjakielen normien hallintaa ja taitoa käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteet aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät kurssit	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 auttaa opiskelijaa kehittämään vuorovaikutustaitojaan ja ilmaisukeinoja vuorovaikutustilanteissa ja vahvistamaan taitoaan työskennellä keskustellen erilaisten aiheiden ja tekstien parissa	s21, s23, s27, s210	L1, L2, L4
T2 ohjata opiskelijaa kehittämään muodollisten puhetilanteiden, opetuspuheen ja median puhuttujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitoa	s21-s24, s27	L2, L4, L5
T3 rohkaista opiskelijaa esiintymään entistä monipuolisemmin erilaisissa tilanteissa ja kehittämään esiintymistaitoja	s27, s28, s210	L2
Tekstien tulkitseminen		
T4 ohjata opiskelijaa hyödyntämään tekstilajitietoutta tekstien tulkinnassa	s21-s24, s28	L1, L2, L4
T5 ohjata opiskelijaa kriittiseen tekstien tulkintaan	s24, s26, s27	L1, L2, L4
Tekstien tuottaminen		

T6 rohkaista opiskelijaa hyödyntämään eri tekstilajeja omien tekstien malleina ja lähteinä sekä vahvistamaan taitoa suunnitella, tuottaa ja muokata tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä	s22, s23, s26-s28	L1, L2, L4
T7 ohjata opiskelijaa vakiinnuttamaan kirjoitetun yleiskielen hallintaa	s22-s24, s28	L2, L3
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T8 auttaa opiskelijaa syventämään kielitietoisuuttaan ja vakiinnuttamaan taitoaan vastaanottaa tekstiä eri tavoilla eri tilanteissa	s22-s26	L4
T9 rohkaista opiskelijaa avartamaan kulttuurinäkemystään ja erittelemään kulttuurista monimuotoisuutta sekä tunnistamaan kulttuurien samanlaisuuksia ja erilaisten ilmiöiden kulttuurisidonnaisuutta	s29, s210	L2
T10 ohjata opiskelijaa tutustumaan suomalaiseen kulttuuriin ja kirjallisuuteen	s28-s210	L2
T11 auttaa opiskelijaa vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana, ohjata opiskelijaa näkemään ja vertaamaan erilaisia oppimistyyliä ja tapoja sekä oppimaan muilta	s26, s28	L1, L2, L7
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena		
T12 ohjata opiskelijaa ymmärtämään, miten kieltä käytetään eri tiedonaloilla	s21-s26	L1, L4, L6
T13 rohkaista opiskelijaa kehittämään tiedonhankintataitoja sekä oman työskentelyn suunnittelua ja arviointia itsenäisesti ja ryhmässä	s25	L1, L5, L6, L7

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän kurssit aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Kaikilla suomen kielen ja kirjallisuuden kursseilla opiskellaan monipuolisesti eri sisältöalueita. Eri kursseilla painotetaan enemmän toisia sisältöjä. Opiskelijan kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu kielenkäyttötilanteissa sekä monipuolisessa työskentelyssä kielen avulla. Sisällöt valitaan siten, että opiskelija voi laajentaa omaan kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin liittyvää osaamistaan monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä opiskelijoiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia.

Suomi toisena kielenä kurssien suorittaminen päättövaiheessa tapahtuu moduuleittain. Ensimmäisen moduulin suorittaminen luo välttämättömän perustan toisen moduulin opinnoille. Ensimmäisen ja toisen moduulin suorittaminen luovat välttämättömän perustan kolmannen moduulin opinnoille. Opiskelijalla tulee olla aiemman moduulin tai aiempien moduulien sisältämä osaaminen ennen kuin hän siirtyy eteenpäin seuraavalle moduulille.

Moduuli 1

Moduulissa 1 suoritetaan kurssit s21, s211, s22, s212.

s21 Opiskelutaitojen vahvistaminen (pakollinen kurssi)

Kurssilla harjoitellaan eri oppiaineiden opiskelussa tarvittavia opiskelustrategioita. Kurssin aikana tutustutaan oppikirjatekstin rakenteeseen. Opiskelijaa harjoitetaan etsimään tekstistä ydinasiat ja referoimaan niitä suullisesti ja kirjallisesti. Opiskelijaa ohjataan myös muistiinpanojen tekemisessä ja tutustutaan erilaisiin koetyyppeihin ja kysymysmalleihin sekä harjoitellaan vastaamaan niihin. Kurssilla

harjoitellaan opiskelusanastoa kuten tehtävänantojen ymmärtämistä. Kurssilla opiskellaan, millainen on hyvä otsikko, mikä merkitys on kappalejaolla ja miten se tehdään.

s211 Suomea tarpeen mukaan (valinnainen kurssi)

Kurssi toteutetaan yhtä aikaa s21-kurssin kanssa. Kurssilla kerrataan suomen kielen perusrakenteita ryhmän tarpeiden mukaan sekä harjoitellaan isojen alkukirjainten ja päättöväliemerkkien käyttöä. Kurssilla opiskellaan, mikä ero on yleis- ja erisnimillä.

s22 Luonnontieteen tekstit tutummiksi (pakollinen kurssi)

Kurssi voidaan toteuttaa samanaikaisopetuksessa maantiedon, biologian, fysiikan tai kemian kanssa. Kurssilla luetaan luonnontieteellisen alan kielen lukemisen, kirjoittamisen, kuuntelemisen ja puhumisen taitoja sekä syvennetään opiskelun kannalta merkityksellisten tekstien monipuolista lukemista ja tulkintaa. Kurssilla luetaan maantiedon, biologian, fysiikan ja/tai kemian lyhyitä tekstejä ja tutustutaan niiden tiedonalojen kieleen. Kurssilla harjoitellaan tietotekstin hyödyntämistä oman tekstin lähteenä ja mallina sekä laaditaan omia lyhyitä tietotekstejä kuten määritelmiä, selostuksia ja tiivistelmiä.

s212 Sanoista lauseita (valinnainen kurssi)

Toteutetaan yhtä aikaa s22-kurssin kanssa. Kurssilla opiskellaan tärkeimmät lausetyypit sekä harjoitellaan lauseiden rakentamista. Kurssilla voidaan hyödyntää reaaliaineiden sanastoa ja sisältöjä.

Moduuli 2

Moduulissa suoritetaan kurssit s23 - s28 ja kurssit s213 - s214.

s23 Yhteiskunnallisten aineiden tekstit tutummiksi (pakollinen kurssi)

Kurssi voidaan toteuttaa samanaikaisopetuksessa historian tai yhteiskuntaopin kanssa. Kurssilla syvennetään opiskelun kannalta merkityksellisten tekstien monipuolista lukemista ja tulkintaa ja luetaan historian ja yhteiskuntaopin tekstejä ja tutustutaan niiden tiedonalojen kieleen. Kurssilla laaditaan omia lyhyitä tietotekstejä kuten esseevastauksia sekä harjoitellaan taitoa suunnitella, tuottaa ja muokata tietotekstejä itsenäisesti ja ryhmässä.

s213 Viestitään (valinnainen kurssi)

Kurssilla harjoitellaan työelämän ja arjen viestintätilanteita kirjallisesti ja suullisesti sekä tutustutaan muodollisen ja tuttavallisen kielen eroihin. Kurssilla harjoitellaan sähköpostiviestinnässä ja puhelinkeskusteluissa tarvittavaa fraseologiaa.

s24 Median tekstejä ja kuvia (pakollinen kurssi)

Kurssilla tutustutaan digitaalisiin teksteihin ja arvioidaan niitä lähdekriittisesti. Kurssilla pohditaan, millaiset tekstit ovat luotettavia lähteitä esimerkiksi esitelmään. Kurssilla tutustutaan tekstien käyttämiseen oman tekstin pohjana ja opetellaan lainaamaan ja referoimaan muiden kirjoittamaa tekstiä. Kurssilla harjoitellaan kirjoittamaan omia tekstejä, joissa käytetään lähteitä sekä tarkastellaan erilaisia uutiskuvia ja mainoskuvia ja niiden tavoitteita.

s214 Keskustellaan (valinnainen kurssi)

Kurssilla tarkastellaan puhe- ja kirjakielen eroja sekä harjoitellaan arkipäivän keskustelutilanteita ja eläytyvää kuuntelua.

s25 Tiedonhankintataitojen syventäminen (valinnainen kurssi)

Kurssi voidaan toteuttaa samanaikaisopetuksessa esimerkiksi maantiedon kanssa. Kurssilla vahvistetaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoja tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa. Kurssilla harjoitellaan graafien, karttojen, tilastojen ja simulaatioiden lukutaitoa ja

tulkintaa. Kurssilla tehdään tiedonhankintaan liittyviä harjoituksia ja hyödynnetään koulun oppimisympäristöjä sekä harjoitellaan kielen opiskelua verkossa.

s26 Uutistekstit (valinnainen kurssi)

Kurssilla vahvistetaan taitoja keskustella uutisteksteistä sekä tarkastellaan eri medioiden uutisia ja niiden tekstilajipiirteitä. Kurssilla opitaan poimimaan uutisten sisällöstä ydinasiat sekä vahvistetaan uutistekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitoa. Kurssilla harjoitellaan tunnistamaan, millainen on luotettava uutislähde. Kurssilla kirjoitetaan uutinen.

s27 Mielipiteen ilmaiseminen ja perusteleminen (pakollinen kurssi)

Kurssilla harjoitellaan mielipiteen ilmaisemista ja argumentointia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa sekä tutustutaan erilaisiin mielipideteksteihin ja opitaan niiden avulla argumentointiin liittyviä fraaseja ja ilmauksia, tuttavallisuuden ja muodollisuuden ilmaisemista, modaalisuutta ja mielipiteen vahvistamisen ja pehmentämisen keinoja sekä argumentointia. Kurssilla kirjoitetaan mielipideteksti ja pidetään lyhyt mielipidepuhe-esitys. Kurssilla harjoitellaan prosessikirjoittamista.

s28 Kaunokirjalliset tekstit tutuiksi (pakollinen kurssi)

Kurssilla tutustutaan kaunokirjallisuuden lajeihin ja tekstien kielellisiin piirteisiin sekä luetaan kaunokirjallisia tekstejä ja tutustutaan niiden tekstilajipiirteisiin. Kurssilla käsitellään muutamia kaunokirjallisia tekstejä syventäen, esimerkiksi runoja, novelleja ja kertomuksia. Kurssilla aktivoidaan opiskelijaa omaehtoiseen lukemiseen ja kirjaston käyttöön. Kurssilla kirjoitetaan oma satu tai kertomus ja oma runo.

Moduuli 3

Moduulissa suoritetaan kurssit s29 – s210 ja kurssi s215.

s29 Kulttuurinen moninaisuus – moninainen kulttuuri (pakollinen)

Kurssilla tutustutaan lisää kirjallisuuteen, teatteriin, kuvataiteeseen ja/tai muihin taidemuotoihin. Kurssilla tarkastellaan yhtä taideteosta monipuolisesti ja kirjoitetaan arvostelu siitä. Kurssilla vahvistetaan kulttuurisen monimuotoisuuden ymmärrystä vertailemalla opiskelijoiden kulttuurisia kokemuksia. Kurssilla vieraillaan vähintään yhdessä kulttuurikohteessa.

s210 Ajankohtaiset ilmiöt Suomessa ja maailmalla (valinnainen kurssi)

Kurssi toteutetaan samanaikaisopetuksessa tai muuten yhteistyössä yhteiskuntaopin, historian tai maantieteen oppiaineen/oppiaineiden kanssa. Kurssilla keskustellaan ja kirjoitetaan ajankohtaisista ilmiöistä kulttuurissa ja yhteiskunnassa. Ilmiöitä tarkastellaan Suomen, Euroopan ja globaalista näkökulmasta. Kurssilla hyödynnetään eri medioita ja muita lähteitä. sekä syvennetään tekstin tuottamisen taitoja. Kurssilla harjoitellaan pidemmän tekstin kirjoittamista ja myös prosessikirjoittamista.

s215 Jatkosuunnitelmia (valinnainen kurssi)

Kurssilla harjoitellaan opiskelu- tai työpaikan hakemiseen liittyvää viestintää. Lisäksi harjoitellaan työnhakulomakkeen täyttämistä verkossa, työnhakuvideon tekemistä ja työhaastattelua.

Lisäksi tarjolla on moduulivapaa kurssi:

s216 Kirjallisuuden lukijaksi (valinnainen kurssi)

Kurssi toteutetaan etä- tai monimuotokurssina. Kurssin kesto on vähintään kaksi lukukautta. Kurssin voi aloittaa kaikissa moduuleissa. Kurssin alussa hankitaan kirjastokortti. Kurssilla luetaan vähintään 10 kaunokirjallista teosta, joista osa on omavalintaisia. Jokaisesta teoksesta tehdään oppimistehtävä kuten lukupäiväkirja, esittely tai arvostelu. Opettaja voi antaa kirjasta myös sanasto- ja rakennetehtäviä.

Kurssi toteutetaan etä- tai monimuotokurssina. Kurssin kesto on vähintään kaksi lukukautta. Kurssin voi aloittaa kaikissa moduuleissa.

Oppimisen arviointi

Opiskelijan oppimisen arviointi on monipuolista, ohjaavaa ja kannustavaa. Kannustava ja rakentava palaute tukee opiskelijoiden motivaation rakentumista ja kielellisten valmiuksien kehittymistä sekä auttaa opiskelijoita löytämään omat vahvuutensa. Opiskelijoille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa tavoitteisiin. Arviointi nivotaan kiinteäksi osaksi oppimisprosessia. Oppimista tukevan ja erittelevän palautteen avulla opiskelijoita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan, tiedoistaan ja työskentelyprosesseistaan ja annetaan välineitä niiden kehittämiseen. Aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa kaikki tavoitealueet ovat opiskelijan oppimisen arvioinnissa yhtä tärkeitä. Niiden arviointi perustuu monipuolisiin suullisiin ja kirjallisiin näyttöihin sekä opettajan havaintoihin erilaisissa kielenkäyttö- ja tekstianalyysitilanteissa. Opiskelijoilla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti. Itsearvioinnin lisäksi harjoitellaan vertaisarviointia.

Opiskelijan opiskelema kurssi arvioidaan sen päätyttyä. Kurssin arvosanalla kuvataan, miten opiskelija on saavuttanut ko. kurssilla oppiaineen opetukselle asetetut tavoitteet. Opiskelijan osaamista arvioidaan suhteessa kurssin tavoitteisiin siten kuin kunkin oppiaineen perustetekstissä on kuvattu.

Päättöarviointi tehdään siinä vaiheessa, kun opiskelija on opiskellut kaikki opiskelusuunnitelmaansa kuuluvat pakolliset ja valinnaiset kurssit. Päättöarvioinnin kriteerit on laadittu siten, että opiskelija saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin aikuisten perusopetuksen päättöarvioinnin kriteereiden edellyttämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Kurssit	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen			
T1 auttaa opiskelijaa kehittämään ja ilmaisukeinoja vuorovaikutustilanteissa ja vahvistamaan taitoaan työskennellä keskustellen erilaisten aiheiden ja tekstien parissa	s21, s23, s27, s210	Vuorovaikutustaidot	Opiskelija osaa toimia vuorovaikutustilanteissa.
T2 ohjata opiskelijaa kehittämään muodollisten puhetilanteiden, opetuspuheen ja median puhuttujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitoa	s21-s24, s27	Ymmärtämistaidot vuorovaikutustilanteissa	Opiskelija ymmärtää muodollisia puhetilanteita, opetuspuhetta ja mediaa.
T3 rohkaista opiskelijaa esiintymään entistä monipuolisemmin erilaisissa	s27, s28, s10	Esiintymistaidot	Opiskelija osaa valmistella itsenäisesti esityksen ja osaa

tilanteissa ja kehittämään esiintymistaitoja			esiintyä ja ilmaista itseään tilanteen mukaisesti.
Tekstien tulkitseminen			
T4 ohjata opiskelijaa hyödyntämään tekstilajitietoutta tekstien tulkinnassa	s21-s24, s28	Tekstilajitaidot tekstien tulkinnassa	Opiskelija käyttää tietoa kertovan, kuvaavan, ohjaavan, kantaa ottavan ja pohtivan tekstin tekstilajipiirteistä tekstien tulkinnassa ja arvioinnissa.
T5 ohjata opiskelijaa kriittiseen tekstien tulkintaan	s24, s26, s27	Tekstien tulkinta	Opiskelija osaa tehdä tekstistä päätelmiä ja kriittisiä kysymyksiä.
Tekstien tuottaminen			
T6 rohkaista opiskelijaa hyödyntämään eri tekstilajeja omien tekstien malleina ja lähteinä sekä vahvistamaan taitoa suunnitella, tuottaa ja muokata tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä	s22, s23, s26-s28	Tekstilajitaidot tekstien tuottamisessa	Opiskelija hyödyntää tekstien kirjallisessa ja suullisessa tuottamisessa tietoa kertovan, kuvaavan, ohjaavan, kantaa ottavan ja pohtivan tekstin tekstilajipiirteistä.
T7 ohjata opiskelijaa vakiinnuttamaan kirjoitetun yleiskielen hallintaa	s22-s24, s28	Kirjoitetun kielen hallinta	Opiskelija tuottaa ymmärrettäviä ja koherentteja tekstejä, tuntee pääosin kirjoitetun kielen perussäännöt ja soveltaa niitä kirjoittaessaan.
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen			
T8 auttaa opiskelijaa syventämään kielitietoisuuttaan ja vakiinnuttamaan taitoaan vastaanottaa tekstiä eri tavoilla eri tilanteissa	s22-s26	Kielitietoisuuden kehittyminen	Opiskelija osaa kuvailla tekstien kielellisiä piirteitä.
T9 rohkaista opiskelijaa avartamaan kulttuurinäkemystään ja erittelemään kulttuurista monimuotoisuutta sekä tunnistamaan kulttuurien samankaltaisuuksia ja erilaisten ilmiöiden kulttuurisidonnaisuutta	s29, s210	Kulttuuritietoisuuden kehittyminen	Opiskelija osaa kuvailla kulttuurin monimuotoisuutta ja ilmiöiden kulttuurisidonnaisuutta.
T10 ohjata opiskelijaa tutustumaan suomalaiseen kulttuuriin ja kirjallisuuteen	s28-s210	Kirjallisuuden ja kulttuurin tuntemus	Opiskelija tuntee suomalaista kirjallisuutta ja muuta kulttuuria sekä arvioi niitä oman identiteetin ja suomalaisuuden näkökulmasta.
T11 auttaa opiskelijaa vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään viestijänä,	s26, s28	Viestijäkuvan kehittyminen ja oman	Viestijäkuvan kehittymistä ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena.

lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana, ohjata opiskelijaa näkemään ja vertaamaan erilaisia oppimistyyliä ja tapoja sekä oppimaan muilta		kielenoppimisen reflektointi	Opiskelija tunnistaa omat vahvuutensa ja kehittämiskohteensa kielenoppijana ja osaa asettaa itselleen oppimistavoitteita.
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena			
T 12 ohjata opiskelijaa ymmärtämään, miten kieltä käytetään eri tiedonaloilla	s21-s26	Eri tiedonalojen kielen havainnointi	Opiskelija tunnistaa eri tiedonalojen tapoja käyttää kieltä.
T 13 rohkaista opiskelijaa kehittämään tiedonhankintataitoja sekä oman työskentelyn suunnittelua ja arviointia itsenäisesti ja ryhmässä	s25	Tiedonhankinta sekä oman työskentelyn suunnittelu, jäsentäminen ja arvioiminen	Opiskelija osaa etsiä tietoa monipuolisesti eri lähteistä sekä pystyy suunnittelemaan, jäsentämään ja arvioimaan työskentelyään itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä.

9.3.1.3 Äidinkieli ja kirjallisuus; saame, romani, viittomakieli ja muu opiskelijan äidinkieli

Opetuksen järjestäjä laatii tarvittaessa aikuisten perusopetuksen saamen, romanikielen ja viittomakielen äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen opetussuunnitelman oppivelvollisten perusteita (Opetushallituksen määräys 104/011/2014) aikuisille soveltaen. Sama koskee äidinkieli ja kirjallisuus -oppimääriä suomi tai ruotsi saamenkielisille sekä suomi tai ruotsi viittomakielisille.

Perusopetuslain 12 §:n nojalla äidinkielenä voidaan opettaa suomen tai ruotsin lisäksi myös saamea, romanikieltä, viittomakieltä tai muuta opiskelijan äidinkieltä. Tällöin mainittua äidinkieltä opetetaan valtioneuvoston asetuksen 422/2012 8 §:n määrittelemällä tuntimäärällä äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineena. Opetussuunnitelma laaditaan ja opetuksen tavoitetaso määritellään tällöin suomen kieli ja kirjallisuus tai ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärää soveltaen. Opetussuunnitelman laadinnassa huomioidaan opiskelijoiden vaihteleva kielellinen ja kulttuurinen tausta sekä ympäristön tarjoaman tuen määrä opiskelijan äidinkielen kehittymiselle.

9.3.2 Toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet

KIELIKASVATUS

Kielitaidon kehittyminen jatkuu elinikäisenä prosessina. Monikielinen kompetenssi kehittyy erilaisissa yhteyksissä kotona, opiskelun parissa, työelämässä ja vapaa-ajalla. Se koostuu äidinkielten ja muiden kielten sekä niiden murteiden eritasoisista taidoista. Koulun kieltenopetuksen lähtökohtana on kielen käyttö eri tilanteissa. Se vahvistaa opiskelijoiden kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä. Opiskelijoita ohjataan tekemään havaintoja erikielisistä teksteistä ja vuorovaikutuksen käytänteistä, käyttämään kielitiedon käsitteitä tekstien tulkinnassa ja hyödyntämään erilaisia tapoja oppia kieliä. Opiskelijat käyttävät eri kielten taitoaan kaiken oppimisen tukena. Opiskelijoita ohjataan lukemaan kielitaidolleen sopivia tekstejä ja hankkimaan opiskelussa tarvittavaa tietoa eri kielillä.

Opiskelijoita ohjataan tiedostamaan sekä omaa että muiden kielellisten ja kulttuuristen identiteettien monikerroksisuutta. Myös vähemmistökielten ja uhanalaisten kielten merkitys tuodaan esiin opetuksessa. Opetus tukee opiskelijoiden monikielisyyttä hyödyntämällä kaikkia opiskelijoiden käyttämiä kieliä

mahdollisimman laajasti. Opetus vahvistaa opiskelijoiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoaan rohkeasti. Kielikasvatus edellyttää eri oppiaineiden yhteistyötä.

Toisen kotimaisen ja vieraiden kielten opiskelu aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Aikuisten perusopetuksen opiskelijoiden opintoihin kuuluu vähintään yksi A-kielen oppimäärä. Näihin perusteisiin on laadittu A-oppimäärän perusteet englannille ja muulle vieraalle kielelle. Toiselle kotimaiselle kielelle on laadittu B1-oppimäärän perusteet. Muihin kieliin tai oppimääriin opetuksen järjestäjä tai koulu laatii opetussuunnitelman noudattaen näitä perusteita soveltuvin osin. Perusteissa määritelty kehittyvän kielitaidon taso soveltuu parhaiten indoeurooppalaisiin kieliin sekä eurooppalaisiin kieliin, joissa käytetään aakkosiin pohjautuvaa kirjoitusjärjestelmää.

Kielistä käytetään seuraavia koodeja:

ru = ruotsi

fi = suomi

en = englannin kieli

la = latinan kieli

sm = saamen kieli

sa = saksan kieli

ra = ranskan kieli

ve = venäjän kieli

ia = italian kieli

ea = espanjan kieli

po = portugalin kieli

kx = muu kieli

Kielten kurssikoodit muodostuvat kielten kirjaintunnusten, oppimäärien tasotunnusten ja kurssinumeroiden mukaan. Esimerkiksi rub3 tarkoittaa ruotsin kielen B-oppimäärän kurssia numero 3 perusopetuksessa.

Perusopetuksen päättöarvioinnin kriteerit arvosanalle 8 kielten eri oppimäärissä

Kieli ja oppimäärä	Taito toimia vuorovaikutuksessa - vuorovaikutustaito erilaisissa tilanteissa - viestintästrategioiden käyttö - viestinnän kulttuurinen sopivuus	Taito tulkita tekstejä - kuullun ymmärtäminen - tekstin ymmärtäminen	Taito tuottaa tekstejä - puhuminen - kirjoittaminen
A-ruotsi	A2.2	A2.2	A2.1
A-suomi	B1.1	B1.1	A2.2
A-englanti	B1.1	B1.1	B1.1
A-saame	A2.2	A2.2	A2.1
muut A-kiel	A2.2	A2.2	A2.1
B1-ruotsi	A1.3	A1.3	A1.3
B1-suomi	A1.3	A1.3	A1.3

B1 vieras kieli	A2.1	A2.1	A1.3
B2-kielet	A1.3	A1.3	A1.2
B2-saame	A1.3	A1.3	A1.2
ÄKO-ruotsi	B1.2	B1.2	B1.2
ÄKO-suomi	B1.2	B1.2	B1.2

9.3.2.1 Toinen kotimainen kieli, ruotsi B1-oppimäärä

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa oppimisen ilolle ja luovuudelle.

Ruotsin kielen opetus on osa kielikasvatusta. Opiskelijoissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen, ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisissa ruotsinkielisissä ympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia opiskelijoita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla opiskelijoita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Ruotsin kielen opiskelu valmistaa opiskelijoita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja opiskelijoiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen kansainvälisessä maailmassa.

Opetus vahvistaa opiskelijan luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Opiskelijoille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus pyritään järjestämään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Opiskelijoiden erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja eri kielten välille sekä opiskelijoiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Tavoitteena on, että opiskelija harjaantuu hakemaan osaamillaan kielillä tietoa. Myös työelämässä tarvittavaan kielitaitoon kiinnitetään huomiota tekstien ja tehtävien valinnassa.

Ruotsin kielen opiskelu aikuisten perusopetuksessa (B1-oppimäärä)

Näissä opetussuunnitelman perusteissa on kuvattu 8 ruotsin B1-oppimäärän kurssia, joiden pakollisuus/valinnaisuus kuvataan paikallisessa opetussuunnitelmassa⁴⁴. Opiskelija, jolla ei ole ruotsin

⁴⁴ Tuntijakoasetus 422/2012 7 §, muutettu valtioneuvoston asetuksella 135/2017

kielessä aiempia opintoja tai muulla tavoin hankittua ruotsin taitoa, aloittaa opintonsa kurssista 1. Kaikki tavoitteet (T1-T9) ovat mukana kaikilla kursseilla, mutta niiden painotus voi vaihdella.

Ruotsin kielen B1-oppimäärän opetuksen tavoitteet aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät kurssit	Laaja-alainen osaaminen
Kielenopiskelutaidot		
T1 rohkaista opiskelijaa asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioida oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata opiskelijaa myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen	rub1–rub8	L1, L3, L5
T2 rohkaista opiskelijaa näkemään ruotsin taito tärkeänä osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon karttumista ja rohkaista ruotsinkielisten oppimisympäristöjen löytämiseen ja hyödyntämiseen myös opiskelun ulkopuolella	rub1–rub8	L2, L4, L5, L6, L7
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T3 järjestää opiskelijoille tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta	rub1–rub8	L4
T4 tukea opiskelijaa kielellisten viestintästrategioiden käytössä	rub1–rub8	L4
T5 auttaa opiskelijaa laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	rub1–rub8	L2
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T6 rohkaista opiskelijaa tulkitsemaan monentyyppisiä puhuttuja ja kirjoitettuja ruotsinkielisiä tekstejä oman edistymisen kannalta sopivimmalla vaikeustasolla	rub1–rub8	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T7 tarjota opiskelijalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista erilaisista aiheista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	rub1–rub8	L5
Kasvu kulttuuriseen monimuotoisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T8 ohjata opiskelijaa tutustumaan pohjoismaiseen kieliympäristöön sekä yhteisiin arvoihin	rub1–rub8	L2, L5
T9 ohjata opiskelijaa havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia ruotsin kielessä on sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisen tukena	rub1–rub8	L1, L4

Ruotsin kielen B1-oppimäärän kurssit aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

rub1 Kielitaidon alkeet: Lähtökohtia ruotsin opiskelulle (pakollinen)

Tavoitteet:

Tutustutaan ruotsin opiskeluun. Painotetaan ruotsinkielisen puheen havainnointia ja ääntämistä. Opetellaan kielenopiskelutaitoja. Tutustutaan alustavasti ruotsin kielen asemaan Suomessa. Havainnoidaan ruotsin kielen näkymistä arkipäivässä.

Sisällöt:

- itseä koskevien tietojen kertomista ja vaihtamista
- kielenopiskelutaidot

rub2 Kielitaidon alkeet: Perusviestintää arkipäivän sosiaalisissa tilanteissa (pakollinen)

Tavoitteet:

Harjoitellaan toimintaa tavanomaisimmissa sosiaalisissa kohtaamistilanteissa. Painotetaan edelleen puhumista ja ääntämistä. Opetellaan kielenopiskelutaitoja ja joidenkin kielitaidon alkuvaiheessa tarvittavien viestintästrategioiden käyttöä.

Sisällöt:

- perhe, suku ja ystävät
- vapaa-aika

rub3 Kielitaidon alkeet: Vuorovaikutus asiointitilanteissa (pakollinen)

Tavoitteet:

Harjoitellaan arkipäivän asiointitilanteita ruotsiksi, esimerkiksi kaupassa käynti, matka- ja pääsylippujen ostot, jne. Kiinnitetään huomiota tilanteeseen sopivaan kielenkäyttöön ja ruotsin kielen alueelliseen painottumiseen Suomessa.

Sisällöt:

- asiointitilanteet

rub4 Kielitaidon alkeet: Selviytyminen muodollisemmista tilanteista (pakollinen)

Tavoitteet:

Opetellaan käyttämään ruotsia työelämään liittyvissä yhteyksissä sekä erilaisissa muodollista kielenkäyttöä ja kulttuurista osaamista edellyttävissä tilanteissa. Tutustutaan myös kohteliaisiin tapoihin viestiä vaativammissa sosiaalisissa tilanteissa kuten ihmisen elinkaareen liittyvissä juhlissa ja tilaisuuksissa.

Sisällöt:

- työelämän viestintä
- juhlat ja muodolliset tilaisuudet

rub5 Kielitaidon alkeet: Palvelu- ja viranomaistilanteet (pakollinen)

Tavoitteet:

Harjoitellaan toimimista vaativammissa palvelutilanteissa, kuten terveydenhoito, työnhaku, koulutus, asiointi virastoissa, jne.

Sisällöt:

- asiointitilanteet

rub6 Kielitaidon alkeet: Ajankohtaiset ilmiöt (valinnainen)

Tavoitteet:

Hankitaan tietoa ja harjoitellaan vaihtamaan ajatuksia erilaisista ajankohtaisista asioista ja ilmiöistä. Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan ruotsinkielisiä vaikeustasoltaan sopivia medioita tai muita lähteitä.

Sisällöt:

- ajankohtaiset aiheet

rub7 Kehittyvä kielitaito: Miksi Suomessa puhutaan ruotsia? (valinnainen)

Tavoitteet:

Tutustutaan kielen näkökulmasta Suomen ja Ruotsin yhteiseen historiaan, suomen ja ruotsin asemaan Suomen kansalliskielinä sekä Pohjoismaita yhdistäviin arvoihin ja kulttuuriperintöön.

Sisällöt:

- Pohjoismaat

rub8 Kehittyvä kielitaito: Avaimet elinikäiseen kielenopiskeluun (valinnainen)

Tavoitteet:

Pohditaan ja tarkastellaan opiskelijoiden jatkosuunnitelmia ja tulevaisuudessa tarvittavia taitoja ja tietoa. Lisäksi opiskelija voi laatia oman kielitaidon portfolion, jonka avulla kehittää kielitaitoaan, kartoittaa oman kielitaitonsa tasoa sekä arvioi kielenopiskelu- ja vuorovaikutustaitojaan. Vaihtoehtoisesti portfolioa voidaan ryhtyä kokoamaan aiempien kurssien kuluessa.

Sisällöt:

- kielitaidon portfolioon tutustuminen

Ruotsin kielen B1-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi luonnollista ja opiskelijalle merkityksellistä. Opiskelijoita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuunottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Toiminnallisuuden ja yhdessä oppimisen avulla opiskelijat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä, viestintäkanavia ja -välineitä. Teksteistä hankitaan tietoa, niitä jaetaan ja julkaistaan.

Ohjaus, tuki ja eriyttäminen ruotsin kielen B1-oppimäärässä

Opiskelijoita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Rungas viestinnällinen harjoittelu tukee opiskelijoiden kielitaidon kehittymistä. Opiskelijoita kannustetaan opiskelemaan myös muita tarjolla olevia kieliä. Opiskelijoille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyneille tai ruotsin kieltä entuudestaan osaaville opiskelijoille.

Opiskelijan oppimisen arviointi ruotsin kielen B1-oppimäärässä aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Oppimista arvioidaan monin eri tavoin, myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin. Arviointi kohdistuu kaikkiin arvioitaviin tavoitekokonaisuuksiin. Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua. Arviointi on luonteeltaan kannustavaa ja antaa opiskelijoille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös opiskelijoille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat.

Opiskelijan opiskelema kurssi arvioidaan sen päätyttyä. Kurssin arvosanalla kuvataan, miten opiskelija on saavuttanut ko. kurssilla oppiaineen opetukselle asetetut tavoitteet. Opiskelijan osaamista arvioidaan suhteessa kurssin tavoitteisiin siten kuin kunkin oppiaineen perustetekstissä on kuvattu.

Päättöarviointi tehdään siinä vaiheessa, kun opiskelija on opiskellut kaikki opiskelusuunnitelmaansa kuuluvat pakolliset ja valinnaiset kurssit. Päättöarvioinnin kriteerit on laadittu siten, että opiskelija saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin aikuisten perusopetuksen päättöarvioinnin kriteereiden edellyttämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Ruotsin kielen B1-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Kurssit	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielenopiskelutaidot			
T1 rohkaista opiskelijaa asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioida oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata opiskelijaa myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen	rub1– rub8	Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö	Opiskelija osaa asettaa omia kielenopiskelutavoitteitaan ja arvioida opiskelutapojaan. Opiskelija osaa toimia vuorovaikutustilanteessa toisia kannustaen.
T2 rohkaista opiskelijaa näkemään ruotsin taito tärkeänä osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon karttumista ja rohkaista ruotsinkielisten oppimisympäristöjen löytämiseen ja hyödyntämiseen myös opiskelun ulkopuolella	rub1– rub8	Ruotsin kielen käyttöalueiden ja -mahdollisuuksien tunnistaminen omassa elämässä	Opiskelija osaa maininta joitakin ruotsin kielen käyttöalueita ja -mahdollisuuksia. Opiskelija huomaa, mihin hän voi käyttää ruotsin kielen taitoaan myös opintojen ulkopuolella ja osaa pohtia, miten hän voi käyttää taitoaan opintojen päätyttyä.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			Taitotaso A1.3
T3 järjestää opiskelijoille tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta	rub1– rub8	Vuorovaikutustaito erilaisissa tilanteissa	Opiskelija selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.

T4 tukea opiskelijaa kielellisten viestintästrategioiden käytössä	rub1– rub8	Viestintästrategioiden käyttö	Opiskelija osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Opiskelija osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Opiskelija joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.
T5 auttaa opiskelijaa laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	rub1– rub8	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Opiskelija osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisissa sosiaalisissa tilanteissa.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			Taitotaso A1.3
T6 rohkaista opiskelijaa tulkitsemaan monentyyppisiä puhuttuja ja kirjoitettuja ruotsinkielisiä tekstejä oman edistymisen kannalta sopivimmalla vaikeustasolla	rub1– rub8	Tekstien tulkintataidot	Opiskelija ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Opiskelija pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			Taitotaso A1.3
T7 tarjota opiskelijalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista erilaisista aiheista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	rub1– rub8	Tekstien tuottamistaidot	Opiskelija osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita. Opiskelija pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä. Opiskelija ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi.
Kasvu kulttuuriseen monimuotoisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T8 ohjata opiskelijaa tutustumaan pohjoismaiseen kieliympäristöön sekä Pohjoismaita yhdistäviin arvoihin	rub1– rub8	Pohjoismaisen kieliympäristön ja arvojen hahmottaminen	Opiskelija osaa kertoa, mitä kieliä Pohjoismaissa puhutaan ja kuvailla Pohjoismaita yhdistäviä arvoja.

T9 ohjata opiskelijaa havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia ruotsin kielessä on sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisen tukena	rub1– rub8	Kielellinen päättely	Opiskelija osaa tehdä havaintojensa perusteella johtopäätöksiä ruotsin kielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa niitä. Opiskelija tuntee ruotsin kielen keskeisiä kielitiedon käsitteitä.
---	---------------	----------------------	---

9.3.2.2 Vieras kieli, englanti, A-oppimäärä

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa oppimisen ilolle ja luovuudelle.

Englannin kielen opetus on osa kielikasvatusta. Opiskelijoissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisissa englanninkielisissä ympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia opiskelijoita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla opiskelijoita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Englannin kielen opiskelu valmistaa opiskelijoita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja opiskelijoiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen kansainvälisessä maailmassa.

Opetus vahvistaa opiskelijan luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Opiskelijoille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus pyritään järjestämään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä. Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Opiskelijoiden erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja eri kielten välille sekä opiskelijoiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Tavoitteena on, että opiskelija harjaantuu hakemaan osaamillaan kielillä tietoa. Myös työelämässä tarvittavaan kielitaitoon kiinnitetään huomiota tekstien ja tehtävien valinnassa.

Englannin kielen opiskelu aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa (A-oppimäärä)

Opiskelija, jolla on englannin kielessä aiempia opintoja tai muulla tavoin hankittua englannin taitoa, voi aloittaa opintonsa itselleen sopivan tasoisesta kurssista. Kaikki tavoitteet ovat mukana kaikilla kursseilla, mutta niiden painotus voi vaihdella.

Englannin kielen A-oppimäärän opetuksen tavoitteet aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät kurssit	Laaja-alainen osaaminen
----------------------	---------------------------------	-------------------------

Kielenopiskelutaidot		
T1 rohkaista opiskelijaa elinikäiseen kielenopiskeluun, asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia englantia ja arvioida oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata opiskelijaa myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen	ena1 – ena8	L1, L3, L5
T2 kannustaa löytämään kiinnostavia englanninkielisiä sisältöjä ja toimintaympäristöjä, jotka laajentavat käsitystä globalisoituvasta maailmasta ja siinä toimimisen mahdollisuuksista	ena1 – ena8	L2, L4, L5, L6, L7
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T3 rohkaista opiskelijaa osallistumaan keskusteluihin monenlaisista tämän elämäkokemukseen sopivista aiheista, joissa voidaan käsitellä myös mielipiteitä	ena1 – ena8	L4
T4 tukea opiskelijan aloitteellisuutta viestinnässä, kompensatiokeinojen käytössä ja merkitysneuvottelun käymisessä	ena1 – ena8	L4
T5 auttaa opiskelijaa tunnistamaan viestinnän kulttuurisia piirteitä ja tukea opiskelijoiden rakentavaa kulttuurienvälistä viestintää	ena1 – ena8	L2
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T6 tarjota opiskelijalle mahdollisuuksia kuulla ja lukea monenlaisia itselleen merkityksellisiä yleiskielisiä ja yleistajuisia tekstejä erilaisista lähteistä sekä tulkita niitä käyttäen erilaisia strategioita	ena1 – ena8	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T7 ohjata opiskelijaa tuottamaan sekä puhuttua että kirjoitettua tekstiä erilaisiin tarkoituksiin yleisistä ja itselleen merkityksellisistä aiheista kiinnittäen huomiota rakenteiden monipuolisuuteen ja ohjaten hyvään ääntämiseen	ena1 – ena8	L5
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T8 motivoida opiskelijaa arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuri- ja kulttuuritaustansa sekä Suomen ja maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakkoletuksia	ena1 – ena8	L2, L5
T9 edistää opiskelijan taitoa pohtia englannin asemaa ja variantteihin liittyviä ilmiöitä ja arvoja	ena1 – ena8	L1, L2
T10 ohjata opiskelijaa havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia englannin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisen tukena	ena1 – ena8	L1, L4

Englannin kielen A-oppimäärän kurssit aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Kurssit suositellaan suoritettaviksi numerojärjestyksessä. Valinnaiset kurssit ena9-ena14 voidaan suorittaa oppijan oppimistarpeiden mukaisessa järjestyksessä. Kaikki kurssit voidaan järjestää joko lähi-, etä-, monimuoto- tai verkko-opetuksena.

ena1 Kehittyvä kielitaito: Työelämässä toimiminen ja muita muodollisia tilanteita (pakollinen)

Kurssin osaamistavoitteena on, että opiskelija harjoittelee kohteliaita viestintätapoja vaativammissa sosiaalisissa tilanteissa kuten elinkaareen liittyvissä juhlissa tai tilaisuuksissa. Opiskelija rohkaistuu

käyttämään englantia työelämän tilanteissa sekä kehittää sekä suullista että kirjallista ilmaisuaan. Opiskelija osaa hyödyntää monipuolisia tapoja oppia englantia ja oppii ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan.

Sisällöt

- työelämän tilanteet
- sosiaaliset tilanteet kuten häät, hautajaiset

ena2 Kehittyvä kielitaito: Palvelu- ja viranomaistilanteet ja osallistuva kansalainen (pakollinen)

Kurssin osaamistavoitteena on, että opiskelija harjoittelee vaativammissa palvelutilanteissa sekä viranomaisten kanssa asioidessa tarvittavia viestintätapoja. Opiskelija omaksuu yhteiskunnalliseen osallistumiseen ja vaikuttamiseen sekä erilaisissa yhteisöissä toimimiseen mahdollistavia viestintästrategioita. Opiskelija kehittyä sekä suullisessa että kirjallisessa ilmaisussa ja harjaantuu hyödyntämään erilaisia tapoja oppia englantia. Opiskelija osaa arvioida oppimistaan itsenäisesti ja oppii ymmärtämään, että vuorovaikutuksessa tärkeintä on viestin välittyminen

Sisällöt

- palvelu- ja viranomaistilanteet
- erilaisissa yhteisöissä toimiminen

ena3 Kehittyvä kielitaito: Kertomuksia minusta ja ympäristöstäni (pakollinen)

Kurssin osaamistavoitteena on, että opiskelija oppii kertomaan taustastaan sekä laatimaan omia tarinoita. Opiskelija osaa ilmaista asumiseen liittyviä sisältöjä sekä kertoa lähiympäristöstä ja sen ilmiöistä. Opiskelija harjoittelee keskustelemaan arkielämän tilanteista ja kehittyä etenkin suullisessa ilmaisussa. Opiskelija on aloitteellinen keskustellessaan toisten kanssa ja osaa arvioida oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä muiden kanssa.

Sisällöt

- asuminen ja lähiympäristö
- arkielämän tilanteet

ena4 Kehittyvä kielitaito: Ajankohtaiset ilmiöt (pakollinen)

Kurssin osaamistavoitteena on, että opiskelija harjoittelee viestimään ajankohtaisista asioista ja ilmiöistä sekä osaa kertoa ja kirjoittaa yhteiskunnallisista tapahtumista omista lähtökohdista käsin. Opiskelija oppii hyödyntämään erilaisia medioita ja tiedonlähteitä ja kehittyä etenkin kirjallisessa ilmaisussa. Opiskelija oppii tulkitsemaan yleiskielisiä ja yleistajuisia tekstejä erilaisten strategioiden avulla ja osaa kirjoittaa rakenteiltaan monipuolisia tekstejä yleistajuisista aiheista.

Sisällöt

- ajankohtaiset asiat
- yhteiskunnalliset tapahtumat

ena5 Kulttuurikohtaamisia (pakollinen)

Kurssin osaamistavoitteena on, että opiskelija osaa viestiä kulttuuri-ilmiöistä sekä vapaa-ajan viettotavoista ja harrastuksista. Opiskelija harjoittelee sekä suullista että kirjallista ilmaisua. Opiskelija oppii tuottamaan erityisesti kulttuuriin ja vapaa-aikaan liittyviä puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä ja oppii arvostamaan omaa kulttuuritaustansa sekä Suomen ja maailman kulttuurien moninaisuutta.

Sisällöt

- kulttuuri
- vapaa-aika ja harrastukset

ena6 Globaalienglanti (pakollinen)

Kurssin osaamistavoitteena on, että opiskelija oppii hahmottamaan kohdekielen aseman yleismaailmallisena kielenä ja on tietoinen eri puolilla maailmaa puhutun englannin kielen vaihtelusta. Opiskelija oppii havaitsemaan kohdekielen lainalaisuuksia verrattuna muiden kielten tapaan ilmaista samoja sisältöjä ja harjaantuu ilmaisemaan mielipiteensä sekä suullisesti että kirjallisesti englannin kielen asemasta, vaihtelusta

sekä rakenteesta. Opiskelija oppii arvostamaan omaa kielitaustansa sekä Suomen ja maailman kielellistä moninaisuutta.

Sisällöt

- englannin kielen asema yleismaailmallisena kielenä
- englanninkielisten maiden kulttuuri

ena7 Liikkuvuus ja kansainvälisyys (pakollinen)

Kurssin osaamistavoitteena on, että opiskelija oppii kansainvälisessä kanssakäymisessä tarvittavaa kieltä ja harjoittelee käyttämään englantia erilaissa kansainvälisyyteen liittyvissä tilanteissa. Opiskelija oppii tuottamaan rakenteeltaan monipuolista sekä hyvin äännettyä puhuttua ja kirjoitettua tekstiä ja oppii tunnistamaan viestinnän kulttuuria piirteitä. Opiskelija osaa toimia rakentavasti kulttuurienvälisessä viestinnässä

Sisällöt

- liikkuvuus ja kansainvälisyys
- kulttuurienvälinen viestintä

ena8 Avaimet elinikäiseen kieltenopiskeluun (pakollinen)

Kurssin osaamistavoitteena on, että opiskelija oppii arvioimaan suunnitelmallisesti tulevaisuudessa tarvittavia tietoja ja taitoja ja kehittää niin suullista kuin kirjallista kielitaitoaan. Opiskelija osaa arvioida oman kielitaitonsa tason ja osaa hahmottaa kielenopiskelu- ja vuorovaikutustaitojensa tason.

Sisällöt

- tulevaisuuden tiedot ja taidot
- kielitaidon sekä opiskelu- ja vuorovaikutustaitojen arvioiminen

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Pohditaan ja tarkastellaan opiskelijoiden jatkosuunnitelmia ja tulevaisuudessa tarvittavia taitoja ja tietoa. Lisäksi opiskelija voi laatia oman kielitaidon portfolion, jonka avulla kehittää kielitaitoaan, kartoittaa oman kielitaitonsa tasoa sekä arvioi kielenopiskelu- ja vuorovaikutustaitojaan. Vaihtoehtoisesti portfoliota voidaan ryhtyä kokoamaan aiempien kurssien kuluessa.

Englannin kielen A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi luonnollista ja opiskelijalle merkityksellistä. Opiskelijoita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuunottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Toiminnallisuuden ja yhdessä oppimisen avulla opiskelijat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä, viestintäkanavia ja -välineitä. Teksteistä hankitaan tietoa, niitä jaetaan ja julkaistaan.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki englannin kielen A-oppimäärässä

Opiskelijoita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Runsas viestinnällinen harjoittelu tukee opiskelijoiden kielitaidon kehittymistä. Opiskelijoita kannustetaan opiskelemaan myös muita tarjolla olevia kieliä. Opiskelijoille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyneille tai englantia entuudestaan osaaville opiskelijoille.

Opiskelijan oppimisen arviointi englannin kielen A-oppimäärässä aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Oppimista arvioidaan monin eri tavoin, myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin. Arviointi kohdistuu kaikkiin arvioitaviin tavoitekokonaisuuksiin. Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua. Arviointi on luonteeltaan kannustavaa ja antaa opiskelijoille mahdollisuuden painottaa itselleen luonteellisia ilmaisumuotoja.

Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös opiskelijoille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat.

Opiskelijan opiskelema kurssi arvioidaan sen päätyttyä. Kurssin arvosanalla kuvataan, miten opiskelija on saavuttanut ko. kurssilla oppiaineen opetukselle asetetut tavoitteet. Opiskelijan osaamista arvioidaan suhteessa kurssin tavoitteisiin siten kuin kunkin oppiaineen perustetekstissä on kuvattu.

Päättöarviointi tehdään siinä vaiheessa, kun opiskelija on opiskellut kaikki opiskelusuunnitelmaansa kuuluvat pakolliset ja valinnaiset kurssit. Päättöarvioinnin kriteerit on laadittu siten, että opiskelija saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin aikuisten perusopetuksen päättöarvioinnin kriteereiden edellyttämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Englannin kielen A-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päätyttyessä

Opetuksen tavoite	Kurssit	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielenopiskelutaidot			
T1 rohkaista opiskelijaa elinikäiseen kielenopiskeluun, asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia englantia ja arvioida oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata opiskelijaa myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen	ena1 ena8	– Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö sekä elinikäisen kielenopiskelun valmiuksien kehittyminen	Opiskelija osaa toimia erilaisissa oppimisympäristöissä ja osaa hyödyntää opiskeluvälineitä kielen oppimista edistävällä tavalla. Opiskelija osaa arvioida omia kielenopiskelutavoitteitaan ja opiskelutapojaan. Opiskelija huomaa, mihin hän voi käyttää englannin kielen taitoaan myös opintojen ulkopuolella ja osaa pohtia, miten hän voi käyttää taitoaan opintojen päätyttyä.
T2 kannustaa löytämään kiinnostavia englanninkielisiä sisältöjä ja toimintaympäristöjä, jotka laajentavat käsitystä globalisoituvasta maailmasta ja siinä toimimisen mahdollisuuksista	ena1 ena8	– Maailmankansalaisen taitojen kehittäminen englannin kieltä käyttämällä	Opiskelija osaa tehdä havaintoja mahdollisuuksista toimia englanninkielisessä toimintaympäristössä.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			Taitotaso B1.1
T3 rohkaista opiskelijaa osallistumaan keskusteluihin monenlaisista tämän elämänkokemukseen sopivista aiheista, joissa voidaan käsitellä myös mielipiteitä	ena1 ena8	– Vuorovaikutustaito erilaisissa tilanteissa	Opiskelija pystyy viestimään, osallistumaan keskusteluihin ja ilmaisemaan mielipiteitään melko vaivattomasti jokapäiväisissä viestintätilanteissa.
T4 tukea opiskelijan aloitteellisuutta viestinnässä,	ena1 ena8	– Viestintästrategioiden käyttö	Opiskelija pystyy jossain määrin olemaan aloitteellinen viestinnän eri vaiheissa ja

kompensoitokeinojen käytössä ja merkitysneuvottelun käymisessä			osaa varmistaa, onko viestintäkumppani ymmärtänyt viestin. Opiskelija osaa kiertää tai korvata tuntemattoman sanan tai muotoilla viestinsä uudelleen sekä pystyy neuvottelemaan tuntemattomien ilmauksien merkityksistä.
T5 auttaa opiskelijaa tunnistamaan viestinnän kulttuurisia piirteitä ja tukea opiskelijoiden rakentavaa kulttuurienvälistä viestintää	ena1 ena8	–Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Opiskelija osoittaa tuntevansa tärkeimmät kohteliaisuussäännöt. Opiskelija pystyy ottamaan vuorovaikutuksessaan huomioon joitakin tärkeimpiä kulttuurisiin käytänteisiin liittyviä näkökohtia.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			Taitotaso B1.1
T6 tarjota opiskelijalle mahdollisuuksia kuulla ja lukea monenlaisia itselleen merkityksellisiä yleiskielisiä ja yleistajuisia tekstejä erilaisista lähteistä sekä tulkita niitä käyttäen erilaisia strategioita	ena1 ena8	–Tekstien tulkintataidot	Opiskelija ymmärtää pääasiat ja joitakin yksityiskohtia selkeästä ja lähes normaalitempoisesta yleiskielisestä puheesta tai yleistajuisesta kirjoitetusta tekstistä. Opiskelija ymmärtää yhteiseen kokemukseen tai yleistietoon perustuvaa puhetta tai kirjoitettua tekstiä. Opiskelija löytää pääajatuksia, avainsanat ja tärkeitä yksityiskohtia myös valmistautumatta.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			Taitotaso B1.1
T7 ohjata opiskelijaa tuottamaan sekä puhuttua että kirjoitettua tekstiä erilaisiin tarkoituksiin yleisistä ja itselleen merkityksellisistä aiheista kiinnittäen huomiota rakenteiden monipuolisuuteen ja ohjaten hyvään ääntämiseen	ena1 ena8	–Tekstien tuottamistaidot	Opiskelija osaa kertoa ydinkohdat ja myös hiukan yksityiskohtia erilaisista jokapäiväiseen elämään liittyvistä itseään kiinnostavista todellisista tai kuvitteellisista aiheista. Opiskelija käyttää melko laajaa sanastoa ja rakennevalikoimaa sekä joitakin yleisiä fraaseja ja idiomeja. Opiskelija osaa soveltaa useita ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.
Kasvu kulttuuriseen monimuotoisuuteen ja kielitietoisuuteen			

T8 motivoida opiskelijaa arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaan sekä Suomen ja maailman kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia	ena1 ena8	–		Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Opiskelijaa ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T9 edistää opiskelijan taitoa pohtia englannin asemaan ja variantteihin liittyviä ilmiöitä ja arvoja	ena1 ena8	–	Kielten statuksiin liittyvien kysymysten hahmottaminen	Opiskelija osaa kuvata pääpiirteittäin, missä englantia puhutaan ja mainita englannin levinneisyyden syitä sekä pohtia englannin kielen asemaan, variantteihin ja arvostuksiin liittyviä ilmiöitä.
T10 ohjata opiskelijaa havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia englannin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisen tukena.	ena1 ena8	–	Kielellinen päättely	Opiskelija osaa tehdä havaintojensa perusteella johtopäätöksiä englannin kielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa johtopäätöksiään sekä verrata sitä, miten sama asia ilmaistaan jossakin muussa kielessä. Opiskelija tuntee englannin kielen keskeisiä kielitiedon käsitteitä.

9.3.2.3 Muu vieras kieli, ranska, A-oppimäärä

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa oppimisen ilolle ja luovuudelle.

Kielten opetus on osa kielikasvatusta. Opiskelijoissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisissa ympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia opiskelijoita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla opiskelijoita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Kielten opiskelu valmistaa opiskelijoita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa luontevan mahdollisuuden toteuttaa kielten opetusta

autenttisista tilanteista ja opiskelijoiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen kansainvälisessä maailmassa.

Opetus vahvistaa opiskelijan luottamusta omaan kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Opiskelijoille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus pyritään järjestämään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Opiskelijoiden erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja eri kielten välille sekä opiskelijoiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Tavoitteena on, että opiskelija harjaantuu hakemaan osaamillaan kielillä tietoa. Myös työelämässä tarvittavaan kielitaitoon kiinnitetään huomiota tekstien ja tehtävien valinnassa.

Muun vieraan kielen opiskelu aikuisten perusopetuksessa (A-oppimäärä)

Näissä opetussuunnitelman perusteissa on kuvattu 8 muun vieraan kielen A-oppimäärän aikuisten perusopetuksen päättövaiheen kurssia, joiden pakollisuus/valinnaisuus kuvataan paikallisessa opetussuunnitelmassa⁴⁵. Opiskelija, jolla ei ole kyseisessä kielessä aiempia opintoja tai muulla tavoin hankittua kyseisen kielen taitoa, aloittaa opintonsa kurssista 1. Kaikki tavoitteet (T1-T10) ovat mukana kaikilla kursseilla, mutta niiden painotus voi vaihdella.

Muun vieraan kielen (A-oppimäärä) opetussuunnitelman perusteet on laadittu perusteiksi mille tahansa kielelle, jolle ei ole kielikohtaisia perusteita. Perusteissa kuvattu kehittyvän kielitaidon taso perusopetuksen päättövaiheessa soveltuu parhaiten eurooppalaisiin kieliin, joissa käytetään aakkosiin pohjautuvaa kirjoitusjärjestelmää. Muihin kieliin opetuksen järjestäjä laatii opetussuunnitelman noudattaen näitä perusteita soveltuvin osin. Kansainvälisesti hyväksyttyjä kielikohtaisia viitekehyksiä noudatetaan soveltuvin osin ei-eurooppalaisten kielten opetuksessa (esim. kirjoitusmerkit).

Muun vieraan kielen A-oppimäärän opetuksen tavoitteet aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät kurssit	Laaja-alainen osaaminen
Kielenopiskelutaidot		
T1 rohkaista opiskelijaa elinikäiseen kielenopiskeluun, asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioida oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata opiskelijaa myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen	raa1–raa8	L1, L3, L5
T2 kannustaa opiskelijaa löytämään hyödyllisiä kohdekielisiä sisältöjä ja toimintaympäristöjä, jotka laajentavat käsitystä maailmasta ja siinä toimimisen mahdollisuuksista	raa1–raa8	L2, L4, L5, L6, L7
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutustilanteissa		
T3 rohkaista opiskelijaa harjoittelemaan monenlaisia jokapäiväisiä viestintätilanteita sekä toimimaan niissä aloitteellisesti	raa1–raa8	L4

⁴⁵ Tuntijakoasetus 422/2012 7 §, muutettu valtioneuvoston asetuksella 135/2017

T4 ohjata opiskelijaa olemaan aktiivinen viestintätilanteessa sekä syventämään taitoaan käyttää kohdekielisiä viestinnän keinoja, vakiintuneita fraaseja, kierto- ja täyteilmauksia ja muuta kompensatiota	raa1–raa8	L4
T5 ohjata opiskelijaa kiinnittämään huomiota kulttuurisesti sopivaan kielenkäyttöön viestinnässä, johon liittyy mielipiteiden ja asenteiden esiin tuomista	raa1–raa8	L2
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T6 tarjota opiskelijalle mahdollisuuksia tulkita erilaisia tekstejä, myös selväpiirteisiä asiatekstejä, joista hankitaan tietoa, ja ohjata käyttämään tulkinnassa päättelytaitoa ja keskeisen sisällön ymmärtämistä	raa1–raa8	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T7 tarjota opiskelijalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta laajenevasta aihepiiristä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin	raa1–raa8	L5
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T8 motivoida opiskelijaa arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa sekä Suomen ja maailman kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia	raa1–raa8	L2, L5
T9 edistää opiskelijan taitoa pohtia opiskeltavan kielen asemaan ja variantteihin liittyviä ilmiöitä ja arvoja	raa1–raa8	L1, L2
T10 ohjata opiskelijaa havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia opiskeltavassa kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisen tukena	raa1–raa8	L1, L4

Muun vieraan kielen A-oppimäärän kurssit aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

raa1 Kehittyvä kielitaito (pakollinen): Työelämässä toimiminen ja muita muodollisia tilanteita

Tavoitteet:

Opetellaan käyttämään opiskeltavaa kieltä työelämään liittyvissä yhteyksissä sekä erilaisissa muodollisempaa kielenkäyttöä edellyttävissä tilanteissa. Tutustutaan myös kohteliaisiin tapoihin viestiä vaativammissa sosiaalisissa tilanteissa kuten ihmisen elinkaareen liittyvissä juhlissa ja tilaisuuksissa.

Sisällöt:

- kieli työelämässä
- juhlat ja muut muodolliset tilaisuudet

raa2 Kehittyvä kielitaito (pakollinen): Palvelu- ja viranomaistilanteet ja osallistuva kansalainen

Tavoitteet:

Harjoitellaan toimimista vaativammissa palvelutilanteissa, kuten terveydenhoidossa ja viranomaisten kanssa asioimisessa. Harjoitellaan näissä yhteyksissä vaadittavaa kielitaitoa.

Sisällöt:

- palvelutilanteet
- viranomaisten kanssa asiointi

raa3 Kehittyvä kielitaito (pakollinen): Kertomuksia minusta ja ympäristöstäni

Tavoitteet:

Käsitellään opiskelijoiden henkilöhistoriaa ja omia tarinoita. Tehdään havaintoja lähiympäristöstä ja sen ilmiöistä, kuten tapahtumista ja sattumista. Pohditaan arjesta nousevia kysymyksiä ja tilanteita. Opetuksessa painottuu suullinen vuorovaikutus.

Sisällöt:

- itsestä ja lähiympäristöstä kertominen
- arjen vuorovaikutus

raa4 Kehittyvä kielitaito (pakollinen): Ajankohtaiset ilmiöt

Tavoitteet:

Käsitellään erilaisia ajankohtaisia asioita ja ilmiöitä, kuten yhteiskunnalliset tapahtumat ja muuttuva maailma. Opetuksessa painottuu kirjallinen vuorovaikutus. Kurssilla voidaan hyödyntää myös sopivantasoisia medioita ja muita lähteitä tiedon hakemisessa ja ilmiöistä keskustellessa.

Sisällöt:

- ajankohtaiset ilmiöt

raa5 (pakollinen) Kulttuurikohtaamisia

Tavoitteet:

Tutustutaan erilaisiin kulttuuri-ilmiöihin ja vapaa-ajanviettopoihin (esimerkiksi harrastuksiin), jaetaan kokemuksia ja pohditaan niitä.

Sisällöt:

- kulttuuuri ja vapaa-aika

raa6 (pakollinen) Kieli maailmassa

Tavoitteet:

Tutustutaan opiskeltavan kielen asemaan maissa, joissa sitä puhutaan. Tarkastellaan kyseisten maiden elämäntyyliä ja kulttuureja. Pohditaan opiskeltavan kieleen, sen variantteihin ja sen asemaan liittyviä ilmiöitä sekä mahdollisuuksien mukaan arvoja suhteessa Suomen ja maailman monikielisyyteen.

Sisällöt:

- ranskankieliset maat ja kulttuurit

raa7 (pakollinen) Liikkuvuus ja kansainvälisyys

Tavoitteet:

Opiskellaan liikkumisessa ja kansainvälisissä kontakteissa tarvittavaa kieltä ja tutustutaan niihin liittyviin toimintaympäristöihin. Harjoitellaan käyttämään opiskeltavaa kieltä erilaisissa yhteyksissä kuten yhteydenpidossa ulkomaille tai matkailussa.

Sisällöt:

- matkailusanasto
- liikkuminen

raa8 (pakollinen) Avaimet elinikäiseen kieltenopiskeluun

Tavoitteet:

Tarkastellaan opiskelijoiden jatko-opintosuunnitelmia. Lisäksi opiskelija voi laatia oman kielitaidon portfolion, jonka avulla kehittää kielitaitoaan, kartoittaa oman kielitaitonsa tasoa sekä arvioi kielenopiskelu- ja vuorovaikutustaitojaan. Vaihtoehtoisesti portfoliota voidaan ryhtyä kokoamaan aiempien kurssien kuluessa.

Sisällöt:

- kielitaidon portfolioon tutustuminen

Muun vieraan kielen A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi luonnollista ja opiskelijalle merkityksellistä. Opiskelijoita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuunottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Toiminnallisuuden ja yhdessä oppimisen avulla opiskelijat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä, viestintäkanavia ja -välineitä. Teksteistä hankitaan tietoa, niitä jaetaan ja julkaistaan.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki muun vieraan kielen A-oppimäärässä aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Opiskelijoita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Runsas viestinnällinen harjoittelu tukee opiskelijoiden kielitaidon kehittymistä. Opiskelijoita kannustetaan opiskelemaan myös muita tarjolla olevia kieliä. Opiskelijoille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai opiskeltavaa kieltä entuudestaan osaaville opiskelijoille.

Opiskelijan oppimisen arviointi muun vieraan kielen A-oppimäärässä aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Oppimista arvioidaan monin eri tavoin, myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin. Arviointi kohdistuu kaikkiin arvioitaviin tavoitekokonaisuuksiin. Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua. Arviointi on luonteeltaan kannustavaa ja antaa opiskelijoille mahdollisuuden painottaa itselleen luonteellisia ilmaisumuotoja.

Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös opiskelijoille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat.

Opiskelijan opiskelema kurssi arvioidaan sen päätyttyä. Kurssin arvosanalla kuvataan, miten opiskelija on saavuttanut ko. kurssilla oppiaineen opetukselle asetetut tavoitteet. Opiskelijan osaamista arvioidaan suhteessa kurssin tavoitteisiin siten kuin kunkin oppiaineen perustetekstissä on kuvattu.

Päättöarviointi tehdään siinä vaiheessa, kun opiskelija on opiskellut kaikki opiskelusuunnitelmaansa kuuluvat pakolliset ja valinnaiset kurssit. Päättöarvioinnin kriteerit on laadittu siten, että opiskelija saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin aikuisten perusopetuksen päättöarvioinnin kriteereiden edellyttämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Muun vieraan kielen A-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Kurssit	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielenopiskelutaidot			
T1 rohkaista opiskelijaa elinikäiseen kielenopiskeluun, asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioida oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata opiskelijaa myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen	raa1– raa8	Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö sekä elinikäisen kielenopiskelun valmiuksien kehittyminen	Opiskelija osaa toimia erilaisissa oppimisympäristöissä ja osaa hyödyntää opiskeluvälineitä kielen oppimista edistävällä tavalla. Opiskelija osaa arvioida omia kielenopiskelutavoitteitaan ja opiskelutapojaan. Opiskelija huomaa, mihin hän voi käyttää opiskelemaansa kielen taitoaan myös opintojen ulkopuolella ja osaa pohtia, miten hän voi käyttää taitoaan opintojen päätyttyä.
T2 kannustaa opiskelijaa löytämään hyödyllisiä kohdekielisiä sisältöjä ja toimintaympäristöjä, jotka laajentavat käsitystä maailmasta ja siinä toimimisen mahdollisuuksista	raa1– raa8	Maailmankansalaisen taitojen kehittäminen opiskeltavaa kieltä käyttämällä	Opiskelija osaa tehdä havaintoja mahdollisuuksista toimia kohdekielisessä toimintaympäristössä.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			Taitotaso A2.2
T3 rohkaista opiskelijaa harjoittelemaan monenlaisia jokapäiväisiä viestintätilanteita sekä toimimaan niissä aloitteellisesti	raa1– raa8	Vuorovaikutustaito erilaisissa tilanteissa	Opiskelija selviää jo kohtalaisesti monenlaisista jokapäiväisistä viestintätilanteista. Opiskelija pystyy enenevässä määrin olemaan aloitteellinen viestintätilanteessa.

T4 ohjata opiskelijaa olemaan aktiivinen viestintätilanteessa sekä syventämään taitoaan käyttää kohdekielisiä viestinnän keinoja, vakiintuneita fraaseja, kierto- ja täyteilmauksia ja muuta kompensatiota	raa1– raa8	Viestintästrategioiden käyttö	Opiskelija osallistuu enenevässä määrin viestintään. Opiskelija käyttää tarvittaessa vakiosanontoja pyytäessään tarkennusta avainsanoista. Opiskelija joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä silloin tällöin ja käyttää esim. lähikäsitettä tai yleisempää käsitettä, kun ei tiedä täsmällistä (koira/eläin tai talo/mökki).
T5 ohjata opiskelijaa kiinnittämään huomiota kulttuurisesti sopivaan kielenkäyttöön viestinnässä, johon liittyy mielipiteiden ja asenteiden esiin tuomista	raa1– raa8	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Opiskelija osaa käyttää kieltä yksinkertaisella tavalla kaikkein keskeisimpiin tarkoituksiin, kuten tiedonvaihtoon sekä mielipiteiden ja asenteiden asianmukaiseen ilmaisemiseen. Opiskelija pystyy keskustelemaan kohteliaasti käyttäen tavanomaisia ilmauksia ja perustason viestintärutiineja.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			Taitotaso A2.2
T6 tarjota opiskelijalle mahdollisuuksia tulkita erilaisia tekstejä, myös selväpiirteisiä asiatekstejä, joista hankitaan tietoa, ja ohjata käyttämään tulkinnassa päättelytaitoa ja keskeisen sisällön ymmärtämistä	raa1– raa8	Tekstien tulkintataidot	Opiskelija pystyy seuraamaan hyvin summittaisesti selväpiirteisen asiapuheen pääkohtia, tunnistaa usein ympärillään käytävän keskustelun aiheen, ymmärtää pääasiat tuttua sanastoa sisältävästä yleiskielisestä tekstistä tai hitaasta puheesta. Opiskelija osaa päätellä tuntemattomien sanojen merkityksiä asiayhteydestä.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			Taitotaso A2.1
T7 tarjota opiskelijalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta laajenevasta aihepiiristä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin	raa1– raa8	Tekstien tuottamistaidot	Opiskelija pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa. Opiskelija osaa helposti ennakoitavan perussanaston ja monia keskeisimpiä rakenteita. Opiskelija osaa soveltaa joitakin ääntämisen

			perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T8 motivoida opiskelijaa arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa sekä Suomen ja maailman kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakkoletuksia	raa1– raa8		Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Opiskelijaa ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T9 edistää opiskelijan taitoa pohtia opiskeltavan kielen asemaan ja variantteihin liittyviä ilmiöitä ja arvoja	raa1– raa8	Kielten statuksiin liittyvien kysymysten hahmottaminen	Opiskelija osaa pohtia opiskeltavan kielen asemaan liittyviä ilmiöitä.
T10 ohjata opiskelijaa havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia opiskeltavassa kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisen tukena	raa1– raa8	Kielellinen päättely	Opiskelija osaa tehdä havaintojensa perusteella johtopäätöksiä opiskeltavan kielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa johtopäätöksiään sekä verrata sitä, miten sama asia ilmaistaan jossakin muussa kielessä. Opiskelija tuntee opiskeltavan kielen kielitiedon käsitteitä

9.3.3 Matematiikka

Oppiaineen tehtävä

Matematiikan opetuksen tehtävänä on kehittää opiskelijoiden loogista, täsmällistä ja luovaa matemaattista ajattelua. Opetus luo pohjan matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden ymmärtämiselle sekä kehittää opiskelijoiden kykyä käsitellä tietoa ja ratkaista ongelmia. Konkretia ja toiminnallisuus ovat keskeinen osa opiskelua ja opetusta. Oppimista tuetaan tieto- ja viestintäteknologian avulla.

Matematiikan opetuksella tuetaan opiskelijoiden positiivista asennetta matematiikkaa kohtaan. Opetuksella pyritään auttamaan positiivisen minäkuvan muodostumista matematiikan oppijoina. Koska matematiikan opiskelu on pitkäjänteistä ja tavoitteellista toimintaa, opiskelijoita ohjataan ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan ja käyttämään opiskelussaan omia vahvuuksiaan. Matematiikan opiskelu kehittää myös vuorovaikutus-, yhteistyö- ja viestintätaitoja.

Matematiikan opetuksella ohjataan opiskelijoita ymmärtämään matematiikan hyödyllisyys omassa elämässään ja laajemmin yhteiskunnassa. Opetuksella pyritään kehittämään opiskelijoiden kykyä käyttää ja soveltaa matematiikkaa monipuolisesti.

Matematiikan opetuksen tavoitteet varsinaisessa aikuisten perusopetuksessa

Matematiikan opetuksella tavoitellaan opiskelijan motivaation, positiivisen minäkuvan ja itseluottamuksen vahvistamista matematiikan oppijana. Opiskelijaa kannustetaan käyttämään omia vahvuuksiaan ja ottamaan vastuuta oppimisestaan.

Opiskelijaa ohjataan havaitsemaan ja ymmärtämään oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä, arvioimaan ja kehittämään matemaattisia ratkaisujaan, tarkastelemaan kriittisesti saamia tuloksia ja kehittämään tiedonhallinta- ja analysointitaitojaan. Opiskelijaa tuetaan ratkaisemaan matemaattisia tehtäviä loogisesti ja

luovaa ajattelua käyttäen. Opiskelijaa opastetaan täsmälliseen matemaattiseen ilmaisuun, tieto- ja viestintäteknologian käyttöön matematiikan opiskelussa ja tiedon kriittiseen arviointiin.

Opiskelijan taitoja päättelyssä ja päässälaskussa pyritään vahvistamaan. Opiskelijaa ohjataan kehittämään kykyään laskea, ymmärtämään tuntemattoman ja muuttujan käsite sekä määrittämään tilastollisia tunnuslukuja ja laskemaan todennäköisyyksiä. Opiskelijaa tuetaan lukukäsitteen laajentamisessa, prosenttilaskennassa sekä geometristen ja trigonometristen käsitteiden ymmärtämisessä. Opiskelijaa kannustetaan tutustumaan funktion käsitteeseen ja harjoittelemaan funktion kuvaajan tuottamista ja tulkitsemista.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät kurssit	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 vahvistaa opiskelijan motivaatiota, positiivista minäkuvaa ja itseluottamusta matematiikan oppijana	ma1-ma8	L1, L3, L5
T2 kannustaa opiskelijaa ottamaan vastuuta matematiikan oppimisesta sekä yksin että yhdessä toimien	ma1-ma8	L3, L7
Työskentelyn taidot		
T3 ohjata opiskelijaa havaitsemaan ja ymmärtämään oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä	ma1-ma8	L1, L4
T4 harjaannuttaa opiskelijaa täsmälliseen matemaattiseen ilmaisuun suullisesti ja kirjallisesti	ma1-ma8	L1, L2, L4, L5
T5 tukea opiskelijaa loogista ja luovaa ajattelua vaativien matemaattisten tehtävien ratkaisemisessa ja siinä tarvittavien taitojen kehittämisessä	ma1-ma8	L1, L3, L4, L5, L6
T6 ohjata opiskelijaa arvioimaan ja kehittämään matemaattisia ratkaisujaan sekä tarkastelemaan kriittisesti tuloksen mielekkyyttä	ma1-ma8	L1, L3, L4, L6
T7 rohkaista opiskelijaa soveltamaan matematiikkaa muissakin oppiaineissa ja ympäröivässä yhteiskunnassa	ma1-ma8	L1 - L7
T8 ohjata opiskelijaa kehittämään tiedonhallinta- ja analysointitaitoja sekä opastaa opiskelijaa tiedon kriittiseen tarkasteluun	ma1-ma8	L1, L4, L5
T9 opastaa opiskelijaa soveltamaan tieto- ja viestintäteknologiaa matematiikan opiskelussa sekä ongelmien ratkaisemisessa	ma1-ma8	L5
Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet		
T10 vahvistaa päättely- ja päässälaskutaitoa sekä kannustaa opiskelijaa käyttämään laskutaitoaan eri tilanteissa	ma1-ma8	L1, L3, L4
T11 ohjata opiskelijaa kehittämään kykyään laskea peruslaskutoimituksia rationaaliluvuilla	ma1, ma2	L1, L4
T12 tukea opiskelijaa laajentamaan lukukäsitteen ymmärtämistä reaalityöihin	ma1, ma2	L1, L4
T13 tukea opiskelijaa laajentamaan ymmärrystään prosenttilaskennasta	ma6	L1, L3, L6
T14 ohjata opiskelijaa ymmärtämään tuntemattoman käsitteen ja kehittämään yhtälöratkaisutaitojaan	ma3, ma4	L1, L4

T15 ohjata opiskelijaa ymmärtämään muuttujan käsite ja tutustuttaa funktion käsitteeseen sekä ohjata opiskelijaa harjoittelemaan funktion kuvaajan tulkitsemista ja tuottamista	ma3, ma4, ma7	L1, L4, L5
T16 tukea opiskelijaa ymmärtämään geometrian käsitteitä ja niiden välisiä yhteyksiä	ma5	L1, L4, L5
T17 ohjata opiskelijaa ymmärtämään ja hyödyntämään suorakulmaiseen kolmioon ja ympyrään liittyviä ominaisuuksia	ma5, ma8	L1, L4, L5
T18 kannustaa opiskelijaa kehittämään taitoaan laskea pinta-aloja ja tilavuuksia	ma5, ma8	L1, L4
T19 ohjata opiskelijaa määrittämään tilastollisia tunnuslukuja ja laskemaan todennäköisyyksiä	ma6, ma7	L3, L4, L5
T20 ohjata opiskelijaa kehittämään algoritmista ajatteluaan sekä taitoaan soveltaa matematiikkaa ja ohjelmointia ongelmien ratkaisemiseen	ma1-ma8	L1, L4, L5, L6

Matematiikan pakolliset ja valinnaiset kurssit aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Tavoitteet kaikilla kursseilla: Harjoitellaan loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti. Rohkaistaan opiskelijoita käyttämään ajattelua tukevia piirroksia ja välineitä. Vahvistetaan opiskelijoiden päättelykykyä ja taitoa perustella. Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista. Tutustutaan todistamisen perusteisiin. Syvennetään algoritmista ajattelua. Ohjelmoidaan ja samalla harjoitellaan hyviä ohjelmointikäytäntöjä. Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.

ma1 Luvut ja laskutoimitukset I (pakollinen)

Sisällöt:

Laajennetaan lukualuetta ja harjoitellaan laskutoimituksia reaalitylukujen joukossa. Vahvistetaan opiskelijoiden kokonaislukujen peruslaskutoimitusten ymmärtämistä. Syvennetään vastaluvun käsitettä ja opitaan käänteisluku. Perehdytään lukujen jaollisuuteen ja jaetaan lukuja alkutekijöihin.

ma2 Luvut ja laskutoimitukset II (pakollinen)

Sisällöt:

Syvennetään desimaalitylukujen laskutoimituksien osaamista. Vahvistetaan ymmärrys tarkan arvon ja likiarvon erosta sekä perehdytään pyöristämissääntöihin. Vahvistetaan laskutaitoa murtoluvuilla ja opitaan murtoluvun kertominen ja jakaminen murtoluvulla. Harjoitellaan potenssilaskentaa eksponenttina kokonaisluvut. Opitaan neliöjuuren käsite ja käytetään neliöjuurta laskutoimituksissa. Varmistetaan prosentin käsitteen ymmärrys.

ma3 Lausekkeet (pakollinen)

Sisällöt:

Harjoitellaan muodostamaan lausekkeita ja sieventämään niitä. Perehdytään muuttujan käsitteeseen ja lausekkeen arvon laskemiseen. Harjoitellaan potenssilausekkeiden sieventämistä. Tutustutaan polynomin käsitteeseen sekä harjoitellaan polynomien yhteen-, vähennys- ja kertolaskua.

ma4 Yhtälöt (pakollinen)

Sisällöt:

Perehdytään tuntemattoman käsitteeseen. Muodostetaan ja ratkaistaan ensimmäisen asteen yhtälöitä. Yhtälöpareja ratkaistaan algebrallisesti. Tutustutaan suoraan ja kääntäen verrannollisuuksiin. Verrantoa

käytetään tehtävien ratkaisussa. Tutustutaan epäyhtälöihin ja ratkaistaan niitä. Muodostetaan ja ratkaistaan vaillinaisia toisen asteen yhtälöitä.

ma5 Geometria (pakollinen)

Sisällöt:

Vahvistetaan peruskäsitteiden osaaminen. Tutkitaan suoriin, kulmiin ja monikulmioihin liittyviä ominaisuuksia. Vahvistetaan yhdenmuotoisuuden ja yhtenevyyden käsitteiden ymmärtämistä. Harjoitellaan geometrista konstruointia. Opitaan kehä- ja keskuskulma sekä tutustutaan Thaleen lauseeseen. Lasketaan monikulmioiden piirejä ja pinta-aloja. Harjoitellaan laskemaan ympyrän pinta-ala, kehän ja kaaren pituus sekä sektorin pinta-ala. Varmennetaan ja laajennetaan mittayksiköiden ja yksikkömuunnosten hallintaa.

ma6 Prosentit (pakollinen)

Sisällöt:

Lasketaan prosenttiosuuksia ja prosenttiluvun osoittamia määriä kokonaisuuksista. Lisäksi opitaan laskemaan muuttunut arvo, perusarvo sekä muutos- ja vertailuprosentti. Tutustutaan klassiseen ja tilastolliseen todennäköisyyslaskentaan sekä syvennetään taitoa laskea erilaisten vaihtoehtojen lukumääriä.

ma7 Funktiot ja tilastot (pakollinen)

Sisällöt:

Perehdytään funktion käsitteeseen. Piirretään suoria ja paraabeleja koordinaatistoon sekä tutkitaan niitä. Opitaan suoran kulmakertoimen ja vakiotermin käsitteet. Määritetään funktioiden nollakohtia. Yhtälöpareja ratkaistaan graafisesti. Vahvistetaan keskiarvon ja tyyppiarvon ymmärtäminen sekä määritetään frekvenssejä ja suhteellisia frekvenssejä sekä mediaaneja. Tutustutaan hajonnan käsitteeseen. Harjoitellaan aineiston keräämistä, jäsentämistä, esittämistä ja analysointia.

ma8 Geometria ja trigonometria (pakollinen)

Sisällöt:

Sovelletaan Pythagoraan lausetta, Pythagoraan lauseen käänteislausetta ja trigonometrisia funktioita suorakulmaiseen kolmioon. Tutkitaan kolmiulotteisia kappaleita konkreettien mallien ja tieto- ja viestintäteknologian avulla. Lasketaan pallojen, lieriöiden ja kartioiden pinta-aloja ja tilavuuksia.

ma9 Lausekkeita ja yhtälöitä (valinnainen)

Sisällöt:

Kerrataan keskeisiä matematiikan käsitteitä. Yhdistetään aikaisemmillä kursseilla opittuja tietoja ja taitoja suuremmiksi kokonaisuuksiksi. Käytetään tehtävien ratkaisemisessa valmiita tietokoneohjelmia.

Matematiikan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet varsinaisessa aikuisten perusopetuksessa

Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja. Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään opetuksen, oppimisen, tuottamisen, arvioinnin ja luovuuden välineenä. Rohkaistaan opiskelijoita käyttämään matemaattista ajattelua tukevia piirroksia ja välineitä.

Ohjaus eriyttäminen ja tuki matematiikan varsinaisessa aikuisten perusopetuksessa

Opiskelijoille korostetaan asioiden ymmärtämisen tärkeyttä. Oppimista tuetaan uusien sisältöjen oppimisessa sekä suurempien asiakokonaisuuksien hahmottamisessa ja yhteyksien löytämisessä. Opetusta pyritään eriyttämään, jotta jokaisella opiskelijalla olisi mahdollisuus onnistumisen elämyksiin.

Opiskelijan oppimisen arviointi matematiikassa varsinaisessa aikuisten perusopetuksessa

Matematiikan kursseilla arvioidaan opiskelijan tietoja ja taitoja sekä niiden soveltamista. Arvioinnissa otetaan huomioon ratkaisun oikeellisuuden lisäksi tapa ja taito perustella ratkaisuja samoin kuin taito hyödyntää tieto- ja viestintäteknologiaa.

Arviointi on rakentavaa ja ohjaa opiskelijoita pitkäjänteiseen ja omia vahvuuksiaan käyttävään työskentelyyn. Opiskelijoita ohjataan arvioimaan itseään ja käyttämään vertaisarviointia ryhmän jäsenten työskentelyn arvioinnissa.

Opiskelijan opiskelema kurssi arvioidaan kurssin päätyttyä. Opintojen edetessä oppiaineen päättöarvioinnin kriteerien merkitys kasvaa kurssin arvosanaa muodostettaessa.

Päättöarviointi tehdään, kun opiskelija on opiskellut kaikki opinto-ohjelmaansa kuuluvat pakolliset ja valinnaiset kurssit. Päättöarvosana muodostuu suhteuttamalla opiskelijan päättövaiheen osaamisen taso valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suorituksen muiden tavoitteiden osalta.

Matematiikan päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

- Opiskelija ottaa vastuun omasta oppimisestaan ja osallistuu ryhmän toimintaan.
- Opiskelija havaitsee ja selittää oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä.
- Opiskelija osaa ilmaista matemaattista ajatteluaan sekä suullisesti että kirjallisesti.
- Opiskelija osaa jäsentää ongelmia ja ratkaista niitä hyödyntäen matematiikkaa.
- Opiskelija osaa arvioida matemaattista ratkaisuaan ja tarkastelee kriittisesti tuloksen mielekkyyttä.
- Opiskelija soveltaa matematiikkaa eri ympäristöissä.
- Opiskelija osaa itse hankkia, käsitellä ja esittää tilastotietoa.
- Opiskelija soveltaa tieto- ja viestintäteknologiaa matematiikan opiskelussa.
- Opiskelija käyttää aktiivisesti päättely- ja päässälaskutaitoa eri tilanteissa.
- Opiskelija osaa sujuvasti peruslaskutoimitukset rationaaliluvuilla.
- Opiskelija tunnistaa reaalityyppiset luvut ja osaa kuvailla niiden ominaisuuksia.
- Opiskelija osaa kertoa prosentin käsitteen käytöstä. Opiskelija osaa laskea prosenttiosuuden, prosenttiluvun osoittaman määrän kokonaisuudesta sekä muutos- ja vertailuprosentin. Opiskelija osaa käyttää tietojaan eri tilanteissa.
- Opiskelija osaa ratkaista ensimmäisen asteen yhtälön symbolisesti. Opiskelija osaa ratkaista vaillinaisen toisen asteen yhtälön esimerkiksi päättelämällä tai symbolisesti.
- Opiskelija ymmärtää muuttujan ja funktion käsitteen sekä osaa piirtää ensimmäisen ja toisen asteen funktion kuvaajan. Opiskelija osaa tulkita kuvaajia monipuolisesti.
- Opiskelija osaa nimetä ja kuvailla suoriin, kulmiin ja monikulmioihin liittyviä ominaisuuksia sekä niiden välisiä yhteyksiä.
- Opiskelija osaa käyttää Pythagoraan lausetta ja trigonometrisia funktioita. Opiskelija ymmärtää kehäkulman ja keskuskulman käsitteet.
- Opiskelija osaa laskea tasokuvioiden pinta-aloja ja kappaleiden tilavuuksia. Opiskelija osaa pinta-ala- ja tilavuusyksiköiden muunnoksia.
- Opiskelija hallitsee keskeiset tilastolliset tunnusluvut ja osaa antaa niistä esimerkkejä. Opiskelija osaa määrittää sekä klassisia että tilastollisia todennäköisyyksiä.
- Opiskelija osaa soveltaa algoritmisen ajattelun periaatteita ja osaa ohjelmoida yksinkertaisia ohjelmia.

Opetuksen tavoite	Kurssit	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet			
T1 vahvistaa opiskelijan motivaatiota, positiivista minäkuvaa ja itseluottamusta matematiikan oppijana	ma1-ma8		Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen.

T2 kannustaa opiskelijaa ottamaan vastuuta matematiikan oppimisesta sekä yksin että yhdessä toimien	ma1-ma8	Vastuunottaminen opiskelusta	Opiskelija ottaa vastuun omasta oppimisestaan ja osallistuu ryhmän toimintaan.
Työskentelyn taidot			
T3 ohjata opiskelijaa havaitsemaan ja ymmärtämään oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä	ma1-ma8	Opittujen asioiden yhteydet	Opiskelija havaitsee ja selittää oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä.
T4 harjaannuttaa opiskelijaa täsmälliseen matemaattiseen ilmaisuun suullisesti ja kirjallisesti	ma1-ma8	Ilmaisu	Opiskelija osaa ilmaista matemaattista ajatteluaan sekä suullisesti että kirjallisesti.
T5 tukea opiskelijaa loogista ja luovaa ajattelua vaativien matemaattisten tehtävien ratkaisemisessa ja siinä tarvittavien taitojen kehittämisessä	ma1-ma8	Ongelmanratkaisutaidot	Opiskelija osaa jäsentää ongelmia ja ratkaista niitä hyödyntäen matematiikkaa.
T6 ohjata opiskelijaa arvioimaan ja kehittämään matemaattisia ratkaisujaan sekä tarkastelemaan kriittisesti tuloksen mielekkyyttä	ma1-ma8	Taito arvioida ja kehittää matemaattisia ratkaisuja	Opiskelija osaa arvioida matemaattista ratkaisuaan ja tarkastelee kriittisesti tuloksen mielekkyyttä.
T7 rohkaista opiskelijaa soveltamaan matematiikkaa muissakin oppiaineissa ja ympäröivässä yhteiskunnassa	ma1-ma8	Matematiikan soveltaminen	Opiskelija soveltaa matematiikkaa eri ympäristöissä.
T8 ohjata opiskelijaa tiedonhallinta- ja analysointitaitoja sekä opastaa opiskelijaa tiedon kriittiseen tarkasteluun	ma1-ma8	Tiedon analysointi ja kriittinen tarkastelu	Opiskelija osaa itse hankkia, käsitellä ja esittää tilastotietoa.
T9 opastaa opiskelijaa soveltamaan tieto- ja viestintäteknologiaa matematiikan opiskelussa sekä ongelmien ratkaisemisessa	ma1-ma8	Tieto- ja viestintä- teknologian käyttö	Opiskelija soveltaa tieto- ja viestintäteknologiaa matematiikan opiskelussa.
Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet			
T10 vahvistaa päättely- ja päässälaskutaitoa sekä kannustaa opiskelijaa käyttämään laskutaitoaan eri tilanteissa	ma1-ma8	Päättely- ja laskutaito	Opiskelija käyttää aktiivisesti päättely- ja päässälaskutaitoa eri tilanteissa.
T11 ohjata opiskelijaa kehittämään kykyään laskea peruslaskutoimituksia rationaaliluvuilla	ma1, ma2	Peruslaskutoimitukset rationaaliluvuilla	Opiskelija osaa sujuvasti peruslaskutoimitukset rationaaliluvuilla.
T12 tukea opiskelijaa laajentamaan lukukäsitteen ymmärtämistä reaalityöihin	ma1, ma2	Lukukäsite	Opiskelija tunnistaa reaalityö ja osaa kuvailla niiden ominaisuuksia.

T13 tukea opiskelijaa laajentamaan ymmärrystään prosenttilaskennasta	ma6	Prosentin käsite ja prosenttilaskenta	Opiskelija osaa kertoa prosenttin käsitteen käytöstä. Opiskelija osaa laskea prosenttiosuuden, prosenttiluvun osoittaman määrän kokonaisuudesta sekä muutos- ja vertailuprosentin. Opiskelija osaa käyttää tietojään eri tilanteissa.
T14 ohjata opiskelijaa ymmärtämään tuntemattoman käsitteen ja kehittämään yhtälönratkaisutaitojaan	ma3, ma4	Tuntemattoman käsite ja yhtälönratkaisutaidot	Opiskelija osaa ratkaista ensimmäisen asteen yhtälön symbolisesti. Opiskelija osaa ratkaista vaillinaisen toisen asteen yhtälön esimerkiksi pääättelemällä tai symbolisesti.
T15 ohjata opiskelijaa ymmärtämään muuttujan käsite ja tutustuttaa funktion käsitteeseen. Ohjata opiskelijaa harjoittelemaan funktion kuvaajan tulkitsemista ja tuottamista	ma3, ma4, ma7	Muuttujan ja funktion käsitteet sekä kuvaajien tulkitseminen ja tuottaminen	Opiskelija ymmärtää muuttujan ja funktion käsitteen sekä osaa piirtää ensimmäisen ja toisen asteen funktion kuvaajan. Opiskelija osaa tulkita kuvaajia monipuolisesti.
T16 tukea opiskelijaa ymmärtämään geometrian käsitteitä ja niiden välisiä yhteyksiä	ma5	Geometrian käsitteet ja niiden väliset yhteydet	Opiskelija osaa nimetä ja kuvailla suoriin, kulmiin ja monikulmioihin liittyviä ominaisuuksia sekä niiden välisiä yhteyksiä
T17 ohjata opiskelijaa ymmärtämään ja hyödyntämään suorakulmaiseen kolmioon ja ympyrään liittyviä ominaisuuksia	ma5, ma8	Suorakulmaisen kolmion ja ympyrän ominaisuudet	Opiskelija osaa käyttää Pythagoraan lausetta ja trigonometrisia funktioita. Opiskelija ymmärtää kehäkulman ja keskuskulman käsitteet.
T18 kannustaa opiskelijaa kehittämään taitoaan laskea pinta-aloja ja tilavuuksia	ma5, ma8	Pinta-alojen ja tilavuuksien laskutaito	Opiskelija osaa laskea tasokuvioiden pinta-aloja ja kappaleiden tilavuuksia. Opiskelija osaa pinta-ala- ja

			tilavuusyksiköiden muunnoksia.
T19 ohjata opiskelijaa määrittämään tilastollisia tunnuslukuja ja laskemaan todennäköisyyksiä	ma6, ma7	Tilastolliset tunnusluvut ja todennäköisyyslaskenta	Opiskelija hallitsee keskeiset tilastolliset tunnusluvut ja osaa antaa niistä esimerkkejä. Opiskelija osaa määrittää sekä klassisia että tilastollisia todennäköisyyksiä.
T20 ohjata opiskelijaa kehittämään algoritmista ajatteluaan sekä taitoaan soveltaa matematiikkaa ja ohjelmointia ongelmien ratkaisemiseen	ma1-ma8	Algoritminen ajattelu ja ohjelmointitaidot	Opiskelija osaa soveltaa algoritmisen ajattelun periaatteita ja osaa ohjelmoida yksinkertaisia ohjelmia.

9.3.4 Uskonto

Uskonnon oppimääränä voi olla evankelisluterilainen uskonto, ortodoksinen uskonto, islam tai minkä tahansa muun Suomessa rekisteröidyn uskonnollisen yhdyskunnan uskonto.

Oppiaineen tehtävä

Uskonnon opetuksen tehtävänä aikuisten perusopetuksessa on antaa opiskelijalle uskonnollinen ja katsomuksellinen yleissivistys. Opiskelijaa ohjataan perehtymään omaan uskontoperinteeseen, opiskeltavan uskonnon perusteisiin ja sen monimuotoisuuteen, uskonto- ja katsomusperinteisiin Suomessa sekä uskontoihin ja katsomuksiin muualla maailmassa.

Oppiaine edistää uskonnon ja kulttuurin välisen suhteen ymmärtämistä sekä uskontojen ja katsomusten monilukutaitoa. Opetuksessa annetaan monipuolista tietoa uskonnosta sekä autetaan opiskelijaa ymmärtämään siitä käytävää keskustelua. Opiskelijaa ohjataan tarkastelemaan uskontoja eri näkökulmista sekä kriittiseen ajatteluun. Opetuksessa pohditaan uskon ja tiedon suhdetta sekä uskonnoille ominaista kieltä, symboliikkaa ja käsitteistöä. Uskonnon opetus antaa valmiuksia uskontojen ja katsomusten dialogiin, jota käydään sekä katsomusten sisällä että niiden välillä. Opetus kannustaa opiskelijaa kunnioittamaan elämää, ihmisarvoa sekä omaa ja toisen pyhää.

Uskonnon opetuksen tavoitteet aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvä kurssi	Laaja-alainen osaaminen
T1 ohjata opiskelijaa havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin monimuotoinen vuorovaikutus sekä uskontoon liittyvä monimuotoisuus	u1	L1, L2
T2 auttaa opiskelijaa syventymään opiskeltavan uskonnon juuriin, lähteisiin, oppiin ja opetukseen sekä levinneisyyteen ja vaikutukseen eri puolilla maailmaa	u1	L2
T3 ohjata opiskelijaa perehtymään uskontoihin ja katsomuksiin eri puolilla maailmaa ja Suomessa siten, että opiskelija ymmärtää uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutussuhteen, tuntee maailman suurten uskontoperinteiden erityispiirteitä ja yhdistäviä tekijöitä sekä tutustuu uskonnottomuuteen	u1	L2, L6

T4 ohjata opiskelija tuntemaan eri uskontoperinteiden tapoja ja symboleita	u1	L2, L4, L6
T5 auttaa opiskelijaa havaitsemaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja ja hahmottamaan uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja	u1	L1, L2, L4, L5, L7
T6 auttaa opiskelijaa arvioimaan uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina	u1	L5, L6
T7 rohkaista opiskelijaa kohtaamaan erilaisia ihmisiä myönteisen vuorovaikutuksen hengessä jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla	u1	L6

Uskonnon pakollinen kurssi aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

u1 Uskonnot maailmassa (pakollinen)

Tavoitteet:

Opetuksessa käsiteltäviä teemoja ovat uskonnon synty, monimuotoisuus ja suhde muihin uskontoihin. Opetuksessa perehdytään keskeisiin opiskeltavan uskonnon juuriin, lähteisiin, oppiin, opetukseen, levinneisyyteen ja vaikutuksiin sekä eri uskontoihin, katsomuksiin ja uskonnottomuuteen Suomessa ja maailmalla sekä uskontojen kriittiseen tarkasteluun. Kurssin sisällöissä tulee olla maailmankatsomuksia yhdistävää eettisten elementtien käsittelyä. Tärkeitä sisältöjä ovat opiskeltavan uskonnon kulttuurivaikutukseen liittyvät aiheet. Sisällöissä tulee näkyä opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen ja katsomusten keskeiset eettiset periaatteet sekä YK:n Ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus ja ihmisoikeuksien toteutuminen maailmassa. Valittavien sisältöjen tulee auttaa opiskelijaa ymmärtämään uskontojen näkymistä mediassa ja sen kriittistä arviointia ja uskontojen välistä vuorovaikutusta ja dialogia.

Sisällöt:

- maailman uskonnot
- maailmankatsomus
- ihmisoikeudet

Uskonnon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Tavoitteena on ilmentää uskontojen ja katsomusten moninaisuutta kunnioittavasti ja arvostavasti. Asioita tarkastellaan kokemuksellisuuden, toiminnallisuuden ja yhteisöllisen oppimisen kautta. Keskeistä on opittavien asioiden konkretisointi ja ymmärtäminen. Tavoitteena on kehittää dialogitaitoja, mediataitoja ja uskonnon keskeisiin toimintoihin liittyviä tietoteknisiä taitoja. Opetuksessa kiireettömyyttä, pysähtymistä ja keskustelua korostetaan sekä toteutetaan mahdollisuuksien mukaan vierailuiden ja vierailijoiden kautta. Opetuksessa toteutetaan erilaisia yhteisiä tai omia projekteja.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki uskonnossa aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Uskonnon opetuksessa huomioidaan opiskelijoiden erilaiset taustat ja edellytykset sekä tarpeet. Opetuksen toteutuksessa tehdään toimintaan ja opetukseen liittyvät ratkaisut huomioiden opiskelijoiden erilaiset uskonnolliset ja katsomukselliset taustat ja käytettävät työtavat sovitetaan oppimisen edellytyksiin. Opetuksessa luodaan oppimista ja osallisuutta edistäviä yhteisiä tilanteita sekä ohjataan ja vahvistetaan opiskelijan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta.

Opiskelijan oppimisen arviointi uskonnon oppiaineessa aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Arviointi perustuu työskentelyn havainnointiin ja keskusteluihin sekä opiskelijoiden monimuotoisten tuotosten tarkasteluun. Tuotosten sisällön lisäksi arvioidaan opiskeluprosessia ja työn eri vaiheita kuten kysymysten muodostamista, aiheen rajaamista, tiedonhakua, näkökulmien perustelemista, käsitteiden käyttöä, ilmaisun selkeyttä ja työn loppuun saattamista.

Opiskelijan opiskelema kurssi arvioidaan sen päättyttyä. Kurssin arvosanalla kuvataan, miten opiskelija on saavuttanut ko. kurssilla oppiaineen opetukselle asetetut tavoitteet. Opiskelijan osaamista arvioidaan suhteessa kurssin tavoitteisiin siten kuin kunkin oppiaineen perustetekstissä on kuvattu.

Päättöarviointi tehdään siinä vaiheessa, kun opiskelija on opiskellut kaikki opiskelusuunnitelmaansa kuuluvat pakolliset ja valinnaiset kurssit. Päättöarvioinnin kriteerit on laadittu siten, että opiskelija saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin aikuisten perusopetuksen päättöarvioinnin kriteereiden edellyttämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Uskonnon päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Kurssi	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
T1 ohjata opiskelija havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin monimuotoinen vuorovaikutus sekä uskontoon liittyvä monimuotoisuus	u1	Uskontojen merkityksen ymmärtäminen kulttuurissa ja yhteiskunnassa	Opiskelija osaa nimetä, luokitella ja analysoida uskonnollisia elementtejä kulttuuri-ilmiöissä.
T2 auttaa opiskelijaa syventymään opiskeltavan uskonnon juuriin, lähteisiin, oppiin ja opetuksiin sekä levinneisyyteen ja vaikutukseen eri puolilla maailmaa	u1	Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen	Opiskelija osoittaa tuntevansa opiskelemansa uskonnon syntyhistorian. Hän tuntee uskonnon perusopetukset sekä osaa luetella merkittävimmät lähteet. Hän tuntee uskonnon maailmanlaajuisen merkityksen.
T3 ohjata opiskelija perehtymään uskontoihin ja katsomuksiin eri puolilla maailmaa ja Suomessa siten, että opiskelija ymmärtää uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutussuhteen, tuntee maailman suurten uskontoperinteiden erityispiirteitä ja yhdistäviä tekijöitä sekä tutustuu uskonnottomuuteen	u1	Maailmanuskontojen ja erilaisten katsomusten ymmärtäminen	Opiskelija osoittaa hallitsevansa perustiedot maailmanuskunnoista ja erilaisista katsomusperinteistä. Hän tunnistaa uskonnoissa ja katsomuksissa vallitsevaa moninaisuutta.
T4 ohjata opiskelija tuntemaan eri uskontoperinteiden tapoja ja symboleita	u1	Uskonnon ja kulttuurin lukutaito	Opiskelija tietää eri uskontoperinteiden tapoja ja symboleja. Hän osaa erotella ja luokitella uskonnollisia teemoja mediassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.
T5 auttaa opiskelijaa havaitsemaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja ja hahmottamaan uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja	u1	Ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot	Opiskelija osaa esittää perusteltuja mielipiteitä ja osallistuu keskusteluun. Hän osaa tunnistaa erilaisia argumentaation tapoja ja argumentteja keskustelussa.
T6 auttaa opiskelijaa arvioimaan uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä	u1	Uskontojen ja katsomusten merkityksen ymmärtäminen globaalisti	Opiskelija osaa arvioida uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä

ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina			ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina.
T7 rohkaista opiskelijaa kohtaamaan erilaisia ihmisiä myönteisen vuorovaikutuksen hengessä jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla	u1	Elämäntaidot kehittyminen eettisessä ajattelussa	ja Ei vaikuta arvosanan muodostamisessa.

9.3.5 Elämäkatsomustieto

Oppiaineen tehtävä

Elämäkatsomustiedon opetuksen tehtävänä aikuisten perusopetuksessa on edistää opiskelijoiden taitoa etsiä hyvää elämää. Elämäkatsomustiedossa ihmiset ymmärretään kulttuuriaan uudistavina ja luovina toimijoina, jotka kokevat ja tuottavat merkityksiä keskinäisessä toiminnassaan ja kanssakäymisissä ympäröivän maailman kanssa. Katsomuksia, inhimillisiä käytäntöjä ja niitä koskevia merkityksiä pidetään yksilöiden, yhteisöjen ja kulttuuriperinnön vuorovaikutuksen tuloksina. Elämäkatsomustiedossa painotetaan ihmisten mahdollisuuksia vaikuttaa aktiivisesti omaan ajatteluunsa ja toimintaansa. Tämä koskee myös opiskelijoiden opiskelua ja oppimista. Siksi on keskeistä sovittaa opetukseen ja opiskeluun opiskelijan oma ajattelu- ja kokemusmaailma.

Elämäkatsomustiedon opetuksen tehtävänä on kehittää opiskelijan valmiuksia kasvaa itsenäiseksi, suvaitseväiseksi, vastuulliseksi ja arvostelukykyiseksi yhteisönsä jäseneksi. Tavoitteena on täysivaltainen demokraattinen kansalaisuus globalisoituvassa ja nopeasti muuttuvassa maailmassa. Tämä edellyttää elämäkatsomustiedon opetukselta monipuolisen katsomuksellisen ja kulttuurisen yleissivistyksen kartuttamisen lisäksi eettisen ja kriittisen ajattelu- ja toimintakyvyn sekä oppimisen taitojen kehittämistä. Elämäkatsomustiedossa kriittinen ajattelu ymmärretään perusteita etsivänä, asiayhteydet hahmottavana ja tilannetaajuusena sekä itseään korjaavana. Siihen liittyy avoin ja pohdiskeleva asenne.

Elämäkatsomustieto tukee erityisesti seuraavia laaja-alaisen osaamisen alueita: ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2), arjen taidot (L3) sekä osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7).

Elämäkatsomustiedon opetuksen tavoitteet aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvä kurssi	Laaja-alainen osaaminen
T1 ohjata opiskelijaa tunnistamaan, ymmärtämään ja käyttämään katsomuksellisia käsitteitä	et1	L1, L2, L4
T2 vahvistaa opiskelijan katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystä muun muassa perehtymällä Unescon maailmanperintöohjelmaan	et1	L2, L7
T3 ohjata opiskelijaa tuntemaan erilaisia uskonnottomia ja uskonnollisia katsomuksia, niiden keskinäistä vuorovaikutusta sekä tiedon ja tutkimuksen roolia katsomusten arvioinnissa	et1	L1, L2
T4 ohjata opiskelijaa tuntemaan uskonnollisen ajattelun ja uskontokritiikin perusteita	et1, et2	L3
T5 ohjata opiskelija tuntemaan katsomusvapaus ihmisoikeutena sekä katsomusvapauden turvaamisen kansallisia ja kansainvälisiä keinoja	et1	L2, L3, L6, L7
T6 ohjata opiskelija analysoimaan erilaisia katsomuksellisia ratkaisuja sekä niiden taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita	et1, et2	L1, L4

T7 kannustaa opiskelijaa maailman moninaisuuden ja kaikkien yhdenvertaisen kohtelun hyväksymiseen ja ymmärtämiseen	et1, et2	L2, L7
T8 ohjata opiskelija huomaamaan eettisiä ulottuvuuksia elämästään ja ympäristöstään sekä kehittämään eettistä ajatteluaan	et1, et2	L1, L5, L6, L7
T9 rohkaista opiskelijaa pohtimaan omien valintojensa vaikutusta kestäväan tulevaisuuteen paikallisesti ja globaalisti sekä toimimaan vastuullisesti kestäväan tulevaisuuden hyväksi	et1, et2	L6, L7
T10 ohjata opiskelija ymmärtämään ihmisarvon, ihmisoikeuksien ja ihmisten yhdenvertaisuuden merkitys ja eettinen perusta	et1, et2	L1, L7

Elämänkatsomustiedon pakollinen kurssi aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

et1 Katsomukset ja ihmisoikeudet (pakollinen)

Tavoitteet:

Kurssille valitaan opiskelijoiden kokemusmaailmaan pohjaavia eettisen ajattelun taitoja sekä katsomuksellista yleissivistystä ja arvostelukykä lisääviä sisältöjä. Kurssin sisältöjen avulla käydään opiskelijoiden maailmankuvan, elämänkatsomuksen ja identiteetin rakentumista tukevia keskusteluja. Perehdytään ihmisarvoon, ihmisoikeuksiin ja yhdenvertaisuuteen. Tutustutaan ihmisoikeuksien kehitykseen ja ihmisoikeusloukkauksiin kuten holokaustiin. Kurssin sisällöiksi otetaan teistisiin ja ateistisiin katsomuksiin nykymaailmassa, esimerkiksi sekulaariin humanismiin, kristinuskoon ja islamiin liittyviä teemoja. Pohditaan katsomusvapauden ja yhdenvertaisuuden toteutumista erilaisissa yhteiskunnissa. Kurssin sisällöt auttavat opiskelijaa ymmärtämään Unescon suojelemaa maailman kulttuuri- ja luonnonperintöä sekä kulttuurin ilmenemistä muun muassa mediassa ja taiteessa. Tarkastellaan kulttuurista moninaisuutta rikkautena, oikeutena ja eettisenä kysymyksenä.

Sisällöt:

- maailmankuva, elämänkatsomus ja identiteetti
- ihmisoikeudet
- erilaisia maailmankatsomuksia

Elämänkatsomustiedon valinnainen kurssi aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

et2 Ihmisenä kasvaminen (valinnainen)

Tavoitteet:

Kurssin keskeisten sisältöjen tulee liittyä etiikan peruskysymyksiin ja pääsuuntiin kuten totuus, hyvyys, kauneus ja oikeudenmukaisuus. Sisältöjen valinnassa tulee toimia niin, että opetuksessa voidaan soveltaa eettistä lähestymistapaa. Sisällöissä nostetaan esiin eettisyys sosiaalisessa mediassa ja muissa tiedotusvälineissä. Kurssilla tarkastellaan kulttuurista moninaisuutta rikkautena, oikeutena ja eettisenä kysymyksenä. Kurssin sisällössä korostuu ihmisarvo, ihmisoikeudet ja ihmisten välinen yhdenvertaisuus. Kurssin aikana tutustutaan ihmisoikeuksien kehitykseen ja ihmisoikeusrikoksiin, kuten holokaustiin. Kurssilla perehdytään luonnon ja yhteiskunnan kestäväan tulevaisuuden mahdollisuuksiin sekä ympäristöetiikkaan liittyviin kysymyksiin kuten eläinten oikeuksiin.

Sisällöt:

- etiikka ja ympäristöetiikka
- ihmisoikeudet
- kestävä kehitys

Elämäkatsomustiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Työtapojen valinnassa on oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä taata turvallinen ja avoin oppimis- ja keskustelu ympäristö, jossa opiskelija kokee tulevansa kuulluksi ja arvostetuksi. Erityisesti kunkin uuden ryhmän aloittaessa ryhmäytyminen on olennainen osa oppimisympäristön rakentumista. Työskentelyssä tuetaan oppimisen itsesääteilytaitojen kehittymistä. Opiskelijat elävät globalisoituneessa mediamaailmassa, jota erilaiset digitaaliset sovellukset muokkaavat. Siksi elämäkatsomustiedon oppimisympäristössä on olennaista, että välitön henkilökohtainen yhteisöllinen kanssakäyminen voi yhdistyä erilaisten medioiden ja digitaalisen vuorovaikutuksen pedagogisesti monipuoliseen hyödyntämiseen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki elämäkatsomustiedossa aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen ja tuen järjestämisessä on vahvistaa opiskelijan osallisuuden ja minäpystyvyyden kokemusta. Elämäkatsomustieto oppiaineena tukee opiskelijan hyvinvointia, kehitystä ja oppimista tarjoamalla mahdollisuuksia ja käsitteellisiä välineitä tutkia, jäsentää ja arvioida sekä rakentaa omaa identiteettiä vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Ohjausta ja tukea tarvitaan oppiaineen käsitteellisen sisällön hahmottamiseen erityisesti eettisissä kysymyksissä sekä vuorovaikutus- ja ajattelutaitojen kehittymiseen. Opiskelijoiden yksilöllisen tuen tarpeet sekä mahdollisuus syventymiseen ja yksilölliseen etenemiseen otetaan huomioon työtapojen ja sisältöjen valinnassa. Elämäkatsomustiedon opiskelu ja sisällöt sopivat hyvin oppiainerajat ylittäviin projekteihin ja integroitaviksi muiden oppiaineiden, kuten äidinkielen ja yhteiskuntaopin opintojen kanssa.

Opiskelijan oppimisen arviointi elämäkatsomustiedossa aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Elämäkatsomustiedon arviointi perustuu työskentelyn havainnointiin ja keskusteluihin ja argumentaatioon sekä opiskelijoiden monimuotoisten tuotosten tarkasteluun. Tuotosten sisällön lisäksi arvioidaan opiskeluprosessia ja työn eri vaiheita kuten kysymysten muodostamista, perusteluiden rakentamista, aiheen rajaamista, tiedonhakua, näkökulmien perustelemista, käsitteiden käyttöä, ilmaisun selkeyttä ja työn loppuun saattamista. Opiskelijoiden itsearviointia ja vertaispalautetta voidaan käyttää arvioinnin tukena.

Opiskelijan opiskelema kurssi arvioidaan sen päätyttyä. Kurssin arvosanalla kuvataan, miten opiskelija on saavuttanut ko. kurssilla oppiaineen opetukselle asetetut tavoitteet. Opiskelijan osaamista arvioidaan suhteessa kurssin tavoitteisiin siten kuin kunkin oppiaineen perustetekstissä on kuvattu.

Päättöarviointi tehdään siinä vaiheessa, kun opiskelija on opiskellut kaikki opiskelusuunnitelmaansa kuuluvat pakolliset ja valinnaiset kurssit. Päättöarvioinnin kriteerit on laadittu siten, että opiskelija saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin aikuisten perusopetuksen päättöarvioinnin kriteereiden edellyttämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Elämäkatsomustiedon päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Kurssi	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
T1 ohjata opiskelijaa tunnistamaan, ymmärtämään ja käyttämään katsomuksellisia käsitteitä	et1	Käsitteiden hallinta ja soveltaminen	Opiskelija osaa käyttää katsomuksellisia käsitteitä ja tunnistaa niiden välisiä suhteita.
T2 vahvistaa opiskelijan katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystä muun muassa perehtymällä Unescon maailmanperintöohjelmaan	et1	Tiedollinen yleissivistys	Opiskelija osaa hankkia tietoa erilaisista kulttuureista ja katsomuksista. Opiskelija osaa kertoa Unescon maailmanperintöohjelman lähtökohdista ja nimetä joitain maailmanperintökohteita.

T3 ohjata opiskelijaa tuntemaan erilaisia uskonnottoomia ja uskonnollisia katsomuksia, niiden keskinäistä vuorovaikutusta sekä tiedon ja tutkimuksen roolia katsomusten arvioinnissa	et1	Tiedollinen yleissivistys ja taito soveltaa sitä arvostelukykyisesti	Opiskelija tunnistaa ja osaa nimetä keskeisten maailmankatsomusten ja kulttuurien olennaisia piirteitä ja kehityskulkuja, erityisesti seemiläisen monoteismin ja sekulaarin humanismin historiallisia, kulttuurisia ja yhteiskunnallisia vaiheita. Opiskelija osaa kertoa, miten katsomuksia voi tarkastella tutkivasti ja tieteellisesti.
T4 ohjata opiskelijaa tuntemaan uskonnollisen ajattelun ja uskontokritiikin perusteita	et1, et2	Ymmärtäminen	Opiskelija osaa selittää uskonnollisen ajattelun luonnetta ja antaa esimerkkejä uskontokritiikin pääpiirteistä.
T5 ohjata opiskelijaa tuntemaan katsomusvapaus ihmisoikeutena sekä katsomusvapauden turvaamisen kansallisia ja kansainvälisiä keinoja	et1	Käsitteiden hallinta ja tiedollinen yleissivistys	Opiskelija osaa antaa esimerkkejä katsomusvapaudesta ihmisoikeutena ja osaa antaa esimerkkejä joistakin katsomusvapauden turvaamisen mekanismeista ja niiden puutteista erilaisissa tilanteissa.
T6 ohjata opiskelijaa analysoimaan erilaisia katsomuksellisia ratkaisuja sekä niiden taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita	et1, et2	Ymmärtäminen ja arvostelukyky	Opiskelija osaa kuvata erilaisten ihmisten katsomuksellisten valintojen taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteluja.
T7 kannustaa opiskelijaa maailman moninaisuuden ja kaikkien yhdenvertaisen kohtelun hyväksymiseen ja ymmärtämiseen	et1, et2	Ymmärtäminen, arvostelukyky, vuorovaikutustaidot ja toimintavalmiudet	Opiskelija osaa kuvata monimuotoisuutta ja antaa esimerkkejä ihmisten yhdenvertaisesta kohtelusta.
T8 ohjata opiskelijaa huomaamaan eettisiä ulottuvuuksia elämästään ja ympäristöstään sekä kehittämään eettistä ajatteluaan	et1, et2	Käsitteiden hallinta ja soveltaminen	Opiskelija osaa käyttää eettistä käsitteistöä sekä osaa tulkita ja soveltaa sitä.
T9 rohkaista opiskelijaa pohtimaan omien valintojensa vaikutusta kestävään tulevaisuuteen paikallisesti ja globaalisti sekä toimimaan vastuullisesti kestävä tulevaisuuden hyväksi	et1, et2	Käsitteiden hallinta, arvostelukyky ja toimintavalmiudet	Opiskelija osaa nimetä keskeisiä luonnon ja yhteiskunnan kestävään tulevaisuuteen liittyviä piirteitä ja tarkastella kestävä elämäntavan merkitystä tulevaisuudelle. Opiskelija tuntee keinoja vaikuttaa paikallisesti ja globaalisti.
T10 ohjata opiskelijaa ymmärtämään ihmisarvon, ihmisoikeuksien ja	et1, et2	Ymmärtäminen ja arvostelukyky	Opiskelija tietää tärkeimmät ihmisoikeuksiin, yhdenvertaisuuteen ja tasa-

ihmisten yhdenvertaisuuden merkitys ja eettinen perusta			arvoon liittyvät käsitteet ja osaa perustella ihmisoikeuksien merkitystä.
---	--	--	---

9.3.6 Historia

Oppiaineen tehtävä

Historian opetuksen tehtävänä on kehittää opiskelijan historiatietoisuutta sekä ymmärrystä omista juuristaan. Historian opiskelu auttaa opiskelijaa ymmärtämään ympäröivää yhteiskuntaa ja kulttuuria. Menneisyyttä koskevan tiedon avulla opiskelijaa autetaan hahmottamaan nykyisyyteen johtanutta kehitystä. Historian opiskelu kehittää erityisesti opiskelijan ajattelua, monilukutaitoa sekä kulttuurien tuntemusta. Tarkoituksena on edistää opiskelijan kehittymistä oma-aloitteiseksi ja erilaisuutta ymmärtäväksi demokraattisen yhteiskunnan jäseneksi, joka kykenee suunnittelemaan tavoitteellisesti omaa tulevaisuuttaan.

Historian opetuksessa opiskelija perehtyy yhteiskunnan kehityksen päälinjoihin. Häntä ohjataan ymmärtämään historiatiedon tulkinnallisuutta, moniperspektiivisyyttä ja historiallisessa kehityksessä ilmenevää muutosta ja jatkuvuutta. Opiskelijaa ohjataan näkemään yksilön merkitys historiallisena toimijana sekä oivaltamaan toiminnan taustalla esiintyviä tekijöitä ja ihmisten motiiveja. Historian opiskelun kautta opiskelija oppii tunnistamaan yhteiskunnassa olevia arvoja ja niissä tapahtuneita muutoksia sekä ymmärtämään yhteiskunnan tapakulttuuria ja toimintatapoja. Opiskelija tutustuu lisäksi historiantutkimuksen lähtökohtaan, jonka mukaan menneestä pyritään muodostamaan mahdollisimman luotettava kuva saatavilla olevan todistusaineiston perusteella ja että tämä kuva voi ajan kuluessa muokkaantua.

Historian opetuksen tavoitteet aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvä kurssi	Laaja-alainen osaaminen
Historian ilmiöiden ymmärtäminen		
T1 tukea opiskelijaa vahvistamaan taitoaan hahmottaa historian käsitteitä ja aikaa sekä kronologiaa	hi1-hi4	L1, L4
T2 ohjata opiskelijaa ymmärtämään ihmisen toimintaan ja päätöksentekoon vaikuttaneita asioita erilaisissa historiallisissa konteksteissa	hi1-hi4	L1, L4, L6
T3 rohkaista opiskelijaa arvioimaan erilaisia syitä historiallisille tapahtumille ja ilmiöille	hi1-hi4	L1, L3, L4, L7
T4 tukea opiskelijaa vahvistamaan taitojaan arvioida tietolähteiden luotettavuutta sekä ymmärtää niiden monitulkintaisuutta	hi1-hi4	L1, L4, L7
Historiallisen tiedon käyttäminen		
T5 harjaannuttaa opiskelijaa selittämään, miksi historiallista tietoa voidaan tulkita eri tavoin ja arvioimaan kriittisesti tulkintojen luotettavuutta	hi1-hi4	L1, L4
T6 auttaa opiskelijaa käyttämään erilaisia lähteitä, vertailemaan niitä sekä muodostamaan oman perustellun tulkintansa niiden pohjalta	hi1-hi4	L1-L7
T7 ohjata opiskelija tunnistamaan keskeisiä ihmisen elämään ja yhteiskuntaan vaikuttaneita muutoksia sekä esittämään muutoksille syitä	hi1-hi4	L2

T8 ohjata opiskelijaa perehtymään eri kulttuureissa ja ihmisten ajattelussa tapahtuneisiin muutoksiin	hi1-hi4	L2
T9 auttaa opiskelijaa oivaltamaan nykyisyyteen johtanutta kehitystä sekä ihmisten toiminnan motiiveja historian eri viitekehyksissä	hi1-hi4	L2
T10 ohjata opiskelijaa tunnistamaan yhteiskunnassa olevia arvoja ja arvojännitteitä ja näissä tapahtuneita muutoksia	hi1-hi4	L2
T11 ohjata opiskelijaa ymmärtämään ja selittämään suomalaista kulttuuria, identiteettiä ja yhteiskuntaa sen historiallisen kehityksen kautta sekä arvioimaan tulevaisuuden vaihtoehtoja historiatietämyksensä avulla	hi1, hi4	L2

Historian pakollinen kurssi aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

hi1 Suomen historian käännekohdat (pakollinen)

Tavoitteet:

Tuodaan esiin suomalaisen yhteiskunnan pohjoismaiset juuret. Paneudutaan kulttuurin merkitykseen identiteetin rakentamisessa autonomian aikana. Perehdytään Suomen itsenäistymisprosessiin ja valtiolliseen kehitykseen. Hyvinvointiyhteiskunnan rakentamisen ja elinkeinorakenteen muutoksen kautta käydään läpi arkielämän historiaa ja tämän päivän juuria. Linkitetään sisältöjä yleisen historian viitekehykseen sopivissa yhteyksissä.

Sisällöt:

- Suomen historian käännekohdat
- Hyvinvointiyhteiskunta

Historian valinnaiset kurssit aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

hi2 Antiikista uuden ajan murrokseen (valinnainen)

Tavoitteet:

Paneudutaan demokratian syntyyn ja roomalaisen maailman perintöön. Tutustutaan keskiajan ihmisten maailmankuvaan Euroopassa. Uuden ajan murrosvaiheeseen perehtymällä käydään läpi tieteessä, taiteessa ja uskomuksissa tapahtuneita muutoksia.

Sisällöt:

- antiikki
- keskiaika
- uuden ajan murros

hi3 Teollisuusyhteiskunnan synnystä nykyaikaan (valinnainen)

Tavoitteet:

Teollistumisen kautta perehdytään ilmiöön, joka on muuttanut ihmisen elämää, suhdetta luontoon sekä maailmaan. Tutustutaan murrosajan yhteiskunnallisiin aatteisiin ja niiden seurauksiin. Perehdytään maailmansotien ja kylmän sodan aikaan painottaen tavallisen ihmisen näkökulmaa sekä ihmisoikeuskysymyksiä.

Sisällöt:

- teollistuminen
- maailmansodat
- kylmä sota

hi4 Historian projektikurssi (valinnainen)

Projektikurssilla syvennetään pakollisen historian kurssin sisältöjä. Projektikurssilla ohjataan opiskelijaa suunnittelemaan ja toteuttamaan yksin tai pienryhmässä itse valitsemansa pienimuotoisen projektin. Projektiin voi kuulua mm. seuraavia osasuorituksia: haastattelututkimus, elämäkertatutkimus, museovierailut sekä vertailevan tutkimuksen tekeminen aiheesta Suomi ja oma kotimaani. Projektikurssilla voidaan hyödyntää oppiainerajat ylittävää ilmiöpohjaista oppimista.

Historian oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Perusteissa määriteltyjen sisältöjen opetuksessa korostetaan toiminnallisia ja elämyksellisiä työtapoja. Tavoitteena on vahvistaa opiskelijan historian tekstien ja ympäristön lukutaitoa sekä harjoitella tulkintojen tekemistä. Historian opetus tarjoaa mahdollisuuden monipuoliseen kommunikointiin sekä draaman ja kuvallisen ilmaisun käyttöön. Opiskelussa rohkaistaan tietojen hankkimiseen ja käyttämiseen yksin ja yhdessä muiden kanssa myös mediaa hyödyntäen. Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä on korostaa vuorovaikutuksellisia työtapoja. Opiskelijaa rohkaistaan tekemään tulkintoja, vertailemaan ja tekemään johtopäätöksiä suullisesti, kirjallisesti sekä muita viestinnän muotoja käyttäen. Historia oppiaineena sopii hyvin integroitavaksi muiden oppiaineiden, erityisesti suomen kielen S2-opetuksen kanssa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki historiassa aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksessa on tarjota riittävä tuki käsitteiden ja siten tekstien ja lähteiden ymmärtämiseen. Ymmärtämistä edesautetaan keskittymällä tekstien pääkohtiin ja avaamalla kerronnassa käytettyjä käsitteitä. Ilmiöihin perehdytään elämyksellisesti esimerkiksi visualisoinnin, draaman ja keskustelun avulla sekä monipuolisia tekstejä hyödyntäen.

Historian opiskelussa opiskelijaa autetaan ymmärtämään lähteiden mahdollinen monitulkintaisuus. Vastaavasti opetuksessa pyritään ottamaan huomioon opiskelijan tiedot omasta kulttuuristaan ja kannustetaan häntä esittämään vertailuja esimerkiksi lähtömaan ja Suomen kulttuurien välillä.

Opiskelijan oppimisen arviointi historiassa aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Historian opetuksessa palautteella pyritään rohkaisemaan opiskelijaa omiin tulkintoihin ja näkemystensä argumentointiin. Kirjallisten tehtävien ohella arvioinnissa on otettava huomioon opiskelijan monimuotoiset työskentelyn ja tuottamisen tavat. Sisältöjen muistamisen sijasta arvioinnissa kiinnitetään huomiota tiedon soveltamiseen ja historialliseen ajatteluun.

Opiskelijan opiskelema kurssi arvioidaan sen päätyttyä. Kurssin arvosanalla kuvataan, miten opiskelija on saavuttanut ko. kurssilla oppiaineen opetukselle asetetut tavoitteet. Opiskelijan osaamista arvioidaan suhteessa kurssin tavoitteisiin siten kuin kunkin oppiaineen perustetekstissä on kuvattu.

Päättöarviointi tehdään siinä vaiheessa, kun opiskelija on opiskellut kaikki opiskelusuunnitelmaansa kuuluvat pakolliset ja valinnaiset kurssit. Päättöarvioinnin kriteerit on laadittu siten, että opiskelija saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin aikuisten perusopetuksen päättöarvioinnin kriteereiden edellyttämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Historian päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Kurssi	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Historian ilmiöiden ymmärtäminen			
T1 tukea opiskelijaa vahvistamaan taitoaan hahmottaa historian käsitteitä ja aikaa sekä kronologiaa	hi1-hi4	Käsitteiden ja kronologian hahmottaminen	Opiskelija ymmärtää historian käsitteitä ja kykenee sijoittamaan opiskelemaansa asiat ajallisiin yhteyksiinsä.
T2 ohjata opiskelijaa ymmärtämään ihmisen toimintaan ja päätöksentekoon vaikuttaneita asioita erilaisissa historiallisissa konteksteissa	hi1-hi4	Historiallisen empatian hallitseminen	Opiskelija kykenee eläytymään menneen ajan ihmisen asemaan ja kuvailemaan tämän toiminnan motiiveja.
T3 rohkaista opiskelijaa arvioimaan erilaisia syitä historiallisille tapahtumille ja ilmiöille	hi1-hi4	Syy-seuraussuhteen ymmärtäminen	Opiskelija osaa erotella historiallisia tapahtumia tai ilmiöitä selittävät tekijät vähemmän tärkeistä.
T4 tukea opiskelijaa vahvistamaan taitojaan arvioida tietolähteiden luotettavuutta sekä ymmärtää niiden monitulkintaisuutta	hi1-hi4	Lähteiden käyttö	Opiskelija osaa lukea erilaisia lähteitä, tuntee niiden tulkinnan ja luotettavuuden arvioinnin periaatteita sekä osaa soveltaa näitä arviointiperiaatteita Joihinkin lähdemateriaaleihin.
Historiallisen tiedon käyttäminen			
T5 harjaannuttaa opiskelijaa selittämään, miksi historiallista tietoa voidaan tulkita eri tavoin ja arvioimaan kriittisesti tulkintojen luotettavuutta	hi1-hi4	Historian tulkitseminen	Opiskelija osaa arvioida historian tapahtumista tai ilmiöistä tehtyjen tulkintojen luotettavuutta.
T6 auttaa opiskelijaa käyttämään erilaisia lähteitä, vertailemaan niitä sekä muodostamaan oman perustellun tulkintansa niiden pohjalta	hi1-hi4	Historiallisten tulkintojen selittäminen	Opiskelija osaa vastata menneisyyttä koskeviin kysymyksiin käyttämällä eri lähteistä saamaansa informaatiota.
T7 ohjata opiskelija tunnistamaan keskeisiä ihmisen elämään ja yhteiskuntaan vaikuttaneita muutoksia sekä esittämään muutoksille syitä	hi1-hi4	Syy-seuraussuhteen ja muutoksen selittäminen	Opiskelija osaa kuvailla tärkeitä ihmisen elämään ja yhteiskuntaan vaikuttaneita muutoksia sekä niiden syitä historiallisessa kontekstissa.
T8 ohjata opiskelijaa perehtymään eri kulttuureissa ja ihmisten ajattelussa tapahtuneisiin muutoksiin	hi1-hi4	Muutoksen ja jatkuvuuden selittäminen	Opiskelija kykenee arvioimaan eri kulttuurien ja ihmisten ajattelussa tapahtuneiden muutosten syitä ja merkitystä.
T9 auttaa opiskelijaa oivaltamaan nykyisyyteen johtanutta kehitystä sekä ihmisten motiiveja historian eri viitekehyksissä	hi1-hi4	Kehityksen ja Ihmisen toiminnan perusteleminen	Opiskelija osaa kuvailla nykyisyyteen johtanutta kehitystä ja ihmisen toiminnan tarkoituksiperiä historiallisessa viitekehyksessä.
T10 ohjata opiskelija tunnistamaan yhteiskunnassa olevia arvoja ja	hi1-hi4	Yhteiskunnan arvojen muutokset	Opiskelija osaa kuvailla yhteiskunnassa olevia erilaisia

arvojännitteitä ja näissä tapahtuneita muutoksia			arvoja ja niissä tapahtuneita muutoksia.
T11 ohjata opiskelijaa ymmärtämään ja selittämään suomalaista kulttuuria, identiteettiä ja yhteiskuntaa sen historiallisen kehityksen kautta sekä arvioimaan tulevaisuuden vaihtoehtoja historiatietämyksensä avulla	hi1, hi4	Suomalaisen yhteiskunnan ymmärrys	Opiskelija osaa kuvailla suomalaista kulttuuria ja identiteettiä sekä selittää yhteiskunnan toimintaa ja arvioida tulevaisuutta.

9.3.7 Yhteiskuntaoppi

Oppiaineen tehtävä

Yhteiskuntaopin oppiaineen tarkoitus on vahvistaa opiskelijan ymmärrystä yhteiskunnan toiminnasta, kehittää yhteiskuntataitoja ja edistää opiskelijan valmiuksia toimia vastuuntuntoisena ja aktiivisena kansalaisena. Opiskelija ohjataan arvioimaan ja ymmärtämään suomalaisen yhteiskunnan demokraattisia arvoja ja toimintatapoja sekä toimimaan erilaisuutta ymmärtävänä, ihmisoikeuksia ja tasa-arvoa kunnioittavana yhteiskunnan jäsenenä. Oppiaineen tehtävänä on antaa tiedollinen perusta yhteiskunnan toiminnasta ja erilaisista rakenteista sekä vahvistaa opiskelijan omia tietoja ja taitoja, joita tarvitaan yhteiskunnassa toimimisessa ja vaikuttamisessa sekä oman tulevaisuuden tavoitteellisessa suunnittelussa.

Oppisisällöissä otetaan huomioon ne käytännön tarpeet, joita opiskelijalla on eri elämätilanteissa. Yhteiskuntataitojen kehittyminen alkaa yhteiskunnan perusrakenteiden ja palveluiden tuntemisesta. Opinnoissa edetään arkielämän tilanteista kohti laajempia taitoja ja syvempää yhteiskunnan tuntemusta. Opetuksessa harjaannutetaan opiskelijan tieto- ja viestintätekniisiä taitoja sekä seurataan median välittämiä ajankohtaisia aiheita ja opetellaan arvioimaan välitettyä informaatiota kriittisen medialukutaidon hengessä.

Yhteiskuntaopin opetuksen tavoitteet aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät kurssit	Laaja-alainen osaaminen
Yhteiskuntataidot		
T1 perehdyttää opiskelija demokraattisiin arvoihin ja toimintatapoihin sekä kannustaa häntä kehittämään vaikuttamistaitojaan eettisesti kestäväällä tavalla	yh1, yh2	L1, L2, L7
T2 antaa opiskelijalle valmiuksia seurata ajankohtaisia asioita ja tapahtumia mediasta ja muualta sekä harjaannuttaa hänen kriittistä medialukutaitoaan	yh1, yh2, yh3	L2, L4, L5, L7
T3 harjaannuttaa opiskelijan taitoja lukea ja ymmärtää erilaisia yhteiskunnallista tietoa sisältäviä aineistoja ja muita tekstejä, kuvia, graafeja, lomakkeita ja esitteitä	yh1, yh2, yh3	L4, L5
T4 antaa opiskelijalle riittävät tiedot ja taidot kansalaisen oikeuksista ja velvollisuuksista Suomessa sekä perehdyttää hänet oikeusjärjestelmän perusteisiin	yh2	L2, L7

T5 tutustuttaa opiskelija yhteiskunnan erilaisiin yhteisöihin ja vähemmistöryhmiin	yh1, yh2	L2, L4, L7
T6 perehdyttää opiskelija työelämässä vaadittaviin tietoihin, taitoihin, oikeuksiin ja velvollisuuksiin sekä antaa hänelle välineitä suunnitella omaa tulevaisuuttaan	yh1, yh2	L1, L3, L6
Osallistuminen, vaikuttaminen ja yhteiskunnallisen tiedon soveltaminen		
T7 ohjata opiskelijaa ymmärtämään oman talouden ja kulutusvalintojen perusteita sekä julkisen talouden perusteita kestävän kehityksen periaatteiden mukaan	yh1	L1, L3
T8 tutustuttaa opiskelija yhteiskunnan tarjoamiin osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksiin sekä kolmannen sektorin toimintaan	yh1, yh2	L2, L4, L5, L7
T9 perehdyttää opiskelija oikeusvaltion toimintaan, vallan käyttöön ja peruslainsäädäntöön sekä julkisiin ja yksityisiin palveluihin	yh1	L1, L2, L6, L7
T10 auttaa opiskelijaa hahmottamaan työelämää ja sen vaatimia valmiuksia kuten koulutus, työkokemus ja kielitaito sekä ohjata häntä tiedostamaan omat mahdollisuutensa, oikeutensa ja velvollisuutensa työelämässä	yh2	L6
T11 tarjota opiskelijalle välineitä oman talouden ja elämän suunnitteluun sekä lisätä tietämystä kuluttajan oikeuksista ja velvollisuuksista	yh2	L3

Yhteiskuntaopin pakolliset kurssit aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

yh1 Yhteiskuntajärjestelmä sekä julkiset palvelut (pakollinen)

Tavoitteet:

Paneudutaan tärkeimpiin julkisiin palveluihin (kuten Kela, terveyspalvelut, koulutuspalvelut ja TE-toimisto) sekä viranomaisten toimintaan niin, että opiskelija osaa käyttää itselleen tarkoitukseenmukaisia palveluita. Perehdytään Suomen yhteiskuntajärjestelmään ja poliittiseen järjestelmään. Tutustutaan talouden peruskäsitteisiin ja ilmiöihin sekä käydään läpi esimerkkejä peruslainsäädännöstä, kuten perustuslaki, tasa-arvolaki, yhdenvertaisuuslaki, lastensuojelulaki sekä yksilön oikeudet ja velvollisuudet.

Sisällöt:

- julkiset palvelut
- suomalainen yhteiskuntajärjestelmä
- peruslainsäädäntö

yh2 Työelämän tuntemus ja oma talous (pakollinen)

Tavoitteet:

Perehdytään oman talouden suunnittelun perusteisiin sekä tutustutaan lähiympäristön yrityksiin ja muihin palveluiden tuottajiin. Tutustutaan yhteiskunnan tarjoamiin kouluttautumis- ja uramahdollisuuksiin sekä yrittäjyyteen. Käydään läpi työelämän perustaitoja ja -tapoja. Perehdytään työtä koskevaan lainsäädäntöön työntekijän näkökulmasta. Tarkastellaan kuluttajan oikeuksia ja velvollisuuksia sekä tutustutaan kestävän kulutuksen periaatteisiin.

Sisällöt:

- työelämä
- taloudenpidon perusteet

- kuluttaminen ja kestävä kehitys

yh3 Yhteiskuntaopin projektikurssi (valinnainen)

Projektikurssilla syvennetään pakollisten yhteiskuntaopin kurssien sisältöjä. Projektikurssilla ohjataan opiskelijaa suunnittelemaan ja toteuttamaan yksin tai pienryhmässä itse valitsemansa pienimuotoisen projektin. Projekti voi olla esimerkiksi ajankohtaisen aiheen/ilmiön seuraaminen Suomessa tai maailmalla ja siitä raportointi tai tutkimus siitä millaisia taloudellisia, sosiaalisia ja oikeudellisia muutoksia liittyy ihmisen elämänkaaren eri vaiheisiin. Projektikurssilla voidaan hyödyntää oppiainerajat ylittävää ilmiöpohjaista oppimista.

Yhteiskuntaopin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Perusteissa määriteltyjen sisältöjen opetuksessa korostetaan toiminnallisia ja elämyksellisiä työtapoja, jotka tukevat opiskelijan kehittymistä aktiiviseksi ja oma-aloitteiseksi kansalaiseksi. Opiskelijan itseilmais- sekä vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja harjaannutetaan kannustamalla häntä kuuntelemaan muita, ilmaisemaan mielipiteitään sekä perustelemaan näkemyksiään. Työmuotojen tavoitteena on vahvistaa opiskelijan taitoja tulkita ympäröivää yhteiskuntaa sekä kannustaa häntä osallistumaan.

Ajankohtaisten asioiden ja tapahtumien seuraaminen, analysoiminen ja niistä keskusteleminen on keskeistä. Vuorovaikutus yhteiskunnan eri toimijoiden kanssa on tärkeää. Opetuksessa käytetään oppiainerajat ylittäviä lähestymistapoja esimerkiksi kielten ja matematiikan opiskelun sekä erilaisten projektien yhteydessä. Median tarkastelulla ja hyödyntämisellä on keskeinen osa opiskelussa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki yhteiskuntaopissa aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Oppiaineen tavoitteiden ja luonteen kannalta keskeistä on rohkaista opiskelijaa näkemään itsensä kansalaisyhteiskunnan jäsenenä sekä tukea hänen yhteiskunnallisten taitojen kehittymistään. Oppiaineen keskeisten käsitteiden ja tekstien sekä esimerkiksi kuvien, graafien ja tilastojen avaaminen otetaan huomioon opetusjärjestelyissä ja työtavoissa. Opiskelijaa harjaannutetaan ymmärtämään ja soveltamaan yhteiskuntaa, taloutta ja kuluttamista koskevaa tietoa, joka on hyödyksi hänen omassa arjessaan sekä auttaa häntä ymmärtämään laajempia yhteiskunnallisia ilmiöitä. Opiskelijoiden monipuolista kommunikointia, osallisuutta ja yhteistoimintaa pyritään tukemaan käytännön harjoitteilla.

Opiskelijan oppimisen arviointi yhteiskuntaopissa aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Yhteiskuntaopin opetuksessa palautteella pyritään kannustamaan opiskelijaa toimimaan aktiivisesti omassa lähiyhteisössään ja soveltamaan käytännön arjessa yhteiskunnallista ja taloudellista osaamistaan. Arvioinnissa otetaan huomioon monimuotoisia toiminnan ja tuottamisen tapoja. Huomiota kiinnitetään yhteiskunnallisten tietojen ja taitojen soveltamiseen sekä siihen, miten monipuolisesti ja näkemyksiään perustellen opiskelija on oppinut rakentamaan omaa käsitystään yhteiskunnasta.

Opiskelijan opiskelema kurssi arvioidaan sen päätyttyä. Kurssin arvosanalla kuvataan, miten opiskelija on saavuttanut ko. kurssilla oppiaineen opetukselle asetetut tavoitteet. Opiskelijan osaamista arvioidaan suhteessa kurssin tavoitteisiin siten kuin kunkin oppiaineen perustetekstissä on kuvattu.

Päättöarviointi tehdään siinä vaiheessa, kun opiskelija on opiskellut kaikki opiskelusuunnitelmaansa kuuluvat pakolliset ja valinnaiset kurssit. Päättöarvioinnin kriteerit on laadittu siten, että opiskelija saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin aikuisten perusopetuksen päättöarvioinnin kriteereiden edellyttämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Yhteiskuntaopin päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Kurssit	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Yhteiskuntataidot			
T1 perehdyttää opiskelijaa demokraattisiin arvoihin ja toimintatapoihin sekä kannustaa häntä kehittämään vaikuttamistaitojaan eettisesti kestäväällä tavalla	yh1, yh2		Ei käytetä arvosanan muodostamisen periaatteena. Opiskelijaa ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T2 antaa opiskelijalle valmiuksia seurata ajankohtaisia asioita ja tapahtumia mediasta ja muualta sekä harjaannuttaa hänen kriittistä medialukutaitoaan	yh1, yh2, yh3	Valmius seurata ajankohtaisia asioita ja tapahtumia kriittisen medialukutaidon hengessä	Opiskelija löytää kanavia ajankohtaisten asioiden ja tapahtumien seuraamiseen sekä kykenee arvioimaan saatua informaatiota kriittisesti.
T3 harjaannuttaa opiskelijan taitoja lukea ja ymmärtää erilaisia yhteiskunnallista tietoa sisältäviä aineistoja sekä muita tekstejä, kuvia, graafeja, lomakkeita ja esitteitä	yh1, yh2, yh3	Yhteiskunnallisen tiedon etsiminen ja tulkinta	Opiskelija osaa etsiä yhteiskunnallista tietoa eri lähteistä ja tulkita sitä.
T4 antaa opiskelijalle riittävät tiedot ja taidot kansalaisen oikeuksista ja velvollisuuksista Suomessa sekä perehdyttää hänet oikeusjärjestelmän perusteisiin	yh2	Opiskelijan tiedot yhteiskunnan rakenteista, ja toiminnasta, keskeisistä laeista sekä yksilön oikeuksista ja velvollisuuksista	Opiskelijalla on perustiedot yhteiskunnan rakenteista, keskeisestä lainsäädännöstä ja yksilön oikeuksista ja velvollisuuksista.
T5 tutustuttaa opiskelija yhteiskunnan erilaisiin yhteisöihin ja vähemmistöryhmiin	yh1	Erilaiset yhteisöt ja vähemmistöt yhteiskunnan osana	Opiskelija osaa nimetä yhteiskunnan erilaisia yhteisöjä ja vähemmistöryhmiä.
T6 perehdyttää opiskelija työelämässä vaadittaviin tietoihin, taitoihin, oikeuksiin ja velvollisuuksiin sekä antaa hänelle välineitä suunnitella omaa tulevaisuuttaan	yh1, yh2	Työelämän tuntemus ja oman tulevaisuuden suunnitteleminen	Opiskelija osaa kuvailla työelämän yhteiskunnallista merkitystä, sen tarjoamia mahdollisuuksia ja kykenee suunnittelemaan omaa tulevaisuuttaan.
Osallistuminen, vaikuttaminen ja yhteiskunnallisen tiedon soveltaminen			
T7 ohjata opiskelijaa ymmärtämään oman talouden ja kulutusvalintojen perusteita sekä julkisen talouden perusteita kestävä kehityksen periaatteiden mukaan	yh1	Talouden toimintaa ja kuluttamista koskevat tiedot ja taidot	Opiskelija pystyy antamaan esimerkkejä omakohtaisesta yritteliästä ja vastuullisesta taloudellisesta toiminnasta sekä julkisen talouden perusteista.
T8 tutustuttaa opiskelija yhteiskunnan tarjoamiin osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksiin sekä kolmannen sektorin toimintaan	yh1	Osallistuminen, vaikuttaminen ja järjestötoiminnan tuntemus	Opiskelija kykenee käyttämään yhteiskunnasta hankkimiaan tietoja, näkemyksiä ja osaamista toimiessaan kansalaisena.

T9 perehdyttää opiskelija oikeusvaltion toimintaan, vallankäyttöön ja peruslainsäädäntöön sekä julkisiin ja yksityisiin palveluihin	yh1	Oikeusvaltion toiminnan, vallankäytön, peruslainsäädännön sekä palvelujen tuntemus	Opiskelija osaa kuvailla oikeusvaltion toimintaa, vallankäytön ja lainsäädännön periaatteita sekä palveluita.
T10 auttaa opiskelijaa hahmottamaan työelämää ja sen vaatimia valmiuksia kuten koulutus, työkokemus ja kielitaito sekä ohjata häntä tiedostamaan omat mahdollisuutensa, oikeutensa ja velvollisuutensa työelämässä	yh2	Työelämän ja sen edellyttämien vaatimusten sekä omien mahdollisuuksien, oikeuksien ja velvollisuuksien tuntemus	Opiskelija osaa eritellä työelämän edellyttämää osaamista sekä omia mahdollisuuksiaan, oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan työelämässä.
T11 tarjota opiskelijalle välineitä oman talouden ja elämän suunnitteluun sekä lisätä tietämystä kuluttajan oikeuksista ja velvollisuuksista	yh2	Oman talouden ja elämän suunnittelu sekä kuluttajana toimiminen	Opiskelija osaa eritellä oman talouden ja elämän suunnittelua sekä kuluttajan oikeuksia ja velvollisuuksia.

9.3.8 Fysiikka

Oppiaineen tehtävä

Fysiikan opetuksen tehtävänä on auttaa opiskelijaa kehittämään luonnontieteellistä ajatteluaan ja rakentamaan maailmankuvaansa sen perusteella. Fysiikan opetus auttaa ymmärtämään fysiikan ja teknologian merkitystä jokapäiväisessä elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa. Opetus välittää tietoa siitä, että fysiikka tarvitaan uusien teknologisten ratkaisujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa. Opetus ohjaa opiskelijoita ottamaan vastuuta ympäristöstään. Opetuksella pyritään edistämään opiskelijoiden taitoa keskustella fysiikan ja teknologian asioista ja ilmiöistä.

Fysiikan opetuksen tehtävänä on auttaa opiskelijoita ilmiöiden ymmärtämisessä ja käsitteiden rakentumisessa. Opetuskeskusteluissa pyritään muokkaamaan aikaisemmista kokemuksista, havainnoista ja näkökulmista muodostuva kokonaisuus luonnontieteellisten teorioiden mukaiseksi todellisuudeksi. Opetuksella pyritään tukemaan opiskelijaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan, tietojen käyttämiseen, ideointiin, vuorovaikutukseen sekä tiedon luotettavuuden ja merkityksen arviointiin eri tilanteissa.

Fysiikan opetuksen lähtökohtana ovat luonnosta ja teknologisesta ympäristöstä tehdyt havainnot ja tutkimukset. Tutkimusten tekemisellä on oleellinen merkitys käsitteiden omaksumisessa ja ymmärtämisessä, tutkimisen taitojen oppimisessa ja luonnontieteiden luonteen hahmottamisessa. Tutkimusten tekeminen innostaa opiskelijoita fysiikan opiskeluun.

Opetuksen tehtävänä on myös ohjata opiskelijoita hahmottamaan fysiikan osaamisen merkitystä jatko-opintojen ja työelämän kannalta. Opiskelijoita pyritään tutustuttamaan monipuolisesti ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikan osaamista.

Fysiikan opetuksen tavoitteet varsinaisessa aikuisten perusopetuksessa

Fysiikan tavoitteena on innostaa ja kannustaa opiskelijaa fysiikan opiskeluun sekä tukea opiskelijan taitoa jäsentää käsiterakenteitaan luonnontieteellisten teorioiden mukaisiksi. Opiskelijaa ohjataan työskentelemään tavoitteellisesti ja pitkäjänteisesti. Opiskelijaa ohjataan hahmottamaan luonnontieteellisen

tiedon luonnetta ja kehittymistä. Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään fysiikan osaamisen merkitystä omassa elämässään ja käyttämään fysiikan osaamistaan kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa. Opiskelijaa ohjataan arvioimaan omia valintojaan energiavarojen kestäväen käytön kannalta.

Opiskelijaa kannustetaan kehittämään kysymyksiä tutkimuksen pohjaksi, toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia turvallisesti ja johdonmukaisesti yhteistyössä toisten opiskelijoiden kanssa. Opiskelijaa ohjataan esittämään ja arvioimaan kriittisesti saamiaan tutkimustuloksia sekä hahmottamaan tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa. Opiskelijaa kannustetaan käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä fysiikalle ominaisella tavalla. Tavoitteena on myös lisätä opiskelijan ymmärrystä teknologisten sovellusten toimintaperiaatteista ja merkityksestä.

Opiskelijaa ohjataan käyttämään fysiikan käsitteitä täsmällisesti, käyttämään erilaisia malleja ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämisessä sekä soveltamaan fysiikan tietojaan ja taitojaan monenlaisissa oppimiskokonaisuuksissa. Opiskelijaa ohjataan myös saavuttamaan riittävät tiedot jatko-opiskelua varten energiasta ja sähköstä.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvä kurssi	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 kannustaa ja innostaa opiskelijaa fysiikan opiskeluun	fy1	L1
T2 ohjata opiskelijaa ymmärtämään fysiikan osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa	fy1	L6, L7
T3 ohjata opiskelijaa käyttämään fysiikan osaamistaan kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan	fy1	L3, L7
Tutkimisen taidot		
T4 kannustaa opiskelijaa muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä	fy1	L1, L7
T5 ohjata opiskelijaa toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia, työskentelemään turvallisesti ja tulkitsemaan tuloksia	fy1	L2, L5
T6 ohjata opiskelijaa käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankkimiseen sekä tukea opiskelijan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla	fy1	L5
Fysiikan tiedot ja niiden käyttäminen		
T7 ohjata opiskelijaa käyttämään fysiikan käsitteitä täsmällisesti	fy1	L1
T8 ohjata opiskelijaa käyttämään erilaisia malleja ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämisessä	fy1	L1
T9 ohjata opiskelijaa käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä	fy1	L2, L4
T10 ohjata opiskelijaa hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta	fy1	L1, L4
T11 ohjata opiskelijaa saavuttamaan riittävät tiedolliset valmiudet jatko-opintoja varten energiasta ja sähköstä	fy1	L1
T12 ohjata opiskelijaa soveltamaan fysiikan tietojaan ja taitojaan monenlaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua fysiikan soveltamiseen erilaisissa tilanteissa	fy1	L6

Fysiikan pakollinen kurssi aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Fysiikan pakollisen kurssin sisältöjä valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia ja että niissä tulee esiin fysiikan luonne luonnontieteenä. Kurssin muista sisällöstä ja opiskelijoiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia sisältöjä tarkasti ohjeistettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Tutkimusten eri vaiheissa tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen.

fy1 Fysiikka omassa elämässä ja elinympäristössä (pakollinen)

Tavoitteet ja sisällöt:

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja paikallisen toimintaympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjä valitaan myös kodin sähköturvallisuuteen liittyen. Joihinkin lämpöilmiöihin syvennyttään kvalitatiivisella tasolla. Tutustutaan energiäkäsitteeseen ja energian säilymisen periaatteeseen. Tutustutaan sähkömagneettisen ja hiukkassäteilyn lajeihin. Pohditaan fysiikan osaamisen merkitystä jatko-opinnoissa ja eri ammateissa. Tutkimisen taidoissa pääpaino on havainnoinnissa ja havaintojen esittämisessä.

Fysiikan valinnaiset kurssit aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Fysiikan valinnaisilla kursseilla tutustutaan maailmankaikkeuden rakenteeseen ja mittasuhteisiin, yhteiskunnan kannalta tärkeisiin fysiikan osa-alueisiin sekä fysiikkaan liittyviin sovelluksiin.

Kurssien tavoitteena on, että opiskelija saavuttaa riittävät tiedolliset valmiudet jatko-opintoihin, oppii muodostamaan kokonaiskuvan fysiikasta sen eri osa-alueisiin liittyvän tietämisen, ymmärtämisen ja soveltamisen kautta. Kursseilla opiskelija oppii käyttämään erilaisia graafisia ja algebrallisia malleja ilmiöiden selittämisessä, ennusteiden tekemisessä ja ongelmanratkaisussa myös tieto- ja viestintäteknikkaa hyväksi käyttäen.

fy2 Fysiikka maailmankuvan rakentajana (valinnainen)

Tutustutaan maailmankaikkeuden rakenteisiin ja mittasuhteisiin, liikeilmiöihin, erilaisiin vuorovaikutuksiin, mekaaniseen työhön ja tehoon.

fy3 Fysiikka yhteiskunnassa (valinnainen)

Tutustutaan sähköilmiöihin ja sähkön tuotantoon.

fy4 Fysiikan työkurssi (valinnainen)

Kurssin aikana tehdään ohjeistettuja ja avoimia tutkimuksia, jotta opiskelija oppii tutkimaan luonnonilmiöitä turvallisesti ja yhdessä toisten kanssa.

Fysiikan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet varsinaisessa aikuisten perusopetuksessa
Fysiikan opetuksessa käytetään monipuolisia työtapoja ja oppimisympäristöjä. Tutkimuksellinen lähestymistapa tukee käsitteiden rakentumista ja tutkimisen taitojen oppimista. Tavoitteiden kannalta keskeistä on opiskelijoiden osallisuus ja vuorovaikutus. Kokeellisessa työskentelyssä noudatetaan työturvallisuuslainsäädäntöä.

Oppimisympäristöissä käytetään tieto- ja viestintäteknologiaa luontevalla tavalla. Jotta fysiikan merkitykseen voidaan tutustua monipuolisesti, koulun tilojen lisäksi hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia kuten lähiympäristöä sekä yhteistyötä yritysten ja asiantuntijoiden kanssa.

Ohjaus eriyttäminen ja tuki fysiikan varsinaisessa aikuisten perusopetuksessa.

Opiskelijoita ohjataan itsenäiseen ja pitkäjänteiseen työskentelyyn, tunnistamaan oppimistapojaan ja vahvuuksiaan. Opiskelijoita ohjataan muodostamaan käsitteistä selkeitä kokonaisuuksia, käyttämään ja

ymmärtämään erilaisia malleja sekä työskentelemään turvallisesti ja sujuvasti. Yksilöllisillä tehtävänannoilla voidaan eriyttää opetusta.

Ohjaus ja tuki, työtapojen valinta, osallisuus toiminnan suunnittelussa sekä onnistumisen kokemukset tukevat opiskelijoiden oppijaminäkuvan vahvistumista.

Opiskelijan oppimisen arviointi fysiikassa varsinaisessa aikuisten perusopetuksessa

Opiskelijan opiskelemat kurssit arvioidaan sen päätyttyä. Arvioinnissa otetaan huomioon erilaiset kurssien aikana tehdyt tuotokset ja tuntityöskentely. Arvioinnin tukena voidaan käyttää myös opiskelijoiden itsearviointia ja vertaispalautetta sekä opettajan ja opiskelijoiden välisiä keskusteluja.

Päättöarviointi tehdään kun opiskelija on suorittanut kaikki fysiikan kurssit. Päättöarvosana muodostuu suhteuttamalla opiskelijan päättövaiheen osaamisen taso valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin.

Fysiikan päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

- Opiskelija osaa kuvata esimerkkien avulla, miten fysiikan tietoja ja taitoja tarvitaan erilaisissa tilanteissa.
- Opiskelija osaa kuvata esimerkkien avulla, miten fysiikan osaamista tarvitaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi.
- Opiskelija osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavasta ilmiöstä.
- Opiskelija osaa työskennellä turvallisesti sekä tehdä havaintoja ja mittauksia ohjeiden tai suunnitelman mukaan.
- Opiskelija osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologisia välineitä tai sovelluksia tiedon ja mittaustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen
- Opiskelija osaa tehdä havaintoja ja päätelmiä simulaatiosta.
- Opiskelija osaa kuvata ja selittää ilmiöitä fysiikan keskeisten käsitteiden avulla.
- Opiskelija osaa yhdistää ilmiöön siihen liittyvät ominaisuudet ja ominaisuuksia kuvaavat suureet.
- Opiskelija osaa käyttää yksinkertaisia malleja ja tehdä ennusteita sekä harjoittelee yksinkertaisten mallien muodostamista mittaustuloksista.
- Opiskelija osaa kuvata mallia ja nimetä mallin rajoituksia tai puutteita.
- Opiskelija osaa hakea tietoa erilaisista tietolähteistä ja valita joitakin luotettavia tietolähteitä.
- Opiskelija osaa kuvata fysiikkaan liittyvien esimerkkien avulla luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä.
- Opiskelija osaa käyttää energian ja sähkön keskeisiä käsitteitä, olioita, ilmiöitä, ominaisuuksia, suureita, malleja ja lakeja tutuissa tilanteissa.
- Opiskelija osaa käyttää fysiikan tietojaan ja taitojaan monialaisessa oppimiskokonaisuudessa tai tilanteessa, jossa fysiikkaa sovelletaan eri ympäristöissä.

Opetuksen tavoite	Kurssi	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet			
T1 kannustaa ja innostaa opiskelijaa fysiikan opiskeluun	fy1		Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena.
T2 ohjata opiskelijaa ymmärtämään fysiikan osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa	fy1	Fysiikan merkityksen arvioiminen	Opiskelija osaa kuvata esimerkkien avulla, miten fysiikan tietoja ja taitoja tarvitaan erilaisissa tilanteissa.

T3 ohjata opiskelijaa käyttämään fysiikan osaamistaan kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan	fy1	Kestävän kehityksen tiedot ja taidot fysiikan kannalta	Opiskelija osaa kuvata esimerkkien avulla, miten fysiikan osaamista tarvitaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi.
Tutkimisen taidot			
T4 kannustaa opiskelijaa muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä	fy1	Kysymysten muodostaminen sekä tutkimusten ja muun toiminnan suunnittelu	Opiskelija osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavasta ilmiöstä.
T5 ohjata opiskelijaa toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia, työskentelemään turvallisesti ja tulkitsemaan tuloksia	fy1	Kokeellisen tutkimuksen toteuttaminen	Opiskelija osaa työskennellä turvallisesti sekä tehdä havaintoja ja mittauksia ohjeiden mukaan.
T6 ohjata opiskelijaa käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankkimiseen sekä tukea opiskelijan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla	fy1	Tieto- ja viestintäteknologian käyttö	Opiskelija osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologisia välineitä tai sovelluksia tiedon hankkimiseen. Opiskelija osaa tehdä havaintoja simulaatiosta.
Fysiikan tiedot ja niiden käyttäminen			
T7 ohjata opiskelijaa käyttämään fysiikan käsitteitä täsmällisesti	fy1	Käsitteiden käyttö	Opiskelija osaa kuvata ja selittää ilmiöitä fysiikan keskeisten käsitteiden avulla. Opiskelija osaa yhdistää ilmiöön siihen liittyvät ominaisuudet ja ominaisuuksia kuvaavat suureet.
T8 ohjata opiskelijaa käyttämään erilaisia malleja ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämisessä	fy1	Mallien käyttäminen	Opiskelija osaa käyttää yksinkertaisia malleja sekä harjoittelee yksinkertaisten mallien muodostamista mittaustuloksista. Opiskelija osaa kuvata mallia ja nimetä mallin rajoituksia tai puutteita.
T9 ohjata opiskelijaa käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä	fy1	Tietolähteiden käyttäminen	Opiskelija osaa hakea tietoa erilaisista tietolähteistä ja valita joitakin luotettavia tietolähteitä.
T10 ohjata opiskelijaa hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta	fy1	Luonnontieteellisen tiedon luonteen hahmottaminen	Opiskelija osaa kuvata fysiikkaan liittyvien esimerkkien avulla luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä.

T11 ohjata opiskelijaa saavuttamaan riittävät tiedolliset valmiudet jatko-opintoja varten energiasta ja sähköstä	fy1	Tiedollisten jatko-opintovalmiuksien saavuttaminen	Opiskelija osaa käyttää energiaan ja sähköön liittyviä keskeisiä käsitteitä, olioita, ilmiöitä, ominaisuuksia, suureita, malleja ja lakeja tutuissa tilanteissa.
T12 ohjata opiskelijaa soveltamaan fysiikan tietojaan ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua fysiikan soveltamiseen erilaisissa tilanteissa	fy1	Tietojen ja taitojen soveltaminen eri tilanteissa	Opiskelija osaa käyttää fysiikan tietojaan ja taitojaan monialaisessa oppimiskokonaisuudessa tai tilanteessa, jossa fysiikkaa sovelletaan.

9.3.9 Kemia

Oppiaineen tehtävä

Kemian opetuksen tehtävänä on tukea opiskelijoiden luonnontieteellisen ajattelun sekä maailmankuvan kehittymistä. Kemian opetus auttaa ymmärtämään kemian ja sen sovellusten merkitystä jokapäiväisessä elämässä, elinympäristössä, yhteiskunnassa ja teknologiassa. Opetus tukee opiskelijoiden valmiuksia tehdä valintoja sekä käyttää tietoja ja taitoja elämän eri tilanteissa. Opetus välittää kuvaa kemian merkityksestä kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa. Opetus ohjaa opiskelijoita ottamaan vastuuta ympäristöstään.

Kemian opetuksen tehtävänä on tukea opiskelijoiden käsitteiden rakentumista sekä ilmiöiden ymmärtämistä. Opiskelun pääpaino on makroskooppisella tasolla, mutta opiskelijoiden taitojen kehittyessä yhteyttä submikroskooppisiin ja symbolisiin malleihin vahvistetaan. Opiskelijoiden aikaisemmista kokemuksista ja havainnoista edetään ilmiöiden kuvaamiseen ja selittämiseen sekä aineen rakenteen ja kemiallisten reaktioiden mallintamiseen kemian merkkikielellä. Opetus ohjaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan, tietojen käyttämiseen, ideointiin, vuorovaikutukseen sekä tiedon luotettavuuden ja merkityksen arviointiin eri tilanteissa.

Kemian opetuksen lähtökohtana on elinympäristöön liittyvien aineiden ja ilmiöiden havainnointi ja tutkiminen. Tutkimusten tekemisellä on oleellinen merkitys käsitteiden sisäistämisessä, tutkimisen taitojen oppimisessa ja luonnontieteiden luonteen hahmottamisessa. Tutkimusten tekeminen innostaa opiskelijoita kemian opiskeluun.

Opetuksen tehtävänä on ohjata opiskelijoita hahmottamaan kemian osaamisen merkitystä myös jatko-opintojen ja työelämän kannalta. Opiskelijoille pyritään tarjoamaan mahdollisuuksia tutustua monipuolisesti ammatteihin, joissa tarvitaan kemian osaamista.

Kemian opetuksen tavoitteet varsinaisessa aikuisten perusopetuksessa

Opiskelijaa kannustetaan ja innostetaan kemian opiskeluun. Opiskelijaa ohjataan ja kannustetaan tunnistamaan omaa kemian osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelemään pitkäjänteisesti. Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään kemian osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa. Opiskelijaa ohjataan käyttämään kemian osaamistaan kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan luonnonvarojen kestäväen käytön ja tuotteen elinkaaren kannalta.

Opiskelijaa kannustetaan muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten lähtökohdiksi. Opiskelijaa ohjataan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja tutkimustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen. Opiskelijan oppimista tuetaan havainnollistavien simulaatioiden avulla.

Opiskelijaa ohjataan käyttämään kemian käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsiterakenteitaan kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä. Opiskelijaa ohjataan käyttämään erilaisia malleja kuvaamaan ja selittämään aineen rakennetta ja kemiallisia ilmiöitä. Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään peruseräitä aineen ominaisuuksista, rakenteesta ja aineiden muutoksista.

Opiskelijaa ohjataan soveltamaan kemian tietojaan ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjotaan mahdollisuuksia tutustua kemian soveltamiseen erilaisissa tilanteissa kuten luonnossa ja elinkeinoelämässä.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvä kurssi	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 kannustaa ja innostaa opiskelijaa kemian opiskeluun	ke1	L1
T2 ohjata opiskelijaa ymmärtämään kemian osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa	ke1	L6, L7
T3 ohjata opiskelijaa käyttämään kemian osaamistaan kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan	ke1	L3, L7
Tutkimisen taidot		
T4 kannustaa opiskelijaa muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä	ke1	L1, L7
T5 ohjata opiskelijaa toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia, työskentelemään turvallisesti ja tulkitsemaan tuloksia	ke1	L2, L5
T6 ohjata opiskelijaa käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankkimiseen sekä tukea opiskelijan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla	ke1	L5
Kemian tiedot ja niiden käyttäminen		
T7 ohjata opiskelijaa käyttämään kemian käsitteitä täsmällisesti	ke1	L1
T8 ohjata opiskelijaa käyttämään erilaisia malleja kuvaamaan ja selittämään aineen rakennetta ja kemiallisia ilmiöitä	ke1	L1
T9 ohjata opiskelijaa käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä	ke1	L2, L4
T10 ohjata opiskelijaa hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta	ke1	L1, L4
T11 ohjata opiskelijaa ymmärtämään peruseräitä aineen ominaisuuksista, rakenteesta ja aineiden muutoksista	ke1	L1
T12 ohjata opiskelijaa soveltamaan kemian tietojaan ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua kemian soveltamiseen erilaisissa tilanteissa	ke1	L6

Kemian pakollinen kurssi aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Kemian pakollisen kurssin sisältöjä valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia ja että niissä tulee esiin kemian luonne luonnontieteenä. Tutustutaan luonnontieteellinen tutkimuksen tekemiseen, turvallisen työskentelyn periaatteisiin ja tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimisessa.

ke1 Kemia omassa elämässä ja elinympäristössä (pakollinen)

Tavoitteet ja sisällöt:

Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö ja lähiympäristön tila. Tutustutaan kodin kemikaaleihin ja paloturvallisuuteen. Alkuaineiden ominaisuuksien pohjalta tutustutaan aineen koostumiseen atomeista ja atomin rakenteeseen sekä ioni- ja molekyyliyhdisteisiin. Tutustutaan pitoisuuteen ja happamuuteen arkisten esimerkkien yhteydessä. Tutkitaan olomuotojen muutoksia. Tutustutaan kemian merkkikieleen. Tutkimisen taidoissa pääpaino on havainnoinnissa ja havaintojen esittämisessä.

Kemian valinnaiset kurssit aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Kemian valinnaisilla kursseilla tutustutaan hiilen ja metallien kemiaan, kemiallisiin reaktioihin, jaksolliseen järjestelmään, aineiden luokitteluun ja tuotteiden elinkaareen sekä yhteiskunnan kannalta tärkeisiin kemian osa-alueisiin ja sovelluksiin.

Kurssien tavoitteena on, että opiskelija saavuttaa riittävät tiedolliset valmiudet jatko-opintoihin, oppii muodostamaan kokonaiskuvan kemiasta sen eri osa-alueisiin liittyvän tietämisen, ymmärtämisen ja soveltamisen kautta. Kursseilla opiskelija oppii käyttämään erilaisia malleja ilmiöiden selittämisessä, ennusteiden tekemisessä ja ongelmanratkaisussa myös tieto- ja viestintäteknikkaa hyväksi käyttäen.

ke2 Kemia yhteiskunnassa (valinnainen)

Tutustutaan hiilen kemiaan, sen yhdisteisiin ja kiertokulkuun maapallolla. Tutustutaan kemiallisiin reaktioihin, reaktionopeuteen ja niihin vaikuttaviin tekijöihin.

ke3 Aineiden kemiaa (valinnainen)

Tutustutaan aineiden luokitteluun (puhtaat aineet ja seokset), liukoisuuteen, jaksolliseen järjestelmään sekä metallien kemiaan ja tuotteiden elinkaareen.

ke4 Kemian työkurssi (valinnainen)

Kerrataan ke1-kurssin joitakin keskeisiä sisältöjä ja tehdään näihin aihealueisiin liittyviä kokeellisia tutkimuksia, jotta opiskelija oppii tutkimaan luonnonilmiöitä turvallisesti ja yhdessä toisten kanssa. Tutkimustuloksista laaditaan raportteja ja työselostuksia.

Kemian oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Monipuolisilla työtavoilla ja oppimisympäristöillä tuetaan kemian tavoitteiden saavuttamista. Tutkimuksellinen lähestymistapa tukee käsitteiden rakentumista ja tutkimisen taitojen oppimista. Tavoitteiden kannalta keskeistä on opiskelijoiden osallisuus ja vuorovaikutus. Kokeellisessa työskentelyssä noudatetaan kemikaali- ja jätelainsäädäntöä sekä työturvallisuuslainsäädäntöä. Nuorille työntekijöille erityisen haitallisista ja vaarallisista töistä annettu asetus koskee alle 18-vuotiaita opiskelijoita, mutta samantapaista harkintaa käytetään kaikkien opiskelijoiden osalta aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa.

Oppimisympäristöissä käytetään tieto- ja viestintäteknologiaa luontevalla tavalla. Jotta kemian merkitykseen voidaan tutustua monipuolisesti, koulun tilojen lisäksi hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia kuten lähiympäristöä sekä yhteistyötä yritysten ja asiantuntijoiden kanssa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki kemiassa aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Opiskelijoita ohjataan itsenäiseen ja pitkäjänteiseen työskentelyyn, tunnistamaan oppimistapojaan ja vahvuuksiaan. Opiskelijoita ohjataan muodostamaan käsitteistä selkeitä kokonaisuuksia, käyttämään ja ymmärtämään erilaisia malleja sekä työskentelemään turvallisesti ja sujuvasti. Yksilöllisillä tehtävänannoilla

voidaan eriyttää opetusta. Ohjaus ja tuki, työtapojen valinta, osallisuus toiminnan suunnittelussa sekä onnistumisen kokemukset tukevat opiskelijoiden oppijaminäkuvan vahvistumista.

Opiskelijan oppimisen arviointi kemiassa aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Opiskelijan opiskelemat kurssit arvioidaan niiden päätyttyä. Kurssin arvosanalla kuvataan, miten opiskelija on saavuttanut ko. kurssilla oppiaineen opetukselle asetetut tavoitteet. Arvioinnissa otetaan huomioon erilaiset kurssien aikana tehdyt tuotokset ja tuntityöskentely. Arvioinnin tukena voidaan käyttää myös opiskelijoiden itsearviointia ja vertaispalautetta sekä opettajan ja opiskelijoiden välisiä keskusteluja.

Päättöarviointi tehdään siinä vaiheessa, kun opiskelija on opiskellut kaikki opiskelusuunnitelmaansa kuuluvat pakolliset ja valinnaiset kurssit. Päättöarvosana muodostuu suhteuttamalla opiskelijan päättövaiheen osaamisen taso valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Mikäli opiskelija opiskelee oppiaineessa vain yhden kurssin, kurssin arvosana muodostetaan suhteuttamalla opiskelijan osaamisen taso kyseisen oppiaineen päättöarvioinnin kriteereihin.

Kemian päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

- Opiskelija osaa kuvata esimerkkien avulla, miten kemian tietoja ja taitoja tarvitaan erilaisissa tilanteissa.
- Opiskelija osaa kuvata esimerkkien avulla, miten kemian osaamista tarvitaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi.
- Opiskelija osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavasta ilmiöstä.
- Opiskelija hallitsee perustyötaidot, osaa työskennellä turvallisesti sekä tehdä havaintoja ohjeiden mukaan.
- Opiskelija osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologisia välineitä tai sovelluksia tiedon hankkimiseen.
- Opiskelija osaa tehdä havaintoja simulaatiosta.
- Opiskelija osaa käyttää kemian keskeisiä käsitteitä oikeassa asiayhteydessä ja yhdistää niitä toisiinsa.
- Opiskelija osaa kuvata ja selittää ilmiöitä kemian keskeisten käsitteiden avulla.
- Opiskelija osaa kuvata aineen rakennetta ja kemiallisia ilmiöitä malleilla tai kuvauksilla.
- Opiskelija osaa hakea tietoa erilaisista tietolähteistä ja valita joitakin luotettavia tietolähteitä.
- Opiskelija osaa kuvata kemiaan liittyvien esimerkkien avulla luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä.
- Opiskelija osaa käyttää aineen ominaisuuksien, rakenteiden ja aineiden muutoksien keskeisiä käsitteitä, ilmiöitä ja malleja tutuissa tilanteissa.
- Opiskelija osaa käyttää kemian tietojaan ja taitojaan monialaisessa oppimiskokonaisuudessa tai tilanteessa, jossa kemiaa sovelletaan.

Opetuksen tavoite	Kurssi	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet			
T1 kannustaa ja innostaa opiskelijaa kemian opiskeluun	ke1		Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena.
T2 ohjata opiskelijaa ymmärtämään kemian osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa	ke1	Kemian merkityksen arvioiminen	Opiskelija osaa kuvata esimerkkien avulla, miten kemian tietoja ja taitoja tarvitaan erilaisissa tilanteissa.
T3 ohjata opiskelijaa käyttämään kemian osaamistaan kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan	ke1	Kestävän kehityksen tiedot ja taidot kemian kannalta	Opiskelija osaa kuvata esimerkkien avulla, miten kemian osaamista tarvitaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi.

Tutkimisen taidot				
T4 kannustaa opiskelijaa muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä	ke1	Kysymysten muodostaminen sekä tutkimusten ja muun toiminnan suunnittelu	Opiskelija osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavasta ilmiöstä.	
T5 ohjata opiskelijaa toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia, työskentelemään turvallisesti ja tulkitsemaan tuloksia	ke1	Kokeellisen tutkimuksen toteuttaminen	Opiskelija hallitsee perustyötaidot, osaa työskennellä turvallisesti sekä tehdä havaintoja ohjeiden mukaan.	
T6 ohjata opiskelijaa käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankkimiseen, tukea opiskelijan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla	ke1	Tieto- ja viestintäteknologian käyttö	ja	Opiskelija osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologisia välineitä tai sovelluksia tiedon hankkimiseen. Opiskelija osaa tehdä havaintoja simulaatiosta.
Kemian tiedot ja niiden käyttäminen				
T7 ohjata opiskelijaa käyttämään kemian käsitteitä täsmällisesti	ke1	Käsitteiden käyttö	Opiskelija osaa käyttää kemian keskeisiä käsitteitä oikeassa asiayhteydessä ja yhdistää niitä toisiinsa. Opiskelija osaa kuvata ja selittää ilmiöitä kemian keskeisten käsitteiden avulla.	
T8 ohjata opiskelijaa käyttämään erilaisia malleja kuvaamaan ja selittämään aineen rakennetta ja kemiallisia ilmiöitä	ke1	Mallien käyttäminen	Opiskelija osaa kuvata aineen rakennetta ja kemiallisia ilmiöitä malleilla tai kuvauksilla.	
T9 ohjata opiskelijaa käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä	ke1	Tietolähteiden käyttäminen	Opiskelija osaa hakea tietoa erilaisista tietolähteistä ja valita joitakin luotettavia tietolähteitä.	
T10 ohjata opiskelijaa hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta	ke1	Luonnontieteellisen tiedon luonteen hahmottaminen	Opiskelija osaa kuvata kemiaan liittyvien esimerkkien avulla luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä.	
T11 ohjata opiskelijaa ymmärtämään perusperiaatteita aineen ominaisuuksista, rakenteesta ja aineiden muutoksista	ke1	Tiedollisten jatko-opinto- valmiuksien saavuttaminen	Opiskelija osaa käyttää aineen ominaisuuksien, rakenteiden ja aineiden muutoksien keskeisiä käsitteitä, ilmiöitä ja malleja tutuissa tilanteissa.	
T12 ohjata opiskelijaa soveltamaan kemian tietojaan ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua	ke1	Tietojen ja taitojen soveltaminen eri tilanteissa	Opiskelija osaa käyttää kemian tietojaan ja taitojaan monialaisessa oppimiskokonaisuudessa tai	

kemian soveltamiseen erilaisissa tilanteissa			tilanteessa, jossa kemiaa sovelletaan.
--	--	--	--

9.3.10 Biologia

Oppiaineen tehtävä

Aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa laajennetaan aiemmin opittuja biologisia tietoja ja taitoja sekä ohjataan opiskelijaa kestävään elämäntapaan. Biologian opetuksen tehtävänä on auttaa ymmärtämään elämää ja sen kehittymistä, kartuttaa opiskelijan luonnontuntemusta sekä ohjata ymmärtämään ekosysteemien toimintaa sekä perinnöllisyyden ja evoluution perusteita.

Biologian opetuksessa pyritään työskentelemään myös luonnossa ja ohjataan opiskelijaa tutkivan oppimisen avulla tutustumaan biologisen tiedonhankinnan luonteeseen. Luonnon tutkimisessa pyritään käyttämään sekä maasto- että laboratoriotyömenetelmiä. Elämyksellinen ja kokemuksellinen oppiminen virittää oppimisen iloa ja herättää kiinnostusta tarkkailla elinympäristön tilaa ja siinä tapahtuvia muutoksia. Opiskelussa hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa. Teknologian käyttö edistää opiskelijoiden yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa biologian opetuksessa.

Biologian opetuksessa vahvistetaan oppimaan oppimista ja itsenäistä työskentelyä. Opetuksessa tuetaan myös ongelmanratkaisu- ja yhteistyötaitojen sekä yhteisöllisyyden kehittymistä ja annetaan valmiuksia biologiaa hyödyntävien alojen opiskeluun sekä työelämään. Kurssit voidaan toteuttaa yhteistyössä toisten oppiaineiden kanssa - esimerkiksi suomenkielen kurssien yhteydessä.

Biologian opetus auttaa opiskelijaa ymmärtämään, miten biologian tietoja ja taitoja voidaan soveltaa ja hyödyntää omassa elämässä, ajankohtaisten biologiaan liittyvien uutisten seurannassa sekä siinä, kuinka yhteiskunnalliseen päätöksentekoon voidaan vaikuttaa. Biologian opetus kehittää opiskelijan ympäristötietoisuutta ja halua vaalia luonnon monimuotoisuutta. Opiskelijaa ohjataan kestävään elämäntapaan ja globaalin vastuun ymmärtämiseen. Opetuksessa annetaan aikaa opiskelijan ajattelulle, luovuudelle ja toiminnalle.

Biologian opetuksen tavoitteet aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvä kurssi	Laaja-alainen osaaminen
Biologinen tieto ja ymmärrys		

T1 ohjata opiskelijaa ymmärtämään ekosysteemin perusrakennetta ja toimintaa sekä vertailemaan erilaisia ekosysteemejä ja tunnistamaan lajeja	bi1, bi2, bi4	L4, L5
T2 auttaa opiskelijaa kuvailemaan eliöiden rakenteita ja elintoimintoja sekä ymmärtämään eliökunnan rakennetta	bi1-bi4	L4, L5
T3 ohjata opiskelijaa ymmärtämään eliöiden sopeutumista elinympäristöihin ja luonnon monimuotoisuutta	bi1-bi4	L4, L7
T4 auttaa opiskelijaa ymmärtämään perinnöllisyyden ja evoluution perusperiaatteita	bi1, bi3, bi4	L1
T5 ohjata opiskelijaa arvioimaan luonnonympäristössä tapahtuvia muutoksia ja ihmisen vaikutusta ympäristöön	bi1, bi2, bi4	L1, L7
Biologiset taidot		
T6 ohjata opiskelijaa kehittämään luonnontieteellistä ajattelutaitoa sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämistä	bi1-bi4	L1
T7 ohjata opiskelijaa tekemään pienimuotoisia tutkimuksia ja käyttämään biologista tutkimusvälineistöä ja tieto- ja viestintäteknologiaa	bi1-bi4	L1, L4
T8 auttaa opiskelijaa soveltamaan biologian tietoja ja taitoja omassa elämässä	bi1-bi4	L2, L3, L7
Biologian asenne- ja arvotavoitteet		
T9 ohjata opiskelijaa syventämään kiinnostusta luontoa ja sen ilmiöitä kohtaan sekä vahvistamaan opiskelijan luontosuhdetta ja ympäristötietoutta	bi1, bi2, bi4	L7
T10 innostaa opiskelijaa vaikuttamaan ja toimimaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi	bi1, bi2, bi4	L7

Biologian oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Tavoitteena on että opiskelija hallitsee keskeisten sisältöalueiden perusteet ja sanaston. Opiskelijalla on kyky selittää aiheen avainkäsitteitä, ja hän ymmärtää aiheeseen liittyviä syy-seuraussuhteita. Opetuksessa opiskelijalla on mahdollisuus työskennellä erilaisissa oppimisympäristöissä. Biologian työtapoja valittaessa painotetaan vuorovaikutusta ja yhteisöllisyyttä ottaen huomioon erilaisten opiskelijoiden tarpeet. Monipuolisten työtapojen kuten maasto- ja laboratoriotyöskentelyn sekä sähköisten oppimisympäristöjen käytön avulla opiskelija pystyy tutustumaan luonnontieteelle luonteenomaisiin tutkimusmenetelmiin ja harjaantuu tekemään johtopäätöksiä sekä raporttoimaan ja soveltamaan oppimaansa. Biologian opetuksen tavoitteiden mukaisesti elämyksellisyys, kokemuksellisuus ja toiminnallisuus kehittävät opiskelijan taitoa pohtia omia arvovalintoja.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki biologiassa aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Biologian opetuksen tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata opiskelijaa omakohtaiseen havainnointiin ja tutkimiseen itsenäisesti ja ryhmissä sekä erilaisissa oppimisympäristöissä. Opiskelijan yksilöllisen tuen tarpeet huomioidaan erilaisten työmenetelmien valinnassa. Biologian tavoitteiden kannalta on keskeistä tiedostaa opiskelijoiden vaikeudet laboratorio- ja maastotyöskentelyssä. Opiskelijaa tuetaan työskentelyssä hänen omien vahvuksiensa pohjalta sekä tarvittaessa vahvistamalla opiskelijan taitoja tuen eri keinoja hyödyntäen. Maasto- ja laboratoriotyöskentely toteutetaan siten, että turvallisuuskysymykset otetaan huomioon.

Opiskelijan oppimisen arviointi biologiassa aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Biologian opetuksessa kannustava ja rakentava palaute opintojen aikana tukee opiskelijan motivaation rakentumista, tutkimustaitojen kehittymistä sekä auttaa opiskelijaa löytämään omat vahvuutensa. Palautteen avulla opiskelijaa rohkaistaan toimimaan aktiivisesti ja vastuullisesti omassa lähiympäristössä ja soveltamaan käytännössä oppimaansa biologista tietoa. Biologian arvioinnissa opiskelijalla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti. Arviointi kohdistuu sekä opiskelijan tiedolliseen osaamiseen että biologisiin taitoihin erilaisissa oppimistilanteissa ja -ympäristöissä. Arviointiin kuuluu opiskelijan kyky tehdä havaintoja, kerätä, käsitellä, tulkita, arvioida ja esittää erilaisia aineistoja. Lisäksi arvioidaan taitoa käyttää biologialle ominaista välineistöä sekä tieto- ja viestintäteknologiaa. Arvioinnin ja palautteen tehtävänä on osaltaan kehittää opiskelijan työskentelytaitoja. Arvioinnin kohteena eivät ole opiskelijan arvot, asenteet tai temperamentti.

Opiskelijan opiskelema kurssi arvioidaan sen päätyttyä. Kurssin arvosanalla kuvataan, miten opiskelija on saavuttanut ko. kurssilla oppiaineen opetukselle asetetut tavoitteet. Opiskelijan osaamista arvioidaan suhteessa kurssin tavoitteisiin.

Päättöarviointi tehdään siinä vaiheessa, kun opiskelija on opiskellut kaikki opiskelusuunnitelmaansa kuuluvat pakolliset ja valinnaiset kurssit. Päättöarvioinnin kriteerit on laadittu siten, että opiskelija saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin aikuisten perusopetuksen päättöarvioinnin kriteereiden edellyttämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Biologian pakollinen kurssi aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

bi1 Mitä elämä on? (pakollinen)

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

- elämän rajat ja mahdollisuudet
- eliökunta ja sen monimuotoisuus
- erilaiset ekosysteemit ja elinympäristöt
- eliöiden rakenteet
- perinnöllisyyden ja evoluution perusteet
- kestävä kehitys

bi2 Kaupunkiekologia ja kestävä tulevaisuus (valinnainen)

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

- kaupunkiekosysteemin rakenne ja toiminta
- lajien välinen vuorovaikutus
- eliöiden sopeutuminen erilaisiin ympäristöihin
- monimuotoisuus ja merkitys ihmisen kannalta
- erilaiset ekosysteemit ja niiden toiminta
- ympäristöongelmat
- ekosysteemipalvelut
- eettiset ympäristövalinnat ja kestävä tulevaisuus

bi3 Ihmisen biologia (valinnainen)

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

- ihmisen anatomia ja fysiologia
- ympäristön ja perimän vaikutus yksilöön
- ihmislajin ominaisuudet
- ihmisen evoluutio
- ihmisen elämäntapa

bi4 Biologian projektikurssi (valinnainen)

Kurssin keskeiset sisällöt määräytyvät kurssikohtaisesti. Kurssi voidaan toteuttaa teemaa vaihdellen sekä yhteistyössä toisen oppiaineen kanssa. Aihe liittyy tavalla tai toisella biologian oppiaineen pääteemoihin. Projektikurssilla opiskelija oppii soveltamaan ja syventämään biologista osaamistaan sekä biologisia teorioita ja käsitteitä. Opiskelija oppii kantamaan vastuuta omasta opiskelustaan esim. projektityön tai tutkielman avulla ja siten oman oppimisen omistajuus kehittyy. Opiskelija oppii ymmärtämään biologiaa laajemmin sekä oppii syvemmin biologisia syy-seuraus -suhteita. Biologinen ajattelumalli ja kriittinen tieteellinen ajattelu kehittyvät.

Biologian päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Opetuksen tavoite	Kurssi	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Biologinen tieto ja ymmärrys			
T1 ohjata opiskelijaa ymmärtämään ekosysteemin perusrakennetta ja toimintaa sekä vertailemaan erilaisia ekosysteemejä ja tunnistamaan lajeja	bi1- bi2, bi4	Ekosysteemin rakenteen ja toiminnan ymmärtäminen	Opiskelija osaa kuvata ekosysteemin perusrakennetta ja toimintaa sekä tunnistaa erilaisia ekosysteemejä ja niiden ravintoverkkojen lajeja. Opiskelija ymmärtää monimuotoisuuden merkityksen ekosysteemien toiminnalle.
T2 auttaa opiskelijaa kuvailemaan eliöiden rakenteita ja elintoimintoja sekä ymmärtämään eliökunnan rakennetta	bi1- bi4	Eliökunnan rakenteen sekä eliöiden rakenteen ja elintoimintojen ymmärtäminen	Opiskelija osaa kuvata eliökunnan luokittelun periaatteita, osaa nimetä eliöiden rakenteita sekä osaa kuvata eliöiden elintoimintoja. Opiskelija osaa vertailla eri eliöryhmien sukulaisuutta rakenteellisten ja toiminnallisten sopeutumien pohjalta sekä tunnistaa, luokitella ja vertailla eliöryhmiä.
T3 ohjata opiskelijaa ymmärtämään eliöiden sopeutumista elinympäristöihin ja luonnon monimuotoisuutta	bi1- bi4	Eliöiden sopeutumisen ja elinympäristöjen monimuotoisuuden ymmärtäminen	Opiskelija osaa tehdä havaintoja lajien esiintymisestä ja osaa kuvata lajien sopeutumista eri elinympäristöihin. Opiskelija tunnistaa lähiympäristön tyypillisiä eliölajeja ja ymmärtää niiden merkityksen luonnon monimuotoisuudelle.
T4 auttaa opiskelijaa ymmärtämään perinnöllisyyden evoluution peruseriaatteita	bi1, bi3, bi4	Perinnöllisyyden ja evoluution peruseriaatteiden hahmottaminen	Opiskelija ymmärtää ja osaa kuvata perimän ja ympäristön vaikutuksen eliöiden yksilönkehityksessä. Opiskelija osaa kuvata, miten elämä ja luonnon monimuotoisuus ovat kehittyneet maapallolla evoluution tuloksena.

T5 ohjata opiskelijaa arvioimaan luonnonympäristössä tapahtuvia muutoksia ja ihmisen vaikutusta ympäristöön	bi1, bi2, bi4	Luonnonympäristössä tapahtuvien muutosten havainnointi	Opiskelija osaa tehdä havaintoja ja pieniä tutkimuksia lähiympäristössä tapahtuvista luonnollisista ja ihmisen toiminnan aiheuttamista muutoksista. Opiskelija ymmärtää maapallon luonnonvarojen rajallisuuden sekä tuntee kestävän elämäntavan perusteet ja jokamiehen oikeudet ja -velvollisuudet.
Biologiset taidot			
T6 ohjata opiskelijaa kehittämään luonnontieteellistä ajattelutaitoa sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämistä	bi1- bi4	Luonnontieteellinen ajattelutaito	Opiskelija osaa esittää mielekkäitä kysymyksiä luonnosta ja luonnonilmiöistä, osaa käyttää biologialle ominaisia peruskäsitteitä ja tutkimus- ja tiedonhankintamenetelmiä. Opiskelija osaa esittää perusteltuja luonnontieteellisiä käsityksiä ja päätelmiä.
T7 ohjata opiskelijaa tekemään pienimuotoisia tutkimuksia ja antaa mahdollisuus käyttää biologian tutkimusvälineistöä ja tieto- ja viestintäteknologiaa	bi1- bi4	Biologisen tutkimuksen tekeminen	Opiskelija osaa tehdä ohjatusti pienimuotoisen biologisen tutkimuksen ja osaa raportoida sen tuloksia. Opiskelija osaa käyttää tarkoituksenmukaisesti biologian tutkimusvälineistöä sekä tieto- ja viestintäteknologiaa.
T8 auttaa opiskelijaa soveltamaan biologian tietoja ja taitoja omassa elämässään	bi1- bi4	Biologisten tietojen ja taitojen soveltaminen arjessa.	Opiskelija ymmärtää, miten biologisia tietoja ja taitoja voi hyödyntää omassa elämässään sekä osaa perustella näkemyksiä biologisen tietämyksen pohjalta.
Biologian asenne- ja arvotavoitteet			
T9 ohjata opiskelijaa syventämään kiinnostusta luontoa ja sen ilmiöitä	bi1, bi2,	Luontosuhteen ja ympäristötietoisuuden merkityksen	Opiskelija osaa perustella esimerkkien avulla miten luonnossa toimitaan kestävällä ja luonnon monimuotoisuutta

kohtaan sekä vahvistamaan opiskelijan luontosuhdetta ja ympäristötietoutta	bi4	ymmärtäminen	säilyttävällä tavalla.
T10 innostaa opiskelijaa vaikuttamaan ja toimimaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi	bi1, bi2, bi4	Kestävän tulevaisuuden rakentamisen tiedot ja taidot	Opiskelija osaa kuvata, miten toimitaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi.

9.3.11 Maantieto

Oppiaineen tehtävä

Aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa laajennetaan aiemmin opittuja maantieteellisiä tietoja ja taitoja sekä tuetaan opiskelijan maailmankuvan rakentumista. Opiskelijaa ohjataan seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia omassa lähiympäristössä ja koko maailmassa sekä autetaan opiskelijaa sijoittamaan uutiset maailman tapahtumista maantiedon opetuksessa saamaansa alueelliseen kehikkoon.

Maantieto on monitieteinen ja eri tiedonaloja integroiva oppiaine, jossa tutkitaan maapalloa ja sen alueita, luontoa, ihmisen toimintaa sekä erilaisia kulttuureita. Maantiedon opetuksessa otetaan huomioon luonnontieteiden, ihmistieteiden ja yhteiskuntatieteiden näkökulmat. Näin rakennetaan eheää kokonais kuvaa monimuotoisesta maailmasta ja sen toiminnasta.

Maantiedon opetuksessa käsitellään luonnon ja ihmisen toiminnan vuorovaikutusta ja sen yhteyttä ympäristön tilaan sekä luodaan perustaa ymmärtää erilaisia alueellisia näkökulmia ja ristiriitoja maapallolla. Maantieteellisten syy- ja seuraussuhteiden sekä ympäristömuutosten ymmärtäminen ja analysointi aktivoivat opiskelijaa toimimaan vastuullisesti omassa arjessa. Teknologian käyttö edistää opiskelijoiden yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa maantiedon opetuksessa.

Maantiedon opetuksessa otetaan huomioon opiskelijoiden oma elämismaailma. Opetus tarjoaa toiminnallisia kokemuksia erilaisissa oppimisympäristöissä, joissa opiskelijat tekevät havaintoja ja tutkimusta. Maantiedon opetuksessa vahvistetaan opiskelijoiden valmiuksia kestävää kehitystä edistävään toimintatapaan. Opetus harjaannuttaa opiskelijoiden osallistumis- ja vaikuttamistaitoja ja antaa opiskelijoille keinoja aktiiviseen kansalaisuuteen ja kestävän tulevaisuuden rakentamiseen.

Maantiedon opetuksen tavoitteet aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvä kurssi	Laaja-alainen osaaminen
----------------------	-------------------------------	-------------------------

Maantieteellinen tieto ja ymmärrys		
T1 tukea opiskelijan jäsentyneen karttakuvan rakentumista maapallosta	ge1-ge5	L1, L4, L5
T2 ohjata opiskelijaa tutkimaan luonnon- ja kulttuurimaantieteellisiä ilmiöitä	ge1-ge5	L4, L5
T3 kannustaa opiskelijaa pohtimaan ihmisen toiminnan ja luonnonympäristön välistä vuorovaikutusta sekä ymmärtämään luonnonvarojen kestäväen käytön merkitys	ge1-ge5	L7
Maantieteelliset taidot		
T4 ohjata opiskelijaa kehittämään maantieteellistä ajattelutaitoa sekä kykyä esittää maantieteellisiä kysymyksiä	ge1-ge5	L1
T5 ohjata opiskelijaa kehittämään tilatajua sekä symboleiden, mittasuhteiden, suuntien ja etäisyyksien ymmärrystä	ge1-ge5	L4, L5
T6 ohjata opiskelijaa harjaannuttamaan arkielämän geomediataitoja	ge1-ge5	L5, L6
T7 ohjata opiskelijaa kehittämään maantieteellisiä tutkimustaitoja	ge1-ge5	L1
T8 harjaannuttaa opiskelijaa havainnoimaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä aktivoida opiskelijaa seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia omassa lähiympäristössä, Suomessa ja koko maailmassa	ge1-ge5	L4, L5, L7
T9 tukea opiskelijaa kehittämään vuorovaikutus- ja ryhmätyötaitoja	ge1-ge5	L2
T10 ohjata opiskelijaa vaalimaan luontoa ja rakennettua ympäristöä ja niiden monimuotoisuutta	ge1-ge5	L7
Maantiedon asenne- ja arvotavoitteet		

T11 tukea opiskelijaa kasvamaan aktiiviseksi, vastuullisesti toimivaksi ja kestäväan elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi	ge1-ge5	L7
T12 ohjata opiskelijaa arvostamaan alueellista identiteettiään sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuutta sekä kunnioittamaan ihmisoikeuksia kaikkialla maailmassa	ge1-ge5	L3, L7

Maantiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Oleellista on aihealueen sanaston kehittyminen sekä maantieteellisten syy-seuraussuhteiden hahmottaminen. Maantiedon opetuksen tavoitteiden kannalta keskeistä on käyttää monipuolisia oppimisympäristöjä sekä koulussa että koulun ulkopuolella. Maastotyöskentely, kenttäretket lähiluonnossa ja rakennetussa ympäristössä sekä sähköisten oppimisympäristöjen ja paikkatiedon käyttö ovat olennainen osa maantiedon opetusta. Tutkimuksellinen lähestymistapa tukee maantieteellisen ajattelun sekä ongelmanratkaisu- ja tutkimustaitojen kehittymistä sekä edistää yhteisöllistä ja vuorovaikutteista työskentelyä.

Opetuksessa seurataan ajankohtaisia tapahtumia ja ilmiöitä lähiympäristössä ja muualla maailmassa. Työtapoja valittaessa otetaan huomioon opiskelijoiden elämismaailma, kansainvälisyys ja yhteistyö koulun ulkopuolisten tahojen kanssa. Opetuksessa annetaan aikaa opiskelijan ajattelulle, luovuudelle ja toiminnalle.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki maantiedossa aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Maantiedon opetuksessa autetaan opiskelijaa hahmottamaan ympäröivää maailmaa ja ymmärtämään sen ilmiöitä. Ajankohtaisella uutisseurannalla tuetaan opiskelijan maailmankuvan rakentumista. Kenttäopetuksessa lähiympäristöä tulkitaan kaikkia aisteja hyväksi käyttäen ja jaetaan kokemuksia opiskelijoiden ja opettajan välillä. Maantiedon tavoitteiden kannalta tuen järjestämisessä on keskeistä tiedostaa opiskelijoiden spatiaalisen hahmottamisen vaikeudet ja erityisesti vaikeudet kartanluvussa ja karttatulkinnessa. Opiskelijoita ohjataan ja tuetaan käyttämään paikkatietoa ja muuta geomedialla arjen tilanteissa. Opiskelijan taitoja hahmottaa lähiympäristöä ja maailmaa harjaannutetaan tukemalla ja kannustamalla opiskelijaa hänen omien vahvuksiensa pohjalta sekä tarvittaessa vahvistamalla opiskelijan taitoja tuen eri keinoja hyödyntäen. Eriyttämistä voi toteuttaa tutkimustehtävissä, joissa opiskelija voi toimia erilaisissa rooleissa sekä harjoituksissa, joissa hän voi edetä yksilöllisesti ajattelun taitojen eri tasoille.

Maantiedon pakollinen kurssi aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

ge1 Muuttuva maapallo ja kestävä tulevaisuus (pakollinen)

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

- Suomen maisema-alueet
- maailman kulttuuri- ja luonnonmaisemat
- luonnonvarat ja niiden kestävä käyttö
- ympäristömuutokset

- vastuullinen kansalaisuus
- alueelliset kehityskysymykset
- globalisaatio ja sen vaikutukset
- geomedian käyttö ja karttatuntemus
- kartanlukutaito

ge2 Toimiva maapallo (valinnainen)

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

- luonnonmaantieteen perusteet
- maapallon planetaarisuus ja siitä johtuvat ilmiöt
- vyöhykkeisyys maapallolla
- kivi-, vesi-, ilma- ja elonkehä
- geomediataidot
- luonnonmaantieteen paikannimistö

ge3 Maapallo ihmisen elinympäristönä (valinnainen)

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

- kulttuurien moninaisuus
- väestönkasvu ja kaupungistuminen
- luonnon ja ihmisen vuorovaikutus
- ihmisoikeudet ja hyvän elämän edellytykset
- kestävä kehitys
- geomediataidot
- kulttuurimaantieteen paikannimistö

ge4 Suomen maantieto (valinnainen)

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

- Suomen maantieteelliset erityispiirteet
- Suomen aluetuntemus
- Suomen luonnonmaantiede ja kulttuurimaantiede
- geomediataidot

ge5 Maantiedon projektikurssi (valinnainen)

Kurssin keskeiset sisällöt määräytyvät kurssikohtaisesti. Kurssi voidaan toteuttaa teemaa vaihdellen sekä yhteistyössä toisen oppiaineen kanssa. Aihe liittyy tavalla tai toisella maantiedon oppiaineen pääteemoihin. Projektikurssilla opiskelija oppii soveltamaan ja syventämään maantietoon liittyvää osaamistaan sekä maantiedon käsitteitä. Opiskelija oppii kantamaan vastuuta omasta opiskelustaan esim. projektityön tai tutkielman avulla ja siten oman oppimisen omistajuus kehittyy. Opiskelija oppii ymmärtämään maantietoa laajemmin. Kriittinen tieteellinen ajattelu kehittyy. Maantieteessä oleellinen paikannimistö tarkentuu. Kurssilla voidaan osallistua esim. oman lähiympäristön viihtyisyyden ja turvallisuuden suunnitteluun ja parantamiseen.

Opiskelijan oppimisen arviointi maantiedossa aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Maantiedon opetuksessa kannustava ja rakentava palaute opintojen aikana tukee opiskelijan motivaation rakentumista, tutkimustaitojen kehittymistä sekä auttaa opiskelijaa löytämään omat vahvuutensa. Opiskelijalle annetaan tietoja oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa asetettuihin maantiedon tavoitteisiin. Palautteen avulla opiskelijaa rohkaistaan toimimaan aktiivisesti ja vastuullisesti omassa lähiympäristössä ja soveltamaan käytännössä oppimaansa tietoa. Maantiedon arvioinnissa opiskelijalla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti. Arviointi kohdistuu sekä opiskelijan tiedolliseen osaamiseen että maantiedon taitoihin kuten geomediataitoihin ja tiedon kriittiseen arviointitaitoon. Lisäksi arvioidaan opiskelijan taitoa käyttää maantiedolle ominaista välineistöä sekä tieto- ja viestintäteknologiaa. Arvioinnin kohteena eivät ole opiskelijan arvot, asenteet tai temperamentti.

Opiskelijan opiskelema kurssi arvioidaan sen päätyttyä. Kurssin arvosanalla kuvataan, miten opiskelija on saavuttanut ko. kurssilla oppiaineen opetukselle asetetut tavoitteet. Opiskelijan osaamista arvioidaan suhteessa kurssin tavoitteisiin.

Päättöarviointi tehdään siinä vaiheessa, kun opiskelija on opiskellut kaikki opiskelusuunnitelmaansa kuuluvat pakolliset ja valinnaiset kurssit. Päättöarvioinnin kriteerit on laadittu siten, että opiskelija saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin aikuisten perusopetuksen päättöarvioinnin kriteereiden edellyttämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Maantiedon päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Opetuksen tavoite	Kurssi	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Maantieteellinen tieto ja ymmärrys			
T1 tukea opiskelijan jäsentyneen karttakuvan rakentumista maapallosta	ge1-ge5	Maapallon karttakuvan hahmottaminen ja keskeinen paikannimistö	Opiskelija hahmottaa maapallon karttakuvan peruspiirteet sekä tietää keskeisten kohteiden sijainnin ja nimistön.
T2 ohjata opiskelijaa tutkimaan luonnon- ja kulttuurimaantieteellisiä ilmiöitä	ge1-ge5	Luonnon- ja kulttuurimaantieteellisten ilmiöiden ymmärtäminen	Opiskelija osaa selittää esimerkkien avulla Maan planetaarisuuden, vuorokauden- ja vuodenaikojen vaihtelun sekä hahmottaa maapallon kehät ja vyöhykkeisyyden.

			Opiskelija osaa kuvata ihmisten elämän ja kulttuurien piirteiden sekä kulttuurimaisemien vaihtelua Suomessa ja muualla maailmassa.
T3 kannustaa opiskelijaa pohtimaan ihmisen toiminnan ja luonnonympäristön välistä vuorovaikutusta sekä ymmärtämään luonnonvarojen kestävän käytön merkitys	ge1-ge5	Luonnon ja ihmisen toiminnan välisen vuorovaikutuksen ymmärtäminen sekä luonnonvarojen kestävä käyttö	Opiskelija osaa kuvata, miten luonnonympäristö vaikuttaa ihmisten elämään ja elinkeinoihin sekä millaisia vaikutuksia ihmisen toiminnalla on luonnonympäristön tilaan Suomessa ja eri puolilla maapalloa. Opiskelija osaa kertoa, miksi luonnonvarojen kestävä käyttö on tärkeää.
Maantieteelliset taidot			
T4 ohjata opiskelijaa kehittämään maantieteellistä ajattelutaitoa sekä kykyä esittää maantieteellisiä kysymyksiä	ge1-ge5	Maantieteellinen ajattelutaito	Opiskelija osaa selittää, että maantiedossa tutkitaan alueita ja alueiden välisiä eroja sekä hahmottaa kartoilta eri aluetasot: oma lähiympäristö, kunta, kaupunki, Suomi, Eurooppa ja koko maailma. Opiskelija osaa esittää maantieteellisiä kysymyksiä ja pohtia vastauksia niihin.
T5 ohjata opiskelijaa kehittämään tilatajua sekä symboleiden, mittasuhteiden, suuntien ja etäisyyksien ymmärrystä	ge1-ge5	Tilatajun kehittyminen	Opiskelija osaa mitata sekä jana- että suhdelukumittakaavan avulla etäisyyksiä kartalla, suunnata kartan todellisuuden mukaisesti ja liikkua maastossa kartan avulla.

T6 ohjata opiskelijaa harjaannuttamaan arkielämän geomediataitoja	ge1-ge5	Geomediataidot	Opiskelija osaa käyttää geomedialla maantiedon sisältöjen opiskelussa sekä arkielämässä.
T7 ohjata opiskelijaa kehittämään maantieteellisiä tutkimustaitoja	ge1-ge5	Tutkimustaidot	Opiskelija osaa toteuttaa pienimuotoisen maantieteellisen tutkimuksen. Opiskelija osaa havainnollistaa tutkimustuloksia geomedian avulla sekä esittää tutkimustulokset suullisesti.
T8 harjaannuttaa opiskelijaa havainnoimaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä aktivoida opiskelijaa seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia omassa lähiympäristössä, Suomessa ja koko maailmassa	ge1-ge5	Ympäristölukutaito ja ympäristön muutosten arvioiminen	Opiskelija osaa havainnoida lähiympäristön muutoksia, osaa antaa esimerkkejä Suomessa ja muualla maailmassa tapahtuvista ympäristön muutoksista ja osaa nimetä keskeisiä muutoksia aiheuttavia tekijöitä. Oppilas osaa tuoda esille maantieteellisiin ilmiöihin liittyvää ajankohtaista uutisointia ja osaa selittää tapahtumien taustoja.
T9 tukea opiskelijaa kehittämään vuorovaikutus- ja ryhmätöitä taitoja	ge1-ge5	Ryhmätyöskentely-argumentointitaidot ja	Opiskelija osaa toimia ryhmän jäsenenä ja arvioida omaa toimintaansa ryhmässä.
T10 ohjata opiskelijaa vaalimaan luontoa ja rakennettua ympäristöä ja niiden monimuotoisuutta	ge1-ge5	Osallistumisen vaikuttamisen taidot ja	Opiskelija toimii projektissa, jossa yhdessä muiden kanssa vaikutetaan lähiympäristön viihtyisyyden parantamiseen tai ympäristön monimuotoisuuden säilyttämiseen.

Maantiedon asenne- ja arvotavoitteet			
T11 tukea opiskelijaa kasvamaan aktiiviseksi, vastuullisesti toimivaksi ja kestäväan elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi	ge1-ge5		Asenne- ja arvotavoitteisiin liittyvä arviointi ei vaikuta arvosanan muodostukseen.
T12 ohjata opiskelijaa arvostamaan alueellista identiteettiään sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuutta sekä kunnioittamaan ihmisoikeuksia kaikkialla maailmassa	ge1-ge5		Asenne- ja arvotavoitteisiin liittyvä arviointi ei vaikuta arvosanan muodostukseen.

9.3.12 Terveystieto

Terveystiedon kurssi on pakollinen päättövaiheessa, jos terveystiedon opintoja ei ole sisällytynyt opiskelijan aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen opintoihin.

Oppiaineen tehtävä

Terveystieto on monitieteiseen tietoperustaan pohjautuva oppiaine. Terveystiedon opetuksen tehtävänä on opiskelijoiden monipuolisen terveysosaamisen kehittäminen. Lähtökohtana on elämän kunnioittaminen ja ihmisoikeuksien mukainen arvokas elämä. Terveystieteen, hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä ilmiöitä tarkastellaan terveysosaamisen eri osa-alueiden kautta. Näitä ovat terveyteen liittyvät tiedot, taidot, itsetuntemus, kriittinen ajattelu sekä eettinen vastuullisuus.

Opetuksessa huomioidaan terveyteen liittyvien ilmiöiden moniulotteisuus ja -tasoisuus: terveyttä tukevat ja kuluttavat fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset tekijät. Terveystietä tarkastellaan ihmisen elämänsä eri vaiheissa, yksilön, perheen, yhteisön ja yhteiskunnan tasolla.

Keskeistä on ohjata opiskelijaa ymmärtämään terveyttä voimavarana jokapäiväisessä elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa. Opetuksen tulee tukea opiskelijoiden yksilöllistä ja yhteisöllistä tiedon hankintaa, rakentamista, arviointia ja käyttämistä. Lisäksi tuetaan turvallisuustaitoihin, sosiaalisiin taitoihin sekä tunteiden tunnistamiseen ja säätelyyn liittyvien valmiuksien kehittymistä.

Terveysosaamisen avulla opiskelijat hahmottavat terveyden laaja-alaisuutta ja saavat valmiuksia tehdä tarkoituksenmukaisia ja perusteltuja terveyteen liittyviä valintoja ja päätöksiä. Terveysosaaminen lisää kykyä tunnistaa ja muokata tekijöitä, jotka mahdollistavat opiskelijoiden oman ja ympäristönsä terveyden ja hyvinvoinnin arvostamisen, ylläpitämisen ja edistämisen. Opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksia

havainnoida ja tutkia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä ilmiöitä omassa elin- ja oppimisympäristössä, tehdä yhteistyötä eri oppiaineiden kanssa sekä harjoitella ja soveltaa osaamista käytännössä.

Terveystiedon opetuksen tavoitteet aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvä kurssi	Laaja-alainen osaaminen
Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys		
T1 ohjata opiskelijaa ymmärtämään terveyden laaja-alaisuutta, terveyden edistämistä sekä elämäntapaa, kasvua ja kehitystä	te1-te3	L1, L3, L7
T2 ohjata opiskelijaa kehittämään valmiuksiaan tunne- ja vuorovaikutustaidoissa ja kykyä toimia erilaisissa ristiriita- ja kriisitilanteissa	te1-te3	L2, L3, L7
T3 ohjata opiskelijaa kehittämään itsetuntemustaan, omien arvojen ja asenteiden sekä kehon ja mielen viestien tunnistamista	te1-te3	L1, L3, L4
T4 ohjata opiskelijaa pohtimaan yksilöllisyyteen, yhteisöllisyyteen ja yhdenvertaisuuteen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta	te1-te3	L1, L3, L7
Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy		
T5 ohjata opiskelijaa syventämään ymmärrystään fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta terveydestä	te1-te3	L1, L3, L4
T6 tukea opiskelijan kehittymistä terveyteen ja sairauteen liittyvän tiedon hankkijana ja käyttäjänä sekä edistää valmiuksia toimia tarkoituksenmukaisesti terveyteen, turvallisuuteen ja sairauksiin liittyvissä tilanteissa	te1-te3	L2, L3, L5
T7 ohjata opiskelijaa tunnistamaan ja arvioimaan omia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tottumuksiaan, valintojaan ja niiden perusteluja	te1-te3	L2, L3, L4
Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri		
T8 ohjata opiskelijaa ymmärtämään ympäristön, yhteisöjen, kulttuurin ja tieto- ja viestintäteknologian merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille	te1-te3	L2, L4, L5
T9 ohjata opiskelijaa luomaan perustaa opiskelu-, toiminta- ja työkyvylle ja sen ylläpitämiselle sekä käyttämään terveystietoja asianmukaisesti	te1-te3	L1, L3, L6
T10 ohjata opiskelijaa ymmärtämään ja arvioimaan perheen ja omaan elämäntilaan kuuluvien ihmisten ja yhteisöjen edustajia	te1-te3	L2, L3, L7

terveyskäsityksiä, tunnistamaan niiden merkitystä itselle sekä muodostamaan kuvaa itselle sopivista oppimisen keinoista		
---	--	--

Terveystiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Erilaisia työtapoja hyödyntävä tutkiva oppiminen, arjen terveysilmiöiden käsitteleminen ja ajankohtaisuuden huomioiminen luovat perustaa oppimiselle, osaamisen soveltamiselle sekä kriittisen ajattelun ja oppimisen taitojen kehittymiselle.

Ilmiölähtöisyyden avulla opiskelijoita rohkaistaan omien tietojen ja kokemusten esiintuomiseen, kysymysten esittämiseen ja vastausten etsimiseen, tietojen jäsentämiseen, johtopäätösten tekemiseen ja niiden perusteleminen. Aktiivinen toiminta, tavoitteellisuus ja pohtiva työskentely kehittävät sekä eettisiä valmiuksia että tunne-, vuorovaikutus-, ajattelu- ja yhteistyötaitoja.

Monipuolisen fyysisen ympäristön lisäksi terveystiedon keskeisiä oppimisympäristöjä ovat ihmisten väliset vuorovaikutustilanteet, yhteisöt ja sähköiset ympäristöt. Oman oppimisympäristön aktiivinen havainnointi, opiskelijoiden mukaan ottaminen oppimisympäristöjen ja työtapojen valintaan sekä voimavaralähtöinen terveyden ja turvallisuuden edistäminen tarjoavat mahdollisuuksia terveysosaamisen harjoittelulle ja soveltamiselle kouluyhteisössä. Ne tukevat samalla yhteenkuuluvuutta, yhteisöllistä hyvinvointia ja osallisuutta omassa opetusryhmässä ja koko kouluyhteisössä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki terveystiedossa aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Monet terveystiedon aihepiirit koskettavat opiskelijoiden kehitysvaihetta, yksilöllisiä kokemuksia ja elämäntilannetta. Opetuksessa ja työtapojen valinnassa otetaan huomioon opiskelijoiden kehitykseen, elämäntilanteeseen ja kulttuuriin liittyvät erityistarpeet. Opiskelijoita ohjataan ymmärtämään ja kunnioittamaan jokaisen oikeutta yksityisyyteen ja koskemattomuuteen itseään koskeissa terveyteen ja sairauteen liittyvissä kysymyksissä.

Opetus suunnitellaan siten, että se mahdollistaa yhteistyön eri oppiaineiden, kouluterveydenhuollon ja muun opiskeluhoollon kanssa ja tarjoaa mahdollisuuksia harjoitella ja soveltaa terveysosaamiseen eri osa-alueita osana yhteisöllistä opiskeluhoollon ja koulun toimintakulttuuria. Yhteistyöllä varmistetaan myös opiskelijan tarvitsema henkilökohtainen tuki oppimiseen ja elämäntilanteeseen liittyvissä kysymyksissä.

Terveystiedon kurssit aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

te1 Terve elämä (pakollinen kurssi)

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Sisällöissä tarkastellaan elämää terveyden edistämisen ja sairauksien ehkäisyn näkökulmasta. Opetuksessa käsitellään elämäntilannetta, ihmisen ja perhesuhteiden, seksuaaliterveyden sekä ihmisen kasvun ja kehityksen yleisiä tunnuspiirteitä, monimuotoisuutta ja henkilökohtaisuutta. Terveyden voimavaroista tarkastellaan mielenterveyttä, hyvinvointia tukevia ympäristöjä ja yhteisöjä sekä mielekästä vapaa-ajan toimintaa. Lisäksi käsitellään turvallisuustaitoja ja -valmiuksia, ensiaputaitoja, itsehoitoa sekä tuen ja avun hakemista. Sisältöjä valittaessa otetaan huomioon myös ajankohtaisia terveysilmiöitä, kestävästä kulutuksesta sekä tarkastellaan terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta.

te2 Terveystietoa jatko-opintoihin (valinnainen)

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Kurssin tarkoitus on parantaa opiskelijoiden mahdollisuuksia sijoittua terveystietoon liittyville ammattialoille tulevaisuudessa. Kurssi on suunnattu esimerkiksi lähi- tai sairaanhoitajan ammatista kiinnostuneille. Kurssi tukee terveystiedon sanaston hallintaa ja helpottaa jatko-opintojen aloittamista. Kurssin sisältöalueisiin kuuluu esim. terveys suomalaisessa yhteiskunnassa, suomalainen terveydenhuoltojärjestelmä, sairauksien hoito, terveys eri elämänvaiheissa sekä terveys ja opiskelu.

te3 Terveystiedon projektikurssi (valinnainen)

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Kurssin keskeiset sisällöt määräytyvät kurssikohtaisesti. Kurssi voidaan toteuttaa teemaa vaihdellen sekä yhteistyössä toisen oppiaineen kanssa. Aihe liittyy tavalla tai toisella terveystiedon oppiaineen pääteemoihin. Projektikurssilla opiskelija oppii soveltamaan ja syventämään terveyteen liittyvää osaamistaan sekä terveystiedon käsitteitä. Opiskelija oppii kantamaan vastuuta omasta opiskelustaan esim. projektityön tai tutkielman avulla ja siten oman oppimisen omistajuus kehittyy. Opiskelija oppii ymmärtämään terveystietoa laajemmin. Kriittinen tieteellinen ajattelu kehittyy.

Opiskelijan oppimisen arviointi terveystiedossa aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Terveystiedon arvioinnin kohteena on terveysosaamisen eri osa-alueiden arviointi. Arvioinnin ja palautteen tehtävänä on tukea oppimista ja kannustaa opiskelijoita kehittämään terveysosaamistaan sekä soveltamaan sitä arjessa. Opiskelijoilla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti, opetuksen eri vaiheissa ja osaamisalueen ominaispiirteet huomioon ottaen. Oppimisen tukena käytetään myös itsearviointia ja vertaispalautetta. Terveystiedossa on erityisen tärkeitä huolehtia siitä, että arviointi ei kohdistu opiskelijan arvoihin, asenteisiin, terveyskäyttäytymiseen, sosiaalisuuteen, temperamenttiin tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Eettistä pohdintaa ja itsetuntemusta koskevista tavoitteista kiinnitetään huomiota siihen, miten opiskelija pohtii ja perustelee käsiteltävää aihetta terveyden näkökulmasta, tiedonalan käsitteitä ja erilaisia lähteitä käyttäen.

Opiskelijan opiskelema kurssi arvioidaan sen päätyttyä. Kurssin arvosanalla kuvataan, miten opiskelija on saavuttanut ko. kurssilla oppiaineen opetukselle asetetut tavoitteet. Opiskelijan osaamista arvioidaan suhteessa kurssin tavoitteisiin.

Päättöarviointi tehdään siinä vaiheessa, kun opiskelija on opiskellut kaikki opiskelusuunnitelmaansa kuuluvat pakolliset ja valinnaiset kurssit. Päättöarvioinnin kriteerit on laadittu siten, että opiskelija saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin aikuisten perusopetuksen päättöarvioinnin kriteereiden edellyttämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Terveystiedon päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Kurssi	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys			
T1 ohjata opiskelijaa ymmärtämään terveyden laaja-alaisuutta, terveyden edistämistä	te1-te3	Terveyteen liittyvät käsitykset	Opiskelija osaa kuvata terveyden osa-alueet ja näiden välistä vuorovaikutusta esimerkkien avulla sekä kuvata esimerkein mitä terveyden edistämisellä

sekä elämäntapaa, kasvua ja kehitystä			tarkoitetaan. Opiskelija pystyy esittelemään elämäntapojen eri vaiheita, erityisesti nuoruuden kehitystä.
T2 ohjata opiskelijaa kehittämään valmiuksiaan tunne- ja vuorovaikutustaidoissa ja kykyä toimia erilaisissa ristiriita- ja kriisitilanteissa	te1-te3	Vuorovaikutus- ja tunnetaitojen sekä käyttäytymisen säätelyn analysointi	Opiskelija osaa nimetä useita tunteita sekä osaa antaa esimerkkejä tunteiden ja käyttäytymisen välisestä vuorovaikutuksesta ja käyttäytymisen säätelystä. Opiskelija pystyy tuottamaan ratkaisuja ristiriitatilanteiden selvittämiseen sekä esitellä keinoja stressin ja kriisien käsittelyyn.
T3 ohjata opiskelijaa kehittämään itsetuntemustaan, omien arvojen ja asenteiden sekä kehon ja mielen viestien tunnistamista	te1-te3		Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Opiskelijaa ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T4 ohjata opiskelijaa pohtimaan yksilöllisyyteen, yhteisöllisyyteen ja yhdenvertaisuuteen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta	te1-te3	Terveydellisen kehityksen analysointi	Opiskelija osaa eritellä esimerkkien avulla yksilölliseen kehitykseen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta ja arvioida sosiaalisten suhteiden merkitystä mielen hyvinvoinnille ja terveydelle.
Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy			
T5 ohjata opiskelijaa syventämään ymmärrystään fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta terveydestä	te1-te3	Terveystieteen vaikuttavien tekijöiden tunnistaminen	Opiskelija pystyy nimeämään useita terveyttä tukevia ja vaarantavia tekijöitä. Opiskelija osaa käyttää keskeisiä terveyteen ja sairauteen liittyviä käsitteitä asianmukaisesti.
T6 tukea opiskelijan kehittymistä terveyteen ja sairauteen liittyvän tiedon hankkijana ja käyttäjänä sekä edistää valmiuksia toimia tarkoituksenmukaisesti terveyteen, turvallisuuteen ja sairauksiin liittyvissä tilanteissa	te1-te3	Terveystieteen, turvallisuuteen ja sairauteen liittyvien tietojen ja taitojen soveltaminen	Opiskelija osaa hakea terveyteen liittyvää luotettavaa tietoa erilaisista lähteistä ja käyttää sitä pääosin asianmukaisesti. Opiskelija osaa kuvata esimerkein tai esittää asianmukaisia toimintamalleja itsehoidossa, avun hakemisessa ja terveyttä ja turvallisuutta vaarantavissa tilanteissa.

T7 ohjata opiskelijaa tunnistamaan ja arvioimaan omia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tottumuksiaan, valintojaan ja niiden perusteluja	te1-te3		Ei käytettä arvosanan muodostamisen perusteena. Opiskelijaa ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri			
T8 ohjata opiskelijaa ymmärtämään ympäristön, yhteisöjen, kulttuurin ja tieto- ja viestintäteknologian merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille	te1-te3	Ympäristön terveysvaikutusten hahmottaminen	Opiskelija osaa kuvata elinympäristön aiheuttamia keskeisiä suoria ja epäsuoria vaikutuksia terveyteen sekä esitellä yhteisöjen, kulttuurin, median ja tieto- ja viestintäteknologian yhteyksiä terveyteen.
T9 ohjata opiskelijaa luomaan perustaa opiskelu-, toiminta- ja työkyvylle ja sen ylläpitämiselle sekä käyttämään terveyspalveluja asianmukaisesti	te1-te3	Työkyvyn edistämisen keinojen hahmottaminen	Opiskelija osaa laatia opiskelu-, toiminta- ja työkykyä edistäviä suunnitelmia. Opiskelija osaa kuvata miten hakeutua oman koulun ja kunnan terveystietoihin ja antaa useampia esimerkkejä siitä, miten niitä voi hyödyntää tarkoituksenmukaisesti eri tilanteissa.
T10 ohjata opiskelijaa ymmärtämään ja arvioimaan perheen ja omaan elämänpiiriin kuuluvien ihmisten ja yhteisöjen edustamia terveystietoihin, tunnistamaan niiden merkitystä itselle sekä muodostamaan kuvaa itselle sopivista oppimisen keinoista	te1-te3	Terveystietojen arviointi sekä oppimista edistävien tekijöiden hahmottaminen	Opiskelija osaa pohtia esimerkein sitä, miten perhe, lähiyhteisöt, muut sosiaaliset yhteisöt vaikuttavat käsityksiin terveydestä. Opiskelija osaa esimerkein eritellä omaa oppimistaan tukevia tekijöitä.

9.3.13 Opinto-ohjaus ja työelämätaidot

Oppiaineen tehtävä

Opinto-ohjaus ja työelämätaidot -oppiaineen tehtävänä on tukea opiskelijoita siten, että heillä on yhdenvertaiset mahdollisuudet suoriutua opinnoistaan sekä lisätä opiskelijan oppimisvalmiuksia, oppimaan oppimisen taitoja ja ymmärtämystä omien valintojen ja toiminnan seurauksista. Samalla opiskelijan elämänsuunnittelun ja -hallinnan taidot kehittyvät. Ohjauksessa otetaan huomioon opiskelijan kokonaistilanne käsittelemällä opintojen lisäksi myös arjenhallintaa sekä mahdollisia elämäntilanteeseen ja

terveyteen liittyviä seikkoja. Oppiaine tukee opiskelijan taitoa arvioida realistisesti omia edellytyksiään ja mahdollisuuksiaan opintojen eri vaiheissa. Tehtävänä on myös lisätä hyvinvointia ja ehkäistä ennalta opintojen keskeyttämistä sekä edistää opiskelijoiden osallisuutta ja yhteiskunnallista tasa-arvoa. Jokaiselle opiskelijalle laaditaan opintojen alussa henkilökohtainen opiskelusuunnitelma ja sen osana opinto-ohjelma sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelma. Opiskelusuunnitelmaa seurataan ja arvioidaan yhdessä opiskelijan kanssa.

Opiskelija saa opintojen aloittamiseen ja suorittamiseen sekä jatko-opintoihin hakeutumiseen liittyvät keskeiset tiedot ja taidot. Lisäksi hän saa monipuolisen kuvan koulutusmahdollisuuksista, ammateista, yrittäjyydestä ja työelämästä jatkosuunnitelmiansa tueksi. Opiskelijaa ohjataan käyttämään erilaisia ohjaus-, neuvonta- ja tietopalveluita. Opiskelija tekee jatko-opintosuunnitelman, jossa otetaan huomioon opiskelijan pitkän aikavälin tavoitteet.

Ammatillisen ohjauksen avulla opiskelija tekee itselleen sopivan urasuunnitelman. Urasuunnitelma sisältää pitkän aikavälin ammatilliset tavoitteet sekä niihin pääsemiseksi tarvittavat lähitulevaisuuden toimenpiteet. Opiskelija saa ohjauksen ja työelämään tutustumisen avulla tietoa ja palautetta ammattitaidostaan ja osaamisestaan sekä niiden soveltuvuudesta suomalaiseen työelämään.

Mahdollista ammatillista osaamista ja sen kehittymistarpeita käsitellään ohjauskeskusteluissa ja arvioidaan työelämään tutustumalla tai työelämäjaksoilla. Osaamisen selvittämisessä arvioidaan opiskelijan tietoja, taitoja ja pätevyyttä.

Työelämätaidot ovat yleisiä tietoja ja taitoja, joita tarvitaan työelämässä. Työelämätaitoja kehittämällä helpotetaan opiskelijan siirtymistä työelämään ja selviytymistä työelämässä.

Opinto-ohjaus ja työelämätaidot -oppiaineen opetuksen tavoitteet aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät kurssit	Laaja-alainen osaaminen
Itsetuntemus		
T1 ohjata tunnistamaan omiin valintoihin vaikuttavia tekijöitä sekä suhteuttamaan omaa toimintaa kykyjensä, edellytystensä ja kiinnostuksensa mukaisesti	ot1, ot3-4	L1,
Tiedonhakutaidot ja monilukutaito		
T2 ohjata tuntemaan keskeiset jatkokoulutukseen ja ammatinvalintaan liittyvät tietolähteet sekä etsimään tietoa ja käyttämään erilaisia ohjaus-, neuvonta- ja tietopalveluita	ot1, ot3-4	L2, L4, L5
T3 ohjata käyttämään tieto- ja viestintätekniikkaa opinnoissa	ot1, ot2	L3, L4, L5
Oppimaan oppimisen taidot		
T4 kannustaa ja ohjata opiskelijaa kehittämään opiskelutaitojaan sekä oppimaan oppimisen taitojaan	ot1, ot2	L2, L4, L5
Tavoitteiden asettaminen		

T5 ohjata opiskelijaa asettamaan tavoitteita, tekemään niitä koskevia suunnitelmia sekä arvioimaan niiden toteutumista	ot1, ot2	L1, L6
Osallisuus ja aktiivinen toiminta		
T6 vahvistaa valmiuksia toimia erilaisissa opiskelu- ja työympäristöissä ja erilaisissa ryhmissä	ot1, ot2	L2, L6, L7
T7 kehittää kykyä itsenäiseen toimintaan ja vastuun ottamiseen, aktiivisuuteen ja oma-aloitteisuuteen	ot1, ot2	L1, L3, L7
Työelämään suuntautuva oppiminen		
T8 ohjata saamaan kokemuksia erilaisista työtehtävistä ja selkeyttää jatkosuunnitelmia	ot2	L2, L6, L7
Koulutus- ja työelämätiedon hyödyntäminen omassa urasuunnittelussa		
T9 ohjata ymmärtämään ja hankkimaan tietoa koulutusmahdollisuuksista, ammateista, yrittäjyydestä ja työelämästä	ot1, ot2, ot3-4	L4, L5, L6
T10 opastaa laatimaan ja päivittämään työnhaun asiakirjat	ot2	L3, L5, L6
T11 opastaa tunnistamaan erilaiset työnhaun toimintatavat ja hakemaan itsenäisesti työtä	ot2	L4, L5, L6
T12 ohjata käyttämään monikanavaisia tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluja sekä arvioimaan eri tietolähteiden kautta saadun tiedon luotettavuutta ja tarkoituksenmukaisuutta urasuunnittelun näkökulmasta	ot1, ot2	L3, L4, L5

Opinto-ohjaus ja työelämätaidot -oppiaineen pakolliset kurssit aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Kurssien tarkoituksena on antaa välineitä opiskelijan jatko-opintoihin tai työelämään suuntautumista varten.

ot1 Jatko-opinnot ja ammatinvalinta (pakollinen)

Tavoitteet:

Edistetään opiskelu- ja tiedonhankinta- sekä elämänhallintataitoja. Koulutus- ja työelämätietoutta sekä tietoa yrittäjyydestä hyödynnetään omassa urasuunnittelussa. Tutustutaan Suomen koulutusjärjestelmään ja jatko-opintomahdollisuuksiin. Opitaan käyttämään tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluita. Tehdään henkilökohtaista opiskelusuunnitelmaa.

Sisällöt:

- opiskelutaidot
- suomalainen koulutusjärjestelmä
- työelämätietous ja yrittäjyys

ot2 Työelämäosaaminen (pakollinen)

Tavoitteet:

Kehitetään taitoa arvioida eri työtehtävissä tarvittavaa osaamista, vuorovaikutus- ja viestintätaitoja. Opitaan löytämään itselle sopivia ammattialoja ja vahvistetaan valmiuksia hakea tietoja vaadittavan osaamisen hankkimisesta perusopetuksen jälkeen. Saadaan kokemuksia erilaisista työtehtävistä, ammatillisista opinnoista ja/tai yrittäjyydestä. Tehdään henkilökohtaista opiskelusuunnitelmaa.

Sisällöt:

- ammattialat
- tiedonhakutaidot

Opinto-ohjaus ja työelämätaidot -oppiaineen valinnaiset kurssit aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

ot3 Lukio-opintoihin tutustuminen (valinnainen)

Tämä kurssi sopii niille päättövaiheen opiskelijoille, jotka suunnittelevat aloittavansa lukio-opinnot perusopetuksen jälkeen.

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää mitä lukio-opiskelu tarkoittaa käytännössä: työmäärä, oppimäärä, kurssitarjotin, opiskeltavat kurssit, ylioppilastutkinto yms. Opiskelija ymmärtää myös lukiotutkinnon merkityksen omassa elämässään ja osana suomalaisesta koulutusjärjestelmästä.

Sisällöt

- Lukion opintoihin tutustuminen monin eri tavoin: vierailut oppitunneilla/verkkokursseilla, opettajien ja opiskelijoiden tapaamiset/haastattelut, ohjauskeskustelut
- Oppimispäiväkirja
- Omien opintojen suunnittelua, motivaatio/voimavara-kartoitusta

ot4 Ammatillisiin opintoihin tutustuminen (valinnainen)

Tätä kurssia suositellaan niille opiskelijoille, joilla päättövaiheen lopulla on tavoitteena jatkaa ammatillisissa opinnoissa.

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija saisi käytännön kokemuksia siitä, millaisia ammatilliset opinnot ovat ja mitä opinnoissa onnistuminen vaatii.

Sisällöt

- Monipuolinen tutustuminen ammatillisiin opintoihin esimerkiksi: vierailut oppilaitoksiin, työharjoittelut, ammattipajat
- Lupa- ja korttikoulutukset, lyhytkoulutukset yms. oman kiinnostuksen ja mahdollisuuksien mukaan
- Oppimispäiväkirja
- Omien opintojen suunnittelua, motivaatio/voimavara-kartoitusta

Opinto-ohjaus ja työelämätaidot -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Oppimisympäristöinä hyödynnetään oppilaitosten ja verkkoympäristöjen rinnalla lähiympäristöä ja työelämää. Työtapoja käytetään monipuolisesti opiskelijoiden yksilölliset sekä ryhmäkohtaiset tarpeet ja valmiudet huomioiden. Ohjausmuotoina ovat henkilökohtainen ohjaus ja ryhmäohjaus.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki opinto-ohjaus ja työelämätaidot -oppiaineessa aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Opinto-ohjaus ja työelämätaidot -oppiaineessa huomioidaan jokaisen opiskelijan yksilölliset lähtökohdat ja tarpeet. Ohjausta eriytetään ottamalla huomioon henkilökohtaiset tavoitteet, kokemukset, kiinnostuksen kohteet, harrastukset, osaamisalueet sekä elämäntilanteeseen vaikuttavat tekijät. Keskeistä on eri toimijoiden yhteistyö varsinkin opiskeluun kuuluvien siirtymä- ja nivelvaiheiden ohjauksessa. Moniammatillista ja -hallinnollista yhteistyötä tehdään erityisesti tukea tarvitsevien opiskelijoiden kohdalla, esimerkiksi työvoimaviranomaisten, sosiaalitoimen sekä eri opetuksen ja/tai koulutuksen järjestäjien kanssa.

Opiskelijan oppimisen arviointi opinto-ohjaus ja työelämätaidot -oppiaineessa aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Arviointi perustuu vuorovaikutteiseen, ohjaavaan ja kannustavaan palautteeseen eri ohjaustoimien yhteydessä sekä opiskelijan itsearviointiin. Opiskelijat pohtivat ja oppivat arvioimaan valmiuksiaan, osaamistaan ja taitojaan, toimintakykyään, toimijuuttaan ja voimavarojaan, ohjaus- ja tuentarpeensa määrää ja laatua sekä ryhmätyö- ja vuorovaikutustaitojaan. Opiskelijoita ohjataan tunnistamaan arvojen, uskomusten ja itselleen merkittävien ihmisten vaikutusta valintoihin ja päätöksiin. He harjaantuvat arvioimaan tiedonhankinta-, tieto- ja viestintäteknologian taitojaan koulutus- ja työelämätiedon hankkimisessa. Opiskelijoita kannustetaan kiinnittämään huomiota myös taitoonsa tunnistaa eri tietolähteiden luotettavuutta ja tarkoituksenmukaisuutta. Opiskelijoita ohjataan tiedostamaan erilaisten itsearviointimenetelmien ja -välineiden taustat sekä tunnistamaan niiden käyttömahdollisuuksia omassa urasuunnittelussaan. Opiskelijat oppivat löytämään tuki- ja ohjauspalveluita tarjoavat tahot oppilaitoksessa ja yhteiskunnassa sekä kehittävät taitoaan hakea tarvitsemiaan palveluita.

Arvioinnin kohteet opinto-ohjaus ja työelämätaidot -oppiaineessa aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Opetuksen tavoitteet	Kurssit	Arvioinnin kohteet
Itsetuntemus		
T1 ohjata tunnistamaan omiin valintoihin vaikuttavia tekijöitä sekä suhteuttamaan omaa toimintaa kykyjensä, edellytystensä ja kiinnostuksensa mukaisesti	ot1	Itsearviointitaidot
Tiedonhakutaidot ja monilukutaito		
T2 ohjata tuntemaan keskeiset jatkokoulutukseen ja ammatinvalintaan liittyvät tietolähteet sekä etsimään tietoa ja käyttämään erilaisia ohjaus-, neuvonta- ja tietopalveluita	ot1	Tietolähteiden ja tietopalveluiden tarkoituksenmukainen käyttö

T3 ohjata käyttämään tieto- ja viestintätekniikkaa opinnoissa	ot1, ot2	Tieto- ja viestintätekniset taidot
Oppimaan oppimisen taidot		
T4 kannustaa ja ohjata opiskelijaa kehittämään opiskelutaitojaan sekä oppimaan oppimisen taitojaan	ot1, ot2	Opiskelu-, oppimis- sekä itsearviointitaitojen kehittyminen
Tavoitteiden asettaminen		
T5 ohjata opiskelijaa asettamaan tavoitteita, tekemään niitä koskevia suunnitelmia sekä arvioimaan niiden toteutumista	ot1, ot2	Tavoitteellinen työskentely
Osallisuus ja aktiivinen toiminta		
T6 vahvistaa valmiuksia toimia erilaisissa opiskelu- ja työ - ympäristöissä ja erilaisissa ryhmissä	ot1, ot2	Ryhmätyö-, vuorovaikutus- ja viestintätaidot
T7 kehittää kykyä itsenäiseen toimintaan ja vastuun ottamiseen, aktiivisuuteen ja oma-aloitteisuuteen	ot1, ot2	Itsenäinen työskentely
Työelämään suuntautuva oppiminen		
T8 ohjata saamaan kokemuksia erilaisista työtehtävistä ja selkeyttää jatkosuunnitelmia	ot2	Kokemusten ja tiedon hyödyntäminen jatkosuunnitelmia laadittaessa
Koulutus- ja työelämätiedon hyödyntäminen omassa urasuunnittelussa		
T9 ohjata ymmärtämään ja hankkimaan tietoa koulutusmahdollisuuksista, ammateista, yrittäjyydestä ja työelämästä	ot1, ot2	Tiedon hyödyntäminen jatkosuunnitelmia laadittaessa
T10 opastaa laatimaan ja päivittämään työnhaun asiakirjat	ot2	Työnhaun asiakirjojen laatiminen
T11 opastaa tunnistamaan erilaiset työnhaun toimintatavat ja hakemaan itsenäisesti työtä	ot2	Tiedonhankintataidot ja itsenäinen työskentely
T12 ohjata käyttämään tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluja sekä arvioimaan eri tietolähteiden kautta saadun tiedon luotettavuutta ja tarkoituksenmukaisuutta	ot1, ot2	Tietolähteiden käyttö omassa jatko-opinto- ja urasuunnittelussa

9.3.14 Muu perusopetukseen soveltuva aine tai aihealue sekä valinnaiset kurssit

Kurssit arvioidaan merkinnöillä S= suoritettu, H= hylätty.

Tukikurssit ja valinnaiset kurssit suomi toisena kielenä opiskeluun

Kurssien suorittamisajankohta sovitaan kunkin opiskelijan tilanteen ja tarpeiden mukaan. Kurssit voidaan järjestää lähi-, etä-, monimuoto tai verkko-opetuksena.

s2t1 Projektikurssi

Osaamistavoitteet:

Opiskelija

- syventää kielenhallintaansa soveltamalla jo opittuja taitoja
- kehittää kielitaitoaan sekä suullisesti että kirjallisesti
- osaa asettaa oppimiselleen tavoitteita
- osaa arvioida oppimistaan
- ymmärtää elinikäisen oppimisen periaatteita
- kehittää taitojaan käyttäen tietoteknologiaa oppimisen tukena

Sisällöt:

- Opiskelija suunnittelee ja toteuttaa opettajan ohjauksessa valitsemansa projektin hyödyntäen kielen eri osa-alueita (puhuminen, kuunteleminen, kirjoittaminen ja lukeminen).
- Projektin voi tehdä toteuttaen ilmiöpohjaista oppimista ja siten yhdistää siihen eri oppiaineita.
- Projektin voi toteuttaa yksin, pareittain tai pienryhmässä.

s2t2 Keskustelun tuki

Osaamistavoitteet:

Opiskelija

- kehittää suullista ilmaisua ja puhumisen sujuvuutta
- kehittää kuullun ymmärtämistaitoja
- laajentaa sanavarastoaan
- vahvistaa taitojaan käyttäen suomen kieltä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa
- oppii havainnoimaan erilaisia rekistereitä
- oppii arvioimaan ja kehittämään suullista ilmaisuaan

Sisällöt:

- monipuoliset keskusteluharjoitukset kurssien aihepiireistä

s2t3 Kertaus- ja tukikurssi

Osaamistavoitteet:

Opiskelija

- harjoittelee monipuolisesti suomen kielen käyttöä kielen kaikilla osa-alueilla (puhuminen, kuunteleminen, kirjoittaminen ja lukeminen)
- oppii hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia suomen kieltä
- oppii asettamaan itselleen tavoitteita
- ymmärtää kielenoppimisen pitkäjänteisen luonteen
- kehittää taitojaan käyttäen tieto- ja viestintäteknologiaa oppimisen tukena

Sisällöt:

- opiskelijoiden yksilöllisistä tarpeista lähtevä tuki
- jokapäiväiset arjen tilanteet
- suomen kielen perusrakenteet

s2t4 Kirjoittamisen tuki

Osaamistavoitteet:

Opiskelija

- vahvistaa taitojaan kirjoittaa eri vuorovaikutustilanteissa tarvittavia viestejä ja tekstejä
- harjoittelee kirjoittamaan erilaisia tekstejä
- vahvistaa sanavarastoaan
- oppii arvioimaan ja kehittämään kirjallista ilmaisuaan
- ymmärtää kielenopiskelun pitkäjänteisen luonteen

- oppii monipuolisia keinoja ylläpitää ja kehittää kielitaitoaan
- kehittää taitojaan käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa oppimisen tukena

Sisällöt:

- viesteihin ja erilaisiin teksteihin liittyvä fraseologia ja rekistereitä
- erityyppisten tekstien kirjoittaminen
- aineistopohjainen kirjoittaminen
- tekstin referointi
- lähteiden etsiminen ja niiden käyttäminen

s2t5 Tukea kuunteluun

Osaamistavoitteet:

Opiskelija

- kehittää puheenymmärtämistaitojaan monipuolisesti
- tutustuu erilaisiin rekistereihin kuunnellen ja havainnoiden
- oppii monipuolisia keinoja ylläpitää ja kehittää kielitaitoaan
- kehittää taitojaan käyttää tietoteknologiaa oppimisen tukena

Sisällöt:

- monipuoliset kuullun ymmärtämistilanteet
- erityyppisten ja monipuolisten kuuntelutehtävien harjoittelu

s2t6 Kielioppikurssi

Osaamistavoitteet:

Opiskelija

- harjoittelee huoliteltua kielellistä ilmaisua kirjallisesti ja suullisesti
- oppii monipuolisia taitoja kehittää ja ylläpitää kielitaitoaan
- kehittää taitojaan käyttää tietoteknologiaa oppimisen tukena
- osaa asettaa itselleen tavoitteita ja arvioida oppimistaan
- ymmärtää kielenoppimisen pitkäjänteisen luonteen

Sisällöt:

- suomen kielen keskeiset rakenteet ja niiden monipuolinen harjoittelu

s2t7 Tandem-kurssi

Osaamistavoitteet:

Opiskelija

- kehittää suullista ilmaisua ja puhumisen sujuvuutta
- kehittää kuullun ymmärtämistaitoja
- laajentaa sanavarastoaan
- vahvistaa taitoaan käyttää suomen kieltä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa
- oppii havainnoimaan erilaisia rekistereitä
- oppii arvioimaan ja kehittämään suullista ilmaisuaan
- oppii asettamaan kielenoppimisen tavoitteita sekä arvioimaan niiden toteutumista
- harjaantuu pitämään suunnitelmallisesti oppimispäiväkirjaa

Sisällöt

Opiskelija etsii suomenkielisen opiskelukaverin, jolle hän opettaa omaa äidinkieltään ja joka opettaa opiskelijalle suomen kieltä. Opiskelija laatii kurssin suorittamista varten suunnitelman ja pitää kurssin aikana oppimispäiväkirjaa, joka toimii kurssin arvioinnin pohjana. Opiskelija raportoi kurssin etenemisestä opettajalle yhdessä päätetyllä tavalla, josta sovitaan kurssin alussa. Kurssin sisällöt valikoituvat opiskelijan omien mielenkiinnon kohteiden mukaisesti.

Tukikurssit ja valinnaiset kurssit englantiin

ena9 Projektikurssi

Osaamistavoitteet:

Opiskelija

- syventää kielenhallintaansa soveltamalla jo opittuja taitoja
- kehittää kielitaitoaan sekä suullisesti että kirjallisesti
- osaa asettaa oppimiselleen tavoitteita
- osaa arvioida oppimistaan
- ymmärtää elinikäisen oppimisen periaatteita
- kehittää taitojaan käyttäen tietoteknologiaa oppimisen tukena

Sisällöt:

- Opiskelija suunnittelee ja toteuttaa opettajan ohjauksessa valitsemansa projektin hyödyntäen kielen eri osa-alueita (puhuminen, kuunteleminen, kirjoittaminen ja lukeminen).
- Projektin voi tehdä toteuttaen ilmiöpohjaista oppimista ja siten yhdistää siihen eri oppiaineita.
- Projektin voi toteuttaa yksin, pareittain tai pienryhmässä.

ena10 Keskustelun tuki

Osaamistavoitteet:

Opiskelija

- kehittää suullista ilmaisua ja puhumisen sujuvuutta
- kehittää kuullun ymmärtämistaitoja
- laajentaa sanavarastoaan
- rohkaistuu käyttämään englannin kieltä erilaisissa tilanteissa
- oppii havainnoimaan erilaisia rekistereitä
- oppii arvioimaan ja kehittämään suullista ilmaisuaan

Sisällöt:

- monipuoliset keskusteluharjoitukset valikoiden kurssien Aena1-Aena4 sekä ena1-ena8 aihepiireistä

ena11 Kertaus- ja tukikurssi

Osaamistavoitteet:

Opiskelija

- harjoittelee monipuolisesti englannin kielen käyttöä kielen kaikilla osa-alueilla (puhuminen, kuunteleminen, kirjoittaminen ja lukeminen)
- oppii hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia englantia
- oppii asettamaan itselleen tavoitteita

- ymmärtää kielenoppimisen pitkäjänteisen luonteen
- kehittää taitojaan käyttäen tieto- ja viestintäteknologiaa oppimisen tukena

Sisällöt:

- opiskelijoiden yksilöllisistä tarpeista lähtevä tuki
- jokapäiväiset arjen tilanteet
- englannin kielen perusrakenteet

ena12 Tukea kirjoittamiseen

Osaamistavoitteet:

Opiskelija

- vahvistaa taitojaan kirjoittaa eri vuorovaikutustilanteissa tarvittavia viestejä ja tekstejä
- harjoittelee kirjoittamaan erilaisia tekstejä
- vahvistaa sanavarastoaan
- oppii arvioimaan ja kehittämään kirjallista ilmaisuaan
- ymmärtää kielenopiskelun pitkäjänteisen luonteen
- oppii monipuolisia keinoja ylläpitää ja kehittää kielitaitoaan
- kehittää taitojaan käyttäen tieto- ja viestintäteknologiaa oppimisen tukena

Sisällöt:

- viesteihin ja erilaisiin teksteihin liittyvä fraseologia ja rekistereitä
- erityyppisten tekstien kirjoittaminen
- aineistopohjainen kirjoittaminen
- tekstin referointi
- lähteiden etsiminen ja niiden käyttäminen

ena13 Tukea kuuntelemiseen

Osaamistavoitteet:

Opiskelija

- kehittää puheenymmärtämistaitojaan monipuolisesti
- tutustuu erilaisiin rekistereihin kuunnellen ja havainnoiden
- oppii monipuolisia keinoja ylläpitää ja kehittää kielitaitoaan
- kehittää taitojaan käyttäen tietoteknologiaa oppimisen tukena

Sisällöt:

- monipuoliset kuullun ymmärtämistilanteet
- erityyppisten ja monipuolisten kuuntelutehtävien harjoittelu

ena14 Kielioppikurssi

Osaamistavoitteet:

Opiskelija

- harjoittelee huoliteltua kielellistä ilmaisua kirjallisesti ja suullisesti
- oppii monipuolisia taitoja kehittää ja ylläpitää kielitaitoaan
- kehittää taitojaan käyttäen tietoteknologiaa oppimisen tukena
- osaa asettaa itselleen tavoitteita ja arvioida oppimistaan
- ymmärtää kielenoppimisen pitkäjänteisen luonteen

Sisällöt:

- englannin kielen keskeiset rakenteet ja niiden monipuolinen harjoittelu

ena15 Tandem-kurssi

Osaamistavoitteet:

Opiskelija

- kehittää suullista ilmaisua ja puhumisen sujuvuutta
- kehittää kuullun ymmärtämistaitoja
- laajentaa sanavarastoaan
- vahvistaa taitoaan käyttää suomen kieltä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa
- oppii havainnoimaan erilaisia rekistereitä
- oppii arvioimaan ja kehittämään suullista ilmaisuun
- oppii asettamaan kielenoppimisen tavoitteita sekä arvioimaan niiden toteutumista
- harjaantuu pitämään suunnitelmallisesti oppimispäiväkirjaa

Sisällöt

Opiskelija etsii englanninkielisen opiskelukaverin, jolle hän opettaa omaa äidinkieltään ja joka opettaa opiskelijalle englannin kieltä. Opiskelija laatii kurssin suorittamista varten suunnitelman ja pitää kurssin aikana oppimispäiväkirjaa, joka toimii kurssin arvioinnin pohjana. Opiskelija raportoi kurssin etenemisestä opettajalle yhdessä päätetyllä tavalla, josta sovitaan kurssin alussa. Kurssin sisällöt valikoituvat opiskelijan omien mielenkiinnon kohteiden mukaisesti.

Tukikurssit matematiikkaan

mat 1 Matematiikan perustaitojen vahvistaminen

Kurssilla kerrataan jo aikaisemmin opittuja matemaattisia taitoja alkuvaiheesta ja päättövaiheesta, jotta matematiikan opiskelu päättövaiheessa olisi sujuvaa. Kurssin sisältöjä ja tavoitteita räätälöidään opiskelijan tarpeisiin sopiviksi.

Muu perusopetuksen päättövaiheeseen soveltuva aine

Kuvataidekurssi ku1

Tavoitteet ja sisällöt räätälöidään opiskelijoiden taitotason ja tarpeiden mukaan. Opiskelijan aikaisemmin saavuttama/muulla hankittu osaaminen tunnustetaan ja tunnustetaan hyväksi lukemalla kurssi tai kurssin osa-alueita.

Tavoitteet

- opiskelija tutustuu tavallisimpiin piirustus- ja maalausvälineisiin ja suomalaiseen taiteeseen
- opiskelija kehittää hienomotoriikkaa sekä kuvanlukutaitoa tukien samalla suomen kielen kehitystä
- opiskelija tutkii kulttuurisia, sosiaalisia ja opiskelijoiden omaan elämään ja kiinnostuksen kohteisiin liittyviä teemoja kuvataiteen keinoin

Sisällöt

- opetellaan käyttämään vesivärejä, lyijykynää, liituja ja hiiltä
- käytetään havaintomateriaalina ympäröivää todellisuutta ja esim. internetistä löytyvää kuvamateriaalia
- käydään mahdollisuuksien mukaan vierailuilla taidemuseoissa ja gallerioissa

Musiikki ja minä mu1

Tavoitteet ja sisällöt räätälöidään opiskelijoiden taitotason ja tarpeiden mukaan. Opiskelijan aikaisemmin saavuttama/muulla hankittu osaaminen tunnustetaan ja tunnustetaan hyväksi lukemalla kurssi tai kurssin osa-alueita. Opetuksessa otetaan huomioon aikuisten harrastajien toisistaan poikkeavat musiikilliset valmiudet ja kiinnostuksen kohteet

Tavoitteet

- opiskelija löytää oman tapansa toimia musiikin alueella
- opiskelija pohtii oman musiikkisuhteensa kautta musiikin merkitystä ihmiselle ja ihmisten väliselle vuorovaikutukselle
- opiskelija tutkii omia mahdollisuuksiaan musiikin tekijänä ja tulkitsijana

Sisällöt

- tutustutaan eri musiikin lajeihin ja opiskelijoiden omaan musiikkitoimintaan
- syvennetään musiikin peruskäsitteiden tuntemusta käytännön musisoinnin avulla

Liikuntapassi li1

Opiskelijan liikunnallisuutta ja mielen hyvinvointia vahvistava kurssi, joka suoritetaan liikuntapassiin kerättävillä urheiluvoituksilla.

Tavoitteet

- Opiskelija tutustuu erilaisiin liikuntamuotoihin, varusteisiin ja välineisiin ja saa myönteisiä kokemuksia liikunnan parissa

Sisällöt

- monipuolisia liikuntamuotoja opiskelijan omien kiinnostusten ja harrastuneisuuden pohjalta

Lukupassi lup1

Lukupassi-kurssin tavoitteena on vahvistaa opiskelijan lukemismotivaatiota, luetun ymmärtämisen taitoja sekä suomen kielen sanavarastoa. Lisäksi opiskelijan tietoisuus kielen rakenteista ja merkitysten ymmärtämisestä kasvaa. Lukupassi kurssi sopii sekä alkuvaiheen että päättövaiheen opiskelijalle.

Tavoitteet

- Opiskelijan lukutaidon ja lukuinnon vahvistaminen
- Opiskelija harjoittelee vähitellen myös pitempien tekstien lukemista sujuvasti
- Suomen kielen sanavaraston kasvattaminen

Sisällöt

- Opiskelija kerää suoritusmerkintöjä lukupassiinsa valitsemalla luettavaksi kirjalistalta lasten- ja nuorten kirjallisuutta sekä tietokirjallisuutta omien tarpeidensa ja kykyjensä mukaan
- Opiskelija tekee pieniä (digitaalisia) esityksiä lukemistaan kirjoista

Tieto- ja viestintätekniikan perusteita

Tietotekniikan opetus tukee opiskelijoiden myönteistä asennetta teknologiaa ja digitaalista maailmaa kohtaan ja vahvistaa opiskelijan positiivista minäkuvaa digitaalisen aineiston käsittelijänä. Tietotekniikan opetus ohjaa opiskelijoita ymmärtämään tietojenkäsittelyn osaamisen tarpeellisuuden omassa elämässään ja laajemmin yhteiskunnassa. Sisältöjä voidaan syventää opiskelijoiden kiinnostuksen ja taitotason mukaan. Kurseja voi suorittaa pajatyöskentelynä.

AT1

Tavoitteet

- opiskelija ymmärtää käyttöjärjestelmien keskeiset tehtävät ja toiminnot
- opiskelija osaa käyttää erilaisia ohjelmia myös samanaikaisesti
- opiskelija osaa siirtää tiedostoja ohjelmasta toiseen
- opiskelija osaa tulostaa tiedostoja
- opiskelija rohkaistuu TVT:n monipuoliseen käyttöön

Sisältö

- tietokoneen käyttöjärjestelmän perustehtävät, laitteiden ja ohjelmien peruskäyttö
- kirjautuminen koneelle
- ohjelmien käynnistys
- resurssienhallinnan toiminnot tiedostojärjestelmiseen
- tiedostojen nimeäminen ja tallentaminen haluttuun kansioon
- tekstinkäsittelyohjelmaan tutustuminen
- Wilma, Fronter sekä muut sähköiset oppimisympäristöt
- Internet tiedonhaku
- sähköpostin käyttö

AT2

Tavoitteet

- Syvennetään ohjelmien toimintojen tuntemusta ja saadaan perustoiminnot rutiininomaisiksi

Sisältö

- tekstinkäsittelyohjelma
- taulukkolaskentaohjelma
- esitysgrafiikkaohjelma
- internet hakutoiminnot

Kansalaisvaikuttaminen ja osallisuus yhteiskunnassa ka1

Osallistuminen ja vaikuttaminen voi olla koulun sisällä tapahtuvaa oppilaskunta- ja tutor-toimintaa tai koulun ulkopuolella tapahtuvaa kansalaisaktiivisuutta osoittavaa toimintaa esimerkiksi yhdistysten tai muun vapaaehtoistoiminnan kautta. Kansalaisvaikuttaminen voi liittyä myös verkossa tapahtuvaan vaikuttamiseen sosiaalisen median verkostojen kautta. Kurssin voidaan koostaa useista erilaisista toiminnoista ns. passimerkintöjä keräämällä. Opiskelijan aikaisempi harrastuneisuus asiaan tunnistetaan ja tunnustetaan hyväksi lukemalla kurssi tai kurssin osa-alueita.

Tavoitteet

- Kurssin tavoitteena on tukea opiskelijaa aktiiviseksi, vastuuta kantavaksi ja kriittiseksi kansalaiseksi
- Kurssilla kannustetaan ja ohjataan opiskelijoita vaikuttamaan ja osallistumaan päätöksentekoon paikallisesti, valtakunnallisesti ja globaalisti

Sisältö

- Sisällöt räätälöidään opiskelijoiden tarpeista ja kiinnostuksen kohteista käsin

KOTOUTUMISKOULUTUKSEEN RINNASTETTAVAT OPINNOT

suomi2-POLKU

Suomi2-POLUN LÄHTÖKOHDAT, TAVOITTEET JA KOHDERYHMÄ

Suomi2-polku on Aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteiden 2012 mukaista koulutusta. Suomi2-polku perustuu kotoutumiskoulutuksen sisältö- ja tavoitesuositukseen, joka on laadittu Aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen suomen kielen moduulirungot -hankkeessa (Opetushallituksen rahoittama SUKIMO-hanke, 2013).

Suomi2-polun tavoitteena on tukea maahanmuuttajien kotoutumista kehittämällä kielellisiä, yhteiskunnallisia, kulttuurisia ja elämänhallintaan liittyviä valmiuksia, joiden avulla opiskelija selviytyy jokapäiväisen elämän tilanteissa sekä kykenee toimimaan työelämässä ja hakeutumaan jatko-opintoihin.

Suomi2-polku koostuu kahdesta kokonaisuudesta: varsinaisesta suomi2-polusta ja suomi2-jatkopolusta. Varsinaisen suomi2-polun kielellisenä tavoitteena on, että opiskelija saavuttaa Eurooppalaisen viitekehyksen taitotason A2.2. Taitotason A2.2 saavuttanut voi hakeutua ammatilliseen koulutukseen, jatkaa opintoja perusopetuksen valtakunnallisilla suomi toisena kielenä -kursseilla tai suomi2-jatkopolulla, jonka taitotasotavoitteena on B1.2.

Suomi2-polun kohderyhmänä ovat suomen kieltä taitamattomat aikuiset.

Suomi2-POLUN PEDAGOGINEN OPPIMISKÄSITYS, OPPIMISYMPÄRISTÖT JA TYÖTAVAT

Opetussuunnitelman perusteiden 2012 taustalla on sosiokonstruktivistinen oppimiskäsitys, jossa opittava asia liitetään aikaisemmin opittuun, ja jossa oppiminen nähdään opiskelijan ja ympäristön välisenä vuorovaikutusprosessina. Opetuksessa korostuu opiskelijan aikaisempien kokemusten huomioiminen, ja oppimisympäristössä ja työtavoissa korostuvat yhteistoiminnallisuus, vuorovaikutteisuus ja itseohjautuvuus.

Suomi2-polun pedagogisena lähtökohtana on vuorovaikutteisuus. Viestintätaitojen opettaminen on keskiössä: keskustelu- ja vuorovaikutustaitoja korostetaan, ja sekä suullisia että kirjallisia tekstejä käsitellään monipuolisesti. Oppimisympäristö ja työtavat kannustavat yhteistoiminnallisuuteen, itseohjautuvuuteen ja verkostoissa toimimiseen. Keskeisenä tavoitteena on lisäksi oppimaan oppiminen. Suomi2-polku mahdollistaa opiskelijalle merkityksellisen tavan saavuttaa ja ylläpitää yhteys sekä lähtömaahansa että suomalaiseen yhteiskuntaan.

Suomi2-POLKUJEN RAKENNE JA OPINTOKOKONAISUUDET

Suomi2-polku muodostuu opetussuunnitelman perusteiden määrittelemistä teemakokonaisuuksista, joita ovat

- ihminen ja lähipiiri
- arkielämä, peruspalvelut ja asiointi
- terveys ja hyvinvointi
- yhteiskunta ja ympäristö
- vapaa-aika ja harrastukset
- työ ja koulutus
- ajankohtaiset aiheet
- opiskeluvalmiudet ja tiedonhaku.

Teemat toistuvat ja niiden käsittelyä syvennetään kielitaitotasolta toiselle. Tavoite on, että opiskelija selviytyy yhä vaativammissa tilanteissa aiemmin opitun kertautuessa ja syventyessä. Teemakokonaisuuksia ja tekstilajeja opitaan viestintätilanteissa. Työelämä- ja yhteiskuntataidot sekä kulttuurintuntemus on pääosin integroitu suomen kielen ja viestintätaitojen opetukseen.

Varsinainen suomi2-polku muodostuu kolmesta opintokokonaisuudesta:

opinnot 1 (0 - A1.3) tavoite: toimiva alkeiskielitaito A1.3

opinnot 2 (A1.3 - A2.1) tavoite: peruskielitaidon alkuvaihe A2.1

opinnot 3 (A2.1 - A2.2) tavoite: kehittyvä peruskielitaito A2.2

suomi2-jatkopolku muodostuu kahdesta opintokokonaisuudesta:

opinnot 4 (A2.2 - B1.1) tavoite: toimiva peruskielitaito B1.1

opinnot 5 (B1.1 - B1.2) tavoite: sujuva peruskielitaito B1.2

Lisäksi B-tasolla voidaan tarjota valinnaisia koulukohtaisia kursseja (10 kurssia = 280 tuntia).

Suomi2-polun opintojen kesto ja etenemisnopeus vaihtelevat sen mukaan, millaisella opintopolulla opiskelija opiskelee. Mahdollisia opintopolkuja on neljä (4):

1) Luku- ja kirjoitustaidottomien jatkopolku: tavoite A2.1

on tarkoitettu opiskelijoille, jotka eivät osaa lukea latinalaisin aakkosin kirjoitettua tekstiä.

2) Hidas polku: tavoite A2.2 (30 kurssia = 840 oppituntia)

on tarkoitettu opiskelijoille, joilla on puutteita opiskeluvälineissä tai muita oppimisen hitauteen vaikuttavia tekijöitä ja joilla on tyydyttävä kirjoitustaito latinalaisin aakkosin.

hitaan polun kurssit:

opinnot 1:

0-A1.1 2 kurssia

A1.1-A1.2 3 kurssia

A1.2-A1.3 5 kurssia

opinnot 2:

A1.3-A2.1 10 kurssia

opinnot 3

A2.1-A2.2 10 kurssia

3) Peruspolku: tavoite A2.2 (20 kurssia = 560 oppituntia)

on tarkoitettu perusvalmiudet omaaville opiskelijoille, joka osaa vähintään yhtä vierasta kieltä.

peruspolun kurssit:

opinnot 1:

0-A1.1 1 kurssi

A1.1-A1.2 2 kurssia

A1.2-A1.3 3 kurssia

opinnot 2:

A1.3-A2.1 4 kurssia

opinnot 3

A2.1-A2.2 10 kurssia

4) Nopea polku: tavoite A2.2 (12 kurssia = 336 oppituntia)

on tarkoitettu kielenopiskeluun tottuneille ja motivoituneille opiskelijoille, jotka haluavat edetä nopeasti.

nopean polun kurssit:

opinnot 1:

0-A1.1 1 kurssi

A1.1-A1.2 1 kurssi

A1.2-A1.3 2 kurssia

opinnot 2:

A1.3-A2.1 4 kurssia

opinnot 3:

A2.1-A2.2 4 kurssia

Jatkopolku: tavoite B1.2 (10 kurssia = 280 tuntia)

on tarkoitettu niille, jotka ovat saavuttaneet A2.2 -kielitaitotason ja haluavat jatkaa suomen kielen opintojaan.

opinnot 4:

A2.2 - B1.1 5 kurssia

opinnot 5:

B1.1 - B1.2 5 kurssia

Suomi2-POLUN ARVIOINTI

Arvioinnin tarkoituksena on tukea opiskelijan yksilöllistä oppimista antamalla kannustavaa palautetta opituista taidoista sekä niistä, joita tulisi vielä kehittää ja harjoitella. Arviointi on jatkuva prosessi, joka kestää koko koulutuksen ajan.

suomi2-polun opintojen ja opintokokonaisuuksien alussa arvioidaan opiskelijan opiskeluvalmiuksia ja kielitaidon taso ja ohjataan hänet sopivalle opintopolulle. Opintojen aikana opiskelijalle voidaan tarjota mahdollisuutta vaihtaa opintopolkua, jos vaihto tukee paremmin oppimista. Tavoite- ja sisältötaulukossa on kuvattu keskeisimmät kriteerit, jotka kaikkien opintopolkujen opiskelijoiden tulisi saavuttaa siirtyäkseen seuraavaan opintokokonaisuuteen. Lisäksi jokainen yksittäinen kurssi arvioidaan arvosanalla 4-10.

Suomi2-opintojen päättyessä opiskelijoita arvioidaan suhteessa koulutukselle asetettuihin tavoitteisiin, jolloin arviointi kohdistuu opiskelijan yleiseen edistymiseen ja koulutuksen eri osa-alueiden tavoitteiden saavuttamiseen. Suomi2-opintojen päättyessä opiskelijan suomen kieli ja viestintätaidot arvioidaan siten, että arvioinnissa huomioidaan kielitaidon kaikki osa-alueet: 1. kuullun ymmärtäminen, 2. puhuminen, 3. luetun ymmärtäminen ja 4. kirjoittaminen.

suomi2-POLUN SISÄLLÖT JA TAVOITTEET

A1.1

IHMINEN JA LÄHIPIIRI: Opiskelija osaa tervehtiä, esittäytyä, kysyä ja kertoa kuulumisia sekä osaa kohteliaisuusfraaseja. Opiskelija osaa vastata henkilötietokysymyksiin ja täyttää henkilötietolomakkeen.

- tapaaminen ja tutustuminen sekä henkilötietojen antaminen (kirjallisesti ja suullisesti).

ARKIELÄMÄ JA ASIOINTI, PERUSPALVELUT: Opiskelija osaa viikonpäivät, vuorokauden ajat ja numerot sekä osaa asiointipaikkasanastoa esim. kauppa, apteekki, kirjasto. Opiskelija osaa kaikkein yksinkertaisimpia ostosfraaseja kaupan kassalla (hinnan kysyminen, kiitos, ole hyvä).

- ajan ilmaiseminen, rutiininomaisimmat ostostilanteet.

TERVEYS JA HYVINVOINTI: opiskelija osaa nimetä muutamia kehonosia

YHTEISKUNTA JA YMPÄRISTÖ: opiskelija tietää perusasioita Suomesta (asukasluku, pinta-ala, kielet)

TYÖELÄMÄTAIDOT SEKÄ YHTEISKUNNALLISET JA KULTTUURISET TAIDOT: opiskelija tuntee perusasioita suomalaisesta tapakulttuurista.

OPIKESKLUVALMIUDET JA TIEDONHAKU: ymmärtää luokka- ja opiskelusanastoa (avaa kirja, kuuntele) sekä osaa kursseilla tarvittavia perusfraaseja (anteeksi, en ymmärrä; voitko toistaa). Opiskelija tietää koulun ja kurssin säännöt

VIESTINTÄTAITOJA TUKEVA KIELITAITO: kirjaimet, äänneet, vokaaliharmonia, sanapaino, intonaatio; persoonapronominit; demonstratiivipronominit; demonstratiivipronominit tämä ja tuo; olla-verbin myönteinen ja kielteinen taivutus; olla-verbin –ko-kysymys, kysymyssanoja; sanaluokat (nominat ja verbit)

A1.2

IHMINEN JA LÄHIPIIRI: Opiskelija osaa esitellä ystävää ja kertoa ystävän perustiedot sekä osaa kertoa lyhyesti omasta perheestään/lähisuvustaan. Opiskelija osaa kuvailla lyhyesti ulkonäköä ja luonnetta/ominaisuuksia sekä osaa vastata perhettä koskeviin kysymyksiin. Opiskelija ymmärtää lyhyitä ja yksinkertaisia erilaisista perheistä kertovia tekstejä.

- itsensä esitleminen
- itsestä kertominen, toisen ihmisen esitleminen
- ulkonäön ja luonteen kuvaileminen
- perheestä kertominen osaa esitellä itsensä ja kertoa omat perustietonsa (maa, kieli, kansallisuus).

TYÖELÄMÄTAIDOT SEKÄ YHTEISKUNNALLISET JA KULTTUURISET TAIDOT: Opiskelija ymmärtää suomalaisen aikakäsityksen tarkkuuden sekä tuntee suomalaista asiointi- ja palvelukulttuuria ja käytäntöä.

- suomalainen perhekäsitys
- suomalaiseen perheeseen liittyviä normeja ja arvoja.

ARKIELÄMÄ JA ASIOINTI, PERUSPALVELUT: Opiskelija osaa aikasanastoa (kello, viikko, kuukaudet, vuodenajat, järjestyslukuja) sekä osaa lukea kalenteria ja lukujärjestystä. Opiskelija osaa kertoa ja kysyä arkisista tekemisistä ja rutiineista (milloin ja mitä tekee) ja osaa ostamiseen sekä matkustamiseen liittyvää sanastoa (ruokia ja juomia, vaatteita, tavaroita, kulkuvälineitä). Opiskelija osaa kirjoittaa ostoslista sekä osaa kuvailla ostamiseen liittyviä tavaroita, esineitä ja asioita (millainen tämä takki on?). Opiskelija osaa muutamia asiointifraaseja kioskilla, palvelutiskillä (hinnan kysyminen, tuotteen pyytäminen, matkalipun/matkakortin ostaminen).

- arkisten rutiinien kuvaileminen sekä rutiininomaisimmat ostostilanteet

TERVEYS JA HYVINVOINTI: Opiskelija osaa muutamia terveydentilaan liittyviä fraaseja (olen kipeä, olen sairas, käyn lääkärissä) sekä osaa kirjoittaa poissaolotekstiviestin tai –sähköpostin.

- voinnin kysyminen ja kysymykseen vastaaminen,
- poissaolosta ilmoittaminen

YHTEISKUNTA JA YMPÄRISTÖ: Opiskelija osaa ilmansuunnat, sääsanastoa ja ymmärtää sääsymboleita sekä osaa kuvailla päivän säätilaa ja yksinkertaisesti kotimaan ilmastoa. osaa Suomen maantuntemukseen liittyvää sanastoa (eri alueet, suomalaisia kaupunkeja).

- sääennusteen lukeminen ja katsominen, säästä puhuminen.

VAPAA-AIKA JA HARRASTUKSET: opiskelija osaa nimetä omat harrastuksensa ja mielenkiinnon kohteensa sekä erilaisia harrastus ja vapaa-ajanviettopaikkoja.

TYÖ JA KOULUTUS: opiskelijakykenee kirjoittamaan lyhyen tekstiviestin ja sähköpostin

AJANKOHTAISET AIHEET: Opiskelija osaa muutamia puhekielisiä ilmaisuja (mä oon, mun nimi). Opiskelija on suorittanut kurssilla annettavat itsenäiset tehtävät (aktivointipassi, vuorovaikutustaitoja kehittävät tehtävät).

- aktiivinen suomen kielellä toimiminen
- vuorovaikutus kurssin ulkopuolella (televisio, lehdet, internet, some, rutiiniasioinnit, naapuriystävyyssukulaissuhteet, koulu, päiväkot, harrasturyhmät jne.)
- opiskelijoiden omien autenttisten viestintätilanteiden käsittely.

OPISKELUVALMIUDET JA TIEDONHAKU: Opiskelija osaa opiskelu-, tietokone- ja tiedonhakusanastoa (koe, taulu, tietokone, sähköposti, tekstiviesti). Opiskelija on aloittanut mielekkäisiin opiskelutapoihin totutteleminen (sanakirjan käyttö, kriittinen suhtautuminen internetin kääntäjiin) ja kykenee kirjoittamaan erittäin yksinkertaisen sähköpostin. Opiskelija tietää koulun ja kurssin säännöt.

- tekstiviestin ja sähköpostin kirjoittaminen.

VIESTINTÄTAITOJA TUKEVA KIELITAITO:

verbin myönteinen ja kielteinen taivutus

astevaihtelu verbityypissä 1

nominien t-monikko ja astevaihtelua

omistuslause

kysymyssanoja

reseptiivistä ymmärtämistä: paikallissijat, genetiivi, partitiivi, objekti, olla-verbin imperfekti, kohteliaisuusfraasien konditionaali

A1.3

IHMINEN JA LÄHIPIIRI: Opiskelija ymmärtää lyhyitä ja yksinkertaisia asunnosta kertovia tekstejä, osaa kuvailla asuntoaan yksinkertaisesti, osaa keskustella asunnosta.

- asunnosta puhuminen

ARKIELÄMÄ JA ASIOINTI JA PERUSPALVELUT: Opiskelija ymmärtää lyhyitä yksinkertaisia arkisista tekemisistä kertovia tekstejä. Opiskelija osaa lukea aikataulua ja yksinkertaisia kylttejä, opiskelija osaa ostaa lipun ja ladata matkakortin. Opiskelija osaa kysyä reittiä ja osaa toimia rutiininomaisimmissa ostostilanteissa. Opiskelija pystyy käyttämään kulkuvälineiden aikatauluja (paperiset ja sähköiset aikataulut, asemien näytöt) sekä pystyy kysymään yksinkertaisesti kulkuvälineistä, niiden reiteistä ja hinnoista sekä hankkimaan matkalipun. Opiskelija osaa kysyä ja neuvoa reitin, osaa ostostilanteeseen liittyvää sanastoa (kuitti, tarjous) sekä tuntee ostostilanteen skeeman ja siihen liittyvät fraasit. Opiskelija tuntee kaupassa asiointiin liittyviä tapoja (vuoron odottaminen, myyjää lähestyminen). Opiskelija ymmärtää kauppakuitin ja mainoksesta olennaisen informaation.

- arkisten rutiinien kuvaileminen.

TERVEYS JA HYVINVOINTI: Opiskelija ymmärtää vointia koskevia kysymyksiä, osaa kysyä vointia ja kuvailla omaa vointiaan, kehon tuntemuksia ja vaivoja. Opiskelija osaa ilmaista empatiaa (voi ei, ai jaa). Opiskelija tuntee hätänumero-sanana ja numeron 112, tietää, milloin hätänumeroon soimitaan.

- osaa nimetä kehonosia ja sairauksia.

YHTEISKUNTA JA YMPÄRISTÖ: ymmärtää erittäin yksinkertaisia Suomesta ja kotikaupungista kertovia tekstejä, osaa muutamia lähiluonnon luontosanoja (eläimiä, kasveja), asiatekstin lukeminen.

- Suomen luonto
- kotikaupunki

VAPAA-AIKA JA HARRASTUKSET: Opiskelija osaa keskustella omasta vapaa-ajasta sekä osaa kysyä ja kertoa mielipiteen fraasein. Opiskelija osaa reagoida yksinkertaisessa keskustelussa ja käyttää tilanteeseen sopivia dialogipartikkeleja

- vapaa-ajasta keskusteleminen
- mielipiteen kysyminen ja mielipiteen kertominen.

TYÖ JA KOULUTUS: Opiskelija osaa kertoa oman ammattinsa ja opiskelu- tai työpaikkansa sekä ymmärtää yksinkertaisia ammatista ja työpäivästä kertovia tekstejä.

- ammatin kertominen ja kysyminen.

AJANKOHTAISET AIHEET: Opiskelija on alkanut totutella lyhyiden uutisten lukemiseen, on hankkinut kirjastokortin, on suorittanut kurssilla annettavat itsenäiset tehtävät (aktivointipassi, vuorovaikutustaitoja kehittävät tehtävät) sekä osaa joitakin puhekielisiä ilmaisuja.

- aktiivinen suomen kielellä toimiminen
- vuorovaikutus kurssin ulkopuolella (televisio, lehdet, internet, some, rutiiniasioinnit, naapuriystävyyssuhteet, koulu, päiväkot, harrastusryhmät jne.)
- opiskelijoiden omien autenttisten viestintätilanteiden käsittely.

OPISKELUVALMIUDET JA TIEDONHAKU: Opiskelija tuntee tekstin rakenteen (otsikko, lause ja kappale, välimerkkien nimitykset, iso alkukirjain lauseen alussa). Opiskelija osaa tuottaa tietokoneella tekstiä sekä tuntee suomen kielen opiskeluun liittyviä internetsivustoja.

- tekstin lukeminen
- tietokoneella kirjoittaminen sekä suomen kielen itsenäiseen opiskeluun tutustuminen.

TYÖELÄMÄTAIDOT, YHTEISKUNNALLISET JA KULTTUURISET TAIDOT: tuntee suomalaista asumiskulttuuria, tuntee itselleen tärkeimpiä oman alueen kulttuuripalveluita (kirjasto, museot, urheiluharrastuspaikat) sekä tietää suomen puhekielen ja yleiskielen. Opiskelija tuntee perusasioita suomalaisesta terveydenhoidosta

- kulttuuripalvelut
- suomalainen terveydenhuolto

VIESTINTÄTAITOJA TUKEVA KIELITAITO:

verbien astevaihtelu

pääverbi+toinen verbi

imperatiivi

reaktioita

sanatyyppejä ja astevaihtelua

yksikön objekti

yksikön partitiivi, genetiivi ja paikallissijat

postpositioita

persoon- ja demonstratiivipronominien sijamuotoja

kysymyssanat, järjestysluvut, lausetyyppejä: peruslause, predikatiivilause, eksistentiaalilause, on hauskaa – lause

nesessiivilause

reseptiivistä ymmärtämistä: monikon partitiivi, kohteliaisuuden konditionaali, me-passiivi, muutamia vertailuasteita

Opinnot 2 –kokonaisuuteen siirtyvä opiskelija

- ymmärtää opettajan ohjeita, yksinkertaisia peruskysymyksiä ja keskeisen sisällön pienestä dialogista tai kuuntelutekstistä
- ymmärtää pääkohdat lyhyistä, yksinkertaisista teksteistä
- osaa kertoa yksinkertaisesti itsestään, perheestään, asumisestaan ja arkielämästään suullisesti ja kirjallisesti
- selviytyy yksinkertaisesta vuorovaikutuksesta luokassa ja hyvin yksinkertaisissa ja rutiininomaisissa asiointitilanteissa
- tuntee suomen kielen ominaispiirteitä (ääntäminen, sanojen taipuminen, sana- ja lausetyyppejä)
- pystyy työskentelemään ryhmässä, on oppinut mielekkäitä opiskelutapoja kuten muistiinpanojen tekemistä ja sanakirjan käyttöä

A2.1

IHMINEN JA LÄHIPIIRI: Opiskelija ymmärtää asuntoilmoituksen keskeisen sisällön ja tuntee lyhenteet.

Opiskelija osaa asumiseen liittyvää sanastoa (patterit, viemäri, vesihana) sekä ymmärtää järjestysäännön, ilmoitusten ja tiedotteiden ydinsisällön ja osaa kirjoittaa ilmoitustaululle. Opiskelija ymmärtää jätteidenlajitteluohjeet. Opiskelija ymmärtää asumiseen liittyviä pieniä arki- ja asiointikeskusteluja

kasvokkain ja puhelimessa. Opiskelija osaa kommunikoida ongelmatilanteissa kirjallisesti ja suullisesti. Opiskelija osaa muutamia puhelinfraaseja sekä osaa kertoa henkilöhistoriastaan suullisesti ja kirjallisesti. Opiskelija osaa keskustelun dialogipartikkeleita (ai jaa, niin joo, mm, ai mitä?). Opiskelija selviää helppoissa asiointitilanteissa, osaa kertoa asiansa, tehdä tarkentavia kysymyksiä ja pyytää asioita. Opiskelija ymmärtää saamiaan ohjeita ja osaa ilmaista, ettei ymmärrä. Opiskelija tunnistaa erilaisia tekstilajeja ja osaa etsiä niistä olennaisia tietoja, pystyy käyttämään internetiä rutiiniasioihin sekä osaa matkustamiseen ja liikenteeseen liittyvää sanastoa.

Opiskelija osaa keskustella yksinkertaisesti eri kulttuureista ja vertailla eri maiden juhlia. Opiskelija osaa tiedustella matkustamiseen liittyviä asioita. Opiskelija osaa kysyä neuvoa, missä jokin on ja miten sinne pääsee, osaa tehdä lisäkysymyksiä ja tarkennuksia, osaa myös itse neuvoa muita. Opiskelija ymmärtää liikennetiedotteista olennaisen (aikataulumuutokset, poikkeusjärjestelyt ja kuulutukset) sekä osaa kuvailla arkisia tekemisiä, osaa ilmaista mistä pitää ja mistä ei, osaa perustella valintojaan lyhyesti, ymmärtää ruokaohjeet ja osaa antaa yksinkertaisen ohjeen sekä ymmärtää erilaisia käyttöohjeita ja pakkausmerkintöjä (pesumerkinnät, pyykkitupa).

- asuntoilmoituksen lukeminen
- taloyhtiössä kommunikointi sekä suullinen ja kirjallinen viestintä esimerkiksi huoltomiehen ja naapurin kanssa
- elämäntarinan kertominen sekä kulttuuritaustasta ja oman kotimaan perhe- ja kalenterijuhlista keskusteleminen.

TYÖELÄMÄTAIDOT SEKÄ YHTEISKUNNALLISET JA KULTTUURISET TAIDOT: Opiskelija tuntee suomalaisen asumisen tapakulttuuria sekä tuntee suomalaiset perhejuhlat ja juhlakalenterin. Opiskelija ymmärtää luonto- ja kierrätysaiheisista teksteistä olennaisen sisällön sekä tuntee Suomen luonnon ja luonnonolojen pääpiirteitä. Opiskelija tuntee jokamiehen oikeudet ja ymmärtää kierrätyksen merkityksen. Opiskelija tuntee Suomen historian ja yhteiskuntajärjestelmän pääpiirteitä. Opiskelija tuntee suomalaisen julkisen terveydenhuollon, poliisin ja palokunnan toiminnan. Opiskelija tuntee suomalaisen päivähoidon ja koulutusjärjestelmän sekä tuntee lapsen ja nuoren aseman. Opiskelija tuntee suomen puhekielen piirteitä

- suomalaisen asumisen tapakulttuuri
- suomalainen luonto
- kestävä kehitys
- Suomen historian ja yhteiskuntajärjestelmän pääpiirteet
- hyvinvointipalvelut, kunnan palvelut

ARKIELÄMÄ JA ASIOINTI JA PERUSPALVELUT: Opiskelija selviää rutiininomaisista asiointitilanteista kasvokkain, puhelimessa ja internetissä.

- mainoksen, ilmoituksen, tiedotteen, laskun ja tiliotteen lukeminen
- reittikartan lukeminen, tien kysyminen ja neuvominen
- liikennetiedotteiden ymmärtäminen sekä kotiaskareista keskusteleminen.

TERVEYS JA HYVINVOINTI: Opiskelija osaa varata, vaihtaa ja perua ajan puhelimitse. Opiskelija osaa kuvailla omaa vointia tai kertoa, mitä on tapahtunut, ymmärtää yksinkertaisia lääkärin kysymyksiä sekä suullisia ohjeita, osaa tehdä tarkentavia kysymyksiä. Opiskelija ymmärtää ohjeiden, kutsujen ja läheteiden olennaisen sisällön (8 tuntia syömättä, Kela-kortti esitettävä), osaa antaa ohjeita ja neuvoja (sun pitäis, olisi hyvä). Opiskelija osaa kertoa oman mielipiteen ja perustella sen, osaa saman- ja erimielisyyden fraaseja ja

yksinkertaista vertailua, osaa soittaa hätänumeroon ja kertoa mitä, missä ja milloin on tapahtunut, ymmärtää ohjeita, tunnistaa uhkaavan tilanteen myös kielellisesti, osaa poimia olennaisen tiedon yksinkertaisesta, esimerkiksi kuvallisesta turvaohjeesta sekä ymmärtää uutistekstin pääasiat (mitä, missä, milloin).

- lääkärissä ja apteekissa asiointi
- ajanvaraus, ajan peruminen tai vaihtaminen
- ohjeiden, kutsujen ja läheteiden ymmärtäminen
- hygieniasta, ravitsemuksesta ja liikunnasta keskusteleminen ja lukeminen,
- hätätilanteessa toimiminen, turvaohjeiden ymmärtäminen sekä rikos- ja onnettomuus uutisten lukeminen.

YHTEISKUNTA JA YMPÄRISTÖ: Opiskelija osaa luonto- ja kierrätyssanastoa, osaa keskustella luonnosta ja kierrätyksestä, ilmaista mielipiteensä ja perustella sen suppeasti. Opiskelija osaa mielipiteen ilmaisun (mun mielestä), saman- ja erimielisyyden osoittamisen fraaseja, perustelua ja yksinkertaista vertailua (paljon/vähän, parempi kuin).

- luonnosta ja kestävästä kehityksestä kertominen.

VAPAA-AIKA JA HARRASTUKSET: Opiskelija osaa etsiä tietoa harrastuksista ja kulttuuritapahtumista (ilmoitukset, opinto-ohjelmat, internet), osaa poimia tekstistä olennaisen tiedon. Opiskelija osaa tiedustella harrastuksista kasvokkain, puhelimitse ja sähköpostitse. Opiskelija osaa kertoa ja keskustella omista harrastuksista ja kiinnostuksen kohteista. Opiskelija osaa suositella harrastusta, osaa käyttää kirjaston internetpalvelua monipuolisesti, osaa ehdottaa tapaamista ja sopia tapaamisen paikan ja ajan, osaa kirjoittaa kutsun tekstiviestillä tai sähköpostilla, osaa vastata ehdotukseen ja kutsuun myöntävästi tai kieltävästi sekä ymmärtää muutamia epäsuoria tapoja kieltäytyä kutsusta (on tässä vähän kiirettä, täytyy katsoa tilannetta).

- harrastus- ja kulttuurimahdollisuuksien etsiminen
- kurseille/harrasteryhmään ilmoittautuminen
- lipun ostaminen/varaaminen ja noutaminen
- harrastuksista ja vapaa-ajan vietosta keskusteleminen
- kutsun esittäminen, tapaamisen sopiminen, kutsusta kieltäytyminen.

TYÖ JA KOULUTUS: Opiskelija osaa työelämän perussanastoa, ymmärtää yksinkertaisen työpaikka- ja koulutusilmoituksen keskeisen sisällön, osaa keskustella ja kertoa omasta koulutus- ja työhistoriastaan sekä ymmärtää lyhyttä, konkreettista asiatekstiä työstä ja koulutuksesta.

- työ- tai koulutuspaikasta keskusteleminen.

AJANKOHTAISET AIHEET: Opiskelija osaa käyttää suomen kieltä kurssin ulkopuolella, on suorittanut kurssilla annettavat itsenäiset tehtävät (aktivointipassi, vuorovaikutustaitoja kehittävät tehtävät) sekä osaa keskustella ajankohtaisista ja itselleen merkityksellisistä aiheista

- vuorovaikutus kurssin ulkopuolella (televisio, lehdet, internet, some, rutiiniasioinnit, naapuriystävyyssukulaissuhteet, koulu, päiväkot, harrastusryhmät jne.)
- opiskelijoiden omien autenttisten viestintätilanteiden käsittely.

OPISKELUVALMIUDET JA TIEDONHAKU: Opiskelija on harjoitellut lukustrategioita (pääajatuksen löytäminen tekstistä, merkitysten päättely kontekstin avulla, sanaston luokittelua ylä- ja alakäsitteisiin). Opiskelija osaa käyttää tekstiä sidostavia konjunktioita ja elementtejä (ensin, sitten, aluksi, lopuksi). Opiskelija on käyttänyt internetiä tiedonhakuun (reittiopas, aukioloajat, stadissa.fi). Opiskelija on tutustunut opiskelustrategioihin ja oppimistyyliin. Opiskelija käyttää internetiä suomen kielen opiskeluun.

- tekstin lukeminen
- tekstin kirjoittaminen
- tiedon hakeminen internetistä sekä itseohjautuvuuteen harjaantuminen.

VIESTINTÄTAITOJA TUKEVA KIELITAITO

imperfekti,
minen-substantiivi,
3. infinitiivi,
adverbi (-sti),
passiivin preesens,
omistusliitteet,
objekti,
vertailumuotoja,
rektioita,
konjunktioita,
sanatyyppejä ja nominien astevaihtelutyypit
reseptiivistä ymmärtämisestä: essiivi ja perfekti(fraaseissa), monikon partitiivi, joka-relatiivipronomini,
passiivin imperfekti (me mentiin)

Opinnot 3-kokonaisuuteen siirtyvä opiskelija

- ymmärtää pieniä keskusteluja, lyhyttä kerrontaa ja itselleen suunnattua puhetta tutuista asioista
- ymmärtää keskeisen sisällön yksinkertaisista asiateksteistä ja autenttisista teksteistä, tuntee erilaisia tekstilajeja
- on tottunut toimimaan erilaisten tekstien kanssa ja sietämään osittaista ymmärtämistä
- pystyy yksinkertaisesti kertomaan omaan elämäänsä liittyvistä asioista (henkilö- ja työhistoria, vapaa-aika) suullisesti ja kirjallisesti
- osaa toimia ennakoitavissa ja rutiininomaisissa asiointitilanteissa ja arkikeskusteluissa
- on omaksunut mielekkäät työskentelytavat kielen opiskelemisessa ja käyttää suomea myös kurssin ulkopuolella

A2.2

IHMINEN JA LÄHIPIIRI: Opiskelija osaa keskustella (kuvailla, kertoa, kysyä, suositella) asuinalueista ja asumismuodoista ja vertailla niitä. Opiskelija osaa täyttää asunnon hankkimiseen ja muuttamiseen liittyviä lomakkeita (asuntohakemus, vuokrasopimus, muuttoilmoitus, sähkösopimus, kotivakuutus). Opiskelija osaa kysyä kasvokkain ja sähköpostitse lisätietoja asumiseen liittyvistä asioista (tiedustelu vuokra-asunnosta) sekä osaa keskustella kotimaansa tavoista ja perinteistä ja vertailla erilaisia tapoja. Opiskelija ymmärtää lyhyttä kerrontaa tapakulttuurista ja perinteistä. Opiskelija osaa kertoa koulutuksestaan ja työkokemuksestaan informaalissa tilanteessa sekä ymmärtää lyhyttä kerrontaa koulutuksesta ja työelämästä.

- asunnon vuokraaminen

- muuton hoitaminen
- tapakulttuurista ja perinteistä keskusteleminen
- oman koulutus- ja työhistorian kuvaaminen.

TYÖELÄMÄTAIDOT SEKÄ YHTEISKUNNALLISET JA KULTTUURISET TAIDOT: Opiskelija tuntee suomalaisen viestintäkulttuurin piirteitä (nonverbaali viestintä: ilmeet, eleet, etäisyys, kuunteleminen, keskeyttäminen, katsekontakti). Opiskelija tuntee terveydenhoidon palvelut (yksityinen/julkinen perus/erikois). Opiskelija tuntee kunnan keskeiset palvelut, ymmärtää kestävä kehityksen ja kierrätyksen merkityksen, tuntee kansalaisen oikeudet ja velvollisuudet sekä yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon sekä uskonnonvapauden. Opiskelija tuntee Suomen kulttuurihistoriaa ja kulttuurin pääpiirteitä. Opiskelija tuntee tärkeimpiä asioita suomalaisesta työlaista, tuntee eri koulutusmahdollisuuksia sekä on tutustunut kielikokeeseen (yki)

- viestintäkulttuuri
- terveydenhoidon palvelut
- kunta
- kestävä kehitys
- kansalaisen oikeudet ja velvollisuudet
- suomalainen kulttuuri ja työ

ARKIELÄMÄ JA ASIOINTI JA PERUSPALVELUT: Opiskelija osaa etsiä tietoa matkaesitteistä ja matkasivustoilta, osaa varata matkan, lipun, hotellin tms., osaa raha-asoiden hoitoon liittyvää sanastoa (osamaksu, verokortti, kulutusluotto) sekä ymmärtää lyhyttä asiatekstiä, joka käsittelee raha-asioita tai kuluttamista.

- ongelmalliset tai vähemmän rutiininomaiset tilanteet
- lomamatkan suunnittelu ja varaaminen
- kodin talouden suunnitteleminen.

TERVEYS JA HYVINVOINTI: Opiskelija ymmärtää pääkohdat lyhyistä ja selkeistä autenttisista terveyttä ja hyvinvointia käsittelevistä teksteistä (Kelan selkokieliset esitteet, lehtiteksti).

- palveluiden etsiminen

YHTEISKUNTA JA YMPÄRISTÖ: Opiskelija osaa ilmaista ja perustella mielipiteensä aiheesta, osaa ilmaista saman- tai erimielisyytensä sekä osaa kertoa omista kokemuksista/sattumuksista ja kuvata niiden seurauksia.

- lähiympäristön suojelemisesta keskusteleminen sekä yhteiskunnan arvoista keskusteleminen.

VAPAA-AIKA JA HARRASTUKSET: Opiskelija ymmärtää tuttavallista keskustelua lomista ja vapaa-ajasta, osaa kuvailla omia kokemuksiaan ja mieltymyksiään sekä vertailla matkustamiseen liittyviä vaihtoehtoja, osaa kertoa ja kirjoittaa lomamatkan tapahtumista sekä pystyy kertomaan lomatoiveistaan ja sopimaan(ehdottamaan ja perustelemaan ehdotuksen) loman ajankohdan.

- lomamatkasta keskusteleminen ja kertominen
- lomatoiveista keskusteleminen ja lomasta sopiminen.

TYÖ JA KOULUTUS: Opiskelija osaa kertoa työkokemuksestaan, osaamisestaan ja tulevaisuuden suunnitelmistaan. Opiskelija tuntee työhakemuksen ja ansioluettelon rakenteen sekä ymmärtää pääkohdat yksinkertaisista koulutus- ja työpaikkailmoituksista. Opiskelija selviää helpoissa työnhakuun liittyvissä keskusteluissa (kasvokkain, sähköpostitse). Opiskelija osaa kysyä lisätietoa työpaikasta. Opiskelija osaa

vastata kaikkein tavallisimpiin työhaastattelukysymyksiin sekä osaa kertoa ja kirjoittaa omista toiveistaan ja suunnitelmistaan. Opiskelija alkaa etsiä sopivia jatko-opintoja.

- oman työhistorian ja osaamisen kuvaaminen
- ansioluettelon tekstilajiin tutustuminen
- työhakemuksen tekstilajiin tutustuminen
- työpaikkailmoitusten lukeminen
- työhaastattelu, koulutusmahdollisuuksien kartoittaminen.

AJANKOHTAISET AIHEET: Opiskelijoiden omien autenttisten viestintätilanteiden käsittely. Opiskelija on löytänyt mielekkäitä mahdollisuuksia suomen kielen käyttämiseen ja alkaa aktiivisesti etsiä sopivia jatkomahdollisuuksia. Opiskelija on totuttautunut puhekielen ja yleiskielen eroihin ja on suorittanut kurssilla annettavat itsenäiset tehtävät (vuorovaikutustaitoja kehittävät tehtävät, esimerkiksi aktivointipassi). Opiskelija osaa keskustella ajankohtaisista ja itselleen merkityksellisistä aiheista.

- vuorovaikutus kurssin ulkopuolella (televisio, lehdet, internet, some, rutiiniasioinnit, naapuriystävyyssukulaisuussuhteet, koulu, päiväkot, harrastusryhmät jne.).

OPISKELUVALMIUDET JA TIEDONHAKU: Opiskelija osaa lukustrategioita (pääajatuksen löytäminen tekstistä lyhyistä autenttisista teksteistä, merkitysten päättely kontekstin avulla, sanaston luokittelua ylä- ja alakäsitteisiin). Opiskelija on harjoitellut esityksen pitämistä, on totuttautunut osittaiseen ymmärtämiseen ja osaa mielekkäitä opiskelustrategioita. Opiskelija on harjoitellut oman osaamisen arvioimista.

- itseohjautuvuuteen harjaantuminen
- pienen esityksen suunnittelu ja pitäminen.

VIESTINTÄTAITOJA TUKEVA KIELITAITO

Kielitieto:

perfekti,

passiivin imperfekti,

rektioita,

joka-relatiivipronomi,

kokijalause,

geneerinen lause,

adjektiivin vertailumuodot,

sanatyypit,

nominien monikkomuotoja

Reseptiivistä ymmärtämistä: pluskvamperfekti

Opinnot 3 suorittanut opiskelija

- ymmärtää helppoa ja selkeää asiapuhetta ja keskustelua tutuista aiheista
- osaa kuvata lyhyesti tuttuja asioita ja tapahtumia ja pystyy osallistumaan rutiininomaisiin keskusteluihin, joissa vaihdetaan tietoa
- ymmärtää tavallisia jokapäiväiseen elämään liittyviä tekstejä ja pystyy hankkimaan uutta tietoa lyhyestä ja selkeästä tekstistä, mikäli aihe on tuttu
- selviytyy kirjoittamalla tavanomaisissa arkitilanteissa ja osaa kirjoittaa yksinkertaisen kuvauksen menneistä tapahtumista

Suomi 2-jatkopolun SISÄLLÖT JA TAVOITTEET

B1.1

IHMINEN JA LÄHIPIIRI: Opiskelija osaa viestiä erilaisissa arkielämän sekä työelämän asiointitilanteissa, ymmärtää yleisiä aihepiirejä käsittelevän puheen ja tekstin pääajatuksot ja itselle keskeisiä yksityiskohtia, osaa käyttää melko laajaa jokapäiväistä sanastoa ja joitakin yleisiä fraaseja ja idiomeja.

- asioiden hoitamien, selittäminen, tarkentaminen ja korjaamisen pyytäminen
- asunnon hankkiminen, (vuokrasopimus, laina ja niihin liittyvät dokumentit)
- muut kodin hankinnat
- remontointi, asukastiedotteet, talon järjestyssäännöt.

TYÖELÄMÄTAIDOT SEKÄ YHTEISKUNNALLISET JA KULTTUURISET TAIDOT: tunnistaa eri tilanteiden sosiaalisia käytänteitä ja normeja. Opiskelija tuntee terveydenhoidon palvelut (yksityinen/julkinen perus/erikois). Opiskelija tuntee historian ja politiikan alaan liittyviä käsitteistöä ja tekstityyppejä sekä ymmärtää luonnon merkityksen pääpiirteitä suomalaisessa kulttuurissa. Opiskelija tuntee tapakulttuurin etikettisääntöjä. Opiskelija tuntee perinteisiä suomalaisuuden piirteitä ja tunnusmerkkejä. Opiskelija tuntee suomalaisen työelämän käytänteitä, tuntee suomalaista koulutusjärjestelmää sekä työhön tai koulutukseen hakemisen väyliä ja menetelmiä.

- terveydenhoidon palvelut
- suomalainen politiikka ja kulttuuri
- etikettisäännöt

ARKIELÄMÄ JA ASIOINTI JA PERUSPALVELUT: Opiskelija ymmärtää pääkohdat ja joitakin yksityiskohtia sosiaali- ja terveysalan autenttisista teksteistä. Opiskelija ymmärtää informatiivisten tekstien piirteitä sekä löytää pääajatuksen ja joitakin yksityiskohtia myös pitemmistä autenttisista teksteistä.

- tietoa puhelimitse
- raha-asioiden hoitaminen: (rahankäyttö, säästäminen, vastuullinen kuluttaminen)
- kompleksiset tekstit
- kirjallinen ja suullinen reklamaatio .

TERVEYS JA HYVINVOINTI: Opiskelija ymmärtää pääkohdat lyhyistä ja selkeistä autenttisista terveyttä ja hyvinvointia käsittelevistä teksteistä (Kelan selkokielliset esitteet, lehtiteksti).

- hyvinvointipalvelut ja sosiaaliturva.

YHTEISKUNTA JA YMPÄRISTÖ: Opiskelija ymmärtää melko laajaa sanastoa ja tekstiä, osaa keskustella em. aihepiiristä, osaa hakea tietoa ja tehdä päätelmiä sekä tutustuu luontoa käsitteleviin teksteihin.

- Suomen, Euroopan ja oman lähtömaan historiaa
- yhteiskunnallinen vaikuttaminen
- Suomen poliittinen järjestelmä
- kierrätys ja ympäristönsuojelu sekä luontosuhde.

VAPAA-AIKA JA HARRASTUKSET: Opiskelija tunnistaa kielen tilanteista vaihtelua, sosiaalisia käytänteitä ja normeja. Opiskelija osaa suhteuttaa omien aikomusten, asenteiden ja mielipiteiden ilmaisemisen eri tilanteisiin (aloitteellisuus, kohteliaisuus, varmuus/epävarmuus).

- tapakulttuuri
- kulttuuritarjonta (korkeakulttuuri, populaarikulttuuri, alakulttuuri, monikulttuuri)

- aikakäsitys.

TYÖ JA KOULUTUS: Opiskelija osaa keskustella työstä, palkasta ja työajasta, tuntee työnhakemisen ja työstä sopimisen sanastoa ja yleisiä fraaseja, osaa keskustella ja esittää mielipiteitä koulutuksesta, osaa hakeutua itselleen sopivaan koulutukseen tai työhön sekä täyttää työ- tai koulutushakemuksen.

- työelämän tekstilajeja
- työmarkkinoihin ja työkuultuuriin tutustuminen (mm. työhakemus, CV, loma, palkka, työsopimus, työturvallisuus)
- suomalainen koulutusjärjestelmä.

AJANKOHTAISET AIHEET: Opiskelija tutustuu median lajeihin ja internetin teksteihin (radio, televisio, internet, sanomalehdet, aikakauslehdet, kirjat), tunnistaa faktan ja fiktion eron, osaa lukea kuvaa, osaa kertoa itsestään, elämästään, ajatuksistaan ja kokemuksistaan monipuolisesti sekä tuntee kuvailevia sanoja ja ilmaisuja

- painettu ja sähköinen media
- median kuvat
- kertominen ja kuvaileminen.

OPISKELUVALMIUDET JA TIEDONHAKU: Opiskelija ymmärtää ja osaa jonkin verran tulkita suullisesti ja kirjallisesti eri tiedonaloille tyypillisiä tekstejä, tunnistaa erilaisia tekstilajeja, (esim. uutinen, runo, blogiteksti, tekstiviesti, mainos, sarjakuva), tunnistaa tekstin ydinajatuksen, tutustuu prosessikirjoittamiseen, tottuu tulkitsemaan ja tuottamaan erilaisia arkipäivän tekstejä, esim. mielipide, kommentti, kritiikki, formaali- ja ei-formaali sähköposti. Opiskelija osaa hakea tietoa verkosta.

- eri tiedonalojen opiskeluun liittyviä tekstit
- erilaisia tekstilajeja
- yhdessä kirjoittaminen
- mielipiteen ilmaiseminen
- tiedon hakeminen verkosta
- itsearviointiin harjaantuminen.

VIESTINTÄTAITOJA TUKEVA KIELITAITO

Kielitieto:

essiivi ja translatiivi,
adverbien vertailumuodot,
konditionaalien aikamuodot,
pluskvamperfekti,
partisiiipit, passiivin imperfekti,
joka-relatiivipronominin taivutusmuodot,
lausetyyppejä, lauseiden sidosteisuus,
erilaisia tekstilajeja, variaatio sanastossa ja puheessa

Reseptiivistä ymmärtämistä: perusasioita lauseenvastikkeista, passiivin konditionaali

Opinnot 4 suorittanut opiskelija

- ymmärtää yleisiä aihepiirejä käsittelevän puheen ja tekstin pääajatuksen ja itselle keskeisiä yksityiskohtia

- osaa käyttää melko laajaa jokapäiväistä sanastoa ja joitakin yleisiä fraaseja ja idiomeja
- pystyy lukemaan monenlaisia muutaman sivun mittaisia tekstejä tutuista aiheista ja seuraamaan tekstin pääajatuksia, avainsanoja ja tärkeitä yksityiskohtia
- pystyy kirjoittamaan ymmärrettävän arkitietoa välittävän sidosteisen tekstin tutuista, itseään kiinnostavista todellisista ja kuvitteellisista aiheista
- osaa useimpien tutuissa tilanteissa tarvittavien tekstien laadintaan riittävän sanaston ja rakenteet.

B1.2

IHMINEN JA LÄHIPIIRI: Opiskelija pystyy ymmärtämään ja käyttämään yleiskieltä, myös abstrakteilta, yksityiselämän ja sosiaalisen elämän alueilta. Opiskelija osaa lohduttaa ja auttaa surun kohdanneita omaisia, osaa huomioida yleisön ja puhekumppanin tuttavallisuuden asteen sekä pystyy ilmaisemaan asiansa sujuvasti, vaihtelevasti ja kiinnostavasti.

- ihmisen elämänkaari
- lapsuus, nuoruus, keski-ikä, vanhuus
- eläke, kuolema ja periminen, perunkirjoitus, avioliitto, avioehto, testamentti
- omat arvot, valinnat ja vastuu.

TYÖELÄMÄTAIDOT SEKÄ YHTEISKUNNALLISET JA KULTTUURISET TAIDOT: opiskelija tuntee suomalaisen perhekäsityksen, siihen liittyvät perusoikeudet ja -velvollisuudet eri elämän vaiheissa. Opiskelija tuntee liikennesäännöt ja liikenteeseen liittyviä käsitteitä ja fraaseja. Opiskelija tuntee suomalaisen laki- ja oikeusjärjestelmän sanastoa, tekstejä ja prosesseja sekä tuntee Euroopan unioniin liittyviä käsitteitä ja merkityksiä. Opiskelija tuntee kokousasiakirjoja. Opiskelija tuntee suomalaisen työelämän ja koulutuksen monia muotoja ja käsitteitä sekä tuntee omat oikeutensa ja velvollisuutensa työelämässä.

- perusoikeudet ja velvollisuudet
- suomalainen työelämä
- Euroopan unioni
- kokousasiakirjat

ARKIELÄMÄ JA ASIOINTI JA PERUSPALVELUT: Opiskelija ymmärtää ja osaa käyttää kohtalaisen laajaa sanastoa ja tavallisia idiomeja sekä monenlaisia rakenteita ja mutkikkaitakin lauseita. Opiskelija ymmärtää pääkohdat autenttista viranomaisesta ja – ohjeista sekä ymmärtää informatiivisten tekstien ominaisuudet.

- toimeentuloturva
- vakuutukset ja henkilökohtaisen verotuksen asiakirjat
- ajokortin ja ajoneuvon hankinta ja hallinta (liikennesäännöt, ajoneuvon katsastaminen, liikennerikkomukset ja rikesakko).

TERVEYS JA HYVINVOINTI: Opiskelija ymmärtää pääkohdat ja joitakin yksityiskohtia sosiaali- ja terveysalan autenttista teksteistä. Opiskelija tuntee ravintoon ja hyvinvointiin liittyvää sanastoa, osaa lukea kuvia, diagrammeja ja taulukoita sekä tunnistaa asiatekstin ja vaikuttamaan pykivän tekstin eron (mainosten kieli).

- hyvinvointipalvelut
- sosiaaliturva
- ravinto ja elintavat.

YHTEISKUNTA JA YMPÄRISTÖ: Opiskelija tutustuu erilaisiin tapoihin viestiä ongelmatilanteissa, ymmärtää, miten voi hakea neuvoa ja apua ongelmatilanteissa sekä tutustuu suomalaisen ja eurooppalaisen oikeusjärjestelmän piirteisiin.

- oikeusjärjestelmään liittyvät tekstityypit
- rikoksiin ja riitoihin liittyviä tekstejä
- kuluttajansuojalaki
- Euroopan unioni (mm. yhteistyömarkkinat, Schengen-sopimus, Euroopan parlamentti ja komissio).

VAPAA-AIKA JA HARRASTUKSET: Opiskelija harjaantuu kuuntelemaan pitempää yleiskielistä puhetta: erottaa olennaisen epäolennaisesta. Opiskelija osaa kysyä lisätietoa ja keskustella erilaisista aiheista, reagoi kuulemaansa ja mukauttaa oman puheenvuoron siihen sekä osallistuu keskusteluun: puheenvuoron pyytäminen ja lisätiedon kysyminen. Opiskelija tutustuu yhdistysten kokouskäytänteisiin, harjoittelee kokous- ja neuvottelutaitoja sekä harjaantuu tunnistamaan vaikuttamaan pyrkiviä tekstejä.

- toiminta taloyhtiössä
- yhdistystoiminta
- vapaaehtoistyö
- kolmas sektori
- kokouksen tekstityypit
- neuvottelut
- median tekstit.

TYÖ JA KOULUTUS: Opiskelija osaa tulkita koulutusta ja työelämää käsitteleviä tekstejä ja verkosta saamia tietoja. Opiskelija ymmärtää työehtosopimuksen sisältöä ja sanastoa sekä osaa hakeutua koulutukseen tai työelämään.

- yrittäjyys
- ammattiliitot
- työehtosopimukset
- työttömyys
- elinikäinen oppiminen.

AJANKOHTAISET AIHEET: Opiskelija osaa etsiä tietoa, tulkita sitä sekä osallistuu aktiivisesti tiedon tuottamiseen. Opiskelija tuntee retorisia keinoja ja argumentaatiota. Opiskelija osaa jonkin verran analysoida sosiaalisessa mediassa käytettyä kieltä ja osaa vertailla verkkosivujen luotettavuutta. Opiskelija ymmärtää sosiaalisen kulttuurin merkityksen oman elämän näkökulmasta.

- mediakulttuuri
- sosiaalinen media.

OPISKELUVALMIUDET JA TIEDONHAKU: Opiskelija osaa etsiä tietoa itsenäisesti, tunnistaa lähteiden luotettavuuden/epäluotettavuuden sekä osaa valmistella ja pitää monimediaisen puhe-esityksen.

- kriittinen lukutaito
- tiedonhakutaidot
- itsenäinen ja tiimityöskentely
- monimediaisen esityksen suunnittelu ja pitäminen.

VIESTINTÄTAITOJA TUKEVA KIELITAITO

Kielitieto:

agenttipartisiippi,
passiivin konditionaali,
lausetyyppejä,

lauseiden rinnasteisuus ja alisteisuus,
lauseenvastikkeita,
liitepartikkeleita,
oikeinkirjoitusta,
rektioita, sanojen johtaminen

Reseptiivistä ymmärtämistä: potentiaali, lauseen jäsenet, järjestyslukujen taivutusmuodot

Jatko-opinnot 5 suorittanut opiskelija:

- ymmärtää pääkohdat ja tärkeimmät yksityiskohdat ympärillään käytävästä laajemmasta muodollisesta ja epämuodollisesta keskustelusta
- osaa kertoa tavallisista, konkreeteista aiheista kuvaillen, eritellen ja vertaillen ja selostaa myös muita aiheita, kuten elokuvia, kirjoja tai musiikkia
- osaa käyttää kohtalaisen laajaa sanastoa ja tavallisia idiomeja sekä monenlaisia rakenteita ja mutkikkaitakin lauseita
- pystyy lukemaan muutaman kappaleen pituisia tekstejä monenlaisista aiheista (lehtiartikkelit esitteet, käyttöohjeet, yksinkertainen kaunokirjallisuus) ja selviää myös jonkin verran päättelyä vaativista teksteistä käytännönläheisissä ja itselle tärkeissä tilanteissa
- osaa kirjoittaa henkilökohtaisia ja julkisempiakin viestejä, kertoa niissä uutisia ja ilmaista ajatuksiaan tutuista abstrakteista ja kulttuuriaiheista, kuten elokuvista tai musiikista
- osaa esittää jonkin veran tukitietoa pääajatuksille ja ottaa lukijan huomioon
- hallitsee melko monenlaiseen kirjoittamiseen tarvittavaa sanastoa ja lauserakenteita
- osaa ilmaista rinnasteisuutta ja alisteisuutta

B2-taso

IHMINEN, YHTEISKUNTA JA YMPÄRISTÖ: Opiskelija osaa keskustella lukemistaan teksteistä ja perustella oman näkökantansa, osaa kirjoittaa mielipidetekstin ja käyttää argumentointikeinoja, osaa ottaa kantaa ajankohtaisiin asioihin sekä suhtautuu arvostavasti erilaisiin näkemyksiin ja pystyy vertailemaan erilaisia näkökulmia kriittisesti.

- arvot
- valinnat ja identiteetti
- argumentoivat tekstit
- ajankohtaiset uutiset ja artikkelit
- henkilöhaastattelut.

TYÖELÄMÄTAIDOT SEKÄ YHTEISKUNNALLISET JA KULTTUURISET TAIDOT: Opiskelija tuntee tärkeimmät suomalaisen kulttuurin teokset ja tuntee monikulttuurisen Suomen taidetta ja kulttuuria.

- aineettomien kulttuurierojen tunnistaminen ja pohdinta (roolit, hierarkiat, kasvatuskäytännöt kunnian ja häpeän käsitteet, yksityisyyden raja).

ARKIELÄMÄ JA ASIOINTI JA PERUSPALVELUT, AKTIIVINEN TOIMIJA: Opiskelija on harjoitellut projektitaitoja (ryhmässä toimiminen, aikataulujen ja tavoitteiden suunnittelu ja niiden mukaan toimiminen, työskentelyn arviointi). Opiskelija on toteuttanut projektin ja esittänyt sen suullisesti ja kirjallisesti. Opiskelija tuntee muodollisen ja epämuodollisen rekisterin erot. Opiskelija on aktiivisesti laajentanut omaa sanavarastoaan (käsitteellinen sanasto, idiomit, kulttuuriviittaukset). Opiskelija on tutustunut 3. sektorin toimintaan projektissaan.

- raportti
- suullinen esitys
- sosiaalinen vuorovaikutus
- palautteen antaminen ja vastaanottaminen

KULTTUURI JA TAIDE: Opiskelija tuntee fiktion lajeja ja keinoja, on lukenut ja analysoinut novellin, osaa kertoa ja kirjoittaa omasta taidekokemuksestaan, on harjoitellut luovaa kirjoittamista sekä on toteuttanut luovan taideprojektin.

- fiktiiviset tekstit
- kokemuksellisen tekstin kirjoittaminen
- analyyttisen tekstin kirjoittaminen
- kuvan lukeminen.

TYÖELÄMÄTAIDOT: Opiskelija tunnistaa erilaiset tyylit ja sävyt sekä osaa päätellä ääneen lausumattomia asenteita ja sosiokulttuurisia viitteitä. Opiskelija hallitsee epämuodollisen ja muodollisen rekisterin käytön sekä tuntee oman alansa vuorovaikutuskäytännöt. Opiskelija on harjoitellut rakentavan palautteen antamista sekä osaa laatia erilaisia työelämätekstejä (muistio, yksityiskohtainen ohje, kokouskutsu).

- sosiaalinen vuorovaikutus
- kokous ja neuvottelu
- presentaatio
- työelämätekstit.

KOULUTUS, OPISKELUTAIDOT JA TIEDONHAKU: Opiskelija osaa yhdistellä ja tiivistää eri lähteistä poimittuja tietoja omaan tekstiin. Opiskelija osaa kirjoittaa selkeän ja jäsenyneen tekstin, argumentoida, pohtia, analysoida ja tiivistää tietoa ja ajatuksia. Opiskelija hallitsee hyvin kieliopin, sanaston ja tekstin jäsennyksen. Opiskelija on kehittänyt omaa suomen kielen taitoaan opettajan antaman kielitaitoanalyysin pohjalta. Opiskelijan ääntäminen ja intonaatio ovat hyvin selkeitä ja luontevia. Opiskelija osaa valita sopivat opiskelustrategiat.

- muistiinpano
- referaatti
- tiivistelmä
- oppi- ja tietokirjatekstit
- graafit
- luentomuistiinpanot
- essee.

VIESTINTÄTAITOJA TUKEVA KIELITieto:

Ryhmän tarpeet ja opettajan tekemä kielitaitoarvio ohjaavat kielitiedon ja sanaston opetusta.

ÄÄNTÄMINEN:

prosodia (puheen rytmi, sanojen ja lauseiden painotus sekä äänteiden kesto)

Jatko-opinnot 5 suorittanut opiskelija

- ymmärtää pääkohdat ja tärkeimmät yksityiskohdat ympärillään käytävästä laajemmasta muodollisesta ja epämuodollisesta keskustelusta

- osaa kertoa tavallisista, konkreeteista aiheista kuvaillen, eritellen ja vertaillen ja selostaa myös muita aiheita, kuten elokuvia, kirjoja tai musiikkia
- osaa käyttää kohtalaisen laajaa sanastoa ja tavallisia idiomeja sekä monenlaisia rakenteita ja mutkikkaitakin lauseita
- pystyy lukemaan muutaman kappaleen pituisia tekstejä monenlaisista aiheista (lehtiartikkelit esitteet, käyttöohjeet, yksinkertainen kaunokirjallisuus) ja selviää myös jonkin verran päättelyä vaativista teksteistä käytännönläheisissä ja itselle tärkeissä tilanteissa
- osaa kirjoittaa henkilökohtaisia ja julkisempiakin viestejä, kertoa niissä uutisia ja ilmaista ajatuksiaan tutuista abstrakteista ja kulttuuriaiheista, kuten elokuvista tai musiikista
- osaa esittää jonkin veran tukitietoa pääajatuksille ja ottaa lukijan huomioon
- hallitsee melko monenlaiseen kirjoittamiseen tarvittavaa sanastoa ja lauserakenteita
- osaa ilmaista rinnasteisuutta ja alisteisuutta

Luku- ja kirjoitustaitoa vahvistava suomen kielen jatkokurssi (kurssit 21-40)

Kurssi 21

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija tutustua opiskelukäytänteisiin ja uuteen ryhmään. Kurssilla palautetaan mieleen aiemmin opittua: äänteet, kirjaimet, numerot, äänne-kirjain-vastaavuus. Opiskelija osata kertoa yksinkertaisia asioita itsestä ja rohkaistuu käyttämään suomea tavallisimmissa arkitilanteissa.

Sisällöt

- Harjoitellaan opiskelutaitoja.
- Harjoitellaan esittäytymistä ja tutustumista.
- Kerrataan äänteet ja numerot. Harjoitellaan äänne-kirjain-vastaavuutta.
- Harjoitellaan pieniä arkielämän tilanteita.

Kurssi 22

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppia kertomaan itsestä ja perheestä. Kurssilla opitaan käyttämään omistuslausetta. Opiskelija ymmärtää peruslauseen ja omistuslauseen ero sekä harjaantuu äänne-kirjain-vastaavuuden kuulemiseen.

Sisällöt

- Kerrataan perhesanastoa.
- Harjoitellaan perheestä kertomista.
- Harjoitellaan omistuslauseen muodostamista ja sen käyttöä.
- Harjoitellaan äänteitä, jotka ovat opiskelijoille hankalia erottaa toisistaan (esim. a/ä, u/o, i/e)

Kurssi 23

Kurssin tavoitteena on tutustua suomalaiseen ruokakulttuuriin ja oppia ruoanlaittosanastoa sekä kerrata ruokasanastoa. Opiskelija oppii käyttämään partitiivia ja ymmärtää tavallisimpia käskyjä. Kurssilla harjoitellaan käskymuotoa sekä äänne-kirjain-vastaavuuden kuulemista.

Sisällöt

- Tutustutaan suomalaiseen ruokakulttuuriin.
- Harjoitellaan ruoka- ja ruoanlaittosanastoa.
- Harjoitellaan partitiivin muodostamista ja käyttöä.
- Harjoitellaan tavallisimpia käskyjä ja sekä käskymuodon muodostamista.
- Harjoitellaan äänteitä, jotka ovat opiskelijoille hankalia erottaa toisistaan (esim. a/ä, u/o, i/e).

Kurssi 24

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii kirjoittamaan lyhyitä viestejä (kortti, sähköposti ja tekstiviesti) ja oppii käyttämään sähköpostia. Opiskelija oppii kuvailemaan asioita ja harjaantuu äänne-kirjain-vastaavuuden kuulemiseen.

Sisällöt

- Harjoitellaan viestin kirjoittamista sekä viestiin vastaamista käsin sekä tietokoneella.
- Opiskellaan adjektiiveja.
- Kerrataan sää.
- Kerrataan värit.
- Harjoitellaan suomen kielen diftongien kuuntelemista ja kirjoittamista.

Kurssi 25

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii pärjäämään joissakin asiointitilanteissa (esim. kaupassa ja kirpputorilla) ja osaa yhteen- ja vähennyslaskua sekä vaatesanastoa.

Sisällöt

- Harjoitellaan asiointidialogeja: Miten kysytään hintaa? Miten pyydetään apua? Miten vastataan? Mikä on kohteliasta?
- Lasketaan yhteen- ja vähennyslaskuja.
- Opiskellaan vaatesanastoa.

Kurssi 26

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii kertomaan tavallisesta arkipäivästä. Opiskelija oppii käyttämään verbejä ja oppii arjen perussanastoa.

Sisällöt

- Kerrotaan omasta arkipäivästä.
- Opiskellaan verbejä ja niiden käyttöä.

Kurssi 27

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii ymmärtämään verbin ja nominin eron sekä oppii käyttämään -ko/-kö-kysymystä. Opiskelija oppii tuottamaan peruslauseita.

Sisällöt

- Harjoitellaan verbien käyttöä.
- Kysytään -ko/-kö-kysymyksiä.
- Harjoitellaan lauseiden muodostamista eri verbeistä.

Kurssi 28

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii kertomaan asumisesta, kodista ja kodin ympäristöstä sekä oppii käyttämään inessiiviä ja adessiivia. Opiskelija oppii asumiseen, kotiin ja pihapiiriin liittyvää sanastoa lisää ja hän osaa kirjoittaa lauseita, jotka ilmaisevat, missä jokin on. Opiskelija oppii *missä*-kysymyksen.

Sisällöt

- Keskustellaan asumisesta, omasta kodista ja pihapiiristä.
- Opiskellaan inessiivin ja adessiivin merkitys ja ero.
- Opiskellaan ja harjoitellaan inessiivin ja adessiivin käyttöä.
- Kirjoitetaan lauseita, joissa käytetään inessiiviä ja adessiivia.
- Harjoitellaan kysymään *missä*.

Kurssi 29

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii ymmärtämään suuntia ja niihin liittyviä ohjeita. Kurssilla opitaan käyttämään karttaa ja neuvomaan tietä sekä myös käyttämään elatiivia, illatiivia, ablatiivia ja allatiivia. Opiskelija oppii kertomaan, mihin menee ja mistä tulee.

Sisällöt

- Harjoitellaan suuntia ja liikkumista oikeaan paikkaan.
- Harjoitellaan kartan käyttöä ja tien neuvomista.
- Opiskellaan ja harjoitellaan elatiivin, illatiivin, ablatiivin ja allatiivin käyttöä.

Kurssi 30

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii käyttämään paikallissijoja ja oppii kertomaan liikkumisesta ja matkustamisesta eri kulkuvälineillä. Opiskelija osaa ilmaista millä välineellä eri asioita tehdään ja oppii kulkuvälineet sekä muita arjessa tarpeellisia välineitä.

Sisällöt

- Kerrataan paikallissijat ja mietitään, minkä verbin kanssa mikäkin paikallissija tulee.
- Kirjoitetaan lauseita, joissa on paikallissija.
- Harjoitellaan kertomaan matkustamisesta ja liikkumisesta.
- Opiskellaan kulkuvälineet.
- Opiskellaan erilaisten arkisten välineiden nimiä.
- Opiskellaan adessiivin välinekäyttöä.

Kurssi 31

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii kertomaan kellonajan ja oppii lukemaan aikatauluja. Kurssilla opitaan asiointiin (esim. matkalipun ostoon) liittyvää sanastoa ja sen käyttöä.

Sisällöt

- Harjoitellaan kellonaikoja.
- Luetaan aikatauluja.
- Opiskellaan asiointiin liittyvää sanastoa.
- Harjoitellaan asiointia julkisissa paikoissa.

Kurssi 32

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii, miten voi vaikuttaa omaan terveyteen arjen valinnoilla ja oppii kertomaan sairauksista. Kurssilla harjoitellaan asioimaan lääkäriä, sairaanhoitajalla tai hammaslääkäriä. Opiskelija oppii käyttämään mittanauhaa ja laskinta ja oppii ilmaisemaan pakkoa.

Sisällöt

- Opiskellaan terveyteen ja sairauksiin liittyvää sanastoa ja tietoa.
- Harjoitellaan lääkäriä, terveydenhoitajalla tai hammaslääkäriä käyntiä.
- Harjoitellaan terveyteen liittyvissä mittauksissa tarvittavia lukusanoja ja matemaattisia taitoja.
- Opiskellaan nesessiivilauseen muodostus ja käyttö.

Kurssi 33

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii tekemään ostoksia ja oppii monikon partitiivin ja sen käytön. Opiskelija oppii erottamaan lauserajat ja ymmärtämään lauseen funktion ja oppii käyttämään erilaisia lausetyyppejä.

Sisällöt

- Harjoitellaan torilla käymistä ja ostamista.

- Harjoitellaan monikon partitiivia ja sen käyttöä.
- Luetaan erilaisia lauseita ja erotetaan lauseita toisistaan.
- Harjoitellaan lauseiden muodostamista ja niiden lihottamista.

Kurssi 34

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija saa tietoa Suomen koulujärjestelmästä ja oppii kertomaan kotimaan koulujärjestelmästä sekä omista opinnoista.

Sisällöt

- Opiskellaan Suomen koulutusjärjestelmä.
- Opiskellaan koulutukseen liittyvää sanastoa.
- Harjoitellaan omista opinnoista kertomista.
- Harjoitellaan koulujärjestelmästä kertomista.

Kurssi 35

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii eri ammatteihin liittyvää sanastoa ja oppii kertomaan omasta työkokemuksesta ja ammatista. Opiskelija saa tietoa eri ammateista.

Sisällöt

- Harjoitellaan eri ammattien nimiä.
- Opiskellaan, mitä eri ammattihenkilöt tekevät.
- Harjoitellaan työn hakemista.

Kurssi 36

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii kertomaan menneestä ja kirjoittamaan omasta elämästä. Opiskelija ymmärtää, milloin tulee pieni ja milloin iso kirjain.

Sisällöt

- Opiskellaan imperfekti.
- Harjoitellaan omasta elämästä kertomista suullisesti ja kirjallisesti.
- Opiskellaan, milloin tulee iso kirjain.

Kurssi 37

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii kertomaan omasta vapaa-ajasta ja harrastuksista ja saa tietoa erilaisista harrastusmahdollisuuksista. Opiskelija oppii ehdottamaan yhteistä tekemistä. Kurssin sisältöön kuuluu suullisten taitojen harjoittelu ja kehittäminen. Opiskelija oppii käyttämään 3. infinitiiviä fraasinomaisesti.

Sisällöt

- Opiskellaan harrastuksiin ja vapaa-aikaan liittyvää sanastoa.
- Otetaan selvää erilaisista harrastuksista.
- Opiskellaan, miten voi ehdottaa yhteistä tekemistä.
- Harjoitellaan puhekielisiä ilmauksia, fraaseja ja interjektioita.
- Tutustutaan 3. infinitiiviin.

Kurssi 38

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii vertailemaan (esim. maita ja hintoja) ja oppii käyttämään komparatiivia. Opiskelija oppii maantieteeseen ja yhteiskuntaan liittyvää sanastoa ja oppii kertomaan omasta kotimaastaan.

Sisällöt

- Opiskellaan komparatiivin nominatiivimuoto ja harjoitellaan sen käyttöä.
- Vertaillaan mm. maiden ikää, kokoa, asukasmäärää, säätilaa, luonnon olosuhteita sekä yhteiskunnallisia asioita sekä hintoja.
- Opiskellaan maantieteeseen ja yhteiskuntaan liittyvää sanastoa.
- Harjoitellaan omasta maasta kertomista.

Kurssi 39

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii luontosanastoa ja saa tietoa Suomen luonnosta. Opiskelija oppii käyttämään superlatiivia.

Sisällöt

- Opiskellaan luontosanastoa.
- Luetaan Suomen luonnosta.
- Opiskellaan ja harjoitellaan superlatiivin nominatiivimuotoa.

Kurssi 40

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii tuntemaan suomalaiset perhejuhlat ja juhlatavat. Opiskelija oppii juhliin liittyvää sanastoa sekä onnittelufraaseja. Kurssilla kerrataan sukulaissanastoa ja ajanilmauksia. Opiskelija oppii kertomaan omista juhlista ja oppii järjestysnumerot.

Sisällöt

- Luetaan suomalaisista perhejuhlista ja juhlatavoista.
- Harjoitellaan onnittelufraaseja ja juhlatapoja.
- Harjoitellaan omista perhejuhlista kertomista.
- Kerrataan sukusanastoa ja ajanilmauksia.
- Harjoitellaan järjestysnumeroita.

LIITE 1

OHJE

12.6.2017 OPH-

1306-2017

Aikuisten perusopetuksen järjestäjät

AIKUISTEN PERUSOPETUSTA TÄYDENTÄVÄN SAAMEN KIELEN OPETUKSEN TAVOITTEET, KESKEISET SISÄLLÖT JA OPISKELIJAN OPPIMISEN ARVIOINTI

Opetushallitus antaa liitteenä olevan ohjeen aikuisten perusopetusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteista, keskeisistä sisällöistä ja opiskelijan oppimisen arvioinnista. Ohje koskee erillisrahoitettuna järjestettävää aikuisten perusopetusta täydentävää saamen kielen opetusta [Opetusministeriön asetus vieraskielisten sekä saamenkielisten ja romanikielisten oppilaiden täydentävään opetukseen perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa myönnettävän valtionavustuksen perusteista (1777/2009)].

Tämä ohje korvaa Aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden 2015 (Opetushallituksen määräys 19/011/2015) liitteen 1.

Opetus järjestetään tämän ohjeen mukaisesti 1.1.2018 lukien.

Lisätietoja ohjeesta saa Opetushallituksen Yleissivistävä koulutus ja varhaiskasvatus sekä Ruotsinkielinen koulutus ja varhaiskasvatus -osastoista.

OLLI-PEKKA HEINONEN

Pääjohtaja

Olli-Pekka Heinonen

JORMA KAUPPINEN

LIITE

Opetushallituksen ohjeeseen OPH-1306-2017

Aikuisten perusopetusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteet, sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

Aikuisten perusopetusta täydentävän saamen kielen opetuksen tehtävä

Suomen perustuslain mukaan jokaisella Suomessa asuvalla on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Erillisrahoitettuna, aikuisten perusopetusta täydentävänä opetuksena saamen kieltä voivat opiskella saamelaisten kotiseutualueen ulkopuolella kaikki ne opiskelijat, joiden äidinkieli tai jokin perheen kielistä on saame. Saamen kielen opetuksen tarkoituksena on tällöin tukea opiskelijan aktiivisen monikielisyyden kehittymistä sekä herättää kiinnostus kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen.

Saamen kielen opetuksessa tehdään yhteistyötä muiden kieliaineiden sekä muiden oppiaineiden opetuksen kanssa. Yhteisen kielikasvatuksen tehtävänä on lisätä opiskelijoiden ymmärrystä kieli- ja kulttuuritaustan merkityksestä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle sekä ohjata heitä arvostamaan saamen kieltä ja muita kieliä. Lähtökohtana on opiskelija aktiivisena toimijana, jolloin opiskelijoiden kielitaitoa ja muuta osaamista hyödynnetään opetuksessa. Lisäksi koko koulun toiminnassa hyödynnetään koulun kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta.

Opetuksessa hyödynnetään opiskelijoiden mahdollisuutta kehittää kielitaitoaan koulun ulkopuolella. Opetus tukee ja rohkaisee opiskelijoita käyttämään saamen kieltä monipuolisesti eri oppiaineiden tunneilla ja muussa koulun toiminnassa. Näin saamen kielen oppiminen ja käyttö tukevat eri oppiaineiden sisällön omaksumista ja opiskelijat oppivat viestimään koulun oppiainesisällöistä myös saamen kielellä. Opiskelijoiden omat valinnat, osallisuuden kokemukset sekä opittavien asioiden merkityksellisyys ovat keskeisiä motivaatiotekijöitä. Kielen opetuksessa painotetaan vuorovaikutusta ja viestinnällisyyttä.

Saamen kielen opetuksen tavoitteet, sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi on määritelty koko aikuisten perusopetuksen ajan annettavaa kahden vuosiviikkotunnin laajuista saamen kielen opetusta varten. Opetuksen järjestäjä laatii perusteiden pohjalta paikallisen opetussuunnitelman, jossa voidaan hyödyntää aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden äidinkielen ja kirjallisuuden kuvauksia oppiaineen tehtävästä, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvistä tavoitteista sekä ohjauksesta, erityttämisestä, tuesta ja opiskelijan oppimisen arvioinnista. Aikuisten perusopetuksessa saavutettu opiskelijan osaaminen voi vaihdella eri systä.

Alkuvaiheen opetuksen täydentävät näkökulmat opetuksen tehtävästä

Aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa opetuksen erityisenä tehtävänä on syventää ja laajentaa opiskelijoiden saamen kielen taitoa kunkin oman taitotason mukaisesti ja kannustaa toimimaan aktiivisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa saamen kielellä. Opiskelija syventää taitoaan lukea erilaisia lukemistapoja käyttäen, oppii jäsentämään lukemaansa ja jakamaan lukukokemuksiaan sekä kehittää kirjoitusjärjestelmän hallintaansa. Opiskelija tutustuu kielen keskeisiin ominaispiirteisiin ja oppii hyödyntämään kielitietoaan. Tavoitteena on myös oppia arvioimaan ja ohjaamaan omaa oppimista. Opiskelija oppii vertailemaan kieliä ja hyödyntämään kielitaitoa erilaisissa oppimisympäristöissä hankkimalla saamen kielen avulla tietoa eri oppiaineissa. Tavoitteena on syventää suhdetta saamen kieleen ja saamenkieliseen kieliyhteisöön sekä oppia arvostamaan eri kielten taitoa.

Aikuisten perusopetusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteet aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 ohjata opiskelijaa kehittämään yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojaan, arvioimaan omaa toimintaansa ja vastaanottamaan ja antamaan palautetta siitä	S1	L1, L2
Tekstien tulkitseminen		

T2 auttaa opiskelijaa luomaan positiivista suhtautumista saamenkielisiin teksteihin ja kannustaa lukemiseen kielitaidon mukaan	S2	L2, L4
T3 rohkaista opiskelijaa kehittämään peruslukutaitoaan ja sen sujuvoitumista, tekstien ymmärtämisen ja lukemisen taitoa sekä kartuttamaan sana- ja käsitevarantoa	S2	L1, L4
T4 ohjata opiskelijaa käyttämään lukutaitoaan ja tekstejä elämysten saamiseksi, tiedon hankkimiseksi ja arvioimiseksi sekä keskustelemaan teksteistä	S2	L1, L2, L4,
Tekstien tuottaminen		
T5 auttaa opiskelijaa vahvistamaan ilmaisuaan sekä positiivista suhtautumista kirjoittamiseen kielitaidon mukaan	S3	L2
T6 ohjata opiskelijaa tutustumaan saamen kielen kirjoitusjärjestelmään sekä edistämään kirjoittamisen perustaitoja ja niiden sujuvoitumista	S3	L1, L2, L5
T7 rohkaista opiskelijaa harjoittelemaan tekstin tuottamista sekä ilmaisemaan kirjallisesti ajatuksiaan ja havaintojaan kielitaidon mukaan	S3	L1, L2, L4
Taito ymmärtää kieltä, kirjallisuutta ja kulttuuria		
T8 ohjata opiskelijaa havainnoimaan omaa ja oman kieliyhteisön kielenkäyttöä	S4	L1, L2
T9 rohkaista opiskelijaa pohtimaan kielellisen ja kulttuurisen identiteetin merkitystä	S4	L1, L2
T10 ohjata opiskelijaa tutustumaan saamen kielen keskeisiin rakennepiirteisiin ja ohjata analysoimaan niitä	S4	L1, L2
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena		
T11 ohjata opiskelijaa hyödyntämään saamen kielen taitoa oppimisessa ja kehittämään eri tiedonalojen kieltä	S4	L1, L4, L6
T12 tarjota välineitä saamenkielisen tiedon etsimiseen, pohtimiseen ja arviointiin sekä ohjata opiskelijaa omaksumaan itseohjautuva tapa opiskella saamen kieltä	S4	L1, L2, L4,

Aikuisten perusopetusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Saamen kielen kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu kielenkäyttötilanteissa sekä monipuolisessa työskentelyssä kielen avulla. Sisällöt valitaan siten, että opiskelija voi laajentaa omaan kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin liittyvää osaamistaan monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä opiskelijoiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia.

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Harjoitellaan yhteistyötaitoja, kuten kuuntelemista ja aloitteiden tekemistä sekä pienimuotoisten esitysten tekemistä.

S2 Tekstien tulkitseminen: Syvennetään lukemisen ja tekstien tulkinnan taitoa tutustumalla erilaisiin suullisiin ja kirjallisiin teksteihin, kuten arkielämässä tarvittaviin teksteihin, sanomalehtiteksteihin ja muihin

mediateksteihin, tietoteksteihin ja kaunokirjallisiin teksteihin kielitaidon mukaan. Harjoitellaan tekstin ymmärtämisen strategioita, muun muassa kysymistä, silmäilyä ja tiivistämistä. Harjoitellaan lukemista sekä kysymysten tekemistä ja niihin vastaamista tekstien pohjalta. Keskustellaan teksteistä ja jaetaan lukukokemuksia. Kartutetaan sana- ja käsitevarantoa.

S3 Tekstien tuottaminen: Harjoitellaan tuottamaan erilaisia tekstejä ja tutustutaan saamen kielen kirjoituksen ominaispiirteisiin. Harjoitellaan kirjoittamisprosessin vaiheita sekä tekstin rakennetta. Harjoitellaan saamen kielen oikeinkirjoituksen erityispiirteitä ja niiden hallintaa omassa tekstissä.

S4 Taito ymmärtää kieltä, kirjallisuutta ja kulttuuria: Tutustutaan saamen kielen keskeisiin rakennepiirteisiin. Pohditaan saamen kielen merkitystä itselle, perheelle ja lähipiirille. Tutustutaan saamenkieliseen kerronta- ja kulttuuriperinteeseen hyödyntäen mahdollisuuksien mukaan paikallista yhteisöä. Tutustutaan saamenkieliseen media- ja kulttuuritarjontaan.

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena: Tutustutaan eri oppiaineiden saamenkielisiin käsitteisiin ja tekstikäytänteisiin sekä vertaillaan tiedonalojen tekstejä. Harjoitellaan saamenkielisen tiedon hakua ja median käyttöä. Esitellään ja harjoitellaan erilaisia kielenoppimisen strategioita.

Aikuisten perusopetusta täydentävän saamen kielen opetuksen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

Tavoitteena on monimediaisten oppimisympäristöjen avulla hyödyntää saamenkielistä tarjontaa esimerkiksi internetissä sekä rikastaa ja monipuolistaa saamen kielen hallintaa ja käyttöä. Opiskelijoiden kielitaito sekä saamen kielten erilaisuus tulee huomioida oppimisympäristöjen ja työtapojen valinnassa. Saamen kielen opiskelu nivotaan osaksi koulun muiden kieliaineiden ja oppiaineiden opiskelua sekä koulun toimintakulttuuria.

Opiskelijan ohjaus ja eriyttäminen aikuisten perusopetusta täydentävässä saamen kielen opetuksessa

Tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen ja tuen kehittämisessä on tukea opiskelijan kielellistä kehittymistä ottamalla huomioon opiskelijan saamen kielen taito ja oppimisvalmiudet. Opiskelijaa ohjataan toimimaan turvallisesti mediamaailmassa. Opetuksen suunnittelussa, toteutuksessa ja opiskelijan arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan yksilölliset tarpeet. Opiskelijaa ohjataan riittävän haasteellisten tehtävien ja materiaalien äärelle ja löytämään mieluisia työtapoja ja oppimisympäristöjä.

Arviointi aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa annettavassa aikuisten perusopetusta täydentävässä saamen kielen opetuksessa

Opiskelijan oppimisen arviointi ja siihen perustuva palaute on monipuolista, konkreettista ja oppimisen taitoja kehittävää. Arviointi nivotaan kiinteäksi osaksi oppimisprosessia. Arviointi perustuu monipuoliseen dokumentointiin siitä, miten opiskelijoiden laajenevat kielelliset taidot ja tekstien tuottaminen sekä tulkinta kehittyvät ja mitkä ovat heidän tietonsa kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista.

Opiskelijoita ohjataan arvioimaan omaa ja muiden työskentelyä, ilmaisua ja tuotoksia. Oppimista tukevan, monipuolisen ja erittelevän arvioinnin ja palautteen avulla opiskelijoita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan, tiedoistaan ja työskentelyprosesseistaan ja he saavat välineitä niiden kehittämiseen.

Arviointia tehdessään opettaja arvioi opiskelijoiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Arvioinnilla määritellään, miten opiskelija on edistynyt suhteessa tavoitteisiin. Arvioinnin tueksi on määritelty oppimisen edistymisen kannalta keskeiset arvioinnin kohteet.

Aikuisten perusopetusta täydentävän saamen kielen arvioinnin kohteet aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen päättyessä

Opetuksen tavoitteet	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 ohjata opiskelijaa kehittämään yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojaan, arvioimaan omaa toimintaansa ja vastaanottamaan ja antamaan palautetta siitä	S1	Vuorovaikutustaidot
Tekstien tulkinta		
T2 auttaa opiskelijaa luomaan positiivista suhtautumista saamenkielisiin teksteihin ja kannustaa lukemiseen kielitaidon mukaan	S2	Lukeminen ja saamenkielisten tekstien käyttö
T3 rohkaista opiskelijaa kehittämään peruslukutaitoaan ja sen sujuvoitumista, tekstien ymmärtämisen ja lukemisen taitoa sekä kartuttamaan sana- ja käsitevarantoa	S2	Peruslukutaidon ja tekstin ymmärtämistaitojen kehittyminen sekä sana- ja käsitevaranto
T4 ohjata opiskelijaa käyttämään lukutaitoaan ja tekstejä elämysten saamiseksi, tiedon hankkimiseksi ja arvioimiseksi sekä keskustelemaan teksteistä	S2	Lukutaidon hyödyntäminen tiedonhankinnassa
Tekstien tuottaminen		
T5 auttaa opiskelijaa vahvistamaan ilmaisuaan sekä positiivista suhtautumista kirjoittamiseen kielitaidon mukaan	S3	Ilmaisu tekstien tuottamisessa
T6 ohjata opiskelijaa tutustumaan saamen kielen kirjoitusjärjestelmään sekä edistämään kirjoittamisen perustaitoja ja niiden sujuvoitumista	S3	Kirjoittamisen perustaitojen kehittyminen
T7 rohkaista opiskelijaa harjoittelemaan tekstin tuottamista sekä ilmaisemaan kirjallisesti ajatuksiaan ja havaintojaan kielitaidon mukaan	S3	Tekstien tuottaminen
Taito ymmärtää kieltä ja kulttuuria		
T8 ohjata opiskelijaa havainnoimaan omaa ja oman kieliyhteisön kielenkäyttöä	S4	Oman ja kieliyhteisön kielenkäytön havainnointi
T9 rohkaista opiskelijaa pohtimaan kielellisen ja kulttuurisen identiteetin merkitystä	S4	Kielellisen ja kulttuurisen identiteetin havainnointi
T10 ohjata opiskelijaa tutustumaan saamen kielen keskeisiin rakennepiirteisiin ja ohjata analysoimaan niitä	S4	Saamen kielen keskeisten rakennepiirteiden tuntemus
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena		
T11 ohjata opiskelijaa hyödyntämään saamen kielen taitoa oppimisessa ja kehittämään eri tiedonalojen kieltä	S4	Saamen kielen käyttö oppimisessa ja eri

		tiedonalojen kielen kehittyminen
T12 tarjota välineitä saamenkielisen tiedon etsimiseen, pohtimiseen ja arviointiin sekä ohjata opiskelijaa omaksumaan itseohjautuva tapa opiskella saamen kieltä	S4	Saamenkielisen tiedonhankinnan taidot

Aikuisten perusopetusta täydentävä saamen kieli aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa erityisenä tehtävänä on syventää ja laajentaa opiskelijoiden saamen kielen taitoa kunkin kielitaidon mukaisesti. Opiskelijat tutustuvat erilaisiin suullisiin ja kirjallisiin teksteihin sekä oppivat tulkitsemaan, analysoimaan ja tuottamaan niitä. Opiskelijoiden suhde saamenkieliseen kirjallisuuteen ja kertomus- ja kulttuuriperinteeseen sekä kieliyhteisöön syvenee ja monipuolistuu. Opiskelijat syventävät saamen kielen ominaispiirteiden osaamistaan sekä hyödyntävät kielitietoaan ja -taitoaan erilaisissa oppimisympäristöissä hankkimalla saamen kielen avulla tietoa eri oppiaineissa. Opiskelijoiden arvostus saamen kieltä kohtaan vahvistuu ja heidän kykynsä käyttää kieltä tietoisesti ja luovasti kasvaa. Opiskelijat omaksuvat tiedonhaluisen ja itseohjautuvan tavan opiskella saamen kieltä ja syventävät taitoaan vertailla kieliä sekä hyödyntää eri kielten taitoaan monipuolisesti. Opiskelijan opiskelumotivaatiota vahvistetaan yhteistyössä saamenkielisen kieliyhteisön kanssa.

Aikuisten perusopetusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteet aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Opetuksen tavoitteet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen	
T1 ohjata opiskelijaa kehittämään vuorovaikutustaitojaan, erittelevää ja kriittistä lukutaitoa sekä erilaisten tekstien ymmärtämistä ja tulkitsemista erilaisissa viestintäympäristöissä	L2, L4, L5
Tekstien tulkitseminen	
T2 rohkaista opiskelijaa kartuttamaan sana- ja käsitevarantoaan, vahvistamaan taitoaan käyttää tekstejä ja lukutaitoaan tiedon hankkimiseksi ja elämysten saamiseksi sekä keskustelemaan teksteistä erilaisissa viestintäympäristöissä	L2, L4, L5
Tekstien tuottaminen	
T3 ohjata opiskelijaa sujuvoittamaan ja monipuolistamaan kirjoittamisen taitoa sekä syventämään tekstilajien tuntemusta	L1, L2
T4 kannustaa opiskelijaa tuottamaan kertovia, kuvaavia, ohjaavia, kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä	L1, L2
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen	
T5 ohjata opiskelijaa pohtimaan saamen kielen käyttöä, merkitystä ja asemaa osana erilaisia kieliyhteisöjä sekä hyödyntämään saamenkielistä mediaa ja kulttuuritarjontaa	L1, L2, L7
T6 ohjata opiskelijaa tunnistamaan kielen erilaisia rekistereitä, esimerkiksi puhutun ja kirjoitetun kielen eroja ja kielen käyttöä eri tilanteissa	L1, L2, L4

T7 rohkaista opiskelijaa syventämään tietoaan saamen kielen keskeisistä rakennepiirteistä ja ohjata analysoimaan niitä	L1, L2
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena	
T8 ohjata opiskelijaa käyttämään saamen kieltä tiedonhaussa ja tiedonkäsittelyssä eri oppiaineissa ja ympäristöissä	L1, L4, L5

Aikuisten perusopetusta täydentävän saamen kielen kurssit aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Saamen kielen kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu kielenkäyttötilanteissa sekä monipuolisessa työskentelyssä kielen avulla. Sisällöt valitaan siten, että opiskelija voi laajentaa omaan kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin liittyvää osaamistaan monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä opiskelijoiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia.

saak1 Monilukutaito saamen kielellä

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Syvennetään vuorovaikutustaitoja ja rohkaistaan opiskelijoita keskustelemaan kielivariantaan käyttäen. Innostetaan opiskelijoita vahvistamaan taitoaan toimia erilaisissa viestintätilanteissa. Syvennetään saamenkielisen kieliyhteisön, suullisen perinteen sekä keskustelutapojen tuntemusta. Syvennetään tekstin ymmärtämisen strategioita ja harjoitellaan lähteiden luotettavuuden arviointia. Tutustutaan myös pohtiviin, kantaa ottaviin ja ohjaaviin teksteihin. Jaetaan tulkintoja teksteistä ja lukukokemuksia erilaisissa viestintäympäristöissä. Harjoitellaan erilaisten tekstilajien tuottamista erilaisia tarkoituksia varten sekä syvennetään kirjoittamisprosessin vaiheiden hallintaa. Syvennetään saamen kielen oikeinkirjoituksen erityispiirteitä ja niiden hallintaa omassa tekstissä sekä tarkastellaan eri sanojen ja ilmaisujen merkitysten ja sävyjen vaikutusta tekstiin. Kirjoitetaan tekstejä yksin ja yhdessä sekä keskustellaan ja annetaan palautetta niistä.

saak2 Kielen käyttö oppimisen tukena

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Tutustutaan saamenkieliseen mediaan ja kulttuuritarjontaan ja harjoitellaan niiden kriittistä tarkastelua. Syvennetään saamen kielen keskeisten piirteiden tuntemusta ja vertaillaan niitä suomen kieleen. Syvennetään eri oppiaineiden käsitteiden ja tekstikäytänteiden tuntemusta. Laajennetaan saamenkielisen tiedonhaun käyttöä kaiken oppimisen tukena. Havainnoidaan saamen kielen käyttöä ja sen merkitystä Suomessa ja muualla.

Aikuisten perusopetusta täydentävän saamen kielen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Tavoitteena on monimediaisten oppimisympäristöjen avulla hyödyntää saamenkielistä tarjontaa esimerkiksi internetissä ja rikastaa ja monipuolistaa saamen kielen hallintaa ja käyttöä. Opiskelijoiden kielitaito sekä saamen kielten erilaisuus tulee huomioida oppimisympäristöjen ja työtapojen valinnassa sekä tekstilajien valinnassa. Saamen kielen opiskelu nivotaan osaksi koulun muiden kieliaineiden ja oppiaineiden opiskelua sekä koulun toimintakulttuuria.

Aikuisten perusopetusta täydentävän saamen kielen ohjaus, eriyttäminen ja tuki aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Saamen kielen opetuksen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen järjestämisessä on antaa tukea opiskelijalle sopivien opiskelustrategioiden kehittämisessä ja omien vahvuuksien tunnistamisessa ja niiden avulla oppimisessa. Opiskelijaa ohjataan löytämään ja valitsemaan itseään kiinnostavaa ja omalle lukutaidolle ja -tavalle soveltuvia tekstejä niiden monikanavaisuutta hyödyntäen. Opiskelijaa ohjataan myös turvalliseen ja eettisesti vastuulliseen mediaympäristössä toimimiseen. Opiskelijaa kannustetaan kirjallisuuden ja muiden tekstien omaehtoiseen lukemiseen. Vuorovaikutustaitojen ja tekstien tuottamistaitojen kehittämiseksi annetaan yksilöllistä palautetta. Saamen kieltä hyödynnetään myös muiden oppiaineiden käsitteiden oppimisessa ja ajatusten ilmaisemisessa. Opiskelijoita rohkaistaan löytämään itselleen parhaiten soveltuvat työtavat. Opetuksen suunnittelussa, toteutuksessa ja opiskelijan arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan yksilölliset tarpeet.

Arviointi aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa annettavassa aikuisten perusopetusta täydentävässä saamen kielen opetuksessa

Opiskelijan oppimisen arviointi on monipuolista, ohjaavaa ja kannustavaa. Kannustava ja rakentava palaute tukee opiskelijoiden motivaation rakentumista ja kielellisten valmiuksien kehittymistä sekä auttaa opiskelijoita löytämään omat vahvuutensa. Opiskelijoille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa tavoitteisiin. Arviointi nivotaan kiinteäksi osaksi oppimisprosessia. Oppimista tukevan ja erittelevän palautteen avulla opiskelijoita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan, tiedoistaan ja työskentelyprosesseistaan ja annetaan välineitä niiden kehittämiseen. Aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa kaikki tavoitealueet ovat opiskelijan oppimisen arvioinnissa yhtä tärkeitä. Niiden arviointi perustuu monipuolisiin suullisiin ja kirjallisiin näyttöihin sekä opettajan havaintoihin erilaisissa kielenkäyttö- ja tekstianalyysitilanteissa. Opiskelijoilla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti. Itsearviointin lisäksi harjoitellaan vertaisarviointia.

Opiskelijan opiskelema kurssi arvioidaan sen päätyttyä. Kurssin arvosanalla kuvataan, miten opiskelija on saavuttanut ko. kurssilla oppiaineen opetukselle asetetut tavoitteet. Opintojen edetessä pidemmälle oppiaineen päättöarvioinnin kriteerien merkitys kasvaa kurssin arvosanaa muodostettaessa.

Opiskelijan osaamisen arviointi aikuisten perusopetuksen päättyessä tehdään taulukossa esitettyjen kriteerien mukaisesti. Hyvän osaamisen ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Aikuisten perusopetusta täydentävän saamen kielen hyvä osaaminen aikuisten perusopetuksen päättyessä

Opetuksen tavoite	Kurssit	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen			
T1 ohjata opiskelijaa kehittämään vuorovaikutustaitojaan, erittelevää ja kriittistä lukutaitoa sekä erilaisten tekstien ymmärtämistä ja tulkittamista erilaisissa viestintäympäristöissä	saak1	Vuorovaikutustaidot, lukutaito sekä tekstien ymmärtäminen ja tulkinta	Opiskelija osaa toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Opiskelija osaa lukea ja tulkita tekstejä.
Tekstien tulkitseminen			

T2 rohkaista opiskelijaa kartuttamaan sana- ja käsitevarantoaan, vahvistamaan taitoaan käyttää tekstejä ja lukutaitoaan tiedon hankkimiseksi ja elämysten saamiseksi sekä keskustelemaan teksteistä erilaisissa viestintäympäristöissä	saak1	Sana- ja käsitevaranto, tekstien hyödyntäminen ja tulkinta	Opiskelija hallitsee kohtuullisen sana- ja käsitevarannon. Opiskelija osaa käyttää erilaisia lähteitä tiedon hankkimiseksi sekä keskustella erilaisista teksteistä kysyen, tiivistäen, kommentoiden ja pohtien tekstien yhteyttä omiin kokemuksiinsa.
Tekstien tuottaminen			
T3 ohjata opiskelijaa sujuvoittamaan ja monipuolistamaan kirjoittamisen taitoa sekä syventämään tekstilajien tuntemusta	saak1	Kirjoittamisen perustaitojen hallinta sekä tekstien tuottaminen	Opiskelija osaa kirjoittaa sujuvasti ja selkeästi käsin ja hän on omaksunut tarvittavia näppäintaitoja.
T4 kannustaa opiskelijaa tuottamaan kertovia, kuvaavia, ohjaavia, kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä	saak1	Taito tuottaa eri tekstilajeja edustavia tekstejä	Opiskelija osaa tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia, pohtia ja kantaa ottavia tekstejä ja käyttää niille tyypillisiä ilmaisutapoja.
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen			
T5 ohjata opiskelijaa pohtimaan saamen kielen käyttöä, merkitystä ja asemaa osana erilaisia kieliyhteisöjä sekä hyödyntämään saamenkielistä mediaa ja kulttuuritarjontaa	saak2	Saamen kielen käytön, merkityksen ja aseman havainnointi	Opiskelija osaa kuvailla kielellisen ja kulttuurisen identiteetin sekä saamen kielen merkitystä ja saamen kielen asemaa.
T6 ohjata opiskelijaa tunnistamaan kielen erilaisia rekistereitä, esimerkiksi puhutun ja kirjoitetun kielen eroja ja kielen käyttöä eri tilanteissa	saak2	Kielitietoisuuden kehittyminen	Opiskelija tunnistaa kielen eri rekistereitä, puhutun ja kirjoitetun kielen eroja sekä kielen tilanteista käyttöä.
T7 rohkaista opiskelijaa syventämään tietoaan saamen kielen keskeisistä rakennepiirteistä ja ohjata analysoimaan niitä	saak2	Keskeisten rakenteiden tuntemus ja käyttö	Opiskelija tuntee saamen kielen keskeiset rakenteet ja osaa käyttää niitä.
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena			
T8 ohjata opiskelijaa käyttämään saamen kieltä tiedonhaussa ja tiedonkäsittelyssä eri oppiaineissa ja ympäristöissä	saak2	Saamenkielinen tiedonhaku	Opiskelija käyttää saamen kieltä tukena opiskelussa ja tiedonhaussa.

TODISTUKSET

Opiskelijalle annetaan osallistumistodistus aikuisten perusopetusta täydentävän opiskelijan saamen kielen opiskelusta. Todistukseen merkitään opiskeltu kieli, opetuksen laajuus ja sanallinen arvio tai numeroarvosana

opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Muuten noudatetaan aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden määräyksiä todistuksiin merkittävistä tiedoista. Myös aikuisten perusopetuksen päättyessä opiskelijalle annetaan erillinen osallistumistodistus.

OPH-1305-2017

Aikuisten perusopetuksen järjestäjät

AIKUISTEN PERUSOPETUSTA TÄYDENTÄVÄN ROMANIKIELEN OPETUKSEN TAVOITTEET, KESKEISET SISÄLLÖT JA OPISKELIJAN OPPIMISEN ARVIOINTI

Opetushallitus antaa liitteenä olevan ohjeen aikuisten perusopetusta täydentävän romanikielen opetuksen tavoitteista, keskeisistä sisällöistä ja opiskelijan oppimisen arvioinnista. Ohje koskee erillisrahoitettuna järjestettävää aikuisten perusopetusta täydentävää romanikielen opetusta [Opetusministeriön asetus vieraskielisten sekä saamenkielisten ja romanikielisten oppilaiden täydentävään opetukseen perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa myönnettävän valtionavustuksen perusteista (1777/2009)].

Tämä ohje korvaa Aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden 2015 (Opetushallituksen määräys 19/011/2015) liitteen 2.

Opetus järjestetään tämän ohjeen mukaisesti 1.1.2018 lukien.

Lisätietoja ohjeesta saa Opetushallituksen Yleissivistävä koulutus ja varhaiskasvatus sekä Ruotsinkielinen koulutus ja varhaiskasvatus -osastoista.

OLLI-PEKKA HEINONEN

Pääjohtaja

Olli-Pekka Heinonen

JORMA KAUPPINEN

Aikuisten perusopetusta täydentävän romanikielen opetuksen tavoitteet, sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

Aikuisten perusopetusta täydentävän romanikielen opetuksen tehtävä

Suomen perustuslain mukaan jokaisella Suomessa asuvalla on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Aikuisten perusopetusta täydentävänä opetuksena romanikieltä voivat opiskella kaikki ne opiskelijat, joiden äidinkieli tai jokin perheen kielistä on romanikieli. Romanikielen opetuksen tehtävänä on auttaa opiskelijoita kiinnostumaan omasta kielestään ja kulttuuristaan sekä kielitaidon elinikäisestä kehittämisestä. Opetus vahvistaa opiskelijoiden itsetuntoa ja tuo myönteisiä oppimiskokemuksia, jotka rohkaisevat heitä käyttämään omaa kieltään eri tilanteissa.

Romanikieli on taito-, tieto- ja kulttuuriaine. Opetuksen tehtävänä on auttaa opiskelijoita vahvistamaan ja laajentamaan kielitaitoaan niin, että he saavat valmiudet oman yhteisönsä arkeen liittyvien havaintojen ja ilmiöiden käsitteellistämiseen sekä oman ajattelunsa kielentämiseen. Opetus ohjaa opiskelijoita oppimaan tiedonhankintataitoja erilaisissa oppimisympäristöissä. Heitä tuetaan ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia ympäristöön ja toisiin ihmisiin. Opetuksen lähtökohtana on opiskelijoiden oma aktiivisuus, jolloin heidän romanikielen taitoaan ja muuta osaamistaan hyödynnetään opetuksessa. Opiskelijoiden omat mielenkiinnon kohteet, osallisuuden kokemukset sekä opittavien asioiden merkityksellisyys ovat keskeisiä motivaatiotekijöitä. Opetuksessa hyödynnetään opiskelijoiden mahdollisuutta kehittää kielitaitoaan kieliyhteisön parissa.

Romanikielen opetuksen tavoitteet, sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi on määritelty koko aikuisten perusopetuksen ajan annettavaa kahden vuosiviikkotunnin laajuista romanikielen opetusta varten. Opetuksen järjestäjä laatii perusteiden pohjalta paikallisen opetussuunnitelman, jossa voidaan hyödyntää aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden äidinkielen ja kirjallisuuden kuvauksia oppiaineen tehtävästä oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvistä tavoitteista sekä ohjauksesta, eriyttämisestä, tuesta ja opiskelijan oppimisen arvioinnista.

Alkuvaiheen opetuksen täydentävät näkökulmat opetuksen tehtävästä

Romanikielen opetus syventää ja laajentaa opiskelijoiden romanikielen taitoa kunkin oman taitotason mukaisesti. Romanikielen opetuksessa painotetaan vuorovaikutusta ja sitä opiskellaan hyödyntäen erilaisia kielenkäyttötilanteita ja tekstilajeja, kulttuurisia kuvia, äänitteitä ja kuullun ymmärtämisen materiaaleja sekä kerronta-, musiikki- ja käsityöperinnettä. Opiskelijat tutustuvat erilaisiin puhuttuihin ja kirjoitettuihin teksteihin sekä oppivat tulkitsemaan, analysoimaan ja tuottamaan niitä. Opiskelijoiden suhde romanikieliseen kirjallisuuteen ja kerronta- ja kulttuuriperinteeseen sekä kieliyhteisöön syvenee ja monipuolistuu. Opiskelijat vahvistavat kielen ominaispiirteiden osaamistaan ja hyödyntävät kielitietoaan ja -taitoaan erilaisissa oppimisympäristöissä. Opiskelijoiden arvostus romanikieltä kohtaan lisääntyy ja heidän kykynsä käyttää kieltä tietoisesti ja luovasti kasvaa. Opiskelijat omaksuvat tiedonhaluisen tavan opiskella romanikieltä hyödyntäen vähäistäkin osaamistaan eri kielissä ja vertaillen osaamiaan kieliä.

Aikuisten perusopetusta täydentävän romanikielen opetuksen tavoitteet aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 ohjata opiskelijaa osallistumaan keskusteluihin ja arvostamaan omaa ilmaisuaan sekä rohkaista antamaan ja vastaanottamaan palautetta	S1	L1, L2
Tekstien tulkitseminen		
T2 auttaa opiskelijaa kartuttamaan sana- ja käsitevarantoaan ja kehittämään peruslukutaitoaan sekä tarjota hänelle mahdollisuuksia tutustua monenlaisiin romanikielisiin teksteihin erilaisissa oppimisympäristöissä	S2	L4, L5
T3 tukea opiskelijaa kuullun ja luetun ymmärtämisessä sekä ohjata häntä huomioimaan puhe- ja kirjakielen eroja	S2	L1, L4
Tekstien tuottaminen		
T4 rohkaista opiskelijaa kehittämään romanikielistä kirjallista ja suullista ilmaisuaan ja ohjata häntä tuottamaan yksinkertaisia romanikielisiä tekstejä monimediaisissa oppimisympäristöissä	S3	L2, L5
T5 ohjata opiskelijaa tutustumaan romanikielen oikeinkirjoitukseen ja erikoismerkkeihin sekä edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista	S3	L1, L5
Kielen ja kulttuurin ymmärtäminen		
T6 rohkaista opiskelijaa pohtimaan romanikielen merkitystä itselleen sekä innostaa häntä käyttämään romanikieltä omassa arjessaan	S4	L2, L7
T7 ohjata opiskelijaa tutustumaan kerronta- ja kulttuuriperinteeseen ja romanien historia-aineistoihin	S4	L2, L4

Aikuisten perusopetusta täydentävän romanikielen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Romanikielen kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu kielenkäyttötilanteissa sekä monipuolisessa työskentelyssä kielen avulla. Sisällöt valitaan siten, että opiskelija voi laajentaa omaan kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin liittyvää osaamistaan. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä opiskelijoiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia.

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Harjoitellaan tervehdyksiä, fraaseja sekä ääntämistä ja suullista ilmaisua nimeämällä ympäristöä, esineitä ja asioita romanikielellä. Harjoitellaan kuuntelua ja kuullun ymmärtämistä. Harjoitellaan vuorovaikutus- ja draamataitoja pareittain tai ryhmissä sekä tarjotaan mahdollisuus romanikielisiin vuorovaikutustilanteisiin hyödyntäen kieliyhteisön osaamista. Opetellaan käyttämään kieltä kohteliaasti ja tilanteen mukaisesti.

S2 Tekstien tulkitseminen: Harjoitellaan lukemista tutustumalla kertoviin ja kuvaaviin teksteihin ja vahvistetaan opiskelijan suhdetta teksteihin keskustelemalla niistä. Kartutetaan sana- ja käsitevarantoa. Pohditaan sanavalintojen ja sanontojen merkityksiä ja opitaan kerronnan peruskäsitteet, kuten päähenkilö,

tapahtumapaikka ja -aika ja juoni. Harjoitellaan tulkinnan taitoa tutustumalla kirjakieleen sekä puhekielen alueellisiin murre-eroihin.

S3 Tekstien tuottaminen: Harjoitellaan oikeinkirjoitusta ja romanikielen erikoismerkkejä sekä tekstin rakennetta ja kirjoittamisen vaiheita. Harjoitellaan sujuvoittamaan käsinkirjoittamista ja näppäintaitoja. Kirjoitetaan romanikielisiä tekstejä yksin ja yhdessä ja opetellaan antamaan ja saamaan palautetta niistä. Kuvataan omia kokemuksia, havaintoja ja ajatuksia puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla.

S4 Kielen ja kulttuurin ymmärtäminen: Pohditaan romanikielen merkitystä itselle, perheelle ja lähipiirille. Tutustutaan romanien kerronta- ja kulttuuriperinteeseen hyödyntäen mahdollisuuksien mukaan paikallista romaniyhteisöä. Rohkaistaan tutustumaan romanikieliseen media- ja kulttuuritarjontaan. Tutustutaan romanien historiaan käyttämällä monimediaisia oppimisympäristöjä. Tehdään havaintoja eri puhetavoista ja kielistä sekä kielenkäytön vaikutuksesta muihin.

Aikuisten perusopetusta täydentävän romanikielen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Opetuksessa hyödynnetään romanikielistä monimediaista tarjontaa. Opiskelijoiden romanikielen taito tulee huomioida oppimisympäristöjen ja työtapojen valinnassa. Romanikielen opiskelu nähdään osana oppilaitoksen muiden kieliaineiden ja oppiaineiden opiskelua sekä muuta oppilaitoksen toimintaa.

Aikuisten perusopetusta täydentävän romanikielen ohjaus, eriyttäminen ja tuki aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Opiskelijoiden kielellistä kehittymistä tuetaan heidän kielitaitonsa mukaisesti. Keskeistä ohjauksen ja tuen järjestämisessä on tunnistaa kielelliset oppimisvaikeudet mahdollisimman varhain. Kielellisesti kehittyneitä opiskelijoita ohjataan tarpeeksi haasteellisten tehtävien ja materiaalien äärelle ja löytämään mieluisia työtapoja ja oppimisympäristöjä. Sekä miehiä että naisia tuetaan löytämään kiinnostavia tekstejä, viestintävälineitä ja työtapoja.

Opettaja mallintaa tekstien lukemista ja tulkintaa sekä kirjoittamisen tapoja. Opiskelijoita ohjataan toimimaan turvallisesti mediamaailmassa. Opetuksen suunnittelussa, toteutuksessa ja opiskelijan arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijoiden yksilölliset tarpeet. Opetuksen suunnittelussa ja toteutuksessa voidaan lisäksi hyödyntää kieliyhteisön osaamista.

Arviointi aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa annettavassa aikuisten perusopetusta täydentävässä romanikielessä

Opiskelijan oppimisen arviointi ja siihen perustuva palaute on monipuolista, konkreettista ja oppimisen taitoja kehittävää. Arviointi nivotaan kiinteäksi osaksi oppimisprosessia. Arviointi perustuu monipuoliseen dokumentointiin siitä, miten opiskelijoiden laajenevat kielelliset taidot ja tekstien tuottaminen sekä tulkinta kehittyvät ja mitkä ovat heidän tietonsa kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista.

Opiskelijoita ohjataan arvioimaan omaa ja muiden työskentelyä, ilmaisua ja tuotoksia. Oppimista tukevan, monipuolisen ja erittelevän arvioinnin ja palautteen avulla opiskelijoita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan, tiedoistaan ja työskentelyprosesseistaan ja he saavat välineitä niiden kehittämiseen.

Arviointia tehdessään opettaja arvioi opiskelijoiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Arvioinnilla määritellään, miten opiskelija on edistynyt suhteessa tavoitteisiin. Arvioinnin tueksi on määritelty oppimisen edistymisen kannalta keskeiset arvioinnin kohteet.

Aikuisten perusopetusta täydentävän romanikielen arvioinnin kohteet aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen päättyessä

Opetuksen tavoitteet	Sisältö- alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 ohjata opiskelijaa osallistumaan keskusteluihin ja arvostamaan omaa ilmaisuaan sekä rohkaista antamaan ja vastaanottamaan palautetta	S1	Vuorovaikutustilanteissa toimiminen
Tekstien tulkitseminen		
T2 auttaa opiskelijaa kartuttamaan sana- ja käsitevarantoaan ja kehittämään peruslukutaitoaan sekä tarjota hänelle mahdollisuuksia tutustua monenlaisiin romanikielisiin teksteihin erilaisissa oppimisympäristöissä	S2	Sana- ja käsitevarannon laajentuminen ja peruslukutaidon edistyminen
T3 tukea opiskelijaa kuullun ja luetun ymmärtämisessä sekä ohjata häntä huomioimaan puhe- ja kirjakielen eroja	S2	Kuullun ja luetun ymmärtämisen kehittyminen
Tekstien tuottaminen		
T4 rohkaista opiskelijaa kehittämään romanikielistä kirjallista ja suullista ilmaisuaan ja ohjata häntä tuottamaan yksinkertaisia romanikielisiä tekstejä monimediaisissa oppimisympäristöissä	S3	Suullinen ilmaisu ja tekstien tuottaminen
T5 ohjata opiskelijaa tutustumaan romanikielen oikeinkirjoitukseen ja erikoismerkkeihin sekä edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista	S3	Oikeinkirjoituksen, käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoituminen
Kielen ja kulttuurin ymmärtäminen		
T6 rohkaista opiskelijaa pohtimaan romanikielen merkitystä itselleen sekä innostaa häntä käyttämään romanikieltä omassa arjessaan	S4	Romanikielen merkityksen ja käyttämisen havainnointi
T7 ohjata opiskelijaa tutustumaan kerronta- ja kulttuuriperinteeseen ja romanien historia-aineistoihin	S4	Romanien perinteen ja historian tuntemus

Aikuisten perusopetusta täydentävä romanikieli aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Romanikielen opetus syventää ja laajentaa opiskelijoiden romanikielen taitoa kunkin oman taitotason mukaisesti. Romanikielen opetuksessa painotetaan vuorovaikutusta ja sitä opiskellaan hyödyntäen erilaisia kielenkäyttötilanteita ja tekstilajeja, kulttuurisia kuvia, äänitteitä ja kuullun ymmärtämisen materiaaleja sekä kerronta-, musiikki- ja käsityöperinnettä. Opiskelijat tutustuvat erilaisiin puhuttuihin ja kirjoitettuihin teksteihin sekä oppivat tulkitsemaan, analysoimaan ja tuottamaan niitä. Opiskelijoiden suhde romanikieliseen kirjallisuuteen ja kerronta- ja kulttuuriperinteeseen sekä kieliyhteisöön syvenee ja

monipuolistuu. Opiskelijat vahvistavat kielen ominaispiirteiden osaamistaan ja hyödyntävät kielitietoaan ja -taitoaan erilaisissa oppimisympäristöissä. Opiskelijoiden arvostus romanikieltä kohtaan lisääntyy ja heidän kykynsä käyttää kieltä tietoisesti ja luovasti kasvaa. Opiskelijat omaksuvat tiedonhaluisen tavan opiskella romanikieltä hyödyntäen vähäistäkin osaamistaan eri kielissä ja vertaillen osaamiaan kieliä.

Aikuisten perusopetusta täydentävän romanikielen opetuksen tavoitteet aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Opetuksen tavoitteet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen	
T1 ohjata opiskelijaa osallistumaan monimuotoisiin keskusteluihin ja arvostamaan omaa ilmaisuaan sekä antamaan ja vastaanottamaan palautetta	L1, L2
T2 innostaa opiskelijaa vahvistamaan taitoaan toimia erilaisissa viestintätilanteissa	L2
Tekstien tulkitseminen	
T3 ohjata opiskelijaa tarkastelemaan monimuotoisia tekstejä, kehittämään kuullun ja luetun ymmärtämistä ja huomioimaan puhe- ja kirjakielen eroja	L4
T4 innostaa opiskelijaa omaehtoiseen lukemiseen ja romanikielisten tekstien käyttöön kielitaidon mukaan	L1, L4, L5
Tekstien tuottaminen	
T5 rohkaista opiskelijaa kehittämään sana- ja käsitevarantoaan ja omaa romanikielistä kirjallista ja suullista ilmaisuaan hyödyntäen paikallista romaniyhteisöä ja erilaisia oppimisympäristöjä	L2, L5, L7
T6 innostaa opiskelijaa edistämään ajatusten ja kokemusten ilmaisemista asiateksteissä ja kaunokirjallisissa teksteissä, myös monimediaisissa oppimisympäristöissä	L1, L2, L5
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen	
T7 rohkaista opiskelijaa keskustelemaan romanikulttuurista, romanien historiasta ja romanikielen merkityksestä yhteisölle	L2
T8 ohjata opiskelijaa perehtymään romanikielen keskeisiin piirteisiin ja vertaamaan romanikieltä suomen kieleen	L1, L2

Aikuisten perusopetusta täydentävän romanikielen kurssit aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Romanikielen kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu kielenkäyttötilanteissa sekä monipuolisessa työskentelyssä kielen avulla. Sisällöt valitaan siten, että opiskelija voi laajentaa omaan kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin liittyvää osaamistaan. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä opiskelijoiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia.

rok1 Romanikielinen vuorovaikutus

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Rohkaistaan opiskelijoita keskustelemaan kielivariantaan käyttäen. Ohjataan opiskelijoita kehittämään kykyään antaa ja vastaanottaa palautetta. Innostetaan opiskelijoita vahvistamaan taitoaan toimia erilaisissa viestintätilanteissa. Syvennetään oman kieliyhteisön suullisen perinteen sekä keskustelutapojen tuntemusta.

Havainnoidaan romanikielen käyttöä ja sen merkitystä kotimaassa ja maailmalla. Tutustutaan romanikieliseen mediaan ja vertaillaan eri sukupolvien kielenkäyttöä. Rohkaistaan opiskelijoita keskustelemaan romanikulttuurista ja romanien historiasta.

rok2 Tekstien tulkitseminen ja tuottaminen

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Ohjataan opiskelijoita omatoimiseen sana- ja ilmaisuvarannon kartuttamiseen. Vahvistetaan opiskelijoiden kiinnostusta romanikielisiin teksteihin ja keskustellaan lukukokemuksista. Syvennetään romanikielen kirjoitustaitoa sekä oikeinkirjoituksen ja erikoismerkkien hallintaa. Harjoitellaan käsinkirjoittamista ja näppäintaitoja. Harjoitellaan erilaisten tekstien tuottamista, tekstin rakennetta ja kirjoittamisen vaiheita. Pohditaan sanojen merkityksiä ja keskustellaan romanikielelle tyypillisistä ilmaisuihin. Ohjataan opiskelijoita kunnioittamaan tekijänoikeuksia ja toimimaan eettisesti verkossa.

Aikuisten perusopetusta täydentävän romanikielen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Tavoitteena on monimediaisten oppimisympäristöjen avulla hyödyntää romanikielistä tarjontaa. Opiskelijoiden kielitaito tulee huomioida oppimisympäristöjen ja työtapojen valinnassa. Romanikielen opiskelu nähdään osana oppilaitoksen muiden kieliaineiden ja oppiaineiden opiskelua sekä muuta oppilaitoksen toimintaa.

Aikuisten perusopetusta täydentävän romanikielen ohjaus, eriyttäminen ja tuki aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Opiskelijoiden kielellistä kehittymistä tuetaan heidän kielitaitonsa mukaisesti. Keskeistä ohjauksen ja tuen järjestämisessä on tunnistaa kielelliset oppimisvaikeudet mahdollisimman varhain. Kielellisesti kehittyneitä opiskelijoita ohjataan tarpeeksi haasteellisten tehtävien ja materiaalien äärelle ja löytämään mieluisia työtapoja ja oppimisympäristöjä. Sekä miehiä että naisia tuetaan löytämään kiinnostavia tekstejä, viestintävälineitä ja työtapoja.

Opettaja mallintaa tekstien lukemista ja tulkintaa sekä kirjoittamisen tapoja. Opiskelijoita ohjataan toimimaan turvallisesti mediamaailmassa. Opetuksen suunnittelussa, toteutuksessa ja opiskelijan arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijoiden yksilölliset tarpeet. Opetuksen suunnittelussa ja toteutuksessa voidaan lisäksi hyödyntää kieliyhteisön osaamista.

Arviointi aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa oppimäärän päättyessä aikuisten perusopetusta täydentävässä romanikielen opetuksessa

Opiskelijan oppimisen arviointi on monipuolista, ohjaavaa ja kannustavaa. Kannustava ja rakentava palaute tukee opiskelijoiden motivaation rakentumista ja kielellisten valmiuksien kehittymistä sekä auttaa opiskelijoita löytämään omat vahvuutensa. Opiskelijoille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa tavoitteisiin. Arviointi nivotaan kiinteäksi osaksi oppimisprosessia. Oppimista tukevan ja erittelevän palautteen avulla opiskelijoita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan, tiedoistaan ja työskentelyprosesseistaan ja annetaan välineitä niiden kehittämiseen. Aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa kaikki tavoitealueet ovat opiskelijan oppimisen arvioinnissa yhtä tärkeitä. Niiden arviointi perustuu monipuolisiin suullisiin ja kirjallisiin näyttöihin sekä

opettajan havaintoihin erilaisissa kielenkäyttö- ja tekstianalyysitilanteissa. Opiskelijoilla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti. Itsearviointin lisäksi harjoitellaan vertaisarviointia.

Opiskelijan opiskelema kurssi arvioidaan sen päättyttyä. Kurssin arvosanalla kuvataan, miten opiskelija on saavuttanut ko. kurssilla oppiaineen opetukselle asetetut tavoitteet. Opintojen edetessä pidemmälle oppiaineen päättöarviointin kriteerien merkitys kasvaa kurssin arvosanaa muodostettaessa.

Opiskelijan osaamisen arviointi aikuisten perusopetuksen päättyessä tehdään taulukossa esitettyjen kriteerien mukaisesti. Hyvän osaamisen ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Aikuisten perusopetusta täydentävän romanikielen hyvä osaaminen aikuisten perusopetuksen päättyessä

Opetuksen tavoite	Kurssit	Arvioinnin kohteet	Hyvä osaaminen
Vuorovaikutustilanteessa toimiminen			
T1 ohjata opiskelijaa osallistumaan monimuotoisiin keskusteluihin ja arvostamaan omaa ilmaisuaan sekä antamaan ja vastaanottamaan palautetta	rok1	Suullinen ilmaisu ja vuorovaikutustaidot	Opiskelija osaa toimia erilaisissa viestintäympäristöissä ja -tilanteissa sekä antaa ja vastaanottaa palautetta.
T2 innostaa opiskelijaa vahvistamaan taitoaan toimia erilaisissa viestintätilanteissa	rok1	Kokonaisilmaisun taidot	Opiskelija osaa ilmaista mielipiteensä ja perustella sen uskottavasti. Opiskelija osaa käyttää kokonaisilmaisun keinoja.
Tekstien tulkitseminen			
T3 ohjata opiskelijaa tarkastelemaan monimuotoisia tekstejä, kehittämään kuullun ja luetun ymmärtämistä ja huomioimaan puhe- ja kirjakielen eroja	rok2	Tekstimaailman monipuolistuminen ja monilukutaito	Opiskelija osaa käyttää ja tulkita ohjatusti erityyppisiä ja monimuotoisia tekstejä. Opiskelija tunnistaa tekstilajeja ja osaa kuvailla joitakin pohtivien, kantaa ottavien ja ohjaavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä.
T4 innostaa opiskelijaa omaehtoiseen lukemiseen ja romanikielisten tekstien käyttöön kielitaidon mukaan	rok2	Tekstien erittely ja tulkinta	Opiskelija osaa arvioida omaa lukutaitoaan ja nimetä kehittämiskohteita. Opiskelija ymmärtää, että teksteillä on erilaisia tavoitteita ja tarkoituksia.
Tekstien tuottaminen			
T5 rohkaista opiskelijaa kehittämään sana- ja käsitevarantoaan ja omaa romanikielistä kirjallista ja suullista	rok2	Suullisen ja kirjoitetun kielen hallinta, kirjoitustaidot ja eettinen verkkoviestintä	Opiskelija osaa ääntää romanikieltä ja hallitsee kohtuullisen sana- ja käsitevarannon. Opiskelija

ilmaisuaan hyödyntäen paikallista romanityhteisöä ja erilaisia oppimisympäristöjä			osaa kirjoittaa käsin ja hänellä on kohtuulliset näppäintaidot. Opiskelija tuntee eettisen verkkoviestinnän peruserätykset.
T6 innostaa opiskelijaa edistämään ajatusten ja kokemusten ilmaisemista asiateksteissä ja kaunokirjallisissa teksteissä, myös monimediaisissa oppimisympäristöissä	rok2	Ajatusten ilmaiseminen ja tekstimaailman monipuolistuminen	Opiskelija osaa ohjatusti tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia, pohtivia ja kantaa ottavia tekstejä ja käyttää niille tyypillisiä ilmaisutapoja.
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen			
T7 rohkaista opiskelijaa keskustelemaan romanikulttuurista, romanien historiasta ja romanikielen merkityksestä yhteisölle	rok1	Kulttuuritietoisuuden kehittyminen	Opiskelija osaa kuvailla kulttuurin monimuotoisuutta sekä omia kulttuurikokemuksiaan. Opiskelija osaa kertoa romanien historian pääkohdista sekä romanien asemasta yhteiskunnassa.
T8 ohjata opiskelijaa perehtymään romanikielen keskeisiin piirteisiin ja vertaamaan romanikieltä suomen kieleen	rok1	Kielitietoisuuden kehittyminen	Opiskelija osaa kuvailla romanikielen keskeisimmät piirteet ja vertailla niitä suomen kielen piirteisiin. Opiskelija osaa kuvailla äidinkielen merkitystä ja romanikielen asemaa muiden kielten joukossa.

TODISTUKSET

Opiskelijalle annetaan osallistumistodistus aikuisten perusopetusta täydentävän opiskelijan romanikielen opiskelusta. Todistukseen merkitään opiskeltu kieli, opetuksen laajuus ja sanallinen arvio tai numeroarvosana opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Muuten noudatetaan aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden määräyksiä todistuksiin merkittävistä tiedoista. Myös aikuisten perusopetuksen päättyessä opiskelijalle annetaan erillinen osallistumistodistus.

Aikuisten perusopetuksen järjestäjät

AIKUISTEN PERUSOPETUSTA TÄYDENTÄVÄN OPISKELIJAN OMAN ÄIDINKIELEN
OPETUKSEN TAVOITTEET, KESKEISET SISÄLLÖT JA OPISKELIJAN OPPIMISEN ARVIOINTI

Opetushallitus antaa liitteenä olevan ohjeen aikuisten perusopetusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tavoitteista, keskeisistä sisällöistä ja opiskelijan oppimisen arvioinnista. Ohje koskee erillisrahoitettuna järjestettävää aikuisten perusopetusta täydentävää opiskelijan oman äidinkielen opetusta [Opetusministeriön asetus vieraskielisten sekä saamenkielisten ja romanikielisten oppilaiden täydentävään opetukseen perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa myönnettävän valtionavustuksen perusteista (1777/2009)].

Tämä ohje korvaa Aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden 2015 (Opetushallituksen määräys 19/011/2015) liitteen 3.

Opetus järjestetään tämän ohjeen mukaisesti 1.1.2018 lukien.

Lisätietoja ohjeesta saa Opetushallituksen Yleissivistävä koulutus ja varhaiskasvatus sekä Ruotsinkielinen koulutus ja varhaiskasvatus -osastoista.

OLLI-PEKKA HEINONEN

Pääjohtaja

Olli-Pekka Heinonen

JORMA KAUPPINEN

Opetushallituksen ohjeeseen OPH-1304-2017

Aikuisten perusopetusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tavoitteet, sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

Aikuisten perusopetusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tehtävä

Suomen perustuslain mukaan jokaisella Suomessa asuvalla on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Erillisrahoitettuna, aikuisten perusopetusta täydentävänä opetuksena opiskelijan omaa äidinkieltä voivat opiskella kaikki ne opiskelijat, joiden äidinkieli tai jokin perheen kielistä on muu kuin suomi, ruotsi tai saame. Lisäksi opiskelijan oman äidinkielen oppimäärän mukaan voivat opiskella ne suomen-, ruotsin- tai saamenkieliset opiskelijat, jotka osallistuvat ulkomailla hankitun kielitaidon ylläpito-opetukseen. Opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tehtävänä on tukea opiskelijan aktiivisen monikielisyyden kehittymistä sekä herättää kiinnostus kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Oman äidinkielen oppiminen tukee myös kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan.

Oman äidinkielen opetuksessa tehdään yhteistyötä suomen kieli ja kirjallisuus -opetuksen ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetuksen kanssa sekä muiden aineiden opetuksen kanssa. Yhteisen kielikasvatuksen tehtävänä on lisätä opiskelijoiden ymmärrystä kieli- ja kulttuuritaustan merkityksestä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle sekä ohjata heitä arvostamaan omaa äidinkieltään ja muita kieliä. Lähtökohtana on opiskelija aktiivisena toimijana, jolloin opiskelijoiden kielitaitoa ja muuta osaamista hyödynnetään opetuksessa. Lisäksi koko koulun toiminnassa hyödynnetään koulun kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta.

Opetuksessa hyödynnetään opiskelijoiden mahdollisuutta kehittää kielitaitoaan koulun ulkopuolella. Opetus tukee ja rohkaisee opiskelijoita käyttämään omaa kieltään monipuolisesti eri oppiaineiden tunneilla ja muussa koulun toiminnassa. Näin oman äidinkielen oppiminen ja käyttö tukevat eri oppiaineiden sisällön omaksumista ja opiskelijat oppivat viestimään koulun oppiainesisällöistä omalla äidinkielellään. Opiskelijoiden omat valinnat, osallisuuden kokemukset sekä opittavien asioiden merkityksellisyys ovat keskeisiä motivaatiotekijöitä. Kielen opetuksessa painotetaan vuorovaikutusta ja viestinnällisyyttä.

Nämä opetussuunnitelman perusteet on laadittu kaikille niille kielille, joita opetetaan opiskelijan omana äidinkielenä. Opetussuunnitelman perusteiden tavoitteet ja sisällöt on määritelty koko aikuisten perusopetuksen ajan annettavaa kahden vuosiviikkotunnin laajuista opiskelijan oman äidinkielen opetusta varten. Opetuksen järjestäjä laatii perusteiden pohjalta paikallisen opetussuunnitelman, jossa voidaan hyödyntää aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden äidinkielen ja kirjallisuuden kuvauksia oppiaineen tehtävästä, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvistä tavoitteista sekä ohjauksesta, eriyttämisestä, tuesta ja opiskelijan oppimisen arvioinnista. Opetuksen järjestäjän opetussuunnitelma voi olla myös kielikohtainen. Kielikohtaisessa opetussuunnitelmassa opetuksen tavoitteet määritellään, sisällöt valitaan ja arviointikriteerit asetetaan huomioiden opetettavan kielen erityispiirteet, muun muassa kirjoitusjärjestelmä. Kielikohtaiset opetussuunnitelmat voidaan laatia myös opetuksen järjestäjien yhteistyönä. Aikuisten perusopetuksessa saavutettu opiskelijan osaaminen voi vaihdella kielittäin.

Alkuvaiheen opetuksen täydentävät näkökulmat opetuksen tehtävästä

Aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa opetuksen erityisenä tehtävänä on oppia toimimaan aktiivisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa omalla äidinkielellä. Opiskelija syventää taitoaan lukea erilaisia

lukemistapoja käyttäen, oppii jäsentämään lukemaansa ja jakamaan lukukokemuksiaan sekä kehittää kirjoitusjärjestelmän hallintaansa. Opiskelija tutustuu kielen keskeisiin ominaispiirteisiin ja oppii hyödyntämään kielitietoaan. Tavoitteena on myös oppia arvioimaan ja ohjaamaan omaa oppimista. Opiskelija oppii vertailemaan kieliä ja hyödyntämään kielitaitoa erilaisissa oppimisympäristöissä hankkimalla äidinkielen avulla tietoa eri oppiaineissa. Tavoitteena on syventää suhdetta omaan kieleen ja oppia arvostamaan eri kielten taitoa.

Aikuisten perusopetusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tavoitteet aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 ohjata opiskelijaa kehittämään yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojaan, arvioimaan omaa toimintaansa ja vastaanottamaan ja antamaan palautetta siitä	S1	L1, L2
Tekstien tulkitseminen		
T2 auttaa opiskelijaa luomaan positiivista suhtautumista omakielisiin teksteihin ja kannustaa lukemiseen kielitaidon mukaan	S2	L2, L4
T3 rohkaista opiskelijaa kehittämään peruslukutaitoaan ja sen sujuvoitumista sekä tekstien ymmärtämistaitoja ja lukemisen strategiataitoja kielitaidon mukaan	S2	L1, L4
T4 ohjata opiskelijaa käyttämään lukutaitoaan ja tekstejä elämysten saamiseksi, tiedon hankkimiseksi ja arvioimiseksi sekä keskustelemaan teksteistä	S2	L1, L2, L4,
Tekstien tuottaminen		
T5 auttaa opiskelijaa vahvistamaan ilmaisuaan sekä positiivista suhtautumista kirjoittamiseen kielitaidon mukaan	S3	L2
T6 ohjata opiskelijaa tutustumaan oman äidinkielen kirjoitusjärjestelmään sekä edistämään kirjoittamisen perustaitoja ja niiden sujuvoitumista	S3	L1, L2, L5
T7 rohkaista opiskelijaa harjoittelemaan tekstin tuottamista sekä ilmaisemaan kirjallisesti ajatuksiaan ja havaintojaan kielitaidon mukaan	S3	L1, L2, L4
Taito ymmärtää kieltä, kirjallisuutta ja kulttuuria		
T8 ohjata opiskelijaa havainnoimaan omaa ja oman kieliyhteisön kielenkäyttöä	S4	L1, L2
T9 rohkaista opiskelijaa pohtimaan oman äidinkielen ja kulttuurisen identiteetin merkitystä	S4	L1, L2
T10 ohjata opiskelijaa hankkimaan tietoa oman äidinkielen keskeisistä rakennepiirteistä ja ohjata analysoimaan niitä	S4	L1, L2
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena		

T11 ohjata opiskelijaa hyödyntämään oman äidinkielen taitoa kaikessa oppimisessa ja kehittämään eri tiedonalojen kieltä	S4	L1, L4, L6
T12 tarjota välineitä omakielisen tiedon etsimiseen, pohtimiseen ja arviointiin sekä ohjata opiskelijaa omaksumaan itseohjautuva tapa opiskella omaa äidinkieltään	S4	L1, L2, L4,

Aikuisten perusopetusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Opiskelijan oman äidinkielen kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu kielenkäyttötilanteissa sekä monipuolisessa työskentelyssä kielen avulla. Sisällöt valitaan siten, että opiskelija voi laajentaa omaan kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin liittyvää osaamistaan monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä opiskelijoiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia.

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Harjoitellaan yhteistyötaitoja, kuten kuuntelemista ja aloitteiden tekemistä sekä pienimuotoisten esitysten tekemistä.

S2 Tekstien tulkitseminen: Syvennetään lukemisen ja tekstien tulkinnan taitoa tutustumalla erilaisiin suullisiin ja kirjallisiin teksteihin, kuten arkielämässä tarvittaviin teksteihin, sanomalehtiteksteihin ja muihin mediateksteihin, tietoteksteihin ja kaunokirjallisiin teksteihin kielitaidon mukaan. Harjoitellaan tekstin ymmärtämisen strategioita, muun muassa kysymistä, silmäilyä ja tiivistämistä. Harjoitellaan lukemista sekä kysymysten tekemistä ja niihin vastaamista tekstien pohjalta. Keskustellaan teksteistä ja jaetaan lukukokemuksia.

S3 Tekstien tuottaminen: Tutustutaan kirjoitusjärjestelmän ominaispiirteisiin ja harjoitellaan tuottamaan niitä. Harjoitellaan kirjoittamisprosessin vaiheita sekä tekstin rakennetta. Harjoitellaan oman kielen oikeinkirjoituksen erityispiirteitä ja niiden hallintaa omassa tekstissä.

S4 Taito ymmärtää kieltä, kirjallisuutta ja kulttuuria: Tutustutaan oman äidinkielen keskeisiin rakennepiirteisiin. Tutustutaan eri oppiaineiden käsitteisiin ja tekstikäytänteisiin ja vertaillaan tiedonalojen tekstejä. Harjoitellaan omakielisen tiedon hakua, syvennetään median käytön hallintaa ja harjoitellaan eri lähteiden kriittistä tarkastelua.

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena: Tutustutaan eri oppiaineiden käsitteisiin ja tekstikäytänteisiin sekä vertaillaan tiedonalojen tekstejä. Harjoitellaan omakielisen tiedon hakua ja median käyttöä. Esitellään ja harjoitellaan erilaisia kielenoppimisen strategioita.

Aikuisten perusopetusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

Tavoitteena on monimediaisten oppimisympäristöjen avulla hyödyntää omakielistä tarjontaa esimerkiksi internetissä sekä rikastaa ja monipuolistaa oman kielen hallintaa ja käyttöä. Opiskelijoiden kielitaito sekä opettavien kielten erilaisuus tulee huomioida oppimisympäristöjen ja työtapojen valinnassa. Opiskelijan oman äidinkielen opiskelu nivotaan osaksi koulun muiden kieliaineiden ja oppiaineiden opiskelua sekä koulun toimintakulttuuria.

Opiskelijan ohjaus ja eriyttäminen aikuisten perusopetusta täydentävässä opiskelijan oman äidinkielen opetuksessa aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen ja tuen kehittämisessä on tukea opiskelijan kielellistä kehittymistä ottamalla huomioon opiskelijan kielitaito ja oppimisvalmiudet. Opiskelijaa ohjataan toimimaan turvallisesti mediamaailmassa. Opetuksen suunnittelussa, toteutuksessa ja opiskelijan arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan yksilölliset tarpeet. Opiskelijaa ohjataan riittävän haasteellisten tehtävien ja materiaalien äärelle ja löytämään mieluisia työtapoja ja oppimisympäristöjä.

Arviointi aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa annettavassa aikuisten perusopetusta täydentävässä opiskelijan oman äidinkielen opetuksessa

Opiskelijan oppimisen arviointi ja siihen perustuva palaute on monipuolista, konkreettista ja oppimisen taitoja kehittävää. Arviointi nivotaan kiinteäksi osaksi oppimisprosessia. Arviointi perustuu monipuoliseen dokumentointiin siitä, miten opiskelijoiden laajenevat kielelliset taidot ja tekstien tuottaminen sekä tulkinta kehittyvät ja mitkä ovat heidän tietonsa kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista.

Opiskelijoita ohjataan arvioimaan omaa ja muiden työskentelyä, ilmaisua ja tuotoksia. Oppimista tukevan, monipuolisen ja erittelevän arvioinnin ja palautteen avulla opiskelijoita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan, tiedoistaan ja työskentelyprosesseistaan ja he saavat välineitä niiden kehittämiseen.

Arviointia tehdessään opettaja arvioi opiskelijoiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Arvioinnilla määritellään, miten opiskelija on edistynyt suhteessa tavoitteisiin. Arvioinnin tueksi on määritelty oppimisen edistymisen kannalta keskeiset arvioinnin kohteet.

Aikuisten perusopetusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen arvioinnin kohteet aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen päättyessä

Opetuksen tavoitteet	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 ohjata opiskelijaa kehittämään yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojaan, arvioimaan omaa toimintaansa ja vastaanottamaan ja antamaan palautetta siitä	S1	Vuorovaikutustaidot
Tekstien tulkinta		
T2 auttaa opiskelijaa luomaan positiivista suhtautumista omakielisiin teksteihin ja kannustaa lukemiseen kielitaidon mukaan	S2	Lukeminen ja omakielisten tekstien käyttö
T3 rohkaista opiskelijaa kehittämään peruslukutaitoaan ja sen sujuvoitumista sekä tekstien ymmärtämistaitoja ja lukemisen strategiataitoja kielitaidon mukaan	S2	Peruslukutaidon sekä tekstin ymmärtämistaitojen kehittyminen
T4 ohjata opiskelijaa käyttämään lukutaitoaan ja tekstejä elämysten saamiseksi, tiedon hankkimiseksi ja arvioimiseksi sekä keskustelemaan teksteistä	S2	Lukutaidon hyödyntäminen tiedonhankinnassa
Tekstien tuottaminen		

T5 auttaa opiskelijaa vahvistamaan ilmaisuaan sekä positiivista suhtautumista kirjoittamiseen kielitaidon mukaan	S3	Ilmaisu tekstien tuottamisessa
T6 ohjata opiskelijaa tutustumaan oman äidinkielen kirjoitusjärjestelmään sekä edistämään kirjoittamisen perustaitoja ja niiden sujuvoitumista	S3	Kirjoittamisen perustaitojen kehittyminen
T7 rohkaista opiskelijaa harjoittelemaan tekstin tuottamista sekä ilmaisemaan kirjallisesti ajatuksiaan ja havaintojaan kielitaidon mukaan	S3	Tekstien tuottaminen
Taito ymmärtää kieltä ja kulttuuria		
T8 ohjata opiskelijaa havainnoimaan omaa ja oman kieliyhteisön kielenkäyttöä	S4	Oman ja kieliyhteisön kielenkäytön havainnointi
T9 rohkaista opiskelijaa pohtimaan oman äidinkielen ja kulttuurisen identiteetin merkitystä	S4	Oman äidinkielen ja kulttuurisen identiteetin havainnointi
T10 ohjata opiskelijaa hankkimaan tietoa oman äidinkielen keskeisistä rakennepiirteistä ja ohjata analysoimaan niitä	S4	Keskeisten rakennepiirteiden tuntemus
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena		
T 11 ohjata opiskelijaa hyödyntämään oman äidinkielen taitoa kaikessa oppimisessa ja kehittämään eri tiedonalojen kieltä	S4	Oman äidinkielen käyttö oppimisessa ja eri tiedonalojen kielen kehittyminen
T 12 tarjota välineitä omakielisen tiedon etsimiseen, pohtimiseen ja arviointiin sekä ohjata opiskelijaa omaksumaan itseohjautuva tapa opiskella omaa äidinkieltään	S4	Omakielisen tiedonhankinnan taidot

Aikuisten perusopetusta täydentävä opiskelijan oma äidinkieli aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa erityisenä tehtävänä on oppia toimimaan aktiivisesti omalla äidinkielellä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Opiskelija oppii lukemaan erilaisia lukemistapoja käyttäen, jäsentämään lukemaansa ja jakamaan lukukokemuksiaan sekä kehittää kirjoitusjärjestelmän hallintaansa. Opiskelija tutustuu kielen keskeisiin ominaispiirteisiin. Opiskelija oppii vertailemaan kieliä ja hyödyntämään kielitaitoa erilaisissa oppimisympäristöissä hankkimalla äidinkielen avulla tietoa eri oppiaineissa. Tavoitteena on syventää suhdetta omaan kieleen ja oppia arvostamaan eri kielten taitoa. Tavoitteena on myös oppia arvioimaan ja ohjaamaan omaa oppimista. Opiskelijan opiskelumotivaatiota vahvistetaan yhteistyössä kieliyhteisön kanssa.

Aikuisten perusopetusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tavoitteet aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Opetuksen tavoitteet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen	

T1 ohjata opiskelijaa kehittämään vuorovaikutustaitojaan, erittelevää ja kriittistä lukutaitoa sekä erilaisten tekstien ymmärtämistä ja tulkitsemista erilaisissa viestintäympäristöissä	L2, L4, L5
Tekstien tulkitseminen	
T2 rohkaista opiskelijaa vahvistamaan taitoaan käyttää tekstejä ja lukutaitoaan tiedon hankkimiseksi ja elämysten saamiseksi sekä keskustelemaan teksteistä erilaisissa viestintäympäristöissä	L2, L4, L5
Tekstien tuottaminen	
T3 ohjata opiskelijaa sujuvoittamaan ja monipuolistamaan kirjoittamisen taitoa sekä syventämään tekstilajien tuntemusta	L1, L2
T4 kannustaa opiskelijaa tuottamaan kertovia, kuvaavia, ohjaavia, kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä	L1, L2
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen	
T5 ohjata opiskelijaa pohtimaan oman äidinkielen käyttöä, merkitystä ja asemaa osana erilaisia kieliyhteisöjä sekä hyödyntämään erikielistä mediaa ja kulttuuritarjontaa	L1, L2, L7
T6 ohjata opiskelijaa tunnistamaan kielen erilaisia rekistereitä, esimerkiksi puhutun ja kirjoitetun kielen eroja ja kielen käyttöä eri tilanteissa	L1, L2, L4
T7 rohkaista opiskelijaa syventämään tietoaan oman äidinkielen keskeisistä rakennepiirteistä ja ohjata analysoimaan niitä	L1, L2
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena	
T8 ohjata opiskelijaa käyttämään äidinkieltään tiedonhaussa ja tiedonkäsittelyssä eri oppiaineissa ja ympäristöissä	L1, L4, L5

Aikuisten perusopetusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen kurssit aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Opiskelijan oman äidinkielen kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu kielenkäyttötilanteissa sekä monipuolisessa työskentelyssä kielen avulla. Sisällöt valitaan siten, että opiskelija voi laajentaa omaan kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin liittyvää osaamistaan monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä opiskelijoiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia.

oäi1 Tekstitaitojen kurssi

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Syvennetään vuorovaikutustaitoja ja tekstin ymmärtämisen strategioita. Harjoitellaan lähteiden luotettavuuden arviointia. Tutustutaan myös pohtiviin, kantaa ottaviin ja ohjaaviin teksteihin. Jaetaan tulkintoja teksteistä ja lukukokemuksia erilaisissa viestintäympäristöissä. Harjoitellaan erilaisten tekstilajien tuottamista erilaisia tarkoituksia varten sekä syvennetään kirjoittamisprosessin vaiheiden hallintaa. Syvennetään oman kielen oikeinkirjoituksen erityispiirteitä ja niiden hallintaa omassa tekstissä sekä tarkastellaan eri sanojen ja ilmaisujen merkitysten ja sävyjen vaikutusta tekstiin. Kirjoitetaan tekstejä yksin ja yhdessä sekä keskustellaan ja annetaan palautetta niistä.

oäi2 Kielen käyttö oppimisen tukena

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Tutustutaan omakieliseen mediaan ja kulttuuritarjontaan ja harjoitellaan niiden kriittistä tarkastelua. Syvennetään oman äidinkielen keskeisten piirteiden tuntemusta ja vertaillaan niitä suomen kieleen. Syvennetään eri oppiaineiden käsitteiden ja tekstikäytänteiden tuntemusta. Laajennetaan omakielisen tiedonhaun käyttöä kaiken oppimisen tukena.

Aikuisten perusopetusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Tavoitteena on monimediaisten oppimisympäristöjen avulla hyödyntää omakielistä tarjontaa esimerkiksi internetissä ja rikastaa ja monipuolistaa oman kielen hallintaa ja käyttöä. Opiskelijoiden kielitaito sekä opettavien kielten erilaisuus tulee huomioida oppimisympäristöjen ja työtapojen valinnassa sekä tekstilajien valinnassa. Opiskelijan oman äidinkielen opiskelu nivotaan osaksi koulun muiden kieliaineiden ja oppiaineiden opiskelua sekä koulun toimintakulttuuria.

Aikuisten perusopetusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen ohjaus, eriyttäminen ja tuki aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen järjestämisessä on antaa tukea opiskelijalle sopivien opiskelustrategioiden kehittämisessä ja omien vahvuuksien tunnistamisessa ja niiden avulla oppimisessa. Opiskelijaa ohjataan löytämään ja valitsemaan itseään kiinnostavaa ja omalle lukutaidolle ja -tavalle soveltuvia tekstejä niiden monikanavaisuutta hyödyntäen. Opiskelijaa ohjataan myös turvalliseen ja eettisesti vastuulliseen mediaympäristössä toimimiseen. Opiskelijaa kannustetaan kirjallisuuden ja muiden tekstien omaehtoiseen lukemiseen. Vuorovaikutustaitojen ja tekstien tuottamistaitojen kehittämiseksi annetaan yksilöllistä palautetta. Opiskelijan omaa äidinkieltä hyödynnetään myös muiden oppiaineiden käsitteiden oppimisessa ja ajatusten ilmaisemisessa. Opiskelijoita rohkaistaan löytämään itselleen parhaiten soveltuvat työtavat. Opetuksen suunnittelussa, toteutuksessa ja opiskelijan arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan yksilölliset tarpeet.

Arviointi aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa annettavassa aikuisten perusopetusta täydentävässä opiskelijan oman äidinkielen opetuksessa

Opiskelijan oppimisen arviointi on monipuolista, ohjaavaa ja kannustavaa. Kannustava ja rakentava palaute tukee opiskelijoiden motivaation rakentumista ja kielellisten valmiuksien kehittymistä sekä auttaa opiskelijoita löytämään omat vahvuutensa. Opiskelijoille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa tavoitteisiin. Arviointi nivotaan kiinteäksi osaksi oppimisprosessia. Oppimista tukevan ja erittelevän palautteen avulla opiskelijoita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan, tiedoistaan ja työskentelyprosesseistaan ja annetaan välineitä niiden kehittämiseen. Aikuisten perusopetuksen päättövaiheessassa kaikki tavoitealueet ovat opiskelijan oppimisen arvioinnissa yhtä tärkeitä. Niiden arviointi perustuu monipuolisiin suullisiin ja kirjallisiin näyttöihin sekä opettajan havaintoihin erilaisissa kielenkäyttö- ja tekstianalyysitilanteissa. Opiskelijoilla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti. Itsearvioinnin lisäksi harjoitellaan vertaisarviointia.

Opiskelijan opiskelema kurssi arvioidaan sen päätyttyä. Kurssin arvosanalla kuvataan, miten opiskelija on saavuttanut ko. kurssilla oppiaineen opetukselle asetetut tavoitteet. Opintojen edetessä pidemmälle oppiaineen päättöarvioinnin kriteerien merkitys kasvaa kurssin arvosanaa muodostettaessa.

Opiskelijan osaamisen arviointi aikuisten perusopetuksen päättyessä tehdään taulukossa esitettyjen kriteerien mukaisesti. Hyvän osaamisen ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Aikuisten perusopetusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen hyvä osaaminen aikuisten perusopetuksen päättyessä

Opetuksen tavoite	Kurssit	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen			
T1 ohjata opiskelijaa kehittämään vuorovaikutustaitojaan, erittelevää ja kriittistä lukutaitoa sekä erilaisten tekstien ymmärtämistä ja tulkitsemista erilaisissa viestintäympäristöissä	oäi1	Vuorovaikutustai-dot, lukutaito sekä tekstien ymmärtäminen ja tulkinta	Opiskelija osaa toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Opiskelija osaa lukea ja tulkita tekstejä.
Tekstien tulkitseminen			
T2 rohkaista opiskelijaa vahvistamaan taitoaan käyttää tekstejä ja lukutaitoaan tiedon hankkimiseksi ja elämysten saamiseksi sekä keskustelemaan teksteistä erilaisissa viestintäympäristöissä	oäi1	Tekstien hyödyntäminen ja tulkinta	Opiskelija osaa käyttää erilaisia lähteitä tiedon hankkimiseksi sekä keskustella erilaisista teksteistä kysyen, tiivistäen, kommentoiden ja pohtien tekstien yhteyttä omiin kokemuksiinsa.
Tekstien tuottaminen			
T3 ohjata opiskelijaa sujuvoittamaan ja monipuolistamaan kirjoittamisen taitoa sekä syventämään tekstilajien tuntemusta	oäi1	Kirjoittamisen perustaitojen hallinta sekä tekstien tuottaminen	Opiskelija osaa kirjoittaa sujuvasti ja selkeästi käsin ja hän on omaksunut tarvittavia näppäintaitoja.
T4 kannustaa opiskelijaa tuottamaan kertovia, kuvaavia, ohjaavia, kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä	oäi1	Taito tuottaa eri tekstilajeja edustavia tekstejä	Opiskelija osaa tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia, pohtia ja kantaa ottavia tekstejä ja käyttää niille tyypillisiä ilmaisutapoja.
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen			
T5 ohjata opiskelijaa pohtimaan oman äidinkielen käyttöä, merkitystä ja asemaa osana erilaisia kieliyhteisöjä sekä hyödyntämään erikielistä mediaa ja kulttuuritarjontaa	oäi2	Oman äidinkielen käytön, merkityksen ja aseman havainnointi	Opiskelija osaa kuvailla kielellisen ja kulttuurisen identiteetin sekä äidinkielten merkitystä ja oman äidinkielen asemaa.
T6 ohjata opiskelijaa tunnistamaan kielen erilaisia rekistereitä, esimerkiksi puhutun ja kirjoitetun kielen eroja ja kielen käyttöä eri tilanteissa	oäi2	Kielitietoisuuden kehittyminen	Opiskelija tunnistaa kielen eri rekistereitä, puhutun ja kirjoitetun kielen eroja sekä kielen tilanteista käyttöä.

T7 rohkaista opiskelijaa syventämään tietoaan oman äidinkielen keskeisistä rakennepiirteistä ja ohjata analysoimaan niitä	oäi2	Keskeisten rakenteiden tuntemus ja käyttö	Opiskelija tuntee oman äidinkielen keskeiset rakenteet ja osaa käyttää niitä.
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena			
T8 ohjata opiskelijaa käyttämään äidinkieltään tiedonhaussa ja tiedonkäsittelyssä eri oppiaineissa ja ympäristöissä	oäi2	Omakielinen tiedonhaku	Opiskelija käyttää omaa äidinkieltään tukena opiskelussa ja tiedonhaussa.

TODISTUKSET

Opiskelijalle annetaan osallistumistodistus aikuisten perusopetusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opiskelusta. Todistukseen merkitään opiskeltu kieli, opetuksen laajuus ja sanallinen arvio tai numeroarvosana opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Muuten noudatetaan aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden määräyksiä todistuksiin merkittävistä tiedoista. Myös aikuisten perusopetuksen päättyessä opiskelijalle annetaan erillinen osallistumistodistus.

SUOMEN SÄÄDÖSKOKOELMA

Julkaistu Helsingissä 2 päivänä maaliskuuta 2017

135/2017

Valtioneuvoston asetus

perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta annetun valtioneuvoston asetuksen 5 ja 7 §:n muuttamisesta

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti

muutetaan perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta annetun valtioneuvoston asetuksen (422/2012) 5 §:n 3 momentti ja 7 § seuraavasti:

5 §

Muille kuin oppivelvollisuuttaan suorittaville oppilaille annettavan opetuksen erityiset tavoitteet

Oppivelvollisuusiän ylittäneille annettavan perusopetuksen erityisenä tavoitteena on opiskelijan osaaminen, elämäkokemukset, olosuhteet, ikä sekä kieli- ja kulttuuritausta huomioon ottaen tarjota mahdollisuus saavuttaa perusopetuksen tiedot ja taidot, parantaa oppimaan oppimisen taitoja ja jatko-opintovalmiuksia sekä edistää työelämään ja jatko-olutukseen pääsyä. Oppivelvollisuusiän ylittäneille maahanmuuttajille annettavan perusopetuksen tehtävänä on myös tukea kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan.

7 §

Oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetuksen tuntijako

Oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetuksen alkuvaiheeseen käytettävä aika jaetaan opetukseen ja ohjaukseen seuraavasti:

		Alkuvaihe			
		Lukutaitovaihe*			
		Pakolliset kurssit	Valinnaiset kurssit	Pakolliset kurssit	Valinnaiset kurssit
Kielet	yhteensä vähintään	15		21	
	Äidinkieli ja kirjallisuus	15	----	17	----
	Vieras kieli		----	4	----
Matematiikka		3	----	5	----
Yhteiskuntatietous ja kulttuurintuntemus		2	----	3	----
Ympäristö- ja luonnontieto		1	----	2	----
Terveystieto			----	1	----
Opinto-ohjaus ja työelämätaidot		2	----	2	----
Muita perusopetukseen soveltuvia oppiaineita ja aihealueita			----		----
Tarjottavat valinnaiset kurssit vähintään**			6		10
Yhteensä vähintään		27		38	
--- Kurseja voidaan järjestää, jos opetussuunnitelmassa niin määrätään.					
* Lukemisen ja kirjoittamisen perustaitoja sekä numeerisia perustaitoja tarvitseville.					
** Voi sisältää opetussuunnitelmassa määrätyn mukaisesti oppiaineiden ja aineryhmien valinnaisia kursseja, ammatillisia tai lukio-opintoja, työelämään tutustumista sekä muita oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetukseen soveltuvia kursseja.					

Oppivelvollisuuden ylittäneiden perusopetuksen päättövaiheeseen käytettävä aika jaetaan opetukseen ja ohjaukseen seuraavasti:

	Pakolliset kurssit	Valinnaiset kurssit
Kielet yhteensä vähintään	20	----
Aidinkieli ja kirjallisuus	*	----
Toinen kotimainen kieli	*	----
Vieraat kielet	*	----
Matematiikka	8	----
Uskonto/elämänkatsomustieto	1	----
Yhteiskunnalliset oppiaineet		
Historia	1	----
Yhteiskuntaoppi	2	----
Luonnontieteelliset oppiaineet		
Fysiikka	1	----
Kemia	1	----
Biologia	1	----
Maantieto	1	----
Terveystieto	1**	----
Opinto-ohjaus ja työelämätaidot	2	----
Muita perusopetukseen soveltuvia oppiaineita ja aihealueita		----
Tarjottavat valinnaiset kurssit vähintään***		10
Yhteensä vähintään	46	
--- Kurseja voidaan järjestää, jos opetussuunnitelmassa niin määrätään.		
* Kurseja on tarjottava. Tarjottavien kurssien määrästä määrätään opetussuunnitelmassa, äidinkieltä ja kirjallisuutta kuitenkin vähintään 4 kurssia. Opiskelijan tulee opiskella vähintään yhtä kieltä A-kielen oppimäärän mukaisesti.		
** Pakollinen, jos terveystiedon opintoja ei ole sisällytynyt opiskelijan aiempiin perusopetuksen opintoihin.		
*** Voi sisältää opetussuunnitelmassa määrätyn mukaisesti oppiaineiden ja aineryhmien valinnaisia kursseja, ammatillisia- tai lukio-opintoja, työelämään tutustumista sekä muita oppivelvollisuuden ylittäneiden perusopetukseen soveltuvia kursseja.		

Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, ei sovelleta rangaistuslaitoksessa järjestettävässä opetuksessa, jos opetussuunnitelmassa niin määrätään.

135/2017

Tämä asetus tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2018.

Helsingissä 23 päivänä helmikuuta 2017

Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen

Hallitusneuvos Janne Öberg

